Tartalomjegyzék

Magyar nyelv és irodalom 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Magyar irodalom 5-8. évfolyam

Magyar nyelv 5-8. évfolyam

Idegen nyelv 4-8. évfolyam

Történelem 5-8. évfolyam

Matematika 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Matematika 5-8. évfolyam

Informatika 4. évfolyam

Informatika 6-8. évfolyam

Környezetismeret 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Természetismeret 5-6. évfolyam

Biológia 7-8. évfolyam

Földrajz 7-8. évfolyam

Kémia 7-8. évfolyam

Fizika 7-8. évfolyam

Egészségtan 6. évfolyam

Ének 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Ének 5-8. évfolyam

Rajz 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Rajz 5-8. évfolyam

Technika és életvitel 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Technika és életvitel 5-8. évfolyam

Testnevelés 1-4. évfolyam (2010. szept. módosítva szöveges értékelés)

Testnevelés 5-8. évfolyam

Tánc és dráma 5-6. évfolyam

Iskolaotthonos nevelés-oktatás 1-4. évfolyam

A NAT kereszttantervi követelményeinek megvalósítása

Egységes jelölést használva a NAT által kiemelt fejlesztési területek, illetve a kulcskompetenciákra.

A tantervben ezekre a következő betűjelzésekkel hívjuk fel a figyelmet:

- kiemelt fejlesztési feladatok:
  - énkép és önismeret ÉN)
  - hon- és népismeret H)
  - európai azonosságtudat – egyetemes kultúra E)
  - környezeti nevelés K)
  - információs és kommunikációs kultúra I)
  - testi és lelki egészség TE)
  - tanulás T)
  - felkészülés a felnőtt lét szerepeire F)
- kulcskompetenciák:
  - kommunikációs k)
  - narratív n)
  - döntési d)
  - szabálykövető szk)
  - lényegkiemelő lk)
  - életvezetési é)
  - együttműködési egy)
  - problémamegoldó p)
  - kritikai kr)
  - komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek i)

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alsó tagozaton alapozó jellegű. Ezért a NAT szemléletével egyetértésben az 1-2. évfolyamot „bevezető szakasznak", a 3-4. évfolyamot ún. „kezdő szakasznak" tekinti.

A családi és az óvodai anyanyelvi nevelés eredményeiből kiindulva intenzíven fejleszti a beszéd és a beszédértés képességét. Új nyelvhasználati tevékenységeket (olvasás, írás, írásbeli szövegalkotás) ismertet meg és gyakoroltat a gyermekkel, és ösztönös nyelvhasználatát a tudatosodás irányába fejleszti tovább. Mindezt annak érdekében teszi, hogy feltételt teremtsen a szóbeli és írásbeli kommunikáció igényes eszközzé fejlesztéséhez.

Mind a befogadó, mind, pedig az alkotó, kifejező nyelvi tevékenységek gyakorlása gazdag nevelési lehetőségeket kínál a személyiség értelmi, érzelmi, akarati összetevőinek fejlesztéséhez, társadalmi tapasztalatok szerzéséhez, erkölcsi és esztétikai értékek befogadásához, valamint a gyermek társas kapcsolatainak, közösségbe való beilleszkedésének elősegítéséhez.

A tanító feladata, hogy integrált szemléletű, változatos tevékenységrendszer szervezésével és a gyermek egyéni haladási és tanulási képességeit figyelembe vevő differenciált tanulás – irányítással, olyan tanulási helyzetet teremtsen, amelyben a gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolhatja a kommunikációs helyzetek értelmezését, a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődhet szövegelemző és szövegértő képessége, kifejtheti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját. Megismerheti a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó) módjait, lehetősége van az önkifejezés többféle formájának kipróbálására, így egyre pontosabbá válhat gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése. Megtapasztalhatja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét. A tevékenységrendszer fontos területe az önálló tanulás készségeinek fejlesztése, helyes szokásainak alakítása. Ily módon a magyar nyelvi és irodalmi nevelés kitüntetetten kapcsolódik az ember és társadalom, a könyv-és könyvtárhasználat, valamint az informatika műveltségterületéhez, és a tudatos környezetvédelmi neveléshez.

Az anyanyelvi kultúra alapozásával, az olvasás-szövegértés fejlesztésével szorosan összefonódik a gyerekek irodalmi nevelése. Ennek középpontjában a művek aktív, élményt jelentő befogadása áll. Az olvasmányélmények megbeszélése alkalmat teremt a többféle értelmezés lehetőségének felismeréséhez és gyakorlásához, a saját olvasat vállalásához, a képteremtő képesség fejlesztéséhez, a beleéléshez. A kisiskolások irodalmi nevelési

céljainak megvalósításában kitüntetett szerepe van a drámapedagógiai eljárások alkalmazásának.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy olvasmányanyaga nevelési megfontolásokból többféle szöveget tartalmaz. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek mellett fontos, hogy nem irodalmi szövegformákkal is foglalkozzanak a tanulók. Az olvasott szövegek segítik a környezetben való eligazodást, ismereteket közvetítenek a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető emberi kapcsolatokról. Népünk múltjának történetei és kiemelkedő személyiségeinek példája, a nemzetiségek, és etnikai népcsoportok kultúrájával való ismerkedés erősíti a gyerekek nemzeti és európai azonosságtudatát, egyetemes kultúra iránti érzékenységét. A szereplők magatartásának elemzése, jellemvonásaik, és tetteik motívumainak vizsgálata erkölcsi értékrendet formál, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre, becsületességre, tisztességre, felelősségtudatra, hűségre, a környezetért érzett felelősségre nevel, és hozzájárul a pozitív énkép kialakításához. A drámajátékok elősegítik a kapcsolatteremtést és az együttműködést, fejlesztik a mozgáskultúrát, természetes helyzeteket kínálnak a szövegalkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, a beszéd és a testbeszéd (nem verbális kifejezőeszközök) gyakorlásához, összhangjának alakításához.

Fejlesztési követelmények

Az 1-4. évfolyam magyar nyelv és irodalom tanításának alapfeladata a beszéd és a megértés folyamatos fejlesztése, az olvasás és a kézírás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés és a szövegalkotás elemi szintű gondolkodási és nyelvi műveleteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása, ehhez, pedig alapvető ismeretek nyújtása a magyar nyelv rendszeréről, valamint a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat egyszerűbb szabályairól.

A beszédkészség, a szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése a tanító folyamatos feladata. Ennek különös jelentőségét részint az adja, hogy e képességcsoport képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek, részint pedig az, hogy fejlettsége döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása szabálytanulással, élethelyzetekben páros és csoportos gyakoroltatással, szokásalakító tréningekkel. A szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Olvasás, az írott szöveg megértése fejlesztési terület magában foglalja az olvasás jelrendszerének eszközszintű elsajátítását és használatát. Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját az első osztályokban a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében. Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. Ennek során a művészi szövegek elsődleges megértésén túl a mélyebb tartalmi rétegeket, kibontó szövegelemzést gyakorolják a gyerekek a tanító irányításával. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak lényegét. A szövegekből pontosan emelje ki az információkat, s használja fel azokat új feladathelyzet megoldásához. Az olvasási képesség fejlesztésének további feladata az 1–4. évfolyamon az értelmező (interpretáló), a kritikai és kreatív olvasás megalapozása, valamint az olvasástechnika fejlesztése, a kifejező felolvasás gyakoroltatása is.

A kisiskolások nevelésében az olvasástanulással szorosan összekapcsolódva valósul meg az ***irodalmi ismeretek alapozása***. Ennek lényege az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felébresztése, a képzelet mozgósításával a képteremtő képesség fejlesztése, tapasztalatszerzés, pl. művek formai jellemzőiről, a költői nyelv néhány sajátosságáról, művek témájáról, szereplőiről, élethelyzetekről, esztétikai fogalmakról. A szövegfeldolgozás folyamatában már kisiskolás korban megkezdődhet az irodalom és az olvasó

kapcsolatának alakítása, az irodalmi művek erkölcsi, érzelmi, esztétikai értékei iránti fogékonyság megalapozása, az ízlésfejlesztés, valamint a társművészetek bekapcsolásával a komplex esztétikai nevelés.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása, különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok, feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is, hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez. A témaválasztás és a szövegalkotás előkészítése döntően meghatározza az önálló alkotás sikerét. Ezért a gyerekhez közeli, érdeklődésére számot tartó, képzeletét, kreativitását, ösztönző témát célszerű választani. Az előkészítést minden esetben a tanulók fejlettsége, egyéni fejlesztési igénye határozza meg. Mivel e tekintetben jelentős eltérések lehetnek egy-egy tanulócsoporton belül, a differenciált tanulásszervezés feltétlenül javasolt.

A fejlesztés eredményességét fokozza, ha az önálló munkákat óráról órára kijavítja a tanító, és szöveges értékeléssel segíti a tanítványait a fogalmazások erényeinek és hibáinak felismerésében.

Az íráskép egyénivé, az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák, és kapcsolások, elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényeket. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánjuk meg a gazdaságos és esztétikus szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló betűtípus használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonásokat. A fejlesztés eredményeként a tanulók betűtévesztés, -csere, -kihagyás nélkül írnak az alsó tagozat végére. Írásuk olvasható, füzetvezetésük rendezett. Ezt segíti a képi közlés (vizuális információk), a szövegtagoltság, a tipográfiai eszközök, ábrák, jelek szerepének figyelembevétele a szöveg jelentésének megértésében.

Az ***„Ismeretek az anyanyelvről témakör"*** a tudatos nyelvszemlélet, az emeltebb igényű anyanyelvhasználat alakításának az eszköze. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a folyamatos gyakoroltatás eredményeképpen a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

A ***tanulási képesség fejlesztése***, az ismeretfeldolgozási technikák tanítása már az alsó tagozat bevezető szakaszában megkezdődik. Ennek keretében megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival,

lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal. A fejlesztés fontos mozzanata a szótárak, gyermeklexikonok, enciklopédiák tanulmányozása, az ismeretfeldolgozási technikák közül a gyűjtött adatok célszerű elrendezésének; a vázlat készítésének gyakorlása tanítói segítséggel. Változatos feladathelyzetekben szerezhetnek tapasztalatokat a tanulók az információk felhasználásának módjairól, a tanult ismeretek tömörítésének, összefoglalásának, rendezésének célszerű eljárásairól. A memoriterek tanulása közben kipróbálhatják a különféle szövegtanulási technikákat, emlékezetük megtartó képességének határait, egyéni tanulási stílust alakíthatnak ki.

A könyvtárhasználat részint az információforrások megismerésével, részint a könyvtár használatának gyakorlásával, a könyvtárban végzett önálló ismeretszerző tevékenységek megismerésével és alkalmazásával alapozza az önálló tanulás képességét.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

ÓRATERV

1-4. évfolyam

	ÉVFOLYAM			
Összesített tematikus óraterv	**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Heti óraszám	8	8	7,5	7
Évi óraszám	296	296	277,5	259

ÖSSZESÍTETT TEMATIKUS ÓRATERV

1. évfolyam

I. Az olvasás és írás megtanításának előkészítése	32
II. Az olvasás-szövegértés képességének fejlesztése: - Betűismertetés és olvasásgyakorlás	96
- Az értő olvasás fejlesztése, szövegolvasási gyakorlatok	54
III. Írástanítás, az íráshasználat fejlesztése: - Írott betűalakok tanítása	54
- Írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	46
IV. Ismétlések, rendszerező összefoglalások, felmérések, a tanév során	14
Összesen	**296**

ÖSSZESÍTETT TEMATIKUS ÓRATERV

2. évfolyam

I. Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	15
II. Olvasás-szövegértés, elemi ismeretek az irodalomról: - Szövegfeldolgozás	45
- Az olvasásgyakorlás	73
- Az önálló tanulás képességének fejlesztése	17
III. Ismeretek az anyanyelvről: - Nyelvtani, és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása, alkalmazása	22
- Helyesírási szabályismeret és alkalmazás	50
IV. Írás, íráshasználat: - Az írástechnika fejlesztése	42
- Az írás eszközi használatának gyakorlása	22
V. Ismétlések, összefoglalások, felmérések a tanév során	10
Összesen	**296**

ÖSSZESÍTETT TEMATIKUS ÓRATERV

3. évfolyam

I. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	13
II. Az olvasás-szövegértés, elemi ismeretek az irodalomról: - Szövegfeldolgozás	30
- Olvasásgyakorlás	63
- Önálló tanulás képességének fejlesztése	16
III. Írásbeli szövegalkotás: - Fogalmazási alapismeretek	12
- Szövegalkotási gyakorlatok	20
IV. Ismeretek az anyanyelvről - Helyesírási szabályismeret, alkalmazás	26
- Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása	54,5
V. Írás, íráshasználat: - Írástechnika fejlesztése	14
- Írás eszközi használatának gyakorlása	15
VI. Ismétlések, összefoglalások, felmérések az év során	14
Összesen	**277,5**

ÖSSZESÍTETT TEMATIKUS ÓRATERV

4. évfolyam

I. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	16
II. Az olvasás-szövegértés, elemi ismeretek az irodalomról: - Szövegfeldolgozás	46
- Olvasásgyakorlás	30
- Önálló tanulás képességének fejlesztése	20
III. Írásbeli szövegalkotás: - Fogalmazási alapismeretek	15
- Szövegalkotási gyakorlatok	34
IV. Ismeretek az anyanyelvből: - Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása	26
- Helyesírási szabályismeret és alkalmazás	56
V. Ismétlések, összefoglalások, felmérések az év során	16
Összesen	**259**

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

OPTIMUM KÖVETELMÉNY – 1. ÉVFOLYAM

I. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

- A helyes beszédlégzés.
- A helyes légvétel, gazdálkodás a levegővel.
- A hangok tiszta artikulációja, időtartama. A helyes ejtés.
- Minta alapján szavak, szópárok, szószerkezetek és mondatok ejtése helyes artikulációval, időtartammal, hangsúllyal és ritmussal.
- Szószerkezetek, rövid (3-4) szavas egyszerű mondatok olvasása a megadott hangsúlyjelnek megfelelően (kijelentő, kérdő mondat).
- Előzetes felkészülés alapján mondatok és szövegek olvasása helyes artikulációval, hangsúllyal és hanglejtéssel, betűejtés nélkül,
- A beszédritmus megfigyelése beszédben, felolvasásban. Jól ritmizálható mondókák, versek megfelelő artikulációval, időtartammal, hangsúllyal és hangejtéssel való elmondása.
- Érzelmek kifejezése némajátékkal. Szituációs játékok
- Felelgetős mondókák előadása párokban, együttműködés a társakkal.
- Képes legyen jól szerkesztett elbeszélést mondani, amelyben szerepel az esemény helye, ideje és szereplők. Az eseményeket időrendbe tudja elmondani.
- Adott helyzetekhez illő köszönési formák használata.
- Bemutatkozás. Udvarias kérés, kérdezés.

II. Az olvasás – írás tanulásának előkészítése

- A mondat felbontása szavakra, a szavak szótagokra a szótagok hangsora. A hangok, sorrendisége a szavakban.
- Szótagolás, hangokra bontás, szótagok, szavak alkotása. Mondat alkotás eseményképről.
- Az olvasáshoz, íráshoz szükséges helyes testtartás és megfelelő írásszokások kialakítása.
- Tájékozódás térben és síkban.

III. Olvasás, szövegértés, irodalom:

- Az olvasás jelrendszerének elsajátítása. Hibátlanul mondja az „ABC" – t.
- Szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek hangos és néma olvasása, értelmezése. A betűknek megfelelő hangok helyes ejtése.
- A hangoknak megfelelő kis – és nagy nyomatott, és írott betűk felismerése.
- Három szó betűrendbe sorolása.
- Olvasókönyvből 2 perc alatt 4 sornyi szöveg (200 betű) felolvasása előzetes felkészülés alapján.
- Két perc alatt 3 mondat néma olvasása és megértése (elemző feladat megoldás útján).
- Ismeretterjesztő szövegek felismerése.
- Különbségek felismerése a vers és mese között.
- Meg tudja mondani egy vers versszakainak és verssorainak számát. Jól ritmizálható versek esetében minta alapján el tudja tapsolni vagy kopogni a vers ritmusát.
- Versben, mesében meg tudja nevezni a szereplők tulajdonságait.
- Az olvasottak tartalmának és címének összefüggése.
- Egy oldalnyi szöveg témájának kiválasztása, a szöveghez kapcsolódó feladatok hibátlan megoldása; illusztráció készítése.
- Közmondások, szólások, találós kérdések felismerése.

IV. Az írás jelrendszerének megtanítása, helyesírás

- Szabályosan alakítja és kapcsolja a betűket.
- A betűket a vonalrendszerben helyesen helyezi el és a mérete is megfelelő.
- Az írást mindig a sor elején kezdi és nem lépi át a margót.
- Valamennyi kis – és nagybetűt le tudja írni.
- Egy perc alatt legalább 16 betűt le tud másolni.
- Másoláskor, tollbamondáskor helyesen jelöli a rövid és hosszú hangokat.
- Másoláskor és tollbamondáskor nagybetűvel kezdi a mondatot.
- Ismeri és tudja alakítani a következő írásjeleket: a pont (.), a kérdőjel (?), a felkiáltójel (!), az idézőjel („…."), és a zárójeleket (…).
- Hibáit önállóan javítja.

V. Tanulási képesség fejlesztése

- Könyvtárlátogatás.
- A könyvtár szolgáltatásai, a kölcsönzés módja.
- Olvasási szokások kialakítása.
- Gyermek lexikonok használata.

VI. Társadalmi ismeretek, Illem

- A szűkebb és a tágabb család, a családtagok kapcsolati, a gyerek helye a családban.
- Beszámoló saját életének eseményeiről.
- Ismeri és betartja az iskolai illemszabályokat.
- El tudja mondani, kik viselkednek illetlenül.
- Képes értékelni saját és mások iskolai viselkedését.

VII. Tánc és dráma

- Játékhelyzetben a beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása.
- Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.
- Az olvasott történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal.
- Utánzó játékok.
- Színházlátogatás.

VIII. Memoriter

- Öt – hat szabadon választható vers, két – három népköltészeti mondóka, soroló, nyelvtörő elmondása.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

OPTIMUM KÖVETELMÉNY – 2. ÉVFOLYAM

I. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

- A helyes beszédlégzés.
- Szókapcsolatokat, egyszerű és összetett mondatokat jól artikulálva, az időtartam helyes érzékeltetésével, jó hangsúllyal és hanglejtéssel tudjon ejteni.
- A tanult verseket és meserészleteket el tudja mondani helyesejtési hiba nélkül.
- Szókincsfejlesztés.
- Eseménysor felidézése az események sorrendisége.
- Rokonértelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése, értelmezése.
- A gyűjtött szavakkal mondatalkotás, hiányos szöveg kiegészítése.
- Szóbeli szövegek, feladat szövegek értelmezése, lényegének elmondása.
- Tudjon helyesen bemutatkozni, udvariasan kérni, másokat felszólítani valamire. Figyelmesen hallgasson végig másokat.

II. Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

- Felkészülés után 5-6 mondatos szöveget hibátlanul fel tudjon olvasni 1 perc alatt.
- Az olvasókönyvből vagy a munkafüzetből 5 perc alatt némán el tudjon olvasni 10 mondatos szöveget.
- A szöveg után következő feladatokat önállóan meg tudja oldani.
- Az ismeretlen szavakat az olvasókönyvben és az Ablak – Zsiráfban vagy Szóbúvárban egyedül meg tudja keresni, és el tudja olvasni a szómagyarázatot.
- Tudja az olvasott mű eseményeit összefoglalni.

III. Olvasástechnika

- A helyes hangsúlyozás és hanglejtés.
- A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok helyes olvasása.
- A sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása.

IV. Írásbeli szövegalkotás, íráskép

- Vázlatkészítés.
- Önállóan rövid írásbeli válaszadás, kérdésekre személyes élményről vagy földolgozott olvasmányból 3-4 mondatos írásbeli fogalmazás.
- Válogató másolás és önálló írás. Egy perc alatt 20 betűt tudjon lemásolni.

V. Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

- A kiejtés szerinti és a kiejtéstől eltérő betűkapcsolású szavak pontos leírása.
- A „j" hang pontos jelölése.
- Az ismert folyóiratok címének, ismert földrajzi neveknek a nagybetűvel való kezdése.

VI. Tanulási képesség, társadalmi ismeretek

- Tájékozódás a gyermeklexikonok betűrendjében.
- Ismerkedés a gyermekújságokkal a könyvtárban.

VII. Tánc és dráma

- Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése.
- Improvizációs játékok.

VIII. Memoriter

- Öt – hat szabadon választható vers, három – négy népköltészeti mondóka, soroló, nyelvtörő elmondása.
- Nem kötelező versek elmondása.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

OPTIMUM KÖVETELMÉNY – 3. ÉVFOLYAM

I. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

- A szavak, szószerkezetek megfelelő ejtése az élőbeszédben és a fölolvasásban.
- Helyes beszédlégzés a bővülő mondatokban.
- A kiemelés eszközeinek helyes alkalmazása.
- Versek és mesék kifejező előadása, kapcsolattartás a hallatósággal.
- Szókincsbővítés.
- Ismert mese elmondása tömörített változatban
- Kiscsoportos beszélgetés közben figyelemmel végighallgatni másokat és bekapcsolódni a beszélgetésbe.

II. Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

- Némán el tud olvasni 25 mondatos (kb.180 szavas) szöveget 5 perc alatt.
- A szöveghez kapcsolódó adatkereső vagy lényegkiemelő feladatmegoldása.
- Vázlatírás segítséggel.
- Önálló felkészülés 7-8 mondatos szöveg felolvasására, legfeljebb 2-3 hiba ejtésével.
- A szövegben előforduló ismeretlen szavak megkeresése.
- Versek művészi eszközeinek felfedezése (ritmus, rím, refrén, hasonlat).
- Mesék, elbeszélés részletek dramatizálása.
- Versek előadása – Nagy László: Dióverés
  - La Fontaine: A tücsök és a hangya
  - Arany János: Mátyás anyja

III. Olvasástechnika

- A pontos és folyamatos értő olvasás.
- Helyes tagolás és hangsúlyozás.

IV. Írásbeli szövegalkotás, íráskép

- 8-10 mondatnyi elbeszélő szöveg írása.
- Cím használata.
- Hármas tagolás.
- Gazdaságos szöveg elrendezés.

V. Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

- A tanult szófajok (főnév, ige, melléknév) felismerése és megnevezése.
- A tanult helyesírási szabályok felismerése és megnevezése.
- Mondatkezdő nagybetűk és a mondatvégi írásjelek jelölése.
- A mondatfajták felismerése és megnevezése.
- Az igeidők használata és jelölése.
- Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése, helyesírásuk gyakorlása.
- Melléknévfokozás.
- A „j" hang pontos (kétféle) jelölése.

VI. Tanulási képesség, társadalmi ismeretek

- Könyvtárlátogatás.
- A könyvtár szolgáltatásai, a kölcsönzés módja.
- Olvasási szokások kialakítása.
- Gyermek lexikonok, szótár használata.
- A magyar nemzet nagy történelmi eseményeinek ismerete a történelmi olvasmányok alapján.

VII. Tánc és dráma

- Gyermekversek előadása ritmus – és mozgásváltással.
- Improvizációs játékok.
- Népszokások dramatizált megjelenítése.

VII. Memoriter

- Öt – hat szabadon választható vers, három – négy népköltészeti mondóka, soroló, nyelvtörő elmondása.
- Nem kötelező versek elmondása.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

OPTIMUM KÖVETELMÉNY – 4. ÉVFOLYAM

I. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

- A szövegjelentés kifejezése mondat – és szövegfonetikai eszközökkel. Megfelelő dallam és nonverbális eszközök használata.
- Beszédhelyzetekben alkalmazkodás a kommunikációs szerephez és partnerhez. Válaszadás a tudakozódásra, meghívásra.
- Az aktív és a passzív szókincs folyamatos fejlesztése szakkifejezésekkel, ritkábban használt szavakkal.
- Állandó szókapcsolatok gyűjtése.
- Kommunikáció során a társalgás szabályaihoz való alkalmazkodás. Spontán módon kialakuló viták során alkalmazkodás a vitatkozás szabályaihoz.
- Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. A szövegalkotásban tématartás, témaépítés, helyreigazítás. Hosszabb magyarázó, leíró és elbeszélő szöveg befogadása, tömörített reprodukálása.
- Az elbeszélésnél leírt kritériumoknak megfelelő leíró szövegalkotása élőlényekről, tárgyakról, tevékenységről, helyről.
- Ismert személyek jellemzése a tanult szavak alkalmazásával.
- Önmaga jellemzése.
- A spontán beszéd, versmondás, felolvasás közben elkövetett artikulációs, hangsúly - , hanglejtéshibák - külső jelzésre – önálló javítása.
- A tanult versek elmondása a megfelelő mondatfonetikai eszközök használatával.
- Társakkal, felnőttekkel a tanult kommunikációs normáknak megfelelő érintkezése.
- A hibás szövegek javítása szövegolvasás során és a hétköznapi élethelyzetekben.

II. Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

•A mesék szerkezeti, nyelvi jellemzői mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái

- Elbeszélések, regényrészletek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból. Egyszerű szerkezetű gyermekregény olvasás.
- Az irodalmi szöveg művészi eszközeinek felismerése: rím, ritmus, refrén.
- Néhány adat gyűjtése az olvasott művek szerzőiről.
- Azonos témájú alkotások összehasonlítása.
- Több szempont figyelembevétele a szereplők viselkedésének megfigyelésében.
- Az önállóan megismert ifjúsági regénnyel kapcsolatos élmények megosztása.
- Versek: rövid, hosszú szótagok jelölése.
- Ütem, hangsúly, szótagszám jelölése.
- A verssorok végén a rímek jelölése.
- Költői képek felismerése: megszemélyesítés, hasonlat.
- A tanult versek előadása közönség előtt.

III. Olvasástechnika

- A kifejező olvasás, a szövegben rejlő érzelmek kifejezése a megfelelő mondat – és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával.
- Tudjon tájékozódni a formai jegyek és a szövegszakaszok alapján.
- Szöveghez kapcsolódó ábrák, modellek, térképek megértése.
- Prózai szövegek, versek felolvasása helyes artikulációval, időtartammal, hangsúlyozással, hanglejtéssel, ritmussal. Szünetek, levegővételek helyes megválasztása.
- Felolvasáskor a szöveg lényegének elkülönítése hangszín, tempó, hangerőváltással.

IV. Írásbeli szövegalkotás, íráskép

- 1-1,5 oldalnyi elbeszélő szöveg önálló alkotása. A szövegeknek önálló címadás. Elbeszélő fogalmazások kiegészítése párbeszéddel.
- Szemléletes leírás készítése tárgyról, növényről, állatról, személyről.
- Levélírás, a címzésre vonatkozó szabályok megtartásával.
- Saját szöveg javítása, önálló korrigálása a tanítói jelölések alapján.

- Az írott szöveg célszerű elrendezése a lapon.
- Olvasónapló vezetése.

V. Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

- A tanult szófajok és toldalékos formáinak (igei személyragok, személyes névmás, földrajzi nevek, címek, intézménynevek, márkanév, a főnév – val, - vel ragos alakja, melléknévfokozás, névelő, névutó, számnév fajtái, határozatlan számnév fokozott alakjai, keltezés) felismerése, megnevezése.
- Diktálás utáni írás kevés hibával.
- A fogalmazás közben elvétett hibák javítása helyesírási szótár segítségével.
- A hagyományos írásmódú tulajdonnevek biztos helyesírása.
- A lakóhely földrajzi neveinek helyes írása.
- A keltezés megfelelő lejegyzése több formában.
- A „j – ly" szavak körének bővítése.

VI. Tanulási képesség, társadalmi ismeretek

- Lakóhelyi – és iskolai könyvtárlátogatása.
- Beszámoló egyéni olvasmányokról, élményekről.
- Szavak, állandó szókapcsolatok, szólások, közmondások keresése önállóan a Magyarértelmező kéziszótárból, lexikonokból, enciklopédiákból, kézikönyvekből.
- Könyvek, folyóiratok tartalomjegyzéke alapján címek megkeresése.
- Mesegyűjtemények, verseskötetek keresése az osztálypolcon.
- Rákóczi korának, és a XIX. és XX. Század nagy alakjainak ismerete.
- A lakóhely, történelmi, irodalmi emlékeiről adatok gyűjtése.

VII. Dráma

- Történetek improvizációs játékok, mesék előadása a dráma eszköztárával.
- Bábjátékok előadása.

VIII. Memoriter

- A következő művek előadása gyermek és felnőtt közönség előtt:
    1. az Aradi vértanúk nevei
    2. Tiszán innen, Dunán túl…(népdal)
    3. Hej halászok, halászok…(népdal)
    4. Felszállott a páva (népdal)
    5. Juhász Gyula: Karácsony felé
    6. Janikovszky Éva: Örülj, hogy fiú! Örülj, hogy lány!
    7. József Attila: Mama
    8. Elindultam szép hazámbul…(népdal)
    9. Kölcsey Ferenc: Himnusz
    10. Petőfi Sándor: Nemzeti dal
    11. Petőfi Sándor: A Tisza
    12. Nagy László: Balaton parton

Mások és önmaga versmondásának elemzése és értékelése, a helyesejtés, és üznetközvetítés, sikerességének szempontjából.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1. évfolyam

Tartalom	A következő tanév fejlesztési feltételei
Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése A helyes beszédlégzés. A hangok tiszta artikulációja, időtartama. A helyes ejtés. A kijelentő és a kérdő mondat hanglejtése. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai. Szókincsfejlesztés. ***A helyes légvétel, gazdálkodás a levegővel. A beszédritmus megfigyelése beszédben, felolvasásban, rövid verseken, mondókákon. Érthető és értelmes beszéd: szavak, szószerkezetek, mondatok helyes ejtésének gyakorlása. Jól ritmizálható mondókák, versek tanulása, előadása. Érzelmek kifejezése némajátékkal. Felelgetős mondókák előadása párokban, együttműködés a társakkal. Szituációs játékkal: köszönés, bemutatkozás, kérdezés, kérés, ajándékozás, köszöntés, köszönetnyilvánítás. A szókincs bővítése, pontosítása szómagyarázattal, mondatalkotással.*** **Az olvasás-írás tanulásának előkészítése** A beszéd, a beszédészlelés és –értés fejlesztése. A mondat felbontása szavakra, a szavak szótagokra, a szótagok hangokra. A mondat, a szó, a szótag, a hang szavak használata a gyakorlatban. A jelfunkció. A hangok sorrendisége a szavakban. Tájékozódás a testsémán, térben, síkban; a relációs szókincs használata. Az alakfelismerés. A szem és a kéz mozgásának összehangolása. Finommozgások fejlesztése. ***A beszédészlelés és –értés gyakorlása mesehallgatással. A nyelvi tudatosság fejlesztése: analizáló gyakorlatok: szótagolás, hangokra bontás; szintetizáló gyakorlatok: szótagok, szavak alkotása. Mondatalkotás eseményképről. A helyzetet meghatározó kifejezések használata. Formák fölismerése, különbségeik és azonosságaik megállapítása. A tájékozódás gyakorlása térben és síkban. Az olvasáshoz, íráshoz szükséges helyes testtartásra szoktatás, a megfelelő írásszokások alapozása. Az írástevékenység megkezdése, betűelemek alakítása, kapcsolása.*** **Az olvasás jelrendszerének megtanítása** Az olvasás jelrendszerének elsajátítása és felhasználása, szavak, szószerkezetek, mondatok, rövid szövegek hangos és néma olvasása. Nyelvtani fogalmak tapasztalati úton való megismerése: a mondat, a szó, a magánhangzó, a mássalhangzó, rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betű, az ábécé. A nagybetűk, a mondatzáró írásjelek használatának megfigyeltetése.	**Beszédművelés, helyes ejtés, szóbeli közlés és kifejezés:** • Nyelvhelyességi hibáit képes legyen tanítói segédlettel javítani! • Törekedjen arra, hogy tanítói minta, bemutatás után a szavakat, szószerkezeteket megfelelő időtartammal – magán és mássalhangzók hosszúságára vigyázva - és hangsúllyal ejtse! • Értse meg az egyszerű utasításokat és közléseket! Egyszerű kérdésekre tudjon odafigyelni és válaszolni! Játékban, feladatmegoldásban, közös tevékenységben legyen együttműködő! • Tudjon megfogalmazni rövid közléseket, kéréseket, kérdéseket! • Olvasmányai tartalmáról, képről, tanítói segédlettel tudjon beszámolni 1-2 mondatban! • Törekedjen az udvarias köszönésre, elköszönésre, megszólításra! (felnőttel, gyerekkel szemben) • Tudjon bemutatkozni! (Saját neve.)

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A hangoknak megfelelő kis- és nagy nyomtatott betűk használatának gyakorlása. A betűknek megfelelő hangok helyes ejtése. A tanult betűk összeolvasása. Szavak, szószerkezetek, mondatok hangos olvasása, értelmezése. A hangos olvasás gyakorlása szövegeken. Az olvasás pontosságának fejlesztése. A néma olvasás megalapozása feladatok megoldásával és követő olvasással. **Az írás jelrendszerének megtanítása** Kis- és nagybetűk írásának elsajátítása. A szabályos betűalakítás és –kapcsolás; betűk, szavak, szószerkezetek, rövid mondatok írása. ***A szabályos betűalakítás és kapcsolás gyakorlása. Valamennyi betűkapcsolási típus gyakorlása. A szavak hangokra bontása és a hangok sorrendjének megfigyeltetése. Szavak, szószerkezetek, mondatok írása másolással írott vagy nyomtatott mintáról. Legalább két, legfeljebb hat betűből álló szavak írása: látó/halló előkészítés után tollbamondásra és önálló írással.*** **Olvasás, szövegértés, irodalom** Népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, mondókák, sorolók, rövid gyermekjátékok. A mindennapi életből, a természeti környezetből vett témájú rövid szépirodalmi művek, versek és prózai alkotások, ismeretterjesztő művek. Az olvasottak tartalmának és címének összefüggése. A próza és a vers különbsége. Rendhagyó irodalmi órák, mesék, versek. Ünnepeink: Március 15., Karácsony, Névadónk ***A szereplők, a helyszín, az események elmondása. Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a tanuló saját élményei, tapasztalatai között. Mesemondás, képolvasás; az olvasmány eseményeinek elmondása kérdésekre. Illusztráció készítése. A vers hangulatának fölismerése, ritmizálása tanítói segítséggel. Az olvasott szöveg megértésének bizonyítása elmondással és feladatmegoldással.*** **Tanulási képesség fejlesztése** Az önálló feladatvégzés lépéseinek alapozása. Könyvtárlátogatás. A könyvtár szolgáltatásai, a könyvkölcsönzés módja. Olvasási szokások alakítása a könyvtárban. Gyermeklexikon használata. ***Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása. Kérdésekre válasz keresése ismert szövegből.*** ***Látogatás az iskolai könyvtárban. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: képeskönyvek, mesekönyvek, ismeretterjesztő művek megismerése. A könyvtárban szokásos viselkedési szabályok tanulása. Szavak magyarázata gyermeklexikon használatával.***	**Olvasás és szövegértés** • Ismerje fel és tudja hangoztatni a nyomtatott kis- és nagybetűket! • **Szavak szintjén;** a némán, vagy hangosan olvasott szó jelentését tudja érzékeltetni rajzzal! • **Mondatok szintjén**: egyszerű (tőmondat) mondatok jelentését tudja értelmezni rajzzal, cselekvéssel! Akár némán, akár hangosan olvasta el. • **Hangos olvasás** (a szöveg szintén): felkészülés után képes legyen elolvasni 2-3 egyszerű mondatot lassú szótagolással! Olvasás közben 10-nél több olvasástechnikai hibát (betűtévesztés, betűkihagyás, betűcsere, mást olvasás, újrakezdés) ne ejtsen! **Írás, íráshasználat** • Írását kezdje a sor elején! • Tanítója segítségével tudja elhelyezni betűit a vonalrendszerben! • Ismerje fel és használja legalább a magyar abc írott kisbetűit! Törekedjen azok szabályos alakítására és kötésére! • Tudjon másolni szavakat nyomtatott formáról! Tudjon szavakat írni (4 betűből álló szavakat) látási hallási megfigyelés után. • 5 szó másolásakor hatnál több hibát ne ejtsen! A hibáit tanítója segítségével tudja javítani!

Társadalmi ismeretek A szűkebb és tágabb család, a családtagok kapcsolatai, a gyerekek helye a családban. ***A gyermek környezetében élők cselekedeteinek megfigyelése. Beszámoló saját életének eseményeiről. Az irodalomban megjelenített gyermek – felnőtt kapcsolat megbeszélése. Részvétel közösségi tevékenységben.*** **Tánc és dráma** **Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.** A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetekben. Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel. Színházlátogatás. ***Utánzó játékok. Énekes népi gyermekjátékok összekapcsolása mozgással, előadása társakkal. Az olvasott történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal.*** **Memoriter** Öt-hat szabadon választható vers, két-három népköltészeti mondóka, soroló, nyelvtörő.	

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 2. ÉVFOLYAM TARTALOM

Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Helyes beszédlégzés. A hangkapcsolatok helyes ejtése, a hangok időtartama. A mondat- és szövegfonetikai eszközök szerepe. Szókincsfejlesztés. Udvarias szokások a felnőttekkel és kortársakkal való érintkezésben. A megszólítás. Mondatalkotások. Két, majd több mondat összekapcsolása. Eseménysor felidézése az események sorrendisége.

Légzőgyakorlatok: szavak, szószerkezetek, mondatok, mondókák utánmondása.

A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása a beszédben és a hangos olvasáskor. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése, értelmezése. A gyűjtött szavakkal mondatalkotás, hiányos szöveg kiegészítése. Beszélgetés adott vagy választott témáról. A beszélgetőtárshoz igazodó udvarias nyelvhasználat, a nem verbális eszközöknek a beszédhelyzethez alkalmazkodó használata. Szituációs játékok a kulturált nyelvi viselkedés gyakorlására. Telefonálás, üzenetközvetítés.

Történet mesélése. Eseménysorról rövid szöveg alkotása mondatok összekapcsolásával. Szóbeli szövegek, feladatszövegek értelmezése, lényegének elmondása.

Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

Népköltészeti és műköltészeti alkotások a klasszikus és kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból. Nép- és műmesék, népdalok, találós kérdések, népi játékok nemzetiségek és etnikumok kultúrájából is. Mese és valóság különbsége. Történetek a mindennapi életből, a gyerekek környezetéből. A cím és tartalom viszonya. A zeneiség eszközei a versben: ritmus, rím, ismétlődések.

Rendhagyó irodalmi órák: versek, mesék

A mű témájának, eseményeinek, szereplőinek megállapítása. A szereplők cselekedeteinek értékelése, következtetés tulajdonságaikra. Az események összefoglalása, a lényeges gondolat kiemelése. Az olvasott művek szóhasználatának megfigyelése. A cím és a tartalom összefüggésének megfigyeltetése. Az ismeretlen kifejezések értelmezése. A verses forma fölismerése, a ritmus jelzése tapssal.

A következő tanév fejlesztési feltételei

Beszédművelés, helyesejtés, szóbeli közlés, kifejezés

- Törekedjen arra, hogy a hangokat tisztán ejtse, és beszéde legyen érthető!
- Tanítói minta alapján képes legyen szavak, szószerkezetek, megfelelő időtartammal, helyes hangsúllyal történő ejtésére!
- Értse meg az egyszerű szóbeli utasításokat, magyarázatokat, kérdéseket! Ezekre képes legyen figyelni, a kérdésekre válaszolni!
- A mindennapi, egyszerű kommunikáció alapformáit tudja helyesen alkalmazni (pl. köszönés, elköszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás). Ezek formáit igazítsa kommunikációs partnerhez. (Felnőtt, vagy gyerek.)
- Tudjon beszélgetni az olvasottakról tanítója kérdései segítségével.

Olvasás, szövegértés

- Ismert szöveg olvasásakor törekedjen a pontosságra! Törekedjen arra is, hogy a mondatvégi írásjelre figyelnie kell.
- Felkészülés után képes legyen elolvasni 2-3 soros szöveget. Olvasás közben 5-nél több olvasástechnikai hibát ne ejtsen!
- Olvasókönyvből, vagy munkafüzetből némán tudjon elolvasni 2-3 soros szöveget. A szövegmegértést vizsgáló egyszerű, begyakorolt feladatokat (pl. adatkeresés) tanítói segítséggel tudja megoldani.
- Feldolgozott szépirodalmi, vagy ismeretterjesztő szövegnél tudja megnevezni a főbb szereplőket, helyszíneket, és ismerje fel (több tulajdonság közül) a főbb szereplők tulajdonságait.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A társak nevének ábécérendbe állítása. A hosszú és rövid hangok fölismerése a beszédben, megfelelő jelölésük írásban. A kiejtéstől eltérő írásképű szavak egyszerűbb eseteinek helyesírása szótagolással és szóelemzés segítségével. Egyszerű szavak elválasztása. Az egyalakú szótövek és a toldalékok megkülönböztetése egyszerű szavakban. A kijelentő és a kérdő mondat fölismerésének gyakorlása. A tanult helyesírási ismeretek gyakorlása. **Tanulási képesség** A kép és szöveg kapcsolata. A könyvtárhasználat alapvető szabályai. A könyvek jellemző adatai. Gyermekújságok jellemzői. Könyvtárlátogatás. ***Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg együttes értelmezésének gyakorlása. Eligazodás a könyvekben a tartalomjegyzék alapján. tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. A könyvek jellemző adatainak megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Ismerkedés a gyermekújságokkal a könyvtárban.*** **Társadalmi ismeretek** A barátok, baráti kör, az iskolai és egyéb kisebb közösségek. ***Felnőttek és gyerekek társas kapcsolatának gyakorlása. Kapcsolatfelvétel családtagokkal és ismerős felnőttekkel. Baráti kapcsolatok ábrázolásának megfigyelése olvasmányokban, véleményalkotás a szereplők viselkedéséről. Beszélgetés az iskolai életről, az osztályközösségről. Részvétel a mindennapi élet különböző helyzeteit felidéző szerepjátékokban.*** **Tánc és dráma** Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok. Népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások, dramatizált mesék. Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel. Színházlátogatás. ***A szövegmondás összekötése ritmikus mozgással. Egyszerű lépésekkel kísért énekes népi gyermekjáték előadása. Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése.*** ***Improvizációs játékok tanári irányítással.*** **Memoriter** Versek, találós kérdések, népi gyermekjátékok elmondása. A szöveg nehézségi fokát és mennyiségét a tanulócsoport teherbíró képessége határozza meg.	**Írás, íráshasználat** • Igyekezzen füzetét tisztán, rendesen vezetni. • Írása legyen olvasható, betűi felismerhetők, közelítsenek a normához! • Képes legyen 10 betű, valamint 5 szó (1-2 szótagú) másolására! • 3 szóból álló mondat másolásakor vagy a begyakorolt szókészletből kiemelt 10 szó tollbamondáskor 5-nél több hibát ne ejtsen! Hibáit tanítója segítségével tudja javítani! **Helyesírás, nyelvtan** • Másoláskor, a begyakorolt szókészletben szereplő szavakban, helyesen jelölje a magán- és mássalhangzók időtartamát. • Tudja használni a betűtáblán szereplő abc-t. **Szójegyzék** • **A „j hang „kétféle jelölése**: ibolya, lyuk(as), gólya, osztály, tej, jön, király(fi), jó, játék, ajtó, sajt • **Hosszú magánhangzó a szótőben:** főz, gombóc, mókus, óra, őz, ősz, ők, őt, róka, rózsa, ír, tű, tó, tűz, új, út, vív, víz, autó, szó, só, hó • **Hosszú, egyjegyű mássalhangzó a szótőben**: áll, itt, kedd, orr, ott, száll, • **Hosszú kétjegyű mássalhangzó a szótőben:** dinnye, könnyű, meggy, rossz, hosszú, mennyi • **Tulajdonnevek: saját neve**

MAGYR NYELV ÉS IRODALOM 3. ÉVFOLYAM - TARTALOM

Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A különféle mondatfajták jelentésének és a mondatfonetikai eszközöknek az összefüggése. A szavak és a nem verbális eszközök (testbeszéd) szerepe különféle kommunikációs helyzetben. A szavak jelentésárnyalata, stílusértéke, szerepe a beszédben. Szólások, közmondások jelentése.

A szavak, szószerkezetek megfelelő ejtésének gyakorlása az élőbeszédben és a fölolvasásban. Helyes beszédlégzés a bővülő mondatokban. A nem verbális eszközök összehangolása a tartalommal szövegmondáskor és értelmezésük mások megnyilatkozásaiban. Versek és mesék kifejező előadása, kapcsolattartás a hallgatósággal. Szókincsbővítés: a szavak jelentése, stílusértéke, a tanult szólások, közmondások használata az élőbeszédben és a fogalmazásban. Szóbeli szövegalkotás különféle kommunikációs helyzetekben.

Ismert mese elmondása tömörített változatban. Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. Mindennapi élmények, filmélmények, olvasmányok rövid tartalmának elmondása, megbeszélése. Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben.

Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

Prózai művek és versek a hazai (magyar, nemzetiségi és etnikumok irodalmából), a külföldi nép- és műköltészetből. Mesék, mondák, legendák, történelmi elbeszélések, valamint a gyerekek mindennapi életéről szóló elbeszélések, regényrészletek klasszikus és kortársszerzőktől. Versek feldolgozása, elemi poétikai és verstani ismeretek. Népi játékok, dramatizált szövegek, ismeretterjesztő művek, a mindennapi kommunikáció szövegei (meghívó, recept, hirdetés).

Rendhagyó irodalmi órák: versek, mesék

A szereplők megnevezése, cselekedeteik, érzelmeik, tulajdonságaik megfigyelése, az események helyszíne, időrendje, az epikai művek szerkezetének fölismerése. Lényegkiemelés, vázlatkészítés – tanítói segítséggel. Kérdések és válaszok megfogalmazása. Mesék bevezető, befejező fordulatainak és jellemző szókapcsolatainak használata. Mesefajták (pl. állatmese, tündérmese, láncmese, tréfás mese…) jellemzőinek megfigyelése. Néhány jellegzetes irodalmi téma fölismerése az olvasott művekben,(pl. család, iskola, barátság, becsületesség, tisztesség, hűség, mások iránti tisztelet, segítőkészség, szülői szeretet, hazaszeretet). Versek művészi eszközeinek fölfedezése: ritmus, rím, refrén, hasonlat. Szövegek:

A következő tanév fejlesztési feltételei

Beszédművelés, helyesejtés, szóbeli közlés, kifejezés

- Beszéd közben törekedjen arra, hogy beszéde érthető legyen. Hanglejtésével próbálja érzékeltetni a kijelentő és a kérdő mondatot!
- Értse meg az egyszerű magyarázatokat, kérdéseket! A kérdésekre tudjon válaszolni értelmesen, egyszerű mondattal!
- Felnőttől, gyerektől tudjon elköszönni, tudjon nekik köszönni! Továbbá tudjon tisztelettudóan kérdezni, kérni, megszólítani és köszönetet mondani!
- Képes legyen arra, hogy kép, képsor alapján 3 összefüggő mondatból álló szöveget alkosson tanítója segítségével. Szövegalkotásnál próbáljon arra törekedni, hogy az események időrendben kövessék egymást, hogy megnevezze a helyszínt, szövegének szereplőjét, szereplőit.
- Ismert, megbeszélt témáról, eseményt ábrázoló képsorról legyen képes 2-3 mondatot mondani.
- Ismert, begyakorolt, egyszerű feladattípusok esetén képes legyen arra, hogy az írásbeli utasításokat megértse.

mesék, elbeszélésrészletek dramatizálása. Ismeretterjesztő és mindennapi gyakorlati szövegek értelmezése, információ kiemelése, a lényeg tömör megfogalmazása. Tájékozódás a lakóhely irodalmi vonatkozásairól. **Olvasástechnika** ***A pontos és folyamatos, értő olvasás. A fölolvasás: helyes tagolás és hangsúlyozás. Az olvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztése beszéd- és olvasástechnikai gyakorlatokkal. Néma olvasás feladatok megoldásával. A hosszú mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása mintakövetéssel. Az értelmező (interpretáló) olvasás fejlesztése tanítói és tanulói kérdések segítségével. Hosszabb szövegek (pl. házi olvasmányok) olvasására fölkészülés.*** **Írásbeli szövegek alkotása** Szóbeli szövegalkotás, mint az írásbeli fogalmazás alapozása. A szövegalkotás műveletei: anyaggyűjtés, címválasztás, a megfelelő lényeges gondolatok válogatása, elrendezése, az időrend megállapítása. A szöveg tagolása, a bekezdések. Az elbeszélő fogalmazás jellemzői. Az elbeszélés részei: bevezetés, tárgyalás, befejezés. A párbeszéd szerepe az elbeszélő szövegben, formai, jellemzői. ***Szövegalkotás szóban (telefonálás, üzenetátadás). Olvasókönyvi szövegminták megfigyelése tartalmi és szövegszerkesztési szempontból. Címek vizsgálata, a jó cím ismérveinek összegyűjtése. Események elrendezése időrendben. Bevezetés (előzmény, színhely, időpont) és befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény) készítése szóban és írásban. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématartással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a felesleges szóismétlés kerülése. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadása mellett.*** **Íráskép** Gazdaságos szövegelrendezés. Az egyéni írás alakulásának segítése. Az írás lendületének, tempójának fokozása. Írásszokások megerősítése. *Lendületfejlesztő gyakorlatok. Az olvashatóság javítását, az egyéni írás kialakulását segítő, alakítási, kapcsolási gyakorlatok. Tempógyorsító gyakorlatok: az írás eszközi használatával, a figyelem fejlesztésével. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás alakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével.*	**Olvasás, szövegértés** • Felkészülés után **legyen képes felolvasni** 5-6 soros szöveget. Olvasás során 10-nél több technikai hibát ne ejtsen! • Képes **elolvasni némán** 5-6 soros szöveget, vagy szövegrészletet. A begyakorolt szövegelemző műveletekkel tudja megoldani a szövegértést vizsgáló egyszerűbb típusú feladatokat, tanítója segítségével. Tudja megnevezni a szöveg főbb szereplőit, azok tulajdonságait és a főbb helyszíneket. **Írás, helyesírás, nyelvtan** • Füzete legyen rendezett, tiszta, írása olvasható. • Igyekezzen a begyakorolt szókészlet szavainak, (vagy azokból összeállított mondatok) másolásakor, látó-halló tollbamondásakor minél kevesebb hibát ejteni. • Hibáit tanítója segítségével tudja javítani! • Személynevek, állatnevek, mondatok másolásakor törekedjen a nagy kezdőbetűk alkalmazására! • Igyekszik nagy kezdőbetűvel kezdeni a mondatokat! A kijelentő, valamint kérdő mondatoknál megfelelő írásjellel zárja az egyszerű mondatokat. A mondat szavait külön írja! Rövid mondatok másolásakor kevés hibával tudja jelölni a rövid és hosszú hangok időtartamát.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Társadalmi ismeretek A magyar nemzet nagy történelmi eseményei, pl. honfoglalás, államalapítás, Mátyás kor, a török idők. Ünnepeink: családi, vallási, nemzeti ünnepek. A magyar nemzet jelképei. Nemzeti emlékhelyeink. *Versek, legendák, történetek olvasása a nemzeti múlt nagy eseményeiről. Az olvasottak, látottak reprodukálása szóban, illusztrálása, csoportos megjelenítése szituációjátékkal. Műsorok összeállítása nemzeti ünnepeinkre. Szóbeli beszámoló családi ünnepekről. Beszámoló nemzeti jelképeinkről. A Szózat szövegének értelmezése. Tájékozódás a lakóhely hagyományos ünnepi népszokásairól, irodalmi, történelmi emlékhelyeiről.*	• **Hosszú kétjegyű mássalhangzó a szótőben:** asszony, rossz, ennyi, annyi, mennyi, hattyú. • Tulajdonnevek: Magyarország, Budapest, Debrecen, Hajdúsámson, Európa.
Tánc és dráma Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantázia-játékok. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal. Dramatizált elbeszélések, népszokások. *Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Népszokások, történetek dramatizált megjelenítése.*	Tánc és dráma: • Vegyen részt a közös drámajátékokban, illetve a játékok készségfejlesztő gyakorlataiban.
Memoriter Vörösmarty Mihály: Szózat című versének két versszaka, szabadon választott versek, szólások, közmondások, egy verses mese vagy meserészlet – elmondása a tartalmat kifejező előadásban: az előző fejlesztési szakaszhoz (tanévhez) képest emelkedő mennyiségi igénnyel – a tanulócsoport terhelhetőségét figyelembe véve.	

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 4. ÉVFOLYAM - TARTALOM

Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A szövegjelentés kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő helyes dallam és nem verbális eszközök (testbeszéd) használata. Párbeszéd a mindennapi kommunikációban.
Az előbeszéd és a fölolvasás értelemszerű tagolása helyes beszédlégzéssel, szünetekkel, a szöveg jelentésének megfelelő tempó, hangerő és dallam alkalmazásának gyakorlása. Különféle beszédhelyzetekben alkalmazkodás a kommunikációs szerephez és a partnerhez, a nem verbális eszközök összehangolása a beszédhelyzettel. Az aktív és passzív szókincs folyamatos gyarapítása különféle szövegekből, más tantárgyakban előforduló szakkifejezésekkel, ritkábban használt szavakkal. Hiányos mondatok kiegészítése a szövegkörnyezetbe illő rokon értelmű szóval, kifejezéssel. Állandó szókapcsolatok gyűjtése. Részvétel, a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, vitában. Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. Narráció. A tanító vagy a társak hosszabb közléseinek követése. Ezek lényegéről emlékeztető jegyzetek készítése.

Olvasás, az írott szöveg megértése, irodalom

Prózai és verses népköltészeti alkotások a magyar és a hazai etnikumok népköltészetéből. Népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. Tündérmese, állatmese, tréfás és láncmese. A mesék szerkezeti és nyelvi jellemzői, mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái. Elbeszélések, regényrészletek, versek a klasszikus és a kortárs magyar irodalomból. Egyszerű szerkezetű gyermekregény. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: néhány alakzat; a megszemélyesítés; ritmus, rím, refrén. Rendhagyó irodalmi órák: mesék, versek. Kritika és kreatív olvasás.
Néhány adat megismerése az olvasott művek szerzőjéről. Szövegelemző műveletek bővítése: szerkezet, tér idő, összefüggések, kulcsszavak kiemelése, tömörítés, bővítés. Azonos témájú alkotások összehasonlítása. Egyszerű szövegek vázlatának elkészítése tanítói segítséggel. Érzelmek, emberi kapcsolatok fölismerése, értékelése a művekben. Több szempont figyelembevétele a szereplők viselkedésének megfigyelésében. A házi olvasmány előkészítése folyamatolvasással, otthoni elolvasása

A KÖVETKEZŐ TANÉVI FELLESZTÉS FELTÉTELEI

Beszédművelés, helyesejtés, szóbeli közlés, kifejezés, írásbeli szövegalkotás

- Tudjon beszélni érthetően!
- Használja bemutatkozáskor, köszönéskor, elköszönéskor, kérdezéskor, kérésnél az udvarias nyelvi formulákat! Beszédstílusát igazítsa a kommunikációs partnerhez!
- Kapcsolódjon be társai beszélgetéseibe, közös tevékenységnél legyen együttműködő!

- Tudjon néhány (3-4) egyszerű mondatot mondani élményeiről!
- Megbeszélt témáról tudjon alkotni 5-6 mondatot. Szövegalkotás közben ne térjen el a témától!

- Megfelelő hangerővel tudja elmondani a következő memoritereket:
  - Kölcsey Ferenc: Himnusz (1 versszak)
  - Vörösmarty Mihály: Szózat (1 versszak)

Olvasás, szövegértés

- **Felkészülés után** lassú tempóban tudjon elolvasni 7-8 sorból álló szöveget. Olvasásközben 15-nél több hibát ne ejtsen!
- **Néma olvasáskor** képes legyen arra, hogy figyelmét irányítsa féloldalnyi szövegre!
- Bizonyítsa az **olvasottak megértését** a

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
és megbeszélése közösen. Az önállóan megismert ifjúsági regénnyel kapcsolatos olvasmányélmény megosztása a társakkal. Művészi eszközök fölismerése lírai és elbeszélő művekben. Az ismétlés funkcióinak megfigyelése. Nyelvi érdekességek, művészi eszközök gyűjtése a szövegből. A népköltészetről és a műköltészetről tanultak összefoglaló rendszerezése. **Olvasástechnika** Mondat és szövegfonetikai eszközök. A kifejező olvasás előkészítése olvasástechnikai gyakorlatokkal. *A kifejező olvasás gyakorlása és a szövegben rejlő érzelmek kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával. Párbeszédek és közbeékelődések elkülönítése fölolvasáskor mintakövetéssel.* **Írásbeli szövegalkotás** Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés. A leírás, tartalmi, szerkezeti jellemzői, nyelvi eszközei, a bemutatás sorrendje. A leírás szemléletessége. Az üdvözlet tartalmi és formai jellemzői. *Hirdetés, értesítés, meghívó megfogalmazása és tolmácsolása élőszóval társnak vagy közösségnek. Elbeszélő fogalmazás kiegészítése párbeszéddel írásban. A leírás megfigyelése irodalmi példákon. Szemléletes leírás készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról, emberről. Figyelem a bemutatás sorrendjére. Levelezőlap-írás választott partnernek, a címzésre vonatkozó szabályok megtartásával, a szokásos nyelvi fordulatok, megszólítások használatával. Fogalmazástechnikai gyakorlatok, szövegjavítás segítséggel. Az írásbeli munkák önellenőrzése tanítói irányítással.* **Íráskép** Eszközszintű egyéni írás. Írás sima lapon. *Olvasható, tetszetős és rendezett írás. Az írott szöveg (vázlat, fogalmazás, ábra, feliratozás, táblázat), célszerű elrendezése a lapon (lapszélek, betű- és sortávolság megtartásával). Olvasónapló vezetése.* **Tanulási képességek fejlesztése** Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, dia- és videofilm). Ismerkedés folyóiratokkal. A katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében. *A gyerekeknek szóló ismeretterjesztő művekből, folyóiratokból információk gyűjtése és az adatokkal a tanultak kiegészítése. Vázlat alapján beszámoló – szükség esetén tanítói segítséggel – ismeretterjesztő olvasmányokról, megfigyelésekről, kísérletekről. Beszámoló egyéni élményekről, olvasmányokról.*	• következőkkel: (tanítója által feltett kérdések segítségével) • tudja megnevezni a szöveg íróját, címét; tudja megnevezni a helyszín(eke)t, szereplőket, időt; • tudja megnevezni a szöveg íróját, címét; • tudja megnevezni a helyszín(eke)t, szereplőket, időt; • a szereplőkre vonatkozó tulajdonságokat ki tudja választani több szó közül; • tanítói irányítással megoldja a szövegelemző feladatokat; • tanítója segítségével próbálja meg a szöveg vázlatot sorba rendezni **Fogalmazás, írásbeli szövegalkotás** • Szövegnek, szövegrészletnek, bekezdésnek tudjon címet adni! (Ismeretterjesztő szövegek esetén.) • Képsorról tudjon alkotni 4 összefüggő mondatot (tanítója segítségével)! • Tanítója segítségével állatról, ismert személyről tudjon készíteni 4-5 mondatos leírást. • Koherencia, nyelvhelyességi hibáit, helyesírási hibáit tudja javítani tanítója útmutatásai és segítsége alapján

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Mesegyűjtemények, gyerekek részére készült verseskötetek keresése a szabadpolcon. Eligazodás a gyerekeknek készült segédkönyvek (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár) használatában. Közmondások, szólások, állandó szókapcsolatok, ismeretlen szavak jelentésének megismerése kézikönyvekből. A tananyaghoz kapcsolódó ábrák, grafikonok, táblázatok megfigyelése és értelmezése. **Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás** ***A szófajokról tanult ismeretek összefoglalása és kibővítése: az igei személyragok és a személyes névmás, a tulajdonnév újabb csoportjai (földrajzi nevek, címek, intézmények neve, márkanév) a főnév –val, -vel ragos alakja, a melléknév fokozása. A névelő és a névutó. A számnév és fajtái, a határozatlan számnév fokozása. A keltezés. A tanult szófajok fölismerése a szövegben és megnevezésük konkrét példákban. A toldalékos igealakok helyesírásának gyakorlása. A jövő idő változatos kifejezése. A tanuló környezetében és olvasmányaiban előforduló tulajdonnevek fajtáinak felismerése, helyesírásuk gyakorlása, helyes alkalmazásuk az írásos nyelvhasználatban. A főnév ragos alakjának fölismerése szövegben, a –val -vel ragos főnevek helyesírásának gyakorlása az egyszerűbb esetekben. A névutók szerepének felismerése a nyelvi kifejezésben, helyesírásuk, a leggyakoribb névutók ismerete. A határozott és határozatlan névelő szerepének megkülönböztetése és helyes használatuk. A tanult hagyományos írásmódú személynevek biztos helyesírása, a lakóhely földrajzi neveinek helyes lejegyzése. A melléknév fokozott alakjainak helyes leírása. A határozott és a határozatlan számnév fölismerése, a számoknak betűvel való leírása és a keltezés írása. A ly-os szavak körének bővítése. A toldalékos szóalakok helyesírásának gyakorlása a tanult szófajok körében.*** **Társadalmi ismeretek** A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: Rákóczi kora és alakja, a XIX. és XX. század nagy államférfiai, művészei, tudósai, felfedezői, utazói. ***Történetek megismerése a magyarság múltjának nevezetes eseményeiről, kiemelkedő személyiségeiről, tetteiről, az emberek életmódjáról az egyes korokban. Tájékozódás a történelmi időben: évszázad, évezred. A régió, a lakóhely történelmi, irodalmi emlékeiről adatok gyűjtése, beszámoló a szerzett ismeretekről.***	**Írás, helyesírás, nyelvtan** • Füzete legyen tiszta, rendezett, áttekinthető, írása olvasható. • Helyesírási hibáit tanítója segítségével tudja javítani! • Másoláskor kezdje nagybetűvel a személyneveket, állatneveket, begyakorolt egytagú földrajzi neveket! • Másoláskor kezdje nagybetűvel a mondatokat! • Egyszerű mondatok végét a mondatfajtának megfelelő írásjellel jelölje (másoláskor kijelentő, kérdő, felszólító mondatoknál). • A mondat szavait külön írja! • Elválasztási hibákat ritkán kövessen el egyszerűszavak esetén. Ha hibázik tanítója segítségével, tudja azokat javítani. • Ismerkedjen meg a hosszú kétjegyű mássalhangzót tartalmazó szavak elválasztásával! (pl. asszony) • Szóhalmazból tudja kiválasztani a következőszófajokat (szótő formájában, kérdőszavak segítségével): főnév, melléknév, ige, számnév.

Tánc és dráma

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatok, kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával. Színházi bábszínházi előadás megtekintése.

Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék; állóképek. A szerkezet érzékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég fölismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemző megbeszélése.

Memoriter

Népdalok, népmese elmondása; Kölcsey Ferenc Himnusz című versének két versszaka; Petőfi Sándor Nemzeti dal című verse. Szabadon választott költemények, prózai szövegrészletek. Az előző tanévhez képest emelkedő minőségi (pontosság, értelmezés, kifejezőerő, kapcsolat a hallgatósággal) és mennyiségi igénnyel, differenciáltan a tanulók terhelhetőségét figyelembe véve.

Alapszókészlet

- **2-3. évfolyam szókészlet kiegészítve:**
- A **„j hang" kétféle** jelölése: majom, hajó, ilyen, olyan, milyen, folyó, tojás, javít, János, hely, kályha, száj, fej, haj, lyuk. olaj, zaj, vaj, tejföl, máj, mosoly, éjszaka.
- **Hosszú magánhangzó a szótőben**: tíz, szív, gyík, papír, tanít, eső, erdő, dió, fenyő, mező, felhő, idő, csengő, hónap hús, tyúk, szól, sós, levegő, posták
- **Hosszú egyjegyű mássalhangzó a szótőben**: állat, forró, villa, csillag, kettő, reggel, ünnep, olló, áll, száll, illat(os), lassú, nappal, éjjel.
- **Hosszú kétjegyű mássalhangzó a szótőben:** gally, meggy, vessző, messze, asszony, rossz, ennyi, annyi, mennyi, hattyú.
- **Tulajdonnevek:** Magyarország, Budapest, Debrecen, Hajdúsámson, Európa, Duna, Tisza, Balaton.

A teljes saját neve!

4. osztály végére ezeket a szavakat már diktálás, tollbamondás után is tudja helyesen leírni!

Tánc és dráma:

Mint 3. évfolyamon.

Könyv és könyvtárhasználat

- Tudjon a könyvtárban illedelmesen viselkedni; segítséget kérni a tájékozódásban.
- Ismerje az Ablak – Zsiráf vagy a Szóbúvár lexikont.
- Tanítója segítségével tudjon benne címszót keresni!
- Tudja megnevezni egy könyv írójának, címét.
- Tudja használni olvasókönyvének tartalomjegyzékét!

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Magyar nyelv és irodalom

1-4. évfolyam

- Elsősorban az elért eredményeket minősítjük, a tanulók fejlődését vesszük alapul.
- Folyamatosan, rendszeresen értékeljük a szóbeli és írásbeli /feladatlapok, tollbamondás, szövegalkotás, dolgozatok/ munkákat.
- Figyeljük a tanulók feladatvégzéshez való viszonyát, aktivitását, tanulási fegyelmét.
- A tanulók fejlődéséről, teljesítményéről írásban szöveges értékelést kapnak a tanulók, szülők 1. évfolyamon és 2. évfolyam első félévében.
- 2. évfolyam év végén és 3. valamint 4. évfolyamon a tanulók teljesítményét érdemjeggyel értékeljük.

1. osztály:

Olvasástechnikai és szövegértési szintfelmérés év végén.
Megjegyzéssel való szöveges értékelés, minősítés.
Szintfelmérés év végén másolásból és látó- halló tollbamondásból.
Megjegyzéssel való szöveges értékelés, minősítés.

2. osztály:

Folyamatos megfigyelés: a tanulók beszédének formai jellemzői, tartalmi jellemzői. A hangos és a néma olvasás szintjének felmérése év elején, félévkor, és év végén. /Olvasástechnika, szövegértés, irodalmi ismeretek/. A felmérések értékelése szövegesen történik első félévben, év végén érdemjeggyel.
Írás, íráshasználat felmérése: Írástechnikai hiba, írásmunka külalakja. Értékelés szöveges formában történik félévkor, év végén érdemjeggyel.
A tanult nyelvi ismeretek és azokkal kapcsolatos helyesírási tudnivalók felmérése a témák lezárása után.

3. osztály:

Írásbeli szövegalkotásnál folyamatos megfigyelés: a fogalmazás tartalmi és formai jegyei. A munkák rendszeres javítása, javíttatása. A téma során 1 ellenőrző dolgozat írása – érdemjeggyel történik.
A hangos és a néma olvasás szintjének felmérése három alkalommal. Felmérések értékelése érdemjeggyel történik. Írás, íráshasználat szintfelmérése év elején, félévkor, és év végén. Értékelésük %-os formában valósul meg.

A tanult nyelvi ismeretek a témák lezárása után írásbeli feladatok megoldásának értékelése érdemjeggyel történik.
Év végén a minősítő mérést érdemjeggyel értékeljük.

4. osztály:

Írásbeli szövegalkotásnál az írásbeli munkák rendszeres javítása, javíttatása.
A témák során ellenőrző dolgozatok írása.
Hangos és néma olvasás szintjének felmérése: év elején, félévkor és év végén.
A tanult nyelvi ismeretek felmérése a témák lezárása után, év elején, félévkor és év végén. A tanulók teljesítményét érdemjeggyel értékeljük.

Értékelés szempontjai:

A tantárgy iránti érdeklődés, aktivitás, munkavégzés.
Beszédtevékenység, szóbeli szövegalkotás, szóbeli közlések megértése.
Olvasástechnika.
Szövegértés, a szövegértést bizonyító műveletvégzés.
Írástechnika, írástempó, külső alak.
Anyanyelvi ismeretek, helyesírás.
Írásbeli szövegalkotás, fogalmazási ismeretek.
Irodalmi ismeretek.

ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, SEGÉDLETEK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. ÉVFOLYAM

Taneszközök, segédletek:

- Olvasókönyv, Olvasás munkafüzet, Olvasónapló, Fogalmazási munkafüzet
- Nyelvtan- helyesírás munkatankönyv, Írás munkafüzet, Írás- helyesírás munkafüzet,

- Ablak – Zsiráf, Szóbúvár gyermekenciklopédia,
- Magyar Helyesírási Szabályzat,
- Magyar Értelmező Kéziszótár,
- Magyar szólások és közmondások gyűjteménye,
- Idegen szavak és kifejezések szótára
- Szinonima szótár
- Régi magyar mondák (Lengyel Dénes)
- Írók, képek c. könyv,
- Írói képsorozat,

- Betű hívókészlet,
- Írás – helyesírás, nyelvtan fali transzparensek

- Nézz körül! c. könyv.
- Búvár zsebkönyvek,
- Bölcs Bagoly sorozat,
- Kincskereső c, gyermekfolyóirat,
- Szép mesék c. könyv.
- Magyar népmesék – (mese gyűjtemény)

MAGYAR IRODALOM
5-8. évfolyam

Alapelvek

1. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Ily módon alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, és meghatározza a tanulás teljes folyamatát. Az irodalom mint nyelvi művészet a kultúra egyik fő hordozója és megújítója, miközben pedagógiai szempontból a szövegértési és szövegalkotási képességek fejlesztésének egyik legátfogóbb és leghatékonyabb eszköze, vagyis az anyanyelvi, a kulturális és a szociális kompetencia párhuzamos fejlesztését teszi lehetővé.

2. Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése oly módon, hogy a tanulók életkoruknak és a konkrét pedagógiai célnak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét.

3. Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot.

4. Az irodalmi nevelés feladata az olvasási kedv felkeltése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának a megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak a megismertetése.

Célok és feladatok

1. az alsó tagozatban elsajátított ismeretekre építve az elemi szintű kommunikációs készségek továbbfejlesztése a gondolatok megértésében, megfogalmazásában és továbbításában,
2. a műértő olvasás kialakításával ismeretek szerzése világunkról, az ember és a valóság viszonyáról, az emberi létről,
3. átgondolt, hatásos személyiségfejlesztés, amelyben fontos szerep -jut az irodalmi anyag segítségével- a helyes önismeret kialakításának is,
4. a műalkotások megértéséhez szükséges esztétikai, irodalomelméleti (műfajelméleti, szerkezettani, stilisztikai, verstani) alapszintű ismeretek megszerzése,
5. a különböző információhordozók (a könyv, a színház, a rádió, a film, a televízió stb.) által közvetített alkotások specifikus vonásainak felismerése, a közöttük való helyes választás képességének kialakítása,
6. A kultúraközvetítés segítségével a nemzeti identitástudat, a magyarság értéktudatának megalapozása.

Fejlesztési követelmények

A kulturált nyelvi magatartásra való felkészítés a magyar irodalmi nevelés alapkövetelménye.

A szövegértés fejlesztése az iskolai képzés szintjeinek megfelelően az eredményes tanulás és önképzés föltétele. A kellő mélységű szövegértés az alapja az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító olvasás. A szövegértéssel szorosan összefügg a nyelvi eszközök és a jelentés kapcsolatának megfigyelése, felfogása, a különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló élőszóbéli és írott szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek fokozódó önállóságú értelmezése. Elengedhetetlen az aktív és passzív szókincs folyamatos gazdagodása, az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása.

A szövegalkotás képességének folyamatos fejlesztése kiemelkedően fontos feladat. Ez magában foglalja a köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezésmód kialakításán kívül a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítását. Az elsajátítandó műfajok köre a hétköznapi történetmondástól az olvasónaplóig, az érvelő fogalmazásig, a szóbeli felelettől a kiselőadásig terjed. Mindez többféle képesség együttes meglétét kívánja meg: élőszóban a helyes hangképzést, beszédlégzést, a szöveg- és mondatfonetikai eszközök biztonságos használatát, írásban pedig a tanulási igényeknek megfelelő íráskészséget, rendezett, olvasható írást.

A tanulási képesség fejlesztése olyan szövegfeldolgozó eljárások megismertetésével, mint a lényegkiemelés, tömörítés, szöveg-kiegészítés, jártasság a verbális és vizuális információ együttes kezelésében. A szellemi munka technikájának elsajátításához szorosan kapcsolódik a könyvtári munka megismertetése, tapasztalatszerzés a segédkönyvek, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről, a forrásfeldolgozás és az idézés etikai és formai követelményeiről. A könyvtári gyakorlatnak ki kell terjednie a modern technológián alapuló információhordozókra is. A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása, illetve az ezek módszerébe való fokozatos bevezetés is.

Az irodalmi művek feldolgozásában feladat annak megláttatása, hogy a mű jelentése, hatása, szépsége és a nyelvi kifejezésmód szoros kapcsolatban áll egymással.

Az irodalomoktatás legfőbb célja az olvasóvá nevelés. Ennek feltétele, hogy az irodalmi olvasmányok élményt, örömet, szórakozást nyújtsanak ahhoz a fölismeréshez, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Az irodalomértés alapvető feltétele a szövegelemző eljárásokban való tájékozottságon kívül annak belátása is, hogy az irodalmi jelentés a szövegből, illetve a mű és az olvasó érzelmi, gondolati kapcsolatából bontható ki. Az olvasott művekben megjelenített élethelyzetek,

érzelmek, emberi kapcsolatok alkalmasak arra, hogy fogékonnyá tegyék a 10-14 éves diákokat érzelmeik és élettapasztalataik gazdagítására, erkölcsi ítéletalkotásra, lehetőséget adjanak a véleményalkotásra és -nyilvánításra. Az irodalomolvasás motivációját megerősítheti a diákok aktuális életproblémáival rokon kérdéseket tárgyaló művek közös értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség része a klasszikus és kortárs magyar irodalom különféle epikai, lírai, drámai műveinek változatos feladathelyzetekben való feldolgozása, esztétikai jellemzőik tudatosítása; az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése különféle műfajokban, más művészeti ágakban. Az irodalmi művek jobb megértésének és a kommunikációs képességek fejlődésének fontos terepe a drámajáték, a dramatizálás, színdarabok előadása. Az irodalmi műveltség magában foglalja az ítéletalkotás képességét a népszerû irodalom szerepéről, értékéről, sajátos eszközeiről is. Az irodalmi nevelés célja, hogy fölkeltse a tanulókban az önálló olvasmányválasztás igényét, a tárgyalt művekről önálló véleményalkotásra buzdítsa őket és a művekkel kapcsolatos érzelmeik, gondolatai olyan megfogalmazására, amely a személyes élmény kifejezésének és az elméleti ismeretek felhasználásának képességét egyaránt bizonyítja.

MAGYAR IRODALOM
5-8. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám		2	2	2	2
Téma-körök	Népdalok népmesék	8	-	-	-
	Petőfi Sándor: János vitéz	28	-	-	-
	Természet, táj, szülőföld, család, szülők, gyerekek	22	-	-	-
	Élethelyzetek, emberi kapcsolatok elbeszélő művekben	9	-	-	-
	Mese, monda, rege	-	20	-	-
	Arany János: Toldi	-	21	-	-
	Hősök a történetmondás műfajában	-	15	-	-
	Képek és formák a költészetben	-	12	-	-
	A líra alapformái	-	-	8	-
	A kisepika műfaji változatai	-	-	10	-
	A regény változatai	-	-	11	-
	Egy drámai mű feldolgozása	-	-	4	-
	A reformkor irodalma	-	-	16	-
	Tánc és dráma	-	-	4	4
	A népszerű irodalom műfajai	-	-	-	6
	Az irodalom nagy témáiból	-	-	-	8
	A Nyugat első nemzedékének irodalmából	-	-	-	38
	A dráma világa	-	-	-	4
	A kortárs irodalom	-	-	-	6
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	2	4	4	4
	Témazáró felmérések	4	4	8	4
	Szabadon felhasználható Órakeret	1	1	9	-
	Éves óraszám	**74**	**74**	**74**	**74**

IRODALOM 5. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Népdalok, népmesék Két – három népdal Mesék a klasszikus és a mai magyar irodalomból és a világirodalomból. A nép- és műmesék jellemző motívumai, fordulatai, hőstípusai. **Petőfi Sándor: János vitéz** Mese és valóság az elbeszélésben. A szerkezet és a megjelenítés eszközei, a hős, kaland, az erkölcsi választások. Az ütemhangsúlyos verselés. **Természet, táj, szülőföld, család, szülők, gyerekek** Mitológiai és bibliai történetek. Petőfi Sándor: Az Alföld és még két vers. Arany János: Családi kör című verse valamint más, a témához kapcsolódó – különböző korokból származó – változatos hangulatú és formanyelvű szépirodalmi és egyéb szövegek. A régió, a lakóhely irodalmi emlékei. **Élethelyzetek, emberi kapcsolatok elbeszélő művekben** Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (vagy a regény egy jellemző részlete), valamint más kapcsolódó szépirodalmi művek és egyéb pl. publicisztikai) művek. A barátság, ellentét, felelősség, közösség élethelyzeteinek, konfliktusainak ábrázolása az irodalomban. A hosszabb prózai elbeszélés jellemzői: szerkezet, szereplők, helyszínek, a szereplők közti kapcsolatok. **Memoriter**: Tizenöt-húsz versszak a János vitéz című műből, hat-nyolc vers a tanultak közül, öt-tíz soros prózarészlet. Néhány találós kérdés, közmondás.	Az élőbeszéd tempójával egyező, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. A tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása. Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése. Az epikai és lírai művek, a nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete: a cselekmény részei, a szereplők, a szerkezet, a képiség, a zeneiség eszközei, az ütemhangsúlyos verselés. Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása elsősorban szóban. Történetmondás mindennapi élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Fogalmak szövegértés, szövegalkotás, irodalom *Népdal, mesetípusok, elbeszélő költemény, tájleíró vers, elbeszélés, regény; epikai művek szerkezete: kiidulási pont, bonyodalom, tetőpont, megoldás; cselekmény, helyszín; ritmus, ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; fokozás, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; ütemhangsúlyos verselés, ütem, felező tizenkettes. (A felismerés a megnevezés szintjén)* ***Az irodalom és az olvasó kapcsolata*** *Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése.* *Különféle műfajú, változatos ritmikájú alkotások értelmezése, irodalmi szövegek kreatív, játékos feldolgozása, ritmikai gyakorlatok* *Drámajátékok: szövegmondás mozgással összekötve; szereplők kapcsolatának (egymásra hatásának, együttműködésének, ellentéteinek stb.) megfigyelése, eljátszása. Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése epikai, lírai művekben, népköltészeti és műköltészeti alkotásokban. A közlésmód sajátosságainak, szerepének megfigyelése az olvasott művekben, például szerkezet, képiség, ritmika, az ismétlődés különféle formái, a túlzás. Látott, hallott, elképzelt élmények önálló megfogalmazása, elsősorban szóban. Erkölcsi választások indoklása, beszélgetés érzelmekről: szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.* ***Szövegértés*** *Gyakorlatok az életkorban elvárható tempójú, folyamatos hangos és néma olvasás fejlesztésére, különböző témájú művek fölkészülés utáni értelmes felolvasása. Memoriterek kifejező előadása. A szöveg megértésének bizonyítása a mondatfonetikai eszközök helyes használatával. A nyelvi eszközök és a jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban. A szavak alapjelentésének, hangulatának, stílusértékének fölismerése szépirodalmi és egyéb művekben. Az előismeretet feltáró szövegszintű és a szójelentésre épülő szövegelemző eljárások irányított és önálló alkalmazása irodalmi és ismereterjesztő szövegek jelentésének feltárásában. Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére. A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel. A leírás, a jellemzés különféle kifejezőeszközeinek* megfigyelése *szépirodalmi és nem irodalmi művekben.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tanulási képesség *Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek, műrészletek rövid, szóbeli ismertetése, ajánlása. Vázlat felhasználása különböző műfajú témájú szövegek megértéséhez, illetve megfogalmazásához.* ***Szövegalkotás*** Az írástechnika továbbfejlesztése másolás, tollbamondás, emlékezet utáni írással. Irodalmi és ismeretterjesztő olvasmányélményekre, szótári vizsgálódásokra épülő szógyűjtés (szavak, szószerkezetek, szólások). Kreatív, játékos szókincsgyakorlatok a szóképzés lehetőségeinek felhasználásával, a szóhangulat figyelembevételével. Leíró fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése. *Tájleírás készítése valóságos vagy elképzelt tájról, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész-rész, közel-távol, részletező-egybenlátó). A szemléletesség nyelvi eszközeinek alkalmazása.* *Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).* **Szerzők és művek** Arany János: Családi kör; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; Petőfi Sándor: János vitéz, , Az Alföld; és még két verse; két – három népdal, állatmesék, tündér- és varázs mesék, tréfás mesék; mitológiai és bibliai történetek; egy ifjúsági regény a magyar, vagy a világirodalomból.	

IRODALOM 6. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Monda, rege, ballada Két-három magyar történeti monda; egy népballada (Kőműves Kelemen) Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka (egy részlet) Arany János: Rege a csodaszarvasról, A walesi bárdok A ballada műfaji jellemzői. **Arany János: Toldi** Emberi kapcsolatok, konfliktusok, lélekábrázolás A főszereplő összetett jelleme: próbatételek, bűn és megtisztulás. A jellemzés eszközei. Szerkezeti, előadás-módbeli, nyelvi sajátosságok. **Hősök a történetmondás műfajában** Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (a történet és a mű egy rövid részlete) Gárdonyi Géza: Egri csillagok Egy ifjúsági regény a magyar, vagy a világirodalomból Helyzetek, kalandok, konfliktusok, a korszakot felidéző írói eszközök, ismétlődő motívumok. Jellemek és sorsok. A prózai és a verses elbeszélés különbsége. Az időmértékes verselés. **Képek és formák** Legalább nyolc lírai alkotás elemzése különböző korokból (legalább négy-öt a XX. század magyar költészetéből). A lírai formanyelv sokfélesége: változatok a képiségre, zeneiségre, szerkezetre.	Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése. Olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával, a műfaj és a téma megállapítása. Rövid tárgyszerű beszámoló a feldolgozott művekből: szerző, cím, téma, műfaj. Az epikai művekben néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete. Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélt olvasmányok vagy személyes élmény alapján. A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élményhelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban. Az irodalmi olvasmányokhoz, kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, az adatok elrendezése és feljegyzése. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok használatában. Lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Memoriter: Tíz-tizenöt versszak a Toldiból; négy-öt vers a tanultak közül, tíz-tizenöt soros prózarészlet. **Fogalmak** Szövegértés, szövegalkotás, irodalom Műnemek; líra, epika, dráma; monda, rege, ballada; konfliktus, epizód, motívum, nézőpont, cselekményszál; allegória, alliteráció, figura etimologica, metonímia; időmértékes verselés, hexameter; rímelhelyezkedés főbb fajtái. *Tanulási képesség* *A szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésük, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában, próbálkozás a szöveg és a vizuális lehetőségek együttes felhasználására saját fogalmazásaikban.* *Az irodalom és az olvasó kapcsolata* *Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése és bemutatása (például gyerekek és felnőttek, próbatétel, szeretet, féltés, hősiesség) a tanult anyag kiegészítése egyéni olvasmányokból. Azonos témák más-más műfajú megjelenítése, például elbeszélés vagy párbeszéd formájában; azonos motívumok megfigyelése és összevetése, különböző művészeti ágakban. A cselekmény, a helyzetek, a szereplők megfigyelése, megnevezése, jellemzése elbeszélő művek olvasása és dramatizált alkotások, színdarabok, tévéjátékok megtekintése alapján. Érzelmek, gondolatok megjelenítésének megfigyelése irodalmi művekben, a tapasztalatok megbeszélése, a vélemények összehasonlítása különféle műfajú olvasmányélményekkel kapcsolatban. Szövegelemzési, -átalakítási gyakorlatok, a mű szövegére és hatására irányuló figyelem fejlesztésére: képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívása, a képzelet mozgósítása. Drámajátékok helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánzással.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Szövegalkotás *Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírás biztonságának továbbfejlesztésére. Mindennapi élmények, olvasmánytartalmak összefüggő elmondása, időrendben, logikai rendben, más hangnemben, más nézőpontból többféle hallgatósághoz igazodva. Szövegalkotási feladatok szóban és írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (például tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősökről. Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása. Kreatív írás „mi lenne, ha" szerkezetben. Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről. Képzett igék, főnevek, melléknevek gyűjtése – különös tekintettel a szinonimírásra, a szóhangulatra, a köznyelvi, a diáknyelvi és a szakszavak használatbeli eltéréseire; a gyűjtött anyag felhasználása megadott témák kidolgozásában és kreatív, játékos feladatokban* *Szövegértés* Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása kérdésekre adandó válasszal, rövid szóbeli beszámolóval, különböző témájú és műfajú művek értelmes felolvasásával, memoriterek kifejező előadásával. Feladatok a szövegelemzés bővítésére: a téma önálló megállapítása, lényegkiemelés, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, időrend, ok-okozati összefüggés fölismerése. A műfaji eltérések megfigyelése, a stiláris különbségek megállapítása (például mese és dokumentum, lírai költemény és epikai alkotás, monda és ballada), a tanult műfaji jellemzők megnevezése. **Szerzők és művek** Arany János: Toldi, A walesi bárdok és még egy ballada, Rege a csodaszarvasról, Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (a történet és a mű egy rövid részlete) Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Egy népballada (Kőműves Kelemen) Történeti mondák. Négy-öt vers a XX. századi magyar irodalomból Egy ifjúsági mű (regény, elbeszélés) a magyar, vagy a világirodalomból.	

IRODALOM 7. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Ritmus, kép, kifejezésmód – líra alapformái (dal, óda, elégia, epigramma) - Különféle témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalomból. - A lírai szerkezet, a műfaji sajátosságok, a versformák változatai. **A kisepika műfaji változatai: novella, elbeszélés – anekdota** - Anekdotikus történetek, kisepikai alkotások a magyar és világirodalom különböző korszakaiból. - Az anekdota változatai, felépítése - A novella szerkezeti jellemzői. **A regény változatai** - Magyar történelmi események és korszakok megidézése az irodalomban, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán és mások műveiben. Epikai alkotások a világirodalomból (novellák, regényrészletek). **Egy drámai mű feldolgozása** - Legalább egy dráma (vígjáték, színmű) feldolgozása, lehetőség szerint megtekintése, a szöveg és az előadás összehasonlítása. - A komikum, humor, paródia tartalmi és nyelvi jellemzői. **Irodalom és kulturális élet a reformkorban** - Olvasmányok a reformkor irodalmából, szerzők és művek, írók és olvasók, írói életpályák, irodalmi társaságok, folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok. - Romantikus életérzés, életmód, stílusjegyek. - Irodalom, festészet, a zene néhány közös vonása a romantikában. **Tánc és dráma** - Figurateremtés hanggal és nem verbális eszközökkel. - Improvizáció közösen egyeztetett témára, történetváz alapján a megismert drámai konvenciók elemeinek alkalmazásával.	A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép. Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése, szakszerű megnevezése. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása. A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválasztásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott elektronikus információhordozóinak felhasználásával. Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Kulturált nyelvi magatartás. *Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban. Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet (dialógus vagy monológ) kifejező előadása: az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése a nem nyelvi és a verbális kifejezés eszközeivel (hangsúly, hangerő, dallam, beszédtempó, szünettartás).* ***Szövegértés*** *Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás, kifejező olvasás; a szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) művek szerkezetének és jelentésnek feltárása. A szövegelemző eljárások bővítése szakmai-tudományos, gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában: összetettebb logikai kapcsolatok felismerése, eltérő álláspontok elkülönítése, érvek és ellenérvek feltárása.* ***Szövegalkotás*** *Párbeszéd, érvelés az irodalmi művek formájáról és a bennük megjelenített mögöttes tartalomról a megismert szakszókincs alkalmazásával. Cselekményvázlat, olvasónapló készítése önállóan.* *Epikus részletek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.* ***Tanulási képesség*** *Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti ábrázolások felkutatása megadott témához.* *A könyvtár nyomtatott dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat), elektronikus információhordozóinak felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása: problémafelvetés, forrásválasztás és –feldolgozás segítséggel, beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.* ***Az irodalom és az olvasó kapcsolata*** *Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek, gondolatok és a köznapi, tapasztalati úton megismert „valóság" egyszerűbb összefüggéseinek felfedezése és bemutatása. A verselés, a zeneiség elemeinek és hatásának felismerése verses alkotásokban. A lírai formanyelv változásának vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei). Ismeretek az irodalmi élet legfőbb szereplőiről, fórumairól. Beszámoló epikus és drámai művekről, tévéjátékokról: a szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése bemutatásával; a szereplők önálló jellemzése.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai *A műfajoknak mint a műnemek alárendelt kategóriáknak ismerete tanult, olvasott művek esetében. Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése: szerzők, műfaj, téma. A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek elkülönítése, azonosítása, szerepének, tartalmának értékelése. Az egyes kompozíciós elemek közötti összefüggés, strukturális kapcsolat felfedezése, végigkövetése drámákban, nagyobb terjedelmű epikai művekben. Tér- és időviszonyoknak és ábrázolási módjuknak felismerése, összefüggésének keresése a jelentéssel a műben megjelenő tartalmakkal. A túlzás és általánosítás szerepének megértése, bemutatása egyes típusok ábrázolásában, a komikum tartalmi és nyelvi eszközeinek felismerése. Párhuzamok keresése a romantikus irodalom, zene és képzőművészet alkotásai között – a más tárgyakban tanult ismeretek és önálló könyvtári gyűjtőmunka felhasználásával. Különböző típusok megjelenítése a tartás- és járásmód megfigyelését követően. Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával.* **Memoriter** Teljes művek és részletek előadása (a feldolgozott művekből hat-nyolc vers, egy-egy tizenöt-húsz soros próza és drámarészlet). **Fogalmak** Anekdota, novella, regény; dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, költői levél, ars poetica; lírai szerkezet; értekező próza; vígjáték, színmű, jelenet, felvonás, díszlet, jelmez, rendezői utasítás; komikum, humor, helyzetkomikum, jellemkomikum, paródia; pentameter, disztichon, versláb; jambus, trocheus, daktilus, anapesztus, spondeus. **Szerzők és művek** Arany János: Szondi két apródja és még egy műve Balassi Bálint egy verse Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Janus Pannonius: Pannónia dicsérete Jókai Mór: A kőszívű ember fiai vagy egy-két részlet A kőszívű ember fiaiból és még egy mű (pl. A nagyenyedi két fűzfa, Az új földesúr vagy más mű) Kölcsey Ferenc: Himnusz, Parainesis (egy részlet) Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője és egy novella Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szeptember végén és még két mű. Vörösmarty Mihály: Szózat és még egy mű. Vita, megbeszélés, felszólalás, hozzászólás, kiselőadás. Forrásjegyzék, idézet, hivatkozás.	

IRODALOM 8. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Az irodalom határterületén – a népszerű irodalom műfajai - Változatos témájú irodalmi művek olvasása és feldolgozása a magyar és a világirodalomból. - A népszerű illetve lektűr irodalom hatáskeltő eszközei és értékelésük. **Az irodalom nagy témáiról** Regények, regényrészletek, elbeszélések, lírai alkotások a magyar és a világirodalom visszatérő nagy témáit feldolgozó irodalmi alkotások köréből (ifjúkor, felnőttkor, társas kapcsolatok, utazás, identitás stb.) **A Nyugat első nemzedékének irodalmából** - Irodalmi és kulturális élet a Nyugat első korszakában. - Szépirodalmi alkotások, esszék a Nyugat első nemzedékének íróitól. - Impresszionista, szimbolista stílusjegyek. **Kulturált nyelvi magatartás:** Irodalmi művekben, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének felfogása, értelmezése és megvitatása.	A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusú felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. A megismert műfajok stíluseszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. Század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban. A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése. Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
A dráma világa Legalább egy dráma (tragédia vagy vígjáték) feldolgozása, megtekintése. **Kortárs irodalom – kortárs írók és olvasók** - Olvasmányok a szélesebb értelemben vett kortárs irodalomból. - Regionáliskultúra és irodalmi élet. **Tánc és dráma** Improvizáció – közösen egyeztetett témára, együttesen kidolgozott történetváz alapján. ***Szövegértés*** *Olvasott szépirodalmi és egyéb szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása. A művészeti kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése. Az adott műhöz kötődő kifejezésmód néhány jellemzőjének értelmezése, értékelése a szükséges fogalmak használatával az egyéni vélemény néhány szavas megfogalmazásával.* ***Szövegalkotás*** *Mindennapi élethelyzetekhez, irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás és –nyilvánítás árnyalt kifejezésmódjainak ismerete és használata. Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről különféle idézési módok alkalmazásával, például egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével. Irodalmi és filmszereplők jellemének megítélése, érvelés a saját álláspont mellett a szöveg felhasználásával. Olvasmányválasztás indoklása néhány szempont felsorolásával.* ***Tanulási képesség*** *Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önálló vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése.* ***Az irodalom és az olvasó kapcsolata*** *Vizsgálódás a népszerű irdalom műfajaiban: a lektűr, a krimi hatáskeltő eszközeinek megismerése. Népszerű epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzése a hatáskeltés, a bennünk megjelenő tipikus helyzetek és jellemek szempontjából. Toposzok, sémák és sablonok fölismerése és szerepének értékelése a szórakoztató irodalmi és filmalkotásokban. Különféle olvasók véleményének, attitüdjének fölismerése az elemzett művekben. A befogadás tapasztalatainak tudatosítása, a téma, az írói látásmód és álláspont megértése.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai *A szöveg hangzásának és írott képének összefüggése, az illusztráció, a tipográfiai eszközök szerepének átlátása. A képversnek mint sajátos formának megismerése és értelmezése. A művészeti kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése. A megismert műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, jellemzése példákkal. A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása. Korokhoz kötődő ismétlődő témák, kérdésfelvetések meglátása irodalmi művekben és értekező prózai alkotásokban. Egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában, jelentősége az utókor szemében. Párhuzamok keresése a Nyugat első nemzedékének irodalmi alkotásai és a korabeli képzőművészet között – más tantárgyakban tanult ismeretek, könyvtári adatgyűjtés felhasználásával. Tájékozódás az irodalom kronológiájában és „földrajzában", a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete. Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet fölidézése az alkotók életrajzából. Figyelem a kortársi kapcsolatokra, az irodalom és más művészeti ágak közti összefüggésekre. Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása. Néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése. Rögtönzés a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával, a társművészetek eszköztárának bevonásával.* **Memoriter** Teljes művek, műrészletek szöveghű fölidézése (öt-hat vers feldolgozott művekből, egy-egy 15-20 soros próza- és drámarészlet). Idézetek alkalmazása célnak és a szövegkörnyezetnek megfelelően szóban és írásban, a forrás megjelölése. **Fogalmak** Népszerű irodalom: lektűr, ponyva; epikai szerkezet, drámai szerkezet, monológ, dialógus, tragédia; szatíra, fantasztikum, szimbólum. **Szerzők és művek** Ady Endre: Párisban járt az Ősz, Szeretném, ha szeretnének és még egy vers (pl. A föl-földobott kő) Babits Mihály egy-két műve József Attila: Ringató és még két vers, közülük egy választhatóan A Dunánál, Elégia, Levegőt! Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (egy részlet) Kosztolányi Dezső egy-két műve Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig vagy más regénye, vagy egy regényrészlet és egy novellája. Radnóti Miklós két műve, Tamási Áron: Ábel a rengetegben (a regény felépítése és egy részlete) Négy-öt vers a mai magyar irodalomból (például Áprily Lajos, Illyés Gyula, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos és mások műveiből egy-egy. A világirodalom egy-két alkotása.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Magyar irodalom
5-8. évfolyam

Az ellenőrzés módozatai:

- folyamatos megfigyelés /órai aktivitás/
- szóbeli feleltetés /tanult irodalmi fogalmak, műfaji jegyek, szóbeli szövegszerkesztés, műelemzés/
- memoriterek számonkérése
- írásbeli ellenőrzés /írásbeli szövegszerkesztés, házi fogalmazások, évközi iskolai dolgozatok/
- témazáró dolgozatok
- kiselőadások, gyűjtőmunkák
- dramatikus játékok
- ünnepélyeken, rendezvényeken való szereplés
- versenyeken való részvétel

Beszámoltatás:
Tematikus mérések

5. osztály: 4 témazáró dolgozat
6. osztály: 3 témazáró dolgozat
7. osztály: 4 témazáró dolgozat
8. osztály: 5 témazáró dolgozat.

Az értékelés módozatai:

- folyamatos szóbeli visszajelzés a kommunikációs képességek, az irodalmi képességek, az irodalmi tudás fejlettségéről, a pozitív beállítódás erősítésével
- önértékelés, csoportértékelés
- házi fogalmazások, iskolai dolgozatok fejlesztő, írásbeli értékelése
- a tanulók tevékenységét a jelenleg érvényes érdemjegyekkel minősítjük
- félévkor, év végén az évközi teljesítmények alapján osztályozunk.

ALKALMAZOTT TANESZKÖZÖK
Magyar irodalom
5-8. évfolyam

A taneszközök tegyék lehetővé:
- a kerettantervi előírások módszeres és átgondolt teljesítését,
- a belépő tevékenységi formák megvalósítását messzemenően.

- Tartalmazzanak olyan tudatos, átgondolt algoritmus szerint felépülő gyakorlatokat, amelyeket képesek az óráról órára haladó képesség- és készségfejlesztésre.
- Az irodalmi anyag adjon alkalmat a 10-14 éves tanulók érzelmi nevelésére, helyes erkölcsi értékítéleteik kialakítására, kommunikációs készségük, a problémamegoldó kreativitásuk fejlesztésére, vagyis a személyiség sokoldalú fejlesztésére.
- A taneszközök nyújtsanak lehetőséget a differenciálásra.
- Biztosítsák a variálhatóság és válaszhatóság elvének érvényesülését.
- Az irodalomkönyvek, munkafüzetek stb. olyanok legyenek, hogy növelhessék az olvasási kedvet, készséget, és az igényes olvasmányokhoz való szoktatással a tudatosság szintjének emelését.
- Alkalmasak legyenek a komplex esztétikai nevelésre, az anyanyelvi képességek folyamatos gondozására, a sikeres beszédművelés elérésére.

MAGYAR NYELV
5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés megérteni, beszélni, írni, gondolkodni tanít, ezzel valamennyi tárgy tanulását segíti. Alapvető célja és feladata a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés, szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A diákok az iskoláztatás e négy évében igen nagy lépést tesznek/tehetnek a szociális érésben, önmagukra eszmélésben, kortársaik megismerésében, környezetük összefüggéseinek megértésében. E szakasz alapozza meg viszonyukat a nemzeti kultúrához, melyen keresztül átélhetik a magyar nyelv és a magyar kultúra elválaszthatatlanságát. Célunk tehát az értelmes beszéd, az értő olvasás és a helyesírás készségének a kialakítás, fejlesztése, azaz a biztos kommunikációs készség elsajátíttatása.

A tanítás beszélgetések és olvasmányok révén tartalmakkal tölti föl az érzelmi kapcsolatok iránti igényüket, átélhetik a szolidaritás, az együttműködés érzését és élményét is. A nyelv és irodalomtanítás tehát bátorító, önbizalmat növelő, ezzel is az önismeretet elősegítő nevelés; a játékosság, az alkotóképesség fejlesztő támogatása, az életkorra jellemző érdeklődés, kíváncsiság kielégítése és irányítása az olvasás, az önművelés felé – mind ezt szolgálja. Sok lehetőséget nyújtanak tantárgyaink a kritikus gondolkodás fejlesztésére: problémamegoldó és a fogalmi gondolkodásra, a térben és időben való tájékozódásra, az ellentétek, a párhuzamok, az ok-okozati viszonyok feltárására.

A magyar nyelv és irodalom tanítása az 5–8. évfolyamban egységes kerettantervi anyagra – a belépő tevékenységformákban és a témakörökben – egymásra épül. De a két szakasz több vonatkozásban el is tér egymástól.

Az 5–6. évfolyam folytatja és továbbfejleszti a korábbi iskolafokon kialakult szóbeli és írásbeli képességeket: a beszédértést, a szóbeli önkifejezést, a szóbeli és az írásos szövegműfajok megértését, az írást, a sokirányú kreativitást. Az 5–6. évfolyam irodalmi és nem irodalmi szövegek feldolgozásával bevezeti a gyermeket az anyanyelv életének, a magyar nyelv használatának megértését elősegítő rendszerébe olyan módon is, hogy megismerteti a magyar irodalom néhány összetettebb emberi kapcsolatok megjelenítő, nagyobb lélegzetű klasszikus művével. Ezáltal építi tovább a gyermek társas nyelvhasználati, fogalmi gondolkodásbeli, érzelmi, ízlésbeli, erkölcsi műveltségét.

A 7–8. évfolyam már a következő iskolafokozat tanulmányaira készít elő. A művelődés szokásai és alapszerkezete ebben az életszakaszban alakulnak ki. Mind nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális érésének támogatása: a nyelvhasználati, a grammatikai, a jelentéstani témák és az irodalmi olvasmányok módot adnak erre. A fölkészítésnek elő kell segítenie mind az irodalmi kifejezésformák sajátosságainak befogadását, az irodalmi műveltséghez tartozó tudás elsajátítását, mind a saját régió, a lakóhely kulturális értékeinek megbecsülését, az esztétikai jellemzők fölfedezését a mindennapokban, a tárgyi és az emberi környezetben.

A magyar nyelv tanításának kiemelt feladatai

- Az alapvető nyelvtani, általános nyelvészeti fogalmak, törvényszerűségek megismertetése.
- Helyesírásunk rendszerének, alapelveinek megismertetése, a tanulók biztos helyesírási készségének kialakítása.
- A nyelvhelyességi hibák felismertetése, kialakulásuk okainak feltárása, valamint javítása korrekció és önkorrekció alapján.
- A szókészlet rétegeinek folyamatos és fokozatos bővítése, figyelemmel az egyes szaktárgyak szövegeinek megértésére, az önálló ismeretszerzés elősegítésére.
- A szóbeli és írásbeli szövegek megértése, megalkotásuk szabályainak megtanítása: a különféle kommunikációs helyzetek érzékelése, részvétel azokban.
- Az anyanyelvi hagyományok megismertetése és ápolása, a nemzettudat erősítése.
- A biztos anyanyelvhasználat és -ismeret segítségével az idegen nyelvek tanulásának könnyebbé tétele.

Fejlesztési követelmények

A *kulturált nyelvi magatartásra való fölkészítés* a magyar nyelvi és irodalmi nevelés alapkövetelménye. A kulturált nyelvi magatartás föltételezi a szituációhoz, a címzetthez, a témához való rugalmas alkalmazkodást, a figyelmet a másik ember beszédének gondolati, értelmi tartalmára, az együttműködés képességét a partnerekkel. Fokozatosan bővülő követelmény a szóhasználat a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása. A kommunikációs nevelés célja, hogy a tanulókban kialakuljon a különféle beszédműfajok felfogásának és alkalmazásának, a konfliktusok fölismerésének és megítélésének képessége, az életkorban elvárható kritikus magatartás a manipulációs szándékokkal szemben. Hozzátartozik ehhez a kommunikáció lényegének és tényezőinek megértése, az író, a mű és az olvasó viszonyának, mint sajátos kommunikációnak felfogása. A fejlesztés része az életkornak megfelelő tájékozottság a médiumok szerepéről az egyén és a társadalom életében, valamint a leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezésmódjának ismerete.

A szövegértés fejlesztése az iskolai képzés szintjeinek megfelelően az eredményes tanulás és önképzés föltétele. A kellő mélységű szövegértés az alapja az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító olvasás. A szövegértéssel szorosan összefügg a nyelvi eszközök és a jelentés kapcsolatának megfigyelése, felfogása, a különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló élőszóbéli és írott szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek fokozódó önállóságú értelmezése. Ehhez elengedhetetlen az aktív és passzív szókincs folyamatos gazdagodása, az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása.

A szövegalkotás képességének folyamatos fejlesztése kiemelkedően fontos feladat. Ez magában foglalja a köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezésmód kialakításán kívül a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítását. Az elsajátítandó műfajok köre a hétköznapi történetmondástól az olvasónaplóig, az érvelő fogalmazásig, a szóbeli felelettől a kiselőadásig terjed. Mindez többféle képesség együttes meglétét kívánja meg: élőszóban a helyes hangképzést, beszédlégzést, a szöveg- és mondatfonetikai eszközök biztonságos használatát, írásban pedig a tanulási igényeknek megfelelő íráskészséget, rendezett, olvasható írást.

A tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák megtanítása valamennyi tantárgy együttes feladata, de jelentős szerepet kell vállalnia ebben a magyar nyelv és irodalom tanításának is. Például olyan szövegfeldolgozó eljárások megismertetésével, mint a lényegkiemelés, tömörítés, szöveg kiegészítés, jártasság a verbális és vizuális információ együttes kezelésében. A szellemi munka technikájának elsajátításához szorosan kapcsolódik a könyvtári munka megismertetése, tapasztalatszerzés a segédkönyvek, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről, a forrásfeldolgozás és az idézésetikai és formai követelményeiről. A könyvtári gyakorlatnak ki kell terjednie a modern technológián alapuló információhordozókra is. A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása, illetve az ezek módszerébe való fokozatos bevezetés is.

A magyar nyelv életének és rendszerének ismerete és ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos kialakítása kiemelkedő feladata az anyanyelvi nevelésnek. Ebben a képzési szakaszban meghatározó a leíró nyelvtani ismeretek megszilárdítása, kezdetben a fölismerés és megnevezés, majd a fogalmi meghatározás szintjén, valamint a nyelv rendszerére vonatkozó tudás önálló, biztonságos alkalmazásának fejlesztése mind az írásbeli, mind a szóbeli megnyilatkozásokban. A jól elsajátított leíró nyelvtani ismeretek adják a nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntésnek és a helyesírási biztonságnak az alapját. A grammatikai, jelentéstani ismeretek nemcsak az egyéni nyelvhasználat igényesebbé tételét, az irodalmi művek jobb megértését szolgálják, hanem segítik az idegen nyelvek tanulását is. Az eredményes nyelvi ismeretnyújtásnak együtt kell járnia a nyelvszemlélet gazdagodásával: a magyar nyelv sajátosságainak, szépségének fölismerésével, értékeinek megőrzésére vállalt felelősséggel.

MAGYAR NYELV
5-8. évfolyam

ÓRATERV

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv		5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Heti óraszám		2,5	2	2	2
Téma-körök	Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben	10	-	-	-
	A beszélt nyelv	16	-	-	-
	Az írott nyelv	24	-	-	-
	Könyv- és könyvtárhasználat	4	6	6	2
	Páros és kisközösségi kommunikáció	-	6	-	-
	Szóbeli és írásbeli szövegműfajok főbb ismérvei	-	16	-	-
	A szavak jelentése és szerkezete	-	38	-	-
	Magán- és közéleti kommunikáció	-	-	12	-
	Az egyszerű mondat	-	-	30	-
	Helyesírási ismeretek	-	-	10	2
	A tömegkommunikáció	-	-	-	11
	Az összetett mondat	-	-	-	20
	A szóalkotási módok	-	-	-	5
	Kitekintés a magyar nyelv életére	-	-	-	10
	Szövegműfajok és kifejezési formájuk	-	-	-	10
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	6	5	5	6
	Témazáró felmérések	8	8	8	8
	Szabadon felhasználható /szervezési feladatok év eleji, évközi, év végi/	6	5	3	7
	Éves óraszám	**92**	**74**	**71**	**74**

MAGYAR NYELV 5. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás minimális feltételei
1. Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről - Kommunikáció - Nyelvi kommunikáció - Beszéd és a nyelv - Anyanyelvünk a világban. A hangsúlyozás, dallam, tempó és szünettartás szerepe a beszédben - beszédművelési gyakorlatok (folyamatosan) A nem nyelvi kifejező eszközök (testbeszéd) fő formái, szerepük a kommunikációban és kapcsolatuk a nyelvi kifejezőeszközökkel - A jelek beszéde - Nem nyelvi jelek a beszédben Mindennapi beszédhelyzeteink: kapcsolatfelvétel, véleménynyilvánítás: kérdés, kérés, beszélgetés. Az elemi udvariassági formák ismerete és használata. *Kulturált nyelvi magatartás* *A mindennapi érintkezés kommunikációs helyzeteinek, szereplőinek, tényezőinek és szóhasználatának megfigyelése, néhány szempont szerinti értékelése – a korábban elsajátított ismeretek felidézésével. Szituációs játékok az udvarias nyelvi viselkedés formáinak gyakorlására. Helyzetgyakorlatok: a helyes beszédlégzés és hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás. A szavak, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása a beszédhelyzetnek megfelelően. A hangzás és a testbeszéd jeleinek megfigyelése a beszédtársak megnyilatkozásaiban és a képi mozgóképi megjelenítésben.* **2. A beszélt nyelv** A beszédhangok, a hangképzési folyamat, a magán- és a mássalhangzó törvények - Hangok és betűk - A hangok világa, a beszélőszervek és működésük - A beszédhangok csoportosítása - Rövid és hosszú magánhangzók - Magas és mély magánhangzók. A hangrend - Az illeszkedés - A mássalhangzók csoportosítása jegyeik és időtartamuk szerint	A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk. A hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) használata a kommunikációs helyzetnek megfelelően. Az élőbeszéd tempójával egyező, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. A tanult irodalmi és egyéb szövegek szerkezetének, tartalmának bemutatása. Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid kb. 10 mondatos fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról. A hang, a szó és szóelem megkülönböztetése. Az igealak szóelemeinek fölismerése. Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól. Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése a közösen feldolgozott ismeretterjesztő, tantárgyi-szakmai és szépirodalmi szövegekben. A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése. Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában. Tájékozódás a

- A ábécé és a betűrend Szótagolás és elválasztás - az egyszerű és az összetett szavak elválasztása. A nyelv zeneisége, a hangutánzó és hangfestő szavak. A mondatfonetikai eszközök (hangsúly, dallam, szünet, tempó) szerepe a beszédben, alkalmazásuk és megértésük a mindennapi kommunikációban, a történetmesélésben. Cselekményismertetés, beszámoló, tömörítés, szöveg-kiegészítés szóban. *A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete.* *A korábban tanult nyelvtani (hangtani, alaktani) és helyesírási ismeretek rendszerezése, az ismeretek biztonságos alkalmazása különféle feladatokban. A hangképzési sajátosságok megfigyelése. Ritmusjelenségek megfigyelése a mindennapi beszédben, művészeti szövegmondásban. Játékos ritmusgyakorlatok szóban és írásban. Hangutánzó, hangulatfestő, azonos és hasonló alakú szavak gyűjtése; fogalmazási gyakorlatok a gyűjtött anyaggal.* **3. Az írott nyelv** Az élőszó és az írott szöveg azonos és eltérő jellemzői (szövegszerkesztés, nyelvi forma, szövegtagolás) néhány gyakori műfajban - Elbeszélés - Leírás - Jellemzés A felelet és az írásos beszámoló - A mássalhangzótörvények helyesírási kérdései: hasonulás, összeolvadás, rövidülés - Szóelemző írásmód *Szövegalkotás:* *Az írástechnika továbbfejlesztése másolás, tollbamondás, emlékezet utáni írással. Irodalmi és ismeretterjesztő olvasmányélményekre, szótári vizsgálódásokra épülő szógyűjtés (szavak, szószerkezetek, szólások). Kreatív játékos szókincsgyakorlatok a szóképzés lehetőségeinek felhasználásával, a szóhangulat figyelembevételével. Leíró fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése. Tájleírás készítése valóságos vagy elképzelt tájról, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész-rész, közel-távol, részletező-egybelátó). A szemléletesség nyelvi eszközeinek alkalmazása. Történetmondás, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).*	könyvtárban.

4. A szavak jelentése és szerkezete

A hangalak és jelentésviszonya

- egy- és többjelentésű szavak
- rokonértelmű szavak
- ellentétes jelentésű szavak
- azonos alakú szavak, hasonló alakú szavak

Szólások, szóláshasonlatok, közmondások

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

Vizsgálódás a szóképzés és a jelentés viszonyáról, a rokon és ellentétes értelmű szavak kapcsolatáról. A szójelentés értelmezése különféle célú és műfajú irodalmi és nem irodalmi (gyakorlati, tantárgyi-szakmai) szövegekben. Gyakorlatok a szókincs különféle rétegeiből származó szavak (például társalgási, diáknyelvi szavak) jelentésének, használati körének megkülönböztetésére és helyes használatuk a különféle beszédhelyzetekben.

5. Könyv- és könyvtárhasználat

Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban

- könyvek (ismeretközlő és szépirodalmi szöveg)
- segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia)

Tanulási képesség

Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek, műrészletek rövid szóbeli ismertetése, ajánlása. Vázlatkészítés tanári irányítással és önállóan. Vázlat felhasználása különböző műfajú, témájú szövegek megértéséhez, ill. megfogalmazásához. Könyvtárhasználat: a könyvek tartalmának megállapítása, ismertetése tartalomjegyzék, bevezető fülszöveg alapján, ill. átlapozással. Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek keresése bármely tantárgyi témához egyénileg vagy társakkal együttműködve. Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata ismeretlen kifejezések magyarázata, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére. Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről.

Szövegértés

Gyakorlatok az életkorban elvárható tempójú, folyamatos hangos és néma olvasás fejlesztésére, különböző témájú művek fölkészülés utáni értelmes felolvasása. Memoriterek kifejező előadása. A szöveg megértésének bizonyítása a mondatfonetikai eszközök helyes használatával. A nyelvi eszközök és a jelentés viszonyának fölismerése, a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban. Az előismeretet feltáró szövegszintű és a szójelentésre épülő szövegelemző eljárások irányított és önálló alkalmazása irodalmi és

ismeretterjesztő szövegek jelentésének feltárásában. Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére. A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel. A leírás, a jellemzés különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése szépirodalmi és nem irodalmi művekben. *<u>Fogalmak:</u>* *<u>Kommunikáció, nyelvtan, nyelvhasználat</u>* *Kommunikáció tényezői, beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testhelyzet, távolságtartás, a beszéd hangzása: hangsúly, dallam, tempó, szünet; magán- és mássalhangzó-törvények: hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés; zöngés és zöngétlen mássalhangzók; szójelentés, szóhangulat, egyjelentésű, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes értelmű szó, hangutánzó, hangulatfestő szó, szólás, szóláshasonlat, közmondás; szó, szóelem.*	

MAGYAR NYELV 6. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás minimális feltételei
1. Páros és kisközösségi kommunikáció A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök tudatos alkalmazása. A kifejezőeszközök értelmezése a beszédpartnerek megnyilatkozásaiban. Véleménynyilvánítás, egyéni álláspont kifejtése, reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. - Vita <u>*Kulturált nyelvi magatartás*</u> *A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazása és értelmezése a páros és kisközösségi helyzetekben. Változatos gyakorlatok a beszédkultúra fejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban. Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Kérdések és válaszok megfogalmazása különböző helyzetekben.*	A beszédhelyzethez (címzett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai és gyakorlati helyzeteiben. A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben. Különböző (l. az irodalom helyi tantervet) témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése.
2. Szóbeli és írásbeli szövegműfajok főbb ismérvei A nézőpont szerepe az elbeszélésben és a leírásban Az olvasottak reprodukálásának módjai A jellemzés tartami és formai követelményei - A jellemzés mint műfaj - Jellemzési módok Elbeszélés, leírás, jellemzés az ismeretterjesztésben. Egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások <u>*Szövegalkotás*</u> *Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírás biztonságának továbbfejlesztésére. Mindennapi élmények, olvasmánytartalmak összefüggő elmondása, időrendben, logikai rendben, más hangnemben, más nézőpontból többféle hallgatósághoz igazodva. Szövegalkotási feladatok szóban és írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősökről. Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása. Kreatív írás „mi lenne, ha" szerkezetben. Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről. Képzett igék, főnevek, melléknevek gyűjtése – különös tekintettel a szinonimitásra, a szóhangulatra, a köznyelvi, diáknyelvi és a szakszavak használatbéli eltéréseire; a gyűjtött anyag felhasználása megadott témák kidolgozásában és kreatív, játékos feladatokban.*	Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélt olvasmányok vagy személyes élmény alapján. A személyes élmény 15 mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban. Szövegben a szavak szófajának felismerése megnevezése, a szófajok jellemzőinek, a szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban, az adatok elrendezése és feljegyzése. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok használatában.

3. A szavak jelentése és szerkezete

A szófajok alaktani és jelentésbeli jellemzői, képzésmódjuk (a tanult szófajhoz kapcsolódva)
A szófajok rendszere (alapszófajok, viszonyszók, mondatszók)
Az ige
A névszók

- Főnév
- Melléknév
- Számnév
- Névmások

Az igenevek
A határozószók
A viszonyszók (igekötő, névutó, névelő, kötőszó)
A mondatszók (módosítószó, indulatszó)
A szavak közötti kapcsolatok, a jelentésmező, állandósult szókapcsolatok
A szófajok helyesírása és nyelvhelyességi kérdései

- A tanult szófajhoz kapcsolódva

A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának egyszerűbb esetei.
A magyar nyelv életének és rendszerének ismerete
A nyelvi rendszerről szerzett tudás alapján a szövegben előforduló szavak szófajának fölismerése, megnevezése, jellemző jegyeik összegyűjtésével magyarázat (definíció) készítése közösen és/vagy tanári segítséggel. Szókincsgyakorlatok a nyelv állandóságának és változásának megfigyelésére, a szavak szólások, állandósult szókapcsolatok megkülönböztetésére, jelentésük értelmezése, megfelelő alkalmazásuk a saját nyelvhasználatban. A szófajra, szóalakra, szóképzésre vonatkozó ismeretek megfogalmazása. Gyakorlatok az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, a szóelemzés alkalmazása a nehezebb helyesírási esetekben. A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása, önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.

4. Könyv- és könyvtárhasználat

A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formái és szerkezeti jellemzői

- Napilap, hetilap, folyóirat
- Fejléc, cikk, rovat, tartalomjegyzék

A könyvekből gyűjtött adatok rendszerezésének alapvető ismeretei

Tanulási képesség *A szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésük, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában, próbálkozás a szöveg és a vizuális lehetőségek együttes felhasználására saját fogalmazásaikban. Önálló vizsgálódás a könyvtárban: a korosztálynak szánt sajtótermékek megismerése, kézikönyvek használata a tárgyalt irodalmi művekkel és tanulmányaik egyéb területeivel kapcsolatban. Tantárgyi gyűjtőmunka csoportosan vagy egyénileg az életkornak megfelelő folyóiratokból, talált adatok célszerű, gondos elrendezése vázlatban, rövid jegyzetben, a felhasznált forrásokról a szükséges adatok följegyzése. A gyűjtött anyag felhasználása (pl. szóbeli és írásbeli beszámolóban, olvasónaplóban, műsor-összeállításban).* *Szövegértés* *Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása kérdésekre adandó válasszal, rövid szóbeli beszámolóval, különböző témájú és műfajú művek értelmes felolvasásával. Feladatok a szövegelemzés bővítésére: a téma önálló megállapítása, lényegkiemelés, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, időrend, ok-okozati összefüggés fölismerése.* **Fogalmak** Kommunikáció, nyelvtan, nyelvhasználat: Kisközösségi kommunikáció, vita; a szófaj, alapszófajok: az ige alakrendszere, a névszó és fajtái, igenév, névmás, határozószó; viszonyszók: igekötő, névutó, névelő, kötőszó; mondatszók: módosítószó, indulatszó; gyakoribb ige- és névszóképzők; jelentésmező; állandósult szókapcsolatok; sajtótermék: napilap, hetilap, folyóirat; fejléc, cikk, rovat, tartalomjegyzék.	

MAGYAR NYELV 7. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás minimális feltételei
1. Magán- és közéleti kommunikáció A szóbeli és írásbeli közlésmód kifejezési formáinak azonossága és különbsége a magán- és a közéleti kommunikációban - A fogalmazást meghatározó tényezők - A szöveg szerkezete - Kapcsolatteremtés, közlés - A tömegkommunikáció A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai - megbeszélés - vita - felszólalás - hozzászólás - rövid alkalmi beszéd - köszöntés - kiselőadás *Kulturált nyelvi magatartás* *Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére: saját álláspont kialakítása és korrigálása, az ellenvélemény mérlegelése. Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak megfigyelése, alkalmazása elsősorban a szándékkifejezés és a hatáskeltés szempontjaiból. Az írásbeli és a szóbeli közlésmód különbségeinek ismerete és tudatos alkalmazása. Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet (dialógus vagy monológ) kifejező előadása: az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése a nem nyelvi és a verbális kifejezés eszközeivel (hangsúly, hangerő, dallam, beszédtempó, szünettartás).* *Szövegalkotás* *Véleménynyilvánítás a mindennapi élet megadott vagy választott témáiról: saját álláspont érvelő megfogalmazása, cáfolat és ellenvélemény kifejtése írásban. Hozzászóláshoz, felszólaláshoz, kiselőadáshoz vázlat készítése és felhasználása a szóbeli előadáskor. Kreatív szövegalkotás a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök megfelelő kiválasztásával, összehangolásával.*	Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. A mindennapi élet problémáiról, olvasmányokról a saját vélemény megfogalmazása az érvelés szabályait követve. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs és beszédpartnerekkel. A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása. Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás (pl. szóösszetétel, szóképzés stb.) gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központozás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknevek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata. Részvétel csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

2. Az egyszerű mondat

A mondat mibenléte, fajtái

- A mondat
- A mondatok fajtái a beszélő szándéka szerint
- A mondatok fajtái szerkezetük szerint
- A mondatok logikai minősége.

Az egyszerű mondat szerkezete, a mondatrészek és a szintagmák

Mondatrészek

- Állítmány, az állítmány fajtái és kifejezőeszközei
- Az alany fajtái és kifejezőeszközei
- A predikatív szószerkezet
- Az alany és az állítmány egyeztetése
- A tárgy, a tárgyas szerkezet, a tárgy alakja, fajtái, kifejezőeszközei
- A határozók, határozós szerkezetek, kifejezőeszközeik
- A jelzők, a jelzős szerkezetek, a jelzők kifejezőeszközei.

A mondat szó szerinti és pragmatikus jelentése

A mondattanhoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek. (mindig az adott mondatrészhez kapcsolva)

Az összetett szavak helyesírása

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

Az egyszerű mondat részeinek és szintagmáinak biztos elemzése, értelmezése. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismerése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A mondatfajták és kifejezőeszközeik felismerése, megnevezése, helyes használatuk. Mondat átalakítás rokon és ellentétes értelmű mondatokkal szóban és írásban. A mondatalkotáshoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek biztonságos alkalmazása.

3. Helyesírási ismeretek

Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző)

A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése:

- a tanult idegen személynevek
- a többelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása.

.Az összetett szavak helyesírása. (A szóalkotási módok valamint az összetett szavak helyesírása – átcsoportosítva 8. osztályba) A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete.

Biztonság az egyszerű mondat központozásában, a gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző értelmező szerepének ismerete és helyes használatuk. A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek nehezebb eseteinek helyesírása.

4. Könyv- és könyvtárhasználat

A könyvtár által írott és a modern technológián alapuló dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában.

Forráshasználat, forrásjegyzék, az idézés módjai.

- A fogalmazás műveletei
- Témakiválasztás
- Anyaggyűjtés
- Jegyzetelés
- Vázlat

Tanulási képesség

Beszámoló, fiktív tudósítás, újságoldal stb. készítése egy adott irodalmi alak életéről, egy korszakról, eseményről korabeli dokumentumok, irodalmi művek, naplók, a témával foglalkozó, a korosztálynak szóló szakmunkák felhasználásával, önálló vagy csoportos vizsgálódás útján. Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése a könyvtárban, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével, más tantárgyak témáiból, tankönyveiből is. A könyvtár nyomtatott dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat), elektronikus információhordozóinak felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása: problémafelvetés, forrásválasztás és-feldolgozás segítséggel, beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.

Szövegértés

Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás, kifejező felolvasás. A szövegelemző eljárások bővítése szakmai-tudományos, gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában: összetettebb logikai kapcsolatok felismerése, eltérő álláspontok elkülönítése, érvek és ellenérvek feltárása. A hétköznapi és az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése, különbségtétel az irodalmi kontextusban megjelenő és az egyéb nyelvi közlések értelmezése között.

Fogalmak

Mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tagolatlan, tagolt; tő- és bővített mondat, hiányos szerkezetű mondat; a mondat elsődleges és másodlagos jelentése; mondatrészek: az alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző fajtái és kifejezőeszközei; az alany-állítmányi viszony; alárendelő és mellérendelő szintagma.

Vita, megbeszélés, felszólalás, hozzászólás, kiselőadás.

Forrásjegyzék, idézet, hivatkozás.

MAGYAR NYELV 8. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás minimális feltételei
1. A tömegkommunikáció Alapismeretek a tömegkommunikációról nyelvi szempontból, elsősorban a befogadás oldaláról. A tömegkommunikáció néhány gyakori szövegműfajai - hír, tudósítás - cikk, kommentár, kritika - interjú, riport. A reklám, a hirdetés, az apróhirdetés eszközei és hatása *Kulturált nyelvi magatartás* *Tájékozódás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban; a tömegkommunikáció szerepének és hatásának fölismerése. Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi helyzetekben, képesség az önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban. A nyelvváltozatok szókészletének tudatos használata a különféle kommunikációs helyzetekben - a nyelvi illemnek megfelelően. Együttműködés a társakkal például szituációs vagy szerepjátékban.* *Szövegértés* *A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek fölismerése, megnevezése, értékelése tanári segítséggel. A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás; cikk, kommentár; riport, interjú.* **2. Az összetett mondat** Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje Alárendelő és mellérendelő mondat fajtái - Az alárendelt összetett mondat - Alanyi alárendelt összetett mondat - Tárgyi alárendelt összetett mondat - Határozói alárendelt összetett mondat - Jelzői alárendelt összetett mondat - Sajátos jelentéstartalmú mondatok - A mellérendelt összetett mondatok - A kapcsolatos mellérendelt összetett mondat - Ellentétes és választó mellérendelt összetett mondatok Az összetett mondat központozása	A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk. Tájékozottság és ítéletalkotás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A megismert műfajok stíluseszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, jelentéstani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése. Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központozás helyesírása. A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete. Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között. Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

Az idézés
A szórend alapvető kérdései az egyszerű és az összetett mondatban
A többszörösen összetett mondatok
A mondat és a szöveg viszonya
- Szövegkohézió
A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete
Mondatelemzési jártasság az összetett mondat feldolgozásában: a tagmondatok sorrendjének, a szintagmák szerkezetének és jelentésének fölismerése, értelmezése, fogalmi szintű megnevezése. A magyar nyelv legfőbb szórendi szabályainak helyes alkalmazása. A mondattani és nyelvhelyességi ismeretek biztonságos alkalmazása a szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban. Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása. A helyesírás értelemtükröztető szerepének belátása és felhasználása.

3. A szóalkotási módok

A szóösszetétel: az alá- és mellérendelő összetett szavak
Az összetett szavak helyesírása
A mozaikszavak
A gyakori szóalkotási módok rendszerező összefoglalása /szóképzés, szóösszetétel/
A szóalkotási módok ismerete, a szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés játékos összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolatok megkülönböztetése.

4. A tanult leíró nyelvtani fogalmak rendszerezése

A nyelvi szintek
A nyelvi szintekről tanultak rendszerezése: a mondat szerkezete és jelentése, a szószerkezetek (szintagmák) kifejezőeszközei, a szófajok rendszere.
Alaktani ismeretek: szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó, alapszó, képzett szó.
A magyar hangrendszer, a mondatfonetikai eszközök

5. Helyesírási ismeretek

A magyar helyesírás alapelvei
Az összetett mondat központozása
A párbeszéd és az idézetek írásmódja
A szóösszetételek helyesírása
Az összetett mondat és a szóösszetétel témakörhöz kapcsolva

6. Kitekintés a magyar nyelv életére

Nyelvváltozatok és nyelvi normák a mai magyar nyelvben.
Nyelvünk eredete, rokonsága
A magyar nyelv típusa: néhány hangtani, alaktani, mondattani sajátossága, szórendjének jellemzői.
Tájékozottság a magyar nyelv életére vonatkozó alapvető nyelvtörténeti tényekről, a magyar nyelv jellemző sajátosságairól (nyelvtípusáról). Igény a magyar nyelv és a tanult idegen nyelvek nyelvtani szerkezetének összehasonlítására. Tájékozottság a tanulók nyelvhasználatában előforduló nyelvváltozatok nyelvhelyességi kérdéseiben.

7. Szövegműfajok és kifejezési formájuk

A mindennapi élet néhány alapvető hivatalos irata; nyugta, kérdőív, kérvény, önéletrajz tartalmi és formai kérdései.
Ismeretek a véleménynyilvánítás néhány szóbeli és írásbeli műfajáról az olvasmányok feldolgozásához kapcsolva: ismertetés, könyvajánlás, kritika, olvasónapló
Az idézés módja: egyenes és függő idézet
A paródia kifejezőeszközei.
Szövegalkotás
Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos iratainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában. Mindennapi élethelyzethez, irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás és-nyilvánítás árnyalt kifejezésmódjainak ismerete és használata. Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása, irodalmi művekről különféle idézési módok alkalmazásával, például egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével.

8. Könyv- és könyvtárhasználat

A tárgyi katalógus használata önálló feladat megoldásához, cédulázás, vázlat, forrásjegyzék készítése a gyűjtött adatokról.
Tanulási képesség
Mindennapi, közéleti és szakmai problémákról vagy irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a könyvtári tárgyi katalógus segítségével. Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése. A tanult művek közvetlen és tágabb kontextusára vonatkozó ismeretek bővítése önálló könyvtári munkával; az adatok felhasználására az értelmezésben, elemzésben.

Fogalmak Összetett mondat: mondategész, mondategység (tagmondat), főmondat, mellékmondat; utalószó, kötőszó, a mellérendelő mondat fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető; az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozó, jelzői alárendelés; sajátos jelentéstartalmú mondat: feltételes, hasonlító; többszörösen összetett mondat. Szóösszetétel, alárendelő összetett szavak: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős összetétel; mellérendelő összetett szavak; szóismétlés; ikerszavak; jelentéssűrítő összetételek; mozaikszavak. A mondafonetikai eszközök rendszere: hangsúly, hanglejtés, szünet, tempó. A magyar nyelv szórendje. Egyenes és függő idézet.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Magyar nyelv
5-8. évfolyam

Az ellenőrzés módjai:

- folyamatos megfigyelés
- szóbeli ellenőrzés, feleltetés
- írásbeli ellenőrzés (írásbeli szövegszerkesztés, házi fogalmazások, évközi iskolai dolgozatok
- házi feladat számonkérése
- feladatlapok
- tematikus mérések, /minden megtanított téma után/
- kiselőadások, gyűjtőmunkák
- versenyeken való részvétel
- év elején diagnosztikus mérés /5. osztályban, szükség esetén más évfolyamokon is/ a helyesírási készségszintről az alsós évfolyamok anyanyelvi ismereteiről, az értő olvasásról és az olvasás technikájáról
- év végén feladatlapos mérés a tanult nyelvtani ismeretekből, alkalmazott helyesírásból, nyelvhelyességből
- évközi dolgozatok:
  5. osztály: 2 elbeszélés, 1 leírás
  6. osztály. 1 jellemzés, 1 elbeszélés jellemzéssel
  7. osztály: 1 jellemzés, 1 ismertetés
  8. osztály: 1 elbeszélés, 1 riport/1 levél

Az értékelés módjai:

- folyamatos szóbeli értékelés /biztatás/
- tanulói önértékelés, csoport értékelései
- írásbeli, fejlesztő értékelés
- feladatlap pontozás
- érdemjegy ötfokú értékelési skálán
- a tanulók teljesítményét félévkor és év végén osztályzattal fejezzük ki.

ALKALMAZOTT TANESZKÖZÖK
Magyar nyelv
5-8. évfolyam

A taneszközök kiválasztásának elvei:

Átlagos képességű tanulók számára készüljön, de vegye figyelembe az iskola tehetséggondozó és felzárkóztató tevékenységét.

A magyar nyelvet a befogadás és közlés eszközeként fogja fel, és a nyelv tudatos használatára készítse föl. Tegye lehetővé a nyelvi képességek integrált fejlesztését, hiszen a anyanyelv ismerete és helyes használata valamennyi tantárgy elsajátításához nélkülözhetetlen.

Figyelemmel kell lennie a nemzeti kultúra és az anyanyelv meghatározó kapcsolatára.

Figyeljen meg a kerettantervi követelményeknek mind a módszerek, mind pedig a tananyagtartalmak tekintetében.

IDEGEN NYELV
4–8. évfolyam

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdõdõ kisgyermekkori idegennyelv-oktatás alapvetõ célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a késõbbi nyelvtanulást, fõként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának és kommunikatív nyelvi kompetencia, azaz használható nyelvtudás kialakításának megalapozása.

A kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztése a következõket jelenti:
(1) A kötelezõ oktatás végére a tanulók képesek lesznek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelõen használni.
(2) A nyelvtanulás során a tanulókban kialakul a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azt beszélõ emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerése iránti kedvezõ attitûd és motiváció.
(3) Nyelvtudásukat egész életükben képesek lesznek önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett újabb idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen elsajátítani.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelõ kihívást jelentõ tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak elõre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idõsebb korosztályra jellemzõ látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzõje a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólalnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhetõ el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetõvé a diákok számára.

A kerettanterv az 1–4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédszándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlõdését az órai utasítások és a cselekvésre épülõ játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemezetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvû kérdés és válasz, melyet visszajelzésként, megerõsítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerû mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerû várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak. A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszédkészség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált szövegek extenzív olvastatásával. A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerzésre, illetve információfeldolgozásra. A kereszttantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak.
A 10–14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kismértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyamatosság erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is. Cél, hogy esetleges nyelvi hibáikat maguk vegyék észre és javítsák, így segíthetjük őket autonóm nyelvtanulóvá válni.

A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a nyelvtanulási stratégiák olyan szintű használatához, melyek lehetővé teszik számukra az osztályterem falain kívüli idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.

A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri az európai minimumszintet, azaz az A1 szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre, dolgokra vonatkozóan, és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

1. Beszédértés:
Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

2. Beszédkészség:
Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit egyszerű fordulatokkal le tudja írni.

3. Olvasásértés:
Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

4. Írás:
Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözletet megírni.

IDEGEN NYELV
4–8. évfolyam

ÓRATERV

Összesített tematikus óraterv		Évfolyamok				
		4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám		3	3	3	3	3
Témakörök	Én és a családom	7	8	7	7	4
	Emberi kapcsolatok	6	8	7	7	3
	Ház, lakás	7	9	7	4	7
	Falu, kisváros, város		4	4	4	4
	Állatok	8				
	Az iskola	9	9	7	7	5
	Időjárás	5	9	7		
	Testrészek	9	9	7	5	5
	Étkezés, étkezési szokások	7	9	7	7	6
	Öltözködés	8	9	7		7
	Vásárlás		9	7	7	7
	Tágabb környezetünk	6			7	8
	Természeti környezetünk	6			7	5
	Egészség, betegség	6			6	9
	Sport				7	6
	Utazás			8	7	9
	Szabadidő, szórakozás	6		8	8	8
Egyéb felhasználható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	7	8	8	7	6
	Témazáró felmérések, dolgozatok	7	8	8	7	6
	Szabadon felhasználható órák	7	12	12	7	6
	Éves óraszám	111	111	111	111	111

4. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
Témalista – Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása – Az otthon, a szűkebb környezet, a lakás, a lakószoba, kedvenc állatok, kedvenc játékok – Időjárás: a kedvenc évszak – Étkezés: kedvenc és kevésbé kedvenc ételek, italok – Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron, testrészek – Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei – Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain – Szabadidő, szórakozás: kedvenc sport, gyűjtemények **Kommunikációs szándékok** Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: – köszönés, elköszönés, – bemutatkozás, – köszönet és arra reagálás, Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – tetszés, nem tetszés. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – dolgok, személyek megnevezése, – információkérés, információadás, – igenlő vagy nemleges válasz, – tudás, nem tudás. ***Tevékenységformák*** – *beszéd* – *információ-, vélemény- és tapasztalatcsere*	Hallott szöveg értése A tanuló megért – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, max. két mondatos kérést, utasítást, arra cselekvéssel válaszol; – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egymondatos kérdést. Beszédkészség A tanuló – hiányos, vagy egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre, szavakat és egyszerűbb szerkezetű szövegeket (legalább néhány –mondókát, verset, dalt) tanult minta alapján reprodukál. Olvasott szöveg értése A tanuló – felismeri ismert szavak írott alakját, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot elolvas; – ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál. Íráskészség A tanuló – felismeri ismert szavak írott alakját, leír ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot.

4. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– *interjúban való részvétel* – *részvétel szerepjátékokban* – *az udvarias „szó-váltás" technikájának gyakorlása* **Fogalomkörök** – cselekvés, történés, létezés kifejezése – birtoklás kifejezése – térbeli viszonyok – időbeli viszonyok – mennyiségi viszonyok – minőségi viszonyok – logikai viszonyok – szövegösszetartó eszközök	

5. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás minimális feltételei
Témalista – Én és a családom: személyi adatok, foglalkozások, otthoni teendők, kötelességek, családi ünnepek – Emberi kapcsolatok: barátság, emberek külső és belső jellemzése – Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország: a lakóhely bemutatása, lakóhelyünk megóvása – Természeti környezetünk: a természet megóvása, Földünk nevezetes tájai, veszélyeztetett növények és állatok – Az iskola világa: az iskola bemutatása, az ideális iskola – Egészség, betegség: a leggyakoribb betegségek – Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban, különleges ételek – Vásárlás: mindennapi bevásárlás, ajándékok ünnepekre – Utazás: előkészületek, kedvenc közlekedési eszközöd – Szabadidő, szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül, tv, számítógép, olvasás **Kommunikációs szándékok** Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: – köszönés, elköszönés, – bemutatkozás, – köszönet és arra reagálás, – megszólítás – érdeklődés hogylét iránt	Hallott szöveg értése A tanuló megért – ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást, arra cselekvéssel válaszol; – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért – ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban (min. 4 mondat) megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr Beszédkészség A tanuló – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol – tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel – megértési probléma estén segítséget kér Olvasott szöveg értése A tanuló – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, 3-4 szóból álló mondatot elolvas; – ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min. 5 mondatból álló szövegben fontos információt megtalál. – ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min. 5 mondatos szöveg lényegét megérti Íráskészség A tanuló

5. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás minimális feltételei
– bocsánatkérés – gratuláció, jókívánságok Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – tetszés, nem tetszés. – Véleménykérés és arra reagálás – valaki igazának az elismerése, tagadása – egyetértés, egyet nem értés – akarat, kívánság, képesség Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – dolgok, személyek megnevezése, – információkérés, információadás, – igenlő vagy nemleges válasz, – tudás, nem tudás. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: – kérés – javaslat és arra reagálás – meghívás és arra reagálás – kínálás és arra reagálás Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: – visszakérdezés – nem értés – betűzés kérése, betűzés ***Tevékenységformák*** – *beszéd* – *információ-, vélemény- és tapasztalatcsere* – *interjúban való részvétel* – *részvétel szerepjátékokban*	– ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, 3-4 szóból álló mondatot helyesen leír – egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz

5. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás minimális feltételei
– *az udvarias „szó-váltás" technikájának gyakorlása* – *események elmondása* – *jelenségek leírása* – *információs szakadék áthidalása* **Fogalomkörök** – cselekvés, történés, létezés kifejezése – birtoklás kifejezése – térbeli viszonyok – időbeli viszonyok – mennyiségi viszonyok – minőségi viszonyok – modalitás – logikai viszonyok – szövegösszetartó eszközök	

6. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
Témalista – Én és a családom: személyi adatok, foglalkozások, otthoni teendők, kötelességek, családi ünnepek – Emberi kapcsolatok: barátság, emberek külső és belső jellemzése – Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország: a lakóhely bemutatása, lakóhelyünk megóvása – Természeti környezetünk: a természet megóvása, Földünk nevezetes tájai, veszélyeztetett növények és állatok – Az iskola világa: az iskola bemutatása, az ideális iskola – Egészség, betegség: a leggyakoribb betegségek – Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban, különleges ételek – Vásárlás: mindennapi bevásárlás, ajándékok ünnepekre – Utazás: előkészületek, kedvenc közlekedési eszközöd – Szabadidő, szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül, tv, számítógép, olvasás **Kommunikációs szándékok** Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: – köszönés, elköszönés, – bemutatkozás, – köszönet és arra reagálás, – megszólítás – érdeklődés hogylét iránt	Hallott szöveg értése A tanuló megért – utasításokat, arra cselekvéssel válaszol; – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű, 4-5 mondatban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű, 4-5 mondatban megfogalmazott szöveg lényegét megérti Beszédkészség A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett tőmondatokkal válaszol – tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, – kérdéseket tesz fel – megértési probléma estén segítséget kér – tanult minta alapján egyszerű, min. 4 mondatos párbeszédben részt vesz Olvasott szöveg értése A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, min. 4-5 szóból álló egyszerű mondatot elolvas; – jórészt ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min. 6 mondatból álló szövegben fontos információt megtalál

6. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– bocsánatkérés – gratuláció, jókívánságok Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – tetszés, nem tetszés. – véleménykérés és arra reagálás – valaki igazának az elismerése, tagadása – egyetértés, egyet nem értés – akarat, kívánság, képesség Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – dolgok, személyek megnevezése, – információkérés, információadás, – igenlő vagy nemleges válasz, – tudás, nem tudás. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: – kérés – javaslat és arra reagálás – meghívás és arra reagálás – kínálás és arra reagálás Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: – visszakérdezés – nem értés – betűzés kérése, betűzés ***Tevékenységformák*** – *beszéd* – *információ-, vélemény- és tapasztalatcsere* – *interjúban való részvétel* – *részvétel szerepjátékokban*	– jórészt ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min. 6 mondatból álló szöveg lényegét megérti Íráskészség A tanuló – ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű, 5-6 szóból álló mondatot helyesen leír – egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz – egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) mi. 5 mondatban létrehoz

6. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– *az udvarias „szó-váltás" technikájának gyakorlása* – *események elmondása* – *jelenségek leírása* – *információs szakadék áthidalása* – *kérdőívek, tesztek megértése* – *elbeszélések, regényrészletek feldolgozása* – *párbeszédek, beszámolók megértése* **Fogalomkörök** – cselekvés, történés, létezés kifejezése – birtoklás kifejezése – térbeli viszonyok – időbeli viszonyok – mennyiségi viszonyok – minőségi viszonyok – modalitás – logikai viszonyok – szövegösszetartó eszközök	

7. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
Témalista – Én és a családom: személyi adatok, foglalkozások, otthoni teendők, kötelességek, családi ünnepek – Emberi kapcsolatok: barátság, emberek külső és belső jellemzése – Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország: a lakóhely bemutatása, lakóhelyünk megóvása – Természeti környezetünk: a természet megóvása, Földünk nevezetes tájai, veszélyeztetett növények és állatok – Az iskola világa: az iskola bemutatása, az ideális iskola – Egészség, betegség: a leggyakoribb betegségek – Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban, különleges ételek – Vásárlás: mindennapi bevásárlás, ajándékok ünnepekre – Utazás: előkészületek, kedvenc közlekedési eszközöd – Szabadidő, szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül, tv, számítógép, olvasás **Kommunikációs szándékok** Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: – köszönés, elköszönés, – bemutatkozás, – köszönet és arra reagálás, – megszólítás – érdeklődés hogylét iránt	Hallott szöveg értése A tanuló megért – utasításokat, arra cselekvéssel válaszol; – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket, közléseket, eseményeket megért – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű min. 6-7 mondatban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű, min. 6-7 mondatban megfogalmazott szöveg lényegét megérti Beszédkészség A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokkal, helyes kiejtéssel, intonációval válaszol – egyszerű mondatokban saját szavaival közléseket megfogalmaz, – kérdéseket tesz fel – megértési probléma estén segítséget kér – egyszerű, min. 6 mondatos párbeszédben részt vesz – beszélgetést kezdeményez, befejez Olvasott szöveg értése A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, min. 7-8 egyszerű mondatból álló szöveget elolvas – jórészt ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min 7-8 monda-

7. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– engedélykérés és arra reagálás – bocsánatkérés – gratuláció, jókívánságok – személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – sajnálkozás – öröm – elégedettség, elégedetlenség – csodálkozás – remény – bánat – bosszúság Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – tetszés, nem tetszés – Véleménykérés és arra reagálás – valaki igazának az elismerése, tagadása – egyetértés, egyet nem értés – akarat, kívánság, képesség – ígéret – szándék, terv – dicséret, kritika Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – dolgok, személyek megnevezése – információkérés, információadás – igenlő vagy nemleges válasz – tudás, nem tudás – bizonyosság, bizonytalanság A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:	tos szövegben fontos információt megtalál – jórészt ismert nyelvi elemekből álló egyszerű, min. 7-8 mondatos szöveg lényegét megérti – egyszerű képekkel illusztrált, min. 7-8 mondatból álló szöveget megért – Íráskészség A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű 6-7 mondatból álló szöveget helyesen leír – egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz – egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) min. 6-7 mondatban létrehoz –

7. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– kérés – tiltás, felszólítás – javaslat és arra reagálás – meghívás és arra reagálás – kínálás és arra reagálás Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: – visszakérdezés – ismétlés kérés – nem értés – betűzés kérése, betűzés – felkérés lassabb, hangosabb beszédre ***Tevékenységformák*** – *beszéd* – *információ-, vélemény- és tapasztalatcsere* – *interjúban való részvétel* – *részvétel szerepjátékokban* – *az udvarias „szó-váltás" technikájának gyakorlása* – *események elmondása* – *jelenségek leírása* – *információs szakadék áthidalása* – *kérdőívek, tesztek megértése* – *elbeszélések, regényrészletek feldolgozása* – *párbeszédek, beszámolók megértése* – *dalszövegek, versek memorizálása* – *képregények, karikatúrák* – *emberek jellemzése írásban* – *üzenetet, képeslapot, elbeszélést, riportot készíteni*	

7. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
Fogalomkörök – cselekvés, történés, létezés kifejezése – birtoklás kifejezése – térbeli viszonyok – időbeli viszonyok – függő beszéd – mennyiségi viszonyok – minőségi viszonyok – modalitás – logikai viszonyok – szövegösszetartó eszközök	

8. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
Témalista – Én és a családom: személyi adatok, foglalkozások, otthoni teendők, kötelességek, családi ünnepek – Emberi kapcsolatok: barátság, emberek külső és belső jellemzése – Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország: a lakóhely bemutatása, lakóhelyünk megóvása – Természeti környezetünk: a természet megóvása, Földünk nevezetes tájai, veszélyeztetett növények és állatok – Az iskola világa: az iskola bemutatása, az ideális iskola – Egészség, betegség: a leggyakoribb betegségek – Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban, különleges ételek – Vásárlás: mindennapi bevásárlás, ajándékok ünnepekre – Utazás: előkészületek, kedvenc közlekedési eszközöd – Szabadidő, szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül, tv, számítógép, olvasás **Kommunikációs szándékok** Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: – köszönés, elköszönés – bemutatkozás – köszönet és arra reagálás – megszólítás – érdeklődés hogylét iránt	Hallott szöveg értése A tanuló megért – utasításokat, arra cselekvéssel válaszol; – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket, közléseket, eseményeket megért – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, min. 8-9 mondatos szövegből fontos információt kiszűr – jórészt ismert nyelvi eszközökkel, min. 8-9 mondatos szöveg lényegét megérti – Beszédkészség A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokkal, helyes kiejtéssel, intonációval válaszol – egyszerű mondatokban saját szavaival közléseket megfogalmaz – kérdéseket tesz fel – beszélgetést kezdeményez, befejez – megértési probléma estén az adott idegen nyelven segítséget kér – egyszerű min. 8 mondatos párbeszédben részt vesz – fenntartja a beszélgetést, például új témát kezdeményez, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél Olvasott szöveg értése

8. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– engedélykérés és arra reagálás – bocsánatkérés – gratuláció, jókívánságok – személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – sajnálkozás – öröm – elégedettség, elégedetlenség – csodálkozás – remény – bánat – bosszúság Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: – tetszés, nem tetszés – Véleménykérés és arra reagálás – valaki igazának az elismerése, tagadása – egyetértés, egyet nem értés – akarat, kívánság, képesség – ígéret – szándék, terv – dicséret, kritika Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: – dolgok, személyek megnevezése – információkérés, információadás – igenlő vagy nemleges válasz – tudás, nem tudás – bizonyosság, bizonytalanság A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:	A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, min. 9-10 egyszerű mondatból álló szöveg lényegét megérti – jórészt ismert nyelvi elemekből álló min. 10 mondatos szövegben fontos információt megtalál – egyszerű képekkel illusztrált min. 10 mondatos szöveget megért – ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórész ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegből kikövetkezteti – megért egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban – jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben , a lényeges információt irányított kérdések segítségével a lényegtelentől elkülöníti Íráskészség A tanuló – jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, min. 8 egyszerű mondatos szöveget helyesen leír – egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz – egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) létrehoz min. 8 mondatban – képes egyszerű nyomtatványokat kitölteni.

8. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– kérés – tiltás, felszólítás – javaslat és arra reagálás – meghívás és arra reagálás – kínálás és arra reagálás Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: – visszakérdezés – ismétlés kérés – nem értés – betűzés kérése, betűzés – felkérés lassabb, hangosabb beszédre ***Tevékenységformák*** – *beszéd* – *információ-, vélemény- és tapasztalatcsere* – *interjúban való részvétel* – *részvétel szerepjátékokban* – *az udvarias „szó-váltás" technikájának gyakorlása* – *események elmondása* – *jelenségek leírása* – *feliratok, útbaigazítások értelmezése* – *információs szakadék áthidalása* – *kérdőívek, tesztek megértése* – *vélemények, ellenvélemények megfogalmazása írásban* – *elbeszélések, regényrészletek feldolgozása* – *párbeszédek, beszámolók megértése* – *szerepjátékokban való részvétel* – *dalszövegek, versek memorizálása* – *képregények, karikatúrák*	

8. évfolyam

Tartalom, témakörök	A továbbhaladás feltételei
– *emberek jellemzése írásban* – *üzenetet, képeslapot, elbeszélést, riportot készíteni* **Fogalomkörök** – cselekvés, történés, létezés kifejezése – birtoklás kifejezése – térbeli viszonyok – időbeli viszonyok – függő beszéd – mennyiségi viszonyok – minőségi viszonyok – modalitás – logikai viszonyok – szövegösszetartó eszközök	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Idegen nyelv
4-8. évfolyam

A 4. osztályban szóbeli értékelést kapnak a gyerekek félévkor(jól megfelelt, megfelelt, nem felelt meg).Év végén 1-5-ig érdemjegyekkel osztályozzuk a tanulók teljesítményét.
5-8. osztályig szintén érdemjegyekkel történik az értékelés.

Az értékelés formái:

Szóbeli felelet
- válaszadás a tanár kérdéseire
- szituációk
- beszélgetés képekről
- rövid összefüggő szöveg élethelyzetekről
- olvasás, fordítás
- hallás után szöveg értékelése-lényegkiemelés
- versek, mondókák
- képleírás

Az írásbeli felelet
- Idegen nyelvi szöveg másolása
- Diktálás
- Feladatlapok, munkafüzeti gyakorlatok
- Rövid, egyszerű mondatok emlékezetből
- Levélírás
- 5-8. Osztályig félévenként 1 dolgozat írása

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK
Idegen nyelv
4-8. évfolyam

- a tanulók képességeinek, a szülők anyagi hátterének, az elsajátítandó tananyagoknak leginkább megfelelő tankönyvcsaládot kívánjuk használni
- fontosnak tartjuk az életkori sajátosságok figyelembevételét
- több éven keresztül használhatók legyenek a kiválasztott taneszközök
- lehetőség legyen a differenciálásra
- legyen a tankönyvcsaládhoz megfelelő hanganyag

- A tankönyvekhez tartozó hanganyag
- Nyelvtani ragozási táblázatok
- Írásvetítő, fólia
- Egynyelvű, kétnyelvű szótárak
- Nyelvi CD-k
- Videómagnó, videófilmek
- Szemléltetőképek, szókártyák
- Falitérképek

TÖRTÉNELEM
5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A történelem – mint múltismeret – a társadalom kollektív memóriájaként az emberi azonosságtudat egyik alapja. A magyar történelem a nemzeti; az európai történelem az európai; a világtörténelem az egyetemes emberi identitást formálja, erősíti. A történelemből ugyanakkor az is kitűnik, hogy az egyes népek, nemzetek kölcsönösen egymásra vannak utalva. A kölcsönös függőség megértése átfogó világtörténelmi látásmódot, a különbségek tudomásul vétele a kultúrák sajátos érdekeinek megismerését és tiszteletben tartását kívánja.

Az emberismeret az etika, az antropológia és a pszichológia alapfogalmainak, értelmezési kereteinek bemutatásával járul önismeretünk elmélyítéséhez. Betekintést nyújt az embert másokhoz és önmagához, a társadalomhoz és a természethez fűző szellemi kapcsolatok világába. Segít tudatosítani az ember sorsától elválaszthatatlan értékdilemmákat, megismertet az erkölcsi vitákban használatos érvelésmódokkal, fejleszti az önálló tájékozódáshoz, a felelős döntéshez, a mások álláspontjának megértéséhez szükséges attitűdöket és képességeket.

A társadalomismeret ahhoz segít hozzá, hogy tájékozódni tudjunk saját korunk társadalmi, gazdasági és politikai jelenségei között. Az ismeretek nyújtásán túl ez mindenekelőtt a társadalmi problémák iránti érzékenység növelését, valamint a konfliktusok elemzéséhez szükséges képességek fejlesztését igényli. A társadalomismeret tanulása során ismerkedhetnek meg a tanulók a gazdaság, a gazdálkodás, a fogyasztói magatartásformák, a vállalkozás és a pénz világával is. Látóköre kiterjed a lakóhely, az ország, Európa és az egységesülő világ problémáira, ezáltal készít fel a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A társadalmi tapasztalatok és ismeretek megszerzésében az alsóbb évfolyamokon a játékoknak, a konkrét szituációknak, az életszerű helyzeteknek van kitüntetett szerepük. A felsőbb évfolyamokon fokozatosan előtérbe kerül az önálló tanulás, a politikai-társadalmi-gazdasági mozgások és változások figyelemmel kísérése, az egyéni vélemények megfogalmazása, a vita, a demokratikus polgári lét magatartásformáinak kialakítása.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás, valamint a demokratikus intézményrendszer használatához, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése

Az állampolgári ismeretek alapot adnak a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez.

A tantárgy feladata elsősorban a történelmi szemlélet fejlesztése. Annak tudatosítása, hogy a széles értelemben vett emberi műveltség minden eleme felhalmozási folyamat

eredménye. A történelem és állampolgári ismeretek tantárgy célja ebből következően az, hogy megértesse a folyamatosság és a változás-változtatás történelmi szerepét, és ezen keresztül mutassa meg, hogy miden nemzedéknek szerepe van ennek továbbvitelében. Mindez a jelen ellentmondásos folyamataiban való eligazodást is szolgálja.

Az általános iskolai történelem és állampolgári ismeretek tantárgy tanítása-tanulása az egyetemes és magyar történelem eseményeinek összefüggésein keresztül a magyar történelem mélyebb megértését segíti.

Az általános iskolai történelemtanításnak a múltat élményszerűen megjelenítő történettanításon kell alapulnia. Mivel a 10-12 éveseket általában a konkrét gondolkodás jellemzi, az 5-6. Évfolyamos tanulók a történelmi valóságot bemutató történelmi tényeket, általánosító fogalmakat, összefüggéseket akkor érthetik meg, ha élményszerűen közelítenek a témához. Más szóval: ha a megelevenített eseményekből és jelenségekből - a történetekből – kiindulva vezethetjük el őket a történelmi tények, fogalmak és összefüggések jól áttekinthető rendszeréhez. A történet a múlt színes, sodró valóságának szintézise, amely az elmúlt korokat átélhetővé, érzékelhetővé, szemlélhetővé teszi.

Ezt a képszerűen megjelenített múltat már az 5-6. évfolyamokon is elemzés tárgyává kell tenni, le kell vonni a megfelelő következtetéseket, általánosításokat, és azokat belehelyezni a történelmi ismeretek rendszerébe. A történettanítás tehát nem helyettesítheti, csupán megalapozza a történelemtanítást.

A 7-8. évfolyamok történelemtanítása – a korábbi évfolyamok eredményeire támaszkodva – a múlt valóságát összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva dolgozza fel. Ezeken az évfolyamokon az elemi szinttől eltérően a történelmet már nemcsak a jellemző életképek bemutatásával, hanem a kiemelkedő események fonalára fűzve, történetileg tanítjuk. Ez nem jelenti azt, hogy a 7-8. Évfolyamokban a képszerű megjelenítésre – a történelemtanításra – már nincs szükség. A felsőbb osztályokban nem a történettanítás mellőzéséről, hanem sajátos, az adott fejlődési szintnek megfelelő alkalmazásáról van szól.

Mindezek együtt alkalmassá tehetik a tanulókat arra, hogy a történelem megismerésének, elemzésének alapvető módszereit elsajátítsák.

A tanulóknak jelenismeretre is szükségük van a múlt ismerete mellett. A jelenismeret (állampolgári ismeretek) tanításának célja, hogy az alapvető állampolgári ismeretekre támaszkodva el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok rendszerét, működését.

Fejlesztési feladatok:

1; Ismeretszerzés, tanulás:

A történelem és az állampolgári ismeretek tantárgy fontos szerepet játszik az ismeretszerzési és feldolgozási képességek kialakításában és fejlesztésében.
Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban és egyre kritikusabban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.

A tananyag-feldolgozás folyamatában sajátítsák el a könyvtárban, valamint az informatikai eszközök segítségével elsajátítható információgyűjtés és felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát. Legyenek képesek a legfontosabb történelmi fogalmak és kifejezések készségszintű alkalmazására.

2; Kritikai gondolkodás:

A különböző információk feldolgozása során legyenek képesek különbséget tenni tények és vélemények között, tanulják meg az információt kritikusan szemlélni, a történelmi-társadalmi jelenségek összefüggéseit megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.

Konkrét ismeretekhez kapcsolódóan ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét a történelmi folyamatokban, tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a társadalom életében. A tananyag feldolgozása során ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezései szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről.
Véleményüket egyre árnyaltabban tudják megindokolni.

3; Kommunikáció:

A történelemtanításnak-tanulásnak a tanulók szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot események elbeszélésében, különféle szövegek reprodukálásában. Tanuljanak meg írásban válaszolni szóbeli és írásbeli kérdésekre, vázlatot, feleléstervet írni, jegyzetelni.
Tanuljanak meg beszámolót, kiselőadást tartani egy-egy témáról különböző információk alapján. Sajátítsák el a kulturált vita technikáit és szabályait.
Tudjanak rajzot készíteni történelmi és társadalmi témákról.

4, Tájékozódás térben és időben:

A történelmi események időben és térben, hatékony történelmi tudat nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakorlására ezért mind a négy évben folyamatosan szükség van.

Az évszámok segítségével történő tájékozódó képesség fejlesztése mellett a tanulóknak el kell sajátítaniuk az idő tagolásának módszerét.

A tanulóknak az eseményeket térben is el kell tudni helyezniük. Gyakorlatot kell szerezniük különböző méretarányú térképek olvasásában és annak megítélésében, hogy a földrajzi környezet hogyan hat egy-egy ország, térség fejlődésére.
Tanuljanak meg írásban válaszolni szóbeli és írásbeli kérdésekre, vázlatot, feleléttervet írni, jegyzetelni.

5; A tartalom kulcselemei:

Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy további ismereteket szerezzenek a helyi hagyományokról, a lakóhely múltjáról.
Megismerjenek néhány mondát, elsősorban a magyar történelemből.
Ismereteket szerezzenek a magyar állam és a magyar nép történetének fontosabb fordulópontjairól, megismerkedjenek a magyar történelem kiemelkedő személyiségeivel.
Ismereteket szerezzenek arról, milyenek voltak az emberek hétköznapjai a különböző korokban és kultúrákban.
További ismereteket szerezzenek a magyar és nemzetiségi népszokásokról, a hagyományos életmódról.
Ismereteket szerezzenek a politikai konfliktusokról (forradalmakról, háborúkról), különösen azok hétköznapi, emberi, erkölcsi vonatkozásairól.
Felkészültségüknek megfelelő szinten kommunikációt folytassanak olyan témakörökről, mint a demokrácia, az emberi jogok; nemzetközi humanitárius jog alapelvei.

6; A reflexiót irányító kérdések:

Mi az ember? Miben különbözik az állatoktól?
Miben hasonlítunk mindannyian? Honnan erednek az emberek közötti különbségek?
Mit jelent az, hogy minden embert egyenlő méltóság illet meg?
Mit tehet az egyes ember másokért, a közösségért, a rászorulókért?
Miért vannak szegények és gazdagok?
Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját?
Miért vannak háborúk?
Milyen szerepet játszik a természeti környezet az egyes országok, civilizációk életében?
Miért vannak gazdag és szegény országok?
Mi a hit, a vallás szerepe az egyes ember és a társadalmak életében?

Etika
7. osztály

Célok és feladatok

Az etika célja, hogy szolgálja az általános műveltséget, az erkölcsi értékrendet, az egészséges világszemléletet. Ugyanakkor felkészítem a kisdiákot a kulturált társas kapcsolatokra és az önismeretre. Külön hangsúlyt fektetünk arra, hogy a különböző bőrszínű, vallású, felfogású emberekről képe alkothassanak, s kialakuljon bennük az identitástudat, nemzetünkhöz, magyarságunkhoz való tartozás.

Fejlesztési követelmények

Az etika fejleszti a személyiségjegyeket, ami a társas kapcsolatokban érhető tetten leginkább. A környezettel való kapcsolatteremtésben fontos a nyitottság, a bátorság, a humorérzék, a kommunikációkészség.
Az egyéni értékek megteremtése alapot ad arra, hogy kulturált vitakészséggel, az értékest az értéktelentől való elválasztani tudással, s toleráns törvénytisztelettel rendelkezzen a tanuló.

Hon és népismeret
5-6. évfolyam

Célok és feladatok

Az érdeklődés felkeltése a „hétköznapi történelem", a néprajz, a művelődéstörténet, a népköltészet iránt. A történelem és a néprajz forrásainak (archív fotók, filmek, múzeumi tárgyak, régi dokumentumok, családi történetek, fényképek és iratok, könyvek stb.) bemutatása. A hagyományos családi formák, a természet ismeretéhez alkalmazkodó munkarend, a paraszti erkölcs- és értékrend megismertetésén keresztül olyan biztos háttér nyújtása, amely segít eligazodni a világban, amely megvéd a fogyasztói társadalom szélsőséges megnyilvánulásaitól és az értékválságtól.

Fejlesztési követelmények

A bemutatott példák, a tevékenységek és az olvasmányélmények alapján váljanak világossá a természeti környezet, a gazdálkodás, a társadalom, a tárgyi és a szellemi kultúra kölcsönhatásai és összefüggései. Ezek ismeretében a történelem és a földrajz tantárgyak elsajátítása is élvezetesebbé és könnyebbé válik.

A 6. évfolyam végére (a történelem párhuzamosan tanultak segítségével is) váljon egyértelművé, hogy a hagyományismeret modulban tanult, megismert tárgyak, jelenségek is változnak az időben, ugyanakkor a népművészeti alkotásoknak tájankénti eltérései vannak. Azaz tudatosodjon, hogy másképpen életek az emberek az egyes történelmi korszakokban és az egyes földrajzi tájakon.

A tárgyi kultúra (a ház külseje, a szoba berendezése, a használati tárgyak, a gazdasági épületek száma és nagysága) alapján a tanuló tudja megkülönböztetni a szegény és módosabb rétegeket (a differenciáltabb szétválasztásra a zsellértől a parasztpolgárig az adott korosztálynál nincs szükség), valamint a szobában lévő képek és dísztárgyak alapján a katolikus és a protestáns felekezetűeket.

Ismerjen néhány népművészeti motívumot, és azokat tudja elhelyezni, illetve ismerje azok díszítési technikáit is (szövés, hímzés, faragás, festés stb.) legalább elméletben.

Ismerjen néhány fontos népszokást, azok vallási tartalmát és hátterét, a hozzá kapcsolódó szövegfolklórt (dramatikus játékot, kántálást, éneket stb.) és a szokáshoz kötődő hiedelmeket.

TÖRTÉNELEM
5-8. évfolyam

ÓRATERV

	Összesített tematikus óraterv	ÉVFOLYAMOK 5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
	Heti óraszám	2,5	2,5	2,5	2
Témakörök	Ismerkedés a történelemmel	3	-	-	-
	Őskor	8	-	-	-
	Ókori Kelet	7	-	-	-
	Ószövetségi történetek	2	-	-	-
	Ókori görögök	10	-	-	-
	Ókori Róma	9	-	-	-
	Kereszténység	3	-	-	-
	Népünk története	5	-	-	-
	Év eleji ismétlés	-	5	6	6
	Középkori Európa	-	11	-	-
	Magyarország az Árpádok idején	-	8	-	-
	Középkor Magyarországon	-	10	-	-
	Újkor kezdetén	-	6	-	-
	Magyarország az újkor kezdetén	-	9	-	-
	Polgári átalakulás kora	-	-	9	-
	Képek a 18. sz-i Magyarországról	-	-	3	-
	A polgárosodás kezdetei Mo-on	-	-	11	-
	Nemzetállamok kora	-	-	6	-
	Dualizmus kora	-	-	7	-
	I. világháború	-	-	5	-
	A világ a 20-as, 30-as években	-	-	-	7
	Magyarország a két világháború között	-	-	-	6
	II. világháború	-	-	-	7
	A globalizálódó világ	-	-	-	8
	Magyarország napjainkig	-	-	-	7
	Állampolgári ismeretek	-	-	-	9
	Összefoglalás, rendszerezés, didaktikai feladat	8	6	8	8
	Témazárók	7	5	6	6
	Kötelezően választható: 1. Mit örököltünk az ókor népektől 2. Család és gyerek az ókori Görögországban 3. Pestis, himlő, kolera 4. Mályás asztalánál 5. Társadalmi rétegződés és életmód 6. Oktatás a dualista Mo-on 7. 20. sz-i tudomány és technika 8. Diákjogok, diákszervezetek a mai Mo-on	 1 1	 1 1	 1 1	 1 1
	Hon és népismeret	18,5	18,5	-	-
	Etika	-	-	18,5	-
	Év végi ismétlés	5	7	6	6
	Tanulmányi kirándulás	5	5	2	2
	Éves óraszám	**92,5**	**92,5**	**92,5**	**74**

TÖRTÉNELEM 5. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Élet az őskorban Az ősember nyomai a Földön. Hogyan élt a gyűjtögető, halászó, vadászó ember. A földművelő és az állattenyésztő ember. Az első mesterségek és a csere kialakulása. Természeti népek napjainkban. Varázslat vagy művészet. Fogalmak: őskor, ősember, régészet, eszközhasználat és eszközkészítés, munkamegosztás, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, csere, mágia (varázslat) gyűjtögetés, halászat, vadászat. Évszámok: nagyon régen, régen. *Ismertessék a főbb különbségeket a gyűjtögető és termelő ember életmódja között. Állítsák időrendbe: szakóca, nyíl, íj, tűzgyújtás, földművelés, fémművesség, első városok, felesleg, állam. Keressék meg a történelmi atlaszban az ember kialakulásának helyét.*	Fogalom: gyűjtögetés, halászat, vadászat, földművelés, állattenyésztés. Ismerje a tűz hasznát az ember számára. Tudjon felsorolni 3 őskori eszközt. Tudja elmondani azt, hogyan vadászott az ősember. Tudja elmondani, hogyan alakult ki a földművelés és az állattenyésztés.
Az ókori Kelet világa A történelem korszakai. Egyiptom a Nílus ajándéka. A rejtélyes piramisok. Történetek Mezopotámiából. Az írás kialakulása. Mítoszok és mondák az ókori keletről. Fogalmak: ókor, birodalom, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, múmia, hieroglifa, isten, többistenhit, város, ékírás Helynév: Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Évszám: kb. 5000 éve *Az öntözéses földművelés hasonlóságai, főbb mezőgazdasági termények. Értékeljék Hammurapi törvényeit. Tudják mit örököltünk a keleti birodalmaktól. Tudják kiszámítani, hány ezer éve történtek az események. Tudják az atlaszban megmutatni a birodalmakat és folyókat.*	Fogalom: öntözéses gazdálkodás, fáraó, piramis, múmia, biblia. Tudja a tanult történelmi korokat: őskor, ókor. Tudja elmondani az öntözéses gazdálkodás folyamatát, a folyók szerepét. Térképen tudja megmutatni Egyiptomot, Mezopotámiát, Indiát, Kínát. Tudjon elmesélni egy bibliai történetet.
Ószövetségi történetek A Biblia. Bibliai tájak. Ószövetségi történetek. Fogalmak: Biblia, Ószövetség, egyistenhit Név: Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid vagy Salamon Helynév: Jeruzsálem	

Tanulói kiselőadások a legismertebb Bibliai történetekről. Keressék meg Kánaánt. Tudják hány éve jött létre Izrael állam.	
Az ókori görögök életéből Történetek a görög mondavilágból. Görög istenek és az olimpiai játékok. Hajó és kereskedelem. Görög városállamok. Athén és Spárta. Hősök és csaták. Athén Periklész korában. Az athéni népgyűlés. Történetek Nagy Sándorról. Fogalmak: piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz Név: Zeusz, Pallasz Athéné, Dareiosz, Xerkxész, Miltiádész, Periklész, Nagy Sándor Helynév: Olümposz, Olümpia, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria Évszám: kb. 2500 éve *Mutassák be idegenvezetőként az ókori Athén nevezetességeit. Tanulói kiselőadás: népgyűlésen jártam Athénban. Az olvasókönyv alapján jellemezzék Periklészt és Nagy Sándort. Készítsenek időszalagot a görög történelem fontos eseményeiről. Tudják a legfontosabb poliszokat és a perzsa hadjáratok útvonalát. Ismerjék milyen földrajzi adottságú területen éltek a görögök. Tudják elhelyezni Európa térképén.*	Fogalom: népgyűlés, kereskedelem. Név: Zeusz, Periklész Térkép: Athén, Spárta, Görögország, Évszám: kb. 2500 éve. Tudjon egy görög mítoszt.
Az ókori Róma évszázadai Mondák Róma alapításáról, a királyságról s a köztársaságról. Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből. Szabadok és rabszolgák. Julius Caesar és hadserege. Történetek Augustusról. Egy ókori nagyváros: Róma – vízvezetékek, fürdők, amfiteátrumok, bérházak. A rómaiak Magyarország területén. A népvándorlás viharában. Fogalmak: rabszolga, gladiátor, császár, provincia, amfiteátrum, barbár, népvándorlás, királyság, köztársaság. Név: Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus Helynév: Itália, Róma, Karthágó, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum (vagy egy lakóhelyhez közeli római kori település) Évszám: 1500 éve *Tudják Róma alapításáról a mondát és a valóságot. Tanulói kiselőadás egy híres római személyről Caesar vagy Augustus. A történelmi atlasz alapján ismertessék a birodalom terjeszkedésének lépéseit. Tudják használni a tanult évszámokat, tudják meghatározni, hogy a pontos évszámok hányadik században történtek. Tudják megmutatni Hannibál útját. Ismerjék a főbb provinciákat. Vessék össze a Római Birodalom térképét a mai Európa térképével (mai országok).*	Fogalom: rabszolga, császár, népvándorlás. Név: Julius Caesar, Térkép: Itália, Róma, Évszám: 476 Tudja elmesélni Róma alapításának mondáját. Tudja elmesélni röviden az I. és II. pun háborút. Tudja elmesélni Jézus születésének történetét.

A kereszténység születése Történetek Jézus életéről. A kereszténység fő tanításai. A keresztény időszámítás. Fogalmak: keresztény, evangélium, megváltó, apostol, vallás, egyház, püspök Név: Jézus, Mária, József Helynév: Betlehem Évszám: 476 *Hasonlítsák össze a keresztény vallást a korábban tanult vallásokkal. A tankönyv és az olvasókönyvben szereplő történetek segítségével ismertessék Jézus életét.*	
A magyar történelem kezdetei A magyar nép eredete: mondák és a valóság. Az Uráltól a Kárpát-medencéig. Társadalom és hitvilág. A honfoglalás. Fogalmak: finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, fejedelem, táltos, törzsszövetség, honfoglalás Név: Árpád, Álmos Helynév: Urál, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Volga, Levédia Évszám: 895. Ajánlott témák: A család és a gyermek az ókori Görögországban. Gyűjtögetés, halászat, vadászat életmódot folytató népek napjainkban. Szabad órakeret: ajánlott témák feldolgozása, ismétlés-rendszerezés, ellenőrzés, helytörténet, múzeumlátogatás, kirándulás, hon- és népismeret témakörei. *A tankönyv képei alapján tudjanak beszélni a jurta építésről, a solymászvadászatról, a nomád könnyűlovas harcmodorról. Tudják időben a magyar őstörténet állomásait. A térkép segítségével ismertessék a magyar nép vándorlását. Tudják jelölni rajzos térképen a honfoglalás útvonalát. Ismerjenek egy eredetmondát.*	Fogalom: Nomád pásztorkodás, fejedelem, táltos. Név: Árpád Térkép: Kárpát-medence Évszám: 895 Mesélje el a csodaszarvas mondát. Mesélje el a magyarok harcmodorát.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A ház Hajlékok típusainak bemutatása (kunyhó, jurta, veremház, boronaház, több helyiséges lakóház). Az éghajlat, a természeti környezet és az építkezési alapanyagok összefüggéseinek bemutatása (összehasonlítás távolabbi kultúrák hajlékaival: iglu, fűkunyhó stb.) Az életmód és az építkezés technikájának összefüggése és a nomád népeknél (szállítható sátrak, illetve jurta, utalás a honfoglalás előtti magyar életmódra). A magyar paraszti lakóházak külső jellegzetességei. *Gyűjtsenek fotókat, képeket a hajlékok típusairól. A képeket csoportosítsák korok, földrajzi helyzet vagy társadalmi csoportok szerint.* **A szoba** Mi van a szobában? Miből készült, hogyan készült, mire használják? Ezek kapcsán utalás a munkamegosztásra (fafaragás – férfiak, szövés – nők); életmódra, felekezeti hovatartozásra (szentsarok, kegytárgyak), társadalmi helyzetre. Bútortípusok és elnevezések: sarokpad, kamarásasztal, nyoszolya, dikó, gyalogszék, sublót, szuszék, szökröny, tálas stb. mire használták, hogyan díszítették. Textilek: hímzés és szőttes megkülönböztetése, hétköznapi lakástextíliák (abrosz, ágynemű), tisztaszoba textíliái (díszpárnák, lepedővégek stb.). A szűkebb lakókörnyezet motívumkincsének megismerése. Dísztárgyak: a szentsarok és a sublót dísztárgyai (pl. kegyszobrok, szentképek, hazafias tárgyú nyomatok, emlékpoharak, emlékcsészék). *Érdeklődjenek falubeli öregektől a régi lakásbelsőkről. Hímzés, kosárfonás, agyagozás bemutatása az iskolában működő szakkörök segítségével. Kutatómunka a könyvtárban.* **A konyha** Tűzhelyek típusai: a kandalló, a kemence, a rakott tűzhely, a kályha formái, elhelyezkedésük a szobában és a konyhában, használatuk módja. A füst elvezetésének módjai: füstös konyha, szabadkémény, zárt kémény. Konyhai eszközök: kerámiaedények típusai (tálak, fazekak, szilkék, sütőedények, vizeskorsók, kancsók).	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Néhány jellegzetes forma párosítása az elnevezéssel és a használat módjával. Egyéb eszközök, például köpülő, dagasztó teknő, sütőlapát, krumplinyomó, mozsár, vajformázó, szita, hurkatöltő. Az edények és a többi eszköz bemutatásán keresztül utalás a kenyérsütésre, tejfeldolgozásra, disznóölésre, ételhordásra, víztárolásra. *A községben lévő Kályhamúzeum megtekintése. A ma már nem használt tárgyak, eszközök bemutatása (gyűjtőmunka) működés közben.* **Hétköznapok a paraszti házban és a ház körül** 19. század végi, 20. Század eleji gazdálkodó paraszti család munkamegosztása (helyezze előtérbe a szűk környezet hagyományait, pl. ahol volt, a nagycsaládi formát.). Nemek, korosztályok szerinti munkák a házban és a ház körül: a kisebb gyerekek játékai, a munkákat utánzó gyermekjátékok; a 10-12 éves lányok, illetve fiúk csoportos játékai és munkái: vízhordás, állatetetés, takarítás, mosás, főzésben segítés, ételhordás, libapásztorkodás, disznó őrzése; a felnőttek munkái: fafaragás, kosárfonás, idénymunkák (lekvár főzés, szövés, fonás stb.). A napi, a heti és az éves munkarend, munkaritmus: egy nap és egy hét étkezési munkarendje, az évenkénti munkák ideje (lekvár főzés, tollfosztás, fonás, szövés). Az étkezések rendje: téli és nyári étrend (jellegzetes paraszti ételek). Hétköznapi viselet: a hagyományos paraszti ruhadarabok típusai (gatya, pendely, ing, kapca, kötény, kendő stb.) és anyagai. *Fogalmazás készítése: Mi változott meg a paraszti világból mára végérvényesen? Jellegzetes paraszti ételek gyűjtése vagy elkészítése. Tanuljanak meg egy munkát utánzó játékot. Képek gyűjtése a régi viseletről.* **Az ünnep** Általános összefoglaló az ünnep szerepéről, világi és vallási ünnepek.	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Ünnep a paraszti házban A liturgikus év ünnepei a paraszti házban. Ünnepi előkészületek: böjt, munkatilalmak, ételek, viselet, szokások stb. *Gyűjtsenek böjti ételeket. Ismerjék meg a könyvtárban magyar szólások és közmondások gyűjteményét.* **A karácsonyi ünnepkör** Az advent, Miklós napja, Luca napja, a téli napforduló. A helyi hagyományban ma is élő vagy újra felelevenített szokások (pl. karácsonyi kántálás, betlehemezés, bölcsőske, regölés, névnapi köszöntés, aprószentek napi vesszőzés, újévi köszöntők). A vízkereszt fogalma, ház- és vízszentelés, háromkirályjárás. *Tanuljanak egy helyi népdalt, újévi köszöntőt vagy mesét, játékot. Játszanak el betlehemezést vagy más népi játékot.* **A farsang** A farsang változó időpontjának magyarázata. Farsangi köszöntők és maszkos alakoskodások, például állatmaszkos alakoskodás felelevenítése. *Tanuljanak meg egy farsangi köszöntőt. Készítsenek farsangi álarcot, vagy rajzoljanak, fessenek megy egy farsangi jelenetet.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Képek a középkori Európa életéből Nagy Károly birodalmában. Az arab hódítás. A középkori egyház. A kolostorok világa: oklevelek, krónikák, legendák. Milyen volt a középkori uradalom és a falu? Hűbérurak és hűbéresek. A középkori várak. A lovagi élet. A középkori városok. Céhmesterek és kereskedők. Európa a XV. században. Fogalmak: középkor, iszlám, kalifa, pápa, szent, ereklye, eretnek, kolostor, szerzetes, kódex, uradalom, robot, jobbágytelek, jobbágy-földesúr, nyomásos gazdálkodás, hűbérúr, hűbéres, vár, lovag, kiváltság, polgár, adó, vám, céh, távolsági kereskedelem, kereslet-kínálat, középkori város, járványok Név: Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Szent Ferenc Helynév: Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság, Évszám: 800 *Tudja a térképen megmutatni Nagy Károly birodalmát és összevetni a mai Európa országaival. Kutatómunka végzése, képek gyűjtése a középkori uradalomról és faluról. Idegenvezetés a középkori városban. A középkorból eredeztethető ma is élő népi hagyományok, szokások gyűjtése.*	Fogalom: középkor, pápa, szent, kolostor, legenda, robot, jobbágy, vár, adó
Magyarország az Árpádok idején Letelepedés – kalandozó hadjárat. Géza és I. István. István király udvarában. László és Könyves Kálmán. A tatárjárás. Kultúra az Árpád-korban. Fogalmak: kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun Név: Géza fejedelem, I. István, Gellért püspök. I. László, Könyves Kálmán, Julianus barát, IV. Béla Helynév: Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély Évszám: 1000, 1241-1242, 1301	Fogalom: vármegye, tized, Név: I. István, IV. Béla Térkép: Magyarország, Buda, Évszám: 1000, 1241-42, Tudja elmesélni a tatárjárást.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tudja, hogy mi az államalapítás jelentősége. Ismerje István fiához írt intelmeit, a Szent Lászlóról szóló legendákat. Készítsen beszámolót egy Árpád-házi királyról. Ismerje a történelmi események időbeli sorrendiségét (korábban-később). Vesse össze a korabeli Magyarországot a mai Mo. területével. Gyűjtsön képeket az Árpád-kor építészetéről.	
A virágzó középkor Magyarországon Károly Róbert. Nagy Lajos, a lovagkirály. Zsigmond, a császár és király. Egy középkori magyar város. Hunyadi János. Mátyás király. Bárók, nemese, jobbágyok. Mohács. Buda elfoglalása. Fogalmak: aranyforint, bandérium, nemes, báró, ősiség, kilenced, kormányzó, végvár Név: I. Károly, I. Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. Mátyás, Dózsa György, II. Lajos, I. Szulejmán, Helynév: Bécs, Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács Évszám: 1456, 1526, 1541, *Ismerjen néhány magyar mondát a középkori Magyarországról. Tudja értékelni az Anjou királyok jelentőségét – kielőadás. Ismerje Magyarország területi változásait 1300-1526-ig. Tudja, hogy miért bukott el a középkori magyar állam – adatok gyűjtése, lexikonok, olvasókönyv használata.*	Fogalom: ősiség, kilenced, Név: Hunyadi János, Hunyadi Mátyás Térkép: Mohács, Nándorfehérvár Évszám: 1456, 1526 Tudja elmesélni a nándorfehérvári diadalt.
Az újkor kezdetén Felfedezők és hódítók. Harc a tengerekért. Szemben a pápával: Luther és Kálvin. A napkirály udvarában, XIV. Lajos. Ablak Európára – I. Péter. Az Európán kívüli világ. Kultúra és tudomány az újkor kezdetén. Fogalmak: újkor, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, bankár, hitel, reformáció, protestáns, katolikus megújulás, azték, inka, parlament. Név: Kolumbusz, Magellán, Luther, Kálvin, XIV. Lajos, I. Péter, Gutenberg, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Helynév: Amerika, Versailles, Párizs, London, Szentpéntervár, Évszám: 1492, 1517	Fogalom: újkor, gyarmat, Név: Kolumbusz Térkép: Amerika, Évszám: 1492

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tudja a térképen követni a nagy felfedezők útját. Tudja, hogy milyen jelentősége van a felfedezéseknek. Gyűjtsön olyan termékeket, amelyeket a felfedezések után ismert meg Európa. Lexikonok segítségével írja össze az új találmányokat. Ismerje meg Kálvin életrajzát és a reformáció Debrecenre gyakorolt hatását – könyvtári munka. **Magyarország az újkor kezdetén** Török világ Magyarországon. A várháborúk hősei. Életképek a királyi Magyarországról. Erdély aranykora. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca Fogalmak: szpáhi, janicsár, pasa, kuruc, labanc, nádor. Név: Dobó István, Zrínyi Miklós, Bethlen Gábor, Bocskai István, II. Rákóczi Ferenc. Helynév: Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Eger, Szigetvár, Pozsony, Isztambul. Évszám: 1552, 1686, 1703-1711-ig. Ajánlott témák: Pestis, himlő, kolera-járványok (és higiéné Európában) a középkortól napjainkig. Mátyás király asztalánál – az étkezés történetéből. Szabad órakeret: Az ajánlott témák, a kapcsolódó helytörténet feldolgozása. Múzeumlátogatás. Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás, ellenőrzés. *Ismerje meg a várháborúk hőseit. Egy hőst mutasson be, a történelmi olvasókönyv alapján. tudja követni II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának helyszíneit (térkép). Ismerje II. Rákóczi F. életét. Időben tudja elhelyezni az eseményeket – időszalag. Tudjon a kuruc korból egy mondát, egy dalt.*	Fogalom: végvár, kuruc, labanc, Név: Dobó István, II. Rákóczi Ferenc, Térkép: Királyi Magyarország, Erdély, Hódoltság Évszám: 1703-11 Tudja elmesélni Eger ostromát.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A kamra és a gazdasági épületek A gazdálkodás a használati tárgyakon és a telek épületein keresztül: a kamra tárgyai (gabonatárolók, favilla, tiloló, gereben, vonószék, taliga stb.) mikor mire használták; a gazdasági udvar épületei (a góré, a csűr vagy pajta), az itt található eszközök: eke, borona, henger, csép, rosta, petrencerúd stb. használatának alkalma és módja; az állattartás épületei (ólak, istállók), a bennük élő háziállatok és azok haszna. *Gyűjtsenek képeket a kamra és gazdasági épületek tárgyairól! Tudják azok használatát! Ismerjék a háziállatok hasznosságát!* **A paraszti munka éves rendje** A gazdálkodási év tavasztól őszig, a legfontosabb jeles napok és a hozzájuk köthető gazdasági tevékenységek: a szántás, a vetés, a boronálás, az aratás (Péter-Pál napja), a cséplés ideje, az állatok ki- és behajtása (Szent György, Szent Mihály és Szent Márton napja). A férfi és a női munkák szétválasztása. A gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen természetismeret (pl. természeti megfigyelések, egyes napokhoz kötődő időjóslások). *Érdeklődjenek idősektől a régi természeti megfigyelésekről, az egyes napokhoz kötődő időjóslásokról.* Ismerjék meg a paraszti munka éves gazdasági tevékenységét! *Készítsen riportot a paraszti munkáról!* **A munkaalkalmakhoz kapcsolódó szokások** **A falu közössége** A gazdálkodáshoz szorosan kapcsolódó ünnepek (pl. arató és szüreti mulatságok, húsvéti határkerülés, Szent György napi pásztorünnepek, Szent Márk napi búzaszentelés), ezekkel kapcsolatos szólások, énekek. A falu teljes közösségének közös munkaalkalmai, egymás segítése több munkaerőt igénylő nagyobb munkák elvégzésekor, a kalákamunkák: aratás, szüret, tollfosztás kukoricafosztás, disznóölés.	Népművészeti tárgyak és azok technikáinak felmérése, néhány jellegzetes motívum képi megalkotása. A naptári év legfontosabb népszokásainak ismerete, ezek közül egy karácsonyi és egy húsvéti népszokás szövegének előadása, részvétel egy dramatikus játékban. A régi paraszti háztartás és gazdálkodás eszközeinek felismerése, használatuk ismerete. A paraszti kultúra térbeli és időbeli változásának néhány példával való indoklása, a városi kultúrától való eltéréseinek felismerése. Annak felismerése, hogy a társadalmi változások a történelem részét képezik. Néprajzi kézikönyvek, ismeretterjesztő könyvek, filmek, fotók ismerete, ezek forrásként való használata. Múzeumok látogatása, az ott látott tárgyak, enteriőrök alapján az életmód elemeinek azonosítása.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A fonó ideje és helye, az itt végzett munka, a fonóbeli szórakozások, játékok és az udvarlás módja a fonóban. *Gyűjtsenek a közös munkaalkalmakhoz kapcsolódó szórakozást, játékot! Írjanak fogalmazást egy szüretről vagy disznóölésről!* **Társadalmi kapcsolatok a falun belül** A családon kívüli kapcsolatok. A komák, a komatál küldése (lásd még a fehérvasárnap a húsvéti ünnepkörben) A faluban élés a születéstől az öregkorig: közös gyerekjátékok, leány- és legénycsoportok tevékenységei, munkái, leány- és legényavatás, ismerkedés és párválasztás alkalmai, a felnőtt és idősebb férfiak falubeli tisztségei, az idős asszonyok feladatai a közösségben. *Gyűjtsenek közös gyerekjátékokat! Érdeklődjenek a faluban lévő családon kívüli kapcsolatokról!* **Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások** A gyermek megszületéséhez és a keresztelőhöz kapcsolódó hiedelmek és szokások. A házasságkötés szokásai (a lakodalom szokásai, a lakodalom tisztségviselői, például vőfély, násznagy és faladataik. Egy lakodalmas (lehetőség szerint helyi) megismerése) *Képek születésről, házasságkötésről, keresztelőről. Helyi szokások gyűjtése.* **Húsvéti ünnepkör** A húsvét újszövetségi eredete. A falunak a húsvéti ünnepkörhöz kötődő népszokásai, továbbá más egyéb hagyományos népszokások például virágvasárnapi kiszehajtás, villőzés, a locsolás, köszöntő versek, komatál küldése. *Tanuljanak locsolóverseket! Ismerjék a húsvéthoz kötődő helyi népszokásokat! Ismerje a népköltészet ezzel kapcsolatos alkotásait!*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A pünkösdi ünnepkör és a nyári napforduló A pünkösdi ünnepkör népszokásai, például pünkösdölés, pünkösdi királynéjárás, hesspávázás. Egy kiválasztott szokás eljátszása. *Szent Iván napja, mint a nyári napforduló, a szertartásos tűzgyújtás ünnepe.*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A polgári átalakulás kora Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából. Napóleon és Európa. A mezőgazdaság és a gépek forradalma. Az ipari forradalom társadalmi következményei. Életmód a kapitalizálódó Európában. Fogalmak: vállalkozó, haszon, tőkés, alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, bérmunkás, kapitalizmus Név: Washington, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, George Stephenson. Helynév: Boston, Waterloo Évszám: 1776, 1789, 1815 *A francia forradalom eseményeit tudja időrendbe tenni.* *Kiselőadás a forradalom egy jeles személyiségéről. Statisztikai adatok segítségével bizonyítsa a gazdasági, társadalmi és életmódváltozást a kapitalizálódó Európában.*	Fogalom: parlament, alkotmány, emberi jogok, gyár, bérmunkás, Név: Napóleon, Térkép: Anglia, Franciaország, Tudjon felsorolni három találmányt.
Képek a XVIII. századi Magyarországról Mária Terézia, II. József. A soknemzetiségű Magyarország. A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon. Fogalmak: betelepítés, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitika, bevándorlás Név: Mária Terézia, II. József Évszám: 1740-1780 *Ismerje meg statisztikai adatok segítségével is a soknemzetiségű Magyarországot. Készítsen esszét Mária Teréziáról vagy II. Józsefről.*	Fogalom: vallási türelem, betelepítés. Név: Mária Terézia, II. József, Tudjon felsorolni három betelepülő nemzetiséget.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A polgárosodás kezdetei Magyarországon Országgyűlések Pozsonyban. A magyar nyelv ügye. Gróf Széchenyi István. Kossuth Lajos. Életképek a reformkori Magyarországon. 1848. március 15., polgári törvények. Nemzetiségek ébredése. A szabadságharc hadserege. Képek a szabadságharc csatáiból. Fogalmak: országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, örökváltság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, nemzetiség, honvédség, trónfosztás Név: gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem Helynév: Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad Évszám: 1830-1848, 1848. márc. 15, 1849. okt. 6. *Hasonlítsa össze a Kossuth és Széchenyi tevékenységét. Gyűjtsön képeket, adatokat Széchenyi gyakorlati alkotásairól. Vesse össze a térképen az egyetemes és magyar történelem eseményeit. Érveljen egy fontos reformkori követelés mellett. Tudja a 12 pontot. Mutassa be a szabadságharc egy döntő csatáját – fogalmazás.*	Fogalom: országgyűlés, nyelvújítás, reformkor, közteherviselés, választójog, Név: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor Térkép: Debrecen, Világos, Évszám: 1848. március 15. Tudja elmondani a forradalom eseményeit.
Nemzetállamok kora Az amerikai polgárháború. Új európai nemzetállamok. Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika. Versenyben a világ felosztásáért. A modern társadalmi csoportok, életmódjuk. A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai. Fogalom: polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, szakszervezet, anarchisták, szocializmus, szociáldemokrácia, utópia, tömegkultúra, központi hatalmak, antant. Név: Bismarck, Garibaldi, Lincoln, Edison, Marx.	Fogalom: nemzetállam Térkép: USA, Németország, Olaszország

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Helynév: Németország, Olaszország Évszám: 1861-1865, 1871 *Gyűjtse össze a XIX. század második felének találmányait. Térkép segítségével tudja megmutatni a centrumokat és perifériákat.* *Tudjon vázlatot készíteni a témakörhöz önállóan.* *Egy kiemelkedő történelmi személyiséget ismerjen meg bővebben – gyűjtőmunka.*	
A dualizmus kora Magyarország a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Képek a politikai életről. Gazdasági felzárkózás. A polgárosodó magyar társadalom. Világváros születik: Budapest. A millennium: sikerek és válságjelek. Fogalmak: emigráció, kiegyezés, közös ügyek, polgárosodás, dzsentri, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium. Név: Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán Helynév: Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest. Évszám: 1867, 1867-1916 *Mutassa be a millenniumi Budapestet – idegenvezetés.* *Érveljen a kiegyezés mellett vagy ellen – vita tanári vezetéssel.*	Fogalom: kiegyezés, Név: Deák Ferenc, Ferenc József Térkép: Osztrák-Magyar Monarchia Évszám: 1867 Tudjon elmondani két-három érvet, amivel bizonyítja, hogy jó volt Magyarország számára a kiegyezés.
Az első világháború A háború okai, céljai és jellege. Forradalom Oroszországban. Győztesek és vesztesek. Fogalmak: villámháború, állóháború, hátország, békerendszer, bolsevik, szovjet. Név: Lenin. Évszám: 1914-1918, 1917 Ajánlott témák: Oktatás a dualista Magyarországon. Mágnások, polgárok, parasztok, cselédek, társadalom, életmód.	Fogalom: antant, központi hatalmak, Térkép: Szarajevó, Évszám: 1914-18 Tudjon felsorolni három-négy új fegyvert.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Szabadon felhasználható órakeret: Az ajánlott témák, a kapcsolódó helytörténet feldolgozása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kirándulás. Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás, ellenőrzés. *Ismerje a háború ürügyét, célját.* *Tudja az eseményeket időrendbe tenni. Mutasson be első személyben egy történelmi személyt. Gyűjtsön fegyvertípusokról, gépekről képeket, leírásokat.* *Tudja a térképen megmutatni a főbb csatákat.*	

ETIKA 7. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az emberi természet Az ember egyedfejlődése: A születés előtti időszak és a születés. Életszakaszok: csecsemőkor, kisgyermekkor, kisiskoláskor, serdülőkor, ifjúkor, felnőttkor, öregkor. Test és lélek: A test és a lélek egysége. Égészség, betegség, fogyatékosság, egészség és egészség. Testünk és egészségünk iránti felelősségünk. Pszichikus működésünk és mozgatóink Érzékelés és cselekvés. Ösztönök, indulatok, érzések, érzelmek, értékelés. Megismerés, gondolkodás. Meghatározottságaink és gyökereink. Szükségleteink és érdekeink. Előítéleteink. Nyitottság, empátia és tolerancia. Ismert és rejtett, aktuális és ideális énjeink. Tanult témák, koncentráció a biológiával. Gyűjtőmunka: egyes szakaszok pszichikai jellemzői Beszélgetés, vita, vélemény: a lelki egészségtanban tanultak felelevenítése. Lexikon: fogalommagyarázat, a helyes önismeret aláírása: Ki vagyok én? Fogalmazás: kikkel szemben és miért van előítéletem **Egyén és személy** Kommunikáció, nyelv, gondolkodás: Nyelv és kommunikáció. Intelligencia, okosság, bölcsesség. Megismerés és tudás. Adottság, készség, képesség, tehetség. Problémamegoldás, tanulás. Emberi szellem, emberi kiteljesedés: Kíváncsiság. Kreativitás, intuíció. Hit és tudás. Önmegvalósítás, önszeretet, önzés. Siker és boldogság. Öröm és szenvedés. Az ember mint értékelő és erkölcsi lény: Értékek és normák. Az értékelés és nehézségei. Illendőség, helyesség, igazságosság. Jó és rossz. Szokások és erkölcsök. A cselekvő szabadsága, érettsége és tudatossága. Választás és döntés. Szándék és tett. A hiba és a bűn. A lelkiismeret. Az erények. A helyes életvezetés alapelvei.	Az önismeret, az emberismeret és a kapcsolatkultúra képességeinek fejlődése. Az életkorának megfelelően legyen képes az embernek, mint összetett lénynek a felfogására és e tudás alkalmazására az önismeretben és az emberismeretben, a másik emberrel való viszonyának tudatosabb és felelősségteljesebb kialakításában; az erkölcs és az erkölcsiség (moralitás), valamint a normák, értékek és az erények megkülönböztetésére, ezek figyelembevételére döntéseiben és értékelésében; a tudatos életvezetéshez nélkülözhetetlen ismeretek, jellemvonások, attitűdök és erények fejlesztésére. Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos ismeretszerzési és feldolgozási képességek fejlődése. Életkorának megfelelő szinten legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére az azokból következtetések levonására. Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását legyen képes kifejezni beszámoló és kiselőadás, érvelés és vitatkozás, néhány mondatos leírt szöveg, tankönyvből és más szövegből készített kivonat, vázlat formájában.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tanulással boldogulhatunk az életben (vita). *Vélemények ütköztetése: Ki az intelligens ember?* *Történethallgatás megfigyelési szempont alapján.* *Olvasmányélmény: tanulói előadás* *Szerepjáték, szituációs játék.* *Gyűjtőmunka: szokások és erkölcsök* *Fogalmazás: Siker és boldogság* **Társas kapcsolatok** Társaink: Szülő és gyermek, testvérek, házastársak. Barátság. Munkatársak, diáktársak. Nemzetiségi és nemzeti hovatartozás. Kapcsolatok: A kapcsolatok szimmetriája. Rokonszenv és ellenszenv. Őszinteség és hazugság. Hűség. Engedelmesség, tekintély, kritika. Előítéletesség és nyitottság. Alkalmazkodás és önállóság. Gyávaság és bátorság. Bizalom. Erőszak, jogos önvédelem. Nemiség, szerelem, házasság: Férfi és női szerepek. Nemi ösztön és nemi vágy. A nemi érettség és érettség az intimitásra. Az erósz (a kielégülésre vágyó ember), a filia (a személy szeretete, tisztelet, felelősségvállalás), agapé (a feltétel nélküli, áldozatos szeretet). Önfeladás és magunkra találás a szerelemben. Szerelem és házasság. A házasság, mint otthonteremtés, mint biológiai, érzelmi, gazdasági, jogi, erkölcsi szövetség, mint szeretetkapcsolat és életadás. Konfliktusok a házasságban és megoldásuk. Az emberi társadalom: Az ember, mint csoportlény. Egyén és közösség. Magánélet és közélet a társadalomban. Munka, gazdaság, alkotás: Fizikai és szellemi munka. A munka, mint szaktudás, az alkotás, mint jog és kötelesség. Megélhetés, gazdálkodás, jólét. Tulajdon. Vállalkozás. Kultúra és művelődés: Társadalom, kultúra, vallás. Kultúra és civilizáció. Kultúra és művelődés. Műveltség és képzettség.	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Életszínvonal, életmód és életminőség: Jólét és jól-lét. Munkaidő, szabadidő, szórakozás. Otthonteremtés. Házastárs. Ünnep és ünneplés. Az élet értelme az értelmes élet. Ember és természet: Beavatkozás, uralom, felelősség. Természet és világegyetem, környezetvédelem. Hit, világszemlélet, vallás: Megismerés, hit, meggyőződés. Természetkép, világkép, világszemlélet. Istenhitek és vallások. A vallás, mint hit, ismeret, élmény, szertartás, rítus és közösség. A vallás, mint világmagyarázat. *Fogalmazás: Mit jelent neked a család?* *Elmélkedés: Ki az igazi barát?* *Vita: esetek gyűjtése, szövegfeldolgozás, Mi a szerelem? Mi a házasság célja?* *Gyűjtőmunka: gyűjtsenek konfliktushelyzeteket TV, rádió, újság; készítsen kiadási és bevételi naplót egy hétre.* *Vázlatkészítés. Vita, beszélgetés: Mi az életcélom?* *Gyűjtőmunka: környezeti ártalmak* *Vita: Hogyan védekezzünk ellene?* *Elmélkedés: Miben higgyünk?*	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A két világháború között Európa a első világháború után. A nagy gazdasági világválság. Nácizmus Németországban. A sztálini Szovjetunió. Az Egyesült Államok és Roosevelt. Út a háború felé. Fogalmak: parlamenti demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, tervgazdálkodás, propaganda, jelenkor Név: Hitler, Sztálin, Roosevelt. Helynév: Szovjetunió. Évszám: 1929-1933, 1938 *A Sztálin című film megtekintése. Információszerzés napi és hetilapokból, TV-ből dokumentumfilmek. Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján. Kiselőadás könyvekből, történelmi folyóiratokból.* Magyarország helyzete és Európa országainak összehasonlítása.	Fogalom: gazdasági világválság, demokrácia, diktatúra, fajelmélet, koncentrációs tábor. Név: Hitler, Sztálin Térkép: Szovjetunió Tudjon három-négy mondatban beszélni a Sztálini diktatúráról.
A trianoni Magyarország Forradalom és ellenforradalom. Trianon és következményei. A bethleni konszolidáció. A gazdasági világválság és Magyarország. Kiútkeresés és külpolitika. Életmód és szellemi élet a két világháború között. Fogalmak: tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus őszirózsás forradalom, kommunisták. Név: Gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Bethlen István, Horthy Miklós. Helynév: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Észak-Erdély Évszám: 1918, 1919, 1920, *Tudja a térképen a megváltozott Európa országait felsorolni. Ismerje Magyarország Trianon utáni sorsának okait, következményeit – esszé készítése. Tudjon bemutatni egy történelmi személyiséget részletesen (Bethlen, Horthy, Teleki Pál, Gömbös Gyula). Tanári előadás vagy kiselőadásról tudjon jegyzetet készíteni.*	Fogalom: köztársaság, őszirózsás forradalom, Név: Bethlen István, Horthy Miklós Térkép: Erdély, Felvidék, Délvidék, Kárpátalja Évszám: 1920. június 04. Ismerje a trianoni béke legfontosabb intézkedéseit.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A második világháború Európai háborúból világháború. A totális háború. Magyarország a II. világháborúban. Magyarország 1944-ben. Az európai és a magyar zsidóság tragédiája. A háború befejezése. Fogalmak: totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, hintapolitika, partizán, háborús bűnös, nyilasok, antifasiszta ellenállás Név: Churcill, Teleki Pál Helynév: Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hirosima, Jalta, Potsdam Évszám: 1939, 1941, 1944. márc. 19, 1944. okt. 15, 1945. máj. 9, 1945. szept. 2. *Tudjon ismertetni egy csatát részletesebben. Ismerje az európai zsidóság tragédiáját – könyvek, folyóiratok, dokumentumfilmek.* *Korabeli dokumentumfilm elemzése tanári segítséggel.*	Fogalom: zsidóüldözés. Térkép: Auschwitz, Hirosima, Normandia Évszám: 1939. szeptember 01., 1945. szeptember 02. Tudja elmesélni a voronyezsi katasztrófát.
A globalizálódó világ A kétpólusú világ. Kommunista diktatúrák. A harmadik világ. A világgazdaság. Az európai integráció. Az emberi és a polgári jogok. Globális problémák – a globalizáció problémái. Fogalmak: hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népességrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás. *TV, rádió, napilapok híranyagának összevetése. Ismerje az európai integráció előnyeit és hátrányait.*	Fogalom: népességrobbanás, környezetkárosítás, Európai Unió Térkép: Európa
Magyarország története napjainkig Magyarország a keleti blokkban – a koalíciós évek. Sztálinizmus Magyarországon – a Rákosi-korszak. 1956 forradalom és szabadságharc. A Kádár-korszak. A magyar társadalom átalakulása. A határon túli magyarok. A rendszerváltozás. Fogalmak: pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás, földosztás, államosítás	Fogalom: állampolgárság, népszavazás, kormány. Név: Nagy Imre, Kádár János Évszám: 1956. október 23., 1990. Tudja elmondani a forradalom eseményeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Név: Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád Évszám: 1945-1948, 1956. október 23., 1989-1990. *Interjú készítése szemtanúkkal. TV, ráció, napilapok, történelmi folyóiratok.* *Jelenismereti téma csoportos megvitatása előzetes szempontok alapján.* Ajánlott témák: Családom története a XX. században. Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon. Szabad órafelhasználás Az ajánlott témák feldolgozása, múzeumlátogatás, gyakorlás, ismétlés, rendszeres ellenőrzés. Állampolgári ismeretek: Az állam és polgára. A nyilvánosság. A politikai rendszer intézményei. Részvétel a közügyekben. Emberi jogok – társadalmi kötelezettségek. A gyermek jogai. Fogalom: állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Történelem
5-8. évfolyam

- folyamatos szóbeli ellenőrzés
- a kronológiai, topográfiai ismeretek folyamatos ellenőrzése
- beszámolók, kiselőadások
- tematikus írásbeli ellenőrzés /mérések, feladatlapok/ minden témakör után záró feladatlap.

Az értékelés a jelenlegi érdemjeggyel történik.

- Félévkor és év végén osztályzattal minősítjük a tanulókat.

ALKALMAZOTT TANESZKÖZÖK
Történelem
5-8. évfolyam

Tanulói segédletek:

- tankönyv
- munkafüzet
- képes történelmi atlasz
- feladatlapok
- történelmi olvasókönyvek /iskolai könyvtár/

Nevelői segédletek:

- kézikönyvek
- lexikonok
- képes történelem sorozatok
- monográfiák
- folyóiratok
- történelmi olvasókönyvek

Nyomtatott taneszközök:

- színes falitérkép-sorozat,
- történelmi arcképcsarnok
- transzparens csomagok

Audio-vizuális információhordozók:

- írásvetítő
- hangkazetták
- videókazetták

MATEMATIKA
1–4. évfolyam

I. Célok és feladatok

A matematikai nevelés célja az általános iskola kezdő szakaszán azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:
– az alapvető matematikai képességek kialakításával,
– a gondolkodás fejlesztésével,
– a helyes tanulási szokások kiépítésével,
– az ismeretszerzés során alkalmazott önállóság mértékének fokozásával,
– a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
– a pozitív attitűd alapozásával,
– az életkoruknak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátításával.

A matematika tanulásának alapja a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében kerül sor a megfigyelés irányítására, a spontán megfigyelésből a tudatos, célirányos megfigyelésre, való felkészülésre, az észrevételek megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben való alkalmazására.

A matematika tanulása az 1–4. évfolyamon alapozó jellegű, s kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt, a tanulási szokások, kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon nyugvó megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a matematika tudományának megismeréséhez. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodás kialakításának.

A nevelési-oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepe van. Fontos a mennyiségi és minőségi differenciálás feltételeinek megteremtése, és a változatos kooperatív munkaformák alkalmazása is.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és fejlesztése összetett feladat.

A kezdő szakaszban, kis lépésekben, fokozatosan kell kialakítani.

A beszédértésre épül és az értő olvasás színvonalának megfelelően, fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át a számokkal, műveletekkel való kifejezésére. A megoldásban a próbálgatásnak, következtetésnek, logikus gondolkodásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk. Csak ezután következhet az algebrai úton történő megoldás alkalmazása.

A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak.

A matematikai kompetencia magába foglalja azokat a tantárgyi ismereteket, specifikus készségeket, képességeket, általános készségeket, képességeket, motívumokat, attitűdöket, amelyek az alkalmazható, gyakorlatra váltható tudás megszerzéséhez szükségesek. A matematika kompetenciához szükséges ***tudás*** magába foglalja a következőket: számlálás, számolás, mennyiségi következtetés, valószínűségi következtetés, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása, problémamegoldás, rendszerezés, kombinativitás, következtetések.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a ***készséggel,*** hogy alkalmazni tudja az alapvető matematikai elveket és folyamatokat a mindennapok során, otthon és a munkahelyen, valamint hogy követni és értékelni tudja az érvek láncolatát. Képesnek kell lennie arra, hogy matematikai úton indokoljon, megértse a matematikai bizonyítást és a megfelelő segédeszközök alkalmazásával a matematika nyelvén, kommunikáljon.

Fontos a pozitív ***hozzáállás,*** amelynek alapja az igazság tisztelete és a dolgok okának és érvényességének keresése.

Az ismeretnyújtás a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

Fejlesztési követelmények

– összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
– emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi),
– válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
– adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
– lényegkiemelő képesség,
– absztraháló és konkretizáló képesség,
– összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
– probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerûbb esetekben gondolati úton,
– tevékenységhez kötött alkotó gondolkodás,
– kreativitás,
– analógiák felismerése, követése,
– algoritmikusgondolkodás, algoritmusok követése,
– logikai gondolkodás elemi szinten,
– tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyûjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv illetve jelrendszer alkalmazásával,
– a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (például: pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése).

Kiemelt követelmények

A kezdő szakasz feladata az alapvető matematikai ismeretek elsajátítása, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek koncentrikus és spirális bővülését segíti elő. Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:
– a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
– segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
– kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám-és mûveletfogalomra épülő számolási
készségeket,
– formáljuk a sík-és térbeli tájékozódási képességét,
– alakzatok megismerésével, formai és mennyiségi tulajdonságok felismerésével, egyszerû
transzformációkkal alakítjuk a geometriai szemléletet,

– tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük a problémalátást, probléma-megoldási képességének fejlődését,
– valószínségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínûségi szemléletet alapozzuk meg,
– konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modell kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A matematika tanítása kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

A matematikai képességek kiépítését és folyamatos fejlesztését az iskolai kezdő szakasz alapvető feladatának tekintjük. A fejlesztés eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Általános fejlesztési követelmények

1. Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a matematikai fogalmak elsajátításának alapozása történik. Gyakorlati tevékenységre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és mûveletfogalom építése, a számolási készség fejlesztése, az alapmûveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felfedezése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek segítségével alakítjuk. (Pl. fotók, videó, számítógép).

A matematikai logika legegyszerûbb elemeinek (pl.:„vagy ”„és ”„nem ”) használatával fejlesztjük az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásának képességét.

Az életkornak megfelelő elemi matematikai fogalmakat (pl.: több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk. Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, a lényeges és lényegtelennek tûnő dolgok szétválasztását. Egyszerû esetekben vizsgáljuk a modell helyességét.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv különbségeire.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyûjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

2. Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére a matematikai összefüggések szöveges megfogalmazását, modellezését (kirakás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő-képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át a számokkal, mûveletekkel való kifejezésére. A megoldásban a próbálgatásnak, következtetésnek, logikus gondolkodásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk. Csak ezután következhet az algebrai úton történő megoldás alkalmazása. A

mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak.

3. Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási mûveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerû állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorba rendezése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyûjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerûségek észrevétele.

A matematikai problémák megoldását, konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellalkotás aprólékos kidolgozásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

4. A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata.

A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességek fejlődését eredményezi, mely a tanulás más területén is hasznosítható.

A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá:

- az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata;
- a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata;
- megoldási tervek készítése; kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt, feladatmegoldások helyességének ellenőrzése;
- indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése;
- a megértés igénye; tapasztalatok gyûjtése a matematika érdekességeiről; tankönyvek, feladatlapok önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy-és jelírás, a rendezett írásbeli munka és értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KOMPETENCIÁK

- Tájékozódás
  - Tájékozódás a térben
  - Tájékozódás az időben
  - Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban

- Megismerés
  - Tapasztalatszerzés
  - Képzelet
  - Emlékezés
  - Gondolkodás
  - Ismeretek rendszerezése
  - Ismerethordozók használata

- Ismeretek alkalmazása
- Problémakezelés és megoldás

- Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás

- Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és együttéléssel kapcsolatos értékek
  - Kommunikáció
  - Együttműködés
  - Motiváltság
  - Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás

- A matematika épülésének elvei

A helyes tanulási szokások

A kezdő szakasz alapvető feladata a matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességek fejlődését segíti elő, amely a tanulás más területén is hasznosítható; alkalmazható, gyakorlatra váltható tudást eredményez.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás.

A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá:

- az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata;
- a megértett és megtanult fogalmak, az eljárások eszközként való használata;

– megoldási tervek készítése;
– kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt, feladatmegoldások helyességének ellenőrzése;
– indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése;
– a megértés igénye;
– tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről;
– tankönyvek, feladatlapok önálló használata.

Miután a fenti képességeket többnyire komplex módon érdemes fejleszteni, elengedhetetlen a tantárgyi koncentráció alkalmazása az iskolai munkában.

A matematikatanítás kiemelt területei az első osztályban

- A tapasztalatok, megfigyelések minél többféle módon történő kifejezése. Az első évfolyamon különösen döntő fontosságú a tapasztalatszerzés. Ezen belül a megfigyelés, ennek kifejezése tevékenységgel, szóban majd írásban, először konkrétan, majd általánosan is.
- Valóságtartalomra épülő biztos számfogalom a 20-as számkörben.
- Számolási készségek alapozása, számolási eljárások kialakítása, alkalmazása. Sorozatok folytatása adott vagy felismert szabály alapján, az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése.
- Geometriai fogalmak alapozása, tulajdonságok felismerése. Térbeli és síkbeli tájékozottság megalapozása (alak, irány, méret).
- Mennyiségfogalmak kialakítása, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.
- Kombinatorika és a valószínűség fogalmának szemléletes alapozása.
- A matematikai szaknyelv tudatos bevezetése, az életkornak megfelelő használata.

A matematikatanítás kiemelt területei a második osztályban

- A gondolatok, megfigyelések minél többféle módon történő kifejezése. A második évfolyamon különösen döntő fontosságú a tapasztalatszerzés, ezen belül a megfigyelés, ennek kifejezése tevékenységgel, szóban majd írásban, először konkrétan, majd általánosan is.
- Valóságtartalomra épülő biztos számfogalom a 100-as számkörben.
- Számolási készségek, számolási eljárások, alkalmazása. Sorozatok folytatása adott vagy felismert szabály alapján, a bontás, összeadás, kivonás, pótlás fogalmának elmélyítése 100-as számkörben.
- A szorzó és a bennfoglaló táblák megismerése, összefüggések felismerése, alkalmazása.
- Szöveges feladatok megoldása a tanult algoritmus alapján.

- Geometriai fogalmak, tulajdonságok bővítése. Térbeli és síkbeli tájékozottság továbbfejlesztése.
- Mennyiségfogalmak kialakítása 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.
- Kombinatorikai és valószínűségi játékok.
- A matematikai szaknyelv tudatos bevezetése, az életkornak megfelelő használata.

A matematikatanítás kiemelt területei harmadik osztályban

- A gondolatok, megfigyelések minél többféle módon történő kifejezése. A megfigyelés kifejezése tevékenységgel, szóban majd írásban, először konkrétan, majd általánosan is.
- Valóságtartalomra épülő biztos számfogalom 1000-es számkörben.
- Számolási készségek, számolási eljárások, alkalmazása. A tanult műveletek fogalmának elmélyítése 1000-es számkörben.
- Írásbeli összeadás és kivonás 1000-es számkörben.
- Írásbeli szorzás egyjegyű szorzóval 1000-es számkörben.
- Összefüggések felismerése, alkalmazása – szabályjátékok, sorozatok, nyitott mondatok.
- Szöveges feladatok megoldása.
- Geometriai fogalmak, tulajdonságok bővítése. Térbeli és síkbeli tájékozottság továbbfejlesztése.
- Kerület mérése, számítása.
- A területmérés alapozása parkettázás.
- Mennyiségfogalmak kialakítása 1000-es számkörben, mérések alkalmi és szabványegységekkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.
- Kombinatorikai és a valószínűségi játékok.
- A matematikai szaknyelv tudatos alapozása, az életkornak megfelelő használata.

A matematikatanítás kiemelt területei negyedik osztályban

- A gondolatok, megfigyelések minél többféle módon történő kifejezése. A megfigyelés kifejezése tevékenységgel, szóban majd írásban, először konkrétan, majd általánosan is.
- Valóságtartalomra épülő biztos számfogalom a 10 000-es számkörben.
- Számolási készségek, számolási eljárások, alkalmazása. A tanult műveletek fogalmának elmélyítése 10 000-es számkörben.
- Írásbeli szorzás kétjegyű szorzóval.
- Írásbeli osztás egyjegyű osztóval.

- Összefüggések felismerése, alkalmazása – szabályjátékok, sorozatok, nyitott mondatok.
- Szöveges feladatok megoldása.
- Geometriai fogalmak, tulajdonságok bővítése. Térbeli és síkbeli tájékozottság továbbfejlesztése.
- Kerület mérése, számítása.
- Területmérés parkettázással, következtetés a terület számítására.
- Mennyiségfogalmak kialakítása 10 000-es számkörben. Gyakorlottság fejlesztése konkrét mérésekben.
- Kombinatorikai és a valószínűségi játékok.
- Adatok gyűjtése, rendezése táblázatban, jelölése grafikonon, diagrammon.
- A matematikai szaknyelv tudatos fejlesztése, az életkornak megfelelő használata.

A matematika műveltségterületen a 4. évfolyam végére kialakítandó kulcskompetenciák:

- Számolási készség: biztos számolási tudás, mennyiségi következtetés, becslés, mértékváltás.
- Tájékozódás térben és időben.
- Gondolkodási alapképességek: rendszerező képesség, kombinatív képesség, induktív és deduktív következtetés.
- Kommunikációs képességek: szövegértés, szövegértelmezés, szövegalkotás, reláció–szókincs, saját gondolatok közlése, érveken alapuló vitakészség.
- Problémamegoldó gondolkodás: problémaérzékenység, problémakezelés és megoldás, modellezés, analógiás gondolkodás, kreativitás.
- A matematikai ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége.
- Tanulási képességek: tapasztalatszerzés, figyelem, észlelés, emlékezet, metakogníció.
- A munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek: pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, ellenőrzése, együttműködés, önállóság.

MATEMATIKA

1-4. évfolyam

ÓRATERV

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv		1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Heti óraszám		5	5	4,5	3,5
Téma-körök	Gondolkodási módszerek alapozása Számtan, algebra-természetes számok	55	55	40	35
	Számtan, algebra-nyitott mondat	12	25	25	19
	Számtan, algebra-szöveges feladat	18			
	Számtan, algebra-törtszám, negatív szám	-	10	25	15
	Összefüggések, függvények, sorozatok	22	20	25	15
	Geometria, mérés	30	25	30	30
	Kombinatorika, statisztika, Valószínűség	12	10	10	5
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	11	24		
	Témazáró felmérések	8	8	8	8
	Szabadon felhasználható	19	8	3,5	2,5
	Évi óraszám	**185**	**185**	**166,5**	**129,5**

MATEMATIKA 1. évfolyam

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA Tárgyak, síkidomok, testek, számok (20-as számkörben). Állítások igazságtartalmának eldöntése. Igaz, hamis állítások, nyitott mondatok. **Fejlesztési célok** • Az érzékelés pontosságának fejlesztése. A figyelem fejlesztése. • Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, jelölésük. • Rendezés a tulajdonságok alapján: sorba rendezés, osztályozás. • Észlelés pontosságának fejlesztése. A logikai gondolkodás előkészítése. • A kombinatorikus gondolkodás alapozása.	
1. Számtan, algebra Természetes számok 0-tól 20-ig. A számfogalom építésének előkészítése: tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, edények űrtartalmának összehasonlítása, összemérése. Tárgyak meg- és leszámlálása egyesével, kettesével, számnevek sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenység útján. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása a 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Számok tulajdonságai: a számok jele, összeg- és különbségalakjaik, a számok bontott alakja, számjegyek száma, páros, páratlan számok. A számok összeg és különbségalakjainak előállítása kirakással, rajzzal, leolvasása kirakásról, rajzról. Számok kapcsolatai: nagyságrend, számszomszéd. Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése számegyenesen. A hozzáadás/összeadás és elvétel/kivonás értelmezése tevékenységgel, rajzzal és szöveges feladattal. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Háromtagú összeadások. Két halmaz egyesítése: hozzátevéssel konkrét esetekben. Egy halmaz felbontása: elvétellel konkrét esetekben.	• Tárgyak, személyek, érzékelhető tulajdonságainak felismerése, válogatás közös és eltérő tulajdonság alapján. • Számfogalom a 20-as számkörben; biztos számlálás, mérés. • Számok írása, olvasása • Páros és páratlan számok felismerése. • A számok szomszédainak ismerete. • Növekvő és csökkenő számsorozatok képzése adott szabály alapján. • Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban. • Gyakorlottság az összeadás, kivonás, alkalmazásában kirakás segítségével, lejegyzés számokkal.

A számok közötti összefüggések felismerése; a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és az ezt felidéző szöveg alapján.
Számok bontása két szám összegére, pótlás. **Szóbeli számolási eljárások készségszintű alkalmazása a 20-as számkörben.** Képről művelet megfogalmazása, művelet megjelenítése képpel, kirakással.

Összefüggések a számok körében. Állítások igazságtartalmának megítélése. Több megoldás keresése. Tevékenységről, képről szöveges feladat alkotása.
Szöveges feladat megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. Szövegről számfeladat alkotása. Számfeladatról szöveg alkotása. Műveletek értelmezése szöveg alapján. Matematikai szöveg alkotása adott számfeladatokhoz.
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása, matematikai problémák ábrázolásával, szöveges megfogalmazásával.

Fejlesztési célok

- A számfogalom tapasztalati úton való alakítása a 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal; a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel; a természetes szám modellként való kezelése.
- Egyszerű matematikai szakszavak és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére. Szabály felismerése, követése.
- Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata.
- A becslési képesség alapozása. Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése; a megtanulást segítő eszközök megismerése. Tényismeretek memorizálása, mozgósítása (pl. a kéttagú összegek és megfelelő különbségek a 20-as számkörben). Ismeretek megtanulásához összefüggések felhasználása.
- Algoritmusok, analógiák megismerése, alkalmazása a műveletvégzések során. Konkrét matematikai modellek értelmezése. Az önellenőrzés igényének felkeltése, képességének alakítása, az eredményért való felelősségvállalás.
- Elmondott, elolvasott történetre, problémákra való emlékezés; szöveges feladat lényegileg pontos felidézése; emlékezést segítő rajzok készítése, visszaolvasása.
- Esemény folytatásának elképzelése, a képzelt folytatás lejátszása. Mondatok szerkezetének panelként való használata, felfogása.

- Egyszerű összefüggések megfogalmazása szóban és lejegyzése írásban.

- Egyszerű szöveges feladat értelmezése tevékenységgel; modell választása.
- Szövegösszefüggés lejegyzése számokkal, művelettel.

- Saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése. Értő-elemző olvasás alapozása, fejlesztése. Kérdés tartalmának megértése adott tárgyi szituációban és megfogalmazott problémában. Válasz megfogalmazása szóban, később írásban is. Gondolatmenet kiépítése. Manuálisan elvégzett tevékenység gondolati lépésként való értelmezése, tudatosítása. Adatokra és összefüggéseikre való együttes emlékezés rajzok, ábrák alapján. Állítások megítélése igazságértékük szerint; nyitott mondatok lezárása behelyettesítéssel, megoldásuk.

2. Sorozatok, függvények

Tárgysorozatok képzése; ismétlődések, tulajdonságok megfigyelése.

Sorozatok folytatása megadott, választott, felismert szabály alapján. Számsorozat képzés, növekvő, csökkenő sorrendben.
A változások megfigyelése, felismert szabályok követése, ismétlődések, ritmus értelmezése mozgással, hanggal, szóval, számmal.

Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.

A változások felismerése, értelmezése tárgyi tevékenységek alapján, kifejezése számokkal.
Számok, mennyiségek közötti elemi kapcsolatok megjelenítése, összefüggések megfogalmazása.
Kapcsolatban lévő elemek összekeresése, párosítása egyszerű esetekben.
Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Grafikonok, szabályjátékok (gépjátékok).
Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Több szabály keresése megadott elemű sorozatokhoz.

Fejlesztési célok

- Összefüggés felismerő képesség fejlesztése. Rendezőképesség fejlesztése.
- Változások, periodikusság, ritmus megfigyelése, felismerése, értelmezése, sorba rendezése.
- Számok, mennyiségek közötti elemi kapcsolatok felismerése, megjelenítése, általánosítás, az összefüggések megfogalmazása, szabály keresése.
- A kreatív gondolkodás fejlesztése: többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldások összevetése.

- Egyszerű sorozat képzése kirakással, rajzzal.
- Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, képzése adott szabály alapján.
- Összetartozó elempárok keresése egyszerű esetekben.

3. Geometriai mérés

Síkidomok előállítása, tevékenységgel. Sík- és térbeli alakzatok szétválogatása tulajdonságok alapján.

Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel. Tájékozódás, helymeghatározás; irányok, irányváltoztatások. Geometriai tulajdonságok felismerése, összehasonlítások.

Tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása, érzékszervi megfigyelések segítségével; kifejezése megmutatással, szóban; ilyen tartalmú közlések megértése, követése.

Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, azonosságok és különbözőségek kifejezése megmutatással, válogatással, sorba rendezéssel, szavakkal. Összehasonlítások, összemérések a gyakorlatban.

Mértékegységek: méter, kilogramm, liter. Az idő: hét, nap, óra.

Kapcsolatok felismerése, mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között. Mérési tapasztalatok megfogalmazása.

A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján.

Az összehasonlító, megkülönböztető képesség alakítása mennyiségek tevékenységgel történő rendezése útján.

Fejlesztési célok.

- Térszemlélet alapozása. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Mozgási memória fejlesztése.
- Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; sorba rendezés különféle tulajdonságok szerint a különféle érzékszervek tudatos működtetésével; a figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Közös tulajdonságok felismerése; tulajdonság tagadása, mint szintén közös jellemző.
- Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai között.
- Mennyiségek fogalmának alapozása. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal; a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel.
- Becslés, mérés. A múlt, jelen, jövő megértése adott időpillanatban (pl. előbb, ezután). A múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, például az előtte, utána (korábban, később) viszonyok megértése.
- Összefüggések, kapcsolatok felismerésének fejlesztés.

- Síkbeli alakzatok azonosítása háromszög, négyzet, kör.
- Helymeghatározás a tanult kifejezések alkalmazásával (pl. alatt, fölött, mellett).
- Összehasonlítás, jobbra, balra, között, előtt, mögött, lent, fent.
- A m, l egységek használata szám feladatokban.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
4. Valószínűség, statisztika Események, ismétlődések játékos tevékenység során. „Biztos", „lehetséges, de nem biztos", „lehetetlen" érzékelése találgatással, próbálgatással. **A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, matematikai játékok segítségével. A megfigyelő és rendszerező képesség fejlesztése valószínűségi játékokkal.** **Fejlesztési célok** • A valószínűségi és a statisztikai szemlélet alapozása. • A logikus gondolkodás fejlesztése. • **Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával.**	

MATEMATIKA 2. ÉVFOLYAM

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA Tárgyak, személyek, szavak, síkidomok, testek, számok (100-as számkörben) tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása, halmazba rendezése. Tárgyak, síkidomok, testek, számok felhasználásával sorozatalkotások, sorba rendezések, osztályozás. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Igaz, hamis állítások, nyitott mondatok lezárása kis alaphalmaz minden elemének behelyettesítésével, kvantorokkal („minden", „van olyan"). **Fejlesztési célok** • Az érzékelés pontosságának fejlesztése. • A figyelem fejlesztése. • Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, lényegi tulajdonságok kiemelése. • Rendezés a tulajdonságok alapján: sorba rendezés, osztályozás. • Észlelés pontosságának fejlesztése. • A logikai gondolkodás fejlesztése. • Állítások megítélése igazságértékük szerint; nyitott mondatok lezárása behelyettesítéssel és kvantorokkal; megoldásuk. • Elmondott gondolatmenet követése. • A kombinatorikus gondolkodás alapozása, fejlesztése.	• Biztos számfogalom 100-ig. • A számok írása, olvasása. • Az egyes, tízes fogalmának ismerete. • Tájékozottság a tízes számrendszerben.
1. Számtan, algebra A természetes szám fogalma a százas számkörben. Elemek szétválogatása saját és megadott szempontok szerint. A szám, mint halmazok tulajdonsága. Tulajdonságok felismerése, elemek szétválogatása adott szempont szerint. **Analógiás gondolkodás. A megfigyelések kifejezése rajzban, szóban, írásban.** Halmazok összehasonlítása: számlálás. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyi. Számolás tárgyi tevékenységgel, kettesével, hármasával, négyesével, ötösével, tízesével. Darabszám, mérőszám, sorszám. **Összefüggések felismerése. Viszonyítási képesség fejlesztése. Eligazodás a tízes számrendszerben.**	• Halmazok összehasonlítása, meg- és leszámlálás. • Darabszám helyes használata. • Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje. • A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert

Absztrakció a számfogalom kiépítéséhez. Számok nagysága, számszomszédok. Számok kapcsolatai, számok nagyságának vizsgálata. Számok helye a számegyenesen. Számok közelítő helye a többféle beosztású számegyenesen. Számok írása, olvasása 100-ig. Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Oszthatóság megfigyelése. **Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében.** **Kreativitás. Önállóság.** Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakások, darabszám, mérőszám megállapítása. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése százas számkörre. Szorzás bevezetése az egyenlő tagok összeadásával, számlálás kettesével, ötösével, tízesével. Szorzás, osztás, bennfoglalás értelmezése a százas számkörben. Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése. Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése. **A tevékenység megfogalmazása.** **Az összeadás és a szorzás kapcsolatának megértése. Értelmezés rajzról, jelekről.** **Összefüggések felismerése. Emlékezetfejlesztés. Analógiás gondolkodás.** **Szóbeli számolási képesség fejlesztése.** **Kételkedés, ellenőrzés, igazolás megmutatással. Indoklások megfogalmazása.** **Szóbeli beszámolás a megfigyelésekről. Megfigyelések a szorzó- és bennfoglaló tábla esetei körében.** Műveleti tulajdonságok. Műveletek sorrendje. **Algoritmusok segítségével történő számolás.** Számok, mennyiségek jellemzése állításokkal. Nyitott mondat kiegészítése, igazsághalmazának keresése. Nyitott mondatok egy-két változóval. **Megfigyelés.** **Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében. Tevékenységek kifejezése szóban.** **Igaz, hamis állítások megfogalmazása, az igazság megítélése.** Egyenes és fordított szövegezésű egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása. Képről szöveges feladat megfogalmazása. **Problémamegoldó képesség, kreativitás.** **Egyszerű szöveges feladatok ábrázolása, megoldása. A szöveges feladatok megoldási lépéseinek kialakítása és alkalmazása.**	tulajdonságokkal. • Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése kirakással. • Műveletek megoldása szóban. • A kisegyszeregy ismerete. • Tagok felcserélhetőségének ismerete. • Állítások igazságának megítélése. • Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása kerek tízesekkel: • lejegyzés, • műveletek kijelölése, • számolás, • válasz megfogalmazása.

Fejlesztési célok

- A természetes szám fogalmának továbbépítése: a természetes szám fogalma a 100-as számkörben.
- A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.
- A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal.
- Absztrakció.
- Becslőképesség fejlesztése.
- Számrendszeres gondolkodás alapozása.
- Algoritmikus gondolkodás alakítása.
- Egyszerű matematikai szakszavak és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.
- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése. Analógiás gondolkodás fejlesztése.
- A műveletfogalom mélyítése.
- Műveletek tárgyi megjelenítése. Műveleti jelek; számok összetett alakjainak használata.
- Kreativitás fejlesztése.
- A műveletfogalom kiterjesztése.
- Matematikai modellek megértése; átkódolás más modellbe. Adott modellhez számfeladat, probléma megfogalmazása. Egyedi tapasztalatok, modellek; általánosítás.
- Jelek szerepe, alkotása, használata (·, :, /).
- A becslési képesség alapozása, fejlesztése.
- Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése; a megtanulást segítő eszközök megismerése. Ismeretek megtanulásához összefüggések felhasználása.
- Algoritmusok, analógiák megismerése, alkalmazása a műveletvégzések során.
- Konkrét matematikai modellek (pl. műveletek, nyitott mondat) megértése, értelmezése.
- Önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.
- Kommunikációs képesség fejlesztése. Értő-elemző olvasás alapozása, fejlesztése.
- Emlékezet, képzelet fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Analizálás-szintetizálás. Modellezés. Kreativitás. Algoritmus használata. Absztrahálás. Tudatosítás. Metakogníció.
- Logikai gondolkodás fejlesztése.
- Mondatok szerkezetének panelként való használata, felfogása. Saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése.
- Manuálisan elvégzett tevékenység gondolati lépésként való értelmezése, tudatosítása.

2. Sorozatok, függvények Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott vagy felismert összefüggés szerint. Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján. Egyenletesen növekvő vagy csökkenő sorozatok. Szabályok felismertetése, követése. **Összefüggések, szabályosságok felismerése.** **Szabályok megfogalmazása a sorozat elemei közti különbségek megállapításával.** **Periodikusság megfigyelése.** **A valóság és a matematika kölcsönös kapcsolatának bejárása.** **Kreatív gondolkodás.** **Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz.** **Fejlesztési célok** Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Rendezés. Az „összefüggés" megalkotása a sorozat elemei közti kapcsolat általánosításaként; ellenőrzése. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése – a kreativitás fejlesztése.	• Adott szabályú sorozat folytatása.
3. Geometria, mérés Építések kockákból, színes rudakból. **Megfigyelés. Tulajdonságok felismerése. Összehasonlítás. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés. Alkotóképesség.** Síkidomok másolása, előállítása egy-két feltétel szerint. **Tudatos eszközhasználat. Pontosság. Sík- és térbeli tájékozódás.** **Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása.** Téglalap, négyzet, kocka, téglatest előállítása. Kerület mérése tevékenységgel. Sokszögek néhány tulajdonsága. Egyszerű tükrözés megfigyelése, tükörkép előállítása hajtogatással. **Tulajdonságok megnevezése. A megfigyelések megfogalmazása, kifejezése válogatással.** **Hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő mérése alkalmilag választott és szabvány egységekkel.** Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel. Megfelelő pontosság elérése, a pontatlanság kifejezése. Helyes eszközhasználat. Összefüggések felismerésének képessége.	• Kocka, téglatest felismerése. • Élek, csúcsok, lapok felismerése. • Síkidomok létrehozása másolással megadott egyszerű feltétel szerint. • Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint. • Gyakorlati mérések a tanult egységekkel. • A tanult szabványmértékegységek ismerete, használata.

Fejlesztési célok

- Térszemlélet fejlesztése. Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; saját helyzethez viszonyítva térben és síkban.
- Mozgási memória fejlesztése.
- Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; sorba rendezés különféle tulajdonságok szerint a különféle érzékszervek tudatos működtetésével; a figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Közös tulajdonságok felismerése; tulajdonság tagadása, mint szintén közös jellemző.
- Mennyiségek fogalmának alapozása, fejlesztése. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal; a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel.
- Becslési képesség fejlesztése. Tájékozódás az időben. A múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, például az előtte, utána (korábban, később) viszonyok megértése. Az érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése.

4. Valószínűség, statisztika

Adatok gyűjtése, ábrázolása.
A „biztos", „nem biztos", „valószínű", „lehetséges" fogalmak alapozása játékkal.
A valószínűségi szemlélet alapozása. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Ábrázolási képesség. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére.
Kombinatorikus képességek fejlesztése, tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.

Fejlesztési célok

A valószínűségi és a statisztikai szemlélet alapozása. Kombinatorikus képességek fejlesztése.
Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával.

MATEMATIKA 3. ÉVFOLYAM

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA Természetes számok, alakzatok, törtszámok. Halmazábrázolás. Alakzatok, természetes számok. Fejlesztési célok • A halmazszemlélet kialakítása. • Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás): összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, sorba rendezés különféle tulajdonságok szerint. • A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Osztott figyelem fejlesztése. • Közös tulajdonságok felismerése, tulajdonság tagadása, mint szintén közös jellemző. • Észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés fejlesztése. • Kombinatív gondolkodás fejlesztése.	
1. Számtan, algebra Számfogalom az 1000-es számkörben. Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédai. Számok képzése, számjegyek helyi és alaki értéke. Számok tulajdonságai, nagyságrendje, oszthatóság. **Számfogalom bővítése.** **Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése.** **A „mindegyik", „van olyan", „egyik sem", „nem mind" kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése.** **Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal.** **Műveleti tulajdonságok; sorrend. Számolási eljárások.** **Műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére.** **Becslés értelmezése és gyakorlati alkalmazása.** **Az elsajátított számolási készségek analógiájára szóbeli műveletek a magasabb számkörökben.** **A rugalmas gondolkodás fejlesztése többféle megoldás keresésével.**	• Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. • Biztos számfogalom 200-es számkörben. • Számok írása, olvasása 1000-ig. • Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete 200-ig • Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel. • Az alapműveletek eljárásainak alkalmazása írásban 200-ig. • Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése szavakkal vagy betűkkel 200-ig.

Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon. Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása.

Szöveges feladatok értelmezése, megoldása modell segítségével.

A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével.
Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása.
A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével.
Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással. A becslés képességének fejlesztése.
Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.

Fejlesztési célok

- Gyakorlati tevékenységre épülő, az életkornak megfelelő számfogalom használata. Megfigyelőképesség, becslőképesség fejlesztése. Számrendszerek alkotása, számrendszeres gondolkodás a számfogalom épülésében. Biztonságos tájékozódás kialakítása a 10-es számrendszerben és helyiérték-rendszerben 1000-es számkörön belül.
- Az anyanyelv és a szaknyelv elvárható szintű alkalmazásának fejlesztése.
- Elnevezések, jelölések értése, egyszerű szakszavak és jelölések a fogalmak megnevezésére, a kifejezések pontosítása (pl.: számok és jelöléseik, műveletek jelölése, mérések, mértékegységek). A természetes szám modellként való kezelése (különféle fogalmi tartalmak, darabszám, mérőszám szerint), törtszám, negatív szám, számegyenes.
- Tanult algoritmusok felidézése, használata, analógiák alapján való műveletvégzések.
- Rugalmas gondolkodás fejlesztése többféle megoldás keresésével.
- A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Becslési képesség fejlesztése.
- Az önellenőrzés különböző módjainak alkalmazása, az eredményért való felelősségvállalás. Közös munka vállalása, együttműködés, egymásra figyelés, egyéni felelősség és közös felelősség vállalása.
- Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése: lényegkiemelő képesség fejlesztése. Szavakban (pl.: szöveges feladatokban) megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, a figyelem irányítása, tartósságának növelése, értelmezése: lényeges és lényegtelen információk szétválasztása. Szavakban megfogalmazott helyzetről, történésről készült matematikai szöveg értelmezése. Konkrét matematikai modellek (nyitott mondat) értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával.
- Esemény folytatásának elképzelése, a képzelt folytatás lejátszása. Történés, szituáció elképzelése, tárgyhű képek és jelek alapján. A probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása: megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése.
- Elmondott, elolvasott történetre, problémákra való emlékezés, szöveges feladat lényegileg pontos

felidézése. Adatokra és összefüggéseikre való együttes emlékezés. • Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása. A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével. • Logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével. Jelek szerepe, alkotása, használata. A matematikai logika nyelvének megalapozása. A matematikai logika nyelvének alapozása. Saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése. Írásban kapott utasítás végrehajtása.	
2. Sorozatok, függvények Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása Tapasztalati adatok táblázatba való lejegyzése, rendezése. Grafikonok. Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása. **A döntési képesség formálása. Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabályalkotása. A kapcsolatokat kifejező tevékenységek, ábrák megismerése. A becslő-, fel ismerő- és alkotóképesség fejlesztése problémafelvetésekkel.** **Fejlesztési célok** • Alkotó gondolkodás, összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. • Szabály intuitív követése, tudatos megfigyelés, akaratlagos figyelem fejlesztése, szabály felismerése, kifejezése, tudatosítása. • Becslő, (felismerő és alkotó) képesség fejlesztése problémafelvetésekkel. • Függvényfogalom előkészítése. • Döntési képesség formálása.	• Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása. • Egyszerű sorozat folytatása.
3. Geometriai, mérés Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Síkidomok előállítása szabadon. Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel. Tájékozódás vonalon, síkban, térben. A téglalap és a négyzet tulajdonságai. A tulajdonságok összehasonlítása. **Kreatív gondolkodás fejlesztése.** **Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.** **Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele.** **Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében.**	• Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével. • Mérés alkalmi és szabvány egységekkel. • A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység megállapítása. • A tanult szabványmértékegységek gyakorlati alkalmazása.

Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel.
Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel. Egység, mennyiség és mérőszám

kapcsolata. A mértékegységek használata és átváltása, szöveges és számfeladatokban.
Tapasztalatgyűjtés.
Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele.
A terület, térfogat, szög fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatgyűjtéssel.
A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben.
A matematika és a valóság kapcsolatának építése.

Fejlesztési célok

- Térszemlélet és kreativitás fejlesztése. A sík- és térgeometriai szemlélet fejlesztése geometriai modellek segítségével.
- Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint, a tájékozódást segítő viszonyok tudatos használata, elmélyítése (pl.: mellett, alatt, fölött, között, mögött stb.).
- Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron).
- Tájékozódás a tanuló saját mozgó, forgó testének aktuális helyzetéhez képest (pl.: bal, jobb szavak helyes használata).
- Tájékozódás vonalon, síkban, térben.
- Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése. Az észlelés pontosságának fokozása.
- Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, analizálás, összehasonlítás, megkülönböztetés, sorba rendezés különféle tulajdonságok szerint a különféle érzékszervek tudatos működtetésével.
- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése, tudatos, célirányos figyelemfejlesztés.
- A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése.
- Körző és vonalzó használata. Modellalkotás feltételeknek megfelelően.
- A közös tulajdonságok felismerése. A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal, a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel (pl. mérőszám és darabszám).
- Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek ismerete és önálló használata.
- A becslési képesség fejlesztése. A pontosság mértékének. Mérések, a mérőeszközök használata.
- A kerület fogalmának kialakítása. A területmérés alapozása. A szög fogalmának előkészítése.

4. Valószínűség, statisztika

Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. Két adat számtani közepének értelmezése.

A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.

Próbálgatások tárgyi tevékenységek kíséretében, sejtések, indoklások megfogalmazása.

A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése.

Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával.

Logikus gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési célok

- A valószínűségi és statisztikai szemlélet alapozása.
- Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával.
- Logikus gondolkodás fejlesztése.
- A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése.

MATEMATIKA 4. évfolyam

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA **Fejlesztési célok** • Halmazszemlélet fejlesztése. Halmazok eszközjellegű használata. • Osztott figyelem fejlesztése. • Közös tulajdonságok felismerése, tulajdonság tagadása, mint szintén közös jellemző. • Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá és fölérendeltségi kapcsolatok felismerésének alapozása. Mellérendeltség. Egyszerű következtetések megfogalmazása. • Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés fejlesztése. Különbözőségek, azonosságok megállapítása, jelölése. • Megértett állításokra, szabályokra, összefüggésekre való emlékezés. • Kombinatorikai képesség fejlesztése. A valószínűségi szemlélet alapozása. • Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése, alkalmazásuk megalapozása.	
1. Számtan, algebra Számfogalom a 10000-es számkörben. Számok írása, olvasása 10000-ig. Római számírás. Számok bontása, képzése, a számjegyek alaki-, helyi, valódi értékének értelmezése. A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai.	• Adott halmaz elemeinek szétválogatása, egyszerű szempont szerint.
Törtszámok előállítása tárgyi tevékenységgel; értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként.	• Biztos számfogalom 2000-es számkörben. • Számok helyi érték szerinti írása, olvasása.
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése.	• Számok nagyságának ismerete. • Az egyes számszomszédok meghatározása.
A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése. **Matematikai ismeretek bővítése:** - **számfogalom bővítése 10000-ig,** - **kapcsolatok keresése változó mennyiségek között.**	
A műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával és szöveggel. Becslés, közelítő érték keresése.	
Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a 10000-es számkörre. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás fejben	

kerek számok esetében. Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal stb.Írásbeli szorzás kétjegyűvel, osztás egyjegyűvel. A zárójel használata, műveleti sorrend. **Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében.** **A műveletfogalom kiterjesztése az írásbeli műveletek körére.** **A becslés és a kerekítés önálló alkalmazása.** **Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal.** **Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása.** A nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon; egyszerű esetekben következtetéssel. **Szöveges feladatok értelmezése; megoldása.** **A problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása:** • **önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében,** • **megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása,** • **szöveges feladathoz többféle megoldás keresése.** **Tanulási szokások továbbfejlesztése:** • **kerekített értékkel végzett becslés,** • **az ellenőrzés többféle módjának ismerete,** • **megoldási terv készítése feladatokhoz, írásbeli válaszadás szöveges feladathoz.** **Fejlesztési célok** • A valóság és a matematika kapcsolatának erősítése. • A számrendszeres gondolkodás megalapozása. • Analógiás gondolkodás fejlesztése. • A számok helyesírásának fejlesztése. A számfogalom továbbfejlesztése. • A negatív szám értelmezése, mint történések, viszonyok matematikai modellje. • A tört szám értelmezése, mint történések, viszonyok matematikai modellje. • Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. • Az anyanyelv és a szaknyelv elvárható szintű alkalmazása. • Becslések, kerekítések az önellenőrzés különböző módjai.	• Írásbeli műveletek megoldása. • A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében egyszerű esetekben. • Egyszerű szöveges feladatok megoldása.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
• Kisebb számok körében megfigyelt analógiák kiterjesztése a „nagy" számokra is. • Az írásbeli műveletek alkalmazásszintű felhasználása. A problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása: • önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében; • megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása; • szöveges feladathoz többféle megoldás keresése. Tanulási szokások továbbfejlesztése: • kerekített értékekkel végzett becslés; • az ellenőrzés többféle módjának ismerete; • megoldási terv készítése feladatokhoz, írásbeli válaszadás szöveges feladathoz. • Elmondott, elolvasott történetre, problémákra való emlékezés, szöveges feladat lényegileg pontos felidézése. • Adatokra és összefüggéseikre való együttes emlékezés. Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése: • lényegkiemelő képesség fejlesztése. • Szavakban (pl.: szöveges feladatokban) megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, a figyelem irányítása, tartósságának növelése, értelmezése: lényeges és lényegtelen információk szétválasztása. • Szavakban megfogalmazott helyzetről, történésről készült matematikai szöveg értelmezése. Konkrét matematikai modellek (nyitott mondat) értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. • Esemény folytatásának elképzelése, a képzelt folytatás lejátszása. Történés, szituáció elképzelése, tárgyhű képek és jelek alapján. • A probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása: megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. • Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása. • A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével. • A matematikai logika nyelvének alapozása. • Saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése. • Írásban kapott utasítás végrehajtása. • A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével. Logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével.	

2. Sorozatok, függvények

Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.
Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Többféle folytatás lehetősége.
A gondolkodási műveletek körének bővítése (pl. osztályozás, szabályfelismerés, grafikonkészítés, elemi algoritmus alkalmazása).
Lényegkiemelő és általánosító képesség fejlesztése, következmények meglátására való képesség fejlesztése.
Összefüggések észrevétele és megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés.
A kifejezőképesség alakítása: világos, rövid fogalmazás.
Absztrakciós képesség alapozása.

- Sorozatok adott szabály szerinti folytatása.

Fejlesztési célok

- A gondolkodási műveletek körének bővítése (pl. osztályozás, szabályfelismerés, (grafikon készítése), elemi algoritmus alkalmazása).
- Lényegkiemelő- és általánosító képesség fejlesztése, következmények meglátására való képesség fejlesztése.
- Összefüggések észrevétele és megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid megfogalmazás. Absztrakciós képesség alapozása.
- A konstruktív gondolkodás, az összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.
- Táblázat hiányzó adatainak keresése adott vagy felismert kapcsolat alapján. A döntési képesség formálása.

3. Geometriai mérés

Síkidomok előállítása adott feltételekkel. Testek másolása modellről
Az egybevágóság és a hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése.
Nagyítás, kicsinyítés négyzetrácsos papíron.
Konstrukciós képesség alakítása.
Sík- és térgeometriai tapasztalatok szerzése.
Alakzat egészének és részeinek érzékelése.
Helymeghatározás képességének fejlesztése.

- Geometriai tulajdonságok felismerése, a felismert tulajdonság alapján.
- Mérés szabvány egységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A hosszúság, űrtartalom, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel. Váltások különféle mértékrendszerben. A terület mérése lefedéssel, térfogatmérés kirakással. Szögfogalom előkészítése tapasztalati úton. Szögmérés derékszöggel, felével, negyedével. **Összehasonlítások, viszonyítások. Ismeretek önálló alkalmazása.** **Fejlesztési célok** • A térszemlélet fejlesztése. A konstrukciós képesség alakítása. • A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése, tudatos, célirányos figyelemfejlesztés. • Sík- és térgeometriai tapasztalatok szerzése. Az alakzat egészének és részeinek érzékelése. • Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése. Az észlelés pontosságának fokozása. • A hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése. • Vonalzó- és körzőhasználat fejlesztése. • Tájékozódás és kreativitás fejlesztése. (A helymeghatározás képességének fejlesztése.) • A mérés fogalmának mélyítése. Mérőeszközök használata. • Összehasonlítás, analizálás, absztrahálás. • Együttműködő képesség fejlesztése. • Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. • A matematika és a valóság kapcsolatának építése. • Mérőeszközök és mértékegységek ismerete és önálló használata. • A becslési képesség fejlesztése. A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. • A területmérés alapozása. A térfogatmérés alapozása. • A szögfogalom előkészítése tapasztalati úton. • Összehasonlítások, viszonyítások. • Ismeretek önálló alkalmazása.	

4. Valószínűség, statisztika

Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon.
Néhány szám számtani közepének értelmezése. Az „átlag" használata.
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések.
Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése (a biztos, a lehetséges és a lehetetlen események, törtszámok).
A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
A gyakoriság, valószínű, kevésbé valószínű értelmezése konkrét példákon.

Fejlesztési célok

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A valószínűségi és statisztikai szemlélet alapozása.
- Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése (a biztos, a lehetséges és a lehetetlen események). A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése konkrét példákon.
- Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával.
- A logikus gondolkodás fejlesztése.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Matematika
1-4. évfolyam

A tanulók matematikai teljesítményét, ismereteit az iskolába lépéstől kedve folyamatosan megfigyeljük, ellenőrizzük és értékeljük.

Megfigyelés

A gyerekek szóbeli és írásbeli tevékenysége közben történik.

- Különböző munkaformákban: önálló, páros, csoportos tevékenység.
- A tanulási folyamatban megfigyeljük a munkatempót, használatát stb.

Ellenőrzés

Az ellenőrzés lehet:

- tanítói: megfigyelés,
- tanulói: önellenőrzés vagy a tanulók egymás munkáját ellenőrzik (pl. padtárs).

Értékelés

Az értékelés alapjai a helyi tantervben rögzített továbbfejlesztéshez szükséges ismeretek, készségek és képességek. A tanuló egyéni fejlődése önmagához képest.

Fajtái: szóbeli; írásbeli: szöveges értékelés; teljesítményszintek jelölése százalékosan és érdemjeggyel.

A tudásszint mérése

- Tanév eleji tájékozódó mérés, félévi és tanévvégi felmérés.
- Témaközi és témazáró felmérések.

Szummatív (összegző, lezáró) tesztet alkalmazunk a leggyakrabban, egy-egy témakör végén, félévkor és tanév végén.

Diagnosztikus értékelést több esetben is írathatunk. Például, ha témazáráskor biztosak akarunk lenni abban, hogy tanulóink elsajátították-e a szükséges ismereteket, akkor a szummatív mérés előtt diagnosztikus méréssel kiszűrhetjük a szükséges hibákat. Írathatunk akkor is, ha differenciálás céljából külön csoportokban szeretnénk fejleszteni tanulóinkat. Diagnosztikus mérést végezhetünk akkor is, amikor tehetséggondozó szakkört vagy osztályt szeretnénk indítani. Év elején ≈ az ismétlés, felzárkóztatás megszervezése céljából. Nem osztályozzuk!

Fejlesztő értékelés: Folyamatos visszajelzés a tanuló munkájáról, eredményeiről /tudáspróbák, órai munka szóban, írásban, házi feladatok, füzet/az önértékelés lehetőségének biztosítása.

Minősítő értékelés: félévenként minimum 2-2 dolgozat íratása

Az értékelés

- 1. évfolyamon negyedévenként, illetve félévkor és év végén szöveges minősítéssel történik a tanulók teljesítményének értékelése.

- 2. évfolyamon az I. félévben negyedévkor (november) és félév végén szövegesen értékelünk, a II. félévben év végén osztályzattal történik a tanulók teljesítményének értékelése.

- 3-4. évfolyamon osztályzattal értékeljük a tanulók teljesítményét.

A tanulók év közbeni írásbeli munkájának százalékos értékelését a következőképpen válthatjuk át szöveges bejegyzésre, osztályzatra.
Egy tanév során négy diagnosztizáló mérést és négy tudáspróbát tervezünk. Erre összesen 8 órát tervezünk. A tudáspróbák a tanítók által választott mérései füzetek alapján történnek.

Az írásbeli szöveges értékelés szempontjai a 2004/2005-ös tanévtől:

A feladatokhoz való hozzáállás, munkavégzés.
Szám- és mennyiségfogalom, a számok közötti összefüggések.
Szóbeli és írásbeli műveletvégzés a tanult alapműveletek körében.
Problémalátás, problémamegoldás, sorozatok, nyitott mondatok.
Matematikai szövegértő képesség, szöveges feladatok megoldása.
Mérőeszközök és mértékegységek ismerete, alkalmazása.
Tér és síkgeometriai szemlélet alakulása.

Százalékhatárok	**Szöveges bejegyzés**
0-40%	felzárkóztatásra szorul
41-64%	gyengén teljesített
65-79%	megfelelően teljesített
80-90%	jól teljesített
91-100%	kiválóan teljesített

ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, SEGÉDLETEK
Matematika
1-4. évfolyam

Tanulói segédletek:
Az adott évfolyam matematika tankönyve, füzetek, vonalzók, szemléltetést segítő – otthon is elkészíthető -: korongok, kartoncsíkok, játékpénzek, óramodell, számkártyák, síkidomok, testek, /hálóból ragasztva/ kocka, tégla
Felmérő feladatsorok: összefűzött ill. lap formájában

Tanítói segédletek:
Tanterv, tanmenet, matematikai tankönyvek, felmérők,
Tárgyi eszközök: vonalzó, méterrúd, űr, tömeg, idő, hosszúság, stb. mérése, szemléltetésre szolgáló eszközök, mértani testek: kocka, téglatest, síkidomok stb.

MATEMATIKA
5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az 5. osztályba lépéskor nagyobb szerepet kap az ismétlésre épülő rendszerezés. Különös figyelmet kell fordítani a fogalmak kialakítására, elmélyítésére, s ez nem nélkülözheti a színes tevékenységet, változatos cselekvéseket. A kísérletezés, a játék szerepe nem szűnhet meg a felsős évfolyamokon sem. A felső tagozat első két évfolyamán tananyagban és időráfordításban is lényegesen nagyobb szerepet kap a Számtanalgebra témakör, mint a további két évfolyamon. A megfelelően kialakított számfogalom, a bővülő számkörben végzett műveletek értése és begyakorlottsága alapfeltétele a további eredményes munkának.

Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematika modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása.

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.

A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.

Egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.

Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani – és alkalmazni is tudni kell – a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem a felső tagozaton.

A matematika ismeretek egy része absztraktabbá válik, jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére. A matematika tanításának – tanulásának jellemzője a felfedezés, a probléma felvetéséről a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve – az életkori sajátosságok figyelembevételével – általánosítunk.

A tanulási folyamatnak legyen jellemzője a fokozatos absztrahálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.

A matematika – lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, Internet stb.) információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

Az általános iskolai matematikai nevelés adjon biztos alapot a reális középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények

A tanulók jelentős hányada ezen négyéves időszak során jut el a konkréttól az elvontabb gondolkodáshoz. Ez a fejlődési folyamat alapvetően befolyásolja a fejlesztéshez kapcsolódó követelmények meghatározását.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása
A matematikai szemlélet fejlesztése

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel alakítjuk a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben dolgozunk.

Az alapműveletek körében törekedjünk az egyre biztosabb műveletfogalom kialakítására, a számolási készség továbbfejlesztésére. Az újonnan bevezetett műveletek megértéséhez, elvégzéséhez, gyakorlásához különböző zsebszámológépet is használhatunk.

A matematikai elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejlesztjük a függvényszemléletet, megismerkedünk a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejlesszük a síkban való tájékozódást és a térszemlélet.

Tevékenységgel juttatjuk el a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit („és", „vagy", „nem", „minden", „van olyan") tudatosan használjuk. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, illetve cáfolásakor a „ha…akkor típusú következtetések is belépnek tanításunkba.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt fektetünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítjük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését.

A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához.

Kellő figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így érjük el, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével értetjük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, illetve olyanok, amelyek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan kialakítjuk a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatunk már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ily módon juttatjuk el őket sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorbarendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematikai különböző területein és más témakörökben is fontos halmazszemlélet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megértetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdettől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérjük, hogy a tanulók képesek lesznek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzászoktatjuk, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak, s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érnünk, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzászoktatjuk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érnünk, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatosságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a tanulókat az általános iskola utolsó éveiben.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használhatjuk az anyanyelvet, illetve a szaknyelvet, s fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Az általános iskola felsőbb évfolyamain a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek tekintjük.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladatunk.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai-zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítanunk diákjainkat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulásukat, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar illetve más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

MATEMATIKA
5-8. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám		4	3	3	3
Téma-körök	Gondolkodási módszerek	-	-	8	8
	Számtan, algebra	72	60	38	39
	Összefüggések, függvények, sorozatok	9	9	12	18
	Geometria, mérés	39	32	45	36
	Valószínűség, statisztika	9	6	8	6
Egyéb felhasználható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	-	-	-	-
	Témazáró felmérések	4	4	4	4
	Szabadon felhasználható óra	15	2	4	-
	Évi óraszám	**148**	**111**	**111**	**111**

MATEMATIKA 5. évfolyam	*Dőltbetű:* ***Belépő tevékenyégi forma***
Tartalom	A továbbhaladás feltételei
I. Gondolkodási módszerek A matematika tanulási módszereinek megismerése. *Az elsajátítás képességének fejlesztése.* Könyvtárhasználat. *Pozitív motiváció kialakítása.* *Kommunikációs készség fejlesztése.* Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő, kisebb, nagyobb, több, kevesebb, nem, és, vagy, minden, van olyan). *A nyelv logikai elemeinek helyes használata nem csak matematikai tartalmú állításokban.* Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.* Változatos tartalmú szövegek értelmezése. *Értő-elemző olvasás fejlesztése, kapcsolatok felismerése, lejegyzése egyszerű szimbólumokkal.* Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. *Tervezés, ellenőrzés igényének megalapozása.* Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. *Halmazszemlélet fejlesztése.* Néhány elem sorba rendezése. *Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.*	A gondolkodási módszerek követelményei a többi témában konkretizálódnak.
II/1. Természetes számok, műveletek az 1 milliós számkörben /13 óra/ Természetes számok írása, olvasása, nagyságrendje. Alaki érték, helyi érték. Tízes és a alapú számrendszer. Természetes számok és mennyiségek ábrázolása számegyenesen. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel. A négy alapművelet a természetes számok körében, fejben és írásban. Osztó, többszörös. Műveleti sorrend. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. *-Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése.* *-Számmemória fejlesztése mozgáshoz kapcsolva*	A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása. A tízes számrendszer biztos ismerete. Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alapművelet esetén. Összeadás, kivonás, szorzás, kétjegyűvel való osztás a természetes számok körében. A tízes számrendszer biztos tudása. Alaki érték, helyi érték, valódi érték ismerete.

-Mennyiségek jellemző kifejezése számmal. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel pl. mérőszám, darabszám. *-Oszthatósági szabályok felismerése.* *-Becslési kézség fejlesztése. A probléma megoldásának elképzelése.* *-Az önellenőrzés igényének képessége, fejlesztése. Az önértékelés, saját részképességének felismerése.* *- Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése számok kirakásával. Történésre való emlékezés, kombinatorikus összeszámlálás.* *- Fegyelmezettség, következetesség fejlesztése.* *- közös kiscsoportos csoportmunka vállalása, egyéni felelősség és közös felelősség vállalása.*	1 milliós számkörben számok írása, olvasása, nagyságrendje. Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alapművelet esetén. Összeadás, kivonás, szorzás kétjegyűvel való osztása a természetes számok körében.
2. Egész számok /12 óra/ Negatív egész számok /ellentett abszolút érték/. Egész számok összeadása, kivonása. Egész számok szorzása, osztása természetes számmal. Ábrázolás számegyenesen. *- Számolási készség fejlesztése a bővített számkörben.* *- Műveletfogalom kiterjesztése, mélyítése.* *- Tájékozódás a számegyenesen.* *- Elmondott, elolvasott történés megjelenítése kirakással, képpel.* *- Megfigyelés adott szempontok szerint.* *- Konkretizálás, természetes szám.*	Egyjegyű nevezőjű pozitív törtek összeadása, kivonása két tag esetén. Elnevezések ismerete, bővítés egyszerűsítés eszközzel.
3. Törtek /17 óra/ Törtek értelmezése, összehasonlítása. Törtek bővítése, egyszerűsítése. Törtek ábrázolása számegyenesen. Törtek összeadása, kivonása, a pozitív törtek körében. Pozitív törtek szorzása, osztása természetes számmal. *--Számolási készség fejlesztése a számkörben. Műveletfogalom fejlesztése.* *- szétválogatás két szempont szerint.* *- képzeletben történő mozgatás átdarabolás.* *- Közös tulajdonságok felismerése, sorba rendezés. Pontos megfigyelés, egyszerűsített rajz készítése.*	
4. Számok tizedes tört alakja /18 óra/ Tizedes törtek értelmezése, ábrázolása számegyenesen.	Tizedes törtek helyes leírása, olvasása, számjegyek jelentésének ismerete.

Egyszerűsítés, bővítés, kerekítés. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel Tizedes törtek összeadása, kivonása. Tizedes törtek szorzása, osztása természetes számmal. *- Számolási készség fejlesztése a számkörben. Jelek szerepe, használata: számjegyek, <,>, =* *- Állítások megítélése. Tájékozódás szavakban megfogalmazott információk szerint.*	Összeadás, kivonás, szorzás, osztás egy tizedesjegy pontossággal.
5. Egyenletek, egyenlőtlenségek, szöveges feladatok /12 óra/ Nyitott mondatok. Egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással, ellenőrzés behelyettesítéssel. Arányos következtetések, egyszerű szöveges feladatok. *- Adatok lejegyzése, rendezése. Vitakészség fejlesztése. Régebbi ismeretek felismerése, mozgósítása. Elmondott gondolatmenet követése, a folyamat leírása.* *- Következtetési képesség fejlesztése.* *- Értő, elemző olvasás, válogatás fontosság, elhanyagolhatóság szerint.* *- Önálló problémamegoldó képesség fejlesztése, „ én tudom „ tudat erősítése.* *- Törekvés mások gondolatának megismerésére.*	Egyszerű egyenletek, szöveges feladatok megoldása következtetéssel, bármilyen módszerrel.
III. Összefüggések, függvények, sorozatok /5 óra/ A derékszögű koordináta-rendszer. Helymeghatározás konkrét esetekben. *Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése. Mozgássor, mozgássor megismétlése visszafelé.* *Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Jobbra, balra, fel, le mozgás a síkban.* Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata, grafikonja. Sorozat megadása a képzés szabályával és néhány elemével. *Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.* *Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggések megkeresése, lejegyzése. Szóbeli elemzés, igaz, hamis állítások a rajzról.* *A függvényszemlélet előkészítése.* *Ismert szabály alapján elemek meghatározása, önálló szabályok alkotása.* *Többféle megoldás keresése. Sorozatok alkotása gyűjtött adatokból.*	Derékszögű koordinátarendszerben konkrét pontok ábrázolása, pontok koordinátáinak leolvasása.
IV/1. Mennyiségek, mérések /10 óra/	Hosszúság, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg és terület szabványmértékegységei egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati

A hosszúság és a tömeg mérése, mértékegységei. Az idő mérése, mértékegységei. Az űrtartalom mérése, mértékegységei. A terület mérése, mértékegységei. A térfogat mérése, mértékegységei. *- Tájékozódás időrendben (korábban, később előbb.)* *- Mérések a gyakorlatban. Időtartam konkrét mérése, perc. Mennyiségi következtetések azonos mennyiség esetén egység és mérőszám.* *- Mérőeszközök használata. Képi emlékezés részletek felismerése, szabvány mértékegységek nagysága.* - *Mérési módszerekre való emlékezés.*	feladatokban. Szakasz másolása, adott távolságok felmérése.
2. Alakzatok térben és síkban /15 óra/ Geometriai alakzatok síkban, térben. Egyenesek kölcsönös helyzete térben és síkban. Ponthalmazok távolsága, adott tulajdonságú pontok keresése. Párhuzamosság, merőlegesség, szakaszfelező merőleges. A szög: elnevezések, szögmérés, szögfajták. A négyszögek, háromszögek tulajdonságai. Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója. Háromszögek szerkesztése három oldalból. *- Tájékozódás a síkban tájékozódási pontok szerint (alatt, mellett, fölött, között stb).* *- Valóságos viszonyok becslése térkép alapján.* *- Tulajdonságok megfigyelése. Tárgyak alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságok szerint, egység és mérőszám viszonya szerint.*	Felezőmerőleges szemléletes fogalma. Párhuzamosok felismerése konkrét feladatokban. Egyszerű geometriai alakzatok felismerése konkrét feladatokban.
3. Kerület, terület, felszín, térfogat /14 óra/ Sokszögek kerületének kiszámítása. A téglalap és négyzet kerülete. A terület, a felszín, a térfogat fogalma, mérése, mértékegységei. A téglalap, négyzet területe. A téglatest, a kocka felszíne, térfogata. *Térszemlélet fejlesztése, térbeliség ábrázolása két dimenzióban, nézetek leolvasása, értelmezése.* *Tapasztalatgyűjtés kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámításban.* *Számolási készség fejlesztése.* *Mérések gyakorlatban.* *Mérőeszközök használata.*	Téglalap (négyzet) kerületének, területének kiszámítása konkrét esetekben.

4. Valószínűség, statisztika /9 óra/ Valószínűségi játékok és kísérletek. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése és elemzése. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.* *Megfigyelőképesség, elemző képesség fejlesztése.* Átlagszámítás néhány adat esetén.	Két szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.

MATEMATIKA 6. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenyégi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
I. Gondolkodási módszerek A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Matematikatörténeti érdekességek. Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele. *Az elsajátítás képességének fejlesztése.* *Pozitív motivációk kialakítása.* *Kommunikációs készség fejlesztése.* Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő, kisebb, nagyobb, több, kevesebb, legalább, legfeljebb, nem, és, vagy, minden, van olyan). A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások. *A nyelv logikai elemeinek helyes használata.* Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.* Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése. *Szövegértelmező és szövegalkotó képesség fejlesztése.* *Mindennapi tapasztalatok alapján matematikai modell alkotása.* Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel. *Tervezés, ellenőrzés igényének kialakítása.* *Halmazszemlélet fejlesztése.*	A gondolkodási módszerek követelményei a többi témakörben konkretizálódnak. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban.

Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. *Lehetőségek rendszerezett felsorolása.*	
II/1. Racionális számok /16 óra/	
A természetes számkör bővítése. A törtekkel kapcsolatos fogalomrendszer bővítése, elmélyítése. Számok reciprokának fogalma. Számok aránya: kifejezés tört, tizedes tört és százalékalakban. Becslés a törtek körében. Törtek egyszerűsítése, bővítése. 10 egész kitevőjű hatványai és használatuk átváltásoknál. *Számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.* *A becslés képességének fejlesztése.* *Racionális számok többféle megjelenítése, többféle leírása.* *Számok, műveletek alapján összefüggések felismerése.*	Tört, tizedes tört, negatív szám fogalma. A tízes számrendszer biztos ismerete: a tanult számok írása, olvasása, ábrázolása, nagyság szerinti rendezése. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel. Pozitív törtek szorzása és osztása pozitív egésszel.
II/2. A négy alapművelet a racionális számok körében /20 óra/	
A négy alapművelet az egész számok körében. A négy alapművelet értelmezése és végrehajtása a törtek körében. *Műveleti tulajdonságok vizsgálata és alkalmazása a racionális számkörben.* *Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend.* *A műveletfogalom mélyítése, kiterjesztése.* *- Definíciók kimondása, alkalmazása. Friss, vagy felfrissített ismeretek közvetlen alkalmazása, egyszerű utasítás végrehajtása.*	Írásbeli osztás kétjegyű osztó esetén. A négy alapművelet és a műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a nem negatív számok halmazán.
II/3. Szöveges feladatok /6 óra/	
Egyszerű szöveges feladatok megoldása, a racionális számokról tanultak alkalmazása. A százalék fogalma, alap, százalékláb, százalékérték. Egyszerű százalékszámítás arányos következtetéssel. *Következtetési képesség fejlesztése, összefüggések alkalmazása adott feltétel szerint.* *Értő-elemző olvasás, önálló problémamegoldó képesség fejlesztése, ismeretek alkalmazása probléma megoldásban, modell alkalmazása.* *Egyenes és fordított arányosság felismerése, gyakorlati jellegű feladatokban és természet tudományos tárgyakban.* *- Egyszerű következtetésre tett próbálkozás ismert és ismeretlen elemek közötti lehetséges kapcsolatok feltárása.* *- Önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Mások gondolatainak megértése.*	A mindennapi életben felmerülő egyszerű konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel.

II/4. Elemi számelméleti ismeretek /10 óra/ Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 5-tel, 10-zel, 4-gyel, 25-tel, 100-zal). Osztható többszörös. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. *- Oszthatósági szabályok felismerése.* *- Összefüggésekre való emlékezés végrehajtása cselekvéssor alapján. Közös tulajdonságok felismerése, tulajdonság tagadása, mint szintén közös jellemző.*	2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság.
II/5. Egyenletek, egyenlőtlenségek /8 óra/ Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Egyszerű szöveges feladatok. A mérlegelv előkészítése. *Ellenőrzési igény kialakítása. Matematikai modellek megfigyelése, nyitott mondatok.* *- Emlékezést segítő rajzok, ábrák készítése, állítások megítélése igazságértékük szerint.*	Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választott módszerrel.
III/1. Függvények, sorozatok /9 óra/ Derékszögű koordináta-rendszer: összetartozó értékpárok ábrázolása. Függvények jellemzése, példák elsőfokú függvényekre. Egyenes és fordított arányosság értelmezése. Példák konkrét sorozatokra. *Függvényszemlélet fejlesztése, szabályosság felismerése, kifejezése, folytatása.* *A gyakorlati életből vett egyszerű példák a kapcsolatok felismerésére, lejegyzése, ábrázo-* *lása.*	A derékszögű koordináta-rendszerben biztos tájékozódás.
IV/1. Mennyiségek, mérések /5 óra/ A hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, szög, terület, térfogat mértékegységeiről tanultak megszilárdítása. Mennyiségek felírása különböző mértékegységekben. *Mérések, számítások a bővült számkörben.* *- Folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése, az időrendszer szerepe.* *- Tárgyak, személyek, alakzatok összegének összehasonlítása tömeg, űrtartalom, térfogat, darabszám szerint.* *- Tájékozódás valóságos viszonyokról, térképolvasás, térbeli mérési adatok*	Szabvány mértékegységek és átváltásuk.

felhasználása. *- Időtartam mérése, folyamatok mozzanatainak időbeli elrendezése.*	
IV/2. Geometriai transzformációk /16 óra/ Ismerkedés az egyszerű transzformációkkal. Tengelyes tükrözés tulajdonságai, alakzatok tükrös képének megrajzolása. Tengelyesen tükrös alakzatok. Szögmásolás, szögfelezés. Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Külső pontból adott egyenesre merőleges szerkesztése. *Sík- és térszemlélet fejlesztése.* *A szimmetria felismerése a természetben, a művészetben.* *Ismert alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése.* *Körző, vonalzó és szögmérő használata.* *- Pont- pont hozzárendelés fogalmának előkészítése. Transzformáció végrehajtása a sík mozgatásával.* *- Geometriai alkotások létrehozása szabadon és másolással.*	Pont, egyenes, szakasz fogalmának helyes használata. Pont tengelyes tükörképének megszerkesztése. Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítása. Szögmásolás. Szakaszfelező merőleges szerkesztése.
IV/3. Síkidomok, testek /11 óra/ Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái. Háromszögek, téglalapok szerkesztése. A kör és a hozzá kapcsolódó fogalomkör. Testek építése, testek hálózata, téglatest felszín, térfogat számítása. *Sík és térszemlélet fejlesztése.* *Körző vonalzó és szögmérő használata.* *Megoldási terv készítése.* *Mérések, számítások a bővült számkörben.* *A térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével. Testek építése különböző nézetekből. Adott tárgy rendezése, más nézőpontból való megfigyelés.*	Háromszögek, négyszögek kerületének a kiszámítása. Téglatest (kocka) felszíne, térfogata konkrét esetekben.
V. Valószínűség, statisztika /6 óra/ Valószínűségi játékok és kísérletek. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, értelmezése, jellemzése. Átlagszámítás néhány adat esetén. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.* *Rendszerszemlélet fejlesztése.*	Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése. Néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.

Megfigyelőképesség, elemzőképesség fejlesztése. *Adatgyűjtés a környezetünkből.* *Számolási készség fejlesztése. Problémák megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. Kísérletek, megfigyelés eseményeinek felidézése.*	

MATEMATIKA 7. évfolyam	*Dőltbetű:* ***Belépő tevékenyégi forma***
Tartalom	A továbbhaladás feltételei
I. Gondolkodási módszerek /8 óra/	
Matematika történeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva. Információk gyűjtése, feldolgozása. *Pozitív motiváció kialakítása kommunikációs készségek fejlesztése, vitakészség fejlesztése.*	Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) szóbeli és írásbeli közlése.
Az „és", „vagy", „ha", „...akkor", „nem", „van olyan", „minden" kifejezések jelentése. *A nyelv logikai elemeinek helyes használata.* Egyszerű állítások átfogalmazása konkrét példák kapcsán. Fogalmak, állítások logikai kapcsolata. Konkrét példák halmazokra (részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet/ *Halmazszemlélet fejlesztése, halmaz eszközjellegű használata.*	Egyszerű állítások igazságának eldöntése.
Szöveges feladatok megoldása. *Szövegelemzés, lefordítás a matematika nyelvére, ellenőrzés.*	
Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorba rendezés, kiválasztás néhány elem esetén. *Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes elem rendezésében.*	Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb négy elem esetén.
- A matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére való igény fejlesztése. *- A matematikai módszerek, eszközök megismerésére való igény fejlesztése.*	
II/I. Műveletek racionális számokkal /18 óra/	
Racionális számokról tanultak tudatosabb szintre emelése. Összevonás a racionális számok körében. Szorzás, osztás a racionális számok halmazában. Arány, arányos osztás, aránypár, arányossági összefüggések.	Alapműveletek helyes elvégzése törtek, tizedes törtek körében egyszerű esetekben.
Prímszám, osztók, többszörösök, prímtényezős bontás. Egyszerű oszthatósági szabályok /8-cal, 125-tel, 6-tal, 3-mal, 9-cel/. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse.	Osztó, többszörös, két szám közös osztóinak, néhány közös többesének megkeresése.

Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok. Hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai konkrét példákon. Normálalak. *Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Zsebszámológép használata. A bizonyítási igény fejlesztése. Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban. Matematika történeti érdekességek megismerése.* *- Megítélés, döntés, célszerű-e egy matematikai jelölés. Pl. $a^0 = 1$* *- Információk megítélése aszerint, hogy fontos-e, felhasználható-e az adott probléma megoldásában. Következtetések önálló végrehajtása.*	Egyszerű százalékszámítási feladatok. 10 pozitív egész kitevőjű hatványa, 10-nél nagyobb szám normálalakja. Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban.
II/2. Algebrai kifejezések, egyenletek, egyenlőtlenségek /20 óra/ Egyszerű algebrai egész kifejezések értelmezése, helyettesítési értékének kiszámítása. Egynemű kifejezések összevonása, szorzása. Egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása mérlegelvvel, következtetéssel. Szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. *Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése.* *A mérlegelv alkalmazása. Az elsőfokú egyenletek megoldásának eljárására való emlékezés.* *Ellenőrzési készség fejlesztése.* *Szövegértelmezés. Emlékezést segítő jelek készítése, használata. Két állítás megítélése aszerint, hogy milyen viszonyban vannak egymással.* *- Matematikai modellek megértése. Absztrahálás, konkretizálás a racionális számok körében. Elnevezésekre, jelekre, jelölésekre való emlékezés.* *- Az ismert és ismeretlen közötti viszony feltárása, önálló eljárások keresése, megoldási kísérletek.*	Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása. Egyszerű szöveges feladatok megoldása közvetkeztetéssel is.
III. Összefüggések, függvények, sorozatok /12 óra/ Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. A függvény mint egyértelmű hozzárendelés ábrázolása koordináta-rendszerben. A függvénnyel kapcsolatos elnevezések. A lineáris függvény fogalma, menetének vizsgálata. Az egyenes arányosság és fordított arányosság mint függvény. Példák nem lineáris függvényekre. Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.	Lineáris függvények ábrázolása értéktáblázattal egyszerű esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint.

Konkrét sorozatok vizsgálata /számtani sorozat/. *Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén.* *Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszer segítésével.* *Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.* *- Sorbarendezés, sorozatok létrehozása. Sorozatok, táblázatok, függvények megértése. Adatok rendezése, ábrázolása. Matematikai modell keresése függvényekhez, sorozatokhoz.*	Egyenes és fordított arányosság felismerése konkrét feladatokban.
IV/1. Síkidomok, testek /15 óra/ Mértékegységek átalakítása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben. Háromszögek magasságvonala, területe. Síkidomok; tulajdonságaik; csoportosításuk. A sokszög kerülete. Szabályos sokszögek. Speciális négyszögek fogalma, tulajdonságai, kerületük, területük. Háromszögek és négyszögek területének kiszámítása átdarabolással, kiegészítéssel. Az egyenes hasáb, henger származtatása, tulajdonságai, hálózata, felszíne, térfogata. *Fejlesztés a gyakorlati mérések és mértékegységek átváltásának helyes elvégzésében. Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése, kerület-, területszámítási feladatoknál. A térszemlélet fejlesztése.* *- geometriai alkotások létrehozása, elképzelése, a kép „eredetijének" megalkotása. Testek különböző nézeti képe, nézetekből test rekonstruálása.*	Háromszögek területének kiszámítása. Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok, felismerése, jellemzése. A háromszögekre, négyszögre, és a körre vonatkozó elnevezések jelölésének ismerete.
IV/2. Egybevágósági transzformációk /12 óra/ Geometriai transzformáció mint függvény. Egybevágósági transzformáció középpontos tükrözés fogalma, tulajdonságai, középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. Szabályos sokszögek. Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek). Tengelyesen és középpontosan szimmetrikus alakzatok. *Transzformációs szemlélet fejlesztése.* *- a kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.* *- transzformáció végrehajtása a sík mozgatásával. Mozgással létrehozott, vagy mozgatással is összeköthető ritmus: alapszerkesztések.*	Adott pont középpontos tükörképének megszerkesztése.
IV/3. A sokszögekről tanultak rendszerezése, kiegészítése /10 óra/	

Nevezetes szögszerkesztések. Háromszögek szerkesztése alapesetekben. Összefüggések a háromszög külső és belső szögei között. Háromszögek egybevágóságának alapesetei. A négyszögekről tanultak rendszerezése, szerkesztésük. A deltoid, paralelogramma, trapéz fogalma, tulajdonságai szerkesztésük, területük. A kör kerülete, területe. *Szerkesztési eljárások gyakorlása.* *A bizonyítási igény felkeltése. Elrendezésekre, jelekre, jelölésekre való emlékezés.* *Ismeretek tudatos memorizálása a megismert síkidomok tulajdonságai.*	A háromszögekkel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések. Háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összege.
V. Valószínűség, statisztika /6 óra/ Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében. Adatok gyűjtése, rendezése adott szempont szerint. Grafikonok készítése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.* *Statisztikai adatok elemzése, értelmezése.* *- Következtetések végrehajtása. A matematikai logika nyelvének fokozatos megismerése, tudatosítása.* *- kombinatorikai modellek. Kísérletek végzése, a történés többszöri megismétlése.*	Egyszerű grafikonok olvasása, készítése.

MATEMATIKA 8. évfolyam	*Dőltbetű:* ***Belépő tevékenyégi forma***
Tartalom	A továbbhaladás feltételei
I. Gondolkodási módszerek Gondolatok helyes szóbeli és írásbeli kifejezése. Matematikai bizonyítások előkészítése. Matematikai szövegek, definíciók, tételek, magyarázatok értelmezése Kombinatorikai gondolatmenet eszközszerű alkalmazása konkrét feladatokban. Matematikatörténeti érdekességek. Elemek halmazba rendezése, a tanult halmazműveletek alkalmazása. *Igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése. A matematika nyelvi logikai szerkezetének fokozatos megismerése. A köznyelv és a matematikai nyelv különbözőségeinek, értékeinek és korlátainak a megértése.* *Bizonyítási igény fejlesztése. Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.*	Szövegértelmezés egyszerű esetekben. A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén. Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén.

Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata. *Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.* *Ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése. Együttműködők részeredményeinek értékelése.* *Rendszerszemlélet fejlesztése.* *A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.* *Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Következtetések önálló végrehajtása, saját részképességeknek felismerése, tudatosítása.*	
II/1. Számok és műveletek /19 óra/ A racionális számokról tanultak rendszerezése, bővítése, példák nem racionális számokra. Műveletek értelmezése, műveleti azonosságok rendszerezése, műveleti sorrend, zárójelek használata, eredmények becslése. A négyzetgyök fogalma. Arány, arányos osztás, egyenes és fordított arányossági feladatok, aránypár, mennyiségek törtrésze, százalékszámítás. Az oszthatósággal kapcsolatos korábban tanultak rendszerezése. *Zsebszámológép használata.* *Rendszerező képesség fejlesztése.* *Számítások egyszerűsítése pl. azonosságok felismerésével.* *- Absztrahálás, konkretizálás a racionális számok körében.*	Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben. Egyenes és fordított arányosság felismerése konkrét feladatokban. Százalékszámítási feladatok.
II/2. Algebrai kifejezések, egyenletek, egyenlőtlenségek /20 óra/ Algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének kiszámítása, átalakítások. Szorzattá alakítás kiemeléssel. Egynemű kifejezések, összevonása, szorzása. Egytagú ill. többtagú kifejezések szorzása egytagú kifejezéssel. Egyenlet, egyenlőtlenség, azonosság, azonos egyenlőtlenség alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalma. Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel /típusfeladatok is/. *A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.*	Egyszerű algebrai egész kifejezések, helyettesítési értékének kiszámítása. Elsőfokú egyenletek megoldása.

Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. *Ellenőrzési igény fejlesztése. Matematikai szöveg leírása, egyenletmegoldási módszerek, gráfok.* *- Tények közötti összefüggés felidézése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Egyenlet egyenlőtlenség, behelyettesítés.*	Egyszerű szöveges feladatok megoldása, következtetéssel, egyenlettel.
III. Összefüggések, függvények, sorozatok /18 óra/ A függvényekről tanultak rendszerezése. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x \to x^2$, $x \to \|x\|$ Adott feltételeknek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben. Egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása. Sorozatok és vizsgálatuk /számtani, mértani sorozat/. *Függvényszemlélet fejlesztése.* *Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.* *Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint számítógépen is).* *- Adott modellhez példa, probléma megfogalmazása. Rendszerezést segítő algoritmusok megismerése.*	$x \to ax + b$ függvény és ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.
IV/1. Síkidomok, felületek, testek /20 óra/ A mérésekről, mértékegységekről tanultak alkalmazása. Szögmérés, szögekkel kapcsolatos szerkesztések, a szögek fajtái. Adott feltételeknek eleget tévő ponthalmazok keresése síkban. Síkidomok: sokszögekről tanultak összegzése, kiegészítése. Sokszög kerülete. Háromszögekről tanultak rendszerezése, szerkesztése. Pitagorasz tétele. Háromszögek, négyszögek kerülete, területe, a kör kerülete, területe. A térfogat fogalma, mértékegységei. Az egyenes hasáb és az egyenes körhenger származtatása, tulajdonságai, hálózatuk, felszínük, térfogatuk. Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel. *Halmazszemlélet fejlesztése.* *Térszemlélet fejlesztése.* *Zsebszámológépek használata. Tanultak alkalmazása más területen lévő problémák megoldása során. Bizonyítási igény felkeltése, cáfolás, a tévedés megmutatása ellenpéldával.* *Számolási készség fejlesztése. Testek különböző síkmetszeteinek elképzelése.*	Pitagorász-tétel ismerete /bizonyítás nélkül/. Az egyenes hasáb felszíne és térfogata, ha az alaplap háromszög vagy négyszög. Szakaszfelező, szögfelező, mint adott tulajdonságú pontok. Speciális négyszögek. A háromszögszerkesztés alapesetei. Háromszögek, négyszögek területe.

IV/2. Geometriai transzformációk /16 óra/ Mozgások, transzformációk vizsgálata síkon és térben. Tanult egybevágási transzformációk rendszerezése. Pont körüli elforgatás, eltolás a síkban, vektorok. Két vektor összege, különbsége. Tengelyes és középpontos szimmetria. Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét aránnyal. A hasonlóság fogalma, az egybevágóság, mint a hasonlóság alapesete. Háromszögek hasonlóságának alapesetei; szerkesztésük, hasonlóságon alapuló számítási feladatok. Egyszerű számítási feladatok a geometria különböző területeiről. *A transzformációs szemlélet fejlesztése. A transzformációban a megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.* *Számolási készség fejlesztése, emlékezés eljárási módra* *Önálló eljárások keresése, problémához leginkább illő megoldási mód kiválasztása.*	Adott pont eltolása adott vektorral. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.
V. Valószínűség, statisztika /6 óra/ Egyszerű valószínűségi kísérletek végzése teljes eseményrendszerben. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Adathalmazok elemzése, értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése. *Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Modellek keresése, létrehozása.* *Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.* *Ismerethordozók használata.*	Grafikonok leolvasása, készítése egyszerű esetekben

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Matematika
5-8. évfolyam

1. Gondolkodási módszerek

5. és 6. Évfolyamon más témakörökhöz kapcsolódóan olyan feladatok matematikatörténeti ismeretek adása, amelyekkel felmérhetjük ehhez a témakörökhöz tartozó ismereteket és képességeik szintjét, az állítások igazságának eldöntését, a szövegértés, kommunikációs képességüket.

2. Számtan, algebra

5. évf. A dolgozatok 60 %-át adják

6. évf. A dolgozatok 50 %-át adják

7. évf. A számfogalom és a számolási eljárásokkal kapcsolatos feladatok az év eleji ismétléskor még középponti szerepet kapnak, de a későbbiek során az algebrai ismeretek ellenőrzése kerül előtérbe.

8. évf. Minden dolgozatban olyan feladatok szerepelnek, amelyekkel felmérhetjük, hogy a tanulók képesek-e alkalmazni a tanultakat.

3. Összefüggések, függvények, sorozatok

5. évf. Más témakörökhöz kapcsolva értékelünk

6. évf.. A dolgozatban egy-egy feladat e témakörből

7. évf. A tapasztalati függvények és a lineáris függvény grafikonjaival, menetével kapcsolatos ismereteket ellenőrizzük.

8. évf. A dolgozatok 20 %-a kapcsolódjon e témakörhöz.

4. Geometria, mérés

5. évf. A dolgozatban 40 % legyen e témakörből

6. évf. A dolgozatban 30 % legyen e témakörből

7. évf. A legfontosabb tételek pontos szóbeli megfogalmazását, értelmezését ellenőrizzük, értékeljük

8. évf. A helyi tanterv követelményeinek megvalósítását mindenkinek 80 %-ban el kell érni, de a feladatok összetettségét a tanulók képességeihez igazítjuk.

5. Valószínűség, statisztika Fejlesztő jelleggel értékelünk

7-8. évf. Osztályzatot adhatunk az önálló adatgyűjtésre, feldolgozásra

Az ellenőrzés, értékelés szóban és írásban történik.

A szóbeli információgyűjtés lehetőségei:

- osztályfoglalkoztató ellenőrzés
- egyéni beszámoló, felelés
- probléma ismertetése egy feladat kifejtése alkalmából
- egy tantervi követelményben szereplő fogalom kifejezése
- egy feladat megoldási tervének ismertetése frontális osztálymunka, vagy önálló munka kapcsán

Az írásbeli információgyűjtés lehetőségei:

- Az osztály egészét vagy több tanuló tudását vizsgáló ellenőrzés
- Iskolai dolgozat: témazáró tudásszint mérése /évente 4 alkalommal/
- Házi feladat számon kérése
- Az iskolai füzet /félévente egy alkalommal kötelező/ ellenőrzése, értékelése
- Félévkor és év végén az értékelés osztályzattal /1-5/ történik.

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK
Matematika
5-8. évfolyam

Minden évfolyamon a /Calibra Kiadó/ tankönyvcsalád
Czeglédi István – Czeglédi Istvánné – Hajdú Sándor:

- Matematika 5. Tankönyv,
- Matematika 6. Tankönyv,
- Matematika emelt szint 7. Tankönyv
- Matematika emelt szint 8. Tankönyv
  E tankönyvekhez összefoglaló feladatgyűjtemény 5-8. osztályig.

- Négyzetrácsos füzet
- Sima füzet
- Íróeszközök, szerkesztő eszközök, mérőeszközök /vonalzó, szögmérő/

Kiegészítő évfolyam szinten /könyvtári példány/
Matematika 5-6 Feladatgyűjtemény
Matematika 7-8 Feladatgyűjtemény

INFORMATIKA

4. évfolyam

Célok és feladatok

Mindennapi életünkben megnőtt az információ társadalmi szerepe, és felértékelődött az információszerzés képessége. A mai iskolarendszerben tanuló diákokat még inkább fel kell készítenünk az információs kor kihívásaira, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék. El kell sajátítaniuk az információk szerzésének, feldolgozásának, tárolásának, továbbításának technikáit, meg kell ismerniük az információkezelés jogi és etikai szabályait.

Fontos a 21. század információs társadalmában az ún. informatikai írásbeliség, amelynek elsajátítását minél fiatalabb életkorban meg kell kezdeni.

Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott.

A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását.
Fontos, hogy a tanulók ne csak megismerjék, hanem megszeressék az informatikai környezetet (a számítógépet), megismerve annak hatásait, előnyeit.
A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában.
A tanulókat fel kell készíteni a problémamegoldó gondolkodásra, mint a feladatmegoldás magasabb szintjére.
Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.

Fejlesztési követelmények

Az informatika tantárgy feladata a számítógépes tudnivalók, valamint a könyvtárhasználati ismeretek közvetítése.

A tíz éven aluli gyermekek általában igen könnyen megbarátkoznak az informatikai újdonságokkal, semmiféle kommunikációs gátlás nincs bennük az informatikai eszközök használatával szemben. Feltétlenül építenünk kell a gyermeki kíváncsiságra, mégpedig a megismerés helyes irányba terelésével, a megfelelő pedagógiai környezet megteremtésével. Felelősek vagyunk azért, hogy a gyermekek ne valamilyen alkalmatlan számítógépes reflexjátékon keresztül ismerkedjenek meg az informatika világával, hanem hagyományos játékokkal éppúgy, mint didaktikai célú szoftverek és fejlesztő rendszerek segítségével.

- A tanulók ismerjék meg a számítógépes munka szabályait, a legfontosabb balesetvédelmi előírásokat.
- Sajátítsák el a tanulók a számítógépnek és perifériáinak kezelési tudnivalóit.
- Ismerkedjenek meg a számítástechnikai szakkifejezésekkel, azok jelentésével – életkoruknak megfelelően értsék meg azokat.
- Ismerjék meg a számítógép bekapcsolásának és kikapcsolásának helyes sorrendjét. Ha a számítógépek hálózatba vannak kötve, ismertessük meg velük a hálózatba való bejelentkezés menetét (azonosító, jelszó), jelentőségét, a kilépés folyamatát, és beszélgessünk velük a hálózathasználat etikájáról, szabályairól.
- A tanulók olyan szoftverekkel találkozzanak először, amely a tantárgy pedagógiai céljainak megfelel.
- A tanulók az eszközök és szoftverek megismerését követően törekedjenek önálló számítógépes alkotások elkészítésére (szövegek, rajzok, animációk, dallamok, stb.), tudjanak minta után egyszerűbb dokumentumokat létrehozni. Legyen igényük az esztétikus külalak kialakítására. Motiváljuk őket arra, hogy mondanivalójukhoz, elképzeléseikhez önálló, kreatív alkotásokat tervezzenek, készítsenek. Tudják, hogy az alkotások elmenthetők, később visszahívhatók, módosíthatók. Az alkotásokat – lehetőség szerint – nyomtassuk ki, és közösen értékeljük. A dokumentumkészítés az iskolai eseményekhez, tantárgyakhoz vagy a gyermekek hétköznapjaihoz, az őket foglalkoztató témákhoz kapcsolódjon.
- A tanulók legyenek képesek arra, hogy egy adott probléma megoldásához a megismert alkalmazások (eszközök, módszerek) közül kiválaszthassák a megfelelőt.
- Szerezzenek jártasságot az általuk megismert szoftverek kezelésében, ismerjék meg annak kezelőfelületét, menürendszerét, legfontosabb funkcióit. Az alkalmazói ismeretek elsajátítására, begyakorlására mindig a gyermekek közvetlen környezetéből, a mindennapi életből vegyünk mintapéldát.
- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése a tantárgy kiemelt feladata. Ismertessük meg a tanulókat néhány, a hétköznapi életből vett algoritmussal, majd törekedjünk arra, hogy ők is felismerjenek, értelmezzenek, létrehozzanak, kitaláljanak algoritmusokat. Értelmezzék a mindennapi algoritmusokat és tudják annak adatait, folyamatát megfelelő eszközkészlettel rögzíteni, leírni. Játsszanak algoritmikus játékokat: gondolati, cselekvéses, mozgásos játékokat is – a teremben, az udvaron. Lássanak példát egyes algoritmusok számítógépes megvalósítására, és törekedjenek a számítógéppel önálló algoritmusok készítésére vagy ezek értelmezésére. Vegyék észre az algoritmusokban a sorrend fontosságát, értsék meg az ismétlések szerepét és a változások mértékét.

- A tanulók gyűjtsenek adatokat a mindennapi életből, törekedjenek ezek megkülönböztetésére, lejegyzetelésére, adott szempont szerinti rendezésére. A különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan keressenek adatokat, illetve szerezzenek információkat a korcsoportnak megfelelő, iskolában vagy otthon rendelkezésre álló dokumentumokból.
- A tanulók értsék meg, hogy az információknak változatos megjelenési formája van. Legyenek képesek a különféle módon megjelenő információt felismerni (szöveg, ikon, kép, hang...), értelmezni, és szerezzenek jártasságot az információk kezelésében. Lássák, hogy nem öncélúan gyűjtötték az adatokat, keresték az információkat, hanem azok – valamely más tanórán vagy a mindennapokban – hasznosultak. Érezzék az információszerzés és feldolgozás gyakorlati hasznát, előnyeit.
- Ismerkedjenek meg az iskolai könyvtárral. Használata során vegyék észre változatos információszerző lehetőségeit. Sajátítsák el a könyvtárhasználat szabályait, kövessék a könyvtárban elvárt viselkedési normákat. Ismerjék fel a könyvtár rendezettségét, tudjanak eligazodni tereiben, állományrészei között. Tájékozódásuk során önállóan használják az életkoruknak megfelelő főbb segédkönyveket (lexikon, szótár, enciklopédia).
- Ismerjék meg az információk hagyományos (papíralapú) és új, egyre fejlettebb elektronikus hordozókon való hozzáférhetőségét. Lássanak a könyvtárban különféle dokumentumfajtákat, információs forrásokat, és formai, használati jellemzőik megismerése alapján tudják megkülönböztetni azokat.
- Ismerkedjenek meg a világháló információszerzési lehetőségével. A rendelkezésre álló böngészőprogrammal olyan honlapokat keressenek fel, amely számukra érdekes, szórakoztató, illetve az egyes tantárgyak ismeretszerzését segítik. Ismerjék meg az iskola honlapját is. Az Internet használata kapcsán beszéljünk a világhálón való szörfözés veszélyeiről is, illetve a túlzott számítógép-használat káros hatásairól.

Fejlesztési feladatok

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
I. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA	
A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata.	Ismerkedés az informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd" ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése.
II. INFORMATIKA-ALKALMAZÓI ISMERETEK	
II. 1. Dokumentumkészítés A gyakorlati életben használt legfontosabb írásos formátumok gépi megvalósítása, igény a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására	
Egyszerű szövegíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk készítése.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítséggel.
II. 2. Az adatok világa Adatbázisok, adattáblák alkalmazása, keresés az adatbázisban	
Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.

III. INFOTECHNOLÓGIA Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	
III. 1. Problémamegoldás Az adott probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok. A jelek és a számítógép kapcsolata.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel. Jelek értelmezése, csoportosítása.
III. 2. Algoritmusok Algoritmizálás, adatmodellezés	
Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. (Robotjátékok) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal…). Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.
IV. INFOKOMMUNIKÁCIÓ Információkeresés, információközlés	
Információszerzés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása.	Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban. Az iskola honlapjának meglátogatása.
V. MÉDIAINFORMATIKA	
A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei	Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok használata. Játékos oktató programok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár…) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel.

VI. ***KÖNYVTÁRI INFORMATIKA***	
Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsönzés, helyben használat), viselkedési normák. Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálata	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között. Látogatás a lakóhelyi könyvtárban.
A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.	A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában. Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése. A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése.
Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.	Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése. Tájékozódási feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben.

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit.
- Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni", és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibaüzenet esetén tudjon segítséget kérni.
- Tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, ábrát, rajzot, illusztrációt készíteni egy megismert szövegszerkesztő illetve rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásainak alkalmazásával.
- Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékozódási képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.
- Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére.
- Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait.

INFORMATIKA

4. évfolyam

ÓRATERV

Éves óraszám		*37*
Heti óraszám		*1*
Témakörök	I. Informatikai eszközök használat	**4**
	II. Informatika alapozó ismeretek 1. Dokumentumkészítés 2. Az adatok világa	**9**
	III. Infotechnológia 1. Problémamegoldás 2. Algoritmusok	**11**
	IV. Infokommunikáció	**4**
	V. Médiainformatika	**2**
	VI. Könyvtári informatika	**2**
Egyéb felhasználható órakeret	Év végi ismétlés	**2**
	Témazáró felmérések	**3**

Ellenőrzés, értékelés

- A tanulók értékelésekor minden esetben tartsuk szem előtt a Fejlesztési követelményekben leírtakat.
- Az értékelés folyamatos, rendszeres legyen és minden tantervi témát érintsen.
- A továbbhaladás feltételeként nélkülözhetetlen egyes informatikai alapfogalmak megértését, ismeretét (pl. a számítógép fő részei vagy egyes kezeléshez szükséges tudnivalók) a gyakorlati alkalmazások során ellenőrizzük.

A tanév során értékelés történjen

- a számítógép segítségével elvégzett konkrét feladatok, alkotások (szöveg, rajz, animáció, zene, kép stb.), illetve könyvtárhasználati tevékenységek szóbeli értékelésével,
- egy-egy témakör feldolgozása után írásbeli ellenőrzéssel
- játékos feladatlapokkal, tudáspróbákkal (pl.: hiányzó szavak beírása, kép és szöveg összekötése, kifejezések csoportosítása, kakukktojás kiválasztása, stb.)

Az első félévében szöveges értékelés történik, amelyben leginkább a tanulók ötleteit, ügyességét, kreativitását, órai aktivitását „díjazzuk" az egyes feladatok megoldása, alkotások elkészítése során.

Szöveges értékelés félévkor:

M – megfelelt
J – jól megfelelt
K – kiválóan megfelelt

Megfelelt (M) minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismeretek alkalmazására tanári segítséggel képes.

Jól megfelelt (J) minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismereteket önállóan is jól alkalmazza.

Kiválóan megfelelt (K) minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismeretek önálló alkalmazásán túl kiemelkedő teljesítményt nyújt.

A 4. évfolyam végén az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon, osztályzattal értékelünk.

Az érdemjegy a tanév során végzett ellenőrzések eredményein alapul.
Tükrözze a tanuló egész évi tanórai munkáját (alkotásait, aktivitását, társaival való együttműködési képességét a csoportos feladatokban), valamint elsajátított ismereteinek szintjét és fejlődését is a megszerzett készségek, képességek terén.

INFORMATIKA
6-8. évfolyam

Célok és feladatok

- Keltse fel a tanulók érdeklődését az informatika iránt.
- Alakuljon ki a tanulókban egy olyan informatikai szemlélet, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy különböző tantárgyakban, és a mindennapi életben használják a tudásukat.
- A számítógép alapvető kiépítésének megismerése, a felhasználás alaplehetőségeinek megtanulása, alkalmazása alkotó munka keretében.
- Könyvtári dokumentumtípusok megismerése, tudatos felhasználói magatartás kialakítása.
  A könyvtár olyan szinten való használata, hogy alapot nyújtson az önműveléshez és a tanuláshoz.
- A tanuláshoz, munkához, egyéni élet alakításához szükséges információgyűjtés, feldolgozás és alkalmazás képességének kialakítása.
- Az informatikai ismeretek megújítási igényének kialakítása, a számítógépes hálózatokban való kommunikációs ismeret és készség elsajátítása.
- Tudatos és biztos könyvtárhasználói magatartás kialakítása.
- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.
- Az információszerzés, - feldolgozás és – felhasználás jogi és etikai szabályainak megismerése és betartása.
- Az információs társadalomba való bekapcsolódás igényének kialakítása.

INFORMATIKA
6-8. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK		
Összesített tematikus óraterv		**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf**
Heti óraszám		0.5	1	1
Téma-körök	Informatikai alapok	2	4	3
	Operációs rendszerek, segédprogramok	4	7	-
	Algoritmusok és adatok	4	4	8
	Szöveg, kép és zene	5	-	-
	Dokumentumkészítés számítógéppel	-	7	8
	Kommunikáció a hálózaton	-	6	5
	Adatkezelés alapjai	-	-	4
	Könyvtárhasználat	2	2	2
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	-	2	2
	Témazáró felmérések	-	3	3
	Szabadon felhasználható	1	2	2
	Éves óraszám	**18,5**	**37**	**37**

INFORMATIKA 6. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Informatikai alapok Az információ ***(I,i)*** Információátvitel (telefon). A jelek világa. Titkosírások. *Az információ köznapi fogalmának helyes alkalmazása.* ***(szk)*** *A tanuló értse meg, hogy ugyanazt az ismeretet különféle jelekkel leírhatjuk.* ***(szk,k,lk)*** A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor). *A számítógép balesetmentes, helyes használata. A billentyűzet és az egér használata. A monitor és a háttértárak (lemezek) szerepének megértése.* ***(p,ag)***	Ismerje az információ fogalomkörét. Értelmezni tudja az ismeretek különböző jelrendszerekkel való leírását.
Operációs rendszer Operációs rendszer Háttértár váltása, könyvtár kiválasztása, eligazodás, mozgás a háttértáron. Állomány keresése. ***(d,sz)*** Hálózati belépés és kilépés módja. ***(k,lk,p)*** *Háttértár és könyvárak váltása, könyvtárba való belépés, mozgás a könyvtár struktúrában. Ismert helyen lévő állomány megkeresés,. Be- és kilépés az iskolai hálózatba.* ***(eg,sz)*** Programok futtatása ***(T,sz)*** *Egyszerű oktató programok használata* ***(I,i)***	Tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni. Tudja az ismert programokat elindítani.
Algoritmusok és adatok Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. ***(lk,sz)*** Algoritmusok végrehajtása számítógépen. ***(T)*** *Hétköznapi algoritmusok, térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű Logo-algoritmusok.* ***(P)*** Tantárgyi gyűjtőmunka az életkornak megfelelő folyóiratokból, könyvekből, a gyűjtött adatok célszerű elrendezése, csoportosítása és felhasználása segítségével. ***(d,k,p)***	Ismerje az algoritmizálás fontosságát, értelmezni tudjon egyszerű algoritmusokat (pl. Logo segítségével).

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Szöveg kép és zene A rajzoló program alapszintű szolgáltatásai. ***(pl)*** A rajzeszközök és a színek. Rajzok, ábrák készítése.***(ú,a)*** *Az ábraszerkesztő- és szövegszerkesztő program egyes alapszolgáltatásainak alkalmazása. A megfelelő rajzeszköz kiválasztása. Egyszerű rajzok készítése.* ***(P,ag,d)*** A szöveg megfelelő begépelése, javítása, módosítása. Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus. ***(H,szk,lk,d)*** *A szöveg karakter szintű formázása: betűtípus, betűméret, félkövér, dőlt és aláhúzott betűstílus aláhúzása.* ***(szö)*** Egyszerű mindennapi dokumentumok. Mentés, megnyitás. ***(úa,vm)*** A multimédia alapelemei: szöveg, hang és kép. ***(K,H,I)*** *Hanganyagok és képsorok lejátszása multimédiás számítógéppel* ***(I,ig,if)***	Ismerje meg valamely szövegszerkesztő és egy egyszerű rajzolóprogram alkalmazási lehetőségeit, képes legyen a felvetett probléma, feladat esztétikus külalakú megvalósítására.
Könyvtárhasználat Raktári rend: szépirodalom, betűrend. Dokumentumtípusok; nyomtatott (könyv, sajtótermékek) ***(gy)*** és nem nyomtatott ismerethordozók. Tájékozódás és viselkedés a könyvtárban. ***(szk)*** Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabad polcos állományában. ***(ag,ö)*** Tájékozódás a dokumentumokról szerző, cím (és egyéb szempontok) szerint a betűrendes leíró katalógus segítségével ***(ag,úa)***	Igazodjon el az iskolai könyvtár állományában, tudja igénybe venni a szolgáltatásokat.

INFORMATIKA 7. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Informatikai alapok A számítógépek története. Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében. ***(I,lk,i)*** *Tájékozódás a mai hardvereszközök világában; tanári irányítással, az informatika tárgyú ismeretterjesztő könyveket, folyóiratokat, CD-ket vagy az Internetet forrásként használva.* ***(F,I,K,p,i)*** A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban. ***(F,I,k,i)***	Tájékozott legyen az informatika történetében. A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban A tanuló ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Tudjon néhány lépéses algoritmusokat alkotni Ismerje fel az algoritmikus szerkezeteket, tudjon egyszerű algoritmusokat alkotni.
Algoritmusok és adatok. Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. ***(F,I,kr,i)*** *Szekvenciális programok értelmezése, kódolása, kipróbálása. Egyszerű logikai és matematikai feladatok megoldása.* ***(T,d,lk)*** A lépésenkénti finomítás elve. ***(F,T,p,lk)*** *Eljárások használata.* ***(T,i)*** Elemi és összetett adatok, egész és valós számok. ***(T,p)***	Tudjon önállóan egyszerű dokumentumokat készíteni.
Dokumentumkészítés számítógéppel Szöveg átrendezése, keresés, csere, helyesírás. ***(F,K,d,lk)*** ***Dokumentumok formai és tartalmi javítása, a helyesírás ellenőrzése.*** ***(E,T,F,lk,k)*** *Szöveget és képet is tartalmazó dokumentumok készítése.* ***(I,d,lk)*** Az Internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. Szerzői jog. Felhasználói etika. ***(I,F,TE,é,szk)*** ***A szoftverek etikus használata.*** ***(ÉN,I,F,szk,é,k)*** Tantárgyi anyag készítése. ***(F)***	Minta alapján tudjon többféle formázást tartalmazó dokumentumot készíteni. Tudja használni a számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikét, vagy az operációs rendszer néhány szolgáltatását.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Kommunikáció a hálózaton Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, szolgáltató és munkaállomás kapcsolata. A hálózat használatának alapszabályai. Saját e-mail cím. Az elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata, küldés, fogadás. Hasznos webhelyek. ***(I,p,k)***	Tudjon küldeni és fogadni elektronikus leveleket.
Könyvtárhasználat *Források keresése szaktárgyi* ***(I,F,E,lk,p,i)*** *A könyvtár dokumentumainak vagy az Internetnek a felhasználásával egyszerű informatikai téma feldolgozása.* ***(I,F,E,H,lk,szk,kr)***	Tudjon információt keresni a segédkönyvekben, tudja, hogy milyen típusú könyvek tartoznak a kézi könyvtárhoz.

INFORMATIKA 8. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Informatikai alapok Neumann-elv. Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében. ***(I,lk,i)*** *A számítástechnika történetére vonatkozó adatok gyűjtése, rendszerezése; tájékozódás a mai hardvereszközök világában; tanári irányítással, az informatika tárgyú ismeretterjesztő könyveket, folyóiratokat, CD-ket vagy az Internetet forrásként használva.* ***(I,lk,i)*** A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban.	A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban.
Algoritmusok és adatok Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. ***(F,I,kr,i)*** *Szekvenciális és feltételes vezérlés, számlálós és feltételes ciklusos programok értelmezése, kódolása, kipróbálása. Egyszerű logikai és matematikai feladatok megoldása.* A lépésenkénti finomítás elve. ***(F,T,p,lk)*** Elemi és összetett adatok, egész és valós számok. *Eljárások használata.* *Különböző számtípusú adatok (egész-, valós-), elemi és összetett adatok használata.* **(T,p)**	A tanuló ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Tudjon néhány lépéses algoritmusokat alkotni. Ismerje fel az algoritmikus szerkezeteket, tudjon egyszerű algoritmusokat alkotni.
Dokumentumkészítés számítógéppel Szöveg átrendezése, keresés, csere, helyesírás. ***(F,K,d,lk)*** *Dokumentumok formai és tartalmi javítása, a helyesírás ellenőrzése.* ***(E,T,F,lk,k)*** Tabulátorok használata. Táblázat készítése. *Szöveges dokumentumokban tabulátorok használata. Az iskolai és a családi élettel kapcsolatos táblázatok készítése.* *Szöveget és képet is tartalmazó dokumentumok készítése.* Az Internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. Szerzői jog. Felhasználói etika. ***(I,F,TE,é,szk)*** *Az Internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. A szoftverek etikus használata.* *Valamely komplex probléma, feladat megoldása informatikai eszközök használatával csoportmunkában, tanári irányítással.* ***(F)***	Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni. Tudjon önállóan egyszerű dokumentumokat készíteni. Pl. önéletrajz

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az adatkezelés alapjai Bevezetés a táblázatkezelésbe. Táblázatok használata a mindennapi életben. ***(F,K,d,lk)*** *Az adatok táblázatos formában történő megjelenítése, előnyeinek bemutatása.* Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. *Adatok táblázatos formába rendezése.* ***(I)*** A táblázatkezelés alapfogalmai (cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet). *A táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Táblázatok számítógéppel történő létrehozása, módosítása (adatbevitel, mozgatás, másolás, törlés). Az elkészült munka tárolása, kinyomtatása.* ***(lk)*** Diagramok készítése táblázatból. *Táblázathoz diagram készítése.* Keresés meglévő adatbázisban. *Az adatbázis-kezelés élményszerű kipróbálása; adatok gyűjtése, feldolgozása (házi, iskolai könyvtár, címlista nyilvántartása); keresés tantárgyi oktatóprogramok adatbázisaiban.* ***(egy)***	Tudjon adatokat táblázatos formában megjeleníteni. Képes legyen adatokat rendezni, feldolgozni.
Kommunikáció a hálózaton Az internet szolgáltatásairól. ***(I)*** Tematikus és kulcsszavas keresők, webböngészés.	Internetes keresőprogramok használata. Keresés a világhálón.
Könyvtárhasználat Tárgyi katalógusok: szakkatalógus, tárgyszó-katalógus. *Források keresése szaktárgyi feladatokhoz tárgyi katalógusok segítségével. A keresett téma kifejezése tárgyszóval, illetve szakjelzettel. (A keresés lépéseinek felismerése és gyakorlása.)* ***(gy)*** *A könyvtár dokumentumainak vagy az Internetnek a felhasználásával egyszerű informatikai téma feldolgozása.* ***(szk)***	Tudja, hogy a tárgyszó, illetve szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki. Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni. Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Informatika
6-8. évfolyam

- A tananyag felépítése lehetővé teszi az elméleti és gyakorlati feladatokban megvalósuló számonkérés többféle módszerének használatát.
- Az elméleti ismeretek számonkérése során alkalmazhatjuk a hagyományos szóbeli vagy írásbeli felelést.
- Tegyük lehetővé néhány témakörnél kiselőadások, tanulói beszámolók előadását, és értékeljük a színvonalának megfelelően.
- Az algoritmusok, adatok és – esetleg - más témakörök esetén is értékelhetjük a tanulók órai munkáját.
- A számonkérés során a megismert szolgáltatások gépi megvalósítása kerüljön előtérbe.
- A témakörök lezárásakor összetettebb gyakorlati feladatok is kiadhatók, figyelve arra, hogy ez ne legyen a legmélyebb részletekig kiterjedő.
- Az egyes részfeladatok végrehajtását az ügyesebb tanulók esetében már a tanórán értékelhetjük.
- Az elméleti ismeretek számonkérése a témakörök lezárásakor feladatlap, vagy gépi teszt formájában.
- Adhatunk a tanulóknak házi feladatot a felsorolt témákban, de tekintettel kell lennünk az otthon lévő viszonyokra.

6. évfolyam szöveges értékelése:

M – megfelelt
J – jól megfelelt
K – kiválóan megfelelt

Megjegyzés:

1. A szöveges értékelés osztályzatra nem váltható, a félévi, illetve az év végi tanulmányi átlagba ily módon nem kell beszámítani.

2. **Megfelelt (M)** minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismeretek alkalmazására tanári segítséggel képes.

3. **Jól megfelelt (J)** minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismereteket önállóan is jól alkalmazza.

4. **Kiválóan megfelelt (K)** minősítést kap az a tanuló, aki a tanult ismeretek önálló alkalmazásán túl kiemelkedő teljesítményt nyújt.

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK ÉS EGYÉB TANESZKÖZÖK
Informatika
6-8. évfolyam

- Az életre szóló tanulás a tantárgy esetén valósággá kell válnia, ezért olyan könyveket kell a tanulókkal beszereztetni, melyeket több éven keresztül használhatnak.
- Fontos, hogy megfelelően érzékeljük a helyzetet, milyen géppark, milyen szoftverek állnak rendelkezésre és milyen mélységig fogjuk tanítani az adott témakört.
- A differenciált oktatás igényei megkövetelik, hogy az általános iskolák könyvtáraiban, ahol a diákok többsége még kezdő, mégis legyen a haladó kötetekből is néhány példány a tájékozottabb diákok és a tanárok számára.
- Az életkori sajátosságok figyelembevétele.
- Tekintettel kell lennünk a szülők anyagi helyzetére, ezért hasonló tartalmú könyveknél a kiadás minőségét megfelelő mértékig célszerű figyelembe venni.

KÖRNYEZETISMERET

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

A **tantárgy célja, hogy megalapozza a tanulók természettudományos ismereteit a szűkebb és tágabb környezetükről, felkeltse a tanulókban a környezetük élő és élettelen világa iránti érdeklődést.**

Bátorítson a természet és a lakóhelyi környezet önálló megismerésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére". Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas képzeteket alakítson ki a közvetlenül vagy közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről.

Javítsa a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységét, alapozza meg a környezet értékeit tisztelő, azokat megóvni kész magatartásukat. Segítse őket tájékozódni természeti és társadalmi környezetükben, intse őket a veszélyhelyzetekkel kapcsolatos óvatosságra.

A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd – egyre táguló körben –távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásával, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. **Fedezzék fel a természet sokszínűségét, szépségét, és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.**

A tanítás –tanulás folyamatában törekedjünk a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd **hazánk értékeinek megismertetésére, megszerettetésére.** Olyan pozitív attitűd kialakulását segítsük, mely erősíti a **lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz, nemzetünkhöz és az Európai unióhoz tartozás érzését alapozza meg.**

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges képességeit folyamatosan és rendszeresen fejlessze.
Fejlessze az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességeket.

Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotást mind személyes, mind közös, tevékeny **tapasztalatszerzéssel** készítse elő. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanításával, begyakorlásával, alkalmazásával keltse fel –a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben –a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsuk meg a tanulókat egyre nagyobb önállósággal **szabályosan, balesetmentesen közlekedni, elemi fokon tájékozódni a térben, és az időben.**

Nyújtson ismereteket az **anyag** különböző formáinak érzékelhető tulajdonságairól. A mindennapok tapasztalataira építve, segítse észlelni, és elemi szinten értékelni azok mennyiségi és minőségi változásait.

Fejlessze helyes egészségszokásaikat, alapozza meg önmaguk, valamint az élő és élettelen környezetük iránti felelősségérzetüket, segítse a környezeti harmónia létrejöttéhez és fenntartásához szükséges magatartásuk és életvitelük alakulását.

Fejlesztési követelmények

Természettudományos ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően tudjon ismeretekhez jutni a valóság megfigyelésével, valamint különböző képi és szöveges ismerethordozók révén. Tanítói segítséggel tudjon tájékozódni egyszerűbb forrásanyagokban, és legyen jártas az ismeretek gyűjtésében.

Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait észlelni, és azokat elemi szinten megfigyelni. Tanítói irányítással, segítséggel tudjon ismeretekhez jutni a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak mérése, egyszerû kísérleti vizsgálata és modellezése által. Ismerje fel a vizsgálódásokhoz, mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen.

Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben elő forduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az ûrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában. Legyen gyakorlata a mennyiségek mérésében és a mértékegységek használatában.

Szerezzen jártasságot a jelenségek, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerûen tudja megfogalmazni, és tanítói segítséggel rajzban és írásban rögzíteni azokat.

Tudja a megszerzett ismereteit elmondani, ábrázolni, leírni. Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinak elemi szintû összehasonlításában. Legyen képes a természeti, és ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összevetni, különböző szempontok szerint csoportokba rendezni, vizsgálódásainak eredményeit elemezni, értelmezni.

Tudja magyarázni ismereteinek mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában a tanultakat.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, és ezért becsülje meg környezetének értékeit.

Ismerje a biztonságot szolgáló szervezetek munkáját (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem). Tudja, hogyan kell viselkednie veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozódás az élettelen természetről

Az anyag

Ismerje meg vizsgálódásai alapján a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagok néhány jellemző tulajdonságát, tudja az anyagokat különböző megadott szempontok szerint csoportosítani.

Legyen tájékozott arról, mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez.

Tartózkodjék az élvezeti és kábítószerek kipróbálásától. Ismerje meg azokat a szervezeteket, akiktől segítséget lehet kérni.

Tudja, mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Energia

Legyen képes felismerni és néhány szóval megfogalmazni a természeti jelenségek változásának okait.

Az idő és a természeti jelenségek

Ismerje, napszakok és évszakok változását, és használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket.

Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Tudjon tájékozódni a mindennapok időviszonyaiban.

Tudja használni az idő meghatározó kifejezéseket.

Tudjon az időben viszonyításokat végezni, és eseményeket, jelenségeket, tárgyakat, személyeket időrendbe állítani.

Tudja, hogy az idő múlásával az élőlények is változnak, így mi magunk is. Ismerje fel e változások szabályszerűségét, okait.

A tér és a természeti jelenségek

Tudjon tájékozódni térben.

Tudja a környezetében előforduló tárgyak méretét saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez viszonyítani, helyzetét, mozgását különböző nézőpontból szemlélni, elképzelni, jellemezni. Legyen képes irányokat megadni viszonyítással vagy égtájakkal.

Tudjon tájékozódni a lakóhelyén és annak környékén, tudjon útbaigazítást adni.

Ismerje a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Tudja, hogyan kell viselkedni különböző veszélyhelyzetekben.

Ismerje Magyarországon belül lakóhelye elhelyezkedését. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival.

Tudja lakóhelye tájképi sajátosságait összehasonlítani más hazai tájakkal. Legyen fogalma a szomszédos országokról.

Tájékozódás a természettudományos megismerésről

Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezzük meg.

Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat.

Tudjon önállóan a környezetére vonatkozó kérdéseket megfogalmazni. Tudjon beszámolni a saját tapasztalataiból, álló-és mozgóképekről, történetekből, leírásokból, a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről tanítói segítséggel. Tudjon írásban válaszolni egyszerû szóbeli vagy írásbeli kérdésekre. Tudjon egyszerû jelenségeket vázlatosan ábrázolni.

Az élő természet

Tudja elválasztani az élőt az élettelentől.

Legyen képes az élőlények főbb jellemzőit megfigyelni, elmondani, lerajzolni és néhány mondatban leírni.

Tudjon élőlényeket egyszerű csoportokba sorolni (pl. növény, állat, emlős, madár, fás szárú, lágyszárú)

Emberismeret, önismeret, honismeret

Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit.

Legyen igénye a személyes higiéniára, a test és a ruházat gondozására.

Figyelje saját testének működését és ismerje fel az egészségestől eltérő változásokat, a betegség tüneteit.

Fogadja el a testi fogyatékkal élő embereket, alakuljon ki irántuk segítőkész magatartás.

Ismerje fel a harmonikus kapcsolat kialakításának szükségességét a természeti és társadalmi környezettel. Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival.

Becsülje meg környezete értékeit. Ismerje a környezetszennyező anyagokat.

Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek.

KÖRNYEZETISMERET

1-4. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Heti óraszám		1	1	1,5	2
Téma-körök	Tudományos megismerés alapozása	Folyamatos			
	Az élő természet alapismeretei	10	13	18	22
	Az élettelen természet alapismeretei	7	5	10	4
	Testünk, életműködésünk	4	4	4	6
	Tájékozódási alapismeretek	4	2	7	20
	A lakóhely ismerete, Közlekedés	6	7	-	-
	Lakóhely, Országismeret, (Hon és népismeret)	-	-	8,5	14
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	4	4	4	4
	Témazáró felmérések	2	2	4	4
	Éves óraszám	**37**	**37**	**55,5**	**74**

KÖRNYEZETISMERET 1. ÉVFOLYAM

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Tudományos megismerés alapozása Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. Különféle anyagok felismerése érzékszervi tapasztalással, játékos formában. Tapasztalatszerzés a környezetről az osztályteremben és az osztálytermen kívül séták és kirándulások során. A megfigyeltek pontos megfogalmazása szóban. Saját korábbi élményeikről néhány mondatos beszámoló szóban. A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzos rögzítése tanítói segítséggel, korábbi személyes élmények beépítése. Anyagok, tárgyak, képek, szókártyák csoportosítása tetszőleges és megadott szempontok szerint. Csoportosítási szempont észrevétele. Egyszerű képi és szöveges információk, jelek értelmezése a megismert területeken. (A feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.) **2. Az élő természet alapismeretei – Környezetünk védelme (K, T, /k, lk)** Az **élő és élettelen** közötti különbség. Az élő és élettelen jellemzői. Élőlény, ember, állat, növény. – Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása. Az állat- és a növényfogalom gazdagítás. Életjelenségek (mozgás, táplálkozás, növekedés) megismerése. A tanuló közvetlen környezetében gyakran előforduló növények és állatok megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés a tanító irányításával. A sokféleség bemutatása. A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen, rajzon. A közvetlen környezetben előforduló fák, bokrok, virágok, gyakori **növények** megfigyelése (mérete, alakja, színe, illata, jellemző részei, élőhelye), lerajzolása – pl: levelek, termések. Egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságok alapján tanítói segítséggel. A növények anyagcseréjével kapcsolatos gyermeki elképzelések feldolgozása.	**Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt. Az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.**

Elemi ismeretek a növénygondozásról (mag- és palántaültetés, öntözés). Növények gondozása az osztályban.

A közvetlen környezetben előforduló **állatok,** hobbi – társállatok megfigyelése, megismerése (mérete, alakja, színe, hangja, mozgása, táplálkozása, szaga, jellemző tevékenységei, szaporodása). Egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságok alapján tanítói segítséggel. Tanulmányi séta: háziállatok megtekintése.

A természeti környezetben tanúsított helyes magatartás kialakítása. Téli madárvédelem.

Környezetünk védelme. Lakóhely, osztály, iskola, és az iskola környéke tisztaságának óvása. Az egészséges életkörülmények megismertetése, kialakítása. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formák kialakítása, hulladékgyűjtés.

3. Az élettelen természet alapismeretei (K, T, H, TE, /egy, k, lk, p, sz)

A **tárgy és az anyag** megkülönböztetése a nyelvhasználatban. Használati tárgyak anyagai. A halmazállapotok bemutatása. Szilárd, folyékony, légnemű. Halmazállapotok felismerése. Jég, víz, gőz. Változások páros kölcsönhatásokban. (Az anyaggal kapcsolatos gyermeki elképzelések feltárása egy adott vizsgálódás során.)

Az évszakok.

Élővilág évszakos változásai. Az évszakok sorrendje (ősz, tél, tavasz, nyár), az évszakok jellemzői, időjárásának megfigyelése. A hónapok neve és sorrendje. A hét napjainak elnevezése sorrendje.

A nap időtartama, a napszakok sorrendje, változása, jellemzői.

Egyszerű beszámoló szóban a napi időjárásról, a különböző napszakokban történtekről.

Az **időjárás** elemeinek megfigyelése: napsugárzás, hőmérséklet, szél, felhőzet, csapadék.

Az időjárás elemeinek és változásának megfigyelése, rajzos rögzítése. A víz megjelenési formái a természetben. Az időjárás megfigyelése során a víz különböző megjelenési formáinak felismerése: eső, hó, jég, zúzmara, dér, köd, pára.

Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, helyi szokások. Ezek megismerése (pl.: szüret, Márton-nap, karácsony, regölés, húsvét, madarak és fák napja)

4. Testünk, életműködésünk (ÉN, TE, /é, k, lk)

Az ember. Testünk főbb részei, testrészek, érzékszervek. Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. Testünk működésének, változásainak megfigyelése különböző hatásokra.

Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (szívdobogás, légzés, alvás, mozgások, alvás és ébrenlét). Érzékszerveink szerepe a környezet megismerésében.

A helyes **napirend,** időbeosztás. Az évszakoknak, időjárásnak megfelelő öltözködés. Helyes tisztálkodási szokások, a helytelen szokások megbeszélése. Érzékszerveink óvása. Óvodai szokások folytatása, gyakorlása. (Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a helyes öltözködéssel, tisztálkodással, a betegséggel, balesettel kapcsolatban.)

A szervezte számára szükséges táplálékok ismerete, a megfelelő **táplálkozási** és **étkezési szokások** kialakítása. A rendszeres és változatos táplálkozás fontossága. Az anyagok (élelmiszerek) érzékelhető tulajdonságainak vizsgálata tapasztalással. Tapintás, ízlelés, látás, hallás. Játékos érzékelési gyakorlatok.

Az **egészség** és a **betegség.** Az egészséges életmód: tisztálkodás, fogápolás, helyes öltözködés, testedzés.

5. Tájékozódási alapismeretek, az iskola (T, /egy, sz)

Az **iskola** neve. Az iskola épületének a megismerése, tájékozódás az épületben. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetésének a megbeszélése. Az iskolai élet legfontosabb szabályainak megismerése. (Köszönés, kérés, megköszönés.) Óvoda és iskola közötti különbségek. Az iskola dolgozói és munkájuk.

Az iskola környékének jellemzői. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról.

Térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben, irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek meghatározása.

Saját testhez viszonyított irányok (előtte, mögötte, mellette, közötte, fölötte, alatta, jobbra, balra). Játékos gyakorlatok az említett irányok helyes használatára.

6. Lakóhely ismerete, az otthon – Mesterségek és foglalkozások – Közlekedés (H, I, K, T, / é, egy, l, k, n, p)

A **település** (településrész) neve. A tanuló lakhelyének pontos címe. Az iskola pontos neve, címe. Az iskola környékének bejárása. A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei, nevezetességei. Régi és mai **mesterségek,** foglalkozások.

Az **otthon**, élet a **családban**. A család: család tagjai, tulajdonságok, foglalkozások, családi ünnepek. Gondoskodás a családban. Rokonok, szomszédok, barátok.

A **közlekedés** veszélyhelyzetei. Jelzőtáblák, közlekedési lámpa, zebra. A gyalogos közlekedés szabályai. Közlekedési járművek, csoportosítása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok használata. Baleset megelőzés, segítségkérés

KÖRNYEZETISMERET 2. ÉVFOLYAM *A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.*

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. A tudományos megismerés alapozása (folyamatosan) A természeti és technika tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzelések megfogalmazása beszélgetésekben. A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás a tanulók közvetlen környezetében (a természetben, háztartásban, a lakóhelyen) lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében. A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Összehasonlítások az érzékletek alapján (pl. nagyobb, hangosabb). Megfigyelések rögzítése tanítói irányítással írásban. A tanuló környezetében — a természetben, a háztartásban, a lakóhelyen — található gyakori tárgyakból (pl.: lehullott levelek, száraz termések, kavicsok, üres csigaházak, kelmedarabok, címkék, kupakok stb.) különböző gyűjtemények készítése és rendezése. Egyszerű mérések végzése, mértékegységek használata. (Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel, tanítói segítséggel.) A közvetlen és a közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése. Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban. A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban, tanítói segítséggel. Rövid, szóbeli vagy írásbeli válasz adása önállóan.	• **Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbtanuláshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.** **Tudományos megismerés alapozása** **Megfigyeléseiről, tapasztalatairól a tanuló tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján.** Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel. Ismerje fel a tanult jelenségeket rajzról, képről. Ismert témakörben csoportosítson megadott szempontok szerint.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
2. Az élő természet alapismeretei (H, K, T, /é, egy, k, p, sz) **Az élő természet.** Az állat és növényfogalom gazdagítása. A kertben termesztett **növények** megfigyelése, leírása, vizsgálata. Csoportosításuk, felhasználásuk szerint. Növényi táplálékaink. Gyümölcsök, zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban. Tanulmányi séta: tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján a különböző élőhelyek (a település, a kert, az erdő, a mező, a vízpart) élővilágáról. A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társként tartott **állatok** élete közötti különbség, főbb jellemzőinek megismerése. Kapcsolatuk a környezettel. Az állatok viselkedésének megfigyelése, leírása, összehasonlítása. A környezet élőlényeinek megbecsülése, védelme. Téli madárvédelem. Élőlények egyszerű csoportosítása a jellemző jegyek alapján (pl.: növény, állat, fás szárú, lágy szárú, egy évig élő, több évig élő; emlős, madár, rovar). A megfigyelt jelenség okainak keresése, annak észrevétele, hogy egy adott ok megléte befolyásolja a jelenség létrejöttét (életfeltételek). Az ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele. Tájékozódás **az időben**. Időmérések végzése, mértékegységeinek használata. Az élőlények változásának megfigyelése, az időben (növekedés, fejlődés, pusztulás). Az idő és az életmód kapcsolatának észrevétele (téli álom, költöző madarak, lombhullatás, egy évig, több évig élő növények).	**Az élő természet alapismeretei:** **Mutasson be tanítói segítséggel a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel a jellemző jegyeit megadott szempontok alapján.** A) **Növény neve:** Jellemzői: **a) fás szárú vagy lágy szárú** **b) örökzöld vagy lombhullató** c) fa, cserje, vagy lágy szárú növény d) növény részei B) **Állat neve:** Jellemzői: **a) testét mi fedi** **b) lakása** c) szaporodása d) **egyéb tulajdonságai** (ami eszébe jut az adott állatról; pl.: táplálkozás szempontjából ragadozó, növényevő, mindenevő; védett- e; család tagjai; stb.)

3. Az élettelen természet alapismeretei, az anyag – Környezetünk védelme (H, K, T, /d, egy, k, p, sz)	Az élettelen természet alapismeretei:
Az érzékszerveink szerepe környezetünk megismerésében. Információszerzés érzékeléssel. A környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságainak (szín, alak, hőmérséklet, keménység, rugalmasság, íz, szag) megfigyelése. Mérhető és nem mérhető tulajdonságok. **Élelmiszerek.** – A tanuló közvetlen környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak (alak, szín, felület, alaktartás, összenyomhatóság, illat, íz, hang, stb.) megtapasztalása. Az érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok. A természetes és mesterséges **anyagok** szerkezetének megismerése. Az anyagok csoportosítása (fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány, műanyag). Az anyagok tulajdonságai – alaktartás, átlátszóság, összenyomhatóság, és használata közti összefüggés felismerése. A tárgyak anyagai. Az anyagok mérhető és nem mérhető tulajdonságai. Becslések, egyszerű mérések végzése. A **levegő** tulajdonságai, mozgása. A **víz** tulajdonságai, halmazállapotai. Az anyag nyersanyagból termékké alakulása. (Búza, liszt, kenyér.) A mindennapi életben használt néhány technikai eszköz. Összehasonlítások, sorba rendezések az érzékletek és mérések alapján. Kapcsolat keresése a tulajdonság és a funkció között. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Egyszerű használati tárgyak készítése. **Környezetünk védelme.** Ártalmas anyagok az otthonunkban és a környezetünkben. Levegő-, víz-, talajszennyező anyagok. A környezet szervezetünkre gyakorolt ártalmas hatásai (napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők). Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik.	Tudja az anyagokat csoportosítani érzékelhető tulajdonságaik és anyaguk alapján.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tájékozódás az **időben.** (Ma, tegnap, holnap.) Az idő kifejezésére szolgáló kifejezések használata, az idő becslése és mérése. A naptár. Időmérő szerkezetek. (Perc, óra, nap, hét, hónap, év.) Az élővilág néhány éves ciklusa. Az év **jeles napjai.** Karácsony, farsang, húsvét, Péter – Pál napja. Az **időjárás.** Az időjárás hatása az élőlényekre. Megfigyelés, hőmérsékletmérés, lejegyzés **4. Testünk, életműködésünk (ÉN, K, T, /egy, k, n, p)** **Az ember.** Az egyedfejlődéssel és az öröklléssel kapcsolatos gyermeki elképzelése megbeszélése. (Csecsemő, gyermek, serdülő, felnőtt, idős.) Életműködésünk főbb jellemzői (mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés). Legfontosabb szerveink szerepe életünkben. Fogalomalkotás a belső szerveinkről, szerepükről. A környezet szervezetünkre gyakorolt ártalmas hatásai (napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők). A 8-9 éves gyermek **helyes napirendjének** kialakítása. A szervezet számára szükséges táplálékok ismerete, a helyes táplálkozás fontossága, szokások kialakítása. Különböző mérések elvégzése a saját testen. A helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. Gyermekbetegségek, és ezeket gyógyító orvosok munkájának megismerése. **Eltérő fejlődésű embertársaink.** – Fogyatékos, sérült embertársaink elfogadása. Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.	**Tanítói segítséggel sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben.** **Nevezze meg az évszakok jellemző időjárás jelenségeit tanítói kérdések alapján.** • **Testünk és életműködésünk: Tudjon, tájékozódjon saját testén.** Ismerje az egészséges életmód feltételeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
5. Tájékozódási alapismeretek, az iskola (H, K, T, /é, egy, k, p, sz) Út az otthontól az iskoláig. Az **iskola** környékének megfigyelése (közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, intézmények, szobrok, nevezetes és érdekes épületek, szabadidő eltöltésének helyei, a felszín formái). Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén. Séta, kirándulás a település környékének nevezetes helyeire. **6. A lakóhely ismerete, az otthon – Mesterségek, foglalkozások – Közlekedés (F, H, K, /egy, i, k, p)** Az **otthonunk** környezete. A település és környékének, megfigyelése, jellemző felszíni formái, vizei. A **lakóhely múltjának** megismerése. A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. (Régi és mai mesterségek, foglalkozások.) Családi és nemzeti ünnepek. A lakóhely **közlekedése.** A közlekedés szabályai.	• **Tájékozódási alapismeretek:** • **Tudja elmondani adatait (születési hel idő, szülei neve)** • **Tudja megnevezni lakóhelyét, és pontos címét.** **A lakóhely ismerete:** Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit.

KÖRNYEZETISMERET 3. ÉVFOLYAM *A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.*

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Tudományos megismerés alapozása Beszélgetés a természeti és technikai tárgyakról, jelenségekről. Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, egyszerű természeti jelenségek felismerése (a megismert szempontok alapján). A változások fontosabb okainak megnevezése tanítói segítséggel. A közvetlen és a közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése, általánosítása. A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel. Rövid szóbeli vagy írásbeli válasz adása önállóan. Tanítói segítséggel tájékozódás egyszerűbb forrásanyagokban. Alapvető könyvtári ismeretek. Ismerkedés a közvetlen tapasztalással nem megszerezhető ismeretek forrásaival (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló- és mozgóképek) A mindennapi életben fontos szerepet játszó mennyiségek és azok mérésének fokozatos megismerése, gyakorlása. Mérések, mértékegységek használata. (Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel.	**A tudományos megismerés alapozása** • A tanuló rögzítse írásban tanítói segítséggel tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
2. Az élő természet alapismeretei, az idő – mozgás (ÉN, H, K, T, TE, /egy, lk, p) A **növények** életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásának hatása a növények életére (pl. fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok). A növények fejlődésének megfigyelése, a megporzás. A növény szaporítószerve. A virág részeinek megismerése. A növényi élet évszakos ritmusa. A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására. Kapcsolatok az élőlények és az élettelen környezetük között. (Kapcsolatok: növény – növény, állat – állat, növény – állat.) A környezet és a **mozgás** viszonylagosságának felismerése. Hely-, és helyzetváltoztató mozgások megfigyelése. Különböző **állatok** viselkedésének, fejlődésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolataiknak megfigyelése a valóságban, valamint álló- és mozgóképeken. Élőlények csoportosítása adott szempontok alapján (emlős, madár, gerinctelen állatok.) A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok eltérő viselkedése évszakonként. Vízben és a szárazföldön élő állatok életfeltételeinek vizsgálata. Vízpartok élővilágának megfigyelése. Halak, hüllők, rovarok, emlősök, madarak megfigyelése a természetben. A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága a természetben. **Tápláléklánc.** Kapcsolatok keresése az élőlények között. Viselkedés a természetben. Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása. A környezet élőlényeinek megbecsülése, védelme.	**Az élő természet** • Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb jellemző élőlény fajt. • **Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.** • **Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek, hogyan őrizhető meg az egészség.** Tolerálja társai betegségeit. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.

3. Az élettelen természet alapismeretei, az anyag, az energia (K, T, TE, /d, k, kr, lk, p) A környezetben előforduló **anyagok** mérhető tulajdonságai. A kölcsönhatások, változások megfigyelése, előidézése. **Halmazállapot-változások** a mindennapi életben, az ismeretek bővítése. A hőmérséklet változása. A **víz előfordulási formái** a természetben, Időjárási hatások. A **víz körforgása**, a víz útja a természetben. A vizek haszna és veszélyei. A fagyás, olvadás, oldódás, forrás, párolgás, lecsapódás megfigyelése. E jelenségek hasznosítása a mindennapi életünkben. Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban közösen, előzetes megbeszélés után. Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján. A halmazállapot-változás megtapasztalása, feltételeinek előállítása. Kölcsönhatások bemutatása, egyszerű kísérletekkel változások előidézése. Játékos ismerkedés egyszerű keverékekkel, oldatkészítéssel. (Oldószer, oldott anyag, oldat, szén-dioxid.) Tapasztalatok általánosítása, megfigyelések rögzítése. Az **időjárás elemeinek** (napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék) és változásainak megfigyelése. A víz halmazállapotainak felismerése, a csapadékfélékben. **Az energia. A mágnes** tulajdonságai, vizsgálódás a mágnessel. Vonzás és taszítás. Játékos vizsgálódások mágnesekkel. Mágneses működésű eszközök a környezetünkben (pl. zárak, sakktábla, hangszóró). **Az égés.** Az égés feltételei. Éghető és éghetetlen anyagok. A tűz haszna, káros hatásai, tüzelőanyagok. Mi okozhat tüzet a háztartásban? (elektromos készülékek, gyufa, karácsonyfa, gyertya) Tűzoltás, tűzoltó készülékek, a tűzoltók munkája. Tűz riadó az iskolában. – Mi a teendő?! **A fény.** A természetes és mesterséges fényforrásaink megismerése. Átlátszó, áttetsző. Árnyjátékok.	**Az élettelen természet** • **Tudja az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra.** • Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat képek, vagy egyéb szemléltetés alkalmával.

4. Testünk és életműködésünk (ÉN, T, TE, /egy, k, lk) Az **ember, a testünk** főbb részei és működése. Testünk mérhető tulajdonságai. Az életjelenségek változásainak megfigyelése saját testen és a társakén. Az egészséges életmód, helyes napirend, életrend. A helyes táplálkozás. Fontosabb élelmiszerek, táplálkozási ártalmak. A környezet változásainak hatása életünkre. Egészség, sport. **A légzés**. A tiszta levegő fontossága. Légúti betegségek, allergiák. **A betegség** tünetei (rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés). A leggyakoribb fertőző betegségek. A betegségmegelőzés lehetőségei. A betegápolás, beteglátogatás szabályai. A kuruzslás veszélyei. **Találkozás önmagaddal.** A magatartási és illemszabályok, valamint a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése (pl. kézmosás, zsebkendőhasználat). Eltérő fejlődésű embertársaink elfogadása (sajátos nevelési igényű gyermekek.)	
5. Tájékozódási alapismeretek, az iskola, térképismeret (H, K, /egy, k, lk, p, sz) **Tájékozódás, térképismeret.** Alaprajz készítése körülrajzolással, kicsinyítéssel. Az osztály, iskola környékének alaprajza. Útvonal rajzok, térképvázlatok készítése. – **Térkép**. A valóság térképi ábrázolásának megismerése. A térképjelek: a felszín és a vizek ábrázolása, országhatár, megyehatár jelölése. Ismerkedés Magyarország domborzati és közigazgatási térképével. Térképszerű képes ábrázolások; együttesen tervezett térképjelek használata. Elemi tájékozódás Magyarország megyéinek térképén, a lakóhely megjelölése.	**Tájékozódás** • Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton. • **Tudja elmondani helyesen a fő világtájakat.** • **Tudja a lakóhelyének, településének jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit.** Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent a lakóhelyén.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az iránytű. Fő világtájak, mellékvilágtájak. Tájékozódás a világtájak és az iránytű segítségével. **Felszínformák.** A lakóhely és környékének felszínformái. Állóvizek, folyóvizek. Hogyan alakítja az időjárás a felszínt? **6. Lakóhely ismerete, országismeret, közlekedés, környezetvédelem (F, H, K, T /egy, k, lk, p)** **Földünk, hazánk,** lakóhelyünk. (Elemi tájékozódás Magyarország megyéinek térképén.) Magyarország fekvése (a felszín változása kialakulása), haza, nemzet és ország fogalma. Hazánk fővárosa Budapest. Az ország, a főváros nevezetességeinek megismerése. Közvetlen, vagy közvetett (tanulmányi séta, tv, videó, dia, könyv, könyvtár) tapasztalatszerzés. Anyanyelvünk, jelképeink. A **lakóhelyünk élete**, felszíne és vize. Beszélgetés a gazdálkodási formákról. A környeztünkben lévő néhány termék előállításának megismerése. Anyanyelvünk, jelképeink. **Környezetvédő viselkedés,** magatartás kialakítása. Helyi környezetvédelmi problémák; a lakóhelyet szennyező források megfigyelése. Otthonunk és a lakóhelyi környezetünk rendje, tisztasága és a környezetszennyezés forrásai. **Közlekedés** lakóhelyünkön, kerékpáros közlekedés szabályai és veszélyei. Helyes közlekedési formák bemutatása, gyakorlása.	

KÖRNYEZETISMERET 4. ÉVFOLYAM – TARTALOM

1. Tudományos megismerés alapozása

A tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése. Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, megadott szempontok alapján, egyszerű kísérletek végzése.

Összefüggések keresése a vizsgálódások során, a változások nyomon követése. Mérések végzése, a mérőeszközök, a mértékegységek használata. Önálló mérés a gyakori szabvány mértékegységek alkalmazásával.

Az ismeretforrások (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló- és mozgóképek) felhasználása a megismeréshez tanítói segítséggel. Önálló beszámoló a forrásanyag ismereteiből.
Tapasztalatszerzés. Tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel. A tapasztalatok rögzítése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel. Az adott tárgyról, jelenségről véleményalkotás. Kérdés felvetése az adott összefüggésről, problémáról.
Folyamatos megfigyelés.

2. Az élő természet alapismeretei (H, K, T, TE, /d, egy, k, lk, p)

Növény- és állatfajok jellemzői (testfelépítése, szervei, táplálkozása, szaporodása, viselkedése, alkalmazkodása a környezethez.
Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata.

A lakóhelyen, a tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői; néhány lágy- és fás szárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek tápláléklánccba sorolása.
Megfigyelt tulajdonságok alapján az állatok, növények jellemzése szóban vagy írásban.

A TOVÁBBJALADÁS FELTÉTELEI

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Az élő természet alapismeretei

- Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon.
- **Tudjon megnevezni legalább két életközösséget.**
- **Az életközösségeken belül tudjon megnevezni három – három növényt és állatot.**
- **A felsorolt állatokat segítséggel tudja besorolni a következő csoportba: emlős vagy madár.**
- Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot.
- Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.

- **Víz – vízpart. Tudjon felsorolni a víz – vízparton élő állatot, növényt. Tudja tanítója segítségével besorolni őket a következő csoportokba: emlős madár, hal.**

- **Tudja a fa részeit**
- Tudjon tulajdonságot mondani (egy – egy) a következő erdőfajtákra: természetes, telepített, lombhullató, örökzöld, vagy segítséggel tudja az adott tulajdonságokat a megfelelő erdőfajtákhoz kapcsolni.

Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése **az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége** között. Legfontosabb állatvédelmi szabályok fontossága, tudatosítása. **3. Az élettelen természet alapismeretei, környezetünk védelme (H, K, T, /d, k, kr, lk, p)** **Környezetünk tisztasága, szennyezettsége** (a talaj, a víz, a levegő, az erdők, az állatok, az emberiség veszélyeztetettsége). Az életfontosságú víz. A vizek haszna. A szennyezettség hatása az élőlényekre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei. Otthonunk tisztasága, szennyező forrásai. **Szelektív hulladékgyűjtés.** A különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismerése és szükségességének belátása. A lakóhely környezetében előforduló anyagok összetettségének észrevétele. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése. Beszélgetés az egyes **energiát** adó anyagok készleteinek végességéről. A természet anyagainak felismerése. (Különféle anyagok megkülönböztetése.) **4. Testünk és életműködésünk (ÉN, T, TE /é, egy, k, lk)** Az **ember** életkori szakaszai.(Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése, tanítói segítséggel.) Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, **helyes és helytelen szokásainkról** A különböző korú emberek szervezetének, életműködésének, viselkedésének összehasonlítása. Kapcsolat a kisebbekkel, idősebbekkel és a társakkal. Az ember, társas lény, a barátság.	**Az élettelen természet alapismeretei** • **Tudja felsorolni az időjárás elemeit.** Tudjon példát mondani arra, hogy hogyan védhetjük a levegőt, talajt, vizet. **Testünk és életműködésünk** • **Tudja megnevezni testünk főbb részeit és azok működéseit.** • **Tudjon példát mondani arra, hogy hogyan őrizhető meg bőrünk, fogaink, hajunk egészsége, épsége.**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Testünk védelmi vonala. A bőrünk felépítése és egészségének védelme. Táplálkozási betegségek és az **egészséget károsító szokások** (vegyszerek, mérgező anyagok, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószerezés). A reklámok hatása életmódunkra. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével.	• Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, ismerje a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább. • Tudjon egy – két példát mondani az egészséges táplálkozás élelmiszerei közül.
5. Tájékozódási alapismeretek, térképismeret (H, K, T, /d, k, kr, lk)	**Tájékozódási alapismeretek, térképismeret**
A térkép. Tájékozódás a térképen. „Amiről a térkép mesél." Térképjelek felismerése (domborzat, vízrajz). A felszín változása és kialakulása. Medence, alföld, középhegységek, magashegységek, forrás, meder, torkolat. Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén és közigazgatási térképén. Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén. Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Közvetett tapasztalatszerzés a helyben nem megtapasztalható felszíni formákról és vizekről.	• **Ismerje a térkép színeit, tudja megnevezni a hozzájuk kapcsolódó felszíni formákat. (zöld, sárgásbarna, barna, kék).** • Ismerje és tudja megnevezni a következő felszíni formákat: síkság, domb, dombság, hegy, hegység, (álló és folyóvizek: tó, folyó). • Tudjon leolvasni a térképről magassági számot. • Tudja megnevezni Magyarország nagy tájait. Tanítója segítségével tudja a térképen megmutatni. Kérdések segítségével legyen képes 1-2 mondattal jellemezni hazánk tanult tájait. • **Tudja azt, hogy lakóhelye melyik nagy tájon helyezkedik el.** Legyen képes egyszerű összefüggéseket alkotni az összetartozó témákon belül.
6. Lakóhely, országismeret, hon és népismeret, közlekedés (H, K, T, /d, egy, k, kr, lk, p) **Magyarország fekvése, haza, nemzet és ország fogalma.** Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben. Magyarország tájainak természeti adottsága, élet a tájakon. Az Alföld, a Kiskunság, a Nagykunság, a Kisalföld, az Alpokalja, a Dunántúli-dombság, a Dunántúli-középhegység, az Északi-középhegység. Legnagyobb tavunk a Balaton. Településtípusok (város, falu, tanya). Magyarország és környezete, Tájékozódás arról, hogy magyarokon kívül **más népek is élnek határainkon belül,** és hogy magyarok élnek határainkon kívül is.	

Szomszédaink, népcsoportok kisebbségek hazánkban. Magyarok határon túl. Magyar, nemzetiségi (és roma) népszokások. **Híres magyarok,** hírünk a világban. A lakóhely és környékének természeti és **kulturális értékeinek megkeresése** a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése. A lakóhely nevezetes szülöttei, híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása. Helyes **közlekedési** magatartási formák bemutatása, gyakorlása. Lakóhely közlekedése, szabályok, veszélyek.	

KÖRNYEZETISMERET

ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, SEGÉDLETEK

1-4. évfolyam

- Munkáltató tankönyvek – Füzet – Színes ceruza

- Térképek – Atlasz
- Biológiai album
- Gyermek enciklopédiák, lexikonok – (Ablak-zsiráf, Szóbúvár)
- Magyar értelmező kéziszótár

- Földgömb
- Iránytű

- Diavetítő - Diaképek
- Kísérleti eszközök

- Rajzlap, karton, ragasztó, olló, gyurma, újságok, terepasztal, fotók, képeslapok

KÖRNYEZETISMERET

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

1-4. évfolyam

Szóbeli értékelés folyamatos /ösztönző jelleggel/:

- a megfigyelés pontossága
- szakszavak használata
- gondolatok szabatos megfogalmazása
- térképismeret
- tárgyi tudás mélysége
- mennyire önálló, összefüggő a felelet
- algoritmus ismerete

Az értékelés módjai:

Szöveges értékelés:

- 1. osztályban negyedévenként és félévkor a tájékoztató füzetben, év végén a bizonyítványban, 2. osztályban az első negyedévben és félévkor a tájékoztató füzetben szöveges értékeléssel értékeljük a tanuló teljesítményét.

Érdemjeggyel való értékelés /1-5 osztályzatokkal/:

- írásbeli, szóbeli felelet – alkalomszerűen
- tudáspróba – egy-egy részterület lezárásakor /tudásszint mérése is/
- témazáró – egy-egy témakör lezárásakor
- gyűjtőmunka
- tablókészítés.

- 2. osztály második félévétől év végén a bizonyítványban, 3-4. osztályban félévkor és év végén 1-5-ig terjedő osztályzat skálán érdemjeggyel értékeljük a tanuló teljesítményét.

TERMÉSZETISMERET
5-6. évfolyam

Célok és feladatok

Az 5 –6. osztályos természetismeret tanítási-tanulási céljai az 1 –4. osztályos környezetismeret tantárggyal egységes rendszert alkot. A természetismeret tantárgy az 1 – 4. osztályban megalapozott elemi természettudományos megismerés módszereit, a környezetre vonatkozó ismeretekre, készségekre, szokásokra, attitűdökre épül, és azt fejleszti tovább.

1. A komplex szemlélet érvényesítése
Az élő és élettelen természetet **komplex módon**, a maga összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban, konkrét valóságában, **interdiszciplináris szemlélettel kell a tanulókkal megismertetni.**
Ez egyben azt is jelenti, hogy a természetismeret tantárgy nem az egyes résztudományok alapjait tartalmazza, nem azok elvont fogalmi rendszerét és definícióit tanítja.
2. A képességek fejlesztése
Az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása képszerű, az elvonatkoztatás képessége még kezdetleges. A megismerési folyamatban ezért döntő a **sokoldalú érzéki megismerésen** alapuló **tapasztalatszerzés**. Ennek módszerei: az élő és élettelen természet sokféleségének megfigyelése, közvetlen tapasztalatok szerzése, vizsgálódások, kísérletek, mérések, összehasonlítások végzése stb. Az így kialakult **képzetek** biztosítják, hogy a természetben zajló folyamatokat, összefüggéseket felfogják, megértsék, helyesen értelmezzék és reálisan szemléljék.
A tapasztalatszerzéssel párhuzamosan fejlődnek a tanulók értelmi képességei.
Az **értelmi képességek** közül a megfigyelőképesség fejlesztése, a fogalomalkotáshoz szükséges emlékezet és a gondolkodási műveletek gyakorlása a cél. A tárgy tanulása során képessé kell válniuk tapasztalataik, képzeteik alapján összehasonlítások végzésére, következtetések levonására, általánosításokra és elemi szinten ítéletek megfogalmazására, problémák felvetésére, ill. megoldására.
A tantárgy keretében fejleszteni kell önálló ismeretszerzési képességüket. Ennek érdekében végezzenek minél több önálló megfigyelést, majd legyenek képesek a megfigyelések eredményét elemezni, a lényeges jegyeket kiemelni, és önállóan véleményt formálni.
Legyenek képesek egyre nagyobb önállósággal – egyéni érdeklődésüknek megfelelően is – ismereteket szerezni, és az információforrásokat (ismeretterjesztő irodalom, elektronikus média stb.) felhasználni.
3. A környezettudatos magatartás kialakítása
A természetismeret tanítása során ki kell alakítani a környezet állapota iránti pozitív attitűdöket Ennek érdekében a tanulóknak közvetlen tapasztalatokat kell szerezniük lakóhelyük és környékének, majd a hazai tájak legjellemzőbb füves, fás, vizes élőhelyeinek környezeti állapotáról, az élőhelyek veszélyeztetettségéről, a szennyezések formáiról és következményeiről.
A környezetet veszélyeztető tényezők tudatosításával párhuzamosan kell megismerniük a hazai tájak élő és élettelen természeti értékeit, mivel védeni csak azt lehet, amit ismerünk.

A hazai tájak élőhelyei, élőlényei, valamint az élettelen környezetükkel való szoros kapcsolatuk bemutatásával kell megalapozni az ökológiai szemléletet, a környezetük iránti felelősségtudat fejlesztésével pedig a környezettudatos magatartást.
A tárgy tanításának célja, hogy a megszerzett ismeretek, képességek, a formálódó természettudományos szemlélet és gondolkodásmód biztosítsa a tanulóknak a rá épülő tantárgyak eredményes tanulását, valamint alapozza meg **a 7. évfolyamtól a természettudományos tantárgyak** (biológia, egészségtan, földrajz, fizika, kémia) sikeres elsajátítását.

Cél, hogy a tanulók a természeti jelenségeket elemi szinten, egységükben értelmezzék. Komplex módon, egységükben ismerjék meg az élő és élettelen természet valóságát.

Mivel az 5 –6. osztályos tanulók gondolkodása képszerű, ezért a megismerési folyamatban döntő a sokoldalú érzéki megismerés feltételeinek megteremtése és a sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása. Az így keletkező képzetek teremtik meg a tanulókban a természeti folyamatok, törvényszerűségek, összefüggések megértését. Mindezek birtokában biztosíthatjuk csak a természettudományos nevelésben, hogy a tanulók tapasztalataik birtokában legyenek képesek olyan gondolkodási mûveletek elvégzésre, mint a konkretizálás, elvonatkoztatás, általánosítás, és erre alapozva egyszerű fogalomalkotásra, ítéletek, következtetések levonására. A kerettanterv nem írja elő az elvont, tudományos fogalmak meghatározását, definíciók megtanítását, ezért a legfontosabb feladat, hogy a természettudományos gondolkodáshoz szükséges értelmi képességeket fejlesszük (érzékelést, észlelést, megfigyelést, figyelmet, emlékezetet, képzeletet) a tárgy ismeretanyagának feldolgozása során.

A tárgy tanításának célja továbbá a környezeti nevelés, amely ebben az életkorban a környezet iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet megalapozását jelenti. A természetismeret tanítása során alakítsuk ki a környezet iránti pozitív érzelmeket, érdeklődéseket, értékeket, felelősségtudatot.

A természetismeret tanítása-tanulása során megszerzett ismereteknek, készségeknek, képességeknek biztos alapot kell képezniük a későbbi természettudományos tantárgyak fizika, kémia, földrajz, biológia és egészségtan sikeres tanulásához.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A tanulók **énképe és önismerete** alapjaiban meghatározza bármilyen jellegű tevékenységük irányát, aktivitását és hatékonyságát. Így a tanulási tevékenységük sikere vagy alacsony hatékonysága pszichológiailag attól függ, hogy milyen képet alakítanak ki maguknak saját képességeikről. Ha a tanuló elvárása (igényszintje) alacsony saját teljesítményével szemben, akkor az aktivitása, a tanulási teljesítménye alacsony színvonalú lesz. A jó énképpel rendelkező tanulók többnyire sikerorientáltak, aktívak, kezdeményezők, és szeretik az önállóságukat érvényesíteni. A rossz énképű tanulók kudarckerülők, önállótlanok, nem szívesen vállalnak feladatokat, mivel félnek a sikertelenségtől, a kudarcoktól.

A természetismeret tanításában – az énkép alakítása érdekében – folyamatosan motiválni kell a tanulókat, hogy elfogadják, és magukénak érezzék a tantárgy által

A környezettudatosságra nevelés

A természetismeret tantárgy alapvető célja a környezeti nevelés, a környezeti kultúra és az ökológiai szemlélet megalapozása. Reálisan elérhető cél, hogy a tanulók életmódjának része legyen a természet védelme, tisztelete és a felelősségteljes magatartás. Lehetőség szerint kapcsolódjanak be közvetlen környezetük természeti értékeinek megóvásába, gyarapításába. Tekintsék megőrizendő értéknek a hazai élővilág sokféleségét, tudatosítsák, hogy azok pótolhatatlan értéket képviselnek.

A természetismeret tanulása során folyamatosan megismerkednek a környezeti problémákkal (szennyezések, természetes élőhelyek és élőlények pusztulása stb.). A hazai és távoli tájak életközösségeinek tanításakor mutassuk be az egyes tájegységeket és az életközösségeket közvetlenül veszélyeztető környezeti ártalmakat, valamint azok következményeit.

A hazai példákon kívül szerezzenek ismereteket a Föld globális környezeti problémáiról és azok hatásairól.

A **tanulás tanítása** fejlesztési feladati:
- az érdeklődés felkeltése a természettudományos tartalmak iránt
- folyamatos segítségadás az elsajátításban lemaradó tanulóknak
- az önállóság fejlesztése az egyéni tanulási feladatok végrehajtásában
- segítségadás a tanulás feltételeinek megteremtésében.

A tanulás hatékonyságának növelése érdekében:
- a természetismeret tanulása során is folyamatosan fejleszteni kell az alapkészségeket (pl. értő olvasás, íráskészség, verbális kommunikáció)
- az értelmes tanulás érdekében, az új témakörök feldolgozásakor mindig építeni kell az előzetes tudásra, a korábbi tapasztalatokra (tantárgyon belüli és tantárgyak közötti koncentráció)
- meg kell tanítani a természetismeret tanulásának sajátos módszereit;
- folyamatos gyakorlással egyre magasabb szintre kell hozni a kooperatív és csoportmunkához szükséges képességeket
- nagy hangsúlyt kell fektetni a sikeres tanuláshoz nélkülözhetetlen értelmi képességek fejlesztésére, pl. a megfigyelőképességre, az emlékezet (bevésés, megtartás, felidézés) és a képzelet fejlesztésére, a gondolkodásra, a gondolkodási műveletek megtanítására (analízis, szintézis, elvonatkoztatás, általánosítás, következtetés, összefüggések keresése, problémamegoldás, ítéletalkotás).

A tárgy tanulása során különösen jó lehetőségek adódnak az önálló munka módszereinek alkalmazására, továbbá az önművelődés és az egész életen át tartó tanulás fontosságának a bemutatására. Ismerjék meg és az iskolai, ill. otthoni tanulás során egyre gyakrabban alkalmazzák az ehhez szükséges forrásanyagokat és eszközöket (elektronikus média, könyvtárak ismeretterjesztő irodalom, szakfolyóiratok), valamint alakítsuk ki a használatukhoz szükséges képességeket (anyaggyűjtés, rendszerezés, csoportosítás, tömörítés, lényegkiemelés, beszámoló összeállítása stb.).

A testi és lelki egészség kiemelt fejlesztési feladatok megoldásának néhány lehetősége a természetismeret tanítása során:
- a tananyag feldolgozása során ismertetni kell az egészséges testi, lelki és szociális fejlődés lényegét
- ki kell alakítani a pozitív beállítódásokat, magatartásokat és szokásokat az egészséges életmóddal kapcsolatban
- tudatosítani kell, hogy az egészséges életmód nem csak betegségmegelőzést jelent – kezeljék értékként az egészséget.

A természetismeret órákon megismerik a termesztett zöldség- és gyümölcsféléinket, a tenyésztett haszonállatokat. A témák jó lehetőséget biztosítanak arra is, hogy tudatosítsuk az egészséges táplálkozás lényegét, a tápanyagok összetételének fontosságát, az egyes vitaminok, ásványi anyagok jelentőségét az egészséges testi fejlődésben.

Értsék meg, hogy a tizenéves korosztály számára különösen fontos a rendszeres mozgás, sportolás, szabad levegőn való tartózkodás. Ismerjék fel, hogy az elhízás veszélyforrás az egészségre nézve.

Az ember szervrendszereinek alapszintű megismerése során tudatosítsuk a diákokban a függőséghez vezető, egészségromboló és az élet minőségét veszélyeztető helytelen szokások kialakulásának folyamatát, az alkohol, a dohányzás, a kábítószer romboló hatását.

Fejlesztési követelmények

Ismeretszerzési, feldolgozási és alkalmazási képességek

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei, illetve a környezeti problémák iránt. Legyen képes a természeti, és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, megtervezni, és azok eredményeit elemezni, kiértékelni. Legyen gyakorlata a különböző természeti tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában, mérésében, az adatok ábrázolásában.

Ismerje és használja a vizsgálódásokhoz, mérésekhez szükséges eszközöket, és kezelje azokat balesetmentesen, környezetkímélő módon. Szerezzen gyakorlottságot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában. Tudja ismereteit megadott szempontok szerint rendszerezni, a lényeges tulajdonságokat a lényegtelentől elkülöníteni, a jellemző tulajdonságokat kiválasztani, azok alapján általánosítani, majd elvonatkoztatni. Megfigyeléseit, tapasztalatait a tanult szakkifejezések alkalmazásával, tanári segítséggel tudja megfogalmazni és önállóan, rajzban és írásban rögzíteni. Tanári segítséggel legyen képes tájékozódni egyszerűbb enciklopédiákban, lexikonokban, tudjon ismeretekhez jutni különböző szöveges és képi ismerethordozókból. Tudjon térképen tájékozódni, térképvázlatot készíteni.

Tudja magyarázni az egyszerű természeti jelenségek és folyamatok okait, az egyszerűbb technikai eszközök működését. Tanári segítséggel tudja összehasonlítani a környezetében megnyilvánuló kölcsönhatásokat, változásokat. Legyen képes a megfigyelt és megvizsgált élőlények életmódjára, testfelépítésére, az élettelen és az élő környezetükhöz fűződő kapcsolataikra vonatkozó tárgyilagos ismeretek megszerzésére. Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában az elemi természettudományos ismereteit. Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy ő maga is felelős a természet jövőjéért, a környezet egészséges állapotának fenntarthatóságáért. Becsülje meg környezetének értékeit. Készüljön fel tudatosan a természet megóvására, a környezeti problémák megelőzésére, önmaga és társai védelmére.

Tájékozottság az anyagról

Ismerje a környezetében előforduló legfontosabb – különböző szerveződési szintű – anyagok alapvető tulajdonságait. Ismeretei tegyék lehetővé az élvezeti és kábítószerek (szeszes ital, dohány, kábítószer) elutasítását. Ismerje fel a környezetét szennyező leggyakoribb folyamatokat és anyagokat.

Tájékozódás az időben – az idő és a természeti jelenségek

Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a különböző folyamatok időtartamának becslésében. Értse, hogy az idő múlásával természeti és társadalmi környezete is változik. Tudja, hogy vannak megfordítható és nem megfordítható folyamatok

Tájékozódás a térben – a tér és a természeti jelenségek

Ismerje a világtájakat, tudja azokat a valóságban és a térképen azonosítani. Tudjon tájékozódni a lakóhelyén és annak környékén.

Ismerje Magyarország elhelyezkedését Európában és a Földön.

Ismerje hazánk tájainak, életközösségeinek legfontosabb jellegzetességeit, ismerje fel a főbb felszínformákat. Ismerje hazánk legjellemzőbb élőlényeit.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudomány fejlődéséről

Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek olvasása, a rádió és a televízió adásainak hallgatása, nézése, a számítógépes kapcsolatteremtés révén is fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat.

Tudjon önállóan problémákat megfogalmazni a környezetére vonatkozólag. Tudjon beszámolni a saját tapasztalataiból, álló- és mozgóképekről, történetekből, leírásokból a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről önállóan. Tudjon írásban válaszolni ismereteinek megfelelő szóbeli vagy írásbeli kérdésekre. Tudjon egyszerű jelenségeket, folyamatokat, összefüggéseket vázlatosan ábrázolni.

Legyen tájékozott arról, hogy a természettudományok milyen meghatározó szerepet töltöttek be új kérdések felvetésében és az emberiség problémáinak megoldásában, az élet minőségének javításában. Értékelje, tisztelje a tudósok kiemelkedő eredményeit, kitartó szolgalmát.

Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció
A természetismeret tanításában az alábbi konkrét lehetőségek adódnak a fejlesztésére:
- tanórákon a tények, fogalmak, gondolatok, érzések, vélemények felfogása, értelmezése, kifejezése, vagyis a szövegalkotás és a szövegértés az **anyanyelv használatá**val történik
- az anyanyelv használatához kapcsolódó **nyelvhelyességi szabályok** gyakorlati alkalmazása (és betartása) a természetismeret órákon is alapvető képességfejlesztési feladat
- a tananyag feldolgozása során **bővül az általános és speciális** (a természettudományos megismerés során kialakuló) **szókincs**ük, **fejlődik szóbeli és írásbeli kommunikációs** képességük
- a természetismeret művelődési anyaga lehetőséget biztosít, hogy ismeretterjesztő irodalomból, digitális információhordozókból gyakoroltassuk a tananyaghoz kapcsolódó leírások, **képek, ábrák** szempontok szerinti összegyűjtését, azok **feldolgozás**át és értékelését.

Matematikai kompetencia
A természetismeret órákon matematikai képletek felidézésével, az élőlények szervezettani struktúráinak, azok szabályszerűségeinek felismertetésével fejleszthetjük a matematikai tudás **alkalmazási képesség**eit. Számos lehetőség adódik, pl. a **térképeken való mérések, becslések** elvégzésére, növekedési és fejlődési folyamatokat bemutató **grafikonok elemzésére**, továbbá táplálkozási, tápanyag-összetételi **táblázatok értékelésére, matematikai számítások végzésére** (pl. pulzus, légzésszám, vérnyomás, tömeg, térfogat, sűrűség). A kapott eredményeket a matematikai kompetenciák segítségével indokolják és értékelik a tanulók.

A természettudományokhoz és azok alkalmazásához kapcsolódó kompetenciák
A természettudományok iránti megismerő tevékenységben a 10-12 éves korosztály számára meghatározó erejű a **motiváció**. A természetismeret órák feladata olyan attitűdök kialakítása, amelyek biztosítják a folyamatos érdeklődést és az aktivitás magas szintjét a természetben zajló folyamatok megismerésére.
A **természettudományos szemléletet és gondolkodásmód**ot a természeti, ill. a gazdasági-társadalmi folyamatok kölcsönhatásainak bemutatásával és értelmezésével alapozhatjuk meg.
A kompetencia fejlesztése során olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása is szükséges, amelyek birtokában a tanulók **elemi magyarázatokat és előrejelzéseket képesek adni** a természeti folyamatokról.
A tárgy tanulása során ismerjék meg az alapvető természettudományos fogalmakat, az emberi beavatkozások különböző formáit, azok hatásait a **bioszférá**ra. Mindezek birtokában értsék meg a beavatkozások kockázatait, és tudjanak véleményt mondani a különböző **döntéshozatal**okról és azok **erkölcsi kérdései**ről.
A természetismeret tanítása során ismerjék meg az emberi tevékenység negatív hatásait a természeti környezetre, és szerezzenek elemi ismereteket a **fenntartható fejlődés** lényegéről, az **emberi felelősségtudat**ról.
A természettudományos műveltségüknek alkalmasnak kell lennie arra, hogy segítse az **eligazodást a hétköznapi élet problémáiban**. A kompetenciáknak biztosítani kell, hogy a tanulók segítségükkel felismerjék a **tudományellenes megnyilvánulásokat és az áltudományos nézeteket**.

Digitális kompetencia

A természetismeret tanítása-tanulása számos lehetőséget nyújt a digitális kompetencia fejlesztésére. A tanulók **legyenek képesek** a digitális eszközöket (számítógép, tv, fényképezőgép, kamera, digitális táblák) **magabiztosan használni és a művelődési anyaghoz kapcsolódó információkat összegyűjteni**, ill. ismeretforrásként tanári segítséggel, majd egyre nagyobb önállósággal felhasználni.
A digitális technikák alkalmazásához szükséges képességek (az információk felismerése, értékelése, tárolása, bemutatása) birtokában a diákok legyenek képesek a tananyaghoz információkat összeállítani. A digitális technikák kompetenciái a tanulók számítógép-alkalmazási képességeit (szövegszerkesztés, információtárolás, internet használat) és kreativitásuk fejlesztését is segítik. Mindezzel **megalapozzuk az egyéni érdeklődés szerinti tanulás képességeit is.**

A hatékony, önálló tanulás
A természetismeret tanítása-tanulása – a többi tantárgyhoz hasonlóan – fejleszti a hatékony és az önálló tanuláshoz szükséges alapképességeket (írás, olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, informatikai eszközök használata), amelyekre az új ismeretek elsajátítása, feldolgozása épül.
A tanórákon fejleszteni kell az **önálló tanuláshoz** (tanulási stratégiák kidolgozása, motiváció, a figyelem, kitartás, nehézségek leküzdése, a saját munkájuk értékelése) és a **közös** (páros vagy csoport) **munkához szükséges képességeket** (együttműködés, feladatmegosztás, felelősségtudat stb.).
A hatékony tanulás képességeinek – így a természetismeret tanulási képességeinek is – biztosítani kell, hogy a tanulók **ismereteiket alkalmazzák, segítve ezzel a mindennapi élet problémáinak, akadályainak leküzdését.**

FEJLESZTÉSI FELADATOK
- a tanulási folyamat a **tanulók aktív, értelmező tevékenységére épüljön**
- a tárgy tanulása során az új ismereteket a már meglévő tanulói elképzelések keretei között kell feldolgozni
- a tanulás során létrejövő **tudásrendszernek** alkalmasnak kell lenni arra, hogy környezetük **jelenségeit** előre jelezzék, azokat **magyarázni tudják**, és alkalmazzák a mindennapi tevékenységek során.

A természettudomány feladatával és szerepével kapcsolatos fejlesztési feladatok
Ismerjék meg a tudományos vizsgálódások jelentőségét, céljait, eredményeit a technikai, a társadalmi és a természeti folyamatokban.
Szerezzenek tapasztalatokat a természettudományok szerepéről a különböző problémák feltárásában, kérdések megfogalmazásában, az emberiség problémáinak megoldásában.
Az **összetartozó tudásrendszerek**, az **általános fogalmak megismertetésével** (pl. anyagmegmaradás, energiaáramlás, gravitáció, szerves és szervetlen anyagok, diffúzió, ozmózis stb.) értsék meg a **természeti folyamatok egységét**, az **egyetemleges törvényszerűségeket**.
Szerezzenek ismereteket a természettudomány **tudománytörténet**ének néhány kimagasló személyiségéről és munkásságukról. Ismerjék meg néhány hazai, kiemelkedő tudós életét és munkásságát.
Fejlesztési feladatok a motiváció és az értelmi képességek fejlesztése területén
A természetismeret tanításának-tanulásának alapfeladata – mint minden más tantárgynak – a **motiváció megteremtése**, mely az értelmes, aktív tanuláshoz megfelelő pszichés hátteret biztosít. Ezért a hatékony tanulás érdekében magas szinten kell tartani az érdeklődést a tananyag iránt.

A természetismeret tanítása a maga sajátos eszközeivel fejlessze pozitív irányba a tanulók személyiségét. Ezen belül kiemelt feladat az **értelmi képességek** (figyelem, megfigyelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlesztése és a tantárgy tanításához szorosan kötődő képességek kialakítása, pl. a kísérletezés, a mérés, összehasonlítás, következtetés, ítéletalkotás.

Az anyagok tulajdonságainak megismerésével kapcsolatos fejlesztési feladatok

A korábbi évek tapasztalatait bővítve ismerjék meg a fontosabb **anyagok tulajdonságait**, tudják a tulajdonságokat értelmezni és csoportosítani. Ismerjék meg az anyagokat jellemző mennyiségeket. Legyenek képesek az **anyagok körforgásá**nak elemi szintű értelmezésére. Tudják a tömeg és a súly fogalmát egymástól elválasztani, értsék meg, hogy a gázoknak (levegőnek) is tömege és súlya van. Vizsgálatok, mérések alapján legyenek képesek a **tömeg és a súly** fogalmát elválasztani a **szilárdság és a keménység** fogalmától.

Kísérletek révén szerezzenek tapasztalatokat a **halmazállapot-változások**ról, és mindezeket tudják konkretizálni az időjárási jelenségekre.

Kísérletekből, gyakorlati helyzetek példáiból kiindulva ismerkedjenek meg az **oldódás**, a **lassú és gyors égés** folyamataival, a **hőtágulás**sal, a testek folyadékban történő **úszás**ával, **lebegés**ével és **elmerülés**ével.

Egyszerű, játékos kísérletekkel szerezzenek tapasztalatokat a hang, a hő és a fény terjedéséről.

A megfigyelésekhez, vizsgálatokhoz, mérésekhez szükséges képességek fejlesztése

Ismerjék meg a természetismeret tanulásához szükséges egyszerűbb vizsgálati eszközöket. Legyen gyakorlatuk azok biztonságos használatában.

A sokoldalú érzéki tapasztalatszerzés érdekében **tudjanak egyszerű vizsgálatokat, megfigyeléseket, kísérleteket, méréséket végezni**, a kapott eredményeket **elemezni, értékelni**, csoportosítani, egymással **összehasonlítani, rendszerezni** és **következtetéseket levonni.**

Szerezzenek gyakorlatot, a mindennapi életben előforduló **mérések**ben (hosszúság, tömeg, térfogat, űrtartalom, hőmérséklet, idő). Az ilyen jellegű képességfejlesztés során legyenek képesek a matematika tanulása során megismert mértékegységek alkalmazására.

A megfigyeléseiket, tapasztalataikat legyenek képesek **saját szavaikkal elmondani**, törekedve a szakkifejezések, a szaknyelv egyre pontosabb alkalmazására. Tudják a lényeges elemeket írásban is kifejezni és rajzokkal ábrázolni.

A megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek, mérések tapasztalatai alapján legyenek képesek a **lényeges elemeket kiemelni**, és a **konkréttól elvonatkoztatva általánosításokat végezni**, a természeti jelenségek okait megmagyarázni.

A vizsgálati módszerek készségszintű alkalmazása során ismerjék fel az élő és élettelen környezetben megfigyelhető **kölcsönhatások**at.

Képességek fejlesztése az információforrások felhasználása és az ismeretek feldolgozása során

A tárgy tanulása fejlessze a **szövegértési és kommunikációs képességüket.** Az emlékezet fejlesztésével biztosítani kell, hogy a tanultak lényegét minél pontosabban felidézzék szóban és írásban.

Legyenek képesek tanári segítséggel, a megadott szempontok alapján, az **ismeretterjesztő irodalom**, a lexikonok, az elektronikus információforrások anyagait ismeretforrásként, tudásuk bővítésére felhasználni. Tudják a **képi és a szöveges információkat** értelmezni és azok lényegét, néhány mondatban, írásban vagy szóban kifejezni. Legyenek képesek az **ismereteiket összehasonlítani**, a lényeges elemeket **csoportosítani, rendszerezni.** Szerezzenek gyakorlatot a **magyarázó rajzok, folyamatábrák, képek megfigyelésében, elemzésében is (összehasonlítások, azonosságok és különbségek keresése).**

Fontos a pozitív attitűdök fejlesztése az **önálló tanuláshoz**, a folyamatos ismeretszerzés, **önművelődés igényének felkeltésére.** A forrásmunkák, számítógépek, multimédiás eszközök használatával alakuljon ki a tanulókban az **önálló ismeretszerzés képessége.** Egyéni érdeklődésüknek megfelelően is tudják fel**használni** az **információforrásokat, és legyenek képesek írásban vagy szóban, nyelvtanilag helyes megfogalmazásban szemléletes beszámolókat tartani.** Az ismeretalkalmazások során tudjanak egyszerű, **lényegkiemelő vázlatrajzok**at készíteni

Tudjanak, önállóan is, a környezetükre vonatkozó **problémákat megfogalmazni.**

A képességfejlesztés általános feladatai az élőlények testfelépítésével kapcsolatban

Legyenek képesek az **élőlények testfelépítését, életmódját és az élettelen környezethez** való alkalmazkodásukat megfigyelni, a lényeges elemeket kiemelni és a kommunikáció szabályainak megfelelően bemutatni.

Pontos megfigyelőképesség birtokában **tudjanak példákat mondani az élőlények alkalmazkodásának különböző formáira.**

A növények és az állatok életfolyamatainak megfigyelésével értsék meg az anyagcsere-folyamatok lényegét. A **termesztett növények, tenyésztett állatok** példáin ismerjék meg az **öröklődés** és a **szaporodás** közötti kapcsolat alapjelenségeit.

Főbb fejlesztési feladatok az ember testfelépítése témakör tanításában

Tudják az **ember szervezet**ének felépítését, a szervrendszerek működésének alapfolyamatait és az egészségmegőrzés általános szabályait. Ismerjék az egyes szervek leggyakoribb betegségeit, a betegségmegelőzés különböző formáit. Legyenek tisztában **az alkohol, a drog, a kábítószerek és a dohányzás káros hatásaival.**

Az emberi szervezet alapműködésének ismeretében alakuljon ki az igényük a **testi és lelki egészség**ük megóvására, az **egészséges életmód** követelményeinek a betartására.

Az alapműveltség része, hogy ismerjék a **környezet- és természetvédelem** céljait, és lássák be, hogy a **környezetvédelem az ember egészségének megőrzését is jelenti.**

Képességek fejlesztése a környezeti kultúra kialakítása területén

Szerezzenek tapasztalatokat **lakóhelyük környékén a talaj, a víz, a levegő szennyezéséről,** a szennyező forrásokról. Tanulmányi kirándulásokon fedezzék fel lakóhelyük környékén a természetes környezet változását, az **emberi tevékenység hatását** a természetes környezetre.

Tudatosítani kell, hogy a környezet állapota saját egészségükre is hatással van. Az emberi test főbb életműködéseinek megismerésével párhuzamosan kell tudatosítani az egészséges életkörülmények összetevőit is.

A **környezet- és természet védelme** váljék magatartásuk szerves részévé. Becsüljék meg az élő és élettelen természeti értékeket, a földi élet sokféleségét.

Legyenek nyitottak a környezeti problémák iránt. Lássák be, hogy a **környezet- és természetvédelem** célja a bioszféra **sokféleségének megőrzése**, ami egyben az ember életfeltételeinek megőrzését is jelenti a Földön.

Ismerjék meg az **energiatakarékos emberi magatartás** lehetőségeit, törekedjenek ennek érvényesítésére. Szerezzenek elemi ismereteket a fenntartható fejlődés lényegéről, értsék meg ennek szükségességét. Vállaljanak aktív szerepet mikrokörnyezetükben az **anyag- és energiatakarékos szemlélet** érvényesítésében.

A természetismeret tanításának fontos szerepe van a **fenntartható fejlődés** feltételeinek megismertetésében. Ennek érdekében kell fejleszteni a tanulók gondolkodását és a természethez való viszonyukat is. Meg kell érteniük, hogy az ember is része a természetnek, ezért kell kialakítani a környezettudatos magatartást, a környezet és a természetvédelem attitűdjeit, a **Föld iránti felelősségtudatot.**

Az energiafelhasználással és emberi felelősségtudattal kapcsolatos fejlesztési feladatok

A természetismeret tanítása során ismerjék meg a hétköznapi életben használt **energiafajtákat** és az **energiahordozókat**. Tapasztalataikat feldolgozva tudatosítani kell az energiahordozók fontosságát és jelentőségét a mindennapi életben.

Tudják, hogy az energiára az embereknek szüksége van. Lássák meg az összefüggést az **energiaszükséglet** kielégítése és **az energiaforrások kitermelése** során keletkező környezeti károk között. Értsék meg, hogy a szén, a kőolaj és földgáz felhasználása további súlyos környezeti károkat okoz (klímaváltozás, levegőszennyezés, szmog, savas esők).

Fejlesztési feladatok a hazáról és a közvetlen lakókörnyezetről szóló témakörök tanítása-tanulása során

Ismerjék Magyarország **földrajzi elhelyezkedését Európában és a Földön**. Ismerjék hazánk **nagytájait** és **felszíni formáit.**

Ismerjék meg a hazai tájak és a tágabb lakókörnyezet **természeti és társadalmi-gazdasági értékeit a hazához való kötődés kialakítása érdekében.**

Ismerjék **hazánk nemzetközi hírét** a jelentős személyiségek, szellemi és gazdasági termékek, hungarikumok által.

Érzékeljék **a társadalmi-gazdasági élet és a természeti adottságok kapcsolatát** a lakóhelyről vagy környékéről vett példák alapján. Tudjanak tájékozódni lakóhelyükön és környékén.

A fejlesztés feladatai a hazai életközösségek tanítása-tanulása során

A **hazai életközösségek megismerése** során tudjanak összefüggéseket keresni az élettelen környezeti tényezők és az élővilág jellegzetességei között. Tanulmányi kirándulásokon gyakorolják az **életközösségek leírására** vonatkozó alapvető módszereket. Szerezzenek elemi ismereteket az életközösségekben az **élőlények és környezetük** között kialakult **egyensúlyról.** Az egyensúly fogalmából **tudjanak következtetéseket levonni** a termelő, fogyasztó (csúcsragadozó) és a lebontó szervezetek jelentőségére vonatkozóan. Tudjanak példákat mondani arra, hogy a különböző emberi beavatkozásoknak milyen káros hatásai vannak az életközösségekre. Ismereteik alapján értsék meg, hogy az élőlények a környezetük változásait csak **tűrőképességük** határain belül képesek elviselni. Legyenek képesek összefüggéseket keresni az élőlények tűrőképessége és a környezet szennyezése között.

Fejlesztési feladatok a tájékozódási alapismeretek elsajátítása során

Értsék a térkép és a valóság közötti kapcsolatot, tudják összevetni a valóságban lévő dolgok és a térképek adta információkat.

Tudjanak **eligazodni különböző térképeken** (domborzati, közigazgatási és tematikus), ismerjék az **elemi térképi információk leolvasásának technikáját**. Képesek legyenek **térkép alapján tájékozódni** mind a természeti, mind az épített környezetben.

TERMÉSZETISMERET
5-6. évfolyam

ÓRATERV

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Az erdő élete	19
2. Tájékozódás a térképen és a földgömbön	12
3. A Föld éghajlata	8
4. Magyarország	23
5. Vizek, vízpartok élete	18
6. Füves területek élete	12

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv		**5. évf.**	**6. évf.**
Heti óraszám		2	1,5
Témakörök	Tájékozódás a térképen, térképismeret	10	-
	Az időjárás és az éghajlat elemei	14	-
	A földfelszín változása	20	-
	Környezetünk élővilága	30	-
	Tájékozódás a térképen és a földgömbön	-	6
	Éghajlat, éghajlati övezetek	-	4
	Magyarország nagytájainak jellegzetességei	-	8
	Hazai tájaink életközösségei	-	26
Óratípusonként	Új anyag feldolgozása	62	44
	Összefoglalás, rendszerezés	5	5
	Ellenőrzés	5	4
	Saját felhasználás	2	2
Éves óraszám		**74**	**55**

Természetismeret 5. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Tájékozódás a térképen, térképismeret *Iránymeghatározás a térképen, tájékozódás, egyenes vonalú távolságmérés*	Legyen képes a leggyakoribb térképjelek alapján elemi térképhasználatra.
2. Az időjárás és éghajlat elemei *Egyszerű mérések és kísérletek önálló elvégzése és eredményeinek értelmezése*	Fogalmazza meg milyen az aktuális időjárás. Tudja a tanult mértékegységek alkalmazásával a vizsgált jelenségeket mennyiségileg is jellemezni, és a mért adatokat értelmezni. Tudja megkülönböztetni a különböző halmazállapotokat és értse azok változását. Jellemezze az évszakokat időjárásuk szerint. Ismerje az időjárást kialakító legfontosabb tényezőket. Jellemezze éghajlatunkat. Ismerje az időjárási események és a felszín változása közötti összefüggéseket.
3. A földfelszín változása A főbb felszínformák bemutatása példák alapján, álló- és mozgóképen, térképen.	Tudja értelmezni az egyszerű felszínformákat kialakulásuk szerint. Tudjon jellemző tulajdonságokat mondani megfigyelt kőzetmintákról. Ismerje fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Értse meg, hogy a környezet állapotának romlásáért az emberek a felelősek.
4. Környezetünk élővilága A környezetben megfigyelt élőlényekre vonatkozó köznapi ismeretek természettudományos szemléletű bővítése és rendszerezése. A megismert élőlények testfelépítése és életmódja közötti alapvető összefüggések felismertetése. A tanulói tevékenységek anyag és energiatakarékos megvalósítása.	Tudja megkülönböztetni leggyakoribb gyümölcseinket, zöldségnövényeinket. Megfigyelt tulajdonságaik alapján jellemezze azokat. Ismerje a táplálkozásunkban betöltött szerepüket. Ismerje fel a települési környezet leggyakrabban előforduló állatait és a háziállatokat. Legyen tisztában az állatvédelem jelentőségével, erkölcsi szabályaival.

Természetismeret 5. évfolyam

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. GYÜMÖLCSEINK, ZÖLDSÉGFÉLÉINK ÉS KÁROSÍTÓIK A szilvafa. Az almafa. A szőlő. A paprika és a paradicsom. A sárgarépa és a petrezselyem. A fejes káposzta. A vöröshagyma. A burgonya. A májusi cserebogár és fejlődése. Az egészséges táplálkozás. A környezetbarát növénytermesztés **Fejlesztési célok** Legyen képes a legfontosabb termesztett gyümölcsféléink és zöldségféléink főbb termesztési körzeteit hazánk nagytájai között elhelyezni. Tudjon összefüggéseket keresni a termesztett zöldség- és gyümölcsfélék környezeti igényei és a fő termesztési körzetek környezeti adottságai között. Ismerjék fel a kapcsolatot a termesztett növények őshazája és hazai termesztési eljárásai (magvetés, palántázás, gumóról történő szaporítás) között. Legyen képes a megismert növényeket különböző szempontok szerint csoportosítani. Értse meg a környezetbarát növényvédelem fontosságát a zöldség- és gyümölcsöskertek életközösségében. Tudjon példákat mondani a termesztett növények környezeti feltételekhez való alkalmazkodására. Értse meg az összefüggést a növények szaporítási módjai és a hazai éghajlati adottságok között. Legyen képes megfigyelésekből, vizsgálatokból, kísérletekből tapasztalatokat szerezni a termesztett növények néhány jellegzetes tulajdonságáról. A vad és a belőlük nemesített fajták tulajdonságainak összehasonlítására. Tudjon csoportosan és önállóan, ismeretterjesztő irodalom, elektronikus média felhasználásával kiegészítő anyagot összeállítani és azt bemutatni. Legyen képes szempontok alapján a zöldséges- és gyümölcsöskertben megfigyeléseket végezni, azokat összegezni, csoportosítani, és szöveget összeállítani. Értse meg a környezetbarát növénytermesztés alapjait. Tudja, hogy a növénytermesztés során a szakszerűtlen műtrágya- és a	Legyen képes a tanult zöldség- és gyümölcsfélék megfigyelésére, tapasztalatainak rögzítésére, a lényeges elemek kiemelésére élőszóban, néhány mondatban, írásban és rajzban is. Tudja a tanult zöldség- és gyümölcsfélék termesztésének alapfeltételeit, a felhasznált növényi részek (termés, mag, módosult szár, gyökérzet) nevét és jelentőségét az egészséges táplálkozásban. Ismerje a legfontosabb kártevők nevét, az ellenük való védekezés formáit. Ismerjen olyan emberi tevékenységeket, amelyek a növénytermesztés során veszélyeztetik a környezetet. Tudjon dolgozni páros és csoportmunkában. Legyen képes tanári segítséggel kiegészítő információkat is szerezni az elektronikus média, ismeretterjesztő könyvek segítségével. Legyen képes a tananyaghoz kapcsolódó vizuális információk (képek, magyarázó rajzok, folyamatábrák, faliképek, videofilmek stb.) megfigyelésére.

növényvédőszer-felhasználás környezeti károkat okozhat. Ismereteiket alkalmazva legyen képes összefüggéseket feltárni az egészséges táplálkozás és a zöldség-, gyümölcsfogyasztás között. Legyen képes a tanult növényeket, a főbb vitamintartalmuk alapján csoportosítani. Legyen képes a növényi kártevőket testfelépítésük és szaporodásuk alapján összehasonlítani, azonosságokat és különbségeket keresni. Konkrét példákat elemezve legyen képes következtetéseket levonni a vegyszeres növényvédelem és a műtrágyázás káros hatásairól. Ítélje meg az emberi felelősség szerepét. Legyen képes információkat gyűjteni és tanulói kiselőadásokat tartani a rovarkártevők természetes ellenségeiről (katicabogarak, fátyolkák, vakondok, sünök, cickányok, énekesmadarak, vércsék) és ezek fokozott védelméről.	
2. TÁJÉKOZÓDÁS A TÉRKÉPEN ÉS A TERMÉSZETBEN A domborzat ábrázolása a térképen. A leggyakoribb térképjelek értelmezése. Az irány és távolság meghatározása térképen. Tájékozódás a mindennapokban használatos térképeken (települési, autós-, turistatér-képen). Az iránytű működése. Tájékozódási gyakorlatok Magyarország térképén.	Legyen alkalmas az elemi térképhasználatra a leggyakoribb térképjelek alapján. Legyen képes az iránymeghatározásra és az egyszerű mérések elvégzésére a térképen a vonalas mérték segítségével.
Fejlesztési célok Az alapvető szakkifejezések megismertetése, és helyes használatuk gyakorlása. Az információszerzés és a megszerzett információk feldolgozási képességének a fejlesztése. A matematikai kompetencia fejlesztése a térképen történő mérések és becslések végzésével a térképen. A térszemlélet fejlesztése a közvetlen környezetben, a természetben és az ábrázolt térben való tájékozódással, pl. kilométer-hálózat segítségével. A lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében való tájékozódás képességének fejlesztése. A térkép segítségével való eligazodás és tájékozódás képességének fejlesztése. Azon képesség fejlesztése, hogy a különböző tartalmú térképek közötti összefüggéseket fel tudja ismerni tanári irányítással.	

3. IDŐJÁRÁS, ÉGHAJLAT A levegő és a légkör. Az időjárás és éghajlat. Napsugárzás és a hőmérséklet. A hőmérséklet és mérése. A szél. A csapadék. Az éghajlati elemek alakulása hazánk éghajlatában. A hőmérséklet mérése. A hőtágulás. A hő terjedése. Jég, víz, gőz. A tárgyak láthatósága. Megtörik a fény. Színes világban élünk. **Fejlesztési célok** A természet- és társadalomtudományi gondolkodásmód alapjainak megismerése. A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás alapjainak kiépítése. Az egyszerű természeti jelenségek és folyamatok okainak magyarázata, valamint a tanuló közvetlen környezetében megnyilvánuló változások, kölcsönhatások összehasonlítása. A mindennapi élet problémáinak megoldása során a már meglévő elemi természettudományos ismeretek felhasználása és alkalmazási képességük fejlesztése. A matematikai kompetencia fejlesztése az időjárási jellemzők kiszámítása során. A mindennapokban használatos mérésekben és a mértékegységek használatában való jártasság fejlesztése. Az információszerzés és - feldolgozás képességének fejlesztése a gyűjteményekben, és bennük található információs anyagokban való tájékozódással és válogatással. A vizsgálati eszközök balesetmentes használata. Az együttműködés, a konfliktuskezelés képességének továbbfejlesztése a közös munka során.	Ismerje az időjárás és az éghajlat elemeit. Tudja összehasonlítani az egyes évszakok időjárását. Legyen képes összekapcsolni a halmazállapot-változásokról tanultakat az időjárási jelenségekkel. Tudjon példákat felsorolni a természetben végbemenő halmazállapot-változásokra. Ismerje az időjárást alakító tényezőket.

4. A FÖLDFELSZÍN VÁLTOZÁSA A vulkánok. A földrengések. A hegységek kialakulása. A külső erők szerepe a felszín formálásában. A hőingadozás. A szél építő és pusztító munkája. A folyóvíz felszínformáló tevékenysége. A víz munkája a mészkőhegységekben. A jég munkája a hegységekben. A hegységek. A síkságok. A Föld védelme. Az ember környezet átalakító tevékenysége. A folyók útja. A víz mennyisége a folyókban. A folyók folyása. A tavak. A folyóink és tavaink hasznosítása és védelme. A folyadékék tulajdonságai. Úszás, lebegés, lemerülés. **Fejlesztési célok** A természet- és társadalomtudományi gondolkodásmód alapozása. A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás alapjainak építése. A digitális kompetencia fejlesztése az animációk, szimulációk értelmezése közben. Az együttműködés, a konfliktuskezelés képességének továbbfejlesztése a közös projektmunka során. A logikai gondolkodás képességének fejlesztése a természetföldrajzi összefüggések felismerésével, tanári irányítással. A korosztálynak megfelelő szintű természettudományos magyarázat adás képességének fejlesztése. Az információszerzés és a megszerzett információk feldolgozási képességének fejlesztése. Az energiatakarékos magatartás megalapozása. A környezettudatos magatartás formálása. A földrajzi környezetre kifejtett emberi hatások és az azokból adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése.	Legyen képes felismerni a tanult felszínformákat. Ismerje a felszínváltozások főbb folyamatait, és tudja őket bemutatni példákon keresztül. Ismerje fel a változási folyamatok eredményeit. Ismerje fel az időjárás eseményei és a felszín változása közötti összefüggéseket. Ismerje fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Váljon életformájává a környezet állapotának megőrzése.

5. HÁZIÁLLATOK, HÁZ KÖRÜL ÉLŐ ÁLLATOK A házi sertés. A szarvasmarha. A ló. A házityúk és a pulyka. Házi kacsa, házi lúd. Házi méh. Az állattartás általános szabályai. A kutya, macska. A ház körül élő állatok: a házi egér és a patkány, a házi veréb és a molnárfecske. Házi légy. Madárvédelem, madártelepítés. Tanulmányi kirándulás a lakóhely környékének jellegzetes növényei és állatai megfigyelésére. **Fejlesztési célok** Szerezzen ismereteket a tudományos munka eredményeiről a tenyésztett háziállatok egyes tulajdonságainak céltudatos kialakítása terén. Tapasztalatok elemzésével értse meg, hogy a megváltoztatott tulajdonságok öröklődnek az utódaikra. Legyen képes következtetések levonására a háziállatok testfelépítéséből az életmódjukra. Tudja a vadon élő és háziállatok nevét, ismerje a testfelépítésüket, legyen képes ismeretei alapján összehasonlítani, azonosságokat és különbségeket keresni az ősi fajok és a belőlük kitenyésztett fajták főbb tulajdonságai között. Értse meg az összefüggést a népesség tej-, tejtermék-, húsellátása és a nagyüzemi állattartás között. Ismereteit alkalmazva tudjon érvelni az egészséges táplálkozás és az állattenyésztés fontossága mellett. Tudjon a megismert háziállatok és ház körül élő állatok között a testfelépítésükben, életmódjukban és a szaporodásukban azonosságokat és különbségeket keresni. Az állattartás szabályainak ismeretében értse meg az ember felelősségét az állatok tartása során. Tudja, hogy a kedvtelésből tartott állatok élete a gazdájuk felelősségérzetétől függ. Ismerje meg a házi kutya és a házimacska tartásának szabályait, a két állat mesterséges környezettel szembeni igényeit.	Legyen képes egy-egy állat konkrét megfigyelésére, tapasztalatainak elmondására szóban, írásban. Képes legyen megfigyelni az egyes magyarázó rajzokat. Ismerje a tanult háziállatok főbb tulajdonságait. Legyen képes egyszerűbb megfigyelések végzésére. Tudja leggyakoribb ház körül élő állatok nevét, legyen képes egyszerűbb csoportosítások végzésére.

Legyen képes a házi kutya és a házimacska néhány jellegzetes viselkedését megfigyelni, és abból következtetni őseik viselkedésére. Tudjon a megismert állatok néhány tulajdonságából következtetni azok életmódjára. Legyen képes céltudatos megfigyeléseket végezni az állatok viselkedéséről, jellegzetes szokásaikról. A lakóhelyén végzett megfigyelésekkel szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az emberi településeken sok állat telepedett meg. Legyen képes önálló megfigyelésekkel megismerni a megtelepedett fajokat. Ismereteit alkalmazva értse meg a madárvédelem, a téli madáretetés fontosságát.	

Természetismeret 6. évfolyam

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Tájékozódás a térképen és a földgömbön *Egyszerű tájékozódási gyakorlatok a térképen és a földgömbön a földrajzi fokhálózat segítségével*	Elemi szinten tájékozódjon a térképen és a földgömbön a fokhálózat segítségével. Használja a térképet egyszerű földrajzi ismeretek megszerzésére, tudjon adatokat leolvasni a domborzati és vízrajzi térképekről. Tudja felsorolni a kontinenseket és óceánokat.
2. Éghajlat, éghajlati övezetek *Képi információk és szemléletes leírások felhasználásával a földrajzi övezetekre vonatkozó elsődleges képzetek kialakítása*	Tudjon a tanuló a konkrét környezeti jelenségekből általánosítani, elvonatkoztatni. Ismerje fel és értse meg a vizsgált jelenségekben, folyamatokban megmutatkozó oksági kapcsolatokat, összefüggéseket, törvényszerűségeket. Legyenek egyszerű, szemléletes képzetei a földrajzi övezetekről.
3. Magyarország nagytájainak jellegzetességei Magyarország helyzetének, nagytájainak, környezeti értékeinek, életközösségeinek leíró jellegű bemutatása, a hazai tájról alkotott képzetek gazdagítása.	Ismerje fel jellemző álló- vagy mozgóképről és leírás alapján hazánk nagytájait, lakókörnyezetének néhány nevezetes települését, az ország fővárosát.
4. Hazai tájaink életközösségei A hazai tájak élővilágának - jellemző társulásainak és fajainak – ökológiai szemléletű jellemzése, a hazai élővilág sokféleségének, értékének bemutatása.	Tudja felidézhető képzetei segítségével jellemezni a hazai életközösségeket. Tudjon egyszerű táplálékláncokat bemutatni. Ismerje a legjellegzetesebb hazai növény és állatfajok testfelépítését, életmódját. Értse meg a természet védelmének jelentőségét.
Az anyag mérhető tulajdonságainak, kölcsönhatásainak és változásainak elemi szintű értelmezését segítő bemutatások, kísérletek, modellek alkalmazása, megtervezése, baleset-, tűz- és környezetvédelmi szabályok betartásával azok elvégzése, a tapasztalatok kiértékelése (a víz öntisztulása, a füves területek és erdők pusztulása).	Legyen képes alapvető méréseket elvégezni és mért adatokat értékelni. Ismerje fel ezek közül azokat, amelyek veszélyesek lehetnek, tudja elkerülni azokat! Bemutatás után legyen képes egyszerű kísérleteket fegyelmezetten és a balesetvédelmi, érintésvédelmi, tűzvédelmi szabályok betartásával megismételni, a tapasztalt jelenséget elmondani.

Természetismeret 6. évfolyam

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. AZ ERDŐ ÉLETE A hazai erdők kialakulásának környezeti feltételei. A tölgyfa és a bükkfa jellegzetességei. Az fenyőerdők. A cserjék és az erdő aljnövényzete. Virágtalan növények az erdőben: a zuzmók, a mohák és a páfrányok. kalapos gombái. A gímszarvas és a vaddisznó. A róka és a sün. A hazai lombhullató és fenyőerdők leggyakoribb madarainak (fülemüle, erdei pinty, széncinege, örvös légykapó, sárgarigó, csuszka, fakusz, nagy fakopáncs). Az erdők ragadozó madarainak (héja, karvaly, erdei fülesbagoly). Az erdő ízeltlábú állatai: a koronás keresztes pók, a szarvasbogár, a vöröshangya. Élet az avarban és az erdő talajában. Az életközösségek néhány jellegzetes tulajdonsága: termelő, fogyasztó és a lebontó szervezetek fogalma, táplálkozási láncok, táplálkozási hálózatok az erdő életközösségében. **Fejlesztési célok** Ismerje meg a hazai erdők kialakulásának környezeti feltételeit. Legyen képes oksági összefüggéseket keresni a hazai erdők típusai (tölgyerdők, bükkösök, fenyőerdők) és a környezeti feltételek között. Konkrét tapasztalatai alapján kialakult képzetei segítségével tudjon azonosságokat és különbségeket tenni a megismert erdőtípusok (tölgyerdő, bükkerdő, fenyőerdő) között. Legyen képes magyarázatot adni arra, hogy hazánk területének nagy része miért a lombhullató erdők kialakulásának kedvez. Tudja az oksági összefüggést az uralkodó erdőtípus és a tengerszint feletti magasság között. Ismerje meg, milyen okok miatt csökkent hazánkban az erdővel borított területek nagysága, lássa be az erdők jelentőségét és védelmének szükségességét. A megfigyelések, konkrét tapasztalatok alapján legyen képes meghatározni az élőhely és az életközösség fogalmát. Tudjanak az élőlények csoportosításához önmaguk is szempontokat adni. Ismereteit alkalmazva tudjon példákat mondani a növények és az állatok egymásrautaltságára. Legyen képes megfigyeléseit, tapasztalatait szóban és írásban tömören megfogalmazni. Tudjon egyszerű vázlatrajzot készíteni a megismert fafajok néhány jellegzetes tulajdonságáról. Értse meg az egymásrautaltság lényegét, legyen	Ismerje az erdőre ható élettelen környezeti tényezőket. Tudjon példákat mondani az élőlények környezethez való alkalmazkodásának különböző formáira. Tudja az erdőt alkotó fafajok nevét, a leggyakoribb gerinces és gerinctelen állatokat. Tudjon néhány példát mondani a testfelépítés és életmód kapcsolatára. Legyen képes táplálkozási láncot készíteni az erdő élőlényeiből. Tudjon példákat mondani az erdő életét veszélyeztető környezeti hatásokra.

képes a tanultak alkalmazásával példákat mondani az együttélésre. Legyen képes a megfigyelései révén azonosságokat és különbségeket keresni a megismert fafajok és cserjék között. A fák pormegkötő képességének ismeretében tudjon következtetni a városi parkok, fasorok jelentőségére. Legyenek képesek az erdő fás szárú növényeit különböző szempontok szerint csoportosítani. Ismereteit alkalmazva tudjon példákat mondani az élőlények alkalmazkodásának különböző formáira. Tudjon példákat mondani a növények alkalmazkodására, legyen képes magyarázatot adni egyes fajok korai virágzására, a raktározószervek fontosságára. Az erdő szintezettségéből tudjon következtetni a fényviszonyok változásaira. Megfigyelések, vizsgálatok tapasztalatai alapján tudjon következtetéseket levonni a virágtalan harasztok) növények jelentőségéről az erdő életében (táplálékbiztosítás, talajképződés, talajvédelem). Az elektronikus médiából, ismeretterjesztő művekből legyen képes önállóan is ismereteket szerezni a hazai erdők állatairól. Tudja az új az információkat feldolgozni, csoportosítani és beépíteni korábbi ismeretei közé. Korábbi ismeretei alapján ismerje az erdő leggyakoribb állatainak jellegzetes tulajdonságait, tudja azokat megadott szempontok szerint csoportosítani, a lényeges elemeket kiemelni. A korábbi és az új ismeretei alapján legyen képes a ragadozó életmód közös tulajdonságait, jellegzetességeit és jelentőségét kifejezni. Megfigyelései és tapasztalatai alapján legyen képes összefüggéseket keresni a szervezeti felépítés és az életmód közötti kapcsolatokra. A korábban megszerzett ismereteit tudja alkalmazni új kapcsolatok, összefüggések keresésében. Az erdei talaj megfigyeléseivel és vizsgálatával tudatosítsuk, hogy az erdő életközösségét a talaj tartja fenn. Ismereteit alkalmazva és konkrét példákat elemezve értse meg, hogy a természetes erdőkben viszonylagos egyensúly alakul ki az élőlények között. Tudatosítsuk, hogy az egyensúly csak akkor marad fenn, ha megőrizzük az erdő élőlényeinek sokféleségét. Az egyes élőlényekről megszerzett ismeretei összegzésével és következtetések levonásával értse meg, hogy az életközösségben az anyagforgalmat a táplálkozási láncok tartják fenn. Legyen képes erdei tanulmányi kiránduláson, szempontok alapján, közvetlen tapasztalatokat szerezni és azokból következtetéseket levonni. A hazai erdők életének megismerésével tudatosítsuk az erdők jelentőségét – tekintse értéknek, fontos nemzeti kincsnek a hazai erdőket.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
2. TÁJÉKOZÓDÁS A TÉRKÉPEN ÉS A FÖLDGÖMBÖN Szélességi és hosszúsági körök. A Föld tengely körüli forgása – a napi időszámítás. A Föld Nap körüli keringése – az évi időszámítás. Tájékozódás az időben. Időmérés. Kontinensek, óceánok a Földön. Hazánk helye a Kárpát-medencében, Európában és a Földön. Tájékozódás Magyarország térképén; hely, irány és távolság meghatározása. **Fejlesztési célok** Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással, fokhálózat segítségével. Az információszerzés és a megszerzett információk feldolgozási képességének fejlesztése. A kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az alapvető szakkifejezések megismertetése és helyes használatuk gyakorlása. Az együttműködési képesség fejlesztése - képes legyen a társaival való közös munkára. A térkép segítségével való eligazodás és tájékozódás képességének fejlesztése. A matematikai kompetencia fejlesztése a mérések és becslések végzésével a térképen, földgömbön.	Ismerje a Föld, mint égitest néhány fontos jellemzőjét: alakját, mozgásait és azok következményeit. Ismerje a földrajzi fokhálózatot. Legyen képes elemi szintű tájékozódásra a földgömbön és a térképen. Tudja érzékeltetni a Föld forgása és keringése közötti különbségeket. Tudja felsorolni a kontinenseket és óceánokat. Képes legyen hazánk elhelyezésére a Kárpát-medencében, Európában és a Földön.

3. A FÖLD ÉGHAJLATA Az éghajlati övezetek kialakulása. Az éghajlati övezetek leíró jellemzése. Az éghajlatot alakító és módosító tényezők. Az éghajlatot alakító tényezők érvényesülése Európában. Az éghajlatot alakító tényezők érvényesülése a Kárpát-medencében és hazánkban. **Fejlesztési célok** A természet- és társadalomtudományi gondolkodásmód alapjainak megismerése. Az információszerzés és - feldolgozás képességének fejlesztése a gyűjteményekben, ill. a bennük található információs anyagokban való tájékozódással és válogatással. Cél: a saját szavakkal történő, nyelvileg helyes megfogalmazás. A digitális kompetencia fejlesztése az interneten történő gyűjtések során. A logikai gondolkodás képességének fejlesztése a természetföldrajzi összefüggések felismerésével, tanári irányítással. Azon képesség fejlesztése, hogy a különböző tartalmú térképek közötti összefüggéseket fel tudja ismerni tanári irányítással.	Az éghajlati övezetek. Ismerje az éghajlatot alakító és módosító tényezőket.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
4. MAGYARORSZÁG A Kárpát-medence leíró jellemzése. Magyarország földrajzi helyzete. A nagytájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése – leíró jellemzésük: a táj arculata, éghajlati jellemzők, természetes vizek, természeti értékek, települések jellemző sajátosságai, a természeti viszonyok és a gazdasági jellemzők közötti összefüggés. A magyarországi régiók hasonló és eltérő földrajzi jellemzői. Budapest természeti és társadalmi-gazdasági jellemzői. Hazánk környezeti állapota. A természet- és környezetvédelem Magyarországon. A táj arculatának a védelme. Hazánk nemzeti parkjai. A természeti viszonyok és a gazdasági élet kapcsolata. **Fejlesztési célok** A toleráns viselkedés megalapozása. Hozzájárulás az európai és regionális identitástudat kialakulásához. Annak felismerése, hogy a közvetlen környezetünkben élő emberek kultúrájuk, érték-rendjük alapján különböznek egymástól, de emberi mivoltában mindenki egyenrangú. A kommunikációs kompetencia fejlesztése: képes legyen az olvasott szöveg szókincsének alkalmazására, tudjon saját szavaival történetet elmondani a Kárpát-medencei és hazai utazásokról, átélt élményekről Képes legyen tanári irányítással egyszerű természet jellemzéseknél. A digitális kompetencia fejlesztése az interneten történő információkeresés, digitális lexikon használata során. A nemzeti kultúra megismerésére és megőrzésére való igény kialakítása. A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás alapjainak kiépítése. Az ökológiai szemlélet formálása: a hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak felismerése, és kapcsolataikban, valamint a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatások és az azokból adódó problémák bemutatásán keresztül. Nemzeti identitástudat formálása. A tágabb lakókörnyezet, a hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismertetése a hazához való kötődés kialakítása érdekében. Annak a felismerése, hogy a környezet állapotáért és védelméért mindannyian személyesen is felelősek vagyunk. Az együttműködési képesség fejlesztése. Képes legyen a társaival való közös munkára. A földrajzi-környezeti tudás megszerzésére irányuló igény kifejlesztése.	Képes legyen hazánk nagytájainak jellemzésére. Képes legyen felismerni leírás alapján, álló- vagy mozgóképről Magyarország nagytájait, a fővárost. Tudjon elemi szinten tájékozódni hazánk térképén. Ismerje a lakóhelye és a szomszédos területeinek környezetét leginkább károsító anyagokat, valamint a környezetkárosítás csökkentési lehetőségeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
5. VIZEK, VÍZPARTOK ÉLETE **A folyadékok jellemző fizikai és kémiai tulajdonságai. A folyók és tavak fogalma, keletkezésük.** Nagyobb hazai folyóink és tavaink. A **vizek jelentősége az élővilágban. A vizek mikroszkopikus élőlényei. A vizek, vízpartok lágy szárú növényeinek** (hínárfélék, nád, sás, gyékény). **A fűzfák, nyárfák, égerfák főbb jellemzői.** A folyókat, tavakat kísérő **ligeterdők jelentősége, sajátos élőlényei. A hazai vizek leggyakoribb gerinctelen állatainak (az orvosi pióca, a folyami rák, a szúnyogok, szitakötők, csigák és kagylók). A vízi élőhelyhez való alkalmazkodás szervezeti sajátosságai. A gerinctelen állatok jelentősége a vízi életközösség anyagforgalmában. A vizek, vízpartok gerinces állatainak (halak, békák, siklók, teknősök, gólyák, récék, barna rétihéják) főbb tulajdonságai. A hazai vizek leggyakoribb halai (dévérkeszeg, tőponty, lesőharcsa). A kecskebéka,** vízisikló **és mocsári teknős közös tulajdonságai.** A hüllők jellemzői. **A parti öv madarainak (tőkés réce, fehér gólya). A vizek, vízpartok életközössége. Termelő, fogyasztó és a lebontó szervezetek a vizekben, vízpartokon. Táplálkozási láncok a vizek, vízpartok életközösségében. Az élettelen környezeti tényezők hatása a vizek élőlényeinek életfolyamataira. A vizek szennyezése, a főbb szennyező források. A szennyezések hatása az életközösségre. Az élőlények (kagylók, rákok, csigák, plankton állatok) szerepe a vizek öntisztulásában.** A **vizek védelme. Információforrások felhasználásával különböző témakörökhöz szemléltető anyagok összeállítása, tablókészítés az erdő és a vizes élőhelyek növényeiből és állataiból.** Fejlesztési célok Korábbi **ismereteit alkalmazva értse** meg a víz, mint legfontosabb **élettelen környezeti tényező,** és mint **élőhely** jelentőségét. A vizek táplálkozási kapcsolatának megismerésekor **legyen képes magyarázatokat adni a szabad szemmel nem látható élőlények jelentőségéről. Ismerje fel** az élőlények **alkalmazkodás**ának különböző formáit, **értse meg** az **összefüggést** az alkalmazkodás és fennmaradás között. **Ismereteit alkalmazva tudjon magyarázatokat adni az egyes élőlénycsoportok** (pl. a hínárosok) **jelentőségéről a vizek életközösségében.** A tanulmányi kirándulásokon **legyen képes szempontok alapján a lényeges jegyek**	Tudjon példákat mondani a vizekben és a vízpartokon élő fás és lágy szárú növényekre. Ismerje a növények jelentőségét a vizek életében. Tudjon táplálékláncot készíteni a vizek, vízpartok élőlényeiből. Tudjon példákat mondani a vizek szennyezésére, a megelőzés formáira.

megfigyelésére, azok rögzítésére, a tapasztalatok felidézésére és alkalmazásukra. A megismert általános biológiai alapfogalmait legyen képes azonos biológiai jelenségekre kiterjeszteni és alkalmazni. **Korábbi ismereteit legyen képes az új biológiai jelenségekre alkalmazni és általános következtetéseket levonni. Legyen képes a régebben tanult és az új ismeretek felhasználásával összehasonlításokat végezni.** **Tapasztalatai alapján legyen képes a vizek, vízpartok élőlényeit különböző szempontok szerint csoportosítani. Legyen képes maga is szempontokat adni a csoportosításhoz.** Ismerje fel a **hasonlóságokat és a különbségeket az élőlények környezethez való alkalmazkodásban. Az egyes élőlények kipusztulásából tudjon következtetni az egyensúly felbomlására.** **Értse meg,** hogy a **táplálkozási láncok** a növények és az állatok szoros kapcsolatára épülnek, és az **életközösségek fennmaradását biztosítják**. Értse meg, hogy a vizek védelme az élet védelmét jelenti.	
6. FÜVES TERÜLETEK ÉLETE **A füves területek kialakulásának környezeti feltételei.** A természetes füves puszták **–földrajzi elhelyezkedésük**. Az **őshonos füves területek típusai (sziklagyepek, hegyi rétek, homokpuszták, szikes puszták, mocsárrétek)** és a **másodlagos rétek** kialakulása. **A rétek hasznosítása a mezőgazdaságban.** A **pázsitfűfélék** és **alkalmazkodásuk** a környezeti feltételekhez. A **nedves és száraz rétek növényei**nek szervezeti felépítése (réti boglárka, mocsári zsurló, kosborfajok, siskanád, mezei zsálya, angolperje). **Az ízeltlábú állatok sokfélesége.** A sáskák, szöcskék, tücskök, nappali lepkék **testfelépítése, életmódja, szaporodásuk**. **A fürge gyík, a vakond, a mezei nyúl, a mezei pocok és a hörcsög testfelépítése, életmódja és a környezethez való alkalmazkodásuk**. A füves területek **ragadozó madarai** (egerészölyv, vörös vércse, kék vércse). A füves területek **életközössége, táplálkozási láncok és táplálékhálózatok az élőlények között.** **Az életközösségek anyagforgalmának lényege. Termelő, fogyasztó és a lebontó szervezetek a füves területeken. Védett hazai füves területeink.** A nemzeti parkok jelentősége a füves területek védelmében (Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park.). **Fejlesztési célok** Korábbi ismereteit alkalmazva értse meg a **füves területek kialakulásának** és a	Tudja a füves területek kialakulásának környezeti feltételeit. Ismerje a száraz és nedves réteken élő néhány jellegzetes növény- és állatfaj nevét. Legyen képes táplálékláncot készíteni a füves területek élőlényeiből. Legyen képes a megfigyelések lényegét, saját tapasztalatait szóban elmondani és a lényeges jegyeket írásban rögzíteni. Ismerje a védett területek létesítésének szükségességét, a természetvédelmi munka lényegét.

környezeti feltétek hatásának kapcsolatát. **Tudjon azonosságokat és különbségeket** keresni a hazai erdőkre és a füves területekre ható élettelen **környezeti feltételek** (talaj, csapadék, hőmérséklet, fény) között. Földrajzi ismeretei alapján legyen képes az **őshonos füves területeinket** elhelyezni hazánk **térképén.** Képek, filmek, ismeretterjesztő irodalom segítségével **legyen képesek** ismereteket szerezni a hazai **füves területek sokféléségéről** (hegyi rétek, sziklagyepek, mocsárrétek, homokpuszták, szikes puszták) és sajátos élővilágáról. **Tekintse pótolhatatlan természeti értéknek az őshonos füves pusztákat és az ott kialakult élővilágot. Tanulmányi kiránduláson legyen képes** szempontok alapján **megfigyeléseket** végezni, a megfigyelések eredményeit **szóban és írásban rögzíteni.** Korábbi tapasztalatai alapján **legyen képes csoportmunkában egyszerűbb vizsgálatokat végezni az élő és az élettelen környezeti tényezőkről.** **Legyen képes** példákat mondani a növények és az állatok **testfelépítése** alapján a **környezethez való alkalmazkodásra.** A gerinces és gerinctelen állatokról korábban **megszerzett ismereteit tudja alkalmazni** a füves területeken élő állatokra. **Legyen képes érveket felsorolni** a ragadozó állatok fontosságáról az életközösségekben. Az **egerészölyv, értse a ragadozók állományszabályozó szerepét** az életközösségekben. A korábbi ismereteit alkalmazva **értse meg** a füves területeken a termelő szervezetek és a fogyasztók kapcsolatát. **Legyen képes a viszonylagos egyensúly fogalmát a füves területekre alkalmazni.** Tapasztalatai alapján **értse meg,** hogy az **emberi beavatkozások** milyen **veszélyeket** jelentenek a füves területek életközösségei számára. Legyen képes az elektromos médiából, ismeretterjesztő irodalomból információkat szerezni a hazai füves területek ritka, **szigorúan védett élőlényeiről.**	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Természetismeret
5-6. osztály

A természetismeret tanításakor arra kell törekedni, hogy az ellenőrzés, értékelés módszertanilag legyen változatos és fogja át a tanuló valamennyi tanórai, és a tárggyal kapcsolatos tanórán kívüli tevékenységét.

Az ellenőrzés során a tanulók teljesítményéről, különböző tevékenységeiről szerzünk információkat. Ez történhet:

- Folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása stb.);
- Szóbeli feleltetéssel, mely ebben az életkorban még beszélgetéses formában, valamint kérdésekre adott válaszokkal történik a leggyakrabban, de törekedni kell arra is, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- Írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal és vázlatrajzok készíttetésével.(Az Apáczai Kiadó a tankönyveihez, munkafüzeteihez térítésmentesen biztosít témazáró és az év végi tudást ellenőrző feladatlapokat);
- Gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés ...) elvégeztetésével.

Az ellenőrzést mindig kövesse a konkrét teljesítmény, a topográfiai tájékozottság és a tantárgyhoz való viszony körültekintő és változatos értékelése (számszerû, szöveges ...).

A TANANYAG FELDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

(A *dőlt* betűk a minimális topográfiai követelményeket jelölik.)

Európa, Ázsia, Eurázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália, Antarktisz; Közép-Európa;

Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán;

Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia;

Kárpát-medence; Alföld, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység, Észak-magyarországi-középhegység (Északi-középhegység), Nyugat-magyarországi peremvidék (Alpokalja), Kisalföld, Dunántúl, Duna–Tisza köze, Tiszántúl, Bakony, Budai-hegység, Bükk, Gellért-hegy, Kékes, Kiskunság, Mátra, Mecsek, Nagykunság;

Duna, Tisza, Rába, Körös, Sajó; Margit-sziget, Dunakanyar; Balaton, Fertő tó, Velencei-tó;

Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged;

Nemzeti parkok: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükki Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park. Dél-alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió.

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK
Természetismeret
5-6. évfolyam

- Természetismeret 5. és 6. évfolyam számára tankönyvcsalád (tankönyv + munkafüzet)
- Falitérképek, iránytű (topográfiai gyakorlatokhoz)
- Földrajzi atlasz tájékozódáshoz
- Földgömb, tellúrium
- Vaktérképek
- Diavetítő, írásvetítő, diaképek: tanult élőlények, felszínformák
- Videofilmek: tanult élőlények, felszínformák
- Egyszerű kísérleti eszközök (megfigyelésekhez, kísérletekhez, következtetések levonásához)
- Falitérképek, transzparensek

BIOLÓGIA
7-8. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségéről, az emberek és a biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerről. Mindezek ismeretével növelje az élővilágban meglévő változatosság fennmaradásának és az emberek egészséges életének esélyeit.
Mutassa be az élőlények és az élettelen környezet kapcsolatát, az élőlények testfelépítése és életmódja közötti összefüggéseket.
Ismerjék meg a tanulók az ember testfelépítését, a szerveink mûködését, az egészséges életmód szabályait, és ezek birtokában legyenek képesek egészséges életvezetésre.
A biológia tanításának célja – a többi tantárggyal közösen – hogy kialakítsa a tanulókban az önálló ismeretek megszerzésének képességeit.

Olyan természetszemléletet és biológiai tudatot alakítson ki melyben a biológiai sokféleség alapvető fontosságú.
Mutasson rá az élőlények és az életközösségek változatosságára.
Az élő és élettelen környezetet, mint dinamikusan változó ökológiai rendszert mutassa be.
Ismertesse az életközösségek legfontosabb jellemzőit. Mutassa be az életközösségeket károsító tényezőket, alakítsa ki a tanulókban az ökológiai szemléletet.
A hazai és a távoli tájak tananyagában megismert élőlényeket a tudományos rendszerezés kategóriáiba tudják rendszerezni.
Mutassa be az emberi szervezet felépítésének és mûködésének jellegzetességeit.
Ismertesse meg az emberi szaporodás biológiai alapjait, alakítsa a tanulók helyes szexuális magatartását.
Ismertesse meg a helyes életmód követelményeit, továbbá az emberek egymás közötti, valamint az emberek és környezetük közötti együttélési szabályokat.
Az alapvető életjelenségek bemutatásával tudatosítsa a környezetszennyezés káros következményeit, ismertesse az egészséget károsító környezeti tényezőket. Ismertesse az idegi-és hormonális szabályozás legfontosabb szerveit, mutassa be ezek felépítését, mûködését.
Mutassa be az idegi-és hormonális szabályozás fontosságát az emberi szervezet és a környezet kapcsolatában.
Tudatosítsa, hogy a Föld globális problémáinak megoldásában a biológia tudományának nagy szerepe van továbbá, hogy a problémák megoldása minden ember közös feladata.
Alakítsa ki a tanulókban az önálló megfigyelések, vizsgálatok, tanulókísérletek elvégzésével, az ismeretterjesztő mûvek feldolgozásával az önálló ismeretszerzés képességét és igényét.
Fejlessze tovább a környezetismeret, természetismeret tárgyakban megalapozott értelmi képességeket (megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) továbbá, hogy a tanulók az ismereteiket szóban, írásban, ábrázolással is kifejezzék.
A tananyag feldolgozása során értsék meg, hogy a tudás nem önmagáért szükséges, hanem azért, hogy a tudás birtokában befolyásolni tudják a környező világ jelenségeit.
Ismertesse meg a legjelentősebb hazai és külföldi biológiai tudósok munkásságát.
A tananyag feldolgozása során alakuljon ki a tanulókban az együttmûködési készségük.
A csoportos iskolai tevékenységekbe való integrálódással a tárgy tanítása segítse elő a szocializációt, a tágabb társadalmi környezetbe való beilleszkedést.

Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

A biológia tanításában is, - más tárgyakhoz hasonlóan – számos lehetőség kínálkozik az anyanyelvi kommunikáció képességeinek fejlesztésére.

Az ismeretszerzés folyamatában, a felfogás és az alkalmazás során értelmezik a szöveget, és szöveget alkotnak a tanulók. A biológiai műveltséggel kapcsolatos tények, fogalmak, gondolatok, képzetek, vélemények, érzések kifejezése szintén számos *szövegalkotási és szövegértési feladatot* jelent. Utóbbi különösen fontos, hiszen a szövegértés a feltétele az értelmes tanulásnak.

A biológia órákon az *anyanyelv használata* során lehetőség van a nyelvhelyesség szabályainak gyakorlati alkalmazására, az *általános és a speciális szókincs* (biológia fogalomrendszere) bővítésére.

A tanórák nagy részén szóbeli és írásbeli kommunikáció folyik, amely jó alkalom az egyéni kommunikációs képességek fejlesztésére.

A biológiai művelődési anyag különösen jó lehetőséget biztosít arra, hogy ismeretterjesztő irodalomból, digitális információhordozókból gyakoroljuk, a tananyaghoz kapcsolódó *szöveges és vizuális információk* szempontok szerinti *összegyűjtését, elrendezését,* azok *feldolgozását és értékelését.*

Matematikai kompetenciák

A biológiaórákon egyes témakörök tanítása során felidézzük és alkalmazzuk az egyszerűbb kémiai és matematikai képleteket.

Az élőlények szervezettani struktúráinak és azok szabályszerűségeinek felismertetése szintén fejleszti a *matematikai tudásuk alkalmazási képességeit.* Számos lehetőség adódik pl. a növekedési, fejlődési és az életfolyamatok szabályozását bemutató *grafikonok* adatainak *elemzésére,* továbbá a táplálkozási, tápanyag-összetételi *táblázatok értékelésére, matematikai számítások végzésére* (pl. pulzus, légzésszám, vérnyomás, az úszó, lebegő, aljzatra süllyedő vízi élőlények felszíne, tömege, térfogata, sűrűsége stb.). Ezeken az órákon a kapott adatokat, a számolások eredményeit a matematikai kompetenciák segítségével értékelik és indokolják.

A természettudományokhoz és azok alkalmazásához kapcsolódó kompetenciák

A természettudományos kompetenciák fejlesztésének alapfeladata a természettudományos tantárgyak tanulásához szükséges az *attitűdök (érdeklődések, értékek, érzelmek, magatartási, konkrét cselekvési elemek) folyamatos fejlesztése.* Ez megfelelő pszichés hátteret, kellő motivációt biztosít az értelmes tanuláshoz.

Az a természettudományos megismerés módszereinek elsajátításakor, olyan készségeket, képességeket kell kialakítani, amelyek birtokában *magyarázatok*at tudnak adni a biológiai folyamatokra (is), *előrejelzések*et készíthetnek bizonyos biológiai folyamatokról, és ezek birtokában a *cselekvés*eiket tudatosan irányítani tudják.

Meg kell ismerniük az alapvető természettudományos fogalmakat, folyamatokat, hogy megértsék az *emberi beavatkozások* különböző formáit, azok *hatásait a bioszférára.* Mindezek birtokában képesek csak elgondolkodni, és hipotéziseket felállítani a beavatkozások kockázatairól. Az alapfogalmak ismeretének birtokában tudnak csak véleményt mondani a különböző döntéshozatalokról, azok erkölcsi vonatkozásairól.

A biológia tanítása során olyan képességeket is fejleszteni kell, amelyek birtokában nemcsak megértik az emberi tevékenységek hatását, hanem felébresztik az egyéni és a közösségi felelősségtudatot a fenntartható fejlődés iránt. A fenntartható fejlődés érdekében legyenek képesek az életük során lokálisan és globálisan cselekedni.

A *természettudományos műveltségük*nek ki kell terjednie a hétköznapi életben jelentkező, *biológiai problémák megértésére* és a különböző *megoldások* felismerésére. A műveltségük tartalmának része olyan ismeretek és képességek fejlesztése is, amelyek segítségével felismerhetik a *tudományellenes megnyilvánulásokat*, és az *áltudományos nézeteket.*

Digitális kompetencia

A biológia tanítása-tanulása során a digitális kompetencia fejlesztésének célja, hogy a tanulók legyenek képesek a *digitális eszközöket* (számítógép, TV, fényképezőgép, kamera, digitális táblák) magabiztosan *használni* és a művelődési anyaghoz kapcsolódó *információkat összegyűjteni, ismeretforrásként* kellő tanári segítséggel felhasználni.

Mindehhez az alábbi készségeket kell fejleszteni: információk felismerése, értékelése, tárolása, bemutatása. A digitális képességek birtokában tudjanak önállóan is a tananyaghoz, vagy annak kiegészítésére szöveges és vizuális információkat összeállítani, azokat szemléletesen bemutatni. Mindezekkel hozzájárulhatunk a *számítógépes alkalmazások* (szövegszerkesztés, információtárolás, internet használat) képességeinek kialakításához, a tanulók kreativitásának fejlesztéséhez és az egyéni érdeklődés szerinti tanulás motiválásához is.

A hatékony, önálló tanulás

A biológia tanításának feladata a többi tantárgyhoz hasonlóan, hogy fejlessze az önálló tanuláshoz szükséges *alapképességeket* (írás, olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, informatikai eszközök használata stb.) is, amelyekre minden ismeret elsajátításhoz szükség van. Bármely tantárgy hatékony tanulása csak az alapképességek magas színvonalán valósítható meg.

Az önálló tanulás *sajátos képességek* kialakítását is jelenti, pl. a tanulási *nehézségek leküzdését*, az *ismeretek felhasználását* és *alkalmazását, valamint a problémamegoldást.*

Az *önálló tanuláshoz* szükséges képesség (egyéni tanulási stratégiák kidolgozása, motiváció, figyelem, a munka értékelése) fejlesztése minden tanóra feladta.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A *fejlesztési feladatok* meghatározásakor érvényesíteni kell a következő *elvárásait:*

- a tanulási folyamat a *tanulók aktív, értelmező tevékenységére épüljön;*
- a tárgy tanulása során az új ismereteket, a már *meglévő tanulói elképzelések* keretei között kell feldolgozni;
- a tanulás során létrejövő *tudásrendszernek* alkalmasnak kell lenni arra, hogy a környezetük *jelenségeit* előre jelezzék, azokat *magyarázni tudják,* és alkalmazhassák a mindennapi tevékenységek során.

A fejlesztési feladatok a következők:

Ismerjék meg a *biológiai tudományát,* a tudományos eredmények *jelentőségét* a technikai és a társadalmi folyamatokban.
Ismerjék meg a *biológia tudományának* folyamatos *fejlődését,* az aktuális eredményeket.
Szerezzenek ismereteket a biológia *tudománytörténetének* néhány kimagasló személyiségéről és munkásságáról.

Az összetartozó tudásrendszerek, és az *általános fogalmak megismertetésével* (pl. anyagmegmaradás, energiaáramlás, gravitáció, szerves és szervetlen anyagok, diffúzió, ozmózis stb.), értsék meg a *természeti folyamatok egységét, és az egyetemleges törvényszerűségeket.*

A biológia tanításának-tanulásának alapfeladata, mint minden más tantárgynak a *motiváció megteremtése,* amely az értelmes tanuláshoz megfelelő pszichés hátteret biztosítja. Folyamatosan fel kell kelteni, és magas szinten kell tartani a tanuló érdeklődését a növény- és állatvilág, saját testfelépítésük és életműködéseik, a környezet- és természetvédelem feladatainak megismerése iránt.

A biológia tanítása, a maga sajátos eszközeivel *fejlessze pozitív irányba a tanulók személyiségét.* Ezen belül a tanulók legfontosabb *értelmi képességeit* (figyelem, megfigyelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás), továbbá azokat a mindennapi életben gyakran alkalmazott képességeket, amelyek a biológia tanítása során különösen jól fejleszthetők pl. a *kísérletezés, a mérés, összehasonlítás, következtetés, ítéletalkotás.*

Legyenek képesek a biológiai jelenségeket, folyamatokat *önállóan megfigyelni,* egyszerűbb *vizsgálódásokat, kísérleteket végezni.* A különböző biológiai problémák megoldásában is lássák a kísérletek, vizsgálatok, mérések jelentőségét.

Fontos személyiségfejlesztő feladat, hogy az *önálló* munka mellett legyenek képesek kisebb *közösségek, csoportok munkájába* beilleszkedve, együttes megfigyeléseket végezni, kísérleteket megtervezni, elvégezni, értékelni, következtetéseket levonni, és az így megszerzett ismereteikről, tapasztalataikról önállóan beszámolni és következtetéseket levonni. A feladatok jellegétől függően tudják a kapott adatokat *vázlatrajzokon, grafikonokon, diagramokon* ábrázolni.

Legyenek képesek a biológiai ismeretszerzésben diagramokat, grafikonokat, folyamatábrákat megfigyelni, az összefüggéseket feltárni, *elemezni és értékelni.*

Tudják a biológiai ismeretszerzési folyamatban, a *nyomtatott és elektronikus információhordozókat használni.* Legyenek képesek megadott szempontok alapján az *információkat* összegyűjteni, azokat értelmezni és feldolgozni.

Tegyük képessé a tanulókat, hogy a biológiai ismeretszerzés folyamatában a lényeges és lényegtelen információkat egymástól elkülönítsék. Az önálló és csoportmunkáról tudjanak *szemléletes beszámolókat* tartani.

Alakítsunk ki *pozitív attitűdöket* az *önálló tanulásra,* a folyamatos *önművelődésre.* A forrásmunkák, számítógépek, multimédiás eszközök használatával alakuljon ki a tanulókban az *önálló ismeretszerzés képessége.* Az egyéni érdeklődésüknek megfelelő is tudják az *információforrásokat önállóan használni.*

A tárgy tanulása fejlessze a *szövegértési és kommunikációs képességüket.* Az emlékezet fejlesztésével biztosítsa, hogy a tanultak lényegét minél pontosabban, szóban és írásban felidézzék.

Tudják a különböző forrásokból szerzett biológiai ismereteiket szabatosan *megfogalmazni, nyelvileg helyesen* elmondani vagy leírni. Legyenek képesek a biológiai folyamatokról egyszerűbb, lényegkiemelő vázlatrajzokat is készíteni.

Tudják az *ismereteiket összehasonlítani,* a lényeges elemeket *csoportosítani, rendszerezni.* A mindennapi élet problémáinak megoldása során legyenek képesek a biológiai ismereteiket felhasználni.

Szerezzenek információikat arról, hogy a bioszférát sokféle környezeti hatás veszélyezteti. A különböző *emberi tevékenységek* lényegesen megváltoztatják az életközösségek összetételét. Tudatosítsuk, hogy a *környezet szennyezése* már sok helyen az *ember egészségét* is veszélyezteti.

Ismerjék meg, hogy a *Föld globális problémáinak* megoldásában, a biológia tudományának nagy szerepe van.

A biológia tanításának fontos szerepe van abban, hogy bemutassa a *fenntartható fejlődés* feltételeit. Ennek szellemében formálja a tanulók gondolkodását, a természethez való viszonyát. Ki kell alakítani a *bioszféra iránti felelősségtudatot*, ami környezettudatos magatartásban, a természet kincseit védő, óvó magatartásban nyilvánul meg.

Ismerjék fel, hogy az *ember* része a *természetnek*, azzal *szoros kapcsolatban* van. Egyéni és társadalmi tevékenységei a természet folyamatainak részét képezik. Az egyénnek és az emberiség egészének közös a felelőssége.

Ismerjék meg a Föld nagy életközösségeit, az ökológiai rendszerek működésének alapelveit. Az ökológiai ismereteik birtokában értsék meg, hogy az *anyagmegmaradás* törvénye az *életközösségekben* zajló *anyagforgalomra* is igaz. Ismerjék meg az élő anyag jellemzőit, tudják, hogy az élőlények testét *szerves és szervetlen anyagok* építik fel.

A konkrét ismeretektől elvonatkoztatva értsék meg, hogy az *életközösségekben* természetes szabályozó folyamatok működnek, amelyek az *egyensúly* kialakítását biztosítják. Szerezzenek ismereteket arról, hogy az életközösségekben a zavartalan *anyag- és energiaáramlást,* a *biológiai egyensúlyt* a globális méretű környezetszennyezések és természetkárosítások veszélyeztetik.

Szerezzenek információikat arról is, hogy a bioszférát sokféle környezeti hatás veszélyezteti. A különböző *emberi tevékenységek* lényegesen megváltoztatják az életközösségek összetételét. Tudatosítsuk, hogy a *környezet szennyezése* már sok helyen az *ember egészségét is* veszélyezteti.

Tudatosítsuk, hogy a *biológiai jelenségek* alapvető jellemzője az *idő*. Az idő múlásával az élőlények is változnak. Az evolúció nem lezárt folyamat, napjainkban is tart.

A biológia tanítása-tanulása során, a tanulók szerezzenek ismereteket a *földi élővilág sokféleségéről*. Tudják, hogy az élővilág mai arculatát kb. 3,5 milliárd éves fejlődés (evolúció) során érte el. Kiegészítő információforrások használatával legyenek képesek az evolúció főbb szakaszairól, csoportosan és önállóan ismereteket szerezni.

Ismerjék meg az *élőlények fejlődéstörténeti rendszerezésének alapjait*, az *élővilág evolúciójának* legfontosabb időbeli állomásait.

Tudják a megismert élőlényeket a főbb *rendszertani* egységekbe csoportosítani. Tanulmányi kirándulásokon legyenek képesek ismeretterjesztő irodalom felhasználásával a *fajismereteiket* bővíteni.

Értsék meg a *környezet- és természetvédelem* alapelveit. Szerezzenek ismereteket a globális környezeti problémákról, a bioszféra nemzetközi védelmének szükségességéről.

Ismerjék meg a *„fenntartható fejlődés"* alapelveit, és azokat a lehetőségeket, amelyekkel az alapelvek érvényesítése biztosítható. Vállaljanak aktív szerepet mikrokörnyezetükben, az *anyag- és energiatakarékos szemlélet* érvényesítésében.

Lássák be, hogy a *környezet- és természetvédelem* célja a bioszféra sokféleségének a megőrzése, ami egyben az ember életfeltételeinek is a megőrzését jelenti a Földön.

Tudják az *ökológiai környezet* fogalmát, az *élettelen és élő környezeti tényezők* hatását az élőlényekre. A hazai és távoli tájak életközösségeinek megismerése során, értsék meg, hogy az élettelen és élő környezeti tényezők határozzák meg az élőlények életfolyamatait.

Tudják, hogy az élőlények a környezet változásait csak a *tűrőképességük* határain belül képesek elviselni. Lássák az összefüggést a környezet szennyezésének a mértéke és az élőlények tűrőképessége között.

A különböző életközösségek megismerése során mutassuk be azt a „rendszert", amelyben az élőlény él, mindezzel alapozzuk meg az *ökológiai szemléletet*. Ismerjék meg

az *élőlények* és az *élettelen környezet szoros kapcsolatát*, az élőlények alkalmazkodását, a testfelépítés és az életmód közötti összefüggéseket.

Ismerjék meg az *ember testfelépítését és a legfontosabb szervrendszerek életműködéseit*. Tudják, hogy az ember teste szervrendszerekből, szervekből, szövetekből és sejtekből épül fel. A sejteket különböző molekulák, a molekulákat atomok építik fel.

Tudják a kémiai, fizikai ismereteiket az ember életműködéseire alkalmazni.

Ismerjék meg az ember *szaporodásának* biológiáját és a szexuális viselkedés alapnormáit Az ember szaporodása témakörben példákkal mutassuk be a biológiai információ tényét és jelentőségét az öröklődésben. Értsék meg az emberi szexualitás biológiai jelentőségét.

Szerezzenek alapismereteket az *öröklődésről,* az örökítő anyag elhelyezkedéséről és továbbadásáról. Néhány példán keresztül értsék meg, hogy bizonyos környezeti ártalmak megváltoztatják az örökítő anyagot, káros mutációk keletkeznek, amelyek betegségek kialakulását okozhatják az utódokban.

Ismerjék meg az ember főbb *életkori szakaszait* és azok jellemzőit. Tudják, hogy az életfolyamatok visszafordíthatatlanok.

Az emberi szervezetre vonatkozó ismeretek megszerzésével párhuzamosan alakuljon ki az igényük a *testi és lelki egészségük* megóvására.

A tantárgy feladata, hogy megismerjék *saját testük* felépítését, a szervrendszerek és a legfontosabb szervek működését. Alakítsuk ki az igényt arra, hogy az *egészséges életmód* követelményeit a mindennapi életben is érvényesítsék.

Ismerjék meg, hogy a *lelki egészség* megőrzésében fontos az emberek egymás közötti kapcsolatainak a minősége, az együttélési szabályok betartása.

Tudják az egyes szervrendszerek főbb betegségeit, az *egészségmegőrzés* általános szabályait. Ennek érdekében szerezzenek ismereteket, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagokról, a környezeti ártalmakról, az alkohol, a drog, a kábítószerek, a dohányzás *káros hatásairól.*

BIOLÓGIA
7-8. évfolyam

ÓRATERV

7. osztály

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. A távoli tájak életközösségei	21
2. A földi élővilág általános jellemzése	16
3. Az élőlények rendszerezése	18

8. osztály

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Az emberi test szerveződése	8
2. Az ember kültakarója és mozgása	8
3. Az anyagcsere főbb folyamatai	15
4. Az életfolyamatok szabályozása	12
5. Az ember szaporodása és egyedfejlődése	12

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv	7. évf.	8. évf.
Új anyag feldolgozása	44	43
Összefoglalás, rendszerezés	6	5
Vizsgálatok	-	2
Ellenőrzés, értékelés	5	5
Éves óraszám	**55**	**55**

BIOLÓGIA 7. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Év eleji ismétlés 1-6. évfolyam alapismeretei: gerinces, emlős, madár, egyszerű-összetett gyomor, növényevők, mindenevő, hüllő, kétéltű, hal, ízeltlábú, páros-páratlan ujjú patás, kérődző, ragadozó, rágcsáló, fészeklakó, fészekhagyó, csőr- és lábtípusok a hazai madaraknál, egysejtű állatok.	Az 1-6. évfolyamon szerzett minimális ismeretek felhasználása a környezet megismeréséhez. Ismerje a fajok főbb jellemzőit, tudjon táplálkozási láncokat felépíteni. Ismerje a tanult élőhelyek legjellegzetesebb élőlényeinek testfelépítését, környezetük közötti összefüggését.
2. A TÁVOLI TÁJAK ÉLETKÖZÖSSÉGEI A forró övezet élővilága. A mérsékelt övezet élővilága. A hideg övezet élővilága. A hegyvidékek és a tengerek, tengerpartok élővilága. *A tananyagban szereplő fogalmak helyes használata.* *A földrajzi térképek és kontúrtérképek használata az élővilág nagy életközösségeinek földrajzi elhelyezkedésében.* *Az éghajlat, az élőhelyek és a biomok jellegzetességei közötti kapcsolat felismerése.* *Önálló információgyűjtés az egyes életközösségekről, élőhelyekről.* *A megismert biomok önálló bemutatása, jellemzése.* *A megismert állatok és növények felismerése a legfontosabb testfelépítésbeli jegyeik alapján. A megismert állatok és növények megkülönböztető jegyeinek kiemelése.* *A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, az azonosságok és különbségek felismerése.* *Az élőlények életmódja, testfelépítése és az élőhelyek közti kapcsolat bemutatása.* **Fejlesztési célok** Tudja a földrajzi ismeretei alapján a tanult életközösséget a világtérképen elhelyezni. Ismerje az adott területek éghajlati és egyéb természetföldrajzi jellemzőit. Ismerje az életközösségekre ható élettelen környezeti tényezők (talaj, csapadék, hőmérséklet stb.) jellemzőit és hatását az élőlényekre. Értse meg az összefüggést az élettelen tényezők, az éghajlati adottságok és az életközösségek	A trópusi esőerdő jellegzetes szintjei – tudja lerajzolni, értelmezni. Tudjon néhány táplálkozási láncot felépíteni. A csapadék mennyisége és a növényzet változása közötti összefüggést ismerje fel. Vegye észre az élőhely és az állatok – növényzet szoros kapcsolatát. Ismerje a trópusi esőerdők szerepét a Föld oxigén ellátásában. Tudja indokolni az éghajlat – talaj – növényzet – állatvilág szoros kapcsolatát az adott élőhelyen. Mondja el az adott környezet jellemzőit. Ismerje fel az élőhely talajszerkezete és növényzete, a növényzete és az állatvilág kapcsolatát. Ismerje fel az egyes élőhelyek legjellegzetesebb növényeit és állatait. Tudjon táplálkozási láncot készíteni az adott élőhelyek élőlényeiből. Tudja a módosult végtag szerepét a fajfennmaradás érdekében.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
kialakulása között. Legyen képes azonosságokat és különbségeket keresni a különböző életközösségekre ható élettelen tényezők között (csapadék, hőmérséklet, talajadottságok stb.). Az életközösségek és élőlényeik jellemzése során alkalmazza földrajzi, kémiai, fizikai kialakulása között. Legyen képes azonosságokat és különbségeket keresni a különböző életközösségekre ható élettelen tényezők között (csapadék, hőmérséklet, talajadottságok stb.). Az életközösségek és élőlényeik jellemzése során alkalmazza földrajzi, kémiai, fizikai ismereteiket. A távoli tájak életközösségeinek megismerésekor alkalmazza a hazai életközösségeknél tanult fogalmakat. Legyen képes az élőhelyeket és az élőlényeket osztályozni azonosságuk és különbségük alapján. Ismerje fel az összefüggéseket az éghajlat és az élőhelyek kialakulása, és az életközösségek összetétele között. Legyen képes a megismert életközösségek élőlényeit megadott szempontok szerint csoportosítani (élőhely, életmód, szaporodás, alkalmazkodási formák stb.). Tudja szóban és írásban, a szövegalkotás követelményeinek megfelelően az életközösséget jellemezni. Legyen képes egyszerű, lényegkiemelő, összehasonlító vázlatrajzokat készíteni a tanult élőhelyekről, élőlényekről. Legyen képes, a korábban megszerzett tapasztalataikat felidézni és az új helyzetekben az összefüggések felismerésére alkalmazni. Ismereteiket alkalmazva, értsék meg, hogy a különböző élőhelyek élőlényei, eltérő módon viselik el a környezet változásait. Legyen képes azonosságokat és különbségeket keresni a különböző élőhelyek élőlényeinek alkalmazkodására. A tanultak alkalmazva, szerezzen gyakorlatot a távoli tájak megismert élőhelyeinek és élőlényeinek, a főbb tulajdonsága szerinti összehasonlításában, azonosságok és különbségek keresésében. Ismereteit induktív úton feldolgozva értse meg a táplálkozási láncok jelentőségét. Legyen képes a tapasztalataikat összegezni, és megfogalmazni a termelő, fogyasztó, és a lebontó szervezetek jelentőségét a bioszféra anyag- és energiaforgalmában. Tudjon önállóan is problémákat felvetni a bioszféra anyagforgalmának zavarairól. Ismereteit alkalmazva, legyen képes érvelni az életközösségek sokféleségének megőrzése mellett. Legyen képes önállóan és kooperációban a tananyaghoz kapcsolódó információkat gyűjteni,	

azokat elrendezni, értékelni és felhasználni. A különböző információforrások felhasználásával szerezzen jártasságot egy-egy élőhely, életközösség önálló bemutatásában. Értse meg a távoli tájak termesztett zöldség- és gyümölcsféléi és az egészséges táplálkozás közötti kapcsolatot. Tapasztalatait felhasználva tudjon önállóan véleményt formálni az ember és a környezet kapcsolatáról. Tudjon önállóan problémákat megfogalmazni, a különböző emberi beavatkozásokról és azok negatív hatásairól. Természettudományos ismereteit alkalmazva, legyen képes a környezeti károk, a természet pusztítása ellen javaslatokat, ötleteket, elképzeléseket megfogalmazni. Természettudományos ismeretei birtokában, értse meg a bioszféra sérülékenységét, fennmaradásának szükségességét. A tapasztalatainak szintézisével, tudjon érveket megfogalmazni a környezet- és természetvédelmi intézkedések szükségessége mellett.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
3. A FÖLDI ÉLŐVILÁG ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE *Az iskola környezetének, mint élőhelynek a megfigyelése, környezet- és természetvédelmi szempontú elemzése.* *Tanulói kiselőadások pl. a környezetvédelemről, aktuális természetvédelmi feladatokról, neves kutatók munkásságáról.* *Az iskola és a lakóhely környezetvédelmi problémáinak megoldását szolgáló programok kitalálása.* **Fejlesztési célok** A korábban tanult ismereteket felidézve és rendszerezve ismerje meg az ökológiai környezet fogalmát. Tapasztalatai alapján értse meg és lássa az összefüggést az élőhelyek és az élőlények között. A tanultak alkalmazásával tudjon példákat mondani az élettelen környezeti tényezők jelentőségére. A korábban tanult ismeretek szintetizálásával értse meg a tűrőképesség fogalmát. Legyen képes a konkrétumoktól elvonatkoztatva megérteni, hogy az élőlények a környezeti tényezők változásait csak a tűrőképességük határain belül képesek elviselni. A korábbi ismereteinek új szempontok szerinti csoportosításával legyen képes az alábbi ökológiai fogalmakat alkotni: fény- és árnyékkedvelő, hideg- és melegkedvelő, szárazságtűrő és vízigényes, szűk és tág tűrőképességű. Az eddigi ismereteit összegezve alakítsa ki a bioszféra fogalmát. Következtetések levonásával értse meg, hogy a bioszférában a környezethez alkalmazkodva különböző életközösségek alakultak ki. Legyen képes az egyes esetektől elvonatkoztatni és az ismereteit szintetizálva megérteni a termelő–fogyasztó–lebontó szervezetek fogalmát. Az eddig tanult életközösségekből vett példák alapján alkalmazza tudását az új fogalmak megalkotásakor. Legyen képes a megismert fajokat csoportosítani, az életközösségben betöltött szerepük alapján. Értse meg, hogy a természetes életközösségekben a termelők, fogyasztók és a lebontók között viszonylagos egyensúly van. Legyen képes azonosságokat és különbségeket keresni a természetes és a mesterséges életközösségek között. Ismereteit alkalmazva értse meg és lássa be a természetes életközösségek önszabályozó működésének fontosságát.	Tudja értelmezni a speciális biológiai fogalmakat: bioszféra, környezet, fény és árnyékkedvelő, tág-szűk tűrőképesség. Tudjon táplálkozási kapcsolatokat. Tudja értelmezni az önszabályozó működést. Ismerje a környezetszennyezés ismérveit: savas esők, üvegháztartás, ózonréteg elvékonyodása, túlzott műtrágyázás. Tudjon tenni a környezetszennyezés

Tudjon a tanultak alapján szabályokat, törvényszerűségeket megfogalmazni az önszabályozó működésre, és az ember „szabályozó" tevékenységeire. Értse meg, hogy az életközösségekben az anyagok állandó körforgást végeznek. Tudjon problémákat megfogalmazni az anyagforgalom zavarairól. Legyen képes értelmezni és érveket felsorolni a fotoszintézis folyamatának jelentőségéről. Értse meg, és lássa annak jelentőségét, hogy az anyag és energiaforgalom egyirányú folyamat, a termelőktől a csúcsragadozókig terjed. Tudjon érveket felsorolni az anyag- és energiaforgalom zavartalansága mellett. Lássa be, hogy a mesterséges életközösségekben az ember szabályozó tevékenysége érvényesül. Ismereteit alkalmazva tudjon példákat mondani arra, hogy az ember milyen módon avatkozik be az anyagforgalomba. Tudjon érvelni, vitatkozni, a másik véleményét elfogadni az emberi beavatkozások megítéléséről. Ismeretterjesztő irodalomból, elektronikus médiából tudjon önállóan adatokat gyűjteni, azokat feldolgozni; értelmezni az ember környezet-átalakító tevékenységét és annak káros hatásait. Értse meg a globális környezeti problémák okait (éghajlatváltozás, elsivatagosodás, üvegházhatás, esőerdők pusztulása stb.) Legyen képes megfigyelésekkel, mérésekkel, vizsgálatokkal tapasztalatokat szerezni lakóhelyük és Magyarország környezeti problémáiról.	
4. Az élőlények rendszerezése A rendszerezés alapelvei. Sejtmagnélküli és sejtmagvas egysejtűek. A gombák. A növények rendszerezése. Az állatok rendszerezése. *A megismert állatok és növények felismerése a legfontosabb testfelépítésbeli jegyek alapján. A megismert állatok és növények megkülönböztető jegyeinek kiemelése.* *A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, az azonosságok és különbségek felismerése.* *Az élőlények életmódja, testfelépítése és az élőhelyek közti kapcsolat bemutatása.* *Az növény- és állatfelismeréshez kapcsolódó segédanyagok (határozókönyvek, képes atlaszok, ismeretterjesztő irodalom, stb.) használata.* *A megismert élőlények csoportosítása, osztályozása különböző szempontok szerint.* *A megismert élőlények besorolása a főbb rendszertani csoportokba.*	Ismerje a Kisnövény határozó és Állatismeret határozó használatát. Határozza meg a törzs, osztály, faj fogalmát. Rajzolja le a növényvilág és az állatvilág törzsfáját. Mondjon példát az egyes törzsekbe, osztályokba tartozó fajokra.

Fejlesztési célok Értse meg a biológiai evolúció lényegét. Legyen képes eligazodni az élővilág fejlődéstörténetének főbb szakaszaiban. Ismeretterjesztő irodalom, elektronikus média segítségével szerezzen tapasztalatokat az élővilág kialakulásának kezdeti lépésiről és törzsfejlődés folyamatáról. Szerezzen jártasságot a Föld történetét és evolúció folyamatát bemutató ismeretterjesztő irodalom használatában. Korábbi ismereteit felhasználva értse meg a környezeti tényezők hatását az élőlények fennmaradásában és kipusztulásában. Legyenek képes érveket felsorolni a kipusztulás okaira. Legyen képes a tanult élőlényeket megadott szempontok alapján csoportosítani. Tudjon maga is szempontokat adni osztályozáshoz. Szerezzen jártasságot az élőlények rendszerezése szempontjából fontos lényeges és lényegtelen elemek elkülönítésére. Eddigi tanulmányai alapján tudja a rokon fajokat felidézni, a hasonló fajokat csoportokba rendezni. Értse meg, hogy a törzsfejlődés során csak az alkalmazkodásra képes fajok maradtak fenn. Az életközösségekről megszerzett ismereteit alkalmazva tudja a baktériumok jelentőségét az anyagok körforgásában. Tudjon egyszerű vázlatrajzot készíteni az élőlények főbb sajátosságairól. A képanyagok megfigyelése és elemzése során legyen képes a kép és a szöveg kapcsolatának felismerésére, a felismerések szóbeli kifejtésére. Tudjon tanári segítséggel egysejtű élőlényeket mikroszkóp alatt megfigyelni. Ismereteit alkalmazva értse meg, hogy a gombák táplálkozásuk alapján heterotrófok. Legyen képes a tanultak alapján következtetéseket levonni a gombák testfelépítéséből a táplálkozásukra. Tudja érvekkel megindokolni, a moszatok jelentőségét a bioszféra fennmaradásában. Legyen képes ismeretterjesztő irodalomból (könyvek, folyóiratok), elektronikus információforrásokból adatokat gyűjteni, azokat értelmezni és megfelelő szövegalkotással beszámolókat készíteni a virágtalan és virágos növények evolúciós fejlődéséről. Földrajzi, kémiai ismereteit alkalmazva és a fosszilis energiaforrásokból tudjon következtetéseket levonni a karbonkorszak növényzetének jelentőségére. Legyen képes azonosságokat és különbségeket keresni a nyitvatermő és a zárvatermő növények között. Ismereteit alkalmazva értse meg, hogy az élővilág törzsfejlődése során a fejlettség mindig a jobb alkalmazkodó képességben nyilvánult meg. Tudjon a tanultak alkalmazásával mindezekre	

példákat mondani. Ismerje és a gyakorlatban alkalmazza a növények vizsgálatához szükséges eszközöket és megfigyelési módszereket. Tudja rajzban is kifejezni az egyszikűek és kétszikűek osztálya közötti különbségeket. Szerezzen jártasságot a képes határozókönyvek használatában. Tudja azok segítségével önállóan is a növény- és állatfajismeretét bővíteni. Ismeretterjesztő kiadványok segítségével legyen képes információkat gyűjteni a gerinctelen állatok jelentőségéről. Érvekkel alátámasztva tudják indokolni szerepüket (pl. vizek öntisztulása, anyagforgalom biztosítása stb.). Legyen képes a megfigyelések, a korábbi tapasztalatok és a lényeges jegyek kiemelése révén (pl. a puhatestű állatokat) a rokon fajokat egymástól megkülönböztetni. Tudja értelmezni és következtetések levonására használni a szervezettani magyarázó rajzokat. Legyen képes pontos megfigyelések és összehasonlítások végzésére és ezek alapján az élőlények rokon csoportjainak azonosságait és különbségeit kiemelni (pl. virágos növényeken belül nyitvatermők és zárvatermők; zárvatermőkön belül egyszikűek, kétszikűek; ízeltlábúakon belül rákok, rovarok, pókszabásúak; halakon belül csontos és porcos vázúak, kétéltűek közül farkos- és farkatlan; stb.). Ismeretterjesztő irodalomból, elektronikus médiából gyűjtsön önállóan anyagot állatok törzsfejlődéséről, a kihalt fajokról. Legyen képes az önálló munkával szerzett ismereteket feldolgozni (csoportosítás, logikus rendszerbe foglalás, tömörítés, lényegkiemelés) és szóban vagy írásban szemléletes beszámolót tartani. Szerezzen jártasságot a környezetükben élő, gyakori növény- és állatfajok rendszerezésében. Legyen képes az élőlények rendszerezésben az induktív út mellett (fajoktól a nagyobb rendszertani egységek felé haladva), a deduktív ismeretszerzésre (nagyobb csoportokból kiindulva a faj meghatározása).	

BIOLÓGIA 8. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Év eleji ismétlés Az élőlények és az élettelen környezet kapcsolata. Az élőlények kapcsolata más élőlényekkel. Az ember hatása a bioszférára.	A tanult fogalmak, összefüggések alkalmazása. Az emberi tevékenység környezeti hatásainak ismerete. Környezetszennyezés fogalma, elkerülésének módja.
2. Az ember testfelépítése Az ember testfelépítése, testfelépítésben résztvevő anyagok, a vitaminok. Sejtjeink közös jellemzői. Testünk szövetei. A csontváz és izomzat működése. A mozgás szervrendszer egészsége. Testünk kültakarója. Bőrünk egészsége. *A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak értelmezése, szakszerű használata.* *Az emberi szervezet egészének és részeinek önálló bemutatása, jellemzése.* *Az ember legfontosabb szöveteinek, szerveinek, szervrendszereinek felépítése és működése közötti kapcsolat felismerése.* *Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.* *Önálló információgyűjtés és –feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).* *Az ember életmódja és egészségi állapota, illetve az egészségi állapota és a környezet minősége közti kapcsolat elemzése.* **Fejlesztési célok** Tudja helyesen értelmezni, felfogni, és valóságos képzetekkel rendelkezni arról, hogy az ember testét több milliárd, önálló működésre képes sejt építi fel. Szervezettani rajzok, faliképek, videofilmek, stb. segítségével tudatosítsuk az emberi test szerveződési szintjeit. Legyen képes a kép és a szöveg kapcsolatának felismerésére. Tudjon lényegkiemelő vázlatrajzokat készíteni. A hétköznapi életből vett példák elemzésével, a lényeges élettani folyamtok kiemelésével értse meg, hogy a szervrendszerek összehangoltan működnek. Tudjon egyszerű magyarázatokat adni bizonyos megtapasztalható élettani folyamatokra (pl. miért emelkedhet a légzésszám, a vérnyomás nyugalmi helyzetben?)	Ismerjék a sejtek közös jellemzőit, tudják, hogy a sejtek szöveteket, a szövetek szerveket, a szervek szervrendszereket alkotnak. Tudják a mozgás szervrendszer legfontosabb csontjait, izmok működésének lényegét. Ismerjék a mozgás szervrendszer legfontosabb betegségeit, a betegségek kialakulásának megelőzését. Tudják az ember kültakarójának főbb részeit, ezek működését. Ismerjék a bőr betegségeit, ápolásának legfontosabb szabályait. Legyen igényük a tisztaságra, az egészség megőrzésére vonatkozó szabályok betartására.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Kémiai ismereteiket alkalmazva értse meg, hogy az ember szervezete szerves és szervetlen anyagokból épül fel. Ismeretei alapján tudjon magyarázatokat adni közismert biológiai folyamatokra (pl. elmeszesedés, érszűkület, vashiány, vérszegénység, jódozott konyhasó, vitaminhiány stb.). Legyen képes magyarázatot adni arra, hogy miért kötelező az élelmiszereken feltüntetni azok vitamintartalmát. Tudjon érveket felsorolni: miért fontos ismernünk a gyümölcsitalok, ásványvizek ásványi anyag összetételét? Legyen képes adatokat és különböző információkat gyűjteni arról, hogy melyik élelmiszer milyen vitaminféleséget tartalmaz. Tudjon lexikonokból a tanult a témákról önállóan ismereteket szerezni és azokról beszámolni (pl.: vitaminhiány okozta betegségek; mikroelemek fontossága az ember életműködéseiben; stb.). Alkalmazza a fizikai, kémiai ismereteit az ember szervezetét felépítő anyagok és az életműködések megismerése során (atomok, ionok, molekulák, szerves–szervetlen anyagok, diffúzió, ozmózis, nyomás, térfogat, sűrűség, elektromos jelenségek stb.). Legyen képes csoportmunkában is hatékonyan ismereteket szerezni, az együttműködést megszervezni, a feladatokat közösen megoldani (pl.: vizsgálatok, kísérletek a sejt anyagainak kimutatására). Legyen képes a tanultakhoz kapcsolódó vizuális információkat értelmezni, a kép és szöveg tartalmi egységét kifejezni **Fejlesztési célok** Legyen képes a felépítés és működés közötti sajátos kapcsolat megfigyelésére, annak szóbeli kifejezésére. Tudja szóban és egyszerű vázlatrajzokon is kifejezni a felépítés és működés egységét (pl. a hámszövet jellemzői). Tudjon érvelni és magyarázatot adni arra a tényre, hogy miért életveszélyes állapot a bőr, akár csak kisebb kiterjedésű – harmadfokú égési sérülése. A tanult ismereteket alkalmazva értse meg, hogy a bőr sajátos szerkezete biztosítja a kórokozók elleni védelmet. A bőr felépítésének és működésének ismeretében értse meg a rendszeres tisztálkodás fontosságát. Legyen igénye a rendszeres tisztálkodás. Tudja a bőrápolás legfontosabb szabályait, Ismereteinek birtokában értse meg a bőr egészségvédelmének fontosságát. Biológiai, fizikai ismereteit felhasználva legyen képes érveket felsorolni, az alábbi ellentmondásosnak tűnő kérdések, problémák megválaszolására: Miért veszélyes embereknek a déli órákban történő napozás? Mi a jelentősége a napozásnak, a szabad levegőn való tartózkodásnak? Egyszerű vizsgálatokkal és megfigyelésekkel szerezzenek tapasztalatokat arról, hogy a bőr fontos érzékszerv is.	

Ismerje fel az emberi csontvázon a főbb csontokat, mutasson a csontvázon példákat az izületi kapcsolódásra, az összenövésre és varratos kapcsolatra. Ismerje a csontok felépítésében résztvevő szerves és szervetlen anyagokat. Tudja a csontok egészséges fejlődésének feltételeit és a leggyakoribb mozgásszervi megbetegedéseket. Faliképek, anatómiai atlaszok, filmek segítségével ismerje meg a legfontosabb vázizmokat. Tudja a főbb izomcsoportok elhelyezkedését és néhány jellegzetes, jól megfigyelhető izom nevét. Az izomműködés megértésében használja fel a kémiai (az emberi szervezet energiahordozói, az égés feltételei, energiafajták, életfontosságú ásványi anyagok) és fizikai ismereteiket (erő, ellenerő, egyszerű gépek, emelő). A csontváz és az izomzat megismerésével párhuzamosan alakítsuk ki a rendszeres sportolás, mozgás igényét. Értse meg, hogy a mozgásszegény életmód kedvezőtlen a csontok és az izmok fejlődésére. A serdülőkorban, a mozgásszervrendszer egészségmegőrzésében különösen fontos a rendszeres mozgás és a tápanyagokban gazdag táplálkozás.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
3. Az ember anyagcseréje A táplálkozás szervrendszere. Az emésztés folyamata és egészségtana. Az ember légzése, légző szervrendszer betegségei. A vér, a vér útja testünkben. A vérkeringés betegségei. A kiválasztás, a kiválasztás szervrendszerének betegségei. A sejtanyagcsere. *Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.* *Önálló információgyűjtés és –feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).* *Az ember életmódja és egészségi állapota, illetve az egészségi állapota és a környezet minősége közti kapcsolat elemzése.* *Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, élvezeti szerekről, szenvedélybetegségekről.* **Fejlesztési célok** A bélcsatorna felépítésének megismerése során legyen képes képek, folyamatábrák, magyarázó rajzok, videofilmek szempontok szerinti megfigyelésére, a lényeg kiemelésére, és a szakkifejezések használatával a szöveg megfogalmazására. Szerezzen tapasztalatokat az ismeretlen szavak, biológiai fogalmak lexikonokban, ismeretterjesztő irodalomban történő megkeresésében. Az emésztőmirigyek működésének megértésén alapulva, szerezzen jártasságot abban, hogy a különböző élelmiszerek tápanyagait melyik emésztőnedv bontja le. Az emésztésről szerzett ismereteiket alkalmazva legyen képes megmagyarázni hétköznapi problémákat: Mi a diéta lényege? Miért „nehéz étel" a sok zsírt tartalmazó élelmiszer? Mit nevezünk kímélő étrendnek? Miért veszélyes az egyoldalú táplálkozás? Mit jelent az, hogy a betegnek „könnyű ételeket" kell fogyasztani? Fog felépítésének megismerése alapján legyen képes érveket felsorolni a rendszeres fogápolás szükségességéről. Tudja a különböző tápanyagok jelentőségét az egészséges táplálkozásban. Értse meg, hogy az egészséges táplálkozáshoz valamennyi táplálékra szükség van a szervezetünknek. Tudjon érveket felsorolni az ellen, hogy milyen veszélyeket rejthet a fejlődő szervezet számára az, ha valaki csak zöldségen és gyümölcsön él. Táplálkozásukban tudatosan alkalmazza a vitaminok hatásáról és egyes élelmiszerekben való előfordulásukról tanultakat.	Ismerjék a szájüreg, a gyomor, a máj, a hasnyálmirigy, a vékonybél, a vastagbél részvételét az anyagfelvételben és az emésztésben. Ismerjék a leggyakoribb emésztő-szervrendszeri betegségeket. Tudják a fogápolás, az egészséges táplálkozás legfontosabb szabályait. Ismerjék a levegő útját a légző szervrendszerben, hangadás folyamatát. Tudják a ki- és belégzés folyamatát, a legfontosabb légzőszervek működését. Ismerjék a dohányzás, levegőszennyezés káros következményeit. Ismerjék a vér alkotórészeit, a vérköröket, a szív részeit, az értípusokat. Ismerjék a leggyakoribb szív- és érrendszeri megbetegedéseket és okait.

Tudja, hogy a vitaminok hiánya milyen betegségeket okoz. Tudja, hogy a fejlődő szervezet számára megfelelő arányban valamennyi tápanyagra szükség van. Legyen képes a táplálkozásukban tudatosan alkalmazni a biológiai szükségletek igényét. Megfigyelések, vizsgálatok tapasztalatai alapján összefüggéseiben lássa a légzés és a vérkeringés kapcsolatát. A tüdő befogadóképességének és a szívizomzat működésének megértésén alapulva tudjon magyarázatokat adni, érveket felsorolni a rendszeres mozgás, sportolás fontosságáról. Legyen képes problémákat megfogalmazni, pl. a mozgásszegény életmód negatív hatásairól. Legyen képes egészségtani problémákat is megfogalmazni, pl. a levegőszennyezés hatásairól. Biológiai ismeretei alapján legyen képes megmagyarázni a dohányzás káros hatásait. Életmódjában tudatosan alkalmazza a légzőszervi megbetegedések megelőzéseinek szabályait. Legyen képes összefüggések keresésére és azok magyarázatára a szívizomzat és az érrendszer fejlettsége és az egészséges életmód között. Tudja, hogy vérkeringés betegségeinek megelőzésében milyen szerepe van az életmódnak és helyes táplálkozásnak. Legyen képes egyszerű vázlatrajzok készítésével mondanivalóját kiegészíteni (pl. rekeszizom működése, kis- és nagyvérkör, vénás billentyűk). Legyen képes az alábbi probléma okairól és a probléma megoldásának módjairól magyarázatokat adni: a szív- és érrendszeri betegségek hazánkban a vezető halálokok között szerepelnek. Ismerje és a mindennapi életben tudatosan alkalmazza a szív- és érrendszeri betegségek megelőzésének lehetőségeit (helyes táplálkozás, rendszeres mozgás, alkohol fogyasztása és a dohányzás mellőzése). Legyen képesek a keringési és a légzőszervrendszer működéséről megfigyelések, mérések, vizsgálatok végzésére, a kapott adatok értékelésére. Ismereteit alkalmazva hasonlítsa össze a kapott adatokat, a serdülőkorban elvárható, normális adatokkal. Értse meg az adatok fontosságát, legyen képes a vizsgálatok eredményeiből következtetéseket levonni. Legyen képes a szervrendszerek működéséről, betegségeiről, egészségmegőrzéséről önállóan kiegészítő információkat gyűjteni, azokat feldolgozni, értelmezni. Ismereteit alkalmazva a hétköznapi életből vett példákkal mutassa be a szervrendszerek összehangolt működését. A természettudományos tárgyakban megszerzett ismereteit tudja alkalmazni az anyagcsere működésének megértésében.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
4. Az életfolyamatok szabályozása Az életfolyamatok szabályozása. A szem, a fül, a bőr, az orr, a nyelv. A velünk született válasz. A feltételes reflex. Az idegi szabályozás problémái. Az anyagcsere hormonális szabályozása. A hormonális szabályozás zavarai. *Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.* *Önálló információgyűjtés és –feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).* *Az ember életmódja és egészségi állapota, illetve az egészségi állapota és a környezet minősége közti kapcsolat elemzése.* *Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, élvezeti szerekről, szenvedélybetegségekről* *Egyszerű élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése.* *A vizsgálatok eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értékelése.* **Fejlesztési célok** A szabályozás és vezérlés folyamatairól tanult ismereteit alkalmazva, értse meg, hogy a szerveztünkben zajló életfolyamatok is hasonló elven irányítottak. Kémiai ismereteit alkalmazva értse meg, hogy a szervezetünkben zajló folyamatok összehangolását kémiai hírvivő anyagok végzik. Konkrét életműködéseket elemezve értse meg a szabályozás általános menetét (pl.: mi történik a szervezetünkben, ha túl sok folyadékot iszunk, ha nehéz fizikai munkát végzünk, ha túl meleg vagy nagyon hideg a levegő hőmérséklete, ha versenyszerűen sporttevékenységet végzünk, ha gondolkodunk egy szellemi feladat megoldásán stb.). Képek, ábrák, makettek megfigyelésével, elemzésével és szöveges információk értelmezésével értse meg az agyvelő és a gerincvelő szabályozási működését. Legyen képes gyakorlati példákból kiindulva a főbb idegrendszeri központok működését megérteni. Legyen képes egyszerű reflexvizsgálatokat elvégezni és a tapasztalatok alapján megfogalmazni a reflexek lényegét. Példák elemzésével értse meg, az akaratunktól függő és független reflexek működését.	Tudják az idegi szabályozás folyamatát és központi szerveit, ezek működését, felépítését. Tudják a feltétlen és feltételes reflex lényegét, tudjanak példát mondani működésükre. Ismerjék a drog, az alkohol káros hatásait, tudják a hormonális szabályozás zavarait, néhány betegség nevét.

Legyen képes magyarázó rajzok alapján a szabályozás általános folyamatát értelmezni. Tudjon a szabályozási folyamat megértésén alapuló konkrét problémákat megfogalmazni. Értse meg az idegrendszer fontosabb betegségeinek okát. Tudatosítsuk, hogy az idegrendszer egészséges működését leginkább a helyes életmóddal, megfelelő napirenddel, a drogok, kábítószerek, alkoholtartalmú italok teljes mellőzésével biztosíthatjuk. Legyen képes az idegrendszer működéséről önállóan is ismereteket szerezni. Szerezzen jártasságot az idegen szavak utáni keresésében, a lexikonok és egyéb információforrások használatában. Konkrét példák elemzéséből kiindulva értse meg, hogy az életfolyamatok szabályozását az idegrendszer és hormonrendszer együttesen végzi (pl. mi történik a szervezetünkben, ha vészhelyzetbe kerülünk? Milyen változások történnek a szervezetünkben, ha koncentrálunk egy faladat végrehajtására? Milyen változások történnek a szervezetünkben, versenyhelyzetben, ha pl. eldördül a startpisztoly?). Tudja, hogy a belső elválasztású mirigyek nem megfelelő hormontermelése zavarokat okoz az ember testfelépítésében és életműködéseiben. Ismerje meg a hormonrendszer működésével kapcsolatos betegségeket (óriásnövekedés, golyva, kreténizmus, cukorbetegség), tudja a betegségek kialakulásának okát. Legyen toleráns beteg társaival szemben. Gyakorlati tapasztalatokat elemezve értse meg, hogy az érzékszervnek fontos feladatuk van a környezethez való alkalmazkodásban. Legyen képes modellek, makettek, magyarázó rajzok segítségével értelmezni az érzékszervek felépítésének és működésének kapcsolatát. Ismerje meg az egyes érzékszervek leggyakoribb betegségeit, kialakulásuk okát. Ismereteire alapozva, tartsa be az érzékszervek egészségmegőrzésével kapcsolatos szabályokat. Legyen képes tanári irányítással az érzékszervek működésével kapcsolatos vizsgálatok, kísérletek elvégzésére, és a tapasztalatok elemzésére. Tudja a fizika és kémia tantárgy ismereteit alkalmazni, az érzékszervek működésének megértésére (rezgéshullámok, egyéb mechanikai ingerek; fényterjedés; fénytörés; homorú, domború lencsék; vízben, levegőben oldódó molekulák).	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
5. Az ember szaporodása egyedfejlődése Az ember szaporodási szervrendszere. Az ember szaporodása. A nemi hormonok. Az ember életszakaszai. A szaporodás egészségtana. *A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak értelmezése, szakszerű használata.* *Az emberi szervezet egészének és részeinek önálló bemutatása, jellemzése.* *Az ember legfontosabb szöveteinek, szerveinek, szervrendszereinek felépítése és működése közötti kapcsolat felismerése.* *Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.* *Önálló információgyűjtés és –feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).* **Fejlesztési célok** Tudjon magyarázatokat adni arra, hogy miért fontos az élővilágban a szaporodás; mi történt az evolúció során a szaporodásra képtelen élőlényekkel. A korábban tanultakat felidézve és rendszerezve tudatosítsuk, hogy az állatvilágban a szaporodásösztönös biológiai folyamat, amely a feltétlen reflexeken alapul. Az ember szaporodása tudati ellenőrzés alatt áll. Képek, ábrák elemzésével értsék meg a férfi és női szaporító szervrendszer szerveinek a nevét, az egyes szervek működését, és az ivarsejtek képződésének folyamatát. Tudja az alapvető különbségeket a kétféle sejt érési folyamata között. Értse meg, hogy a másodlagos nemi jellegek kialakulását a serdülőkortól kezdve termelődő nemi hormonok irányítják. Tudja, hogy a nemi érés minden embernél különböző időpontokban következik be, és nagy eltérések is lehetnek mindkét nemnél. Értse meg, hogy a szaporító szervrendszer nem azonos ütemben fejlődik a többi szervrendszerrel. Tapasztalataik feldolgozásával tudatosítsuk, hogy az ember egyedfejlődése nem azonos időpontban következik be. Ez a magyarázata annak, hogy azonos életkorú emberek között jelentős fejlettségbeli különbségek lehetnek. Ismerje a nemi szervek betegségeit és a nemi úton terjedő betegségeket. Szerezzen ismereteket a betegségek elkerülésének módjáról. Értse meg a korai nemi kapcsolatok veszélyeit. Tudja a fogamzásgátlás különböző módjait. Tudja a nemi higiénia szerepét, a nemi szervek egészségmegőrzésében. Meglévő tapasztalataikat is feldolgozva tudatosítsuk az életkori szakaszok jellemző tulajdonságait.	Ismerjék meg az ember szaporodási szervrendszerét, a szervek nevét és működését. Ismerjék az ivarsejtek termelődésének helyét, a megtermékenyítés folyamatát. Ismerjék a menstruációs ciklust, a fogamzásgátlás legfontosabb módjait. Ismerjék a leggyakoribb nemi és nemi úton terjedő betegségeket és azok elkerülésének módjait. Tudják a magzat fejlődésének időtartamát és a fejlődés főbb állomásait.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Biológia
7-8. évfolyam

- A tananyag és az órai munka folyamatos ellenőrzése, önellenőrzés szóban és írásban
- Fejlesztő értékelés
- Szóbeli és írásbeli feleletek értékelése
- A témakörök végén írásbeli ellenőrzés, értékelés
- A gyűjtőmunka, vetélkedők, versenyek értékelése

Félévkor és év végén osztályzattal minősítjük a tanulókat.

Az ellenőrzés, értékelés során kapunk visszajelzést arról, hogy a tanulók milyen szinten sajátították el a biológiai tananyagot, hogyan teljesítették a követelményeket.

Az *ellenőrzés* módszereinek alkalmazása során törekedünk arra, hogy az legyen rendszeres, változatos és terjedjen ki a tanulók valamennyi tanórai, esetenként a tanórán kívüli tevékenységeire. Az ellenőrzésre többféle módszert alkalmazhatunk a biológia órákon is: történhet a tanulói tevékenységek *folyamatos megfigyelésével, szóbeli ellenőrzéssel* (kérdésekre adott feleletekkel vagy összefüggő felelettel), *írásbeli ellenőrzéssel* (feladatlapokkal, tantárgytesztekkel, tudásszintmérő lapokkal).

Az ellenőrzést követő *értékelés* legyen *objektív*, vagyis a tantervi követelményekhez viszonyítjuk a tanulók szóbeli vagy írásbeli teljesítményét. Az értékelés történhet *szóban, írásban* vagy kifejezhetjük a követelményekhez való viszonyítást *érdemjegyek* formájában is. Törekedni kell arra, hogy az *ellenőrzés, értékelés, osztályozás* kellően *motiválja* a tanulókat, ezzel is biztosíthatjuk, hogy teljesítményüket a tanítási-tanulási célokhoz közelítsük.

Fokozatosan törekedni kell arra is, hogy kialakítsuk a tanulókban az önellenőrzés, önértékelés képességét, így a módszer együttes alkalmazása kedvezően befolyásolja a tanulók *személyiségfejlődését.*

ALKALMAZOTT TANESZKÖZÖK
Biológia
7-8. évfolyam

Választás elvei: szerző ismert legyen
megfizethető
tanulható, tanítható
érdeklődést felkeltő

- Tankönyv munkafüzet
- Biológiai album

- Diasorozatok
- Videófilmek
- Transzparensek
- Modellek
- Ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok

FÖLDRAJZ
7-8. évfolyam

Célok és feladatok

A földrajz tantárgy megismerteti a tanulókat a szûkebb és a tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, a természeti és a társadalmi folyamatokban való tájékozódásukat szolgálja. Elősegíti, hogy megismerjék a világban elfoglalt helyünket, nemzeti értékeinket, kedvező és kedvezőtlen földrajzi és környezeti adottságainkat. Kialakítja, majd fokozatosan fejleszti a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodását. Ez megköveteli, hogy a tanítás során a jelenségek, folyamatok vizsgálatát kövesse általánosítás és az összefüggések megláttatása, valamint ezek átfogó rendszerként való értelmezése. Ennek érdekében minden jelenséget és folyamatot változásaiban, kölcsönhatásaiban, fejlődésében kell bemutatni, megláttatva azok lehetséges következményeit is.

A földrajz tantárgy a ma emberét, társadalmát és környezetét állítja a középpontba, tananyagát oknyomozó és problémákra koncentráló módon dolgozza fel. Tananyaga komplex és több szempontból is szemléletformáló, hiszen a földrajzi-környezeti jelenségeket, folyamatokat részben a természettudományok, részben a társadalomtudományok, illetve az egyéb környezettudományok szempontjai szerint vizsgálja. Ezt a szemléletformáló szerepét –az életkori sajátságoknak megfelelően –a 7 – 8.évfolyamon a regionális földrajzi ismeretanyag feldolgozásán keresztül valósítja meg. A földrajz tantárgy alakítja ki a mindennapi életben szükséges térbeli és időbeli tájékozódási képességeket. Ezért tanítása során az ismeretnyújtó módszerek mellett az ismeretszerző módszereknek (a különböző jellegû földrajzi információhordozók gyakorlati használatának, különböző földrajzi modellek és esettanulmányok elemzésének, önálló és kiscsoportos feladatmegoldásoknak, érveléseknek és vitáknak) kell előtérbe kerülniük.

A jövő kihívásai –amelyekkel az emberiségnek szembe kell néznie –alapvetően földrajzi problémákból indulnak ki. Ezért a földrajz tantárgy feladata, hogy alakítsa a tanulók környezet iránti érzékenységét, felismertesse velük a helyi, a regionális és a globális problémákat, a környezetre és az emberre veszélyes folyamatok mérséklésének, megakadályozásának szükségességét, lehetséges módjait. Tudatosítja a tanulókkal, hogy az életet társadalmi és természeti katasztrófák veszélyeztetik. Ilyen helyzetekben a segítő szervek irányításával mindenkinek aktívan részt kell venni az élet védelmében.

A tantárgy oktatásának célja, hogy ráébressze a tanulókat a tantárgy fontos szerepére napjaink földrajzi-környezeti jelenségeinek, folyamatainak megértésében, kifejlessze bennük a közösségük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvétel készségét.

A hazai és az európai természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékek megismertetésével járuljon hozzá a reális alapokon nyugvó nemzet-és Európa-tudat kialakításához, a hazához való kötődéshez.

Tudatosítsa a tanulókban, hogy az ember társadalmi-gazdasági tevékenysége során jelentősen átalakította a környezetét, ezzel segítse elő a környezettudatos életmód kialakulásának megalapozását.

Megláttassa a tanulókkal a környezet és a társadalom időben és térben változó kapcsolatait, összefüggéseit.

Segítse elő a különböző társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, kultúrája, értékei iránti érdeklődés és tisztelet kialakulását.

Értesse meg a társadalmi-gazdasági életben jelen lévő többirányú, kölcsönös függőséget.

FÖLDRAJZ
7-8. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK	
Összesített tematikus óraterv		**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám		1,5	1,5
Témakörök	Tájékozódás a földtörténeti időben	2	-
	Az Európán kívüli kontinensek	30	-
	Észak-, Nyugat-, Dél- és Kelet-Európa országainak természet és társadalomföldrajza	24	-
	Közép-Európa tájainak és országainak természet és társadalomföldrajza	-	15
	A Kárpát-medence természet és társadalomföldrajza	-	4
	Természeti adottságok és társadalmi-gazdasági lehetőségek Magyarország tájain	-	36
Óratípusonként	Új anyag feldolgozása	43	45
	Összefoglalás, rendszerezés	5	4
	Ellenőrzés	5	4
	Saját felhasználás	3	2
	Éves óraszám	**56**	**55**

FÖLDRAJZ 7. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Tájékozódás a földtörténeti időben **A földtörténeti események időbelisége és térbelisége** A természetföldrajzi jelenségek elhelyezése a földtörténeti korokban, összefüggések keresése a kontinensek felszínének kialakulásánál. Az állandó változások okainak feltárása. **Eligazodás a földtörténeti időbeosztás egységeiben** Tájékozódás a földtörténeti időoszlopon. A történelmi és a földtörténeti időbeosztás nagyságrendjének eltérése, érzékeltetése konkrét eseményeken keresztül. *A különböző tartalmú földrajzi térképeken közölt információk felhasználása a kontinensek, illetve az egyes országok természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági megismeréséhez.* *Kontúrképes feladatok irányított megoldása* **Általános fejlesztési feladatok** A kontinenseken és a hazánkban jellemző földi képződmények, a főbb természet- és társadalom-földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése, értelmezése. **Tájékozódás az időben** Eligazodás a földtörténet időegységeiben. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása. **Tájékozódás a környezet anyagairól** A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, valamint talajtípusok felismertetése.	A tanulók igazodjanak el a földtörténeti időbeosztás főbb egységeiben. Tudja a földtörténeti korok főbb eseményeit, a kontinensek kialakulásának és állandó változásának folyamatát.

2. Az Európán kívüli kontinensek tipikus tájainak és néhány kiemelt országának természet és társadalomföldrajza.	
Afrika A kontinens általános természet- és társadalom-földrajzi képe. A sivatagok és az oázisok, mint tipikus tájak, az „éhségövezet". Trópusi-Afrika természeti képe, társadalmi – gazdasági problémái. A Dél-afrikai Köztársaság és az arab világ vezető szerepe a kontinensen. *Szemelvények gyűjtése a természeti környezetet veszélyeztető folyamatokról (pl. a trópusi esőerdők kiirtásáról, a talajerózióról, savas esőkről.)* *Gyűjtőmunka könyvekből a nagy földrajzi felfedezésekről és a társadalmi-gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásairól.*	Az éghajlati övezetesség kialakulásának megértése.
Ausztrália és Óceánia Természeti képe, társadalmi-gazdasági jellemzői. Az eltérő életfelfogású, életmódú és gazdasági tevékenységet folytató népek megismerése. Példák keresése a természeti és társadalmi jellemzők kölcsönhatásaira és a természeti környezet társadalmi fejlődésére gyakorolt hatásáról.	A különböző méretarányú térképen a témához kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat tudja megmutatni.
Sarkvidékek A két sarkvidék földrajzi különbségei. Életlehetőségek a Sarkvidéken. A népesedési folyamatok, természeti környezet az életmód és gazdasági tevékenységek összefüggésének feltárása példák alapján.	
Amerika Amerika fő részeinek eltérő természet- és társadalom földrajzi képe. A földrajzi övezetesség a kontinensen. Az ültevény, a farmvidék, a technológiai park és az agglomerációs zóna, mint tipikus táj. Amerika jellegzetes országainak hasonló és eltérő természet- és társadalom földrajzi jellemzői. Dél-Amerika: Brazília, Közép-Amerika: Mexikó. Észak-Amerika: USA, Kanada. *A kontinens tájainak, országainak természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatsorok elemzése, összefüggések felismerése.*	Az éghajlat és a mezőgazdaság összefüggéseinek bemutatása példák alapján. A földrajzi fekvés és helyzet hatásainak ismerete az országok társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére.

Ázsia Általános természet- és társadalom földrajzi képe. Eltérő adottságok és sajátos társadalmi-gazdasági fejlődési utak a kontinensen. A tajga, a „monszunvidék", a magashegység és az öntözéses gazdálkodás területei, mint tipikus tájak. A földrész jellemző országai és térségei: Japán, Kína, India, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia *Információk gyűjtése különböző jellegű információhordozókból az egyes népek életéről, szokásairól, kultúrájáról és hagyományairól.* *A tipikus tájak különböző, megadott szempontok szerinti önálló bemutatása, jellemzése* - *egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. népsűrűség, az éghajlatra jellemző értékek kiszámítása)* - *tényleges adatok, statisztikai adatsorok és különböző típusú diagramok összehasonlító elemzése.* *Terméklisták összeállítása az egyes országok jellemző termékeiről.* *A témákhoz kapcsolódó tablók készítése.* *Irányított tanulói kiselőadás az egyes országok természeti és kulturális értékeiről, népeinek szokásairól, életmódjáról.* *Tanulói beszámoló a magyar utazók, földrajzi felfedezők szerepéről a Föld és népeinek megismerésében.* **Általános fejlesztési feladatok** Történet elmesélése hazai és külföldi utazásokról, átélt élményekről. Rövid tájékoztatás adása Magyarországról. A szükséges szakkifejezések megismertetése, értelmezése és helyes használatuk gyakorlása. A természet- és társadalomtudományi gondolkodásmód alapjainak elsajátítása. A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése. Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoportmunkában (pl. táj-, ország jellemzés és –elemzés). Földrajzi-környezeti megfigyelések, tanári irányítással.	A legfontosabb országok, Ausztrál Államszövetség, Brazília, USA, Japán, Kína, India.

A földrajti környezetben és a gyakorlati életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése (pl. döntéshelyzetekkel, vitákkal).
Az egyén és a kisebb-nagyobb társadalmi közösségek szerepének, felelősségének belátása a környezet értékeinek, harmóniájának megóvásában és továbbadásában.
A földi környezetelemek méreteinek, számszerűen kifejezhető adatainak nagyságrendjének érzékelése, összehasonlítása.
Alapvető adatkezelési technikák alkalmazása.
A kritikai és a kreatív gondolkodás képességének fejlesztése a gondolkodási technikák megismerésével.
Annak tudatosítása, hogy a világ a világ különböző részein élő emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendjük alapján különböznek egymástól, de emberi mivoltukban egyenrangúak.
A közös európai kultúra, különösen a földrajzi alapjainak megismerése és megőrzésére.

Információszerzés és –feldolgozás
A földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók (pl. térképek, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, kiválasztása tanári irányítással.
A földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése és feldolgoztatása tanári irányítással egyéni és csoportmunkában:

- lényegkiemelés szövegből, összehasonlítások, információk csoportosítása és rendszerezése
- adatok, egyszerű adatsorok, diagramok és más ábrák elemzése, összehasonlítása
- tények, szöveges információk ábrázolása különböző módon (pl. térképvázlaton)
- egyszerű vázlat készítése információk alapján önállóan
- következtetések levonása a készen kapott és a számítással nyert adatokból, tényekből
- folyamat, jelenség, történet elmondása megfigyelés alapján és emlékezetből, a hírekben halott földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése

- leírások, beszámolók készíttetése megfigyelésekről, ismeretekről segédeszközök használatával, tanári irányítással
- a számítógéppel támogatott együttműködő tanulás elősegítése
- tanulói kiselőadások prezentációs anyagának készítése tanári irányítással

Tájékozódás a földrajzi térben
Tájékozódás a kontinenseken.
A különböző tematikus térképek tartalma közötti összefüggések indoklása.
A földrajzi fokhálózat használata.
A fontosabb földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, erőforrások, valamint környezeti problémák térbeli elhelyezkedésének megismertetése.
Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban.
A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése térképen, földgömbön.

Tájékozódás az időben
A kontinenseken megismert földrajzi-környezeti események, jelenségek, folyamatok időrendben állítása.

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól
Az egyes tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése.
A földrajzi térben zajló kölcsönhatások felismertetése és magyarázata a kontinensekről való példák alapján.
A társadalmi-gazdasági események az egyes országok fejlődésére gyakorolt hatásainak felismertetése.
A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások észrevétele.
Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismertetése.
Magyarország földjének részletes megismertetése kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékeltetése.

A magyarországi védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékek megismertetése. Környezetünk problémáinak, azok hazai és regionális kapcsolatainak a felismertetése.
A Kárpát-medencei és a közép-európai tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékeinek megismertetése a hazához, illetve az Európához való kötődés megerősítése érdekében.
A magyarság, Magyarország és a magyar gazdaság helyének, kapcsolatrendszerének megismertetése a Kárpát-medencében, az Európai Unióban különböző források felhasználásával.

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről
A földrajzi övezetesség megnyilvánulásának felismertetése a természeti adottságokban a kontinensekről vett példákban. A természetföldrajzi adottságok gazdaságra gyakorolt hatásának bemutatása kontinensrészek, tájak és országok példáján.
Európa és országai földrajzi jellemzőinek megismertetése, különös tekintettel a Magyarországgal szomszédos országokra, az Európai Unió tagállamaira. Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi-környezeti nézőpontból.
A földrészek, azok nagytájai, a tipikus tájak és az országok regionális sajátosságainak, valamint hasonlóságainak és különbségeinek a felismertetése.
A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának érzékeltetése a különböző földrészekről származó példákban.
Annak tudatosítása, hogy az egyes országok eltérő mértékben járulnak hozzá a földrajzi környezetet pusztító folyamatokhoz.
A természet- és a környezetvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetése. Annak megértetése, hogy a környezet védelméért mindannyian személyesen is felelősek vagyunk.

3. Észak-, Nyugat-, Dél és Kelet-Európa országainak természet és társadalomföldrajza. Európa általános természet- és társadalom-földrajzi képe. Az Európai Unió általános társadalmi és gazdasági jellemzői. **Észak-Európa** országainak közös és egyedi földrajzi vonásai, kapcsolatuk a természeti környezettel. **Nyugat-Európa** országainak hasonló és eltérő földrajzi vonásai. A történelmi múlt hatása a mai gazdasági életre. Átalakuló ipari körzetek, új ipari ágazatok megjelenése. Kiemelten: Franciaország, Egyesült Királyság. Tematikus térképek használata, az egyes országrészek gazdasági különbségeinek bemutatása tematikus térképek összehasonlító elemzésével. **Dél-Európa** országainak általános és egyedi földrajzi vonásai. A tipikus mediterrán táj, a kikötő és az üdülőövezet. A Balkán térség természetföldrajzi adottságai és társadalmi képe. Kiemelten: Olaszország, Spanyolország, Horvátország, Jugoszlávia. **Kelet-Európa** jellegzetes természet- és társadalom-földrajzi vonásainak bemutatása. Kiemelten: Oroszország (a két kontinens országa) és Ukrajna. *Az éghajlat jellemzőinek ábrázolása diagramokon, és következtetések levonása az adatokból.* *A gazdasági élet ágazatainak, ágainak aránya, és változási tendenciáinak bemutatása statisztikai adatok feldolgozásával.* *Tájékozódás légifotókon és műholdfelvételeken tanári irányítással.* **Tájékozódás a környezet anyagairól** A környezetet károsító leggyakoribb szennyezőanyagok és forrásaik megismertetése.	Európa legfőbb természetföldrajzi jellemzőinek ismerete. Az éghajlat és a mezőgazdaság összefüggéseinek bemutatása európai példák alapján. Ismerje az Európai Unió létrehozásának okait, társadalmi és gazdasági jellemzőit.

FÖLDRAJZ 8. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalom-földrajza Közép-Európa általános földrajzi képe. A Közép-európai-sík- és rögvidék természeti adottságai és gazdasági feltételei. A középhegységek és a feltöltött alföldek, mint tipikus tájak. A térség országainak közös és eltérő földrajzi vonásai. *Kontúrképes feladatok irányított megoldása.* *Az éghajlat jellemzőinek felismerése diagramokon és következtetések levonása az adatokból.* Németország szerepe az európai gazdaságban. Csehország és Lengyelország sajátos fejlődési útjai. Közép-Európa magashegyvidékei: az Alpok és a Kárpátok természeti adottságai, hasonló életfeltételei. A gazdasági fejlettség különbségei. Az alpi országok: Ausztria, Szlovénia és a kárpáti országok: Szlovákia, Románia földrajzi jellemzése. Társadalmi sokszínűség Közép-Európában, a hazánkkal szomszédos országokban. *Tematikus térképek használata a természetföldrajzi adottságok megismeréséhez.* *Különböző jellegű adatok, aktuális információk gyűjtése Közép-Európáról.* *A gazdasági élet ágazatainak, ágainak szerepe és változási tendenciáinak bemutatása statisztikai adatok feldolgozásával, forráselemzéssel, esetmegbeszéléssel.* *Információk gyűjtése egyéni és csoportmunkában társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról statisztikák, tömegkommunikációs források, internet felhasználásával.*	Közép-Európa tipikus tájainak felismerése. A térség országainak (Németország, Csehország, Lengyelország, Ausztria, Szlovénia, Szlovákia, Románia) alapvető természeti-, földrajzi jellemzőinek ismerete.

Általános fejlesztési feladatok A kontinenseken és a hazánkban jellemző földi képződmények, a főbb természet- és társadalom-földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése, értelmezése. **Tájékozódás az időben** Eligazodás a földtörténet időegységeiben. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása. **Tájékozódás a környezet anyagairól** A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, valamint talajtípusok felismertetése. **2. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajza** A Kárpát-medence földtörténeti fejlődése, földtani szerkezete és természetföldrajzi képe. Mozaikok a Kárpát-medence társadalmi-gazdasági fejlődéstörténetéből. A társadalmi-gazdasági élet mai földrajzi vonásai. A magyarság a Kárpát-medencében. *A kárpát-medence időjárásának megismerése különböző típusú időjárás-jelentések segítségével, az adatok értelmezésével.* Magyarország felszíne, domborzata. **Általános fejlesztési feladatok** Történet elmesélése hazai és külföldi utazásokról, átélt élményekről. Rövid tájékoztatás adása Magyarországról. A szükséges szakkifejezések megismertetése, értelmezése és helyes használatuk gyakorlása. A természet- és társadalomtudományi gondolkodásmód alapjainak elsajátítása. A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése. Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoportmunkában (pl. táj-, ország jellemzés és –elemzés).	A Kárpát-medence természetföldrajzi képe.

Földrajzi-környezeti megfigyelések, tanári irányítással. A földrajti környezetben és a gyakorlati életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése (pl. döntéshelyzetekkel, vitákkal). Az egyén és a kisebb-nagyobb társadalmi közösségek szerepének, felelősségének belátása a környezet értékeinek, harmóniájának megóvásában és továbbadásában. A földi környezetelemek méreteinek, számszerűen kifejezhető adatainak nagyságrendjének érzékelése, összehasonlítása. Alapvető adatkezelési technikák alkalmazása. A kritikai és a kreatív gondolkodás képességének fejlesztése a gondolkodási technikák megismerésével. Annak tudatosítása, hogy a világ a világ különböző részein élő emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendjük alapján különböznek egymástól, de emberi mivoltukban egyenrangúak. A közös európai kultúra, különösen a földrajzi alapjainak megismerése és megőrzésére. **Információszerzés és –feldolgozás** A földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók (pl. térképek, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, kiválasztása tanári irányítással. A földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése és feldolgoztatása tanári irányítással egyéni és csoportmunkában: • lényegkiemelés szövegből, összehasonlítások, információk csoportosítása és rendszerezése • adatok, egyszerű adatsorok, diagramok és más ábrák elemzése, összehasonlítása • tények, szöveges információk ábrázolása különböző módon (pl. térképvázlaton) • egyszerű vázlat készítése információk alapján önállóan • következtetések levonása a készen kapott és a számítással nyert adatokból, tényekből • folyamat, jelenség, történet elmondása megfigyelés alapján és emlékezetből, a hírekben halott földrajzi-környezeti tartalmú	

információk értelmezése • leírások, beszámolók készíttetése megfigyelésekről, ismeretekről segédeszközök használatával, tanári irányítással • a számítógéppel támogatott együttműködő tanulás elősegítése • tanulói kiselőadások prezentációs anyagának készítése tanári irányítással **Tájékozódás a földrajzi térben** Tájékozódás a kontinenseken. A különböző tematikus térképek tartalma közötti összefüggések indoklása. A földrajzi fokhálózat használata. A fontosabb földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, erőforrások, valamint környezeti problémák térbeli elhelyezkedésének megismertetése. Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban. A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése térképen, földgömbön. **Tájékozódás az időben** A kontinenseken megismert földrajzi-környezeti események, jelenségek, folyamatok időrendben állítása. **Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól** Az egyes tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. A földrajzi térben zajló kölcsönhatások felismertetése és magyarázata a kontinensekről való példák alapján. A társadalmi-gazdasági események az egyes országok fejlődésére gyakorolt hatásainak felismertetése. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások észrevétele. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismertetése. Magyarország földjének részletes megismertetése kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.	

Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékeltetése.
A magyarországi védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékek megismertetése. Környezetünk problémáinak, azok hazai és regionális kapcsolatainak a felismertetése.
A Kárpát-medencei és a közép-európai tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékeinek megismertetése a hazához, illetve az Európához való kötődés megerősítése érdekében.
A magyarság, Magyarország és a magyar gazdaság helyének, kapcsolatrendszerének megismertetése a Kárpát-medencében, az Európai Unióban különböző források felhasználásával.

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről
A földrajzi övezetesség megnyilvánulásának felismertetése a természeti adottságokban a kontinensekről vett példákban. A természetföldrajzi adottságok gazdaságra gyakorolt hatásának bemutatása kontinensrészek, tájak és országok példáján.
Európa és országai földrajzi jellemzőinek megismertetése, különös tekintettel a Magyarországgal szomszédos országokra, az Európai Unió tagállamaira. Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi-környezeti nézőpontból.
A földrészek, azok nagytájai, a tipikus tájak és az országok regionális sajátosságainak, valamint hasonlóságainak és különbségeinek a felismertetése.
A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának érzékeltetése a különböző földrészekről származó példákban.
Annak tudatosítása, hogy az egyes országok eltérő mértékben járulnak hozzá a földrajzi környezetet pusztító folyamatokhoz.
A természet- és a környezetvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetése. Annak megértetése, hogy a környezet védelméért mindannyian személyesen is felelősek vagyunk.

3. Természeti adottságok és társadalmi-gazdasági lehetőségek Magyarország tájain Magyarország társadalmi-gazdasági életének természeti alapjai. Hazánk földrajzi fekvése, helyzete a Kárpát-medencében és Európában. Természeti adottságaink és természeti erőforrásaink (medencejelleg, éghajlat, vízrajz, élővilág, talaj, energiahordozók, egyéb ásványi nyersanyagok) A belvíz, az árvíz és a tartós hóesés okozta veszélyhelyzetek. *A folyamatábrák használata a földtörténeti események, a felszínfejlődés és következményeik feltárásához.*	Ismerje hazánk földrajzi fekvését, helyzetét a Kárpát-medencében és Európában. Hazánk jellemző tájtípusainak természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése különböző térképi információk felhasználásával.
A társadalmi-gazdasági fejlődés társadalmi alapjai. A magyar nép tájtörténeti tagolódása, etnikai csoportok, nemzetiségek. Hazánk népességföldrajzi jellemzői, népesedési folyamatai. A földrajzi környezet hatása a gazdálkodásra, a társadalom berendezkedésére, a településekre, az építkezésekre, az életmódra. A gazdasági élet telepítő tényezői, általános vonásai és területi különbségei, az ágazatok különböző szerepe, jellemző vonásai. Településtípusok, településhálózat és infrastruktúra Magyarországon. A hazai tájtípusok földrajzi jellemzése (alföldi, dombsági és középhegyvidéki tájak. A tájak természeti erőforrásai, természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzőik.	Ismerje hazánk környezeti értékeit. A természeti adottságok és a mezőgazdaság összefüggését bemutató keresztmetszetek elemzése.
A gazdasági élet ágazatainak főbb jellemzői a tájakon, kapcsolatuk a természetföldrajzi és a társadalmi-gazdasági környezettel. Hazánk tájainak idegenforgalmi, környezeti értékei, állapota és védelme. Hazánk nemzetközi kapcsolatai, európai integrációs törekvéseink. Budapest földrajza. Régiónk földrajza. *Tanulói beszámoló önállóan gyűjtött információk alapján hazánk és az Európai Unió kapcsolatáról.* *Terméklisták összeállítása Magyarország legfontosabb termékeiből és kiviteli cikkeiből. Tabló, illetve riport készítése hazánk védett természeti és kulturális*	

értékeivel, idegenforgalmi vonzerejével kapcsolatban. *A Kárpát-medence népeinek, hagyományainak, a tájak eltérő földrajzi jellemzőinek bemutatása szemelvények alapján. A gazdasági élet ágazatainak, ágainak aránya, és változási tendenciák bemutatása statisztikai adatok feldolgozásával. Tanulói kiselőadás a különböző tájak földrajzi adottságaival kapcsolatos népszokásokról könyvtári kutatómunka alapján.* **Tájékozódás a környezet anyagairól** A környezetet károsító leggyakoribb szennyezőanyagok és forrásaik megismertetése.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Földrajz
7-8. évfolyam

A tantárgy tanításakor arra kell törekedni, hogy az ellenőrzés, értékelés módszertanilag legyen változatos és fogja át a tanuló valamennyi tanórai, és a tárggyal kapcsolatos tanórán kívüli tevékenységét.
Az ellenőrzés során a tanulók teljesítményéről, különböző tevékenységeiről szerzünk információkat.
Ez történhet:

- folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, stb.);
- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez), törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani);
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és topográfiai tájékozottság mérésével (Az Apáczai Kiadó a tankönyveihez, munkafüzeteihez térítésmentesen biztosít témazáró és az év végi tudást ellenőrző feladatlapokat);
- gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés ...) elvégeztetésével.

Az ellenőrzést mindig kövesse a konkrét teljesítmény, a topográfiai tájékozottság és a tantárgyhoz való viszony körültekintő és változatos értékelése (számszerû, szöveges ...).

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK,
TANULMÁNYI SEGÉDLETEK
Földrajz
7-8. évfolyam

- Tankönyvcsalád: Földünk és környezetünk 7. és 8. évfolyam számára (tankönyv + munkafüzet)
- Falitérképek (topográfiai gyakorlatokhoz,
- Földrajzi atlasz tájékozódáshoz)
- Földgömb
- Vaktérképek
- Diavetítő, írásvetítő, videofilmek, képes földrajzi könyvek (ellenőrzés, motivációs célokhoz)
- Kőzetek
- Falitérképek, transzparensek

KÉMIA
7-8. évfolyam

I. Kiemelt fejlesztési területek

1. Környezeti nevelés
2. Testi és lelki egészség
3. Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

II. Fejlesztendő kulcskompetenciák elsajátítása szempontjából hasznos tevékenységek

1. kommunikációs,
2. döntési,
3. szabálykezelő,
4. lényegkiemelő,
5. életvezetési,
6. problémamegoldó tevékenységek.

III. A nevelő-oktató munka feladatai és céljai

7. évfolyam

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek, tevékenységek megismerési módszerek iránt.
- A mindennapi életből ismert legfontosabb anyagok tulajdonságainak bemutatása.
- Az anyagszerkezeti ismeretek megalapozása.
- A kémiai jelrendszer használatának megalapozása.
- Az anyagok és változások rendszerezésének elsajátítása, ezzel a gondolkodási képességek fejlesztése.
- A környezetet károsító szennyező anyagok megismertetése, hozzájárulás a környezettel szembeni személyes felelősség kialakításához.

8. évfolyam

- A természettudományos gondolkodás fejlesztése,
- A szervetlen kémia körébe tartozó anyagok legfontosabb tulajdonságainak megismerése.
- Az anyagszerkezeti ismeretek elmélyítése és alkalmazása
- A kémia társadalmi szerepének és környezeti hatásainak bemutatása a megismert anyagok példáin.
- Az általánosító-, az összehasonlító- és rendszerezőképesség fejlesztése.
- A természetbarát szemlélet és felelősségteljes magatartás kialakítása a természettel és a környezettel szemben.

Fejlesztési követelmények

A kémiai műveltségtartalmak feldolgozása során a legtöbbet használt természetes és mesterségesen előállított anyagok legfontosabb tulajdonságait, átalakulásait és felhasználásuk módját ismertetjük meg. Figyelmet fordítunk a veszélyes anyagok és készítmények helyes kezelésének alapelveire is. A megfelelően megválasztott kémiai műveltségtartalmak tanítása és tanulása hozzájárulhat a környezetünkkel kapcsolatos felelős magatartás kialakulásához.

7. évfolyam

A bevezető év végén a tanuló

- ismerje a tanult alapfogalmakat, tudja azok meghatározását,
- ismerje az anyag részecskeszerkezetét, az elemi részecskék, valamint az atom, a molekula és az ion jellemző tulajdonságait,
- tudja csoportosítani az anyagokat,
- tudja megkülönböztetni az anyag fizikai és kémiai változásait,
- tudja csoportosítani a kémiai reakciókat,
- ismerje a periódusos rendszer első húsz elemének vegyjelét, a tanult molekulák és ionok képletét,
- ismerje a kémiai jelek mennyiségi jelentését,
- tudjon megoldani egyszerű számítási feladatokat,
- legyen tisztában a környezetet veszélyeztető hatásokkal, ismerje azok csökkentésének, illetve elhárításának lehetőségeit,
- tudja használni az egyszerű laboratóriumi eszközöket,
- legyen képes megadott utasítás alapján egyszerű kísérletet végrehajtani,
- tudja értelmezni a különböző háztartási vegyszerek használati utasításait,
- tudja kémiai ismereteit szabatosan néhány mondatban elmondani vagy leírni,
- tudja a jelenségek vizsgálata során szerzett tapasztalatait, megfigyeléseit szóban vagy írásban pontosan rögzíteni,
- tudja használni az iskolai könyvtár ismeretterjesztő könyveit és folyóiratait ismereteinek kiegészítésére.

8. évfolyam

A tanuló

- ismerje az anyag szerkezetét,
- ismerje a periódusos rendszer kiépülésének elvét, az elemek rendszerezését,
- ismerje a legfontosabb elemcsoportokat, az elemeket és vegyületeiket,
- ismerje a tanult anyagok jellemző tulajdonságait, előállítását, szerepét és alkalmazásukat a mindennapi életben, az iparban és a gazdaságban,
- sajátítsa el a tanult anyagok biztonságos felhasználásának módját,
- tudja értelmezni a megismert kémiai átalakulásokat,
- szerezzen gyakorlatot a kémiai átalakulások jelölésében, a reakcióegyenletek mennyiségi értelmezésében,
- tudjon megoldani egyszerű számítási feladatokat,
- legyen tisztában a környezetet veszélyeztető hatásokkal, ismerje azok csökkentésének, illetve elhárításának lehetőségeit,

- ismerje a társadalom növekvő energiaigényét, a legfontosabb energiaforrásokat és vegyipari eljárásokat, azok társadalmi és környezeti hatásait,
- ismerje a tápanyagok összetételét, élettani szerepét, az egészséges táplálkozás alapelveit,
- tudja használni az egyszerű laboratóriumi eszközöket,
- legyen képes megadott utasítás alapján egyszerű kísérletet végrehajtani,
- tudja értelmezni a különböző háztartási vegyszerek használati utasításait,
- tudja kémiai ismereteit szabatosan néhány mondatban elmondani vagy leírni,
- tudja a jelenségek vizsgálata során szerzett tapasztalatait, megfigyeléseit szóban vagy írásban pontosan rögzíteni,
- tudja használni az iskolai könyvtár ismeretterjesztő könyveit és folyóiratait ismereteinek kiegészítésére.

KÉMIA
7-8. évfolyam

ÓRATERV

Heti óraszám	**7. évf. 1,5**	**8. évf.**
Témakörök:		
Bevezetés	2	-
Mindennapi anyagaink	14	-
Atomok és elemek	10	-
Elemek és vegyületek	10	-
Kémiai reakciók	16	-
Év végi ismétlés, rendszerezés	3	5
Év eleji ismétlés, rendszerezés	-	4
Nemfémes elemek és vegyületeik	-	19
Fémes elemek és vegyületeik	-	17
Hétköznapi kémia	-	10
Összes évi óraszám:	**55**	**55**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Bevezetés A kémia tárgya Balesetvédelmi rendszabályok Mindennapi anyagaink Anyagok tulajdonságai - halmazállapot-változás Kémiai változás fajtái - energiaváltozások A levegő összetevői és szennyeződései A víz tulajdonságai - természetes, mesterséges vizek - a víz szennyeződései. Az anyagok oldódása Az oldatok tömegszázalékos összetétele Keverékek és oldatok szétválasztása A víz alkotórészei Az anyagok csoportosítása. *Egyszerű kérdésekre adott válaszok ismertetése élőbeszédben.* *A kémia hatékony elsajátítását segítő tanulás-módszertani eljárások megismerése és gyakorlása.* *A környezetünkben előforduló legismertebb kémiai változások felismerése és értelmezése.* *A tanult fogalmakhoz minél több hétköznapi példa keresése, felsorolása.* *Egyszerű számítások elvégzése az oldatok tömegszázalékos összetételével kapcsolatban.*	- Ismerje az égés folyamatának lényegét, mindennapi jelentőségét, feltételeit, veszélyeit, a helyes magatartásformát tűz esetén. - Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz.
Atomok és elemek Az atom, az elem és a vegyjel Az anyagmennyiség mértékegysége, a mól. A vegyjel mennyiségi jelentése, a moláris tömeg. Az atom felépítése, elemi részecskék /proton, neutron, elektron/	- A tanuló sorolja fel az atomot felépítő elemi részecskéket, tudja, hogy a protonok és az elektronok száma azonos a semleges atomban. - Alkalmazza a periódusos rendszerben való elhelyezkedés és az atom protonszáma közti összefüggést.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az elektronburok szerkezete, vegyértékelektronok, nemesgázszerkezet. A periódusos rendszer felépítése, és adatainak atomszerkezeti értelmezése. Összefoglalás, gyakorlás, témazáró dolgozat. Egyszerű számítások végzése az anyagok tömegével, anyagmennyiségével és a részecskeszámmal kapcsolatban.	
Elemek és vegyületek Molekulák, képlet, a képlet mennyiségi jelentései Elemmolekulák - molekulakristály Vegyület molekulák Ionok, ionvegyületek, ionkristály Összefoglalás, gyakorlás, témazáró dolgozat. A vizsgált anyagok lényeges fizikai és kémiai tulajdonságainak felismerése. *A megismert ionokat tartalmazó ionvegyületek képletének megállapítása.* *Egyszerű molekulák összetételének megállapítása, szerkezeti képletének lerajzolása, modelljének elkészítése, elemzése.* *A használt modell és a valóság kapcsolatának értelmezése.* *A részecskéket jellemző és a halmazra jellemző tulajdonságok között történő különbségtétel.*	- Nevezze meg a tanult atomokat, ionokat, molekulákat, és tudja felírni kémiai jelüket. - Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására. - Ismerje fel a tanult anyagokat tulajdonságaik alapján.
Kémiai reakciók Kémiai reakció: - tömegmegmaradás törvénye - energiaváltozások Kémiai egyenlet Kémiai számítások Kémiai reakció csoportosítása - redoxireakciók - sav- bázis reakciók Összetett ionok - oxónium-, hidroxid-, ammónium-ion A bemutatott kísérletek során előforduló jelenségek, változások sokaságának értékelése. *Megfigyelések rögzítése tanári segítséggel. Adott egyenletek alapján a kémiai egyenlet lényegének és a tömegmegmaradás törvényének értelmezése.*	- Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyi alkalmazásukat. - Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Év eleji ismétlés Az anyagok csoportosítása Kémiai részecskék Anyagi változások Használják, rögzítsék, gyakorolják a tanulók a 7. évfolyam kerettantervében megismerteket, tevékenységüket, képességüket. Nemfémes elemek és vegyületek A hidrogén és a víz Halogénelemek - a klór, a hidrogén-klorid, a sósav Az oxigén és az ózon A kén - kén-dioxid, kén-trioxid, kénsav A nitrogén - ammónia, nitrogén-oxidok, salétromsav A szén - szén-monoxid, szén-dioxid, szénsav A szilícium Összefoglalás, gyakorlás, témazáró dolgozat. Megfigyelések önálló rögzítése. *Ismeretek kifejtése folyamatos élőbeszédben, vagy írott szöveg alkotása a kémiai szakkifejezések pontos használatával.* *A természettudományos megismerési módszerek alkalmazása feladathelyzetekben.* *A tanult vagy a kísérletek során megfigyelt reakciók egyenleteinek megszerkesztése egyszerűbb esetekben.* *Egyszerű kémiai számítások elvégzése kémiai egyenlet alapján.*	- A tanuló a tanult elemek helyét ismerje fel a periódusos rendszerben. - Nevezze meg részletesen a tanult elemeket, vegyületeket, írja fel kémiai jelüket, ismerje környezeti, élettani hatásukat. - Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására. - Értelmezze a kémiai reakció lényegét az elvégzett kísérletek alapján. - Sorolja be a megismert anyagokat a megfelelő anyagcsoportokba, a kísérleti úton is megismert változásaikat, reakcióikat a megfelelő típusba. - Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz. - Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat. - Érzékszervvel megfigyelhető tulajdonságok alapján azonosítsa a köznapi életben is fontos szervetlen anyagokat.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Fémes elemek és vegyületek A fémes elemek - szerkezete, fémrács - redukáló sora A nátrium vegyületei - nátrium-hidroxid, nátrium-klorid Kálcium és magnézium - vegyületeik - vízkeménység - műtrágyák Alumínium és vas - fémek előállítása - korrózió ja - ötvözetek. Cink, arany, ezüst, réz. *A fontosabb összetett ionokat is tartalmazó ionvegyületek képletének megszerkesztése.*	- A tanuló a tanult elemek helyét ismerje fel a periódusos rendszerben. - Nevezze meg részletesen a tanult elemeket, vegyületeket, írja fel kémiai jelüket, ismerje környezeti, élettani hatásukat. - Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására. - Értelmezze a kémiai reakció lényegét az elvégzett kísérletek alapján. - Sorolja be a megismert anyagokat a megfelelő anyagcsoportokba, a kísérleti úton is megismert változásaikat, reakcióikat a megfelelő típusba. - Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz. - Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat. - Érzékszervvel megfigyelhető tulajdonságok alapján azonosítsa a köznapi életben is fontos szervetlen anyagokat.
Hétköznapi kémia Energiaforrásaink Tápanyagok Építőanyagok Műanyagok Háztartási vegyszerek Hulladékgazdálkodás a háztartásban. *A környezet terhelését csökkentő lehetőségek említése a mindennapi életből.*	- Használati utasítás alapján szakszerűen dolgozzon a háztartási vegyszerekkel, a mindennapi életben használt oldatokkal. - Sorolja fel a természetes vizek összetevőit. - Ismerje fel az egészségét, a környezet épségét veszélyeztető jelenségeket, problémákat saját környezetében. - Sorolja fel a levegő és a természetes vizek szennyezéseit.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Kémia

7-8. évfolyam

Az ellenőrzés módszere:

- folyamatos szóbeli, írásbeli beszámolók
- órai aktivitás, önálló ismeretszerzés, kiselőadás
- füzet, munkafüzet ellenőrzése
- témazáró dolgozatok
- 8. o. év elején diagnosztikus mérés a 7. osztály ismereteiből
- 8. osztály év végén szummatív mérés 7-8. osztály anyagából.

Az értékelés szempontjai:

- tárgyi tudás
- összefüggő, logikus kifejezőképesség
- szakszavak használata
- helyes magyar beszéd
- rendezett íráskép, tiszta füzetmunka
- az értékelés, a jelenlegi érdemjegyekkel történik
- félévkor, év végén a tanulók teljesítményét osztályozzuk.

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK,
TANESZKÖZÖK

Kémia

7-8. évfolyam

Tankönyvek:

Kecskés András – Rozgonyi Jánosné:	Kémia 7. Tk.
	Kémia 7. Mf.
	Kémia 7. Témazáró feladat
Kecskés Andrásné – Kiss Zsuzsa – Rozgonyi Jánosné:	Kémia 8. Tk.
	Kémia 8. Mf.
	Kémia 8. Témazáró feladat
Balázs Lóránt:	Kémia története I-II.
Balázs Lórántné:	Kémiai kísérletek

Természettudományos kislexikon I.II.
Kémiai feladatgyűjtemény 7-8.
Kémiai példatár és feladatgyűjtemény megoldásokkal

Segédletek:

- Könyvtárhasználat
- Példatárak

Feltételek:

- Kémia szaktanterem
- Számítógép, írásvetítő, televízió
- Laboratóriumi eszközök.

FIZIKA
7-8. évfolyam

Célok és feladatok

A fizika a „környezetismeret" illetve „természetismeret" tantárgyak anyagára épül, azok szerves folytatása.
A fizikatanítás célja az általános iskolában a gyerekek érdeklődésének felkeltése a természet, ezen belül a fizikai jelenségek iránt. Ez az alapozás jelentheti a tanulók későbbi természettudományos műveltségének legfontosabb alapozását. Egyszerű jelenségeken, alkalmazási példákon keresztül mutassuk meg, hogy a természet jelenségei kísérletileg vizsgálhatók, megérthetők, és az így szerzett ismeretek a hétköznapi életben hasznosíthatók. Fontos cél annak tudatosítása, hogy a fizikai ismeretek a technikai fejlődésen keresztül döntő hatással vannak az ember életminőségére. A fizikai ismereteket a természeti környezetünk megóvásában is hasznosítani lehet.
A fizikaórák akkor válhatnak élményszerűvé, hatékonnyá, ha a tananyag bőséges jelenségbemutatásra, sok jól bemutatott kísérletre épül. A fogalmak bevezetésénél, a törvények megfogalmazásánál a konkrét probléma szempontjából szakszerűen, de a lehető legegyszerűbben kell fogalmaznunk. Kerülni kell azokat az absztrakt gondolatmeneteket, amelyek gátolják és nem segítik a megértést. Azokra a fogalmakra helyezzük a hangsúlyt , amelyek konkrét kísérleti tapasztalatokkal kapcsolatosak, túlzott absztrakciót nem igényelnek. A fogalmak bevezetését, a törvények megfogalmazását megfigyelésre, jelenségek bemutatására, konkrét kísérletekre alapozzuk. Fordítsunk gondot arra, hogy a tanulók kellő gyakorlatot szerezzenek a látott jelenség pontos megfigyelésében és szabatosan el is tudják mondani azt. A kísérletek közül különösen értékesek azok, melyeket a tanulók végeznek el.
A fizika, már az alapképzést nyújtó iskolában is érzékeltetni tudja a gyerekekkel, hogy a természet jelenségei kvantitatív szinten, a matematika nyelvén leírhatók. A matematikai formalizmus csak a legegyszerűbb összefüggésekre – egyenes és fordított arányosság – szorítkozik. Fontos feladat a megismert törvények egyszerű számpéldákon történő alkalmazása. A feladatmegvalósítás a gyakoroltatáson túl szemléletformáló hatású is lehet, ha a tanár olyan feladatokat is ad (az adatokat előre célszerűen megválasztva), hogy a kiszámított eredmény utólag kísérletileg is ellenőrizhető legyen. A feladatok tudatosítják a gyerekben, hogy a példa nem csupán matematikai feladvány, hanem a természet leírása, eredménye valódi, mérhető adat. A fizikai gondolkodás fejlesztésében, a számítási feladatok mellett, a tanulók tudásszintjének megfelelő kvalitatív problémák megoldása is lényeges. Ezek a kérdések egy-egy, a hétköznapi életből ismert jelenség magyarázatára, vagy a bemutatott kísérlet értelmezésére vonatkozhatnak.

Fejlesztési követelmények

Ismeretszerzési, -feldolgozási és –alkalmazási képességek

A tanuló legyen képes a fizikai jelenségek, folyamatok megadott szempontok szerinti tudatos megfigyelésére, igyekezzen a jelenségek megértésére. Legyen képes a lényeges és lényegtelen tényezők elkülönítésére.

Tudja a kísérletek, mérések eredményeit különböző formákban (táblázatban, grafikonon, sematikus rajzon) irányítással rögzíteni. Tudja kész grafikonok, táblázatok, sematikus rajzok adatait leolvasni, értelmezni, ezekből tudjon egyszerű következtetéseket levonni.
A tanuló tudja érthetően elmondani, ismereteinek mennyisége és mélysége szerint magyarázni a tananyagban szereplő fizikai jelenségeket, törvényeket, valamint az ezekhez kapcsolódó gyakorlati alkalmazásokat.
Tudjon egyszerű kísérleteket, méréseket végrehajtani. Legyen tapasztalata a kísérleti eszközök, anyagok balesetmentes használatában.
Szerezzen jártasságot a tananyagban szereplő SI és a gyakorlatban használt SI-n kívüli mértékegységek használatában, a mindennapi életben is használt mértékegységek álváltásában.
Legyen képes megadott szempontok szerint használni különböző lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket és multimédiás oktatási anyagokat. Tudja, hogy a számítógépes világhálón a fizika tanulását, a fizikusok munkáját segítő adatok, információk is megtalálhatók. Értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű ismeretterjesztő könyvek, cikkek, televízió- és rádióműsorok információit. Alakítsunk ki benne kritikai érzéket a tudományosan nem alátámasztott, „szenzációs újdonságokkal" elméletekkel szemben.
Értékelje a természet szépségeit, tudja, hogy a természetet, környezetünket védeni kell. Ismerje a tananyag természet- és környezetvédelmi vonatkozásait, törekedjék ezeknek alkalmazására.

Tájékozottság az anyagról, tájékozódás térben és időben

Ismerje fel a természetes és mesterséges környezetünkben előforduló anyagok tanult tulajdonságait. Tudja az anyagokat tanult tulajdonságaik alapján csoportosítani.
Tudja, hogy a természeti folyamatok térben és időben zajlanak le, a fizikai vizsgálódási területe a nem látható mikrovilág pillanatszerűen lezajló folyamatait éppúgy magában foglalja, mint a csillagrendszerek évmilliók alatt bekövetkező változásait.
Legyen gyakorlata, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésében, tudja ezt összehasonlítani. Legyen áttekintése a természetben található méretek nagyságrendjéről.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudományok fejlődéséről

Tudatosuljon a diákokban, hogy a természet megismerése hosszú folyamat, jelenleg jóval többet tudunk fizikai világunkról, mint a korábbi évszázadok emberei, de biztosan sokkal kevesebbet, mint az utánunk jövő nemzedékek. A tanult fizikai ismeretekhez kapcsolódva tudja, hogy mely történelmi korban történtek és kiknek a nevéhez köthetők a legfontosabb felfedezések. Ismerje a kiemelkedő magyar fizikusok, mérnökök, természettudósok munkásságát.
Értse, hogy a fizika és a többi természettudomány között szoros kapcsolat van, kutatóik különböző szempontból eltérő módszerekkel, de ugyanazt az anyagi valóságot vizsgálják.

FIZIKA
7-8. évfolyam

ÓRATERV

	ÉVFOLYAMOK	
Összesített tematikus óraterv	**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám	2	1,5
Tananyag feldolgozása	55	37
Összefoglalás	4	4
Témazáró (feladatlap megoldása	4	4
Gyakorlás az ellenőrzés tapasztalatai alapján	4	4
Szóbeli ellenőrzés	4	4
Ismétlés, rendszerezés	2	1
Éves munka értékelése	1	1
Éves óraszám	**74**	**55**

FIZIKA 7. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
A testek mozgása Az egyenes vonalú egyenletes mozgás *Egyszerű út- és időmérés. Jelenségek megfigyelése, tapasztalatok önálló megfogalmazása.* *Mérések adatainak feljegyzése, táblázatba foglalása, grafikus ábrázolása, az ábrázolt fv.-kapcsolatok kvalitatív értelmezése.* *Út-idő grafikon készítése, elemzése.* *Az út és az idő közötti összefüggés felismerése.* *Elemi számítások lineáris fizikai összefüggések alapján.* *A sebesség fogalma, kiszámítása. A megtett út és a menetidő kiszámítása.* Az egyenletesen változó mozgás *Az egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata (pl. lejtőn mozgó kiskocsi)* *A sebesség változásának felismerése, a gyorsulás fogalma.* *Az átlag- és a pillanatnyi sebesség fogalma, meghatározás elvégzése az iskolán kívül (tömegközlekedés, futás stb.) értelmezése.* **E,T,K egy,k,lk,p**	A tanuló legyen képes egyszerű jelenségek, kísérletek irányított megfigyelésére, a látottak elmondására. Tudja értelmezni és használni a fizikai mennyiségek mértékegységeit (út, idő, sebesség) A sebesség kiszámítása (egyszerű feladatok kiszámítása mértékegységváltás nélkül
A dinamika alapjai A testek tehetetlensége és tömege *Egyszerű kísérletek a tehetetlenség megnyilvánulására. A tehetetlenség törvénye.* Erő és mozgásállapot-változás *A testek mozgásállapot-változása mindig egy másik test által kifejtett erőhatásra utal (egyszerű kísérletek)* *Az erő mérése rugós erőmérővel.* *Az erő mértékegysége, az erő ábrázolása.* Erőfajták *Gravitációs erő, a Föld vonzása a testekre.* Súly és súlytalanság. *Súrlódás és közegellenállás (gyakorlati jelentősége)* *Rugóerő (a rugós erőmérő működése*	Ismerje a súly fogalmát, tudja, hogy a súlytalanság állapota nem jelenti a gravitáció hiányát. A tanuló legyen képes egyszerű jelenségek, kísérletek irányított megfigyelésére, a látottak elmondására -A tehetetlenség megnyilvánulásának felismerése - Az erő mértékegységének (N) ismerete. -A súrlódási és a közegellenállási erő szerepe a közlekedésben.

Egy testre ható erők együttes hatása Erő – ellenerő Egy egyenesbe eső azonos és ellentétes irányú erők összegzése, az erőegyensúly fogalma *Az erő két test közötti kölcsönhatásban (egyszerű kísérletek)* A mechanikai munka *A munkaértelmezése, mértékegysége. Egyszerű számításos feladatok a munka, erő és az út kiszámítására.* Az egyszerű gépek: emelő, lejtő *A forgatónyomaték kísérleti vizsgálata, sztatikai bevezetése, a forgatónyomaték kiszámítása. Az egyensúly feltétele emelőkön (az egyensúly létesítéséhez szükséges erő ill. erőkar kiszámítása.)* *Az egyszerű gépek gyakorlati haszna.* **E,H,T, d,egy,k,lk,p**	-Az erő-ellenerő hatásának felismerése konkrét példákon. Legyen tisztában az energia-megmaradás törvényének alapvető jelentőségével. -Egyszerű feladatok a munka kiszámítására mértékegységváltás nélkül. Értse, hogy az egyszerű gépekkel csak energiát takarítunk meg, munkát nem. -Az egyszerű gépek gyakorlati alkalmazásának felismerése.
A nyomás Szilárd testek által kifejtett nyomás *A nyomás értelmezése egyszerű kísérletek alapján, a felismert összefüggések matematikai megfogalmazása, a formula alkalmazása.* Nyomás a folyadékokban és gázokban *Pascal törvénye és gyakorlati alkalmazásai (pl. hidraulikus sajtó, járművek fékberendezése stb.)* *A hidrosztatikai nyomás. A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a nyomást meghatározó paraméterek. Közlekedőedények (egyszerű kísérletek, környezetvédelmi vonatkozások, pl. kutak, vizek szennyezettsége).* *Ismerkedés az iskolai könyvtár fizikával kapcsolatos anyagaival.* *A légnyomás. Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.* Archimédesz törvénye, a testek úszása *A felhajtóerő kísérleti vizsgálata. Az úszás, lebegés, elmerülés feltételei. Egyszerű feladatok Archimédesz törvényére.* *Új szakkifejezések megismerése, szabatos használata.* **E,T, d,egy,k,p**	-Gyakorlati példák a nyomás növelésére, csökkentésére. A tanuló legyen képes egyszerű jelenségek, kísérletek irányított megfigyelésére, a látottak elmondására Legyen képes kisebb csoportban, társaival együttműködve egyszerű kísérletek, mérések elvégzésére, az eredmények értelmezése. A közlekedőedények felismerése gyakorlati példákon. - Az úszás, lebegés, elmerülés jelenségének értelmezése. -
Hőtan Hőtani alapjelenségek *Hőmérséklet és mérése*	Legyen tisztában az energia-megmaradás törvényének alapvető jelentőségével.

A hőtágulás jelensége szilárd anyagok, folyadékok esetén, a hőtágulás jelensége a hétköznapi életben. Hő és energia *A testek felmelegítésének vizsgálata a fajhő és mérése, az égéshő.* *Energia megmaradás termikus kölcsönhatás során.* Halmazállapotok, halmazállapot-változások *Az anyag atomos szerkezete, halmazállapotok. A halmazállapot-változások – olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás – jellemzése, hétköznapi példák.* *Olvadáspont, forráspont fogalma, az olvadáshő, forráshő értelmezése.* Munka és energia *A testek melegítése munkavégzéssel, a termikus energia felhasználása munkavégzésre: hőerőgépek működésének alapjai.* Mechanikai energiafajták Energia megmaradás *A magassági, a mozgási és a rugalmas energia fogalma. Az energia megmaradásának tudatosítása, kvalitatív szintű érzékeltetése egyszerű példákon. A különböző energiafajták bemutatása egyszerű példákon.* Teljesítmény és hatásfok *A teljesítmény fogalma,.* *A hatásfok kiszámítása* *Ismerkedés az iskolai számítógépes hálózat anyagaival.* *Elemi számítások összefüggések alapján.* **E,F,T d, é, egy, k, kr, lk, p, sz**	Ismerje fel a tanult halmazállapot-változásokat a mindennapi környezetben (pl. hó olvadása, vizes ruha száradása stb.) -Hőmérséklet leolvasása hőmérőről. . Legyen tisztában az energiamegmaradás törvényének alapvető jelentőségével. Tudja értelmezni és használni a fizikai mennyiségek mértékegységeit (energia, teljesítmény) -Az energia-megmaradás törvényének és néhány energia-átalakulási folyamatnak a felismerése konkrét példákon.

FIZIKA 8. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Elektromos alapjelenségek, egyenáram Elektrosztatikai alapismeretek *Az elektrosztatikai kísérletek elemzése, az elektromos töltés (kísérletező készség fejlesztése)* Az elektromos áram *Az elektromos áram fogalma, érzékelése hatásain keresztül.* Egyszerű elektromos áramkörök *Az elektromos áramkör részei, egyszerű áramkörök összeállítása, az áramerősség és mérése. A feszültség és mérése egyszerű áramkörökben. Ok-okozati kapcsolatok felismerése, szakkifejezések használata.*	Tudja az anyagokat csoportosítani elektromos tulajdonságai szerint. Ismerje fel a tanult elektromos jelenségeket a tanórán és az iskolán kívüli életben egyaránt. -Elektromos áram, áramerősség, feszültség, ellenállás fogalma. Ohm törvénye.
Ohm törvénye *Ohm törvénye, az elektromos ellenállás fogalma, az ellenállás kiszámítása és mértékegysége. Ohm törvényével kapcsolatos egyszerű kísérletek (pl. fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása, a vezetők ellenállását meghatározó tényezők).* *Ohm törvényével kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása.* *Egyszerű kapcsolási rajzok olvasása, áramkörök összeállítása kapcsolási rajz alapján.* **E,T,I,F,K k, szk, lk,egy, p, i, d**	Ismerje az elektromos árammal kapcsolatos baleset-megelőzési szabályokat és érintésvédelmet. Legyen képes tanári irányítással egyszerű elektromos kapcsolások összeállítására, feszültség és áram mérésre.
Az elektromos munka és teljesítmény. Az elektromos áram hatásai Az elektromos áram hőhatása *Az elektromos áram hőhatásának kísérleti vizsgálata. Az áram hőhatásán alapuló eszközök (pl. olvadóbiztosíték, izzólámpa, elektromos fűtőtest).* Az elektromos munka és az elektromos teljesítmény *Az elektromos munka és teljesítmény kiszámítása. Háztartási berendezések teljesítménye és fogyasztása. Alapvető érintésvédelem és baleset-megelőzési szabályok ismerete és betartása törpefeszültség és hálózati feszültség esetén.*	Ismerje az elektromos áram hatásait és ezek gyakorlati alkalmazását. -Tudjon felsorolni néhány elektromos gépet, mely működése az elektromos áram hőhatásán alapul. Tudja értelmezni az elektromos berendezéseken feltüntetett adatokat.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Az elektromos áram vegyi és élettani hatása *Az elektromos áram vegyi hatásának bemutatása (pl. rézszulfát elektrolízise, vízbontás)* *Az elektromos áram élettani hatása, baleset-megelőzési szabályok.* *Tudja mi a teendő áramütéses baleset esetén, ismerje a villámcsapás elleni védekezés módját.* Az elektromos áram mágneses hatása. *Mágneses alapjelenségek. Az elektromos áram. Az elektromos áram mágneses hatásának kvalitatív kísérleti vizsgálata. Az elektromos áram mágneses hatásának alkalmazása a gyakorlatban (pl. elektromágnes, csengő, elektromotor, mérőműszerek, telefon működésének megismerése).* *A gyakran használt elektromos háztartási berendezések (fogyasztók és áramforrások) feltüntetett adatainak megértése, az egyes fogyasztók teljesítményeinek, fogyasztásának meghatározása.* **E,K,I,TE,T,ÉN,F k, d, egy, p, é, kr, lk**	Ismerje az elektromos áram hatásait és ezek gyakorlati alkalmazásait.
Elektromágneses indukció, váltakozó áram Az elektromágneses indukció *Az indukciós alapjelenségek kvalitatív kísérleti vizsgálata, mozgási és nyugalmi indukció jelenségének bemutatása (az indukált feszültség nagyságát befolyásoló tényezők).* Váltakozó áram *A váltakozó feszültség keltése indukcióval. A váltakozó áram jellemzése, hatásai.* *Szakszókincs bővítése.*	Ismerje az elektromos jelenséget és gyakorlati alkalmazását.
Az elektromágneses indukció alkalmazásai *A transzformátor kísérleti vizsgálata (összefüggés a transzformátor tekercseinek menetszáma, a feszültség és az áramerősségek között).* *A transzformátor gyakorlati alkalmazásai.* *Az elektromos hálózat, energiaellátás.* Az elektromos energiahálózat, az energiatakarékosság *Az energiatakarékosság globális stratégiai jelentősége. Az energiatakarékosság hétköznapi, gyakorlati megvalósítása.* **E,K,I,TE,T,F, k, d, egy, p, i, kr, lk**	Ismerje a háztartási elektromos energia-takarékosság jelentőségét és megvalósításának lehetőségét. -Ismerje a transzformátor jelentőségét a mindennapi életben.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Fénytan A fény tulajdonságai *Fényforrások, fénytani jelenségek megfigyelése, ellenőrzése.* *A fény egyenes vonalú terjedése, lyukkamera, árnyékjelenségek.* A fény visszaverődése *A fényvisszaverődés jelenségének kísérleti vizsgálata, a tükrös fényvisszaverődés törvénye. A gömb és síktükör képalkotásának kísérleti vizsgálata.* *A sík- és gömbtükör gyakorlati alkalmazásai.* A fénytörés *A fénytörés jelenségének kísérleti vizsgálata. Lencsék képalkotásának kísérleti vizsgálata.* *Domború és homorú lencsék alkalmazási lehetőségei (pl. egyszerű nagyító, vetítő, fényképezőgép, emberi szem, szemüveg, mikroszkóp, távcső)* A fehér fény színeire bontása *A fehér fény színekre bontása és újraegyesítése, a testek színe.* *A tananyaghoz kapcsolódóan folyamatosan kiegészítő információk gyűjtése, az iskolai könyvtárban.* **E,K,T,F,I,TE k, d, lk, szk, p, i, é, k,**	Ismerje a fénytani jelenségeket a tanórán és az iskolán kívüli életben egyaránt. -Tudjon felsorolni fényforrásokat. Tudja csoportosítani az anyagokat optikai tulajdonságaik szerint. Legyen tisztában a szem működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókkal, ismerje a szemüveg szerepét. Ismerje a mindennapi optikai eszközöket. Legyen képes alapvető tájékozódásra az iskolai könyvtár lexikonjai, kézikönyvei, folyóiratai között.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Fizika
7-8. évfolyam

- Alapfogalmak értelmezése – szóbeli ellenőrzés
- Kísérleti munkában, elemzésben való részvétel
- Feladatmegoldás
- Önállóság értékelése
- Önálló ismeretszerzése, aktivitás jutalmazása
- Munkafüzetek ellenőrzése, értékelése
- Tematikus mérések (minden téma után témazáró dolgozat)
- Közös munkában való kiemelkedő részvétel jutalmazása
- Önálló gyűjtések, „kutatások" jutalmazása
- Félévkor, év végén osztályzattal minősítjük.

ALKALMAZOTT TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK
Fizika
7-8. évfolyam

A megjelenő tankönyvcsalád

EGÉSZSÉGTAN
6. évfolyam
Alapozó szakasz

Célok és feladatok

Az egészségtan tanításának célja, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek az egészségük védelme érdekében. Ismerjék fel azt, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között. A tanulók szerezzék meg azokat az ismereteket és azok alkalmazásához szükséges jártasságokat, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát. Képesek legyenek holisztikusan szemlélni saját életműködéseiket (testi-lelki egészség) és tudatosuljon bennük az ember és az őt körülvevő környezet kölcsönhatásainak következménye.

Ismertesse meg a tanulókkal az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódok, szokások kialakulását, feltételeit, valamint az ezeket befolyásoló tényezőket.

Nyújtson segítséget a tanulóknak abban, hogy készség szintjén alkalmazzák azokat a megküzdési stratégiákat, amelyek alkalmazásával megőrizhetik, illetve újrateremthetik életük egyensúlyát.

A tanulók az egészségnevelés terén szerzett ismereteik, készségeik és jártasságaik birtokában *ismerjék fel* az életmód és életvitel szerepét egészségük szempontjából.

Ismerjék az egészségfejlesztéssel kapcsolatos alapfogalmakat.

Legyenek tisztában azzal, hogy az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális jólét állapota.

Tudatosuljon bennük, hogy a mindennapi életvezetés, az életmódbeli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.

Az egészségtan tanításának feladata, hogy segítse a tanulókat az egészség helyes értelmezésében és az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában. Ismertesse meg a tanulókkal szervezetük életkori sajátosságait és készítse fel őket a változások helyes kezelésére. Ismerjék fel, miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése, s lássák be, hogy ebben meghatározó szerepet játszanak az egyéni döntések, helyzetmegoldási, megküzdési technikák. Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik. Adjon támpontokat, értelmezési kereteket az életmódbeli döntések meghozatalához, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg mindennapi életükben. Ösztönözzön a helyes viselkedésmódok elsajátítására, környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására. Fejlessze a már kialakult higiénés ismereteket és készségeket. Nyújtson segítséget az őket veszélyeztető környezeti, társadalmi hatások felismeréséhez és adjon tanácsokat azok kivédésére, elhárítására. Tudatosítsa az önismeret, a helyes önértékelés fontosságát az egyéni döntések meghozatalában. Hangsúlyozza az empátia szerepét egy másik ember megítélésében. Sajátíttassa el azokat a technikákat, amelyek az elsősegélynyújtáshoz szükségesek. Adjon javaslatokat az egészséges életmód kialakítására, a természet adta lehetőségek kihasználására. Nyújtson segítséget a tanulóknak abban, hogy készségszinten alkalmazzák azokat a megküzdési stratégiákat, amelyek alkalmazásával megőrizhetik, illetve újrateremthetik életük egyensúlyát.

Kulcskompetenciákhoz kapcsolódó célok és feladatok az egészségtan tanításában

Anyanyelvi kommunikáció
Szóbeli és írásbeli kommunikáció-fejlesztés történik minden anyag feldolgozásánál. Csoportosan és egyénileg történő lényegkiemelés, megbeszélés, vita formájában.

Idegen nyelvi kommunikáció
Az említett külföldi tudósok nevének helyes kiejtése illetve írása. A fejlesztő szakaszban gyűjtőmunkaként idegen nyelvű szövegek fordítása a tanulókat érdeklő témában.

Matematikai kompetencia
Egyszerű számítási feladatok, grafikonok elemzése a környezet-egészségüggyel kapcsolatban.

Alapvető kompetenciák a természettudományok és azok alkalmazása terén
Az egészségtan különösen alkalmas a különböző természettudományos ismeretek integrálására. Az egészség nem választható el az egészséges környezettől és ezzel együtt az élő és élettelen környezeti tényezők rendszerétől. Az ökológiai rendszerek – benne az ember –rendkívül összetett egymásrahatások következtében változnak az alkalmazkodás érdekében. A biztonság megőrzése, a technológiai fejlődés Földünkre gyakorolt hatásai és a negatív hatások ellensúlyozása, kivédése, egyaránt szükségessé teszi a rendszerben gondolkodás elsajátítását.

Szerezzék meg azokat az ismereteket és azok alkalmazásához szükséges jártasságokat, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát. Képesek legyenek holisztikusan szemlélni saját életműködéseiket (testi-lelki egészség) és tudatosuljon bennük az ember és az őt körülvevő környezet kölcsönhatásainak következménye.
Az egészségtan tanítása nyújtson segítséget az embert veszélyeztető környezeti, társadalmi hatások felismeréséhez és adjon tanácsokat azok kivédésére, elhárítására.

Digitális kompetencia
A megfelelő honlapok felhasználásával készíthetnek a tanulók beszámolókat, illetve kiselőadásokat egyénileg és csoportokban, egymást segítve.

A hatékony, önálló tanulás
A szöveg értelmezése és a lényegkiemelés gyakorlása történik az új anyag feldolgozásánál. Képek, rajzok megfigyelése és a következtetések levonásának gyakorlása. Asszociációs feladatokkal a különböző agyterületek együttes aktiválása, feltételes reflexek kialakítása, amely a tanulás alapja. A motiváció folyamatos fenntartásával, a tanulónak képesnek kell lennie a közös munkára, saját munkája értékelésére és szükség esetén támogatás kérésére.

Szociális és állampolgári kompetencia
A tanulónak testi-lelki egészség megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges ismeretek elsajátításával lesz lehetősége az egészséges életmód alkalmazására, amely az egészséges interperszonális és interkulturális lét alapja. Az elsajátítandó ismeretek alkalmazásával lesz

lehetősége alkotó részvételre az állampolgári tevékenységekben, a fenntartható fejlődés támogatásában és mások értékeinek, magánéletének a tiszteletében.

Az egészségtan oktatása tudatosítsa az önismeret, a helyes önértékelés fontosságát az egyéni döntések meghozatalában. Hangsúlyozza az empátia szerepét egy másik ember megítélésében. Sajátíttassa el azokat a technikákat, amelyek az elsősegélynyújtáshoz szükségesek.

A modul oktatása ösztönözze a diákokat arra, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal szembeni felelősségérzet. Ismerjék fel, miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése, s lássák be, hogy ebben meghatározó szerepet játszanak az egyéni döntések, helyzetmegoldási, megküzdési technikák. Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik.

Segítse a tanulókat az egészség helyes értelmezésében, és az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában. Ismertesse meg a tanulókkal szervezetük életkori sajátosságait és készítse fel őket a változások helyes kezelésére. Ösztönözzön a helyes viselkedésmódok elsajátítására, környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására. Fejlessze a már kialakult higiénés ismereteket és készségeket. Adjon javaslatokat az egészséges életmód kialakítására, a természet adta lehetőségek kihasználására.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia

Az egészséges életmód kialakításához megszerzett ismeretek és alkalmazásuk gyakorlása során szert tesznek a tanulók olyan készségekre mint a tervezés, szervezés, irányítás, elemzés, kommunikálás, tapasztalatok kikérdezése, értékelése, kockázatfelmérés és-vállalás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés.

Az egészségtan tanítása adjon támpontokat, értelmezési kereteket az életmódbeli döntések meghozatalához, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg a tanulók mindennapi életében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az egészségtanban szereplő témák mindegyike kapcsolatba hozható a művészetekkel. A mozgás a tánccal, a többi témánál pedig a különböző ábrázolások, irodalmi idézetek felhasználása teszi befogadhatóbbá a tananyagot. A tanulók cselekedtetése (tánc, szerepjátékok, tornagyakorlatok, vázlatrajz, plakátrajz) fejleszti művészi, esztétikai érzéküket és érzelmi életüket.

Fejlesztési követelmények

Az oktatás során használjuk fel a tanulók már meglévő ismereteit. A szervezettani, élettani ismereteiket fokozatosan bővítsük. Az egészség megőrzéséhez és a betegségek megelőzéséhez szükséges ismereteiket konkrét példák, események megvitatásával, a tanulói aktivitás kihasználásával, a pozitív minták megerősítésével fejlesszük.

A témakörök az egészségmegőrzés szempontjából a legkritikusabb területeket fedik le: a mozgást, a táplálkozást, a személyes higiénét, a testi-lelki biztonságot, a környezeti egészséget, a szexuális fejlődést, a társadalmi kapcsolatokat, az élvezeti és kábítószerek hatását. A különböző témákat egymással összefüggésbe hozva, a kapcsolódó pontokra rávilágítva tárgyaljuk.

Fejleszthetjük a tanulók felelősségérzetét, a tettek következményeinek továbbgondoltatásával szituációs játékok segítségével. A meglévő életviteli szokások elemzésével, az életkorra jellemző kritikai képességek kihasználásával és fejlesztésével vezessük rá a helyes konklúzió felismerésére. A beszélgetés, megbeszélés során oldott légkört teremtve fejleszthetjük a tanulók kifejezőkészségét, önismeretét, önbizalmát. Csoportosan megoldandó feladatok alkalmazásával fejleszthetjük empatikus és együttműködési készségüket. Problémák felvetésével, azok alternatív megoldási lehetőségeinek mérlegelésével a döntéshozatalhoz szükséges felelősségérzet kialakulását segíthetjük elő. A mindennapi élet példáinak felhasználásával alakítsuk ki a kritikus szemléletmódot a tapasztalatok értékelésében.

Helyezzünk hangsúlyt a helyi problémák megvitatására, elemzésére és egy közös (egészségügyi, környezetvédelmi) projekt kidolgozására.

Az oktatás során a tanulók szerezzenek közvetlen tapasztalatokat a lényeges fogalmak értelmezése terén, váljon érthetővé és élményszerűvé számukra az „egészséges" – „kevésbé egészséges" tevékenységformák, anyagok közötti megkülönböztetés, a pozitív életszemlélet. Értsék meg, hogy az egészség – a kiegyensúlyozott életvitel – eszköz a boldog és sikeres élet folytatásához.

A modulban foglaltak tudatosítsák a tanulókban, hogy az egészséges életmód igen sokféle lehet: mindig az aktuális élethelyzettől, kulturális, etnikai, társadalmi csoport hovatartozástól függően mérlegelhető és értékelhető egy adott életmód, szokásrendszer minősége.

EGÉSZSÉGTAN
6. évfolyam

ÓRA TERV

Összesített tematikus óraterv		**6. évf.**
Heti óraszám		**0,5**
Témakörök	A biztonság megőrzése	4
	A táplálkozás	1
	Mozgás és személyes higiéné	1
	Veszélyes anyagok	2
	Az emberi szexualitás	1
	Családi élet és kapcsolatok	1
	A környezet	2
Egyéb felhasználható órakeret	Gyakorlás, összefoglalás	3
	Ellenőrzés, értékelés	3
	Éves óraszám	**18**

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. A biztonság megőrzése Az érzelmek és a viselkedés kapcsolata. Veszélyes viselkedési módok otthon, az iskolában, a járműveken, kirándulásokon. Veszélyes foglalkozások (tűzszerész, tűzoltó, kaszkadőr, autóversenyző, stb.). Mi a teendő vészhelyzetben? Mikor kitől lehet segítséget kémi? Életmentő technikák. Elsősegélynyújtási alapismeretek: mentőhívás módja, stabil oldalfekvés, mesterséges lélegeztetés, vérzések, égések, mérgezések ellátása. *Megismerkedés az egészséges életvitel szempontjából kiemelten fontos viselkedésmódokkal.* *A tanulók megismerkednek a személyes biztonság megőrzésének fontosságával és lehetőségeivel.* *Szituációs játékok segítségével megtanulják, hogy a vészhelyzetek felismerésében, megítélésében, elhárításában nagy szerepe van a lelki egyensúlynak, a jó közérzetnek. Tankönyv olvastatása, vázlatírás, megbeszélés, szituációs játékok.* **<u>Fejlesztési célok</u>** *Önismeret, önkontroll.* A felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek. *Környezettudatosságra nevelés* Magatartásukban alakuljon ki és erősödjön meg a személyes biztonságra való törekvés. *A tanulás tanulása* Az alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése), az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; a csoportos tanulás módszerei, kooperatív munka; az emlékezet erősítése, célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása. *Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés* Az iskolai élet demokratikus gyakorlatában való aktív részvétel. *Testi, lelki egészség* Ismerjék meg a környezeti – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, veszélyes anyagok – egészséget, a testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőket.	Tudjanak különbséget tenni a kockázatos és a veszélyes dolgok, tevékenységek között. Ismerjék fel a testi és lelki biztonságukat veszélyeztető magatartásformákat és azok hárítási lehetőségeit.

2. A táplálkozás Az étrend fontossága, szerepe az egészség megőrzésében. Javaslatok az étrend megváltoztatására. Az élelmiszerek, tápanyagok viszonya. A tápanyagok felhasználás szerinti csoportosítása (építők, fűtők, raktáranyagok).A legfontosabb vitaminok hatása (A, B, C, D). A tápanyagok és a vitaminok előfordulása.Az egészséges, változatos étrend. Az étkezés kultúrája és egészségtana. Ünnepeinkhez kötődő ételek. *A mindennapi életből vett példák alapján megismerik az étkezési, italfogyasztási szokásokat és azok kulturális, társadalmi hátterét.* *Megismerkedhetnek régi magyar ételekkel és az azokhoz kapcsolódó adomákkal.* *Az élelmiszereket, ételeket" egészséges" és "kevésbé egészséges" vagy" egészségtelen" kategóriákba sorolják és gyakorolják az egészséges táplálkozás formáit.* *Gyűjtőmunka révén megismerkednek az életmóddal, táplálkozással, egészséggel foglalkozó reklámok hatásmechanizmusával, plakátokat készítenek.* *Felmérik a helyi élelmiszerbolt kínálatát és újságcikkeket, riportokat készítenek a vásárlókkal. Interjút készítenek családtagjaikkal a vásárlási szokásaikat illetően. Csoportosítás, asszociációs feladatok.Egyszerű kísérletek elvégzése, rajzolás.* **Fejlesztési célok** *Hon-és népismeret* A tanulók ismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, *nemzeti kultúránk* nagy múltú értékeit. Ismerjék meg a mindennapi életet. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit. *Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés* Fontos az egyén részvétele a civil társadalom, a lakóhelyi közösség életében. *Gazdasági nevelés* Fontos, hogy a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak, mérlegelni tudják a döntéssel járó kockázatot, hasznot vagy költséget. Elő kell segíteni a pénzzel való bánni tudást is. *Környezettudatosságra nevelés* Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzése váljék *A tanulás tanulása* Hangsúlyt kell helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb lehetőségek kiválasztására. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése. *Felkészülés a felnőttlét szerepeire* A szociális és társadalmi kompetencia fejlesztésének fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek (pl. vállalkozó, gazdálkodó és munkaképesség).	Ismerjék fel a változatos és kiegyensúlyozott táplálkozás jelentőségét az egészségi állapot fenntartásában. Tudatosuljon bennük, hogy a mindennapi életvezetés, az életmódbeli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
3. Mozgás és személyes higiéné A mozgás mennyisége, intenzitása és az egészség. A testkép megerősítése. A külső megjelenés összetevői, jelentése és hatása. A mozgás szervezeti és élettani feltételei (csontok, izmok, inak, tápanyagok, oxigén). A mozgás mennyisége, intenzitása és az egészség. A sportolás testi és lelki hatásai. A mozgás, a külső megjelenés és a higiéné kapcsolata. A bőr szerepe és egészsége. *Csoportmunkában készítenek felmérést a saját fizikai aktivitásukról és higiénés szokásaikról, majd megterveznek egy egészséges napirendet. A rendszeres mozgás, aktivitás érdekében született elhatározásokat (napi rendszeres torna, futás, stb.) kisebb csoportokban is megbeszélik, egymás között versengve is gyakorolják.* *A csoportok által készített terveket bemutatják és megvitatják.* *Felismerik, hogy ebben az életkorban a testi változások következtében, külön figyelmet érdemel személyes higiénéjükkel való foglalkozás, amely befolyásolja önértékelésünket, általános közérzetünket, általános közérzetünket és személyes kapcsolatainkat. Elsősegélynyújtás bemutatása (vérzések, törések ellátása, mentőhívás).* *Gyakorolják (amennyiben van rá lehetőség kerekes széket is kipróbálva), hogy bizonyos mozgáskorlátozottság milyen nehézségekkel jár.* **<u>Fejlesztési célok</u>** *Testi és lelki egészség* Váljanak érzékennyé a mozgás kiváltotta jóleső érzés tudatos megtapasztalására. *Énkép, önismeret* Különböző tevékenységük motivációjában kontrollként jelenjen meg az, hogy annak színvonala nagymértékben függ az önmagukról, képességeikről, igényeikről alkotott képtől, illetve az önmagukkal szemben támasztott elvárásoktól.	Legyenek tudatában az aktív életmód kínálta előnyöknek, elsősorban a rendszeres testmozgás kedvező élettani hatásainak. Lássák be az aktív életvitel fontos szerepét a személyközi kapcsolatokban és az önbecsülésben. Legyenek tisztában azzal, hogy az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális jólét állapota. Ismerjék az egészségfejlesztéssel kapcsolatos fogalmakat.

4. Veszélyes anyagok Az élvezeti szerek túlzott fogyasztásának (üdítők, édességek) határai. Az alkohol és a dohányzás egészségkárosító hatásai (emésztőszervrendszeri és idegrendszeri problémák, légzőszervi gyulladások, daganatok, vérkeringési zavarok). A legelterjedtebb kábítószerek hatásai. A gyógyszerek, vegyszerek használatának szabályai. *Képek, könyvek filmek, internet felhasználásával gyűjtsenek információkat az élvezeti és függőséget okozó szerekről és a használatuk következményeként keletkező egészségkárosodásokról, valamint a fogyasztásukkal kapcsolatos társadalmi és, szociális problémákról. Felismerik azokat az élethelyzeteket, amelyekben legális! vagy tiltott anyagokkal kínálhatják őket és gyakorolják ezek elhárítását. Rajzokkal vagy egyszerű folyamatábrával szemléltetik a veszélyes anyagok hatásait és azok következményeit. Lehetőség szerint egy gyermekvédelmi vagy addiktológiai szakember meghívása.* **<u>Fejlesztési célok</u>** *Énkép, önismeret* Az egyén önmagához való viszonyának alakításában alapvető célként tűzhető ki az önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az önállóság; *Gazdasági nevelés* A személyiségnevelés fontos részének tekintsük az okos gazdálkodás képességének a kialakítását. *Tanulás tanulása* Számfogalom fejlesztése, az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; a csoportos tanulás módszerei, kooperatív munka; az emlékezet erősítése, célszerű rögzítési módszerek kialakítása. *Testi, lelki egészség* Önvédelmi képességük olyan irányú fejlesztése, amely a káros anyagok elutasításához vezet.	Legyenek tisztában a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás egészségi, jogi és társadalmi következményeivel.

5. Az emberi szexualitás Kamaszkor: a testi és érzelmi változások kora. A nemi érés tudatosulása. A nemi identitás kialakulása. Sztereotípiák a nemi szerepekben a különböző nemzedékek körében. A serdülőkor jellemző testi és lelki változásai. A nemi éréssel kapcsolatos higiénés követelmények. A nemi szerepek változása a történelem során. A nemiséggel kapcsolatos egészségügyi problémák (rejtett here, fitymaszűkület, hüvelygyulladás, érzelmi labilitás, tanulási problémák) és azok orvoslása (gyermeknőgyógyász, urológus, pszichológus). *Megismerkednek az egészséges életvitel szempontjából kulcsfontosságú viselkedéselemekkel, azok kontextusával és befolyásolási módjaikkal.* *Gyűjtőmunka a különböző segélyszervezetekről.* *Segítségkérés gyakorlása.* *Csoportokban írják össze a „férfias" és „nőies" viselkedés-formákat, foglalkozásokat.* *A csoportok egymással vitassák meg az összegyűjtött véleményeket. Ismerkednek a testi és lelki fejlődés különböző fokozataival, a serdülőkor sajátosságokkal, valamint az emberi szexualitással, a férfi és női nemi szerepek eltérő sajátosságaival.* **<u>Fejlesztési célok</u>** *Testi, lelki egészség* A szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel való foglalkozás, a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítés. *Felkészülés a felnőtt életre* A segítéssel, együttműködéssel kapcsolatos viselkedésformák fejlesztése, a jogaikat érvényesítő állampolgári magatartás erősítése. *Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés* Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességek (pl. konfliktuskezelés, együttműködés) képességek fejlesztése.	Legyenek tisztában a szexuális élet alapvető higiénéjével. Ismerjék a szexualitás társadalmi vonatkozásait, a nemi és családi szerepek jellegzetességeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
6. Családi élet és kapcsolatok A kapcsolati hálók fontossága. A barátság, mint a kapcsolati rendszer egyik alapja. A családi, rokoni kapcsolatrendszerek. A "tartozni valahova" fontossága. A barátság jellemzői. Az önismeret jelentése és jelentősége. Konfliktusok kialakulása és azok kezelési módjai. *Egy háromgenerációs családfa ábrázolása.* *A konfliktuskezelés kulturált formáinak gyakorlása. (megbeszélés, önkritika, tévedés beismerése, egy kívülálló bevonása).* *Gyűjtsék össze, hogy melyek a legfőbb személyiségjegyei egy igaz barátnak.* *Játékos formában egy-egy személyiségjegy említésével a csoporttárs felismerése.* *Interjút készítenek családtagjaikkal, elemzik és értelmezik az eredményeket.* **<u>Fejlesztési célok</u>** *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. *Énkép, önismeret* Önmegismerés és önkontroll fejlesztése. *Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés* A társadalmi együttélés szabályainak kölcsönös betartása, az erőszakmentesség elfogadása.	Rendelkezzenek olyan kommunikációs készségekkel, amelyek segítik őket a pozitív életérzés kialakulásában, társas kapcsolataik harmóniájában és konfliktusaik kezelésében.

7. A környezet Az ipari méretű árutermelés hatása a környezetre. A technológiai fejlődés káros következményei.A jelen hatása a jövőre. Az emberiség összefogása a természet védelme érdekében. *Az iparosodás következtében bekövetkezett természeti változások, a környezetszennyeződéseket és azok egészségkárosító hatásainak megismerése.* *A csomagolóanyagok csoportosítása, környezet-egészségügyi hatásuk szerint.* *Elképzeléseik megbeszélése egy helyi környezetvédelmi probléma kezelésével kapcsolatban.* *Projekt kidolgozása egy környezeti probléma kezelésére.* *- Egyszerű számítások végzése a környezet- és egészségkárosító hatásokkal kapcsolatban. Plakátok készítése, amellyel felhívják a figyelmet a környezetszennyezések csökkentésére (füstszűrő a gyárak kéményére, víztisztítók, tömegközlekedés, kerékpárutak, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, zöldesítés).* *A környezeti ártalmakra vonatkozó ismereteken túl, a kiscsoportokban végzett projektmunka révén kialakul a tanulókban a személyes felelősség szerepe a környezetünk átalakítására irányuló döntésekben.* **Fejlesztési célok** *Gazdasági nevelés* Egyensúlyt találjanak a rövidebb és hosszabb távú előnyök között. Képessé váljanak a rendelkezésükre álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is. *Környezettudatosságra nevelés* A tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció egyénre gyakorolt pozitív és negatív hatásait a környezeti következmények tükrében. A környezeti ártalmakra vonatkozó korszerű ismeretek elsajátításán túl kiscsoportokban végzett projektmunka révén kialakul a tanulókban a személyes felelősség és érdekeltség szerepe környezethez való viszonyban és a környezetünk átalakítására irányuló döntésekben. Váljanak érzékennyé környezetük állapota iránt, akkor képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére. a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás. *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről. *Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés* Aktív állampolgárrá válás ösztönzése a környezeti problémák megoldásában.	Éljék át a szűkebb vagy tágabb környezetért vállalt felelősség érzését, ismerjék fel egyéni lehetőségeiket a természet- és környezetvédelem területén. A tanulók az egészségnevelés terén szerzett ismereteik, készségeik és jártasságaik birtokában felismerik az életmód és életvitel szerepét egészségük szempontjából.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Egészségtan
6. évfolyam

Az ellenőrzés során törekedjünk a módszerek sokféleségére és arra, hogy az ellenőrzések, számonkérések alkalmasak legyenek bizonyos készségek, személyiségjegyek fejlesztésre. Használjuk ki azt a témákban rejlő lehetőséget, hogy az értékelés a tanuló tanórán kívüli tevékenységére is kiterjedhet.
A tanulói tudásról, teljesítményről, tevékenységekről a következő módon juthatunk információkhoz:

- A tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (órai aktivitás, érdeklődés, ismeretszerzés, ismeretek alkalmazása, stb.)
- Szóbeli feleltetés, elbeszélgetés, amelynél törekedjünk az összefüggő tanulói véleménykifejtés kialakítására.
- Írásbeli ellenőrzéssel, amely történhet tesztfeladatok megoldásával, feladatlap kitöltésével, esszészerű kifejtéssel, vázlatrajz készíttetésével.
- Gyakorlati feladatok megoldása (elsősegélynyújtás, kísérlet bemutatása).
- Önálló tanulói kutatómunka, kiselőadás vállalása.

Biológia, környezet-egészségvédelmi, első-segélynyújtási, csecsemőgondozási versenyen való részvétel.
- Az elsajátítandó tananyaggal kapcsolatos pályázatokon való részvétel.

Az ellenőrzést mindig értékeljük! Szóbeli ellenőrzés esetén a számszerű értékelés mellett, mindig adjunk szöveges értékelést is. Ekkor is van lehetőség az elemző, kritikai készségek fejlesztésére, ha lehetőséget adunk a tanulóknak véleménynyilvánításra.

ALKALMAZHATÓ TANESZKÖZÖK
Egészségtan
6. évfolyam

Egészségtan tankönyv + segédanyag. Ismeretterjesztő folyóiratok, könyvek, filmek Elsősegélynyújtáshoz szükséges eszközök Tanuló által készített plakátok

ÉNEK – ZENE

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai zenei nevelés fontos szerepet vállal a gyermekek érzelmi, értelmi és jellemnevelésében. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés-átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és fogékonnyá teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására.

A zene megszerettetéséhez az egyes zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén átvezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó légkör, a játékosság, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zenetanárukhoz. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét és a zenehallgatási szokásokat.

Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere". Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik.

Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása az ismeretszerzés tapasztalatai alapja. A mozgással, tánccal, játékkal egybekötött csoportos éneklés, a közös muzsikálás az egymásra figyelés és a közösségformálás mással alig pótolható lehetőségét kínálja.

A **ritmuskészség fejlődése**, amely a ritmusjátékok és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan történik, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, szép testtartás, jó légzés, jó fizikai állóképesség kialakítását, illetve erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A **néphagyománynak, népszokásnak,** a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszerettetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A **zenei emlékezet, a belső hallás** fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek

kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A **gyermekhangszerek** használata fejleszti a hangszínhallást, és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszertanuláshoz.

A **zenehallgatás** az auditív befogadó készség fejlesztésének eszköze a gyermeki élményvilág fontos része.

Fejlesztési követelmények

Éneklés:

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer" megformálása, vagyis az **éneklési készség fejlesztése** és az éneklési kultúra kialakítása. Fejlesztési követelménye a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkiejtéssel, helyes artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű ostinato kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése.

Zenei hallás:

A **zenei hallás fejlesztése** a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempo- és dinamikaérzék kialakítására irányul, tanult dalokon. A hangszínhallás fejlesztése tegye képessé a gyerekeket hangszerek és énekkari szólamok felismerésére. A **belső hallás megalapozása**, a zenei memória fejlesztése a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása is fejlesztési követelmény.

Zenei olvasás-írás:

A **zenei olvasás-írás fejlesztésének** követelménye ebben az életkori szakaszban a tanult dallami és ritmikai elemek felismerése betűkottáról és kottaképről. Ismert dalok szolmizált olvasása és felismerése kottaképről, kézjelről. A megismert szolmizált hangok éneklése dalokban, motívumokban, írása a tanult dó-helyekkel.

Zeneértés:

A **zeneértő és –érző képesség fejlesztésének** követelménye többször meghallgatott zeneművek felismerése, megnevezése, az emberi hangfajok, hangszerek, hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejezőerejének megfigyelése.

ÉNEK -ZENE

1-4. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Heti óraszám		1	1	1,5	1,5
Témakörök	Daléneklés	37	37	55,5	55,5
	Zenei ismeretek – dallami elemek	12	12	16	16
	Zenei ismeretek – ritmikai elemek	14	14	19,5	18,5
	Zenehallgatás	4	4	6	7
	Improvizáció	2	2	6	6
	Zenei olvasás-írás	-	1	4	4
Egyéb felhasználható órakeret	Év eleji – év végi ismétlés	2	2	2	2
	Szabadon felhasználható óraszám	3	2	2	2
	Évi óraszám	**37**	**37**	**55,5**	**55,5**

ÉNEK - ZENE
OPTIMUM KÖVETELMÉNY

2. évfolyam

1. Daléneklés – Zenei ismeretek, dallami elemek:

- A törzsanyag dalainak felismerése hallás után.
- 25 magyar népdal, műdal egyéni éneklése tiszta intonációval – a dalok játékának ismerete.
- Legyen képes dallammotívumok egyéni éneklésére kézjelről.
- A pentaton dallamhangok ismerete /lá – szó – mi – ré – dó – lá,/
- Legyen képes tájékozódni a vonalrendszerben, és tudja elhelyezni a tanult hangokat.

2. Zenei ismeretek – ritmikai elemek:

- Ismerje a tanult ritmusértékeket (negyed, negyed szünete, páros nyolcad, félérték és szünetjele).
- Tudja megszólaltatni ezeket kottaképről önállóan.
- Tudjon írni dalritmust, önállóan ritmussort alkotni 2-es ütemben.
- Legyen jártas a különböző ritmuskíséretekben és a dalokhoz társítható mozgáskíséretben.

3. Zenehallgatás:

- Legyen képes a hallott zenemű befogadására.
- Ismerje fel az újabb zenei együtteseket és hangszereket.

4. Improvizáció:

- Tudjon ritmusértékeket szerkeszteni dalokhoz.
- Legyen képes ritmusfelelgető játékokra, és dallammotívum szintjén kérdés – felelet rögtönzésére.

TÖRZSANYAG DALAI

1. évfolyam

1. Aki nem lép…
2. Bújj, bújj zöld ág…
3. Cicuskám, kelj fel…
4. Csiga – biga…
5. Csíp, csíp csóka…
6. Esik az eső…
7. Ég a gyertya ég…
8. Éliás, Tóbiás…
9. Fehér liliomszál…
10. Hajlik a meggyfa…
11. Hold, hold, fényes lánc…
12. Hová mégy te…
13. Hull a pelyhes…
14. Iglice szívem, iglice…
15. Itt a köcsög…
16. Kék selyemkendő…
17. Keren, keren kása…
18. Körtéfa…
19. Kirje, kirje kisdedecske…
20. Kis kacsa fürdik…
21. Kis kece lányom…
22. Recse, recse pogácsa…
23. Süss fel nap…
24. Szólj síp, szólj…
25. Tüzet viszek…

2. évfolyam

1. Anyám, édesanyám…
2. A part alatt
3. A pünkösdi rózsa…
4. Cifra palota…
5. Egyél libám…
6. Elvesztettem zsebkendőmet…
7. Esik eső karikára…
8. Ess, eső, ess…
9. Este van már…
10. Fut, szalad a pejkó…
11. Hatan vannak…
12. Hervad már a lombnak…
13. Hull a hó…
14. Katalinka szállj el…
15. Kinyílt a rózsa…
16. Megy a kocsi…
17. Még azt mondják…
18. Mély erdőn…
19. Méz, méz, méz…
20. Pásztorok, pásztorok…
21. Sándor napján…
22. Sírjunk, ríjunk…
23. Ti csak esztek, isztok…
24. Túrót ettem…
25. Virágéknál ég a világ…

ÉNEK – ZENE
OPTIMUM KÖVETELMÉNY

3. évfolyam

1. Daléneklés – Zenei ismeretek, dallami elemek:

- 25 új dal önálló éneklése emlékezetből.
- A tanult tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazása.
- Ismerje fel és nevezze meg a pentaton hangkészletet.
- Tudjon betűkottáról dallammotívumokat lekottázni.
- Ismerje fel, tanult dalokat jellemző motívumról, ritmusról.

2. Zenei ismeretek – ritmikai elemek:

- Ismerje fel, az önálló nyolcadhang és szünetjelét.
- Ismerje fel, az egész érték szünetjelét.
- A négyes ütemet, a szinkópát.

3. Zenehallgatás:

- Az újonnan megismert hangszerek megnevezése hangzás alapján.
- Ismerje fel a hangulatokat, előadásmódokat.

4. Improvizáció:

- Azonos dallamhoz többféle befejezés rögtönzése.
- Mozgás rögtönzés dalokhoz.
- Dallam kiegészítésre legyen képes. (1-2 ütemnyi)

5. Zenei olvasás – írás:

- Új ritmusmotívumok leírása önállóan.
- Éneklés közben alkalmazza a kézjeleket, és tudjon olvasni betűkottáról.
- Tudja azonosítani a kottaképet a hangjeggyel, valamint tudjon a vonalrendszerben önállóan ismert dallammotívumot lejegyezni.

ÉNEK - ZENE
OPTIMUM KÖVETELMÉNY

4. évfolyam

1. Daléneklés – Zenei ismeretek, dallami elemek:

- 25 új dal önálló éneklése emlékezetből.
- A Himnusz éneklése önállóan.
- Tudjon hétfokú dallamot önállóan énekelni szolmizálva és kézjelről, valamint kottaképről.
- Ismerje biztonsággal a hangok nevét, betűjelét, kézjelét.
- Ismerje a jeles napok népszokásait, dalait. (Lucázás, karácsony, farsang, húsvét.)

2. Zenei ismeretek – ritmikai elemek:

- Tudja pontosan megnevezni a tanult ritmus elemeket.
- Legyen képes önállóan lejegyezni 2-es, 3-as, 4-es ütemben ritmussort.
- Nevezze meg biztonsággal az új ritmusképleteket. (Háromnegyedes ütem, pontozott félkotta, nagy éles-, nagy nyújtott ritmus.)

3. Zenehallgatás:

- Tudja megnevezni a zeneművekben megszólaló hangszereket.
- Legyen képes a hallott zenemű illusztrálására, elemzésére. (Halkítás – erősítés felismerése, karakterek megnevezése.)

4. Improvizáció:

- Tudjon a megismert ritmikai és dallami elemekkel variációkat készíteni.
- Legyen képes ritmuskíséretet, mozdulatsort rögtönözni a tanult dalokhoz.
- Zenehallgatás közben tánclépést rögtönözni.

5. Zenei olvasás – írás:

- Tudjon kottaképben elhelyezni hétfokú dallamfordulatot önállóan.
- Legyen képes a tanult dalokat szolmizálni és az olvasógyakorlatokat önállóan megszólaltatni.

TÖRZSANYAG DALAI

3. évfolyam

1. A kis Jézus aranyalma…
2. A tokaji szőlőhegyen…
3. Áll egy ifjú nyírfa a réten…
4. Állj be, Berci katonának…
5. Cickom, cickom…
6. Csipkefa bimbója…
7. De szeretnék páva lenni…
8. Egy boszorka van…
9. Ettem szőlőt…
10. Fut a kicsi kordé…
11. Hopp, Juliska…
12. Itt ül egy kis kosárban…
13. Két szál pünkösd rózsa…
14. Kiskertemben uborka…
15. Kossuth Lajos azt üzente…
16. Megismerni a kanászt…
17. Mondok egyet, Elemér barátom...
18. Most viszik, most viszik…
19. Pál, Kata, Péter…
20. Pörcös pogácsa…
21. Szegénylegény vagyok én…
22. Szélről legeljetek…
23. Tavaszi szél vizet áraszt…
24. Volt nekem egy kecském
25. Zöld erdőben, zöld mezőben…

4. évfolyam

1. A hajnali harangszónak…
2. A juhásznak jól van dolga…
3. Á, bé, cé, dé…
4. Bárcsak régen…
5. Béreslegény…
6. Csömödéri faluvégén
7. Csütörtökön virradóra…
8. De szeretnék hajnalcsillag…
9. Ennek a gazdának…
10. Erdő mélyén…
11. Esik az eső…
12. Hej, Jancsika…
13. Hej, tulipán, tulipán…
14. Hej, Vargáné…
15. Himnusz…
16. Huszárgyerek, huszárgyerek…
17. Jer, aranyszőrű kis barikám…
18. Kossuth Lajos táborában…
19. Kősziklán felfutó…
20. Láttál – e már valaha…
21. Nézd meg lányom…
22. Sárga csikó…
23. Szánt a babám…
24. Szép szakmári lányok…
25. Új a csizmám…

Rákóczi – nóták:

- Csínom Palkó…

Török bársony süvegem

ÉNEK 1. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Daléneklés: - Zenei ismeretek – dallami elemek Magyar népi mondókák Népi gyermekjátékok Kis hangterjedelmű magyar népdalok. Ünnepkörök dalai (Mikulás, Lucázás, karácsony, március 15. anyák napja Művészi értékű komponált gyermekdalok (pl. gyermek és környezete: természeti és emberi környezet témákban) Dalos játékok előadása Éneklés szöveggel emlékezetből Ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése tanári irányítással Dalok, mondókák ritmusának meghatározása Megfelelő tempóválasztás, tempótartás Helyes testtartás, levegővétel alkalmazása Megadott hangmagasság (kezdőhang) felismerése, átvétele. Magas-mély képzet, pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (szó-mi, lá-szó-mi) A vonalrendszer ismerete, tanult pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (kézjel, betűkotta, hangjegy); elhelyezés vonalrendszerben, tanítói segítséggel. **2. Zenei ismeretek, ritmikai elemek** Egyenletes lüktetés, motívumhangsúly-ütemsúly, kettes ütem, elemi ritmusértékek (negyed és szünetjelek, páros nyolcad), a ritmusvisszhang-felelgetős, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel. **3. Zenehallgatás** Tárgyi, környezeti zajok, zörejek Éneklés anyaghoz kapcsolódó vokális és hangszeres feldolgozások. Tanult magyar népzenei anyag eredeti felvételen Karakterdarabok Dinamikai ellentétpárok (halk-hangos) megkülönböztetése. Alapvető tempókülönbségek (gyors-lassú) összehasonlítása. 1-2 perces zenei bemutatás (ismert gyermekdal feldolgozásának) figyelemmel kísérése.	**Az első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz feltételt, az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A./ Emberi hangfajták hallás utáni megkülönböztetése (gyermek-női-férfi) B./ Hangszerek felismerése hangzás alapján (ritmushangszerek, metallofon, furulya, zongora, hegedű) Zenekari karakterek hallás utáni megfigyelése. Tonalitás Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá alaphanghoz viszonyított értelmezéssel) Előadási ismeret Hangos-halk, piano-mezzoforte-forte (p-mf-f), tempó (gyors-lassú). Hangszín Ritmushangszerek; gyermek-, női-, férfihang; metallofon, zongora, hegedű, furulya. **4. Improvizáció** Dallammodellként: Tanult mondókák, gyermekversek, énekes játékok Tanult dallami elemek. Énekes és ritmikus variációs játék elemi ritmusértékek felhasználásával. Énekes párbeszéd-visszhangjáték (névéneklés) Ritmus és dallammotívum variálása.	

ÉNEK 2. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Daléneklés – Zenei ismeretek, dallami elemek Újabb népi mondókák Népi gyermekdalok, népszokások Magyar és rokon népek dalai Nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai Ünnepkörök dalai (újesztendő, farsang, húsvét, iskolai ünnepek) Műdalok (az életkornak megfelelően válogatva) Népi gyermekjátékok, népszokások előadása Éneklés osztinatóval Ritmuskánonok megszólaltatása csoportos osztásban Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban Pentaton dallamok éneklése, tanulása kézjegyről. Dallamváltozatok felismerése hallás után. Pentaton dallamhangok (lá-szó-mi, ré-dó-lá) Újonnan belépő pentaton dallam-hangok (kézjel, betűkotta, hangjegy). Első alsó pótvonal. Pentaton hangkészlet elhelyezése különböző magasságokban az öt vonalon. Olvasógyakorlatok.	**20 magyar népi mondóka, népi játék, népdal, műdalok csoportos éneklése emlékezetből.** Gyermekdalokhoz tartozó játékok ismerete. Tanult népszokások ismerete. **Egyenletes lüktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás.** **Együttműködés csoportos éneklésben, népi játékban.** Dallammotívumok csoportos éneklése, szolmizációs kézjelről.
2. Zenei ismeretek – ritmikai elemek Félértékű ritmus és szünetjel; ritmusosztinato ritmuskánon; ritmushangszerek	**A tanult ritmusértékek (negyed, negyed szünet, páros nyolcad, félérték és szünetjele), felismerése és megszólaltatása kottaképről segítséggel.**
3. Zenehallgatás Ünnepkörökhöz tartozó, életkorhoz igazodó szemelvények (vokális-hangszeres) Magyar, tanult kisebbségi és rokon népek népzenei felvételei Gyermekdalok és magyar népzene, feldolgozásokban. Cselekményes zenék. Újabb zenei együttesek, és hangszerek felismerése hangzás alapján (gyermekkar; vonós-, fúvós zenekar: hegedű, fuvola, fagott) Különböző karakterek, hangmagasságok hallás utáni megfigyelése. Egyszerű zenei kérdés-felelet motívumpár hallás utáni felismerése.	Vonalrendszer ismerete Tudjon dalritmust és a már tanult pentaton relációkat olvasni és kottába írni tanári irányítással. Vokális és hangszeres hangszínek felismerése Vonós és fúvós hangszerek hangszínének megkülönböztetése egymástól.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá hanghoz viszonyított értelmezéssel) Lá és dó pentaton, átmenő fá és ti hangkészletű dallamok. Zenei kérdés-felelet, motívumpár. **4. Improvizáció** Dallammodellként: Magyar gyermekdalok Népzenei- műzenei énekes anyag Olvasógyakorlatok. Ritmusosztinato szerkesztése előadása Ritmusfelelgetős Ritmuskíséret rögtönzése (kötött, pl. osztinato és szabad) Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet formájára.	**Saját név megjelenítése** (ritmikai és dallami).

ÉNEK 3. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Daléneklés – Zenei ismeretek – dallami elemek Gyermek- és népdalok Alkalmi dalok és jeles napok dalai Más népek dalai, nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai Műdalok Daléneklés tisztán, pontos ritmusban a c'-d" hangok közötti magasságban. Alkalmazkodó ritmus, tempo giusto, parlando szerinti népdaléneklés Az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazása a zenei tartalom közvetítésére. Pentaton dallamfordulatok éneklése, felismerése. Pentachord és hexachord hangkészlet (dó-hexachord, lá-pentachord) Kvart és kvintugrások, a szeptimugrás ismert dallamfordulatokban. A felső dó és alsó szó megfigyelése, elhelyezése a hangsorokban és az ötvonalas rendszerben. Ismert dalok motívumainak lejegyzése. Dalfelismerés a jellemző motívumról, lejegyzés önállóan a közös előkészület után.	**10 új dal közös éneklése emlékezetből.**
2. Zenei ismeretek – ritmikai elemek Önálló nyolcadhang és szünetjele (dalokban és versekben). Egész értékű kotta és szünete. A négyes ütem és ritmusértékeinek megismerése. A szinkópa lüktetésének érzékeltetése. A lejegyzés és hangoztatás gyakorlása. A ritmusértékek önálló elhelyezése a négyes ütemben. A tanult ritmusképletek reprodukálása Dalok felismerése a jellemző ritmusmotívumok alapján.	**Ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint.**
3. Zenehallgatás A természet hangjai: eső, patak, Indulók A trombita hangjának megfigyelése A kürt hangjának megfigyelése. Párválasztó, párcserélő	Kórustípusok hallás utáni felismerése.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Azonosság, különbség megállapítás, a nép- és műdalok, kórusművek hangulatának felismerése. A rondóforma felismerése. Hangfajok (női kar, férfikar) kórustípusok hallás utáni megnevezése. **4. Improvizáció** A dalanyagban szereplő magyar gyermekjátékok, népdalok, műdalok. Műzenei példákban rejlő variációk. Egyszerű dallam- és ritmusvariációk szerkesztése. **5. Zenei olvasás-írás** Kodály Zoltán: Ötfokú I. és a 333. Olv. gyakorlat feladatai Pentaton hangkészletű dalok utószolmizálása, felismerése kottaképről. Az új ritmusmotívumok dallammotívumok tanári irányítással való leírása. Az eddig tanult ritmusok leírása, olvasása és felismerése. Dal kézjelről ill. betűkottáról való elsajátítása.	**Új ritmusmotívumok leírása tanítói segítséggel.** **Ismerje a kézjeleket, és segítséggel tudjon olvasni betűkottát.** **A kottakép és hangjegy azonosítása segítséggel, valamint a dallammotívum lejegyzése vonalrendszerbe segítséggel.**

ÉNEK 4. évfolyam *A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.*

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Daléneklés – Zenei ismeretek – dallami elemek Gyermek- és népdalok Jeles napok dalai Alkalmi dalok Lakodalmas dalok Más népek dalai Műdalok A Himnusz éneklése Hétfokú dallam éneklése szolmizálva, kézjelről A pentatónia jelentése, fogalma, jellemző jegyei. A fá és ti hang megfigyelése, tudatosítása, kézjele, helye a vonalrendszerben. Hétfokú dallam éneklése szolmizálva, kézjelről. Szolmizált éneklés kottaképről. Éneklési készség fejlesztése kvintváltással. Tudja megfigyelni és elhelyezni a vonalrendszerben a fá és ti hangokat. Hangok neve, betűjele, kézjele Jellemző dallamfordulatok felismerése Pentatónia fogalma. A fokozatos halkítás-erősítés megfigyelése műzenei példákon.	Emlékezetből **további 10 magyar népdal, műdal közös éneklése.** **A Himnusz éneklése pontos szöveggel. Iskolai ünnepélyek dalainak éneklése csoportosan.**
2. Zenei ismeretek, ritmikai elemek A 3-as ütem, hangsúlyrend összehasonlítása a hármas és a kettes ütemben. Nagy éles ritmus, nagy nyújtott ritmus. Ritmusosztinátó a dalok előadásakor. A háromnegyedes ütemmutató és ütemfajta Pontozott félkotta. Új ritmusképlet, nagy éles, nagy nyújtott ritmus.	
3. Zenehallgatás Műdalok, kórusművek Nagy zeneszerzőink művei.	A tanult dalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokon. A meghallgatott zenés mesék felidézése.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A zeneművekben megszólaló ismert hangszerek megnevezése. Hangszerismeret bővítése. **4. Improvizáció** Dallammodellként a tanult ritmikai, dallami elemek, olvasógyakorlatok, magyar népdalok és más dallamok, zenehallgatási szemelvények. A megismert ritmikai és dallami elemekkel variációk készítése. Ritmuskíséret rögtönzése. Rögtönözzenek mozdulatokat a zenehallgatás közben. **5. Zenei olvasás-írás** Tanult dalanyag, öt- és hétfokú olvasógyakorlatok. Fá és ti szolmizációs hangok kézjele, betűjelének elhelyezése vonalrendszerben. Kottaképben elhelyezni hétfokú dallamfordulatokat.	**Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése** (max. 8 ütem terjedelemben). **Tudjon ismert dalokat tanári segédlettel szolmizálni.** **A tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről,** hármas ütemben is. **Tudjon dalrészleteket olvasni és kottába írni tanítói segítséggel.**

ÉNEK –ZENE

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

1-4. évfolyam

- Folyamatos formáló-segítő értékelés a helyes és tiszta éneklés befolyásolására. A zenei emlékezet fejlődését, a dalok előadásának módját érintő egyéni teljesítmények minősítő értékelése folyamatos megfigyelés alapján.

- Folyamatos formáló – segítő értékelés a vonalrendszerben való tájékozódás és az ismert hangok elhelyezésének fejlődéséről.

- A helyi tantervben megjelölt törzsanyag szerint a 25 dal ismeretének ellenőrzése és értékelése szövegesen és/ vagy osztályzattal.

- Rendszeres szóbeli és minősítő értékelés a ritmikai emlékezet, a ritmus lejegyzés, reprodukálás fejlődéséről.

Az értékelés módjai:

- 1. osztályban negyedévenként és félévkor a tájékoztató füzetben, év végén a bizonyítványban, 2. osztályban az első negyedévben és félévkor a tájékoztató füzetben szöveges értékeléssel értékeljük a tanuló teljesítményét.

- 2. osztály második félévétől év végén a bizonyítványban, 3-4. osztályban félévkor és év végén 1-5-ig terjedő osztályzat skálán érdemjeggyel értékeljük a tanuló teljesítményét.

ÉNEK - ZENE

ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, SEGÉDLETEK

1-4. évfolyam

- Apáczai Kiadó tankönyvcsalád 1-4. osztály /Munkafüzet I-II. munkafüzet
- Hangjegyfüzet, pálcika, korong

- Hangvilla vagy hangsíp

- Ritmushangszerek
- Egyszerű hangszerek /furulya, xilofon, metallofon/
- Zajkeltő eszközök

ÉNEK
5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A zenei nevelés célja: muzsikáló közösség és zeneszerető/értő közönségnevelés. Ehhez a zenei műveltség megalapozása, a nemzeti és egyetemes zenekultúra megismertetése, a művészi kifejezőkészség kibontakoztatása az igényes zene mindennapos szükségletté válásának alakítása.
Az előadott, énekelt és meghallgatott zeneművek nyújtotta élmények fejlesztik, tudatosítják a zenei esztétikai érzéket és azt a meggyőződést, hogy a zene az emberi élet alapvető értéke. A zenei élmények és az ismeretszerzés eredményeként a zenei tudat állandóan alakul, formálódik az egyszerűtől az összetettig, a magyartól a nemzetköziig, az empirikustól a tudatosig. Fontos azonban, hogy a fejlettség bármely szintjén átfogó, teljes képbe rendeződjön a zenei valóság.
Az iskolai énektanítás zenei anyaga többségében énekes zene. Így a zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is.

Az éneklés és a hangszerjáték a zenei nevelés alaptevékenységei, mivel a zene megértésére, a zeneművek befogadására elsősorban az válik képessé, aki valamilyen mértékben részt tud venni zenei alkotótevékenységben. Az aktív muzsikálás a zenei önkifejezés lehetőségével segít kialakítani a zenéhez fűződő pozitív attitűdöket.
Az ismeretszerzés forrásai bővülnek ebben az életkori szakaszban: az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre, és egyre nagyobb szerepet kap az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata.

A zenekultúrák sajátosságainak megismerése és elfogadása, a hazai zeneművészet alkotásai iránti érdeklődés fontos része a tanulók zenei világképének.
A zeneirodalom alkotásainak megismerésén keresztül más művészeti ágakkal és műveltségi területekkel is kapcsolat teremtődik. A nemzeti kultúránk részét képező magyar népzene és műzene megismerése igen fontos a nemzeti identitás megőrzésében. Zenei hagyományaink, az európai zenekultúra alkotásainak tanulmányozása és a távoli kontinensek zenei nyelvének megismerése együttesen segíti a tanulókat zenei világképük kialakításában.
A zene jelrendszerének megismerése és alkalmazása a zenei olvasás-írás tevékenységeiben nem öncélú: a zenei tartalmak, ismeretek fejlesztik a zenei fantáziát, segítik a zeneértővé válást.
A zene szeretete, a zenehallgatás szokásának kialakítása együtt jár az ízlésformálással és elősegíti a tanórán kívüli zenei alkalmakba (énekkar, hangverseny-látogatás) való bekapcsolódást.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

A zenének sokféle funkciója létezik, ezek között a megismerő, a szórakoztató, a gyógyító, a preventív szerep éppúgy megtalálható, mint a szocializáló. Ezért az éneklési készség fejlesztésekor nemcsak az életkornak megfelelő éneklés technikai képzésére, az éneklési kultúra kialakítására, az élményekből fakadó aktív zenélési kedv felkeltésére, továbbfejlesztésére kell hangsúlyt fektetni, hanem az értelmi, érzelmi kifejezés gazdagságára, az éneklés vagy éppen a tánc, a hangszerjáték személyiségépítő, teljes embert nevelő, közösségépítő, katartikus élményt magában rejtő funkciójára is, valamint az éneklés egészségfejlesztő funkciójára is.

Az éneklési készség fejlesztése az 5-8. évfolyamon az élményt adó, örömöt hozó, szép és kifejező formálására – mint a zenei önkifejezés egyik alapvető formájának kialakítására és az ismeretszerzés eszközének továbbfejlesztésére – irányul. Ezért követelménye az egyéni és közös éneklés természetes, szép hangzással, az arzis-tézis akusztikus kifejezésével. Életkori sajátosságokat figyelembe vevő (mutálás) fejlesztés az éneklési tevékenység során.

Oldottabb metrikájú parlando, szabadabb rubato és feszes giusto lüktetéssel történő éneklés. Magyar népdalok, a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek, a szomszéd és más népek dalainak éneklése.

A többszólamúság készségének fejlesztése, lehetőség szerint könnyű gyermekkari irodalom éneklése kórusban. A hangszert tanuló diákok aktivizálása a közös muzsikálásra.

Zenei hallás

A zenei hallás fejlesztése lényegében a dallamhallás és tonalitásérzék, a hangszínhallás, a ritmus- és tempóérzék, a dinamikai és formaérzék fejlesztése. Dúr és moll tonalitás megfigyeltetése dallamokban. A hangzó zene és a kottakép megfeleltetésének kétirányú kapcsolata a zenei műveleti képességek alapja. Ezt a kapcsolatot a zenei olvasás-írás elemi ismerete, a belső hallás fejlesztése teremti meg. A belső hallás és a többszólamúság fejlesztése a műzene többszólamúságával, annak megfigyelésével. Zenei memória fejlesztése dalok és témák gyakorlásával és előadásával.

Zenei olvasás-írás

A zenei olvasás-írási készség fejlesztésének eredményeképpen a tanuló iránt támasztható követelmény az öt- és hétfokú dalok hangnemének megállapítása (2# és 2 b előjegyzésig). A tanult hangközök felismerése kottából, kottakép ritmusának megszólaltatása, ritmushangoztatás egy és több szólamban. Rövid, könnyebb dallamok kottaolvasása közösen. Ismert öt- és hatfokú dallamok írása megadott kezdőhangról, emlékezetből. Az abc-s hangok ismerete G-kulcsban.

A zenei alkotás, az improvizáció feltételezi a személyiség nyitottságát, fejleszti a zenei fantáziát.

A zenei emlékezet aktivizálása. Énekes, illetve hangszeres improvizációk.

Zenei karakterek megfigyeltetése, majd motorikus, akár táncos megjelenítése (csoportos/egyéni rögtönzések).

Zeneértés

A zenehallgatásban fontos az összefüggések megragadása, a morális, erkölcsi tartalmak felismerése, a zenei élmény átélése.

A zeneértő és –érző képesség fejlesztése: a tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó zenei formák, műfajok felismerése, illetve megkülönböztetése, továbbá a zenemű gondolati

tartalmait közvetítő kifejezőeszközök – tempók, dinamika, tonalitás, karakterek, hangszerelés – átélési és értelmezései képességének fejlesztése. A meghallgatott zeneművekben előforduló hangszerek, hangszeres együttesek, zenekarok hangzásának felismerésére való képesség. A hangszert tanuló diákok aktivizálása a közös muzsikálásra. Felkészítés a hangversenyekre, a művészeti tevékenységek megjelenítésére. A művészeti tagozat hangversenyeinek, illetve külső koncertek látogatása. Zenés színházi előadások megtekintése.

ÉNEK
5-8. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**5.évf.**	**6.évf.**	**7.évf.**	**8.évf.**
Heti óraszám		1	1	1	1
Témakörök	Daléneklés	37	37	37	37
	Zenei ismeretek, zenei hallás, zeneelmélet	15	15	15	14
	Zenei írás-olvasás, improvizáció	13	13	13	13
	Zenehallgatás, zeneirodalom	37	37	37	37
Egyéb felhasználható órakeret	Év eleji, év végi ismeretek	4	4	2	2
	Témazáró felmérések	2	2	4	4
	Szabadon felhasználható óraszám	3	3	3	4
	Évi óraszám	**37**	**37**	**37**	**37**

Megjegyzés: daléneklés és a zenehallgatás minden órában helyet kap.

ÉNEK 5. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Éneklés Újabb magyar népdalok (régi- új stílus) Más népek dalai Ünnepkörök új dalai Régi magyar dallamok a középkorból Középkori gregorián dallamok Reneszánsz és barokk zenei szemelvények témái Egyszerû többszólamúság (kánonok, biciniumok, quodlibetek) Szózat, Himnusz *Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmusban. Mûzenei szemelvények éneklése az előadási jeleknek megfelelően.* *Gregorián dallamok éneklése* *Reneszánsz és barokk zenemûvek témáinak, részleteinek éneklése* *Kánonok csoportos éneklése* **2. Zenei ismeretek, zenei hallás, zeneelmélet** *Dalismeret* Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (gregorián, reneszánsz, barokk) *Műismeret* Népzenei és műzenei alkotások (gregorián, reneszánsz, barokk). A magyar népdal stílusrétegződése. Régi stílus: sorszerkezet, ereszkedő dallamvonal, kvintváltás. Új stílus: visszatérő sorszerkezet, - kupolás dallamvonal; dudanóta; népi zenekar Népi hangszerek: duda, tekerő, cimbalom, citera. *Népzene* Ritmikai fogalmak, ismeretek. Az alkalmazkodó ritmus; a tizenhatod és kombinációi, szünetjele; a kis éles és nyújtott ritmus. A többszólamúság készségének fejlesztése, lehetőség szerint könnyű gyermekkari irodalom éneklése kórusban. *Zeneelmélet* Dallami ismeretek: A felső ré és mi hangok	További 15 – az énekes tananyagnál felsorolt – szemelvény csoportos éneklése emlékezetből. A Szózat éneklése emlékezetből. Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmussal.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Hangközök: egész- és félhangtávolság; a tiszta hangközök: 1, 4, 5, 8. Hangnevek: abc-s hangnevek G-kulcsban. Hangsorok: hétfokúság Tonalitás: Dúr-moll tonalitás. Előadási jelek: tempó és dinamikai jelek, a tanult dalokhoz és a meghallgatott zeneművekhez kapcsolódva. Szerkesztés: imitációs szerkesztés	
3. Zenei olvasás-írás	
Megtanult dalok Olvasógyakorlatok A zenehallgatás énekelt szemelvényei Új ritmusértékek és szüneteik olvasása-írása Új dallami elemek olvasása, írása Abc-s hangok jelölése g-kulcsban (c '–c "). A tiszta hangközök ismerete szolmizált éneklése.	Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel. Kvintváltó dallam improvizálása (megadott formaképlet és kezdő sorok alapján) abc-s hangok megnevezése /leírása G-kulcsban (c'-c").
Improvizáció Dallammodellként: kvintváltó népdalok a5a5v a a v és a5 b5 a b Régi stílusú kvintváltó népdalforma rögtönzése (megadott kezdősorral)	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
4. a.) Zenehallgatás Népszokások zenéje (magyar, kisebbségi és nemzetiségi) Népdalfeldolgozások Gregorián dallamok Reneszánsz zenei szemelvények Barokk zenei szemelvények Zeneszerzők életútja, munkássága, rövid kortörténet (középkor, reneszánsz, barokk) *Zenei mûfajok felismerése hangzó példák alapján* *Reneszánsz és barokk mûvek meghallgatása, stílusjegyek megfigyelése* *A barokk zenekar hangszercsoportjainak megnevezése* **b.) Zeneirodalom** Zenetörténeti korok: Reneszánsz, barokk stílusjegyek Zeneszerzôk: Lassus, Palestrina, Vivaldi, Bach, Handel Mûfajok: Énekes –világi :madrigál, kantáta Énekes –egyházi: motetta, korál, oratórium Hangszeres: szvit, concerto (versenymû) Zenei formák, szerkesztésmódok: rondo, menüett, fuga Szekvencia ,solo-tutti Együttesek: Barokk zenekar Hangszerek: Orgona, csemballo, oboa, trombita Műzenei szemelvények bemutatása, amelyek témái a korosztálynak megfelelően énekelhetők, vagy ritmikája megszólaltatható, vagy valamely zenei összetevője könnyen reprodukálható (akár hangszeren is).	Többször hallgatott reneszánsz és barokk művek felismerése részleteik alapján. A népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után. Reneszánsz és barokk zeneszerzők megnevezése.

ÉNEK 6. évfolyam

Dőltbetű: ***Belépő tevékenységi formák***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Éneklés Újabb magyar népdalok és népszokásosok dalai. Nemzeti és etnikai kisebbségek újabb dalai. Ünnepek dalai. Más népek dalai (újabb európai országról). Történeti énekek: históriás énekek, virágénekek, kuruc dalok Klasszikus műdalok. Műzenei témák (énekelhető zenehallgatási szemelvények). Többszólamú szemelvények: kánonok, bicíniumok, népdalfeldolgozások, könnyű kórusművek (a már tanult zenetörténeti korokból). *A műzenei feldolgozásokban szereplő, már meghallgatott népdalok éneklése.* *Klasszikus műdalok és témák énekes megszólaltatása kottaképről.* *Klasszikus kánonok csoportos éneklése.* *6/8 lüktetésrendjének gyakorlása a vonatkozó dallamokban.* *Az új hangközöknek a tanult dallamokban történő tiszta intonálása.* **2. Zenei ismeretek, zenei hallás, zeneelmélet** *Dalismeret* Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (barokk, klasszikus). *Műismeret* Népzenei népdalfeldolgozások. Zeneirodalmi alkotások (barokk, klasszikus). Új stílusú magyar népdal és sorszerkezetei, kvintválasz. *Népzenei ismeret* Ritmika: felütés, csonka ütem, 6/8-os ütem Új dallami elemek: abc-s hangok a kis és egyvonalas oktávban; módosító jelek (#, b, feloldójel) és jelentésük; módosított hangok szolmizált (fi, szi, ta, ri) és abc-s nevei, kézjeleik.	További 10, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott történeti ének, műdal, ill. szemelvény átélt, kifejező előadása emlékezetből.

Hangközök: k2 n2, k3, n3. Hangsorok: dúr és moll. Tonalitás: dúr-moll hangnemek 1 #-1b-ig. Forma, periódus, szimmetria Előadásmód: a tanult zenei anyaghoz kapcsolódóan Zeneelmélet	Zenei kérdés-felelet szerkesztése (2x2 ütemes terjedelemben. Dúr és moll hangnemek kottaképről történő azonosítása 1#-1b-ig. A módosító jelek értelmezése kottakép alapján. Tanult dallamok éneklése betűkottáról és kottakép alapján.
3. Zenei írás-olvasás, improvizáció Énekes tananyag. Olvasógyakorlatok. Zenehallgatási anyag szemelvényei. *Tájékozódás 1 #-1b-s hangnemekben.* *Módosított hangok abc-s megnevezése.* *A szekund és terc hangközök felismerése kottaképről, beírása vonalrendszerbe.* Kérdés-felelet elvű dallamok. *Dallamalkotás adott témára: nyitás – zárás.* *Periódus rögtönzése.*	Énekes és hangszeres népdalfeldolgozások felismerése, megnevezése. Többször meghallgatott klasszikus zeneművek felismerése témáik alapján. A szimfonikus zenekar hangszercsoportjainak, hangszereinek megnevezése. A bécsi klasszicizmus zeneszerzői, néhány művük felsorolása.
4. Zenehallgatás, Népzenei felvételek (szülőföld és más földrész népzenéjéből) Népzenei ihletésű művek. Szemelvények a XVI-XVIII. Század magyar történelmi zenéjéből. A bécsi klasszicizmus alkotásai – klasszikus dalok. *A bécsi klasszicizmus műfajainak és formáinak szóbeli ismertetése.* *Zenei formák, műfajok, művek, hallás utáni felismerése.* *A magyar történeti zene és a bécsi klasszikusok zenei jellemzőinek összevetése.* *Dúr-moll színezet különbségének megfigyelése.*	
Zeneirodalom Magyar történeti műfajok: Históriás ének, Zenetörténeti kor: bécsi klasszicizmus; stílusjegyek.	

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Zeneszerzők: Haydn, Mozart, Beethoven. Műfajok: Énekes – világi: dal, opera, oratórium. Énekes – egyházi: mise, gyászmise (requiem). Hangszeres: szonáta, szimfónia, versenymű (kadenciával), szerenád, divertimento. Zenei formák szerkezetek: menüett, szonáta forma, rondó. Együttesek: A szimfonikus zenekar; vonósnégyes. Hangszerek: Harsona; lant (magyar történeti). Önálló véleményalkotás fejlesztése a zenei élmény szóbeli megfogalmazásával és nem verbális kommunikációval (más művészeti ág kifejezési eszközeinek használatával).	

ÉNEK 7. évfolyam

Dőltbetű: ***A belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Éneklés Magyar népdalok (pl. Kodály Zoltán daljátékaiból) Nemzetiségi és etnikai kisebbsége újabb népdalai. Ünnepkörök újabb dalai, más népek dalai. A verbunkos dallamok. Romantikus dalok és zeneművek könnyebb énekelhető témái, részletei. Kánonok, bicíniumok, könnyű kórusművek. *Romantikus dalok énekes előadása.* *Más földrész dalainak éneklése.* **2. Zenei ismeretek, zenei hallás – zeneelmélet** *Dalismeret* Népdalok, műdalok, énekelt témák, könnyű kórusművek (romantika). *Népzene* Énekelt európai/magyar népzenei anyag fogalma (parlando – rubato – tempo giusto). *Zeneelmélet* Hangközök: k6, n6, k7, n7. Hangsorok: dúr-moll hangnemek 2#-2b-ig. Előadási jelek, zenei szakkifejezések: dinamikai jelek: pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo <, decrescendo >, Tempójelzések: andante, moderato, allegro vivace. *Műismeret* Zeneművek és részletek a zenehallgatási anyagból (a XIX. Századi romantika – a virtuozitás korából). **3. Zenei írás-olvasás, improvizáció** Énekelt és meghallgatott zenei szemelvények ritmikai, melodikai, szerkezeti stb. anyagához kapcsolódó tartalmak. *Előadási és dinamikai jelek értelmezése.*	További 15, az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott szemelvény megszólaltatása emlékezetből. Verbunkos dallamok éneklése stílushű előadásban. Népies műdalok éneklése szöveggel, emlékezetből. Dallamalkotás a népdalok megtanult dallam- és formaalkotási törvényszerűségei alapján (megadott kezdősorokkal). Rögtönzési feladatok a tanult nép- és műzenei formák felhasználásával.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A szext és szeptim hangközök felismerése kottaképről. *2 #-2b-s hangnemekben való tájékozódás.* Kupolás és visszatérő sorszerkezetű dallamok *Új stílusú népdalforma rögtönzése megadott kezdősorral (kupolás visszatérő dallamok).* **4. Zenehallgatás, zeneirodalom** Népdalfeldolgozások (meghallgatott kórusművekből). Ünnepek zenéje. A nemzeti romantika Európában (pl. nemzeti operák). A XIX. század magyar zenéje. A XIX. század európai zeneművészetének alkotásai *A romantikus zene stílusjegyeinek és műfajainak megismerése európai zeneszerzők alkotásaiból.* *A romantikus nagyzenekar hangzásának elemzése (hangszerek felismerése).* *Zeneirodalom – zenetörténet.* Zenetörténeti kor: romantika. Zeneszerzők: Erkel, Liszt, Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms, Chopin, Dvorak, Smetana, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Verdi, Wagner. Műfajok: népies műdal, verbunkos; rapszódia, programzene, szimfonikus költemény, a romantikus dal, nemzeti opera. Zenekar: a romantikus nagyzenekar, a virtuozitás jegyei. Zeneművek felismertetése jellegzetes témáik alapján.	Tájékozódás a kottában: zeneművek (témák, szólamok) követése kottából. Dúr és moll hangnemek azonosítása kottaképről 2 #-2b-ig. A magyar nemzeti romantika az évfolyamon tanult zeneszerzőinek és műveinek vázlatos ismertetése. A XIX. századi zeneművek megnevezése (szerző, cím) többször hallott részleteik alapján. A romantika stílusjegyeinek szóbeli megfogalmazása. A romantika jellegzetes műfajainak felsorolása.

ÉNEK 8. évfolyam *Dőltbetű:* ***A belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. Daléneklés Magyar népdalok (minden stílusrétegből válogatva). Bartók, Kodály és Bárdos műveinek énekes szemelvényei. A századforduló és a XX. Század zeneirodalmának énekelhető szemelvényei. *Zenei könyvtárhasználat: a tanult dalok földrajzi, korrajzi, néprajzi vonatkozásainak gyűjtése; zenei műszavak, régies-népies szavak jelentésének önálló megismerése.* *Népdalok, szemelvények, ballagási dalok éneklése.* **2. Zenei ismeretek, zenei hallás, zeneelmélet** Dalok énekes szemelvények (XX. század) *Dalismeret* Zeneművek, témák a zenehallgatási anyagból (XX. század) *Műismeret* Autentikus előadásmód a magyar, európai és világzenében. *Népzene* Atonalitás *Zeneelmélet* A XX.század: Zeneszerzők: Bartók, Bárdos, Kodály, Weiner és más kortárs szerzők. Gershwin, Debussy, Ravel, Stravinsky, Honegger, Prokofjev, Hacsaturján, Britten, Penderecki. Irányzatok: impresszionizmus Új kifejezési, megjelenési formák: elektronikus zene. Könnyűzene: a Beatles, Presley, Webber, Szörényi. A dzsessz és a könnyűzene műfajai. A mai könnyűzene (aktualitások)	Részvétel a csoportos éneklésben, előadásban, dalanyag bővítése 15 énekes szemelvénnyel.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
3. Zenei írás-olvasás, improvizáció A tanult énekes és hangszeres szemelvények anyaga. *Minden eddigi feladattípus gyakorlása. (összegzés)* Dallammodellként: a tanult zenei anyag tartalmai. *A tanult népdalformákban és hangkészletekben önálló rögtönzés.* **4. Zenehallgatás, zeneirodalom** Ismétlés anyaga: A magyar és európai zeneművészet századai. A zenei műfajok. A XX. Század zenei irányzatainak kiemelkedő alkotásai, kortársművészet. A dzsessz és jellegzetes műfajai. A zene szórakoztató funkciói: táncok a zenetörténetben (a szvittől a rock and rollig). A könnyűzene ma. *Rendszerező ismétlés (a magyar és európai zeneművészet századainak és műfajainak áttekintése jellemző zenei szemelvények segítségével).* *Bartók és Kodály énekkari, zenekari és színpadi műveinek felismerése és megnevezése a hangzó részletek alapján.* *A XX. század zenei irányzatainak elismerése többször meghallgatott zeneművek részletei alapján.* *A zenei műfajok áttekintése és összefüggések keresése a társművészetek és a zene között (tánc az ismert történeti tánczenékhez).* *A dzsessz műfaji ismereteinek kapcsolása a meghallgatott műzenei anyaghoz.* *Tájékozódás a könnyű műfaj megjelenési formáiban, módjaiban (mindennapi hangzó zenei környezetünk jelenségeinek megismerése, értelmezése).* Jelentős zeneszerzők, előadóművészek életrajzi történeteinek megismertetése, feldolgozás önállóan vagy tanár segítségével elkészített kiselőadás formájában (egyéni felkészülés pl. könyvtárhasználat, internet segítségével). A zenei korszakokhoz tartozó társművészeti kapcsolódások keresése, információk önálló gyűjtése a könyvtárhasználati ismeretek segítségével is.	Ritmikai, dallami, formai és népzenei stílusokra vonatkozó ismeretek alkalmazása rögtönzési feladatok megoldásában. A leggyakoribb tempo- és dinamikai jelek alkalmazására való képesség a csoportos és egyéni éneklés során. A 8 év anyagának összefoglalásaként könnyű dallamok, ritmusok olvasása-írása. Tudjon többször hallott zeneművet elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Ének
5-8. évfolyam

Az ének-zene tantárgyon belül értékeljük
- a zenei képességeket (hallás, ritmusérzék, zenei memória, zenei fantázia)
- a zenei ismereteket (fogalmi ismeretek, zeneirodalmi, zenetörténeti, zeneelméleti)
- a zenei kommunikációt (olvasás-írás, éneklés, zenehallgatás)
- a gyakorlati, gyűjtő munkát (anyaggyűjtés, kiselőadás, könyvtárhasználat, szakirodalom feldolgozás).

Az értékelés módszere lehet egyéni vagy csoportos. Az egyéni teljesítménynél értékelhetjük az éneklést szöveggel vagy szolmizálva, ritmusfeladatok megoldását, zenei fantáziát (improvizálást), hangszínfelismerést, zenehallgatási feladat megoldását, zenei olvasás-írás feladatait, gyűjtőmunkát, műelemzést stb.) A csoportos értékelésre is több lehetőség van. Értékelhetjük a tanórai aktivitást, a közös munkában való részvételt (pl. a kórusmunkában, szakkörben, kiállítás megrendezésében, hagyományőrző tevékenységben stb.) zenei versenyeken való részvételt. Ellenőrző feladatok, tesztek, felmérések írását. Fontos, hogy a szóbeli vagy érdemjeggyel történő értékelés motiválja a tanulót. Toleranciával kell kezelni a tanulók adottságait és a saját képességeihez mért fejlődést.

Javasolt közös zenei anyag:

Népdalok

A citrusfa levelestől
A csitári hegyek alatt
A jó lovas katonának
A Vidrócki híres nyája
Ablakomba, ablakomba
Által mennék
Csillagok, csillagok
Erdő, erdő de magas
Erdő, erdő, erdő, marosszéki …
Érik a szőlő
Felülről fúj
Hull a szilva
Két tyúkom tavali
Madárka, madárka

Megyen már a hajnalcsillag
Nagyváradi kikötőben
Ősszel érik babám
Sárgul már a ...
Sej, Nagyabonyban
Szépen úszik a ...

Énekes anyag a magyar zenetörténetből

Erkel–Kölcsey: Himnusz
Egressy–Vörösmarty: Szózat
Tinódi: Egri históriának summája
Csínom Palkó
Tyukodi nóta
Ellopták szívemet – Pálóczi Horváth Ádám gyűjtéséből
Kossuth Lajos azt üzente
Esik eső karikára
Most szép lenni katonának
Kecskemét is kiállítja
Szerdahelyi: Magasan repül a daru

Énekes műzenei szemelvények

Bach: Már nyugosznak a völgyek (korál)
Bach: Üdv rád és házad népére (Paraszt-kantáta)
Haydn: Erdő mélyén (kánon)
Mozart: Jöjj, drága május (dal)
Mozart: Csengettyű ária (Varázsfuvola c. opera)
Beethoven: Marmotte (dal)
Schubert: A pisztráng (dal)
Kodály: Háry (daljáték) – részletek
Bárdos: Rétre-hívó (kánon)
Erkel: Keserű bordal (Bánk Bán c. opera)
Meghalt a cselszövő (Hunyadi László c. opera)

Zenehallgatási anyag

Vivaldi: A négy évszak – É-dúr hegedűverseny (Tavasz)
F moll hegedűverseny (Tél)
Bach: Már nyugosznak a völgyek (korálfeldolgozás vegyeskarra)
Händel: Halleluja – kórus a Messiás c. oratóriumból
Händel: Győzelmi dal – a Judás Makkabeus c. oratóriumból
Haydn: G-dúr (Üstdob) szimfónia
Mozart: Egy kis éji zene
Mozart: Varázsfuvola
Beethoven: D-dúr hegedűverseny

Schubert: A pisztráng (dal)
Schubert: A-dúr zongoraötös – IV. tétel
Schumann: „Álmodozás" – a Gyermekjelenetek c. zongorasorozatból
Chopin: g-moll mazurka (Op. 24. No. 1.)
Chopin: Grande Valse brillante
Liszt: XV. magyar rapszódia
Verdi: Rabszolgák kórusa – a Nabucco c. operából
Verdi: Radames románca – az Aida c. opera I. felvonásából
Bevonulási induló – az Aida c. opera II. felvonásából
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Smetana: Moldva
Dvořák: e-moll (Újvilág) szimfónia
Erkel: Keserű bordal – a Bánk bán c. opera I. felvonásából
Bánk áriája – a II. felvonásból
Erkel: Meghalt a cselszövő – zárókórus a Hunyadi László c. operából (I. felvonás)
Palotás – a Hunyadi László c. operából
Debussy: Children's corner
Bartók–Kodály: Magyar népdalok (énekhangra, zongorakísérettel)
Kodály. Mátrai képek
Kodály: Székelyfonó
Kodály: Háry (daljáték)
Kodály: Kállai kettős
Kodály: Fölszállott a páva
Kodály: Esti dal
Bartók: Magyar képek
Bartók: Gyermekeknek – I/18, II/31.
Bartók: Divertimento
Sravinsky: Petruska
Britten: Változatok és fúga egy Purcell-témára
Gershwin: Klára bölcsődala és Porgy dala – a Porgy és Bess c. operából (A szegény ember gazdagságáról)
Szörényi–Bródy: István, a király – szabadon választott részletek

VIZUÁLIS KULTÚRA - RAJZ

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Tantárgyunk látni és láttatni tanít.

Átfogó szakmai célja, a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata vizuális megismerő, befogadó, alkotó képességeik fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése.

A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. **Lehetővé teszi a gyermekek** számára **a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást,** és személyes alkotói utak, bejárására bátorít.

Fejleszti síkbeli, térbeli ábrázoló, kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességeiket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételére nevel, **feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése.** A térszemlélet, a forma-, szín-, dinamikai és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre.

A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korában, tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása.

Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és – megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, jelentősen hozzájárul a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálásához.

Az 1-4. osztályban **a vizuális nevelés célja** az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése. **Képi gondolkodásuk fejlesztése, vizuális képzetkincsük bővítése, érdeklődésük ébrentartása** érdekében a tantárgy feladata, a tanulók vizuális formakészletének további gazdagítása, **megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a** mozgás

ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín-forma és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással, festéssel, mintázással, konstruálással.

Esztétikai érzékenységük fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják.

Az alkotó és befogadó tevékenységek szabálytudatuk, akaratuk, önértékelésük megerősítését célozzák, a csoportmunka lehetőségi együttműködési készségeiket fejleszti.

A „Kerettanterv, a Nemzeti alaptanterv", - Vizuális kultúra műveltségi részterületének megfelelően a **tantárgyi tartalmakat három nagy témakörbe** sorolja.

A **kifejezés, képzőművészet témakör** a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza.

A **vizuális kommunikációhoz** a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek és a köznapi, informatív, tudományos képi közlésekkel kapcsolatos tananyagok tartoznak.

A **tárgy- és környezetkultúra témaköre** a használati tárgyakkal, a tárgyalkotó művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó- és elemző tevékenységeket tartalmazza.

A **vizuális nyelv** a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolják fel, **a technikák fejezete**, pedig az anyagokra, technikára eszközökre, eljárásokra tesz javaslatot.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik.

A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati tevékenység központú. A tanítás során a kerettantervi követelmények leghatékonyabban a több témakör szempontjait magába foglaló komplex feladatokkal teljesíthetők.

Fejlesztési követelmények

A tanuló legyen képes gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel, saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában, a megismert technikák egyre jártasabb használatával megjeleníteni.

Értse a műalkotások, képi közlések, tárgyak, életben betöltött szerepét. Tudja a maga számára értelmezni a tankönyveiben, környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket.

Ízlésítéletét néhány szempont alapján tudja indokolni.
Általános nevelési követelmény a saját és mások munkájának megbecsülése, a kultúra és a környezetvédelem fontosságának megértése, a törekvés az esztétikai élmények iránti nyitottságra, az értékes és az értéktelen megkülönböztetésére.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret-, és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélhetünk meg.

Alkotó képességek

A kisiskolások érdeklődőek, kíváncsian **csodálkoznak rá a látható világ számukra új, érdekes, szép jelenségeire.** Képzelőerejük az eleven, konkrét belső képekben, képzetekben, való gondolkodásban, valamint képzettársításaik könnyedségében, tartalmi gazdagságában és a képi-plasztikai, kifejezés, síkbeli és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánul meg.

Szívesen alkalmaznak szokatlan, egyéni megoldásokat. Ábrázolási jelrendszerük árnyalt, egyéni vonásokat hordoz.
Kifejezőképességük, expresszivitásuk szubjektív arány- és színkezelésben, fokozásban, kiemelésekben mutatkozik meg.
Kreativitásuk az ötletek könnyed áramlásában, egyéni leleményességben nyilvánul meg, amit a konkrét tevékenység motivál. Elképzeléseiket igyekeznek azonnal meg is valósítani, ennek során addig szerzett készségeiket, ismereteiket mozgósítják, de többségük a tanító segítő közreműködésére is igényt tart. **Az alkotás öröme teszi képessé őket munkáik kidolgozására.**
Képesek alkotásaikat segítséggel értékelni, elemezni, társaik teljesítményeit is figyelemmel követik.

Befogadó, megismerő képességek

Az alsó tagozatos gyermekek **nyitottak, a látható világ jelenségeire**, az **esztétikai értékekkel kapcsolatos élményekre.**

Ösztönös és könnyen mozgósítható a kíváncsi rácsodálkozás, képesek élőlények, tárgyak, képek, jelenségek tüzetes szemlélésére, megfigyelésére; **látványélmények emlékezeti megőrzésére**, könnyed **felidézésére.**

Vizuális emlékezetük megtartó erejére építve **képesek** az ábrázolás-alakítás során **vizuális esztétikai képzetekkel végzett gondolkodási, képzeleti műveletekre** (összehasonlításra, elemzésre, képzeleti átalakításra).

A látványban rejlő jelentést, művészi kifejezést, a közlések tartalmát adott szempontok alapján olvassák, elemezik.

Képesek látható (tér- forma- szín-, változás, mozgás) viszonylatok megítélésére, lényeges összefüggések (külső és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció) megértésére, ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatára. Minderre erős szubjektivitás, egyéni látásmód a jellemző.

Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerint elemezése során mozgósítják formálódó vizuális esztétikai, művészeti képzeteiket. Élményeik tükröződnek az érzelmeikben, asszociációikra támaszkodó egyéni ízlésítéletet hoznak.

A tanulást segítő képességek

A vizualitás nélkülözhetetlen tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben.

Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk tanulása nyújt kellő alapot. Általa sajátítja el a tanuló a vizuális információk formáit és ismeri meg lelőhelyeit (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókban).

VIZUÁLIS KULTÚRA - RAJZ

1-4. évfolyam

ÓRATERV

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv		1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Heti óraszám		1,5	1,5	1,5	1,5
Témakörök	Vizuális kommunikáció	15	12	13	13
	Vizuális művészetek	10	14	12	12
	Környezet- és tárgykultúra, kézművesség, néphagyomány	12	12	12	12
	Önkifejezés, alkotás	15	13	15	15
Egyéb felhasználható órakeret	Év eleji, év végi ismétlések	-	-	-	-
	Témazáró felmérések	-	-	-	-
	Szabadon felhasználható /szervezési feladatok év eleji, évközi, év végi/	3,5	3,5	3,5	3,5
	Éves óraszám	**55,5**	**55,5**	**55,5**	**55,5**

RAJZ 1. évfolyam

Tartalmak, Témakörök, Tevékenységek,	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet **Nyelv** Formák, vonalak és színek használata, megnevezése. Kiemelés mérettel és színnel. Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.	
Alkotás Élmények, személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban (pl. emberekhez, állatokhoz, növényekhez kötődő, vagy családi, iskolai témák). Szépirodalmi téma (pl. meseélmény) megjelenítése síkban, térben.	
Befogadás Szemlélődés, beszélgetés látványról, az ábrázolt tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról, tanulói munkákról és műalkotásokról. Megfigyelés, beszélgetés (lehetőleg eredeti) szoborról, festményről. Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és s szereplők jellemzőinek összekapcsolása.	
Vizuális kommunikáció **Nyelv** Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A vizuális jelek tulajdonságai.	
Alkotás Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni megjelenítése síkon és térben.	
Befogadás Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek). Elemi térviszonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul). Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása. Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint (pl. közlekedési jel, kereskedelmi márka).	

Tárgy és környezetkultúra **Nyelv** A természeti és a mesterséges forma. Tárgyak térbeli helyének meghatározása.	**Az első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz feltételt, az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.**
Alkotás Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. Díszítés.	
Befogadás, megismerés Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.	
Technikák Ceruza-, filctoll- kréta- és ecsetrajz. Vízfestés (ecsettel, újjal), vegyes technikák (pl. kréta és festék keverése). Mintázás agyagból, plasztilinből. Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás (pl. papírból, textilből). Nyomatkészítés (pl. krumplinyomat, frottázs)	
A vizuális kultúra tantárgyra jellemző, hogy a fő tevékenységformák kezdetektől végig jelen vannak, csak műveleti szintjük növekedik. Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással. Műalkotások, illusztrációk szemlélése, megbeszélése. Látványok megfigyelése és értelmezése. Vizuális jelek felismerése, megértése. Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése. Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.	

RAJZ 2. évfolyam

Tartalmak, Témakörök, Tevékenységek,	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet **Nyelv** Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma). Formák, színek szimmetrikus elrendezése, egyensúly. Egyszerű vonal, folt-, színritmusok.	A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg. **Több színárnyalatot használnak, képesek mintaképzésre, sorolásra.**
Alkotás Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Elképzelt jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Művészeti élmény (pl. bábszínház) megjelenítése síkban, térben.	Meg tudnak nevezni néhány műalkotást és művészt, meg tudják indokolni, mi a használati és a dísztárgy között.
Befogadás Egymás munkáinak és műalkotások megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése. A legismertebb festészeti műtípusok (pl. csendélet, portré) megismerése, felismerése. A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek). Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.	**Második osztály végére a tanulók általában ki tudják fejezni élményeiket, meg tudnak rajzolni egyszerű helyzeteket, változásokat, a képelemeket el tudják rendezni, egyszerű tárgyakat tudnak készíteni.**
Vizuális kommunikáció **Nyelv** A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).	
Alkotás Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása. Érzés, személy megjelenítése.	

Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás). Saját információközlő jelek létrehozása (pl. a tornazsák, az öltözőszekrény megjelölésére).	
Befogadás, megismerés Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. anyag, jellemző forma és szín). Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. tankönyv ábrái). Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása.	
Tárgy és környezetkultúra **Nyelv** Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.	
Alkotás Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (pl. játékhoz, ünnephez, meséhez). Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. ajándékhoz). Környezetalakító tevékenység.	
Befogadás Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések. Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. Közismert tárgyak üzenetének megfejtése.	
Technikák	
Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák. Formálás agyagból, plasztilinből (pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés). (Origami jellegű) papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás.	

Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél) Egyeszű bábkészítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb Fonás, nemezelés. Egyéni élményfeldolgozás. A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása. Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványának és emberi gesztusok megfigyelésével. Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalkotó folyamat, forma és rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése. **Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások** **A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!** **1-2. osztályban**: Steindl Imre: Országház, Thököly vár - Késmárk, Medgyessy Ferenc: Anyaság, Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra, Kovács Margit: Szamaras, Sámson dombormű, Szőnyi István: Este, Csontváry Kosztka Tivadar: Mária kútja, Pablo Picasso: Maia arcképe, Ferenczy Noémi: Noé bárkája - gobelin-részlet, Népművészet: Kispaládi paraszthház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék	

RAJZ 3. évfolyam

Tartalmak, Témakörök, Tevékenységek	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet **Nyelv** Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya. Vonal-, folt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő téglalapon). Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.	A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg. **Meg tudja fogalmazni műélményét,** meg tud nevezni 5-6 művet és művészt, **ismeri lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát.** A harmadikos tanuló **képes a jellegzetes formákat ábrázolni, színeket visszaadni, magyarázó rajzot készíteni, rendeltetésszerű tárgyat konstruálni.**
Alkotás Egyéni és közös élmények (pl. szépirodalmi) feldolgozása, színben, rajzban, plasztikában. Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában. Események, történetek ábrázolása egy képben és képsorozatokban (pl. útinapló).	
Befogadás Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása. Képzőművészeti műfajok (pl. festészet) és műtípusok (pl. tájkép) jellemzőinek elemzése. Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.	
Vizuális kommunikáció **Nyelv** A jellemző nézet és a forma jelölése, a körülhatároló vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. A folt, mint a forma jele (pl. árnykép).	

Alkotás Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből (pl. várkastély), esetleg makettjének közös elkészítése. Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből. Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal. Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.	
Befogadás A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása. Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík jellegű és tömbszerű forma). Tárgy jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel. Történés sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (pl. képregény). Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jel és a jelentés viszonya.	
Tárgy és környezetkultúra **Nyelv** A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejező eszközei (alak, szín, anyag).	
Alkotás Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (pl. játékok, bábok, edények, taneszközök). Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (papírból, textilből). Az egyszerű tárgyalkotó folyamat végig vitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás. Környezetalakító tevékenység (pl. díszletkészítés).	

Befogadás A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán. A tárgyalkotás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés. Építmények összehasonlítása megadott szempontok (pl. rendeltetés) alapján. Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése.	
Technikák	
Rajzolás rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc. Festés temperával, vízfestékkel, krétával, vegyes technikával. A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különféle tárgy és anyagnyomatok, kollázs-technikák. Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs). Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak). Műalkotás-technikák: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-bronzszobor. Forma, szín és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint. Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése. Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően. Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése. A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat.	

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk. Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Mai lakóház külső és belső képe, Árva vára, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Schaár Erzsébet: Kirakat, Constantin Meunier: Teherhordó munkás, Ferenczy Béni: Játszó fiúk, Albrecht Dürer: Nyúl, Önarckép - ezüstvessző rajz, Hónapok - Berry herceg hóráskönyvéből. Eugéne Delacroix: Villámtól megriadt ló, Paul Cézanne: Csendélet, Ferenczy Károly: Festőnő, Fényes Adolf: Testvérek, Vaszilij Kandinszkij: Festmény három folttal, Bálint Endre: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.	

RAJZ 4. évfolyam

Tartalak, Témakörök, Tevékenységek	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet **Nyelv** Ellentétek, színkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása. Kiemelés forma és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal. Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria.	A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg. A negyedik osztály befejezéséig **megszilárdulnak a gyermek vizuális nyelvi és kompozíciós készségei.** **Élményeinek kifejezéséhez a megoldást önálló választja, motívumai egyre változatosabbak; megjelenít jellemző mozdulatokat.** **Jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt formál, tetszésítéletét indokolja. Ismeri a képzőművészet több műtípusát.** **Felismer, megnevez művészeti ág**, cím és alkotó szerint az elemzett alkotások **közül legalább három-három művet.** **Ismeri a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot, vagy néprajzi gyűjteményt.** A könyvtári művészeti albumait önállóan használni tudja. Adott modelleket közvetlen megfigyelés alapján értelmesen ábrázol, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Vázolni tudja, érti a nézetek összefüggését.
Alkotás Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben. Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban). Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.	
Befogadás Képzőművészeti alkotások ismertetése: téma, kompozíció, hatás értelmezése. Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (pl. vallásos, életkép, illusztráció, lovas szobor) Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa. Egy közeli kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka, a múzeumok szerepe.	
Vizuális kommunikáció **Nyelv** A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben illetve a térben. Foltok és tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. A vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak. A sötét-világos, hideg-meleg színkontrasztok figyelemfelhívó jellege.	

Alkotás Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés). Megtapasztalt folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (pl. egy növény élete). Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése. Jelalkotás forma-, vonal- és színredukcióval.	**Rendelkezik alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal.** Érti a vizuális kommunikáció jelentőségét a tanulásban, tájékoztatásban. **Megalkot egyszerű képi közléseket.** Ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Érti a tárgyalkotó folyamatot a helyzetfelismeréstől az ötlet megszületésén át az elkészítésig, az ésszerű munkamenet betartásáig. **Képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök, formája** (anyaga, mérete) **és funkciója** (jelentése) **közötti kapcsolat felismerésére.** **Rendelkezik ismeretekkel az épületek rendeltetéséről, tud konkrét példákat említeni.** **Életkornak megfelelő jártassággal, készségszinten alkalmazza a tanult technikákat, és ábrázolási módokat.** Kialakult készségei vannak az egyszerű, eszköz nélküli, és kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.
Befogadás Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet. Magyarázó rajzok, folyamatábrák, funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése. Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői. Színismeretek összefoglaló áttekintése. Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.	
Tárgy és környezetkultúra **Nyelv** A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei. A rendeltetés, az anyag, a forma és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása. Az épület külső kifejező eszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).	
Alkotás Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése. Egyszerű tárgy, épület modellezése (pl. jármű). Környezetalakító tevékenység (pl. kiállítás-rendezés).	
Befogadás Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából. Épülettípusok (pl. középület) elemzése a rendeltetés (pl. iskola) és a forma szerint.	

A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése, anyaga.	
Technikák	
Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai. Kollázs és montázs. Fonás (pl. madzagszövés), gyöngyfűzés. Textil- drót és papírplasztikák és tárgykonstrukciók. Művészeti technikák (pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyagmunkák.) **A megismertetésre szánt műalkotások kiválasztási szempontjai** A műfaj tipikus alkotásait a tanító választja ki, pedagógiai céljának és a témának megfelelően. Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy lehetőleg az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveit és alkotót mutassák be. A példák között lehetőleg legyen történeti és mai alkotás. Tartalmazza a magas művészet példái mellett a magyar népművészet és a mindennapi környezet tipikus tárgyait és épületeit is. A helyi, regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat. A tananyagban jelzett példák a választáshoz kívánnak segítséget nyújtani. **Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások** **A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk.** Magyar koronázási jelvények. Hősök tere, Vajdahunyad vára, Ligeti Miklós: Anonymus, Ferenczy Béni: Bem érem, Götz János: Szarvas, Cseh László: Táncolók, Michelangelo: Ádám teremtése,	

Ferenczy Károly: Október, Fényes Adolf: Babfejtők, Koszta József: Tányértörölgető, Wágner Sándor: Dugovics Titusz, Glatz Oszkár: Birkózók. Makovecz Imre: Sárospataki Művelődési Ház, Mai lakóház belső és külső képe, Népművészet: Kerített ház - Pityerszer, Botpaládi ház, Faragott, festett, oromzatos ház - Hegyhátszentpéter, Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Kapatisztító, Kunsági gyapjúhímzés, Hímes tojás, Mézeseskalácsbáb, Aratókorsó, Tálak, Miskakancsó,	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Vizuális kultúra - Rajz
1-4. évfolyam

Órai értékelés

1-2. osztály:

- Tehetségesek, kreatív típusú gyerekek, színtévesztők kiszűrése.
- Formatív értékelés, a tanító értékeli a csoportok, egyéni munkákat, kiállítással egybekötve. Órán folyamatos korrekció.
- Dicséret, csillag, pirospont,

3-4. osztály:

- Formatív értékelés – óraközi /részfeladat/ tanítói korrigálással.
- Óra végén tanítói értékelés, és a tanulók saját, egymás munkájának értékelése tanítói segítséggel. /4. osztályban önállóan próbálkoznak/ Legjobb munkák kiállítása.
- Az értékelésben főleg a pozitívumokat emeljük ki.

Célunk, hogy az eltérő adottságú, különböző képességű tanulók valamennyien egyéni teljesítőképességük maximuma felé haladjanak a rajzórák alkotó, sok egyéni szabadságot biztosító, derűs légkörében.

Szöveges értékelés:

- Az írásbeli szöveges értékelés szempontjai:
- A feladatokhoz való hozzáállás, a munkavégzés jellemzői.
- Színvilág, színek használata.
- Formaábrázolás, természeti és mesterséges formák, emberábrázolás.
- Téri viszonyok ábrázolása.
- Mozgás ábrázolása.
- Eszközhasználat.
- Az alkotóképesség fejlesztése.
- Az elkészült munkák értékelése: önértékelés, társak értékelése.

Az értékelés módjai:

- 1. osztályban negyedévenként és félévkor a tájékoztató füzetben, év végén a bizonyítványban, 2. osztályban az első negyedévben és félévkor a tájékoztató füzetben szöveges értékeléssel értékeljük a tanuló teljesítményét.

- 2. osztály második félévétől év végén a bizonyítványban, 3-4. osztályban félévkor és év végén 1-5-ig terjedő osztályzat skálán érdemjeggyel értékeljük a tanuló teljesítményét.

ALKALMAZHATÓ TANESZKÖZÖK

Vizuális kultúra - Rajz

1-4. évfolyam

- Képzeletvilága 1-4.
- Képek könyve – Rajz 1-3.
- Szakirodalom /tanári/ összeállítása

- Diapozitívok: Általános iskolai diafilmkészlet
- /diavetítő – diavetítéshez vászon vagy tábla/
- Népművészet c. hangosított diasor

- Nagyméretű színes tablók, reprodukciók, poszterek 1-8. o.
- Magyarország műemlékei /fali képes, sorozatok6
- Magyarországi népművészet

- Az iskolai könyvtár művészeti könyvei, kiadványai
- Térkép – Írásvetítő, Vízcsap – víztároló edények

Tanulói eszközök: (ajánlás)

- Rajzlap: A/4 – A/3-as méret, színes kartonok, műszaki rajzlap
- Ceruzák: 2B – 4B-s, színes ceruzák, filctoll, radír
- Festék: vízfesték, tempera – ecset: legalább kétféle vastagság
- Kréta: viasz, - zsírkréta, pasztellkréta
- Agyag, gyurma, gipsz – törlőruha, szivacs, textil, fonal, gyöngy
- Színes csomagoló papír, újságpapír
- Olló, ragasztó, hurkapálcika, körző
- Tanulók által készített gyűjtemény /természetes formák, mesterséges idomok/

MŰVÉSZETEK,
VIZUÁLIS KULTÚRA
5-8. évfolyam

Alapelvek, célok

Tantárgyunk alapja a kultúra, amelybe a művészeteken kívül ma már beletartozik a mindennapi életünk, valamint a szűkebb és tágabb értelemben vett környezetünk is.
Tantárgyunk célja: látni, meglátni és láttatni, az értékközvetítés és értékőrzés, az aktív befogadásra és alkotásra késztetés. Mindezt teszi a teljes emberré válás (érzelmi, értelmi területen) a világ komplex befogadása, a közösségformálás, a kulcskompetenciák fejlesztése, az önkifejezés és az alkotó tevékenység örömforrásának kibontakoztatása érdekében. Továbbá cél a kultúra köznapi jelenségeinek kritikai és szelektív feldolgozása, valamint az esztétikai érzék, a fantázia és az asszociatív képesség fokozása.
A művészeti örökség tudatos és mély megismerésével, rendszerezésével és az egyéb tudományágakkal való összefüggéseinek megláttatásával jussanak el a kortárs művészi alkotások megértéséig, az azokban való eligazodásig és megbecsüléséig.
A nemzeti és az európai kultúrán túl alakuljon ki nyitottságuk, kíváncsiságuk és elfogadó-képességük más – kontinensen túli – kultúrák, alkotások értékei felé.
Lássák és fedezzék fel a kultúrának, ezen belül a vizuális kultúrának az egyetemes jelentőségét, az emberi élet hétköznapjainak megörökítésében és megszépítésében.

Fejlesztési feladatok

1. Megismerő és befogadóképesség

1.1. A közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

A vizuális nevelés során is jusson kiemelkedő szerephez az érzéki tapasztalás (látás, hallás, tapintás, kinetikus), a környezettel való kapcsolat fenntartása, erősítése, a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékenység fokozása. Csak ezen közvetlen tapasztalás megalapozásával és folyamatos fenntartásával érhető el a befogadóképesség növelése és a manuális készség életkornak megfelelő módon való fejlesztése.

1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás

Cél a nagy mennyiségű képi információ kritikus feldolgozása, a megfelelő szelektálás és az önálló véleményalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Mindez három területen folyik: a képzőművészet mellett a vizuális kommunikáció köznapi formáiban, a tárgy- és környezetkultúra megismerése során. Mindezek megvalósítása lehetőleg komplex feladatokban, projektekben jelenjen meg.

1.3. Kommunikációs képességek

2. Kreativitás

2.1. Alkotóképesség

Kiemelt fontosságú feladata a vizuális nevelésnek a kreativitás működtetése, fejlesztése, melynek célja az örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásának legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszerettetése, ezzel segíteni egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítását, a művészeti alkotások megértését, a katartikus művek átélését. A vizuális alkotótevékenység a képességek széles skáláját fejleszti

2.2. Problémamegoldó képesség

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás

A vizuális nevelés gyakorlati tevékenységeinek szinte mindegyike eredeti céljától függetlenül is személyiségfejlesztő hatású. Segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást. Mindez kísérjen végig minden évfolyamot folyamatosan, minden órán, minden megismerő, befogadó, alkotó és kifejező tevékenység során.

RAJZ
5-8. évfolyam

ÓRATERV

Összesített tematikus óraterv		ÉVFOLYAMOK 5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Heti óraszám		1,5	1.5	1	2
Témakörök Tartalmak Tevékeny- ségek	Kifejezés, képzőművészet – nyelv	6	8	4	5
	Alkotás	8	6	4	5
	Befogadás	4	12	5	2
	Művészettörténet	4	4	3	4
	Vizuális kommunikáció – nyelv	2	2	2	2
	Alkotás	8	6	4	6
	Befogadás	8	8	4	4
	Tárgy és környezetkultúra – nyelv	2	2	4	2
	Alkotás	2	2	2	2
	Befogadás	4	2	2	2
	Technikák	6	2	2	2
	Egyéb-, szabadon választható	1	1	1	1
	Évi óraszám	**55**	**55**	**37**	**74**
	Megjegyzés: A 8.o. Mozgóképkultúra és médiaismeretek anyaga beépítve az órák anyagába.				**37**

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet Nyelv: A vizuális nyelvi eszközök (pont, folt, színfolt, vonalakkal alkotott folt) minőségek (textúra, faktúra, szín, forma). A vonal térkifejező, formahatároló, figyelemvezető kiemelő szerepe. Keresgélő-vázoló vonalak, vonalfajták. Síkjellegű és plasztikus formák. A színek, hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege. Mozgás kifejezése (formaismétlés, mozgásfázisok, ritmus). Komponálás síkban és térben. Képi utasítások követése, ill. ilyenek létrehozása Alkotás: Személyes élmények, képzeleti képek megjelenítése, szubjektív-tudatos kiemelésekkel, fokozásokkal. A véletlen hatások kreatív beépítése a térbeli és síkbeli kompozíciókba. Konkrét események, történetek elbeszélése, irodalmi illusztrációk készítése kép- vagy szoborsorozatokban. Mozgás kifejezése a témának megfelelő grafikai, plasztikai feldolgozásokkal. Látványok, műalkotások képi, plasztikai átírása, egyszerűsítése, gazdagítása, átalakítása. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása. Befogadás: Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából. Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása. Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése szabadkézi rajzban. Ismert útvonal rajzának elkészítése. Mozgások rögzítése vizuálisan. Tárgyakkal, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A környezetben található forma- és rendeltetés kapcsolatának elemzése. Műalkotások elemzése a különféle feladatokhoz és korszakokhoz kapcsolva. Képzőművészeti ágak (építészet, szobrászat, festészet, grafika), iparművészet, népművészet, műfajok (dombormű, körplasztika), főbb jellemzői, a megfigyelt műalkotások technikái (akvarell, tempera, olaj, mintázás, faragás). Művészettörténet: Az őskori művészet. Egyiptom, Mezopotámia művészete. Görög és római művészet. A megismert alkotások szerzője, címe, műfaja, technikája. Népművészeti alkotások példái (szerszám, faragás, bútor, mézesbáb, tojásfestés). A múzeumok, a Szépművészeti Múzeum rendeltetése, szerepe.	A tanuló képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait változatos vizuális eszközökkel kifejezni. Ismeri, megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást. Rajzi elemzésekkel, szóbeli magyarázatokkal kísért vizuális megfigyelésekre képes. Egyszerűbb modellek, alakok egyes tulajdonságait az ábrázolásban ki tudja emelni. Kevésbé összetett látványt, kitalált tárgyat megrajzol emlékezet, képzelet alapján is. Ismeri a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját. Képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására. Ismeri a tömegkommunikáció fő jellemzőt. Ismeri a stílus és a forma szerepét a tárgyválasztó döntésekben. Több-kevesebb önállósággal alkalmazza a tanult ábrázolási technikákat. Törekszik az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák megválasztására.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Vizuális kommunikáció Nyelv: A vizuális nyelvi elemek, minőségek értelmező, tájékoztató, felhívó szerepe. Alkotás: Téri helyzeteket ábrázoló látszati rajzok készítése látvány után és képzelet alapján. Modellek (tárgyak, formák) térbeli helyzetének, arányainak és színviszonyainak megfigyelése és nézőpontnak megfelelő grafikus, színes és plasztikai ábrázolása. Tárgyak nézeti ábrázolása, származtatása egyszerű geometrikus formákból. Tervezés, adott közlő célnak megfelelő forma- és színredukciók alkalmazásával. Szöveg és kép összerendezése különböző konkrét célú közlésekben. Befogadás: A térbeli helyzet meghatározási módja a viszonyítás. Térjelölési lehetőségek síkon (lejjebb-feljebb helyezés, takarás, elöl-, oldal- és félnézetek). A térkifejező ábrázolás. A nagy rálátás. Síkszerűség, testesség. A részformák kapcsolódása. A testesség tónusokkal való megjelenítése. A fény-árnyék. A színkör. A sötét-világos kontrasztok, a fő- és mellékszínek. Telt színek, tört színek. A közvetlen kommunikáció (testbeszéd, gesztus) és a rögzített (írás, képírás, ábrázolás) vizuális közlés köznapi és művészi formái. A tömegtájékoztatás főbb típusainak megkülönböztetése (sajtó, televízió, rádió). **Tárgy- és környezetkultúra** Nyelv: A vizuális nyelvi elemek funkcionális díszítő szerepe. Alkotás: Egy saját használatra készülő tárgy (pl. társasjáték, ruha, taneszköz) kitalálása, elkészítése, az alkalmas anyagok és formai megoldás kiválasztásával. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló előkészítése és megoldása. Rögtönzött eszközök készítése. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. Befogadás: A személyes felhasználói igény és a tárgy stílusa közötti kapcsolat felismerése. A tárgyalkotó művészet területei: a formatervezés és az iparművészet, a népművészet. A környezet és a tárgy, a természeti és az épített környezet viszonya.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Technikák Vázolás ecsettel, filctollal, ceruzával. Felületképzés ponthalmazzal, vonalráccsal, ecsettel, kollázzsal. Szabadkézi tónusos rajzok. Grafikák: tus, diófapác, monotípia, papírmetszet. Festés akvarellel, krétával, kevert eljárással. Színes munkák kollázzsal (grafikai kiegészítés), frottázzsal, nyomhagyással. Egyszerű levonatok (monotípia). Mintázás. Fazekasmunkák a korong nélküli ősi eljárások alapján. Modellezés szabásmintával, papírtárgyak készítése hajtogatással. Papírmasé. Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval. Betűk kivágása, esetleg számítógéppel. Az ésszerű lépések betartásának alapszabályai. *A tantárgy sajátossága, hogy a fő tevékenységi formák az egész iskolaszakaszon áthúzódnak, ám műveleti szintjük évfolyamonként emelkedik. Síkbeli és térbeli alkotások létrehozásával tudatosabb kifejezőeszköz-használat.* *Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok megismerése a művészettörténet nyomvonalán haladva.* *Közvetlen megfigyelésen alapuló, nézőpontnak megfelelő téri, formai, színbeli tanulmányok.* *Ábrázolási módok szemléleti megismerése. Színtapasztalatok rendezése. Alkalmazott grafikai tervezés. A közvetlen és rögzített kommunikáció és a tömegtájékoztatás formáinak megkülönböztetése. Használati tárgy tervezése. Igény és stílus közötti kapcsolat feltárása.* **Önismeret, önértékelés, önszabályozás** Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet Nyelv: Építészeti hatáselemek (tömeg, szerkezet, centrális és tengelyes térelrendezés). A plasztikai kifejezés eszközei (térbeliség, tömeg, anyag, forma, felület). A szín kiemelő és ritmusképző szerepe. Felületképzés (vonalháló-, folt- és tónus-variációk, faktúrák). Jellegzetes kompozíciós megoldások (egyensúly, kiemelés, ritmus, szimmetria-asszimmetria) síkban, térben. Alkotás: Mindennapi élmények, mozgalmas történelmi jelenetek képi-plasztikai feldolgozása. Eseménysor megjelenítése egy képen belül és képsorozattal. Befogadás: Ismert útvonal rajzának elkészítése, egyszerű téri helyzetek szabadkézi ábrázolása. Mozgásélmények megjelenítése. Változások, időbeli folyamatok megfigyelése, ábrázolása. Egyszerű kéziszerszámok használata. Különböző festőtechnikák kipróbálása. Önálló kérdések megfogalmazása egy tárgyalt témával kapcsolatban. Rajzos és szóbeli válasz szóbeli és írásbeli kérdésekre. Ismerkedés egyszerű és tárgykészítő technikákkal. A térélmény. A statikus és dinamikus elrendezés kifejező hatása a síkbeli, térbeli alkotásokban. Az időbeliség ábrázolási lehetőségei. A fázisok, képsorok, kép a képben. Néhány alkotás (grafika, festmény, szobor, épület, tárgy) rajzos és szóbeli elemzése, összehasonlítása, a téma, a kompozíció, az anyag és technika alapján. A képzőművészeti ágak (grafika, festészet, szobrászat, építészet), műfajok (táblakép, szárnyas oltár, freskó, mozaik, kisplasztika, emlékmű, magán- és középület), műtípusok (tájkép, csendélet, portré) példái. Művészettörténet: (benne magyar művészet) A honfoglaló magyarok művészeti emlékei. Az ókeresztény művészet. A román kor. A gótika. A reneszánsz művészet. A népművészet példái (szövés, hímzés, viselet). A megismert alkotások címe, szerzője, műfaja, technikája. Tájékozódás a Magyar Nemzeti Galériáról.	A tanuló törekedik saját, személyes képi kifejezésmód kialakítására. A hangulat, az érzelmek kifejezését kiemeléssel, átírással oldja meg. Segítséggel alkalmazza a megismert műleírási elemzési módokat. Művészeti példákban felismeri és megkülönbözteti a művészeti ágakat és műfajokat. Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, alkotásait, alkotói, koronként legalább három-három műalkotást felismer és megnevez. Megfigyelésen alapuló feladatait az adott szempontok figyelembevételével oldja meg, összehasonlító megfigyeléseket végez, szabályszerűségeket felismer. Értelemszerűen alkalmazza a megismert ábrázolásmódokat. Képes gondolatokat megjelenítő ábrák értelmezésére, készítésére, érthetőségére, egyszerűségre törekedve. Érti a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására. Szenzomotoros képességeit összehangoltabb mozgás, eszközhasználati ügyesség jellemzi.

Vizuális kommunikáció Nyelv: A megformálás és a közlés tartalma, célja közötti összefüggés. A vonal, a vonalvastagság , az alakzatok, színek értelmezők, jelentést hordozó szerepe a magyarázó rajzokban, közlő ábrákban. Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása, olvasása, értelmezése.	
Alkotás: Tagoltabb testes formák (tárgy, emberalak, növény) ábrázolása rajzbeli, színbeli, plasztikai tanulmányokban (arányok, belső szerkezet, fény-árnyék és színviszonyok). Rajzi vagy plasztikai tanulmány alak, tárgy mozgásáról, mozgássor ábrázolása téma feldolgozása kapcsán. Formajellemző szerkezeti rajzok, metszetek, redukciók készítése. Tervezés: képi sűrítés, redukált formák, színek, alkalmazása, szóbeli információ átalakítása képi üzenetté, jellé (pl. összeszerelési utasítás, működést magyarázó rajz). Befogadás: A nézőpont szerepe a téri helyzetek megítélésében (rálátás, szemmagasság, alálátás) és ábrázolásában. A formakarakter, formakontrasztok. A vetületi ábrázolás. Tárgyak, természeti formák térbeli modellezése. Metszősíkok, tengelyek. Színkontrasztok (hőfok-, mennyiségi, minőségi kontraszt). A színek dekoratív és figyelemfelhívó szerepe. A képi közlések szabályai (ábrák, közismert jelek, szimbólumok, betű és szövegképek, egyszerű mozgóképi példák). A sokszorosított információ (könyv, reprodukció, plakát, képes folyóirat, fotó, film, video), egy-egy példa leírása, a képi tartalom (információ) feltárása. **Tárgy- és környezetkultúra** Nyelv: A tárgyak használati és jelképes funkciójának kifejező elemei: anyag, forma, szín, felület, díszítés. A tervezés képnyelvi formái: vonalas, műhelyvázlatok, részletrajzok, szabásrajzok. Alkotás: Egy választott tárgy rajzos, írásos felmérése, dokumentálása, a felhasználó megjelölésével. Adott személy (pl. családtag) számára használati tárgy tervezése, modelljének elkészítése. A gyakorlati feladatok fokozottan önálló előkészítése, megoldása. Rögtönzött eszközök készítése. A gazdaságos anyaghasználat gyakorlása. Befogadás: A tárgyakról leolvasható információk (jelentés, funkció, forma, anyag, szerkezet, technika). Tárgyak formájának kialakítása a kézművességben és a sorozatgyártásban.	

A tárgy rendeltetésének és formájának összefüggése. **Technikák** Az alapvető technikák leírását lásd az 5. évfolyamnál, továbbá: lavírozás, faktúraképzés, linómetszés. Szerkesztés körzővel, vonalzóval. Szövegírás (kivágott betűkkel, számítógéppel). Szöveg- és képösszeállítás (gyűjtött reprodukciókkal, képekkel, betűkkel). Vegyes technikák (fénymásolat, rajz, fotó és fénymásolás, esetleg fotogram). Tér- és formaképzés, konstruálás (agyag, fa, papír, textil, drót, talált tárgyak). Kézműves technikák a lehetőség szerint (pl. batikolás, papírmerítés). Művészeti technikák (pl. testfestés a törzsi művészetben, kavicsszobor, agyagmunkák, dombormű, falfestés), esetleg az elérhető eljárások kipróbálása. *A kifejező alkotásokban a szín, a textúra és a faktúra, a komponálás tudatosabb alkalmazása.* *Növekvő önállóság az élmények, témák feldolgozásában.* *Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok, műfajok megismerése a művészettörténeti korokat követve.* *Tanulmányokhoz kötődő formaelemzések és grafikai, festői, plasztikai megjelenítő munkák.* *A nézőpont jelentésének megértése, a vetületi ábrázolás alapjai.* *Színismeretek.* *Információk képi rögzítése, értelmezése. A képi, az írott közlés szabályainak, az információhordozók szerepének megértése. Adott funkciójú tárgy tervezése.* **Önismeret, önértékelés, önszabályozás** Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Kifejezés, képzőművészet Nyelv: Építészeti hatáselemek (tömeg, anyag, szerkezet, méret, arány, tagoltság, felület, fényviszonyok, kiemelések, ritmusok, aszimmetrikus, szimmetrikus térelrendezés, a külső térben betöltött hely). A plasztikai kifejezés eszközei (a térbeli kiterjedés mértéke, irányok, anyag, formatömeg, tagoltság, méret, felület, a környezetben elfoglalt hely). A síkbeli kifejezés eszközei (téri hatás vagy sík jelleg, redukált, átírt formák, színek). Jellegzetes kompozíciós megoldások (szimmetrikus, aszimmetrikus, centrális, horizontális, vertikális elrendezés). Nem vizuális információk (pl.: népesség összetétele, családfa stb.) érzékletes képi megfogalmazása diagramokban, grafikonon. Alkotás: Érzelmek, hangulatok megfogalmazása, az egyéni színvilág érvényesítésével. Ember vagy állatfigurák elemző rajzi és plasztikai tanulmányozása, a karakterben, látványban rejlő többletjelentés keresése egyéni asszociációkra támaszkodva, átírás, fokozás, átalakítás.Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása szabadon választott grafikai technikával. Adott probléma kapcsán önálló kérdések megfogalmazása. A felmerülő első elképzelések, ötletek alapján vázlatok készítése. Befogadás: Látványok, jelenségek kapcsán a célirányos megfigyelés szempontjainak önálló kiválasztása. Tájékozódás ismeretlen térkép segítségével. Ábra alapján téri helyzet rekonstruálása. Térbeli helyzetek pontos ábrázolása. Tárgyak, jelenségek megadott szempontok alapján történő rajzos felmérése, elemzése, értelmezése. Szabadkézi rajz vázlatok készítése. Időbeli folyamatok képi tagolása, értelmezhető megjelenítése. A fény, a megvilágítás hatása a színekre, a hangulatra. A fények, színek, formák jelentést hordozó, érzelmi vagy gondolati tartalmakat kifejező szerepe. Szóbeli műleírások, elemzések, kompozíciós és színvázlatok. A vizuális művészet szerepe a megismert korokban és kultúrákban. A korstílusok jellemző jegyei. Művészettörténet: (benne a magyar művészet) A barokk kor a XIX. század és a századforduló művészete, a klasszicizmus, a romantika, a realizmus. Az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus, a szecesszió. A népművészet példái (fazekasság).Tájékozódás a Szépművészeti Múzeumról. Elérhető művészeti gyűjtemény, kiállítás látogatása. Könyvtár- és médiahasználat önálló feladathoz.	A tanuló törekedhet önálló, egyéni képi kifejezésmód kialakítására, de rendelkeznie kell a közlő ábrázoláshoz szükséges vizuális nyelvi készségekkel is. Kifejező és tervező munkáiban figyelembe veszi a színek optikai és érzelmi hatását. Adott elemzési szempontok szerint képes műalkotásokat összehasonlítani. Ismeri a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót felismer és megnevez. Megfigyeléskor képes viszonyítani, megítélni, téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátja a lényeges vizuális összefüggéseket, megérti a szabályszerűségeket, és szóban is meg tudja fogalmazni. Absztrakciós képessége megnyilvánul a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben. Képes vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni. Ismeri a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal megold ilyen szerkesztési feladatot. Alkalmazni törekszik a tárgytervezés és –elemzés szabályait, módszereit. Problémamegoldási készségei megnyilvánulnak az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban. Jártas a tanulás sajátos vizuális-manuális módjaiban, gyakorlottan használja az ábrázolás, alakítás eszközeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Vizuális kommunikáció Nyelv: A geometrikus alapformák. A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat mint a vizuális hatás eleme. A tónusok. Színek értelmező információs funkciója. Az érthető pontos rajz, az egyértelmű rendezettség és a közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlőnyelvben. Alkotás: Nagyobb méretű mesterséges és természeti formák szerkezetes távlati ábrázolása. Modellek rajzi, színbeli analízise a formai-szerkezeti, színbeli összefüggések szempontjából. A megértett formák átalakítása (csonkolással vagy részek összevonásával, nagyítással stb.) Monge-vetületi és egyméretű axonometrikus ábrák szerkesztése modellből kiindulva. Térbeli helyzet olvasásá vetületi vázlatokról, rekonstrukciós vázlatok készítése vetület alapján. Pontos információt tartalmazó közlőábrák, diagramok készítése. Befogadás: A megjelenítő, kifejező és közlő, a szabad és a geometrikus jellegű ábrázolásmód összevetése. A Monge három képsíkos vetületi ábrázolás. Az axonometrikus ábrázolás. Az önárnyék, vetett árnyék. Színezet, telítettség, világosság. A telített, a derített, a tört szín. A színreflex. Színek tér- és hangulati hatása. A tudományos közlések képi formái. Az alkalmazott grafika, a könyvművészet, a fotó és a reklám példáinak hatásrendszere. **Tárgy- és környezetkultúra** Nyelv: A tervezés vizuális nyelvi eszközei: vázlatok, részletrajzok, szabásrajzok, megjelenítő ábrák. A tárgy stílusjegyei, egyéni ízlésünk kifejeződése tárgyainkban. A környezet és az építmény viszonya, mint hatásrendszer eleme. Alkotás: Használati tárgy (pl. öltözék, öv, gomb) tervezése adott funkcióra és stílusban, látszati és vetületi rajzban, szín- és anyagmintával. Tárgyak gyűjtése, funkció- és formaelemzése rajzban-írásban.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Befogadás: A funkció és forma kapcsolatának vizsgálata régi ismeretlen, érdekes tárgyak megfigyelésével. A tárgyak és az életmód kapcsolata. **Technikák** Mint az előző évfolyamoknál, valamint: Síkbeli kompozíciók, festmények készítése, körplasztikák mintázása, a megismert grafikai eljárások alkalmazása. Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal). Szerkesztés körzővel, vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez. Papírmakettek és modellek készítése. Szabásrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése. Átíró és átvivő eszközök használata a lehetőségeknek megfelelően. *Az önkifejezési érzék további kibontakoztatása.* *A művészeti alkotások és a kor, kultúra leglényegesebb összefüggéseinek vizsgálata.* *Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a művészettörténet szerint haladva.* *Vizuális-asszociatív analízisek, téri, formai és színtanulmányok, alkotó alkalmazások.* *A Monge-vetület, a Kavalieri-axonometria megismerése. Színrendszerezés.* *Nyomtatott információk hatásrendszerének vizsgálata.* *Használati tárgy tervezése. Funkció- és formaelemzések.* *A tárgykultúra társadalmi, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata.* **Önismeret, önértékelés, önszabályozás** Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Vizuális kommunikáció Nyelv: Az értelmező ábrák nyelvi elemei: geometrikus formák, vonalminőségek, értelmező színek, formaelemek térbeli összefüggései, arányviszonyok, faktúrák. A vázoló és szerkesztett vonal. Alkotás: Épített téri egység (épület, utcarészlet) megfigyelése, vázlatos tapasztalati-perspektív ábrázolása. Egy vagy két iránypontos perspektív kép szerkesztése. Tanulmány: összetettebb természeti forma részletesebb analízise (pl. értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, vagy fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek), felhasználása szemléltető ábrák készítéséhez. Rekonstrukciók vetületi és axonometrikus rajzok alapján. Fotómontázs, képes történet összeállítása, esetleg animációs filmvázlat készítése. Grafikonok, diagramok és feliratok tervezése. Befogadás: Tér illúzióját keltő ábrázolás tapasztalati alapon: látszati rövidülések, méretváltozások, nézőpont. Vonaltávlat, színtávlat. A perspektivikus ábrázolásmód. A tanult ábrázolási rendszerek áttekintése. Térábrázolási módok, kevert nézőpontú ábrázolásmódok különböző korokban, kultúrákban. Színismeretek: színritmus, harmónia, kontrasztok (színezet és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok). A középületek tájékoztató rendszere (feliratok, logotípiák, emblémák, jelek). Újabb médiumok képírási formái (pl. fotó, film, televízió, video, digitális kép, fiktív terek, térillúziók a mai számítógépes játékokban, filmekben). **Tárgy- és környezetkultúra** Nyelv: Szöveg és ábra kompozíciós egysége. A valódi épületet kicsinyítve megjelenítő makett tömegviszonyai, részarányai, redukált formái.	Ismereti vannak a tárgy- és térformálás, az építészet tanult alapkérdéseiről, törekszik betartani a kulturált, környezettudatos, az emberi alkotást és művészetet tiszteletben tartó magatartás szabályait. Tájékozott a vizuális megjelenítés hagyományosabb és újabb (technikai) formáiban, megérti, hogy mindezek a kifejezés és közlés eszköztárának gazdagítását szolgálják.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Alkotás: Rajzos-írásos dokumentáció készítése különböző korosztályok életmódot reprezentáló környezetéről (lakószobák, lakberendezési tárgyak). Adott méretű tér megtervezése megbeszélt stílusban konkrét személy számára. Befogadás: Az épület és a környezet formai kapcsolata (pl. külső tér, kert). Az építészeti tér és stílus, az épület, az életmód és a hely összefüggése. A természeti környezet védelme, gazdagítása: a környezettudatosság. **Technikák** A megismert grafikai, festői, szobrászati és egyéb gépi technikák önálló megválasztása a feladatok megoldásához, igényes kivitelezés. Szabadkézi rajzok és szerkesztések. Szerkesztőeszközök (esetleg számítógépes rajzolói programok) alkalmazása, igényes, pontos kivitelezés. Kollázs, papír- és fotómontázs készítése. Technikai kísérletek. Makettkészítés papírból, vegyes technikával. *A vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása.* *Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok megismerése a XX. század első felének irányzataiban.* *Tér-, forma-, színviszonyok tanulmányozása, az analízisből kiinduló absztrakcióra épülő átalakítások.* *A forma és a funkció elemzése. Perspektív szerkesztések. Színismeretek összegzése.* *A tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képnyelvi sajátságainak megismerése.* *A külső és belső építészeti tér elemzése. Tértervezési feladat megoldása.* **Önismeret, önértékelés, önszabályozás** Személyes preferenciák tudatosítása. Saját képességek számbavétele. Saját és mások munkájának összehasonlítása, értékelése tanári segítséggel. Páros munkák.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Rajz
5-8. évfolyam

Ellenőrzés, értékelés: folyamatosan szóban, írásban, korrekcióval.

Félévkor év végén 5, 4, 3, 2-es érdemjeggyel.

A kiemelkedő képességű tanuló „kitűnőt" kap.

ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, SEGÉDLETEK
Rajz
5-8. évfolyam

Művészeti könyvek
- Történelem tankönyv
- Horváth Lászlóné: Őskor, Ókor művészete (5.o.)
  Az V-XVIII. század művészete (6.o.)
  A XIX. század művészete (7.o.)
  A XX. század művészete (8.o.9
- Tér – forma – szín tankönyv
- Diasorozatok
- Videófilmek
- Mesterséges – természetes formák – tanulói, tanári gyűjtés
- Szakrajzok
- Geometriai modellek
- Tanári – tanulói magyarázó
- Elemző rajzok
- Plakátok, agyag az építészethez, szobrászathoz

ÉLETVITEL–TECHNIKA

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Századunkra nélkülözhetetlenné vált az emberiség számára magas szintű technikai környezet.

A technikai környezet jelenlegi színvonala (ipar, mezőgazdaság, közlekedés, távközlés, iskola, otthon, háztartás, szolgáltatás stb.) és a következő évtizedekre várható technikai fejlődés indokolja, hogy a ma iskolásainak ismernie kell a szűkebb és tágabb környezetük technikai összetevőit és azok összefüggéseit. Olyan kognitív képességekkel, intellektuális képességekkel, pszichomotorikus képességekkel, attitűdökkel kell rendelkezni a ma iskolásának, amelyek a jelenben és jövőjükben is elősegíti a konstruktív életvezetését.

A Technika és életvitel tantárgy tanításának célja, hogy hozzájáruljon a kisiskolások teljes személyiségformálásához, modern technikai szemléletmódjuk, felkészültségük kialakításához.

A megismerő-, a cselekvő- és a kommunikációs képességek együttes fejlesztésével alapozza meg technikai műveltségüket, fejlessze kézügyességüket, készítse fel őket a biztonságos közlekedésre, a kulturált közlekedési magatartásformák elsajátítására, a veszélyhelyzetek elkerülésére, egészségük tudatos megóvására és az önellátásra.

Kiemelten fejlessze a tanulók azon képességeit, amelyek lehetővé teszik a mesterséges, technikai környezetükben történő tájékozódást, annak elemzését, a változások és a fejlődés megértését, a technikai problémák felismerését és megoldását.

- Ismertesse meg, az ember alkotta környezet legfontosabb jellemzőit;
- mutassa be az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai és etikai értékeket,
- fejlessze az alkotóképességet, amellyel a közvetlen környezet alakítható;
- az alkotás élményének átélése, az alkotó munkatevékenység szellemi és fizikai folyamatának megismerése;
- a megszerzett ismeretek alapján a tanulók tudatos szemléletévé és magatartásává váljon az emberi környezet és a természet védelme a technika segítségével is;
- kritikus fogyasztói magatartás alakítása, fejlesztése;

A természetes gyermeki kíváncsiságra alapozva, a gyermekek megismertetése, a természetközeli életmódhoz szükséges praktikus ismeretekkel, tevékenységekkel illetve egy-egy kézműves mesterség alapfogásaival.

A közvetlen mesterséges környezet megismerése (lakás, iskola, közlekedés), a saját élményből adódó problémák technikai oldalának felismerése. A technikai érdekességek, találmányok megfigyelése. Az ember, technika és természet kapcsolatának felfedezése, megértése. Információ gyűjtése, feldolgozása az alkotó munkához.

Az emberi alkotás folyamatának átélése, egyre önállóbb tudatos szervezése. Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése megfogalmazása. Gondolati tervek, később vázlatok készítése. Adott funkcióra tervezett munkadarabhoz szerkezet, anyag, munkamenet kiválasztása majd alkalmazása.

Különböztesse meg a tanuló a természetes és emberi alkotással létrehozott tereket, formákat.

A munka tiszteletére és becsületes munkavégzésre nevelés, mivel a technikai környezetünk, rendszerei, a tudatos emberi munka eredményei.

Műszaki kommunikáció alapjainak elsajátíttatása: a terv megjelenítése, szóban, írásban, rajzban, anyagban, tárgyban. Rajzi algoritmusok, munkamenet értése, olvasása. Tájékozódás rajzolvasás alapján, térszemlélet fejlesztése. A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

A legegyszerűbb emberi szükségletek felismerése és a kapcsolódó technikai lehetőségek belátása, a funkció, forma, anyag, szerkezet, eljárás összefüggéseinek tapasztalati feltárása.

A rendeltetésnek, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése mintakövetéssel, majd egyre inkább önállóan.

Technológiai rend kialakítása.

Jártasság az eszköz nélküli anyagalakításban és a legegyszerűbb eszközök használatában.

Az alkotói és befogadói munka során, a következményekért felelős magatartás tanúsítása. Más véleményének figyelembevétele. Az önellenőrzés, önértékelés fejlesztése.

Munkavégzési és tanulási szokások. Gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. Jó testtartás. Elővigyázatosság az anyagalakításban. Munkahely rendje, tisztasága.

Kulturális örökségeink jellemző tárgyi, jelképi, szokásrendi sajátosságainak ápolása.

Gazdálkodás az anyaggal, az energiával, a munkával és az idővel.
Technikai szemléleten alapuló környezettudatos fogyasztói magatartás alakítása.

Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre kell építeni. (Az ehhez felhasznált tananyagtartalmak megtervezésekor, valamint a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoport, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzői és fejlesztési szükségletei legyenek irányadóak.)

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló motiváló tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal kell közvetíteni az ismereteket, fejleszteni az alapkészségeket, az életvitelhez szükséges alapvető képességeket.

Módszertani alapelv, a tanítási egységek (tanórák, témakörök) vezérfonala, hogy a tanuló az emberi alkotás folyamatát megtapasztalja, átélje, megismerje, értékelje és alkalmazza. (Igény-célkitűzés-tervezés-szervezés-kivitlezés-kipróbálás-ellenőrzés-értékelés-továbbfejlesztés).

ÉLETVITEL –TECHNIKA

1-4. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Heti óraszám		1	1	1	1
Téma-körök	Anyagok megmunkálása, felhasználása	17	17	17	17
	Jeles napok, népszokások	5	5	5	5
	Építés térben	4	4	4	4
	Közlekedés	4	4	4	4
	Háztartástan	5	5	5	5
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Tanulmányi séta	2	2	2	2
	Éves óraszám	**37**	**37**	**37**	**37**

ÉLETVITEL – TECHNIKA 1. ÉVFOLYAM	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE
Anyagok megmunkálása, felhasználása **A képlékeny anyag** Képlékeny anyagok fajtái, tulajdonságaik: lágy, puha, nyújtható stb. alakításuk és felhasználásuk összefüggései. Anyagtulajdonság tapasztalása (könnyen alakítható, megmunkálható). **Környezetünk anyagai** **A papír** Papír hasznossága. Papír és természet kapcsolata. Papír érzékszervvel megállapítható tulajdonságai: vékony, vastag. Tárgyak anyaga és használhatósága közti összefüggések felismerése. A szemmérték fejlesztése. **A fa** és természeti anyagok A faág, hurkapálca tulajdonságai: hajlítható, törhető, rugalmas, rugalmatlan. Felhasználásuk A **fonal és a textília**. Zsineg, fonal tulajdonságainak érzékelése. Felhasználásuk környezetünkben. Kézműves szakmák azonosítása. A tanulók környezetében megfigyelhető természeti anyagok, feldolgozott anyagok tapasztalati megismertetése, egyszerű állapotváltoztatási módok (alakítás, formálás) elsajátíttatása.	• **Tartsák be az alapvető munkahelyi szokásokat (fegyelem, rend, tisztaság, takarékosság, balesetvédelelem)!** • Ismerjék a vizsgált anyagok érzékszervi tapasztalás során megismerhető tulajdonságait! • Legyenek képesek utánzással egyszerű játékok és használati tárgyak elkészítésére!
Jeles napok, népszokások Őszi ünnepkör Téli ünnepkör Tavaszi ünnepkör	• Ismerjék meg az ünnepekhez fűződő népi hagyományokat, az ünnepnapok jelképi, az ünnepnapokhoz kapcsolódó tárgyalakítás szokásait.
Építés térben **Építőelemek** megismerése. Építés síkban, és térben, minta alapján. Építés egyéni elképzelés alapján. Épített környezetünk elemei és az építőelemek hasonlósága. Tájékozódás az új iskolai környezetükben. A természetes és az ember által alkotott tárgyak, terek elkülönítése, összehasonlítása. A tárgyak elemzési készségének kialakítása. Alapvető műszaki információk értése, olvasása, térérzékelés fejlesztése. Alakrajz, körvonalrajz közti különbség meglátása.	• Ismerjék az építőelemeket, tudják összegyűjteni az építéshez szükséges elemeket rajz alapján!

Közlekedés **A gyalogos közlekedés** szabályai: átkelés az úttesten A helyi gyalogos közlekedéssel kapcsolatos helyes magatartási szokások kialakítása. Gyalogos közlekedés veszély-helyzeteinek tudatosítása. Tömegközlekedési eszközök és biztonságos használatuk	• **Ismerjék a gyalogos közlekedés legfontosabb szabályait!**
Háztartástan Időbeosztás, napirend Munka megosztásban a családban Kulturált étkezési szokások megismerése, alkalmazása **Táplálkozási szokások** (étkezési rend). Terítés. Egészséges és kultúrált étkezés. Megismertetni a kulturált étkezés szokásait. Figyelem felkeltése az egészséges táplálkozás alapjaira Tisztálkodás kötelező alkalmai. Munkahely tisztántartása. Fejleszteni a személyes higiénia iránti igényt.	• Legyenek képesek az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységre! • **Ismerjék, az életkornak megfelelő higiéniai szokásokat, a helyes napirend fontosságát, a kulturált étkezési szokásokat,** a családi munkamegosztás fontosságát!

ÉLETVITEL – TECHNIKA 2. ÉVFOLYAM

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Anyagok megmunkálása, felhasználása **A képlékeny anyag** Tárgyalakítás képlékeny anyagokból. Képlékeny anyagok környezetünkben. Képlékeny anyagok otthonunkban **Papír** mint rostos anyag. Papírfajták. Papírgyártás. .Hajtogatás jelei. **A fa** és természeti anyagok Fa mint nyersanyag. Fával foglalkozó mesterségek. Környezeti nevelés fejlesztése. Tudatosítani, hogy a fából készült termékeink a természetes anyag tudatos átalakításával készültek. Ok-okozati összefüggés tapasztalása a fa keménysége és megmunkálhatósága között. A **fonal és a textília** A manuális készségek fejlesztése az anyagvizsgálat és az anyagalakítás során. Műszaki kommunikációs készség alapozása a szakszóhasználattal, műszaki rajzi elemek tapasztalásával. Kooperációs, együttműködési készség fejlesztése.	• **Tartsák be az alapvető munkahelyi szokásokat (fegyelem, rend, tisztaság, takarékosság, balesetvédelelem)!** • Ismerjék az ember természet-átalakító munkáját! • Ismerjék a vizsgált anyag tulajdonságai és felhasználhatósága közötti összefüggést! • **Legyenek képesek az elvégzendő munkához szükséges szerszámok, eszközök balesetmentes használatára!** • Legyenek képesek játékok, használati tárgyak elkészítésére a tanult műveletek alkalmazásával!
Jeles napok, népszokások Őszi ünnepkör Téli ünnepkör Tavaszi ünnepkör	• Ismerjék meg az ünnepekhez fűződő népi hagyományokat, az ünnepnapok jelképi, az ünnepnapokhoz kapcsolódó tárgyalakítás szokásait.
Építés térben **Építés** látszati és kicsinyített rajzok alapján Építés egyéni elképzelés alapján Makettek építése dobozokból, hullámpapírból Fejleszteni a személyes higiénia iránti igényt. **Lakás belső terei** Szobabelső térbeli megépítése modell-lapról, majd önálló elképzelés alapján. Az összeállított modellek (szerkezetek) részei közti kapcsolatok (illeszkedés, támasztás, áthidalás, határolás) vizsgálata és alkalmazása egyéni konstrukciókon. Fejleszteni a tanulók technikai szemléletét a modell és a valóság viszonyának elemzésével. Fejlődjenek manuális képességeik (finommozgás) egyszerű szerkezetek kialakításában.	• Ismerjék az építőelemeket, tudják összegyűjteni az építéshez szükséges elemeket rajz alapján!

Közlekedés A forgalomirányítás jelzései, jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelők A **gyalogos közlekedés** szabályai. Jelzőlámpa, gyalogátkelő, úttest Közlekedés autóbuszon Biztonságos **tömegközlekedés feltételei.** Figyelemirányítás a tömegközlekedés jelentőségére. Veszélytudat kialakítása (a járművek használatával kapcsolatos veszélyhelyzetek ismerete). Különleges rendeltetésű közlekedési eszközök	• **Alkalmazzák a gyalogos közlekedés tanult szabályait!** • Alkalmazzák a tömegközlekedési eszközök használatára vonatkozó szabályokat!
Háztartástan A lakás belső terei A lakás funkcionális helyiségei. Berendezési tárgyak. Munkamegosztásban a családban A család szerepének erősítése. Önkiszolgálásra, egyszerű háztartási tevékenységek elvégzésére szoktatás. Egymás munkájának megbecsülésére, segítésére nevelni a tanulókat. Ajándékozás Kultúrált étkezési szokások megismerése, alkalmazása Takarékosság jelentősége Szolgáltatások szerepe életünkben	• Ismerjék az alapvető ajándékozási szokásokat! • Ismerjék egy szolgáltató egység kulturált igénybevételének módját!

ÉLETVITEL – TECHNIKA 3. ÉVFOLYAM	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE
Anyagok megmunkálása, felhasználása **A képlékeny anyag** **A papír** A papír tulajdonságainak felismerése, papírkészítés. Papír újrahasznosításának jelentőségét felismerni. **A fa** és természeti anyagok. A fa feldolgozása és felhasználása otthon, iparban, művészetben. A **fonal és a textília** - fonalak és textíliák szerkezetének megfigyelése. Fonal sodrása. Fonal és szövet közti azonosságok, különbségek. Kéz finommozgásainak fejlesztése. Gazdaságosságra, anyagtakarékosságra nevelés. Tudatos fogyasztói magatartás alakítása.	• **Tartsák be az alapvető munkahelyi szokásokat (fegyelem, rend, tisztaság, takarékosság, balesetvédelelem)!** • **Legyenek képesek a vizsgált anyagok tulajdonságainak összehasonlítására!** • Legyenek képesek megadott szempontok figyelembevételével egy tárgy megtervezésére, elkészítésére, kipróbálására, tökéletesítésére! • Legyenek képesek elvégezni a vonalzóval való mérést és előrajzolást legalább centiméteres pontossággal!
Jeles napok, népszokások Őszi ünnepkör Téli ünnepkör Tavaszi ünnepkör	• Ismerjék meg az ünnepekhez fűződő népi hagyományokat, az ünnepnapok jelképi, az ünnepnapokhoz kapcsolódó tárgyalakítás szokásait. • Tudják a már megismert anyagokat felhasználni az ünnepi készületben.
Építés térben **Építés látszati rajz és elképzelés alapján. A nézeti ábrázolás előkészítése** Az alaprajz fogalmának kialakítása, alaprajz készítése. Egyszerű épület makettek készítése alaprajz alapján Megismertetni azokat az emberi igényeket, szükségleteket, amelyért az ember házakat épített, épít, berendez. A lakás helyiségei és funkcióik Megfelelő technikai motívumok kialakítása a tanulókban lakó-környezetükről, otthonukról, az otthon technikai egységeiről.	• Legyenek képesek egyszerű építményt építeni közös előkészítés után!

Közlekedés A **kerékpáros** közlekedés, közúti jelzések kerékpárosoknak A kerékpárosra vonatkozó közlekedési szabályok, veszélyhelyzetek felismerése, megismertetése. **Vasúti közlekedés**. Vasút jelentőségének belátása a személy- és teherszállításban **Balesetveszélyek elkerülésének módjai.**	• Alkalmazzák a tanult közlekedési szabályokat a mindennapi élet során!
Háztartástan Háztartási eszközök, gépek. A technikai fejlődés hatásának értékelése. Csoportosítás, rendszerezési képesség fejlesztése Szolgáltatások használata A telefon használata	• Legyenek képesek a legegyszerűbb házimunkák balesetmentes elvégzésére! • **Ismerjék a háztartási gyermekbalesetek forrásait, okait, megelőzésük módját!**

ÉLETVITEL – TECHNIKA 4. ÉVFOLYAM	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE
Anyagok megmunkálása, felhasználása A modellezéssel, anyagalakítással együtt azokba beépítve is kialakítani a technikai fejlődést értő, értékelő szemléletmódot. A technikai fejlődés főbb állomásainak felismertetése, az okok megláttatása. Tudatosítani a tanulókkal, hogy az ember környezetei (természeti környezet, társadalmi környezet, technikai környezet) nem választhatók el egymástól. A **papír** **A fa és** természeti anyagok A **fonal és a textília** A **műszaki rajz** elemei, nézeti ábrázolás. A tanulók absztrakciós képességeinek fejlesztése, a műszaki ábrázolás alapelemeinek tudatosítása. Térérzékelés fejlesztése. A tervezési képesség fejlesztése: képzelet, lényegkiemelés. Az emberi alkotótevékenység folyamatának bemutatása, átélése egyszerű használati tárgy tervezése, kivitelezése során Rendszerezési, összehasonlító képesség fejlesztése (környezetünk anyagai, eredetük felhasználásuk, tulajdonságaik, megmunkálás műveletei, szerszámai).	• **Tartsák be az alapvető munkahelyi szokásokat (fegyelem, rend, tisztaság, takarékosság, balesetvédelelem)!** • Legyenek képesek önálló tárgykészítésre, modellépítésre • az elképzelt tárgyról vázlatrajz készítésére, méreteinek meghatározására • alkalmazni a tanult mérési módokat, legyen képes mérési eredmények feljegyzésére, leolvasására • megfeleltetni adott tárgyat az alaprajzával és nézeti képével!
Jeles napok, népszokások Őszi ünnepkör Téli ünnepkör Tavaszi ünnepkör	• **Ismerjék meg az ünnepekhez fűződő népi hagyományokat,** az ünnepnapok jelképi, az ünnepnapokhoz kapcsolódó tárgyalakítás szokásait. • Tudják a már megismert anyagokat felhasználni az ünnepi készületben.
Épített környezetünk Falusi és városi élet Ismerkedés a magyar népi építészettel	• Legyenek képesek egyszerű építmény önálló létrehozására! • Ismerje a lakásbelső tereinek nevét, funkcióját!

Közlekedés A közlekedés fejlődése, modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés. Helyi távolsági közlekedés, menetrend	• **Tudatosan alkalmazzák a tanult közlekedési szabályokat!** • Legyenek képesek közlekedési helyzetek elemzésére!
Háztartástan A konyhatechnológiai műveletek, sorrendiségének megismertetése, rendszerezése egyszerű étel elkészítése során. Igényesség a környezet tisztasága iránt. Esztétikus környezet Telefonon igénybevehető szolgáltatások	• **Legyenek képesek az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységre!** • **Ismerjék a teendőket baleset és betegség észlelése esetén, tudjanak telefonálni, ismerjék a mentők telefonszámát!** • Ismerjék az elemi szolgáltatások kulturált igénybevételének módját!

ÉLETVITEL –TECHNIKA

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

1-4. évfolyam

Az értékelésnek át kell szőnie az oktatási folyamat minden mozzanatát, sikerélményt biztosítónak, személyiségfejlesztőnek kell lennie.
A tanulók értékelése az elméletre és gyakorlati tevékenységekre egyaránt kiterjed.

- figyelembe venni a helyes technikai végrehajtást, a teljesítményt, a teljesítményben bekövetkezett fejlődést és a tanulói hozzáállást, aktivitást.

A tanulók munkájának értékelése és a szöveges értékelés során figyelembe vesszük az alábbiakat:

- A tantárgy iránti érdeklődés, aktivitás.
- Munkaszokások (testtartás, rend, pontosság, balesetvédelem).
- Eszközhasználat.
- Anyagismeret.
- Tervezés, kivitelezés.
- Önértékelés

- A tanult ismeretek alkalmazása.
- Szakkifejezések használata.
- A munkadarab vagy modell megfelel-e a funkciójának.
- A munkadarab vagy modell kivitele, esztétikussága.
- A munkahely rendje, a munkaszokások.
- A tanuló aktivitása, figyelme, kreativitása.

Az értékelés módjai:

- 1. osztályban negyedévenként és félévkor a tájékoztató füzetben, év végén a bizonyítványban, 2. osztályban az első negyedévben és félévkor a tájékoztató füzetben szöveges értékeléssel értékeljük a tanuló teljesítményét.

- 2. osztály második félévétől év végén a bizonyítványban, 3-4. osztályban félévkor és év végén 1-5-ig terjedő osztályzat skálán érdemjeggyel értékeljük a tanuló teljesítményét.

ÉLETVITEL –TECHNIKA ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, SEGÉDLETEK

1-4. évfolyam

- Tanári kézikönyvek
- Tankönyvek (igény szerint)
- Mintadarabok
- Oktatástechnikai segédeszközök
- Építődobozok, munkalapok, szemléltető képek
- Anyagalakításhoz alapanyagok, a megmunkálásukhoz szükséges eszközök, szerszámok (képlékeny anyagok, papírmunkák, fa és természeti anyagok megmunkálása,)

TECHNIKA

5. évfolyam

Éves óraszám: 37 - heti óraszám: 1

Témakör	A témakör feldolgozásár a javasolt óraszám
A .KÖRNYEZET	
1. A KÖRNYEZET ÁTALAKÍTÁSÁNAK PROBLÉMÁI, ZÖLD TERÜLETEK	4
ANYAGOK ÉS ALKALMAZÁSUK	
2.A LAKÁS ÉS ANYAGAI	4
3. A RUHÁZKODÁS ÉS ANYAGAI	4
4. A TÁPLÁLKOZÁS ÉS ANYAGAI.	4
RÉSZÖSSZEFOGLALÓ	1
TELEPÜLÉSEK	
5. TELEPÜLÉSTÍPUSOK ÉS SZERKEZETEK	4
KÖZLEKEDÉS	
6. A KÖZLEKEDÉS TÖRTÉNETE, RENDSZERE ÉS ESZKÖZEI	6
7. MINDENNAPI ÉLETÜNK	5
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TECHNIKA	
8.A KOMMUNIKÁCIÓ ÉS INFORMÁCIÓTECHNIKA FEJLŐDÉSE	4
ÖSSZEFOGLALÓ	1

Cél: A tanulók

- jól el tudjanak igazodni és otthonosan éljenek a szűkebb és tágabb technikai környezetben,
- magabiztosan és szakszerűen használják az eszközöket, tárgyakat, épületeket;
- legyenek képesek a tárgyak, eszközök, árucikkek, szolgáltatások megfigyelésére, kritikus elemzésére, összehasonlítására, beszerzés előtti döntés előkészítésre és döntésre;
- rendelkezzenek a technológiai folyamatok alapvető ismereteivel;
- legyenek képesek egyszerű tárgyakat, maketteket, modelleket tervezni, kivitelezni;
- készüljenek fel a technika világának megismerésére.
-

Műveltségi területek:

- A *feldolgozás témacsoportjaiban* ***komplexen,*** az életkori sajátosságok figyelembevételével jelennek meg az ajánlott műveltségterületi témakörök: ***Munkakultúra; Termeléskultúra; Háztartáskultúra; Környezetkultúra; Közlekedéskultúra; Gazdálkodáskultúra; Egészségkultúra; Biztonságkultúra; Fogyasztói kultúra; Szabadidőkultúra; Információs kultúra és Pályaorientáció.***

TECHNIKA és ÉLETVITEL
műveltségterület

Célja:

1. A mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése.
2. Az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése.
3. A civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kialakítása.
4. A fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás elsajátítása.
5. Az alkotás örömének átélése, a munka megbecsülése, pozitív alkotói magatartás kialakítása.
6. A munkafolyamatok és egyes szakmák vázlatos bemutatása, pályaorientáció megalapozása.
7. A problémák megoldása, konfliktusok kezelése.
8. Szakmai identitás, autonóm személyiség fejlesztés segítése.

Kiemelt jelentőségű területek:

1. A természettudományok és azok alkalmazása
2. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kedv
3. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Kiemelt fejlesztési feladatok:

1. Hon- és népismerettel összefüggő környezetalakítás.
2. Európai azonosságtudat fejlesztése – egyetemes kultúra legnagyobb hatású eredményeinek megismertetése.
3. Gazdasági nevelés.
4. Környezettudatosságra nevelés.
5. Hatékony tanulás elsajátítása a technikai környezetben való jobb eligazodás érdekében.
6. Egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás fejlesztése.
7. Felkészülés a felnőtt létre, a pályaorientáció segítése, átfogó kép nyújtása a munka világáról.

Alapelvek és célok:

- A tanterv összehangolja a kerettanterv alapelveit, céljait, az ajánlott műveltségi témaköröket fejlesztési feladatokat. A szűk élettérből (otthon) az egyre táguló térbe vezeti a tanulót.
- A feldolgozás témacsoportjai integráló, szintetizáló szemléletűek, míg az órai témák és tartalmi tervek analizáló, a kreativitásra építő jelleget hordoznak.
- A *feldolgozás témacsoportjaiban* ***komplexen***, az életkori sajátosságokhoz igazítva jelennek meg az ajánlott műveltségterületi témakörök: *Munkakultúra; Termeléskultúra; Háztartáskultúra; Környezetkultúra; Közlekedéskultúra; Gazdálkodáskultúra; Egészségkultúra; Biztonságkultúra; Fogyasztói kultúra; Szabadidőkultúra; Információs kultúra; Pályaorientáció.*
- A tanterv figyelembe veszi a helyi adottságokat.
- Cél, hogy a tanulás-tevékenység eredményeként minden tanuló legyen képes technikai környezetben jól eligazodni, élni, dolgozni, tanulni a technika világában.

A KÖRNYEZET

1.A KÖRNYEZET ÁTALAKÍTÁSÁNAK PROBLÉMÁI, ZÖLD TERÜLETEK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
1.1.A háborítatlan környezet *A környezetet átalakító ember* Növénytermesztés, állatok háziasításának története. Letelepedés. Munkamegosztás. Szakmák kialakulása.	A közvetlen környezet vizsgálata, jellemzése. A környezettel kapcsolatos helyes viselkedés kialakítása. Technikatörténeti érdekességek megismerése.	A környezet elemeinek helyes besorolása.
1.2.Az ember alapvető szükségletei Levegő, víz, élelmiszerigények.	Szükségletek .A technikai eszközök szerepének felismerése a szükségletek kielégítésében.	Az ember legfontosabb szükségleteinek ismerete.
1.3.Zöld növényzet környezetünkben A természeti és technikai környezet kapcsolata. Növények szerepe az ember életében. Kerttípusok.	Személyes hatás szerepe a környezetalakításban. Zöld növényzet kialakításával összefüggő tevékenységek megismerése.	Ismerjék a kertek típusait és jellegzetességeiket.
1.4. Növényápolás A gyomtalanítás jelentősége és formái. Gyomnövények felismerése. Öntözés.	Növényápolási ismeretterjesztő könyvek és folyóiratok használata. Beültetés terv ismertetése, rögzítése vázlatrajzban, elemzése.	Tudják a kerti és szobanövényeket gondozni.

ANYAGOK ÉS ALKALMAZÁSUK

2. A LAKÁS ÉS ANYAGAI

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
2.1. A lakás, a ház Építési módok, építőanyagok . Épületek körvonalrajza. A lakás egységei, jellemzői.	A társadalmi-, természeti- és művi környezet összefüggéseinek megismerése. A lakás funkcióinak feltárása, megismerése	A lakás és részei funkcióinak ismerete. Egyszerű lakásalaprajz önálló elkészítése.
2.2. Hagyományos és újszerű építőanyagok az építkezéseken. Építőanyagok és tulajdonságaik.	Építőanyagok keresése prospektusokban, ismertetőkben, szakkönyvekben, Interneten. Anyagok szerkezetének, tulajdonságainak, funkcióinak megismerése	Eligazodási készség az építőanyagok között.
2.3. Környezet hatása a lakásra Perem és tulajdonságai. Lakás ki- és bemenetei.	Tapasztalatszerzés mesterséges környezetről és rendszereiről.	Ismerjék a lakás anyag-, energia- és információáramait.
2.4. Lakószerkezetek modellezése Problémafelvetés, tervezés. Kicsinyítés, nagyítás. Anyagszükséglet-számítás. Makett és modell.	Egyszerű alapanyagok alakítása, kéziszerszámok használata. Munkamegosztás, önálló munkaszervezés kialakítása. Önellenőrzés, saját és társak munkájának értékelése.	Képekről, rajzokról, egyszerű modellek készítése. Kreatív modellezés készségének kialakítása.

3. *A RUHÁZKODÁS ÉS ANYAGAI*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
3.1. Öltözködés. Praktikus ruházat Az öltözködés célja, szerepe. Ruházattal szemben támasztott követelmények.	A személyes hatások, lehetőségek felismerése. Történeti érdekességek megismerése.	Megfelelő ruházat kiválasztása különböző alkalmakra és időjárási viszonyokra.
3.2. Ruházati alapanyagok Összetétel–tulajdonság–funkció.	Dokumentumok használata. Ruházati alapanyagokra való érzékenység elemzése. Ruházati alapanyagok kezelése.	Textíliák tulajdonságainak megismerése egyszerű vizsgálatok alapján.
3.3. Ruházati alapanyagok feldolgozása Textilalapú dísztárgyak. Népművészeti alkotások.	Alkotói magatartás kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése.	Egyszerű textil dísztárgyak önálló készítése.
3.4. Tanulmányi séta, üzlet Gyermek- és felnőttruházta összehasonlítása.	Véleményalkotás: erősségek, gyengeségek elemzése, elhatárolása.	Minőség értékelése, objektivitás szempontjainak megfogalmazása.

4. *A TÁPLÁLKOZÁS ÉS ANYAGAI*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
4.1. Táplálkozás különböző korokban Az egészséges életmód jellemzői.	Viselkedési minták kialakítása. Történeti érdekességek megismerése.	Hagyományos magyar ételek jellemzőinek megismerése.
4.2. Élelmiszerek összetétele, szerkezete, tulajdonságai Tápanyagok és szerepük.	Élelmiszer szakkönyvek használata .Változatos és kiegyensúlyozott étrend..	A helyes táplálkozás főbb ismérveinek megismerése.
4.3. Ételkészítés alapjai Házimunkák: a konyha berendezése és használati tárgyai.	Táplálkozással kapcsolatos tevékenységek és szakmai pályák megismerése.	Ételkészítéssel kapcsolatos szabályok ismerete és tudatos alkalmazása.
4.4. Étrendek. A családi asztal A családi étkezés szokásai.	Étkezéssel kapcsolatos szokások, problémák elemzése. Étrendtervezés, gazdaságossági számítás.	A hazai terítési szokások ismerete.

RÉSZÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
Részösszefoglaló A környezet átalakítása: lakás, ruházkodás, táplálkozás.	Felelős befogadói és alkotói magatartás kialakítása. Célszerű gazdálkodás (anyaggal, energiával, munkával, idővel) alapjainak kialakítása.	Tudatos, tervszerű tevékenység végzése.

TELEPÜLÉSEK

5. TELEPÜLÉSTÍPUSOK ÉS SZERKEZETEK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
5.1. Településtörténet, városiasodás. Településtípusok. Életmódtípusok. A város funkciói. A világ nagy városai.	Emberi szükségletek, igények, anyagok, szerkezetek, formák tapasztalati megismerése.	Saját település jellemzése és besorolása a települési kategóriák közé.
5.2. Településfunkciók és szerkezetek Település funkcionális egységei. Szerkezeti rajzok.	Tapasztalatok általánosítása, képességek kibontása.	Kistelepülés szerkezetének önálló, vázlatos ábrázolása.
5.3. Települési modellek I. Tervezés. Kivitelezés előkészületei. Kiviteli terv.	Házelemek tervezése, vázlatrajzok készítése. Kiviteli tervezés.	Egyszerű makett készítése egyéni munkával.
5.4. Települési modellek II. Munkaszervezés és munkamegosztás. Kivitelezés, ellenőrzés.	Időbeli és térbeli konstruálás.	Település makett készítése csoportmunka keretében.

KÖZLEKEDÉS

6. A KÖZLEKEDÉS TÖRTÉNETE, RENDSZER ÉS ESZKÖZEI

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
6.1. A közlekedés történetéből A közlekedés elemei, ágazatai.	Technikatörténeti érdekességek megismerése.	A közlekedési eszközök sajátosságainak megismerése.
6.2. A közlekedés rendszere Ember, közlekedési pálya, jármű.	Társadalmi, természeti és technikai környezet összefüggéseinek megismerése.	Eligazodás a különböző közlekedési ágak között.
6.3. Közlekedési eszközök modellezése . Találmányok. Alkatrészek és műszaki rajzaik.	Elemi kézügyesség, eszközhasználati jártasság kialakítása. Anyagminőség, -szerkezet és formaválasztási jártasság kialakítása	Szerszámok szakszerű, balesetmentes használata. Működőképes, esztétikus modell készítése.
6.4. Gyalogos és kerékpáros közlekedés Közlekedési jelzőtáblák. Gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai.	Az egyéni életszervezés összefüggéseinek felismerése. Egészséges életmódra szoktatás.	Alapvető közlekedési szabályok ismerete és betartása.
6.5. A kerékpár A biztonságos kerékpár jellemzői.	Egyszerű eszközök és szerszámok figyelmes, elővigyázatos és szakszerű használata.	Képesek legyenek a kerékpár biztonsági berendezéseit ellenőrizni. Egyszerű karbantartási munkákat önállóan tudjanak elvégezni. Tudjanak kisebb sérüléseket ellátni.
6.6. Tömegközlekedés Autóbusz, villamos, trolibusz, vonat és földalatti jellemzői.	Közlekedési eszközökön elvárható viselkedés tudatosítása.	A tömegközlekedési eszközök előnyeinek megismerése.

7. MINDENNAPI ÉLETÜNK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
7.1. Egészségünk fejlesztése A környezet állapotának és hatásainak jellemzése.	Az emberi szervezetet károsító anyagok ismerete.	Ismerjék az egészséges lakókörnyezet feltételeit. Képesek legyenek környezetük fejlesztésére.
7.2. Gazdálkodás életünk része Termékelemzések „Vásárlói kosár" vizsgálata.	A különböző termékek rendeltetésének felismerése, a legkedvezőbbek kiválasztása.	Ismerjék egy család jövedelemforrásait és kiadásait. Legyenek elképzeléseik a célszerű gazdálkodásról.
7.3.Egyszerű ételek otthoni elkészítése gyümölcs vagy zöldségsaláta	Jártasság fejlesztése a konyhai munkákban	Egyszerű ételrecept anyagszükséglete és műveleti menete
7.4..Házimunkák a kertben Kerttervezés. Munkaszervezés. Termékek felhasználása és értékesítése.	Dísz- és haszonnövények gondozása.	Szakszerűen és kitartóan gondozzák a rájuk bízott növényeket.
7.5.Karbantartás, állagmegóvás Ruházat karbantartása. Játékok, egyszerű eszközök javítása, működés ellenőrzése.	Technológiai terv lépéseinek elemzése.	Tudjanak egyszerű háztartási eszközöket szakszerűen üzemeltetni. Ismerjék a karbantartás főbb szabályait.

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TECHNIKA

8.A KOMMUNIKÁCIÓ ÉS AZ INFORMÁCIÓTECHNIKA TÖRTÉNETE , FEJLŐDÉSE

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
8.1. A kommunikáció Információ és kommunikáció. Jelek (morze, kotta, piktogram).	A kommunikációs eszközök funkcióinak felismerése és tudatos használatuk.	Lássák a kapcsolatot és a különbözőséget az információ és megjelenési formája között.
8.2. Az információtechnika eszközei Beszéd. Írás. Hírközlés.	A technikai eszközök, tárgyak segítik a környezet megismerést és átalakítást.	Információk kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.
8.3. Az információtechnika történetéből Az információtechnika történetének jelentős találmányai és feltalálói. A fejlesztés.	Technikatörténeti érdekességek megismerése. A szakképzettség szerepének tudatosítása.	Ismerjék az információtechnika jelentős történeti egyéniségeit és munkáikat.
8.4. A műszaki kommunikáció Vetületi ábrázolás. Vonalfajták- és vonalvastagságok. Méretezés.	Dokumentumok, előírások (szabványok) használatának és szerepének megértése.	Vetületi kép készítése egyszerű testekről. Rajzolvasás ismerete.

ÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
A tanév során megismert témák rendszerezése	Megfigyelés, kritikus elemzés, összehasonlítás és döntés.	A tárgyalt témák minimális ismerete. Környezettudatos szemlélet.

Megjegyzés:

TECHNIKA
6. évfolyam
Éves óraszám: 37 - heti óraszám: 1

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Az ember átalakítja környezetét	3
2. Épített tér és alakítása – *lakások és lakóházak építése*	4
3. Épített tér és alakítása – *a lakás mint technikai rendszer*	2
4. Épített tér és alakítása – *lakberendezés*	5
RÉSZÖSSZEFOGLALÓ	1
5. Épített tér és alakítása – *növények a lakásban*	3
6. Mindennapjaink – *konyhakultúra*	6
7. Mindennapjaink – *egészségünk fejlesztés*	3
RÉSZÖSSZEFOGLALÓ	1
8. Mindennapjaink – *gazdálkodási teendőink*	1
9. Kommunikáció és technika	3
10. Technikai rendszerek	2
11. Közlekedés új módon	3
Összefoglaló	1

Jellemzők:

Évi óraszám: 37 óra

Heti óraszám: **1 óra/hét** (rugalmasan átalakítható)

Otthoni előkészület, dokumentumgyűjtés: 1 óra/hét

Cél:

A tanulók

- jól el tudjanak igazodni és otthonosan éljenek az épített térben;
- legyenek képesek a mindennapi családi tevékenységekbe bekapcsolódni, tudjanak gazdálkodni és a családi munkamegosztás szerint tevékenykedni;
- ismerjék az egészséges életmód főbb jellemzőit és törekedjenek ezek szerint élni;
- ismerjék és használják a kommunikáció és információátadás eszközeit és a technológiák lényegét;
- tájékozottak legyenek a technikai környezetben és azok rendszereiben. Ismerjék fel az okokozati összefüggéseket;
- kultúráltan és szakszerűen közlekedjenek, óvják maguk és embertársaik egészségét;
- készüljenek fel a technika világának mind mélyebb megismerésére.

Feltételek: -Technika tankönyv
-Iskolai könyvtár

Tanulók száma. Egész osztály:/20-25 fő/

TECHNIKA és ÉLETVITEL
műveltségterület

Célja:

1. A mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése.
2. Az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése.
3. A civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kialakítása.
4. A fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás elsajátítása.
5. A, a munka megbecsülése, pozitív alkotói magatartás kialakítása.
6. A munkafolyamatok és egyes szakmák vázlatos bemutatása, pályaorientáció megalapozása.
7. A problémák megoldása, konfliktusok kezelése.
8. Szakmai identitás, autonóm személyiség fejlesztés segítése.

Kiemelt jelentőségű területek:

1. A természettudományok és azok alkalmazása
2. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kedv
3. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Kiemelt fejlesztési feladatok:

1. Hon- és népismerettel összefüggő környezetalakítás.
2. Európai azonosságtudat fejlesztése, az egyetemes kultúra legnagyobb hatású eredményeinek megismertetése.
3. Gazdasági nevelés.
4. Környezettudatosságra nevelés.
5. Hatékony tanulás elsajátítása a technikai környezetben való jobb eligazodás érdekében.
6. Egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás fejlesztése.
7. Felkészülés a felnőtt létre, a pályaorientáció segítése, átfogó kép nyújtása a munka világáról.

Alapelvek és célok:

- A tanterv összehangolja a kerettanterv alapelveit, céljait, az ajánlott műveltségi témaköröket, fejlesztési feladatokat. A szűk élettérből (otthon) az egyre táguló térbe vezeti a tanulót.
- A feldolgozás témacsoportjai integráló, analizáló és szintetizáló szemléletűek, kreativitásra építő jelleget hordoznak.
- A *feldolgozás témacsoportjaiban* ***komplexen***, az életkori sajátosságokhoz igazítva jelennek meg az ajánlott műveltségterületi témakörök: *Munkakultúra; Termeléskultúra; Háztartáskultúra; Környezetkultúra; Közlekedéskultúra; Gazdálkodáskultúra; Egészségkultúra; Biztonságkultúra; Fogyasztói kultúra; Szabadidőkultúra; Információs kultúra; Pályaorientáció.*
- A tanterv figyelembe veszi a helyi adottságokat.
- Cél, hogy a tanulás-tevékenység eredményeként minden tanuló legyen képes jól eligazodni, élni, dolgozni, tanulni a technika világában.

1. AZ EMBER ÁTALAKÍTJA KÖRNYEZETÉT

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
1.1. A fejlődés A fejlődés irányai. A környezetalakítás elvei.	Személyes hatások, lehetőségek és szerepek felismerése a közvetlen környezet kialakításában.	Ismerjék a fejlődés és a fogyasztás alapfogalmait.
1.2. Növekvő és változó emberi szükségletek Alapvető, kiegészítő és luxusszükségletek	A mesterséges környezettel kapcsolatos helyes viselkedés kialakítása.	Tudjanak tájékozódni a jelen és jövő környezeti problémáiban.
1.3.A növekedés határai. Környezetvédelem.	Növekedés az ésszerűség határain belül. Környezettudatos életvezetés	Ismerje z ésszerűtlen növekedés veszélyeit.

2. ÉPÍTETT TÉR ÉS ALAKÍTÁSA – *LAKÁSOK ÉS LAKÓHÁZAK ÉPÍTÉSE*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
2.1. Az építkezés anyagai A lakások és lakóházak építési eljárásai és anyagai.	Az építőanyagok funkcióinak, jelentőségének és jellemzőinek felismerése a környezetalakításban.	Ismerjék a lakásépítés menetét, az építkezési hatóság elvárásait.
2.2. A tervezéstől a kivitelezésig A tervdokumentációk.	A szakképzettség szerepének és jelentőségének felismerése.	Értelmezni tudják a rajzokat.
2.3. A lakás tervrajzai A lakóépületek tervrajzainak és kivitelezési folyamatának értelmezése.	Dokumentumok (épület tervrajzok, szakkönyvek, ismertetők) használata az önálló tervezéshez.	Tudjanak egyszerű alaprajzot és metszetrajzot kiszíteni.
2.4. Szakipari munkák a lakásban Szerkezeti egységek és funkcióik. Szakipari munkák.	Technológiai tervek készítése, elmondása, leírása.	Ismerjék a balesetmentes munka követelményeit.

3. ÉPÍTETT TÉR ÉS ALAKÍTÁSA – *A LAKÁS MINT TECHNIKAI RENDSZER*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
3.1. A lakás pereme A lakás peremei és a hatások.	A probléma felismerése és megfogalmazása szóban.	Ismerjék a perem fontosabb anyagi tulajdonságait.
3.2. Közérzet és komfort A tevékenységek és a közérzet összefüggései.	Individuális életszervezési kialakítása.	Képes legyen a tanuló a kellemes közérzet jellemzőit megfogalmazni.

4. ÉPÍTETT TÉR ÉS ALAKÍTÁSA – *LAKBERENDEZÉS*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
4.1. A lakás beosztása A jó és kényelmes lakás követelményei.	A lakás funkcionális és formai megfelelése, célszerűség és gazdaságos működtetés megállapítása.	Ismerjék a lakás tájolásának szerepét, hatásait.
4.2. A lakás berendezése A lakberendezés esztétikai és funkcionális szerepe. A lakás berendezéseinek csoportosításai.	Alkotófolyamat tervezése, műveleti sorrend összeállítása. Konstrukciós alapelveknek való megfelelés.	Legyenek tájékozottak a lakás berendezésének alapelveiben. Ismerjék a berendezési tárgyak funkcióit.
43.A lakberendezési tárgyak anyagai megfeleltetés a feladathoz. A	Kényelem és esztétikum összhangja.	Ismerje a berendezési tárgyak célját és feladatát.
4.4. Textil a lakásban Textíliák nyersanyagai.	Rendeltetések, formák összefüggéseinek megfelelő tevékenység végzése.	Ismerjék az alapvető mosó- és tisztítószereket. Tudják értelmezni a használati utasításukat.
4.5. Bútortörténet és népművészet Művészeti korszakok és a bútorok kapcsolatai.	. Történeti érdekességek megismerése. Véleményformálás különböző korok bútorairól. Ízlésformálás.	Ismerjék fel a legjellemzőbb stílusokat és népművészeti alkotásokat.

RÉSZÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
Részösszefoglaló Épített tér célszerű kialakítása, átalakítása, berendezése különböző korokban.	Felelős befogadói és alkotói magatartás kialakítása. Célszerű gazdálkodás (anyaggal, energiával, munkával, idővel) tudatosítása.	Tudatos, tervszerű tevékenység végzése. Képesek legyenek ismereteik rendszerezésére, összefoglalására.

5. ÉPÍTETT TÉR ÉS ALAKÍTÁSA – *NÖVÉNYEK A LAKÁSBAN*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
5.1. Növények mesterséges környezetben A lakás tájolása, megvilágítása, hőmérséklete.	Gyakorlati tapasztalatra és tanult tudásra épülő forma-, anyag-, és eljárásismeret.	Ismerjék a növények elhelyezésének szabályait.
5.2. Növénytartó edények A növénytartó edények funkciói, esztétikai szerepük, fajtáik.	Egyszerű alapanyagok alakítása, a kéziszerszámok kezelése, mérés.	Tudják célszerűen megválasztani a növénytartó edényeket.
5.3.Szobanövény átültetése	Szobanövények szakszerű gondozása és szaporítása.	Ismerjen néhány szaporítási lehetőséget.

6. MINDENNAPJAINK – *KONYHAKULTÚRA*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
6.1. Otthoni munkahelyeink A lakás felépítése, a helyiségek funkciói.	Önálló munkaszervezés, munkamegosztás kialakítása. Egyéni sajátosságok (időbeosztás, tempó) figyelembevétele a munkavégzés során.	Alapvető készségek kialakítása a házimunkában való részvételre.
6.2. A konyha kialakulása, fejlődése A konyha bútorzata, edényei.	Technikatörténeti és életmódtörténeti érdekességek megismerése.	Megfigyelés alapján szerzett ismeretek összegyűjtése, megértése.
6.3. A konyha mint munkahely Konyhánk elhelyezése, bútorzata.	Rend és időbeosztás. Az érdeklődés és munkamód összehangolása az időbeosztásban.	Alakuljon ki az igény környezetük tisztántartására.
6.4. Egyszerű ételek készítése. Terítés – tálalás – kínálat Egészséges táplálkozás. A terítés írott és íratlan szabályai.	Technikai, háztartási mindentudók használata. Az alkotás örömének átélése a tevékenységben. Ízlés fejlesztése.	Egyszerű ételkészítési eljárások ismerete. Tudjanak egy étkezéshez szakszerűen, esztétikusan megteríteni.
6.5. Konyha- és ételhigiénia Konyha higiéniai követelményei. Ételhigiéniai elvárások. Tárolás szabályai.	Az emberi szükségleteket maradéktalanul kielégítő élelmiszerek tulajdonságainak megismerése.	Tartsák be a konyha- és ételhigiéniai szabályokat.
6.6. Élelmiszereink és egészségünk Élelmiszerek kedvező és kedvezőtlen változásai.	A probléma felismerése családi környezetben. A szervezetet károsító anyagok hatásmechanizmusának és következményeinek tudatosítása.	Képesek legyenek az élelmiszer minőségének (fogyaszthatóságának) megállapítására.

7. MINDENNAPJAINK – *EGÉSZSÉGÜNK FEJLESZTÉSE*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
7.1. A megjelenés előfeltételei Öltözködési módok, praktikus ruházat.	Öltözködési terv készítése, az elképzelés bemutatása szóban és modellel, indoklással. Alkotó-, kritikai, megfigyelő- és kommunikációs képességek formálása.	A következetes és rendszeres testápolás igényének kialakítása.
7.2.Testi higiénia. *A kamaszkor egészségügyi problémái.*	Figyeljenek a testi higiéniás követelményekre. Tudjanak a veszélyforrásokról.	A gondos és ápolt külső szabályainak ismerete.
7.3.Szakterületek: fodrász, kozmetikus, pedikűrös, stb.	Ismerkedés az egyes szakterületekkel.	A legfontosabb egészségünkkel kapcsolatos problémák és szakterületek ismerete.

8. MINDENNAPJAINK – *GAZDÁLKODÁSI TEENDŐINK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
8.1. Szolgáltatások igénybevétele Családi szolgáltatások. A gazdálkodás alapjai. A döntés.	A szakképzettség szerepének és jelentőségének felismerése.	Kapcsolódjanak be a családi munkamegosztásba.

RÉSZÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
Részösszefoglaló Épített tér díszítése. Mindennapjaink: étkezés, egészségmegőrzés, ruházkodás, gazdálkodás.	Célszerű és tudatos gazdálkodás (anyaggal, energiával, munkával, idővel).	Tudatos, tervszerű tevékenység végzése. Képesek legyenek ismereteik rendszerezésére, összefoglalására.

9. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TECHNIKA

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
9.1. Az információ-átadás története A hír. Az információ-átadás technikai eszközei.	A természet, a társadalom és a technika kapcsolatrendszerének, összefüggéseinek felismerése az információátadás körében.	Ismerjék az információátadás történetét, neves személyiségek munkáját.
9.2. A számítógép fejlesztésének története Számolástól a számítógépig. Számítógépgenerációk.	A technikai eszközök, tárgyak funkcióinak felismerése, a környezet átalakításban betöltött szerepük értékelése.	Ismerjék a számítógép fejlesztés indítékait.
9.3. Kommunikáció a számítógéppel A gépet működtető operációs rendszer kezelői szintű ismerete.	A számítógép emberi szervezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásainak elemzése. A szakképzettség szerepének tudatosítása.	Tudjanak alapfokon használni egy szoftvert. Ismerjék a számítógépterem rendjére vonatkozó szabályokat.

10. TECHNIKAI RENDSZEREK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
10.1. Környezetünk rendszerei *Gépek* *Anyagtechnológiák* Technikai rendszerek, funkciói, környezetük.	Rendszerek, tárgyak, anyagok, szerkezetek jellemzése, leírása.	Ismerjék a közvetlen környezet technikai rendszereit, képesek legyenek elemezni ezeket.
10.2. Anyagvizsgálat és biztonság Anyagok tulajdonságainak vizsgálati módszerei.	Jellemző tulajdonságok kiemelése. Mérési, vizsgálati tapasztalatokra épülő ismeretek összegzése.	Lássák az összefüggéseket az anyagok szerkezete és tulajdonságai között.

11. KÖZLEKEDÉS ÚJ MÓDON

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
11.1. Utazás gépjárművel A közlekedés és parkolás szabályai.	Célszerű gazdálkodás anyaggal, energiával, munkával, ráfordítással. Közlekedésre fordított idő elemzése („utazási fénykép").	Tudják, milyen környezeti és forgalmi problémákat okoznak a gépjárművek.
11.2. A kerékpár reneszánsza Közlekedés kerékpárral. A kerékpár karbantartása, beállítása.	Térbeli tájékozódás fejlesztése („térlátás, szemkontaktus") Deffenzív-kreatív kerékpárhasználat.	Legyen biztos ismeretük a kerékpárról, a kerékpározásról.
11.3. Forgalomszámlálás	A tömegközlekedési eszközök fokozottabb igénybevétele.	A forgalomnövekedés és az életminőség változása. A kölcsönhatás felismerése.

ÉLETVITEL
7. évfolyam
Éves óraszám: 18 - heti óraszám: 0.5

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. KERTEK ÉS RÉSZEIK	3
2.TERMELÉS ÉS FOGYASZTÁS - HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	2
3.ENERGIAGAZDÁLKODÁS	2
4. ANYAGISMERET ÉS FELHASZNÁLÁS	2
5.GÉPEK ÉS GÉPRENDSZEREK	2
6.KÖZLEKEDÉSI RENDSZEREK	1
7.KONYHATECHNIKAi RENDSZEREK	2
8.A LAKÁS MIKROKLÍMÁJA /FŰTÉS ÉS SZELLŐZÉS/	1
9.HIGIÉNIA-MEGJELENÉS	1
10.PÁLYAVÁLASZTÁS /FOGLALKOZÁSOK, MUNKAHELYEK/	2

Jellemzők

Évi óraszám: **18 óra**
Heti óraszám: **0.5 óra/hét**

Cél:

A tanulók

- jól el tudjanak igazodni és otthonosan éljenek a tágabb épített térben;
- ismerjék fel a fogyasztás és a termelés összhangjának fontosságát;
- ismerjék lakókörnyezetük termelő üzemeinek sajátosságait;
- legyenek fogékonyak a technikai újdonságok iránt;
- ismerjék az egészséges életmód főbb jellemzőit és törekedjenek ezek szerint élni;
- becsüljék a fizikai munkát, ismerjék a legfontosabb technológiák lényegét;
- tájékozottak legyenek a technikai környezetben és azok rendszereiben, ismerjék fel az ok-okozati összefüggéseket;
- kultúráltan és szakszerűen közlekedjenek, óvják maguk és embertársaik egészségét;
- készüljenek fel a technika világának mind mélyebb megismerésére;
- készüljenek a pályaválasztásra.

Feltételek

Technika tankönyv
Iskolai könyvtár

Tanulók száma: egész osztály (20-25 fő).

TECHNIKA és ÉLETVITEL
műveltségterület

Célja:

1. A mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése.
2. Az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése.
3. A civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kialakítása.
4. A fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás elsajátítása.
5. A, a munka megbecsülése, pozitív alkotói magatartás kialakítása.
6. A munkafolyamatok és egyes szakmák vázlatos bemutatása, pályaorientáció megalapozása.
7. A problémák megoldása, konfliktusok kezelése.
8. Szakmai identitás, autonóm személyiség fejlesztés segítése.

Kiemelt jelentőségű területek:

1. A természettudományok és azok alkalmazása
2. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kedv
3. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Kiemelt fejlesztési feladatok:

1. Hon- és népismerettel összefüggő környezetalakítás.
2. Európai azonosságtudat fejlesztése, az egyetemes kultúra legnagyobb hatású eredményeinek megismertetése.
3. Gazdasági nevelés.
4. Környezettudatosságra nevelés.
5. Hatékony tanulás elsajátítása a technikai környezetben való jobb eligazodás érdekében.
6. Egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás fejlesztése.
7. Felkészülés a felnőtt létre, a pályaorientáció segítése, átfogó kép nyújtása a munka világáról.

Alapelvek és célok:

- A tanterv összehangolja a kerettanterv alapelveit, céljait, az ajánlott műveltségi témaköröket, fejlesztési feladatokat. A szűk élettérből (otthon) az egyre táguló térbe vezeti a tanulót.
- A feldolgozás témacsoportjai integráló, analizáló és szintetizáló szemléletűek, kreativitásra építő jelleget hordoznak.
- A *feldolgozás témacsoportjaiban* ***komplexen***, az életkori sajátosságokhoz igazítva jelennek meg az ajánlott műveltségterületi témakörök: *Munkakultúra; Termeléskultúra; Háztartáskultúra; Környezetkultúra; Közlekedéskultúra; Gazdálkodáskultúra; Egészségkultúra; Biztonságkultúra; Fogyasztói kultúra; Szabadidőkultúra; Információs kultúra; Pályaorientáció.*
- A tanterv figyelembe veszi a helyi adottságokat.
- Cél, hogy a tanulás-tevékenység eredményeként minden tanuló legyen képes jól eligazodni, élni, dolgozni, tanulni a technika világában.

1. KERTEK ÉS RÉSZEIK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
1.1.Díszkertek.Szobai dísznövények megismerése, gondozása.	A növények szerepének ismerete környezetünk szebbé tételében.	Ismerjék a szobanövényeket legfontosabb ápolási munkáit.
1.2.Haszonkertek. Környezetbarát kertművelés . Növények életfeltételei, igényei.	Konfliktus megoldási képesség. Törekedjenek a környezetbarát kertművelésre.	Ismerjék a haszonkerti növényeket és a környezetbarát kertművelés lényegét..
1.3.Kertibútorok.A kertművelés eszközei	Kreativitás fejlesztése.	Ismerjék a kerti bútorok és térelválasztók funkciót.

2. TERMELÉS ÉS FOGYASZTÁS - HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
2.1.A termelés és fogyasztás fogalmai, összefüggései. Termelési centrumok környezetünkben.	A fogyasztói társadalom veszélyeinek felismerése, egyensúly visszaállítása.	Ismerje a termelés és fogyasztás hatásmechanizmusát.
2.2.Termelési és fogyasztási hulladékok keletkezése és kezelése.	Tudatos környezetvédelem..	Hulladékhasznosító technológiák ismerete.

3. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
3.1.Energiafelhasználás régen és ma. . Ásványi energiahordozók .keletkezése és felhasználása.	Energiatakarékos életmódot folytassanak..	. Ismerjék az ásványi energiahordozók jellemző tulajdonságait. Problémahelyzet megfogalmazása.
3.2. Megújuló energiaforrások Az energiaátalakítás környezeti problémái	Környezettudatos magatartás megtanulása..	Ismerjék az alternatív energiaforrásokat és alkalmazásuk előnyeit.

4. ANYAGISMERET ÉS FELHASZNÁLÁS

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
4.1.Az anyagok csoportosítása Fémes anyagok tulajdonságainak megismerése és alkalmazása.	Az anyagok előnyös tulajdonságainak kihasználása. Újrahasznosítás.	Ismerjék a fémek alkalmazási területeit, legfontosabb megmunkálási eljárásait.
4.2.Műanyagok tulajdonságai, alkalmazási területei.	Az anyagok céltudatos felhasználása.	Ismerjék a műanyagok legfontosabb tulajdonságait és alkalmazásukat.

5.GÉPEK ÉS GÉPRENDSZEREK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
5.1. Géprendszerek és szerkezetük A szerkezeti részek feladatai. Gépeleme jellemzői és ábrázolásuk..	A technikai környezet és rendszereinek megismerése megfigyelés alapján.	Ismerjék a gépek feladatait és működési elvüket.
5.2. Mozgásátalakító szerkezetek A belsőégésű motorok működése.	A technikai környezet és rendszereinek kölcsönhatása.	Ismerjék az Ottó- és dízelmotor működési elvét, főbb egységeit.

6. KÖZLEKEDÉSI RENDSZEREK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
6.1. A gépjárművek típusai, jellemzőik, üzemanyagfajták, Technikai újítások.. Közlekedési szabályok	A rendeltetés és gazdaságosság összefüggéseinek megismerése. A kultúrált közlekedés.	Ismerjék a gépjárművek főbb jellemzőit, a KRESZ alapvető szabályait.

7 KONYHATECHNIKAI RENDSZEREK ÉS MŰKÖDTETÉSÜK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
7.1. Élelmiszerek helyes tárolása . Mélyhűtött és félkész termékek.. Konyhahigiénia. Takarékosság a konyhában	Az egészséges táplálkozás szabályainak és a takarékosság elvének alkalmazása.	Tudjon egyszerű ételek elkészítéséhez művelettervet készíteni..
7.2.A korszerű konyha berendezése. Háztartási gépek használata A hűtőgép és használata.	A konyhatechnikai eszközök tudatos használata, energiatakarékos munkavégzés.	. Ismerje a konyhai eszközök nevét és alkalmazási módjait

8. MIKROKLÍMA– LAKÓHÁZAK FŰTÉSI- ÉS SZELLŐZTETÉSI RENDSZEREI

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
8.1.A kellemes közérzet tényezői. Fűtés és szellőzés A berendezések funkciói.	A technológia és a gazdaságosság összefüggéseinek tapasztalati megfogalmazása.	Ismerjék a kellemes közérzet feltételeit.

9. HIGIÉNIA - MEGJELENÉS

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
9.1.Testápolási és .öltözködési szabályok. Ruházat, üzletek és szolgáltatások	Erősödjön igényük a következetes testápolásra, a tiszta, külsőre Ízlésformálás.	Testápolási követelmények ismerete. A ruházat szakszerű, gondos kezelése,

10. PÁLYAVÁLASZTÁS – MUNKAHELYEK, FOGLALKOZÁSOK

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
11.1. Munka és munkahelyek. Foglalkozások jellemzői, előnyök és hátrányok..	Szemléletformálás, sokoldalú szakemberré válás igényének kialakítása..	Ismerjék az egyes munkahelyek, szakterületek jellemzőit, és követelményeit.
11.3. Pályaválasztás, pályaorientáció. A magyar iskolarendszer jellemzői.. A pályaválasztás menete.	Rugalmas, konstruktív munkavállalói képesség megalapozása	Egyéni elvárások és a valóság ütköztetése.

Megjegyzés:

ÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
Összefoglaló Lakás, lakóhely, település. Települési életformák.	A mesterséges környezetről szerzett tapasztalatok folyamatos bővítése és kritikus alkalmazása.	Képesek legyenek ismereteiket összefoglalni. Kreatív módon gondolkodjanak.

Megjegyzés:

ÉLETVITEL
8. évfolyam

Éves óraszám: 37 - heti óraszám: 1

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1.ÉPÍTKEZÉS	2
2.KÖZMŰVEK	3
3.ENERGIA	4
4.IRÁNYÍTÁSI FOLYAMATOK	1
5.MŰSZAKI KOMMUNIKÁCIÓ	2
6. INFORMÁCIÓTECHNIKA	3
7. GÉPJÁRMŰ	1
8KÖZLEKEDÉS.	3
9. KONYHA	2
10KÖRNYEZETSZENNYEZÉS ÉS EGÉSZSÉGÜNK	5
11.GAZDASÁGI ÉLET - PÁLYAVÁLASZTÁS	3
12.A MEGJELENÉS HIGIÉNIÁJA	4
13.KERTÉSZKEDŐKNEK	2
14.RENDSZEREZÉS - ÖSSZEFOGLALÁS	1-2

Jellemzők:
Évi óraszám: 37 óra
Heti óraszám: **1 óra/hét** (rugalmasan átalakítható)
Otthoni előkészület, dokumentumgyűjtés: 1 óra/hét

Cél:
A tanulók
- jól el tudjanak igazodni és otthonosan éljenek a tágabb épített térben;
- tájékozottak legyenek a különböző technikai rendszerek irányításában;
- legyenek fogékonyak a technikai újdonságok iránt;
- ismerjék a korszerű rendszerek (gépjármű, informatika, konyha) főbb jellemzőit;
- ismerjék az egészséges életmód főbb jellemzőit és törekedjenek ezek szerint élni;
- becsüljék a fizikai munkát, ismerjék a legfontosabb technológiák lényegét;
- képesek legyenek egyszerű technikai problémák elméleti tervezésére,
- tájékozottak legyenek a technikai környezetben és azok rendszereiben,
- ismerjék fel az ok-okozati összefüggéseket;
- kultúráltan és szakszerűen közlekedjenek, óvják maguk és embertársaik egészségét;
- készüljenek fel a technika világának mind mélyebb megismerésére;
- készüljenek fel a tudatos pályaválasztásra.
-

Feltételek:-Tankönyv
-Iskolai könyvtár
Tanulók létszáma: egész osztály /20-25 fő/

TECHNIKA és ÉLETVITEL
műveltségterület

Célja:

1. A mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése.
2. Az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése.
3. A civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kialakítása.
4. A fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás elsajátítása.
5. A, a munka megbecsülése, pozitív alkotói magatartás kialakítása.
6. A munkafolyamatok és egyes szakmák vázlatos bemutatása, pályaorientáció megalapozása.
7. A problémák megoldása, konfliktusok kezelése.
8. Szakmai identitás, autonóm személyiség fejlesztés segítése.

Kiemelt jelentőségű területek:

1. A természettudományok és azok alkalmazása
2. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kedv
3. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Kiemelt fejlesztési feladatok:

1. Hon- és népismerettel összefüggő környezetalakítás.
2. Európai azonosságtudat fejlesztése, az egyetemes kultúra legnagyobb hatású eredményeinek megismertetése.
3. Gazdasági nevelés.
4. Környezettudatosságra nevelés.
5. Hatékony tanulás elsajátítása a technikai környezetben való jobb eligazodás érdekében.
6. Egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás fejlesztése.
7. Felkészülés a felnőtt létre, a pályaorientáció segítése, átfogó kép nyújtása a munka világáról.

Alapelvek és célok:

- A tanterv összehangolja a kerettanterv alapelveit, céljait, az ajánlott műveltségi témaköröket, fejlesztési feladatokat. A szűk élettérből (otthon) az egyre táguló térbe vezeti a tanulót.
- A feldolgozás témacsoportjai integráló, analizáló és szintetizáló szemléletűek, kreativitásra építő jelleget hordoznak.
- A *feldolgozás témacsoportjaiban* ***komplexen***, az életkori sajátosságokhoz igazítva jelennek meg az ajánlott műveltségterületi témakörök: *Munkakultúra; Termeléskultúra; Háztartáskultúra; Környezetkultúra; Közlekedéskultúra; Gazdálkodáskultúra; Egészségkultúra; Biztonságkultúra; Fogyasztói kultúra; Szabadidőkultúra; Információs kultúra; Pályaorientáció.*
- A tanterv figyelembe veszi a helyi adottságokat.
- Cél, hogy a tanulás-tevékenység eredményeként minden tanuló legyen képes jól eligazodni, élni, dolgozni, tanulni a technika világában.

1. *ÉPÍTKEZÉS*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
1.1. Építészeti irányzatok. Építőanyagok és technológiák fejlődése.	Az emberi szükséglet és a társadalmi-gazdasági-technikai fejlődés kapcsolatának felismerése.	Ismerjék az alapvető építőanyagokat. Tudják, hogy a tervezés felelősségteljes munka.
1.2. Épületek és építmények környezeti kapcsolatai Követelmények, hatásmechanizmus elemzése.	A környezetalakítás, az állapotváltoztatás hatásainak, törvényszerűségeinek és felelősségének tudatosítása.	Alakuljon ki az igény a művi és természeti környezet harmonikus kapcsolatának alakítására.

2. *KÖZMŰVEK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
2.1.A víz útja, és körforgása. A közművek feladatai és rendszere A víz hasznosítása.	Az alkalmazott műszaki megoldások megértése. .	Ismerjék fel a víz szerepét. Tanulják meg, hogy a vízkészletekkel gazdálkodni kell.
2.2. Korszerű vízellátás, csatornázás A víz előállításának és felhasználásának útja.	A technikai rendszerek, műtárgyak gondos és szakszerű használata. Környezetünk harmóniájának és minőségének kímélése.	Ismerjék a vizek tulajdonságait, a vízellátó berendezéseket, az alkalmazott technológiák és a környezet kapcsolatát, kölcsönhatásait.
2.3. A háztartási hulladék kezelése korszerű módon A háztartási hulladék jellemzői és kezelésük.	Célszerű és tudatos magatartás kifejlesztése a hulladék szelektív gyűjtésében és kezelésében..	Legyen igényük arra, hogy a hulladékot környezetbarát módon kezeljék

3. *ENERGIAELLÁTÁS*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
3.1 Energiahordozók elemzése, csopotosítása *Energiaátalakítás* és -szállítás módjai	Energiaszükséglet és lehetőség közötti különbségek feltárása. Technikai problémák meghatározása megfigyelés alapján.	Ismerjenek energiaátadási módokat, az energiatakarékosság lehetőségeit.
3.2. Villamosenergia előállítása és hasznosítása. Hazánk villamosenergia-termelése.	Erőművek térbeli eloszlásának elemzése.	Ismerjék a hazai erőművek nyersanyagai.
3.3.Környezetbarát energiarendszer /szél, víz, nap, geotermikus,.../	. Tudatos környezetvédelem	Ismerjenek néhány korszerű energia előállítási módot.
3.4. A világítás fejlődése Technikatörténeti ismeretek	A korokra jellemző problémahelyzet felismerése, mai elvárások	Ismerjék a világítás régi és mai eszközeit.

4 *IRÁNYÍTÁSI FOLYAMATOK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
4.1.Irányítási problémák és feladatok A gépek irányítása.	Irányítási problémahelyzet felismerése és megfogalmazása	Értsék és alkalmazzák az irányítás fogalmi rendszerét.
4.2.Szabályozás és vezérlés A számítógépek szerepe.	Modellek megismerése, szabályok, működési elvek felismerése.	Képesek legyenek a számítógépen önállóan műveleteket végezni.

5. *MŰSZAKI KOMMUNIKÁCIÓ*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
5.1.Műszaki kommunikáció	Ismerjék fel a rajzok fontosságát.	Tudjanak műszaki rajzokat olvasni.

6. *INFORMÁCIÓTECHNIKA*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
6.1.Információtechnikai rendszerek környezetünkben Technikatörténeti ismeretek.. Logikai áramköri modellek. Korszerű informatikai rendszerek	. Tudatos alkotó-, kritikai, megfigyelő-, ítélő, kooperációs konfliktus-megoldási - készség és kommunikációs képességek fejlesztése	Nagy feltalálók és alkotásainak ismerete. Ismerjék a számítógépek alkalmazási területeit.

7. *A GÉPJÁRMŰ*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
7.1.A gépjármű üzeme A közlekedési nagyrendszer elemei.	A mesterséges környezet rendszerezése, elemzése. A gépjármű társadalmi-gazdasági-technikai fejlődésben játszott szerepének tudatosítása.	Érzékeljék a közlekedés helyét a nemzetgazdaságban.
72..A gépjármű és a környezet A berendezések funkciói. Gépjárművek környezeti hatásai.	.A berendezések funkcionális és működési megértése. A technológiák, tudatos alkalmazása a környezet kímélésében	Ismerjék a gépjárművek környezeti hatásait és azok mérséklési lehetőségeit Tájékozottság a gépkocsi biztonsági és kényelmi berendezéseiről.
7.3.Új irányzatok, korszerű berendezések a a gépjárműtechnikában Az energiaátalakítások gazdaságossága.	Új irányzatok és eljárások funkcionális, gazdasági és formai megfeleltetése, véleményalkotás, általánosítás.	Ismerjék az új fejlesztési irányokat.

8. *KÖZLEKEDÉS*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
8.1.Karbantartás. A kerékpár.	Balesetmegelőzés.	Ismerjék a karbantartás lényegét, főbb műveleteit.
8.2. Útitervek összeállítása Útitervek, költségtervek összeállítása.	Önállóságra nevelés a döntések meghozatalában	Alaposan ismerjék az útiterv készítés módszereit és segédleteit.
8.3. Térinformatika Tájékozódás térképek és táblák alapján.	Tervezés írásban és vizuálisan. Alkotó, elemző értékelés dokumentációk alkalmazásával.	Tudjanak tájékozódni a térinformatikai jelrendszerekben.

9. *A MODERN KONYHA*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
9.1. Csúcstechnika a konyhában Elektromos háztartási gépek csoportosítása.	Háztartási gépek tudatos, szakszerű és balesetmentes kezelése, jártasság kialakítása.	Legyenek fogékonyak az újra, ismerjék a korszerű gépek működését, balesetmentes használatát.
9.2. Hagyományos és reformkonyha Tápanyagok hatásai. Ételkészítési technológiák. Takarékosság a konyhában.	Az új irányzatok kritikus befogadása. A reformkonyhával kapcsolatos ismeretek fejlesztése, takarékosság.	Alkalmazzák az egészséges táplálkozás szabályait. ismerjék az egészségvédő diéták szerepét és várható hatásait.
*9.3.*Az étkezés és felszolgálás illemtana. Nemzetközi- és helyi szokások.	A konyhával, kapcsolatos pályák, foglalkozások jellemzése.	Ismerje a helyes étkezési szokásokat.

10. *KÖRNYEZETSZENNYEZÉS ÉS EGÉSZSÉGÜNK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
10.1. A környezet hatása egészségünkre	Tudatos életmód, környezetvédelem az élet minden területén.	Ismerje az aktív és passzív beavatkozási módok közötti különbséget.
10.2.Az egészség megőrzése. A betegségek elleni védekezések, megelőzés módjai.	Emberi szükségletek és lehetőségek. Egészséges életmód a lehetőségek figyelembe vételével.	Ismerjék a fertőzések és járványok jellemzőit, a védekezési módokat

11. *MUNKAHELYEK ÉS FOGLALKOZÁSOK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
11.1.A gazdasági élet szereplői A gazdaság szervezeti egységei.	A gazdaság alkotórészeinek megismerése.	Ismerjék a vállalkozási formák fajtáit és jellemzőit.
11.2.Termelés és fogyasztás A kettő kölcsönhatása..	Gazdasági szemlélet, termelés, takarékosság, hatékonyság	Ismerjék termelő és fogyasztó kötelességét és jogait.
11.3.pályaválasztási filmvetítés.	Ismeretszerzés.	-
11.4.Foglalkozások és hivatás. *Fizikai és szellemi munka.*	A szakmák közötti hasonlóság és különbözőség felismerése.	Az egyes foglalkozások pozitív és negatív oldalainak ismerete.
11.5.Vágyak és lehetőségek. *Pályaalkalmasság.*	Tudatos és tervszerű pályaválasztás. Egészségvédelem.	Apálya alkalmasság fogalma és fontosságának ismerete.

12. A MEGJELENÉS HIGIÉNIÁJA

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
12.1.Öltözködés. *A divat, az egészségvédelem és az ízlés összehangolása.*	Az egyén külső és belső összehangolt megjelenése.	Ismerjék az öltözködés szabályait.
12.2.Ruhaneműk tisztántartása Textíliák karbantartási módjai.	Tárgyak szakszerű gondos használata, szépségük átélése.	Ismerjék a ruházat ápolási, mosási, karbantartási műveleteit.
12.3.Kozmetikumok használata Testápolás szabályai.	Környezettudatos fogyasztói magatartás kialakítása. Önértékelés kifejlesztése.	Ismerje a kozmetikumok hatásait.
12.4. Nyakkendő kötési formák.	Nyakkendő kötés megtanulása.	Önálló nyakkendőkötés.

13. *KERTÉSZKEDŐKNEK*

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
13.1.Hajtatásos termesztés Gazdaságos működtetés.	A gyakorlati beállítódás kialakítása	Ismerjék a hajtatásos termesztés lényegét, módjait és lehetőségét.
13.2.Növények tápoldatos termesztése. A hidrokultúra.	Tájékozottság az új növénytermesztési eljárásokról.	Ismerje az új növénytermesztési eljárásokat.

14. ÖSSZEFOGLALÓ

Tananyag	Fejlesztési célok	A továbbhaladás feltételei
Környezetünk termelő és kiszolgáló rendszerei.	Tapasztalatok alapján pályaterv készítése.	Ismeretek, összefoglalása, rendszerezése, összefüggések felismerése.

Megjegyzés:

TESTNEVELÉS

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés és sportolás fő funkciója, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó:

- játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók mozgás-műveltségét,
- pótolja az esetleges elmaradásokat,
- koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására, sportolásra,
- elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét,
- fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességüket,
- járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásban,
- legyen a testnevelés követelményeinek mozgósító hatása mind az egészséges, mind az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő tanulók számára,
- a koordinációs képességek szenzitív időszakában történő fejlesztésével javítsuk a tanulók esélyegyenlőségét,
- állandó élményszerzési lehetőség nyújtása a játékokon, versenyeken keresztül,
- az értékes személyiségvonások megerősítése: önzetlenség, feladatvállalás, félelemérzés leküzdése (bátorság), állhatatosság és kitartás, együttműködési képesség, fair play, empátiakészség, mások megértése, őszinteség, nyitottság, igazmondás,

- a negatív személyiségvonások visszafogása: önzés, lustaság, bátortalanság a feladatok elodázása, irigység, szabályok megszegése, mások érdekeinek megsértése, hazudozás,

- az előbbiekkel összefüggésben, eredményképpen a jó egészségi szint, a betegségek-kel szembeni ellenálló-képesség, a helyes testtartás kialakítása.

Fejlesztési követelmények

Az egészséges testi fejlődés segítése

A tanulók életkorának megfelelően fejlődjön keringési, légzési és mozgatórendszerük. Rendszeresen végezzenek mozgástevékenységet. A foglalkozás hatására szilárduljon egészségük, váljanak ellenállóvá a megbetegedésekkel szemben.

Higiéniai ismeretek (I, TE, E, K, É, /é)

A test tulajdonságainak felfedezése és tudatos megismerése a mozgások során: csontok, izmok, ízületek.
A test képességeinek fejlesztése, épségének védelme: ügyesség, bátorság és óvatosság.
A tisztaság fontossága: tiszta test, tiszta öltözék, mosakodás, rendszeretet.
Az öltöző és a gyakorlótér rendje és tisztasága.

A mozgáskultúra fejlesztése

Tudjanak gyorsan, illetve kitartóan futni, igyekezzenek iramukat a távhoz és a terephez igazítani, futás közben akadályokat leküzdeni. Sajátítsanak el ugrás-, dobás- (hajítás-, lökés, vetés-) technikákat, ezzel is gazdagítva alapvető (generikus) készségkészletüket. Sajátítsanak el egyszerű, tornajellegű támasz- és függéshelyzeteket, legyenek képesek egyszerű hely- és helyzetváltoztatásokra támaszban és függésben. Jellemezze tevékenységüket kreativitás a legváltozatosabb feladathelyzetekben. Elemi szintű játékkészség birtokában szívesen vegyenek részt egyszerűsített sportjátékokban. Életkoruknak megfelelően fejlett izomzattal legyenek képesek uralni testtömegüket a különböző feladatmegoldások során. Legyenek képesek összerendezett mozgásokra. Ismerjék a játékok elemi szabályait. Értsék a feladatmegoldások elemi logikáját.

A mozgásigény fenntartásának követelményei

Élményként éljék meg az új feladatmegoldások elsajátítását, a játékot, versengést, sportolást. Alapozódjon meg az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igényük.

A NAT által megjelölt kiemelt fejlesztési területek, illetve kulcskompetenciák betű jelzései a tantervben:

KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- Énkép és önismeret ÉN)
- Hon- és népismeret H)
- Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra E)
- Környezeti nevelés K)
- Információs és kommunikációs kultúra I)
- Testi és lelki egészség TE)
- Tanulás T)
- Felkészülés a felnőtt lét szerepeire F)

Kulcskompetenciák:

- Kommunikációs k)
- Narratív n)
- Döntési d)
- Szabálykövető szk)
- Lényegkiemelő lk)
- Életvezetési é)
- Együttműködési egy)
- Problémamegoldó p)
- Kritikai k)
- Komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek i)

TESTNEVELÉS

1-4. évfolyam

ÓRATERV

ÉVFOLYAMOK

Összesített tematikus óraterv		1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Heti óraszám		2,5	2,5	2,5	2,5
Téma-körök	Atlétika (járások, futások, szökdelések, ugrások, dobások)	18	18	18	18
	Torna (támasz-, függés- és egyensúly gyakorlatok)	12	12	12	12
	Labdás gyakorlatok	18	18	18	18
	Küzdőfeladatok, játékok	18	18	18	18
	Téli foglalkozás	8	8	8	8
	Tánc	18	18	18	18
	Éves óraszám	**92**	**92**	**92**	**92**

TESTNEVELÉS

1-4. évfolyam

ÓRATERV a mindennapos testnevelés bevezetéséhez.

		ÉVFOLYAMOK			
Összesített tematikus óraterv		**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Heti óraszám		5	5	5	5
Téma-körök	Atlétika (járások, futások, szökdelések, ugrások, dobások)	45	45	45	45
	Torna (támasz-, függés- és egyensúly gyakorlatok)	28	28	28	28
	Labdás gyakorlatok	45	45	45	45
	Küzdőfeladatok, játékok	10	10	10	10
	Téli foglalkozás	10	10	10	10
	OM Felmérés	10	10	10	10
	Mozgásos játékok	37	37	37	37
	Éves óraszám	**185**	**185**	**185**	**185**

Testnevelés 1. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Rendgyakorlatok (T, I, TE, /egy, szk) Sorakozás: vonalban, oszlopban, tér és térköz. Egyenes, feszes állás. Alapállás, vigyázz- és pihenj állás. Testfordulatok helyben, ugrással. Köralakítás kézfogással. Menet megindítása és megállítása. Járás ütemtartással, tapssal, dobbantással Nyitódás-záródás.	**Sajátítsa el az alaki formaságokat, sorakozó, oszlop-vonalalakzat, vigyázz-, pihenjállást.** **Ismerjék meg az egyszerű szabad- és kéziszer gyakorlatokat.** Alakzatok felvétele és változtatása az utasításnak megfelelően.
Gimnasztika (T, TE, ÉN, /egy, szk) 1-4 ütemű, utánzással végrehajtható, változatos előkészítő gyakorlatok szer nélkül és kéziszerekkel (a pedagógus és egymás utánzásával). Legszokványosabb testhelyzeteket, kartartásokat és alapformákat tartalmazó szabad-, társas- és kéziszer-gyakorlatok (labdával, babzsákkal, ugrókötéllel, szalaggal stb.). Tartásjavító és a gerinc deformitásokat megelőző (korrigáló) gyakorlatok. Talpboltozatot erősítő testgyakorlatok. Játékos gimnasztikai gyakorlatok követő végrehajtással.	**A gimnasztikai feladatok teljesítése utánzással.**
Járások, futások (I, T, TE, ÉN, /egy, p, szk) Járás és futás kötetlenül és alakzatban (egyes oszlop), meghatározott útvonalon is (oda-vissza, körben, hullámvonalban stb.) rövid és nyújtott lépésekkel. Rövid távú gyors futás saját tempóban. Futások irányváltoztatással. Tartós futás 4-8 percig pihenő nélkül, illetve kisebb séták beiktatásával. Futás akadályok leküzdésével. Gyorsindulás különféle testhelyzetekből. Futómozgást tartalmazó feladatok (játékok) végzése.	**Az alapvető mozgáskészségek** (járás, futás, ugrás, dobás, kúszás, mászás stb.) **elfogadható végrehajtása.** **Tudjanak járásgyakorlatokat végezni.** **Tudjanak egyenletes iramban** 3-4 percig **futni, fogó- és futójátékban részt venni.**

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Szökdelések, ugrások (ÉN, I, T, TE, /egy, p, szk) Szökdelések páros és egy lábon helyben, haladással meghatározott távolságig. Ugrókötél áthajtási kísérletek. Távolugrások helyből, páros lábról, felugrások, elugrások, egy- és páros lábról akadályok fölött.	Tudják a testnevelés órán tanított kidolgozott mozgásformákat és gyakorlatokat önállóan bemutatni, fel- leugrani, egy és páros lábról, egyensúlyvesztés nélkül, rugalmasan talajra érkezni.
Dobások és hajítások (I, T, TE, ÉN, /p, szk) Dobások különböző méretű és súlyú szerekkel távolba és célba (különböző testhelyzetekből). (Babzsák feldobása, elkapása helyben, járás közben.) Hajítási kísérletek távolba és célba.	Tudja végrehajtani az egy és kétkezes dobásokat. Tudjanak célba dobni. **Ismerjék az alapvető biztonsági rendszabályokat és tartsák be.**
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok (TE, T, ÉN, /egy, szk) Csúszás, átbújás, kúszás, átmászás. Guruló átfordulások. Tarkóállás. Játékos függésgyakorlatok bordásfalon. Egyensúlyozó járás vonalon, padon.	A gyakorlatokhoz használt szerek, eszközök nevének ismerete. Szakkifejezések megértése, pl. kúszás, mászás.
Labdagyakorlatok (I, TE, ÉN, /egy, p, szk) Labdás ügyesség fejlesztése. Labda fogása, gurítása, terelgetése kézzel, gurítás társhoz oda-vissza. Labdaadogatás, feldobott labda elfogása. Labdapattogtatás.	**Tudjon labdát elkapni és megfogni.**
Küzdő feladatok és játékok (I, T, TE, ÉN, /egy, p, szk) Futó, fogó-, labdajátékok. Egyéni sor- és váltóversenyek. Küzdő játékok: állásban húzások – tolások párokban, társ áttolása, kakasviadal.	**Vegyenek részt** aktívan a **játékokban**, alakuljon ki bennük a játékszerepekkel való azonosulás képessége. Biztonságos mozgás a páros gyakorlatok végzésében.
Szabadidős sporttevékenységek 8TE, ÉN, F, /é, szk) **(Téli foglalkozás)** Csúszkálás, hógolyózás, hóember építése, séták, szánkózás, célbadobás hógolyóval. Néhány egyszerű, az évszaknak megfelelő és a szabadban végezhető játékok.	Végezzenek rendszeres mozgásos tevékenységet a szabadban.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Tánc (ÉN, F, I, T, TE, /egy) Gyermekdalok, gyermekjátékok dalainak, ünnepek dalainak tanulása. Körjátékok zenére. Egyenletes lüktetés dalokban, mondókákban. Motívumfűzésének tanulása, játékfűzés tanulása, a bennük lévő táncos motívumok megismerése. A motívumfűzések és játékfűzések térformáinak biztos előadása társaival. Énekes, mozgásos népi gyermekjátékok tanulása.	**10-15 dal éneklése és játéka.** **Tudja egyenletes mérővel kísérni az énekelt dalokat.** Legyen képes saját énekére a dal ritmusában lépni. Tudjon zenére, énekre ritmikus mozgást végezni. Tudja a tanuló a tanult táncmotívumokat, játékokat. **Tudjon társaival félkört, kört, sort alakítani.** **Tanítói vezetéssel, irányítással tudja a tanult játékot társaival együtt eljátszani.**

Testnevelés 2. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Rendgyakorlatok (I, T, TE, /egy, szk) Sorakozás: vonalban, oszlopban, tér és térköz. Egyenes, feszes állás. Alapállás, vigyázz- és pihenj állás. Köszönés, jelentés, megállás, helyben járás. Testfordulatok helyben, ugrással. Köralakítás kézfogással. Menet megindítása és megállítása. Vonulások ütemtartással helyben, továbbhaladással (tapssal, dobbantással). Járás ütemtartással, tapssal, dobbantással Nyitódás-záródás.	**Sajátítsák el az alaki mozgások könnyített formájú végrehajtását.** **Ismerjék meg a gimnasztikai formájú szabad- és kézi szergyakorlatokat.**
Gimnasztika (T, TE, ÉN, /egy, szk) 1-4 ütemű, utánzással végrehajtható, változatos előkészítő gyakorlatok szer nélkül és kézi szerekkel (a pedagógus és egy-más utánzásával). Legszokványosabb testhelyzeteket, kartartásokat és alapformákat tartalmazó szabad-, társas- és kéziszer-gyakorlatok (labdával, babzsákkal, ugrókötéllel, szalaggal stb.). Játékos gimnasztikai gyakorlatok követő végrehajtással. Testhelyzetek. Kartartások. Kargyakorlatok. Törzsgyakorlatok. Has-, hátgyakorlatok. Lábgyakorlatok. Tartásjavító és a gerinc deformitásokat megelőző (korrigáló) gyakorlatok. Talpboltozatot erősítő testgyakorlatok.	Alakzatok felvétele és változtatása az utasításnak megfelelően. **A gimnasztikai feladatok teljesítése utánzással.**
Járások, futások (I, T, TE, ÉN, /egy, p, szk) Kötetlen tartós furás; futás akadálypályán. Tartós futás 4-8 percig pihenő nélkül, illetve kisebb séták beiktatásával. Gyorsfutás, futás irány- és iramváltoztatással, tárgykerüléssel, akadályok között. Gyors indulás különféle testhelyzetekből. Futómozgást tartalmazó feladatok (játékok) végzése.	**Tudjon egyenletes iramban futni.** Használt szerek nevének ismerete. Szakkifejezések megértése. **Az alapvető mozgáskészségek (járás, futás, ugrás, dobás, kúszás, mászás stb.) elfogadható végrehajtása.**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Szökdelések, ugrások (ÉN, I, T, TE, /egy, p, szk) Szökdelések páros és egy lábon, egyenes vonalban és tárgykerüléssel, oldalazva, szerek fölött. Szökdelések kötélhajtással. Sorozatugrások, fel- és leugrások, célba ugrások, távolugrás, ugrás talajszőnyegre, átugrások. Szökdelések és ugrások megfelelő ritmusban.	Tudja a futásból ugrásba történő átmenetet végrehajtani.
Dobások és hajítások (I, T, TE, ÉN, /p, szk) Dobás távolba és célba: - különböző testhelyzetből, - különböző szerekkel. Célba dobás vízszintes és függőleges célba. Dobás mozgó célra. Dobás járásból, futásból célba és távolba. Kislabdahajítás helyből, kidobóállásból	Ismerje az egykezes dobás hajító mozdulatát.
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok (I, TE, T, ÉN, /egy, szk) Játékos kúszásgyakorlatok. Gurulóátfordulás előre guggoló támaszból, terpeszállásból zsugor- és terpeszülésbe. Gurulóátfordulás hátra, enyhén lejtős felületen. Tarkóállás feladatokkal. Felguggolás zsámolyra. Felugrások és leugrások kéztámasszal különböző szerekre (pad, zsámoly, egyrészes szekrény). Egyensúlyozó járás vonalon és padon, pad merevítő gerendáján előre, hátra és oldalra. Játékos függőgyakorlatok, bordásfalgyakorlatok. Kötélmászási kísérletek.	Szakkifejezések megértése. Testnevelés órákon tanított támasz-, egyensúlygyakorlatok segítséggel történő bemutatása.
Labdagyakorlatok (I, TE, T, ÉN, /egy, p, szk) Labdás ügyességfejlesztés: álló labda megfogása, felemelése, visszahelyezése. Labdagörgetés egy és két kézzel helyben, a lábak körül és továbbhaladással. Gurítás a társhoz oda-vissza terpeszülésben; feldobott labda elfogása; eldobott labda elfogása.	**Tudjon labdát gurítani, feldobni, elkapni és a legegyszerűbb módon átadni.**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Különböző méretű labdák gurítása, fogása, feldobása, elkapása. Különböző irányból érkező labda elkapása. Labdavezetés különböző testhelyzetekben. Átadások különböző dobásformákkal: kétkezes alsó, kétkezes felső, egykezes felső, mellső kétkezes átadások.	
Küzdő feladatok és játékok (T, I, ÉN, TE, F, /egy, p, szk) Futó, fogó és labdajátékok. Egyéni sor- és váltóversenyek. Küzdőjátékok: állásban húzások-tolások, párokban társ áttolása, leülések, felállások párokban.	Figyelem összpontosítás játékban
Szabadidős sporttevékenységek (TE, ÉN, F, /é, szk) **(téli foglalkozás)** Csúszkálás, hógolyózás, célba dobó verseny hógolyóval, hóember építése, séták, szánkózás.	Váljék szokássá az évszaknak megfelelő mozgás (játék) űzése a szabadban.
Tánc (ÉN, F, I, T, TE, /egy) Magyar népi gyermekjátékok, népdalok tanulása. Fél- negyed megkülönböztetése, jelölése mozgással. Motívumfűzések, játékfűzés tanulása. A tanult táncok térformáinak biztos ismerete. Énekes, mozgásos népi gyermekjátékok tanulása.	**Tudjon 10-15 dalt közösen előadni társaival.** A fél és negyed közti különbség felismerése, megkülönböztetése a mozgásban. Tudja a tanult motívumokat **(felét)**, játékfűzéseket. **Félkör, kör, oszlop, sor, szórt alakzat kialakítása társaival.** **Társaival tudja a tanult játékokat előadni.**

Testnevelés 3. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Rendgyakorlatok (I, T, TE, /egy, szk) Sorakozás: vonalban, oszlopban, tér és térköz. Kétsoros vonal, kettes oszlop alakítása. Alapállás, vigyázz- és pihenj állás. Köszönés, jelentés, megállás, helyben járás. Testfordulatok helyben, ugrással. Köralakítás kézfogással. Menet megindítása és megállítása. Vonulások ütemtartással helyben, továbbhaladással (tapssal, dobbantással). Nyitódás-záródás tér- és távköz felvétele.	**Vezényszavak ismerete.**
Gimnasztika (I, T, TE, ÉN, /egy, szk) Statikus- és dinamikus alapformájú szabadgyakorlatok. 1-8 ütemű, utánzással végrehajtható előkészítő gyakorlatok szer nélkül és szerekkel (pad, bordásfal, zsámoly). Önállóan, társutánzással, valamint szaknyelvi utasításra végzett szabadgyakorlatok, valamint szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Legszokványosabb testhelyzeteket, kartartásokat és alapformákat tartalmazó szabad-, társas- és kéziszer-gyakorlatok (labdával, babzsákkal, ugrókötéllel, szalaggal stb.). Rövidebb gyakorlatsorok, statikus egyensúlyviszonyok gyakoroltatása. Tartásjavító és a gerinc deformitásokat megelőző (korrigáló), talpboltozatot erősítő gyakorlatok. Pad, bordásfal, labdagyakorlatok. Ugrókötél-gyakorlatok. Az alapvető gimnasztikai alapformák pontos végrehajtása.	A rendgyakorlatok végrehajtása. **Az alapvető gimnasztikai alapformák követése.**
Járások, futások (T, TE, I, ÉN, /egy, p, szk) Járások ütemtartással és lépéshossz-szabályzással. Tartós futás 8-10 percen keresztül. Futás játékos formában, iram- és irányváltoztatással.	**Elfogadható mozgásminta reprodukálása** a rajtolás, futás, ugrás és dobás végrehajtás során. **Tudjon egyenletes iramban futni.** Kitartó futás 5-6 percig. Gyorsfutás 30 méteren.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Gyorsfutás (vágtafutás), szlalomfutás, fokozó futás. Gyorsfutás 20-30 m-en versenyszerűen. Rajtversenyek, indulások különböző testhelyzetekből, rajtolás jelre, állórajt.	
Szökdelések, ugrások (I, T, TE, ÉN, /egy, szk) Szökdelések egy, váltott és páros lábon előre, hátra és oldalra meghatározott távolságig. Szökdelések helyben és továbbhaladással taps ritmusát követve. Távolugrás helyből és nekifutással, elugró sávból. Magasugrási kísérletek helyből és nekifutással. Sorozatugrások (hármas, négyes, ötös). Felugrás függésbe (bordásfal, gyűrű), leugrás a szerről. Zsugorkanyar. Felugrások helyből és nekifutásból emelkedő szerekre (rézsútos pad), leugrások szőnyegre. Ugróiskola kötéláthajtással párokban, majd közös kötéllel. Kötéláthajtás egy, váltott és páros lábon szökdeléssel, meghatározott ideig. Kötélhajtás futás közben.	Ugrás távolba ugrósávból.
Dobások és hajítások (I, TE, T, ÉN, /egy, szk) Dobások különböző szerekkel egy és két kézzel, távolba és célba, mozgásból. Dobások távolba és célba, különböző körméretű, és különböző tömegű labdával, a céltávolság növelésével. Dobások két kézzel előre és hátra, a fej fölött és a lábak között. Ütések labdával szabadon felfelé. Kislabdahajítás helyből kidobóállásból, néhány lépés nekifutással távolba.	A kislabdahajítás helyes végrehajtása helyből.
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok (ÉN, I, T, TE, /egy, szk) Csúszás-, kúszás gyakorlatok. Gurulóátfordulások előre és hátra guggoló támaszból, terpeszállásból. Sorozat gurulóátfordulások előre. Felguggolás zsámolyra, egy részes szekrényre. Zsugorfejállás és kézállási kísérletek. Mászási kísérletek kötélen, húzódzkodások. Egyensúlygyakorlatok különböző testhelyzetek változtatásával. Vándormászási kísérletek (testhelyzet-váltással).	**Megfelelő kísérletek a kúszás, mászás, támasz és függés feladatainak teljesítésére.** Gurulóátfordulások előre, hátra. Tarkóállás. Zsugorfejállás.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Labdagyakorlatok (ÉN, I, T, TE, /egy, szk) Labdavezetés váltott kézzel, különböző testhelyzetekben és tovahaladással, egy lábon, szökdeléssel, szlalomozva. Labda gurítása, vezetése helyben, mozgás közben feladatokkal. Átadások különböző dobásformákkal: kétkezes alsó, kétkezes felső, egykezes felső, mellső kétkezes, pattintott átadások. Dobások, hajítások távolba, célba. Labdavezetés lábbal, cselezés. Ütési kísérletek, guruló labda terelgetése és labdatáncoltatás. Lökési kísérletek tömött labdával melltől indulva két kézzel, guggolásból indítva, válltól indítva egy kézzel.	**Tudjon labdát gurítani, feldobni, elkapni és a legegyszerűbb módon átadni.** Folyamatos labdavezetés, pontos átadás, biztonságos labdaátvétel.
Küzdő feladatok és játékok (T, TE, I, ÉN, F, /egy, p, szk) Futó, fogó és labdajátékok. Egyéni sor- és váltóversenyek. Küzdőjátékok. Szabály-, feladat-, és teljesítmény játékok. Sportszerű test-test elleni küzdelem.	Örömmel **vegyen részt a testnevelési játékokban.** A test-test elleni küzdelem elfogadása. Játékban az önzetlenség és az együttműködési készség kialakítása.
Szabadidős sporttevékenységek (TE, ÉN, F, /é) **(Téli foglalkozás)** Csúszkálás, hógolyózás, célbedobó verseny hógolyóval, hóember építése, séták, szánkózás.	Váljék szokássá az évszaknak megfelelő mozgás (játék) űzése a szabadban.
Tánc (ÉN, F, I, T, TE, /egy) Gyermekjátékok, népdalok tanulása. A fél, a negyed és szüneteinek megkülönböztetése, jelölése mozgással. Motívumfűzések tanulása. A táncok térformáinak biztos ismerete. Énekes, mozgásos népi gyermekjátékok tanulása.	**Tudjon 10-15 dalt társaival előadni.** A fél, a negyed és szüneteinek mozgásos megjelenítése az adott táncokban. Tudja a tanult motívumfűzéseket **(felét)** előadni. **A félkör, kör, sor, oszlop, szórt,** csillag **alakzat biztos kialakítása társaival.** **Tudja társaival a tanult játékokat előadni.**

Testnevelés 4. évfolyam

A továbbhaladás feltételénél a „minimum minimuma" vastagon szedett.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Rendgyakorlatok (T, I, TE, /egy, szk) Sorakozás kétsoros vonalban, kettes oszlopban. Vigyázz és pihenj állás. Testfordulatok helyben, ugrással. Vonulások, fejlődések, szakadozások egyes-, kettes-, hármas-, négyes oszlopba és oszlopból. Nyitódások-záródások. Köralakítás kézfogással. Vonulások ütemtartással helyben, továbbhaladással (tapssal, dobbantással).	Az óraszervezés szempontjából fontos **rendgyakorlatok fegyelmezett végrehajtása.**
Gimnasztika (I, T, TE, ÉN, /egy, szk) Általános hatású, valamint erőt fejlesztő, nyújtó és izületet lazító (váll, csípő) 1-8 ütemű gimnasztikai jellegű szabad- és kézi szergyakorlatok (pad, bordásfal, zsámoly). Önállóan, társutánzással, valamint szaknyelvi utasításra végzett szabadgyakorlatok, valamint szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Legszokványosabb testhelyzeteket, kartartásokat és alapformákat tartalmazó szabad-, társas- és kéziszer-gyakorlatok (labdával, babzsákkal, ugrókötéllel, szalaggal stb.). Összetett törzsgyakorlatok. Tartásjavító és a gerinc deformitásokat megelőző (korrigáló), talpboltozatot erősítő gyakorlatok.	**Részvétel a közös gimnasztikában.**
Járások, futások (I, TE, ÉN, /egy, p, szk) Járás előre, hátra keresztlépéssel, mélytérdhajtásban, járás ütemtartással. Futás összetett feladatokkal, iram- és irányváltoztatással. Futás akadályokon át, padra, zsámolyra fel- és lelépéssel. Felfutás lépcsőn, lejtőn és vissza. Átfutás hajtott kötélen. Futás, guggoló rajttal, rajtok, rajtversenyek. Rövid távú vágtafutások. Gyors futások irányváltoztatással. Hosszú távú futások saját tempóban 10-12 percig.	Járás közben pontosan, fegyelmezetten hajtsák végre a különféle feladatokat. **Tudjanak egyenletes iramban** 6-7 percig **futni.** Rövidtávon /30-60 m/ törekedjen a maximális futósebesség elérésére. **A futás, az ugrás és a dobás feladatok elfogadható végrehajtása.**

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Szökdelések, ugrások (ÉN, I, T, TE, /egy, p, szk) Szökdelő iskolák, sorozatugrások páros és egy lábon. Ugrókötél áthajtás helyben és futás közben. Futás közben felugrás, ugrógyakorlatok akadályok között. Felugrások helyből és nekifutásból emelkedő szerekre (rézsutos pad), leugrások szőnyegre. Zsugorkanyar. Távolugrás nekifutással ugrósávból. Magasugrási kísérletek helyből, nekifutással. **Dobások és hajítások (ÉN, I, T, TE, /egy, szk)** Dobások különböző nagyságú és különböző nehézségű szerekkel, távolba, célba, helyből, mozgással. Célba dobás elvárható biztonsággal. Kislabdahajítás helyből kidobóállásból, kilépésből és befordulással. Ütések lufival és könnyű labdával szabadon, felfelé. **Támasz-, függő- és egyensúlygyakorlatok (ÉN, I, T, TE, /egy, szk)** Gurulóátfordulások különböző kiinduló és befejező helyzettel. Zsugorfejálllás, fejállási kísérletek. Bordásfalnál hátsó guggoló támaszból járás a lábakkal kézállás felé és vissza. Cigánykerék kísérletek egyenes vonalon. Felugrások és leugrások kéztámasszal különböző szerekre (pad, zsámoly, egyrészes szekrény). Összefüggő talajgyakorlat végrehajtása. Bordásfalon végzett feladatok. Kötélmászás. Testtömegük megtartása támaszban és függésben, fogás, függeszkedés. Járás, futás különböző szereken. Egyensúlyozás állásban, leülés- felállásban, változatos szereken, kézben, fejen tartott tárgyakkal.	**Megfelelő kísérletek a kúszás, mászás, támasz és függés feladatainak teljesítésére.** Gurulóátfordulások előre, hátra. Tarkóállás. Zsugorfejállás. Mászás kötélen 2-3 fogással.

Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Labdagyakorlatok (ÉN, I, T, TE, /egy, szk) Labdás ügyességi feladatok helyben, mozgás közben. Terelgetés iram-, irányváltással, gurítás kézzel, lábbal, feldobás, elkapás, ütögetés, pörgetés, érkező labdák elfogása, elkapása. Labdavezetés feladatokkal (mindkét kézzel kis területen, társhoz igazodva). Átadások különböző dobásformákkal: kétkezes alsó, kétkezes felső, egykezes felső, mellső kétkezes, pattintott átadások. Hajítások, dobások, rúgások helyből, nekifutással távolba, társnak célba.	**Ismerjék és alkalmazzák a labda birtokbavételének és továbbításának legegyszerűbb változatait.**
Küzdő feladatok és játékok (T, TE, ÉN, I, F, /egy, p, szk) Futó, fogó és labdajátékok. Egyéni sor- és váltóversenyek. Küzdőjátékok. Szabály-, feladat-, és teljesítmény játékok. Sportszerű test-test elleni küzdelem. Szabadulás, csuklón fogásból. Kötélhúzás. Játék sikerélményt biztosító szinten. A siker és a kudarc sportszerű elviselése a küzdőfeladatokban és a játékokban.	**Részvétel a testnevelési és sportjátékokban.**
Szabadidős sporttevékenységek (TE, ÉN, F, /é) **(Téli foglalkozás)** Csúszkálás, hógolyózás, célba dobó verseny hógolyóval, hóember építése, séták, szánkózás.	Váljék szokássá az évszaknak megfelelő mozgás (játék) űzése a szabadban.
Tánc (ÉN, I, F, TE, T, /egy) Gyermekjátékok, népdalok tanulása. A fél, a negyed és szüneteinek megkülönböztetése, jelölése mozgással. Motívumfűzések tanulása. A táncok térformáinak biztos ismerete. Énekes, mozgásos népi gyermekjátékok tanulása.	Tudja a tanult motívumokat **(felét)**, játékokat.

TESTNEVELÉS
ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

1-4. évfolyam

- A tanulók értékelésének az alapja, az önmagukhoz viszonyított fejlődés.

- Az értékelésnél figyelembe kell venni a mozgáskészségek és a testi képességek egyéni fejlődését, valamint az értelmi és érzelmi személyiségjegyek változását.

- Ellenőrző gyakorlatokat és teljesítmény próbákat tűzzünk ki, tájékoztatva a tanulót a követelményről és az értékelési módokról.

- A teljesítmények az adott sportág mozgásanyag elsajátításának a végén mérhetők, és a különböző versengések alkalmával rangsoroljuk.

- A fejlődést a korábbi saját teljesítményeikhez kell viszonyítani.
  Célszerű tanóránként 2-3 tanuló munkáját megkülönböztetett figyelemmel kísérni, értékelni.

- Elsődlegesen a pozitív megerősítést és a fejlesztő értékelés módjait alkalmazzuk.

Minősítés

- A testnevelés tantárgy osztályzatainál azonos mértékben kell figyelembe venni a helyes technikai végrehajtást, a teljesítményt, a teljesítményben bekövetkezett fejlődést és a tanulói hozzáállást, aktivitást.

Az értékelés módjai:

- 1. osztályban negyedévenként és félévkor a tájékoztató füzetben, év végén a bizonyítványban, 2. osztályban az első negyedévben és félévkor a tájékoztató füzetben szöveges értékeléssel értékeljük a tanuló teljesítményét.

- 2. osztály második félévétől év végén a bizonyítványban, 3-4. osztályban félévkor és év végén 1-5-ig terjedő osztályzat skálán érdemjeggyel értékeljük a tanuló teljesítményét.

TESTNEVELÉS
ALKALMAZOTT ESZKÖZÖK, LÉTESÍTMÉNYEK

1-4. évfolyam

- A ***központi iskolában,*** a tantervben leírt tartalmak teljesítéséhez a minimális mennyiségű eszközök rendelkezésre állnak. A testnevelés órákat tornatermekben, tánctermekben, megfelelő körülmények között lehet megtartani.

- A ***külső iskolában,*** sajnos korlátozottak a lehetőségeink. Tornatermek és – szerek hiányában, az időjárási körülményeket figyelembe véve az órák többsége az udvarra koncentrálódik. A téli időszakban (a téli foglalkozásokat kivéve) a pedagógus kreativitására bízva a tantermekben is jól szervezett, ötletes, játékos, balesetmentes gyakorlatokkal fejleszthetjük tanulóinkat.

TESTNEVELÉS
5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés és sportolás fő funkciója, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó:

- játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók mozgásműveltségét,
- pótolja az esetleges elmaradásokat,
- koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására, sportolásra.,
- elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét,
- fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességüket,
- járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásában,
- legyen a testnevelés követelményeinek mozgósító hatása mind az egészséges, mind az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő tanulók számára,
- koordinációs képességének szenzitív időszakában történő fejlesztésével javítsuk a tanulók esélyegyenlőségét.

Az iskolai testnevelés céljait a tanórán kívüli sportfoglalkozásokkal együtt képes teljesíteni.

TESTNEVELÉS
5-8. évfolyam

ÓRATERV

Összesített tematikus óraterv		**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám		2,5	2,5	2,5	2,5
Téma-körök	Rendgyakorlatok, gimnasztika	10	10	7	7
	Atlétika	25	25	26	26
	Torna	20	20	15	15
	Sportjáték	28	28	35	35
	Önvédelem, küzdősport	4	4	4	4
	Szabadban űzhető sportok	6	6	6	6
Egyéb felhasználható órakeret	Atlétika: év eleji év végi ismétlések, témazáró felmérések: - perces futások - 60 m-es vágtafutás - 400-600 m-es síkfutás - kislabdahajítás - távolugrás - magasugrás Torna: 5-8 elemű összefüggő talajgyakorlat Sportjáték: Adott sportjáték alapeleme-inek készségszintű elsajátítása				
	Évi óraszám	**93**	**93**	**93**	**93**

TESTNEVELÉS
5-8. évfolyam

ÓRATERV a mindennapos testnevelés bevezetéséhez.

Összesített tematikus óraterv		**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Heti óraszám		5	5	5	5
Téma-körök	Rendgyakorlatok, gimnasztika, tartásjavító gyakorlatok	14	14	14	14
	Atlétika	34	34	34	34
	Torna	25	25	25	25
	Sportjáték	48	48	48	48
	Önvédelem, küzdősport	5	5	5	5
	Szabadban űzhető sportok	12	12	12	12
	Tánc	37	37	37	37
	OM felmérés	10	10	10	10
	Évi óraszám	**185**	**185**	**185**	**185**

TESTNEVELÉS 5. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Rendgyakorlatok (I, T, TE, ÉN) Rendgyakorlatok - sorakozzanak egyes és kettes oszlopban, vonalban, hármas, négyes oszlopban - megindulás, megállás, menet lépéstartással, vonulások zárt rendben - igazodás, takarás - jelentésadás - testfordulatok állóhelyben, mozgásban - alapállás, vigyáz-, pihenjállás - nyitódás és záródás, fejlődés Előkészítés, alapozás és prevenció - gimnasztika - tartásjavító, törzserősítő és légzési gyakorlatok, tapasztalatot fejlesztő gyakorlatok - játékos előkészítő feladatmegoldások *A rendgyakorlatoknál a kijelölt hely késlekedés nélküli megtalálása, az együttes mozgások vezényszavakhoz igazodó, pontos végrehajtása.* *Bemelegítésre és a testtartási rendellenességek megelőzésére is alkalmas gimnasztikai gyakorlatok ismerete és a pedagógus utasításainak megfelelő végzése.* *2-4-8 ütemű szabad- és kéziszer, egyszerű szergyakorlatok (pad, zsámoly, bordásfal) gyakorlatok.*	Értsék a rendgyakorlatok végzésének jelentőségét. Ismerjék az alapvető vezényszavakat. Ismerjék meg a gimnasztikai alapformákat. Tudjanak bemutatni öt-hat gimnasztikai gyakorlatot.
2. Atlétika (ÉN, I, T, TE, F, I) - speciálisan előkészítő, cél, és rávezető gyakorlatok (futó, ugró, dobóiskola) Futások - rajtok (indulások jelre különböző kiinduló helyzetekből megkötés nélkül, állórajt) - vágtafutások, iramfutások - tartósfutások - futás feladatokkal, rajtversenyek Szökdelések és ugrások - előkészítő, cél-, és rávezető gyakorlatok - helyből távolugrás - távolugrás (guggolótechnika) ugrósávból - magasugrás megkötés nélkül és átlépő technikával	Ismerjék az atlétikában használatos alapvető szakkifejezéseket. A helyes futótechnika elsajátítása 8-10 percig egyéni képességeknek megfelelő szinten. Helyből távolugrás 120 cm. Sajátítsák el a magas- és távolugrás alapvető fázisainak, a nekifutásnak és az ugrásnak a lényeges elemeit.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
- szökdelés egy, váltott és páros lábon Dobások - előkészítő-, cél- és rávezető gyakorlatok - hajítások, lökések, vetések egy és két kézzel, helyből és nekifutásból - célba dobások - testnevelési játékok futással, szökdeléssel és dobással kombinálva *Gyorsfutások versenyszerűen. Kötetlen tartós futás 8-10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten. Az ugrások legfontosabb mozzanatainak (fázisainak) – elugrás, légmunka, talajra érkezés – ismerete, a felugrás hangsúlyosabbá tétele. A hajítás legjellegzetesebb mozdulatának, az ívképzésnek az elsajátítása.*	Kislabdahajítás: ívképzés elsajátítása. Kislabdahajítás lendületből 14-15 m (leány, fiú). Medicindobás fej fölött hátra 2 kg-os labdával, 4-4,5 m (leány, fiú)
3. Torna (ÉN, I, T, TE) Támaszhelyzetek és gyakorlatok. Függéshelyzetek és függésgyakorlatok. Mellső támaszhelyzet magas padon, gerendán és/vagy KTK-n (kiegészítő tornakészlet) Támlázás oldalirányban. Guruló átfordulások (előre és hátra különböző kiinduló helyzetekből) Kézen átfordulás oldalra. Állások támaszhelyzetekben (tarkón, fejen, segítséggel bordásfalnál kézen.) Egyszerű támaszugrások („gyertya" ugrás, függőleges repülés, „huszár" ugrás, zsugorkanyarlati átugrás). Kötél- és rúdmászás, mászóverseny. Gyűrűn (esetleg két kötélen) lendületek előre, hátra. Bordásfalon lendületek oldalra. A felsorolt függőszereken nyújtott és hajlított függésben térd- és sarokemelések. Kúszás, mászás, egyensúly gyakorlatok. Gerendán, vízszintes és ferde padon talajra rajzolt vonalon járások előre, hátra, oldalra, haladások térdelő, négykézláb támaszban, hason- és hanyattfekvésben. Aerobic (csak lányoknak) Alapjárás, összefüggő talajgyakorlat. Karemelések és lendítések. Lábemelések és lendítések. Érintő járás. *A tanult talajgyakorlat-elemek, illetve azok kapcsolatának biztonságos végrehajtása; a saját testtömeg feletti uralom a támasz-, és függésgyakorlatokban.* *Támaszugrásoknál a nekifutás és a támaszvétel zökkenőmentes összekapcsolása.*	Ismerjék a tornában használatos alapvető szakkifejezéseket. Mozgásukat jellemezze a szép tartás, biztos egyensúlyi helyzet. A támaszugrások nekifutása legyen lendületes, az elugrás erőteljes, a kéztámasz biztos. Tegyen egy-két fogásnyi kísérletet mászásban. Alakuljon ki biztonságérzete függéshelyzetben.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
4. Sportjátékok (F, ÉN, I, T, TE) Kézilabda - speciálisan előkészítő gyakorlatok alapállás, alapmozgás, indulás, megállás - a labda fogása, különböző magasságból érkező labda elfogása - egykezes felső átadás, labda átvétele helyben, majd tovahaladással - labdavezetés - kapuralövés - szabályismeret - játék Kosárlabda - speciálisan előkészítő gyakorlatok - alapállás, sarkazás, indulás, megállás labda nélkül és labdával - a labda fogása - kétkezes mellső átadás - labdavezetés állásban, járás és futás közben - kosárradobás helyből, fektetett dobás - labda nélküli játékos helyezkedések - szabályok ismerete - játék Labdarúgás - labdavezetés lábbal - labdaátadás, átvétel - mozgások labda nélkül - átadások mozgás közben - belsővel, belső csüddel való rúgások - alapvető szabályismeret - kispályás foci *A labdatovábbítás- és birtoklásának növelése, labdaátvételre helyezkedés üres helyre futással. Aktív bekapcsolódás a választott sportjátékba. Sportszerű test-, test elleni küzdelem.*	Sajátítsák el a sportjátékok alaptechnikái közül a következő elemeket: - labdavezetés haladással - labdaátvétel- átadás - labda célba juttatása - támadó- védőszerep felismerése. Legyen képes aktívan részt venni sportjátékban. Rendszeresen végezzen sport jellegű mozgástevékenységet a szabadban. Edződjön a mostoha időjáráshoz.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
5. Szabadidős sporttevékenységek A foglalkozások jellegüknél fogva szabadon választhatóak. A helyi lehetőségek, az időjárástól függően téli sportok, mozgások tevékenységek, szánkózás, hócsaták, korcsolyázás, síelés. Kerékpártúrák. *A szabadban végzett mozgásos tevékenységek (játékok) végzése.* **6. Önvédelmi sportok, küzdőjátékok (ÉN, F, I, T, TE)** - húzások, tolások párokban (Húzd át a határon! Told át a határon! Kéz, lábvívás) - csoportban (kötélhúzás-, Ki a legény a csárdában?) - mögékerülések – kiemelési kísérletek - gurulóesés előre, hátra, vetődések minden formája - kisebb küzdő jellegű versengések **7. A test – higiéniai ismeretek növelése és alkalmazása, ellenőrzötten. (ÉN, F, I, K, T, TE)**	A test-, test elleni küzdelem vállalása.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Rendgyakorlatok Táv- és térköz felvételének pontos végrehajtása. - nyitódás, záródás - kör és egyéb alakzatok felvétele - a menet megindítása, megállítása Előkészítés és prevenció - szabad, vagy szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok - tartásjavító, törzserősítő és légzési gyakorlatok, egyszerű relaxációs eljárások *A rendgyakorlatoknál az alakzatok változtatásának biztonságos végrehajtása, közlekedés zárt alakzatban. A gyakorlási rend betartása, egyszerűbb szervezési feladatok vállalása.* *Gimnasztikai gyakorlatok, valamint a sokoldalú előkészítő feladatok egyéni és együttes végzése, azok szakkifejezésének ismerete.*	Értse a rendgyakorlatok végzésének jelentőségét. Tudja követni a vezényszavakat. Ismerje a gimnasztika legalapvetőbb szakkifejezéseit, vezényszavait.
2. Atlétika (ÉN, F, I, T, TE) Futások - futóiskolák - speciális előkészítő és célgyakorlatok - gyorsfutás, iramfutás, tartósfutás, fokozófutás - rajt (rajtversenyek) - váltófutás, akadályfutás (álló-, guggoló-, térdelőrajt), rajtversenyek	Legyen képes futni 12 percig. Hajtsa végre az indítás jeleinek megfelelő mozgáselemeket. Futómozgása mutasson eltérést vágta- és tartósfutás esetén.
Szökdelések és ugrások - ugróiskolák - fel-, át-, leugrások szekrényre - ugrások helyből - sorozatugrások, szökdelő versenyek (egy-, váltott-, páros lábon) - magasugrás (átlépőtechnika) - távolugrás (elugróvonalról)	Mutasson eltérést a nekifutása távol és magasugrás esetén. Helyből távolugrás fiú: 132 cm, lány: 130 cm.
Dobások - 1-2 kg-os tömött labdával hajítás, lökés, dobás, egy és két kézzel helyből, és nekifutásból - célba dobások (verseny) - kislabdahajítás távolba nekifutással, vízszintes, függőleges célba	Fiú 18 m, lány 16 m. Hajítási, lökési kísérletei közelítsenek az elfogadható mozgásmintához.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
- kislabdahajítás 3-5 keresztlépéssel - kislabdahajítás eredményre - súlylökés helyből medicinlabdával *Gyors megindulások és futások jelre. Állóképességi futás 10-12 percig egyéni iramban, a futó sebességének a távhoz igazítása. Ugrások a kar a lábmunka összhangjának megteremtésével. Kislabdahajítás a dobás hátulról történő indításával, a labda minél hosszabb úton történő gyorsításával.*	
3. Torna (ÉN, I, T, TE) Speciális előkészítő és célgyakorlatok Támaszhelyzetek és gyakorlatok - támlázás odalirányba, előre és hátra Talajtorna, összefüggő talajgyakorlat - mérlegállás - híd - kézenátfordulás oldalt - gurulóátfordulás előre, hátra és sorozatban is bordásfalnál társ segítségével és szabadon - kézenállási kísérletek - fejállás - kúszás, mászás, egyensúlygyakorlatok. Járások talajra rajzolt vonalon, vízszintes és ferde padon, gerendán előre, hátra, oldalra térdelő és négykézláb támaszban, kúszás hason- és hanyattfekvésbe - ritmikus gimnasztika (csak lányoknak)	Segítségadás mellett legyen képes uralni testtömegét egyszerű, nem szokványos helyzetben. - bátorságérzet fejlődése - összefüggő talajgyakorlat bemutatása
Gerenda - járás feladatok - érintőjárás - leugrás függőleges repüléssel Támaszugrások - 3-4 részes szekrényen hosszában felguggolás, gurulóátfordulás előre. - 4-5 részes szekrényen hosszában felguggolás, terpeszleugrás Függéshelyzetek és gyakorlatok Gyűrű - lebegőfüggés, lefüggés	Vállalja el a támaszugrást tanári segítségadás mellett. Kéztámaszból az ellökés legyen erőteljes. Tegyen egy-két fogásnyi kísérletet támaszban. Lendületes és törésmentes legyen a gyakorlat végrehajtása.

- hátsófüggés - alaplendület - zsugorlefüggés függésgyakorlatok bordásfalon *A talajon, valamint a függőszeren tanult gyakorlatoknak illetve ezek kapcsolatainak végzése.* *Támaszugrások erőteljes elugrással, növekvő felső ívvel, egyensúlyvesztés nélküli talajra érkezéssel.* **4. Sportjátékok (F, ÉN, I, T, TE)** - speciális előkészítő gyakorlatok - labdás ügyességet fejlesztő gyakorlatok Kézilabda - alapmozgások - labdaátvétel-, átadás - egykezes felső dobás, felugrással, beugrással - komplex gyakorlatok: átadások, dobások, kapuralövések - játék 1:1 ellen, játék emberfogással, szabálykönnyítéssel - szabaddobás, bedobás - támadó és védő lábmunka csiszolása - üresre futások - labda nélküli és labdás cselek Kosárlabda - labda nélküli mozgásos gyakorlatok - labdával végzett mozgások: elindulás, megállás, átadások, sarkazás - labdavezetés a futás ritmusának változtatásával - védekező mozgás- és lábmunkája - fektetett dobás - játék 1:1 ellen, játék szabálykönnyítéssel - fejelés előre szemből érkező labdába - egyéni védekezés - szabályismeret - alapszerelés	Legyen képes aktívan részt venni a sportjátékban. Tudjon helyben és továbbhaladással labdát vezetni. Pontosodjon labdatovábbítása. A tanult technikai elemek alkalmazása. Labdával és labda nélküli koordinált mozgás. A szabályok betartásán keresztül az önfegyelem sajátos, speciális megnyilvánulásainak elsajátítása.

Labdarúgás - labda nélküli és labdás mozgásos gyakorlatok - cselezés labdával - rúgások belső és teljes csüddel - guruló labda átvétele belsővel - kényszerítő átadás - bedobás - cicajátékok - kispályás foci Röplabda - előkészítő játékok - alapállás, helyezkedési hozzáállás - alkarérintés - alsó egyenes nyitás - játék 1:1 ellen *Labdakezelés mozgás közben. Támadásban labdaátvétellel (üres helyre) helyezkedés, illetve labdatovábbítás a szabadon lévő társnak, védekezésben a labdát birtokló zavarása. Röplabdában helyezkedés és hozzáállás a labda fogadásához; az alkarérintéssel történő továbbítás és az alsó egyenes nyitás ismerete.* *A tanult sportág technikai – taktikai elemek alkalmazása, játék és versenyszerű helyzetben.*	Alapvető technikai elemek elsajátítása. Vállalja a szabadtéri tevékenységet. Megfelelő öltözékkel, felszereléssel készüljenek a szabadban végzett mozgásokra.
5. Szabadidős sporttevékenységek - a téli sportok megvalósítható formái és téli játékok - kerékpározás *A szabadban végzett mozgásos tevékenységek (játékok) végzése.*	Néhány önvédelmi fogás ismerete.
6. Önvédelmi sportok, küzdőjátékok (ÉN, F, I, TE, T) - a dzsudó elemi guruló és esésgyakorlatai, gurulóesés előre, hátra. - húzások és tolások párokban és csoportokban *Néhány önvédelmi fogás elsajátítása az előző évfolyamon tanultakra építve.* *Sportág előkészítő egészségmegőrző jelleggel.*	

TESTNEVELÉS 7. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Rendgyakorlatok, gimnasztika előkészítés, prevenció (I, T, TE, ÉN, F) Rendgyakorlatok: - az eddig tanult gyakorlatok - fejlődés, szakadozások a nyitott oszlop sorainak többszörösére növelésével - egyszerű ellenvonulások /fejlődések és szakadások ellenvonulásban) járásban és futásban. Előkészítés, prevenció, gimnasztika - általánosan és sokoldalúan fejlesztő, erősítő, nyújtó és lazító hatású, a kiindulóhelyzeten kívül 2-4 alapformát tartalmazó 4-8 ütemű szabad-, társas-, pad-, bordásfal-, zsámoly és szergyakorlatok - tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző ellensúlyozó gyakorlatok - aerobic *A rendgyakorlatok pontos és egyöntetű végrehajtása. Hasznosítható ismeretszerzés a játékok és versenyek szervezésében, lebonyolításában. A bemelegítést, a sokoldalú előkészítést és a testtartási rendellenességek megelőzését szolgáló gyakorlatok végzése, ezek hatásának növelését eredményező megoldások (formák) ismerete.*	Egységesen és gyorsan hajtsák végre a rendgyakorlatokat. Értsék meg az alaki formaságok fontosságát, az együttes mozgásban rejlő harmóniát, rendet. Ismerjék a különböző gimnasztikai alapformák jelentőségét, a hatás növelésének néhány módozatát. Ütemre hajtsák végre a gyakorlatokat. A mozgásütemnek a zenei ütemhez való kapcsolódása. - m-es vágtafutásban 12.1-11.6 mp (leány, fiú) - perces járás – futáspróbában 1800-2200 m (leány, fiú) - közepes iramú 600-800 m-en
2. Atlétika (I, T, TE, ÉN, F) Futások - speciális előkészítő gyakorlatok - állórajt, indulás elől és hátul lévő lábbal - térdelőrajt helyes technikai végrehajtása, vezényszavak ismerete - gyorsfutások 60, 100 m-en - vágtafutások - futás egyéni iramban, tartós futás - kitartó futás 10-12 percig - futások, akadályok felett - váltófutás két- és egykezes váltással - közepes iramú futás	

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Ugrások Az ugrások előkészítő-, vél- és rávezető gyakorlatai, átugrások szerek felhasználásával. Távolugrás helyből, guggolótechnikával és teljes nekifutással. Magasugrás nekifutással átlépő technikával Dobások Előkészítő cél- és rávezető gyakorlatok: - célbadobások - dobások 2-4 kg súlyú medicinlabdával egy és két kézzel. Játékok dobófeladatokkal. Kislabdahajítás 5-ös ritmusban, kislabdahajítás eredményre. *Atlétikában az egyéni adottságoknak és a feladat jellegének megfelelő feladatmegoldások: laza, könnyű, gyors (vágta) futás, valamint 10-12 percig kitartó futás növekvő intenzitással, ugrásoknál optimális sebességű nekifutás, a kar-, és láblendítés jelentőségének ismerete, a hajító és lökő mozdulat csiszolása.*	Javuljon az eredményük az előző évfolyamokhoz képest. Ismerjék meg a számukra optimális nekifutási sebességet a magas- és távolugrásban.
3. Torna (ÉN, I, T, TE) Támaszhelyzetek és támaszgyakorlatok Talajtorna - gurulóátfordulás előre – hátra, repülő gurulóátfordulás - fejállás különböző kiindulóhelyzetekből - fellendülés kézállásba (kísérletek) - kézenátfordulás oldalt - támlázás gerendán, emelt padon oldalirányban - összefüggő három-négy elemből álló talajgyakorlat - gurulásokkal és gördülésekkel kapcsolatos testnevelési játékok („kígyó vedlés”, „hármas fonás”, „ördög szekér” stb.) összefüggő talajgyakorlat	Ismerjék az alapvető szakkifejezéseket. Talajtornából tudjon bemutatni két-három elemből álló folyamatos gyakorlatot.
Szekrényugrás - előkészítő és rávezető gyakorlatok - három-négy részes szekrény (keresztbe állított) guggolóátugrás segítségadással - terpeszátugrás harántterpeszállásban előrehajló távon (bakugrás) - függéshelyzetek, függésgyakorlatok Gyűrű (magas fiúknak) - alaplendület előre, hátra - lebegőfüggés, lefüggés, hátsófüggés - homorított leugrás hátra lendületből	Az ugrásnál az első ív legyen minél hosszabb, a talajérés biztonságos. Tartsák be és szokják meg a tornaterem rendjét.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Gerenda (lányoknak) pad merevítő gerendáján - futólépés, érintőjárás, hármaslépés, karkörzések - fordulatok - ritmikus gimnasztika, aerobic (csak lányoknak) Kötél - vándormászás - játékok tornafeladatokkal *Legalább három-négy elemből álló összetett gyakorlat bemutatása, az összekötő elemek szerepének ismerete és azok alkalmazása. Függőszeren két-három gyakorlatelem végzése. Lendületes támaszugrások.*	Mozgásuk könnyed és határozott legyen.
4. Sportjátékok (ÉN, F, I, T, TE) Kézilabda - egyéni védekezés - gólveszélyes terület védelme - kapura törő játékos sáncolása - résekre helyezkedés - labda átvétele helyből indulva mozgásból - kapura lövés - esések - védekezés egy zavaró játékossal (5+1) - támadás felállt védelem (5+1) ellen Kosárlabda - átadások futás közben - labdavezetés … változtatással - fektetett dobás labdavezetéssel - összetett technikai feladatok - büntető dobás - egyéni védekezés lábmunka - bejátszás befutó játékosnak - szerelés, emberfogásos védekezés - játék könnyített szabályokkal	Készségszinten sajátítsák el a következő elemeket: - labdavezetés - labdaátvétel-, átadás - a labda célba juttatása - egyéni védőfeladatok megoldása Aktívan vegyenek részt a tanult sportjátékokban.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Labdarúgás - álló és mozgó labda rúgása belső csüddel, álló és mozgó célba - labdaátvétel talppal - levegőből érkező labda átvétele belsővel - fejelés állva mozgás közben - alapszerelés - labdavezetés, elhúzó csel Röplabda - gyors, pontos labdához igazodás - felső ütő érintés - játék alapérintéssel - játék 2:2 ellen - játék csökkentett játéktéren *Labdajátékokban a társakhoz és a labdához való igazodás, emberfogásos védekezés. A tanult technikai elemek passzív, majd aktív védővel szembeni végrehajtása. Röplabdában a labda továbbítása alkar-, illetve kosárérintéssel a társhoz, valamint az ellenfél térfelére.*	
5. Természetben űzhető sportok - választható jellegű sportfoglalkozások - szabadon történő sportolás - téli sportok - túrázási formák gyalog- és kerékpártúrák	Rendszeresen végezzenek szabadtéri sporttevékenységet.
6. Önvédelem, küzdősportok (ÉN, F, I, T, TE) - esések zuhanások - gurulások, csípődobás - leszorítások - küzdő játékok - a birkózás egyszerűbb elemei (grundbírkózás) - játékok húzással, tolással	- legyen eséstechnika - óvatosság, bátor kiállás - józan helyzetmegítélés

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Rendgyakorlatok, gimnasztika (I, T, TE, ÉN, F) Rendgyakorlatok - az eddig tanult gyakorlatok - a menet irányának változtatása járás közben - nagyobb egységekben lévő alakzatok kialakítása, mozgások Prevenció, relaxáció A kiindulóhelyzeten kívül 4 gyakorlatelemet tartalmazó, 8-16 ütemű szabad-, társas-, pad-, bordásfal-, zsámoly- és szergyakorlatok. - sportgimnasztika - tartásjavító, törzserősítő és légzőgyakorlatok - relaxációs gyakorlatok, aerobic *Az előző évfolyamokon tanult rendgyakorlatok pontos és gyors végrehajtása, az utasítások fegyelmezett követése. Versenyek, mérkőzések szervezői és rendezői feladatainak ellátása. A sokoldalú előkészítésre és a prevencióra alkalmas gyakorlatok (részben) önálló végzése, az ismétlésszám és az intenzitás növelésével azok hatásfokának emelése, az alapvető fizikai képességek önmagukhoz mért optimális fejlesztése.*	Egységesen és gyorsan hajtsák végre a rendgyakorlatokat. Mutassanak be önállóan 8-10 bemelegítő gyakorlatot. Ismerjék a gyakorlatkapcsolódások és a hatásnövelésének néhány módozatát. Tudják légzésüket szabályozni nyugalomban és terhelés közben.
2. Atlétika (I, T, TE, ÉN, F) Futások - rávezető és futómozgást javító gyakorlatok - láb izomzatát erősítő gyakorlatok - rajttechnikák, rajtversenyek - futás egyéni iramban m-ben, majd percben meghatározva, max. 2,5-3,5 km, max. 12-14 perc - akadályfutás, váltófutások - légzőgyakorlatok, gyorsfutások versenyszerűen Ugrások - előkészítő-, cél-, és rávezető gyakorlatok - szökdelések - távolugrás lépőtechnikával, majd versenyszerűen - magasugrás flop technikával, sorozatugrások	Ismerje az atlétikában használatos alapvető szakkifejezéseket. Futómozgása mutasson eltérést vágta- és tartósfutás esetén. Sajátítsa el alapszinten a magasugrás flop-technikáját. Súlylökő technikája közelítsen az elfogadható mozgásmintához. Teljesítménye javuljon az előző évfolyamhoz képest: - 60 m-es vágtafutásban, reagálási-, reakciós-, és futógyorsaság javulása - közepes iramú futás 600-800 m-es - perces járás és futás próbában - távolugrásban - kislabdahajításban, - medicindobás fej felett hátra 3-4 kg-os labdával

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Dobások - előkészítő-, cél-, rávezető gyakorlatok - kislabdahajítás távolba - kislabdahajítás versenyszerűen Törésmentes lendületszerzésekből dobásba való átmenet. - súlylökés helyből és becsúszásból - játékok futással, dobással, szökdeléssel kombinálva *Az atlétikai mozgások helyes technikai végrehajtása, görcsös erőlködés nélkül vágtafutás, valamint kitartó futás 10-12 percig, a futás távját fokozatosan növelve. Energikus elugrás, térnyerő légmunka az ugrásoknál. A hajításnál és a lökésnél a lendületszerzés és a kidobás harmonikus összekapcsolása.*	
3. Torna (ÉN, I, T, TE) Talajtorna - gurulóátfordulások sorozatban is - repülő gurulóátfordulás - fejenállás - kézenállás - kézenátfordulás oldalra - támlázások, összefüggő talajgyakorlat Ugrás - felguggolás, terpeszleugrás hosszában - terpesz- és guggolóátugrás keresztben Gyűrű - támaszok - lendület előre, hátra - lebegőfüggés, lefüggés, hátsófüggés - lendület hátra, homorított leugrás Korlát (fiú) Gerenda (lány) - helyváltoztatások - ereszkedés guggolótámaszba és felállás	Tudjon bemutatni a tanult elemekből önállóan összeállított gyakorlatot talajon, gyűrűn és gerendán. Alakuljon ki az a meggyőződés, hogy a megszerzett ismeretek, feladatmegoldó helyzetek széles körben érvényesek. Váljanak képessé az objektív értékelésére saját tevékenységüknek.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
RSG (lány) Kötél - mászás - vándormászás *Tornában a talajon illetve a függőszeren, biztonságos talajra érkezéssel végrehajtott támaszugrások végzése. Lányoknál a sportgimnasztikai gyakorlatoknak a ritmushoz igazodó végzése.* **4. Sportjátékok (ÉN, F, I, T, TE)** Kézilabda - átadások járás, futás közben - különböző magasságból érkező labda elfogása - átvett labdával beugrásos kapura lövés - sáncolás - gyors indítás - kapus mozgása - egyéni védekezés - 5+1-es területvédelem - védők, támadók mozgása - elzárás elé állással - játék Kosárlabda - fektetett dobás oldalról kapott labdával - dobások álló helyzetből egy és két kézzel - büntető dobások - tempódobás - gyors indulás - támadás 3:2 ellen - támadás emberfogás ellen - egyszerű elzárások - elszakadás a védőtől - játék	A tanult sportági alaptechnikák alkalmazás szintű végrehajtása. Aktivitás a tanult sportjátékban. - koordinált feladatvégrehajtás - kombinatív lehetőségek felismerése

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
Labdarúgás - pattanó és guruló labda rúgása teljes csüddel - szabadrúgás, kapáslövés - rálépős csel - labdaátvétele mellel - fejelés felugrással, páros lábról előre és oldalt - alapszerelés - támadás összjátékgyakorlat - emberfogásos védekezés posztok szerint - játék - szabályismeret Röplabda - kosárérintés elfordulással - feladás - nyitás - nyitás, fogadás - játék *Labdajátékokban a legáltalánosabb támadási és védekezések megoldások ismeretének birtokában a választott játék(ok) aktív és élményszerű játszása.* **5. Önvédelem és küzdősportok (ÉN, F, I, T, TE)** - páros küzdőgyakorlatok, tolások: kézzel, lábbal, vállal - húzások - esések, gurulások - leszorítások - szabadulás fogásokból - játék küzdőfeladattal, grundbirkózás *Sportszerű küzdelem az oktatott sportág (önvédelmi ill. küzdő sport) szabályainak betartásával.*	Szerezzen alapvető ismereteket a küzdősportokról. Jártasság szinten sajátítsanak el önvédelmi fogásokat.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
6. Természetben űzhető sportok - választható jellegű foglalkozások - szabadban történő sportolás - téli sportok - túrázási formák: gyalog-, kerékpártúra - asztalitenisz, tollaslabda *A szabadban végzett mozgásos tevékenységek (játékok) végzése.* **7. A higiéniai ismeretek növelése (ÉN, F, I, K, T, TE)** - higiéniai ismeretek növelése, alkalmazásuk, ellenőrzése - a tisztaság fontossága, tiszta test, öltözék, mosakodás, rendszeretet - öltöző rendje és tisztasága	Rendszeresen végezzen sportjellegű mozgástevékenységet a szabadban.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Testnevelés
5-8. évfolyam

Értékelés:

- A tanulók értékelésének az alapja az önmagukhoz viszonyított fejlődés. A fejlődést korábbi saját teljesítményeikhez kell viszonyítani.
- A teljesítmények az adott sportág mozgásanyag elsajátításának a végén mérhetők.
- Az értékelésnél figyelembe kell venni a mozgáskészségek és a testi képességek egyéni fejlődését, valamint az értelmi és érzelmi személyiségjegyek változását.
- A különböző versengések alkalmazásával rangsoroljuk a teljesítményeket.
- Tanóránként 3-4 tanuló munkáját megkülönböztetett figyelemmel kísérjük, értékeljük.
- Ellenőrző gyakorlatok, teljesítménypróbák kitűzése. (A követelményeket, értékelési módokat előzetesen ismertetjük a tanulókkal)

Minősítés:

A testnevelés tantárgy osztályzatainak a helyes technikai végrehajtást, a teljesítményt, a teljesítményben bekövetkezett fejlődést, valamint a tanulói aktivitást (tantárgyhoz való hozzáállást) kell azonos mértékben figyelembe venni.

Alkalmazhatjuk a folyamatos megfigyelés és az időszakos ellenőrzés útján történő osztályzás módszerét is.

Félévkor és év végén 2-5 fokozatú osztályzat-skálán minősítjük a tanulói teljesítményeket.

SZÜKSÉGES TANESZKÖZÖK
Testnevelés
5-8. évfolyam

Az alapvető oktatási feladatok ellátásához szükséges eszközállománnyal rendelkezünk, de a komplexebb oktatási célok megvalósításához további eszközök beszerzése szükséges.

A megnövekedő gyermeklétszám szakszerű oktatása jól megvalósítható az új tornacsarnokban és a régi tornateremben.

TÁNC ÉS DRÁMA
5-6. évfolyam

Célok és feladatok

A tánc és dráma tantárgy tanterve nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem a drámajáték eszköztárának és a különböző színházi nyelvek elemeinek megtapasztalását a tanulók saját tevékenységén keresztül. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti, mindössze arról van szó, hogy az elmélet minden esetben a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenjék meg. A tánc és dráma, mint tantárgy tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi ismeretek bővítésével járnak, de nem valósulhatnak meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék. Az egyes drámai és színházi konvenciók megismerése és használata ezért tanár és tanuló számára egyaránt azzal a haszonnal is jár, hogy a nehezen megfogalmazható (vagy épp formálódó) gondolatok és érzelmek kifejezésére, illetve a meglévő ismeretek gyakorlati ellenőrzésére teremt lehetőséget.
Ezt a tevékenységközpontú szemléletet tükrözi a tantervünkben követett szóhasználat is: gyakran szerepel együtt a játék és a munka szó. Ezek együttes szerepeltetése megerősíti, hogy a különböző területeken folyó művészeti tevékenységet szigorú szakmai folyamatok vezérlik ugyan, az órákon való részvétel azonban a tanulók számára minden esetben örömöt és szellemi izgalmat kell jelentsen.
A tánc és dráma lehetőséget nyújt a minél változatosabb dramatikus, táncos, bábos tevékenységformákban való részvételre, a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására, a drámajátékban, a táncban és a bábjátékban fellelhető öröm- és szabadságélmény megtapasztalására, differenciált feladatokon keresztül a dramatikus, illetve bábos technikák és konvenciók, a táncot felépítő technikai elemek és formák elsajátítására és alkalmazására, a drámai formával, a bábjátékos technikával, a táncot felépítő elemekkel való improvizációra, a drámai, a tánc és a bábjáték, mint művészi kommunikációs forma megtapasztalására.
Kiemelt célja a valós emberi szituációk, illetve fiktív történések megjelenítése különböző színházi formákban, valamint az, hogy a tanulók a más területeken elsajátított ismereteiket, készségeiket a drámában, a táncban, a bábjátékban is alkalmazni tudják.
A tánc és dráma foglalkozásai alkalmat adnak az önértékelésre annak érdekében, hogy a tanulók képessé váljanak saját eredményei felismerésére és tapasztalataik beépítésére a művészeti tevékenységükbe arra, hogy egyénileg és csoportosan

előadást tervezhessenek, létrehozhassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák.
Fontos, hogy a tanulóknak egyen módjuk minél több élő és felvett színházi, tánc-, mozgás- és bábszínházi előadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére, drámával és a különböző színházi formákkal kapcsolatos fogalmi készletük, aktív szókincsük bővítésére.

Fejlesztési követelmények

A tanulók játékos gyakorlatok során sajátítják el az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formákat. Tudják a mindennapi élet és a különböző történetek szituációit közösen elemezni.
A következő és az elvetendő beszédpélda hallás alapján történő felismerése, a durva légzéstechnikai hangadási és artikulációs hibák felismerése mások beszédében és a saját beszédükben. A fejlesztő és szinten tartó beszédes játékok és egyszerű beszédgyakorlatok ismerete, alkalmazása.
Saját ötletek és egyes történetek jelenetsorrá szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.
Különféle bábfigurák (marionett és árnybábok) készítése és mozgatása az adott technikának megfelelően. Ritmusképletek alkalmazása, megtartása negyedes és nyolcados járástempó mellett. A tanult tánc- és mozgásmotívumok utánzása.
Látott, vagy részvételükkel zajló drámamunka és/vagy színházi előadás elemző értékelése.

TÁNC ÉS DRÁMA
5-6. évfolyam

ÓRATERV

		ÉVFOLYAM	
Összesített tematikus óraterv		5. évf.	6. évf.
Heti óraszám		0,5	0,5
Témakörök	Színházi, dramaturgiai alapfogalmak	2	2
	Az alapvető drámai konvenciók megismerése és alkalmazása	1	-
	A színházi formanyelv tanulmányozása	1	-
	Énekes-, táncos játékok	3	-
	Régi stílusú táncok	8	-
	Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal, tánccal	2	-
	A gyakrabban alkalmazott drámai konvenciók megismerése és alkalmazása	-	2
	Improvizációk a megismert technikák felhasználásával a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján	-	2
	Különböző technikák a szereplők ábrázolására	-	2
	Új stílusú táncok	-	7
	Színházi előadás megtekintése és véleményezése	-	2
Egyéb felhasz-nálható órakeret	Szabadon felhasználható órakeret	1,5	1,5
	Éves óraszám	**18,5**	**18,5**

TÁNC ÉS DRÁMA 5. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Képességfejlesztő gyakorlatok Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok. Egyszerűbb interakciós játékok. Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok. *Játékos gyakorlatok során az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formák elsajátítása. A mindennapi élet és a különböző történetek szituációinak közös elemzése. A követendő és az elvetendő beszédpélda hallás alapján történő felismerése. A durva légzéstechnikai, hangadási és artikulációs hibák felismerése mások beszédében és a saját beszédükben.*	Részvétel a gyakorlatokban, a csoportos improvizációkban és az alapszintű elemző beszélgetésekben. A rögtönzés szabályainak ismerete, betartása.
2. Színházi, dramaturgiai alapfogalmak A mese és a cselekmény fogalmának ismerete.	
3. Az alapvető drámai konvenciók megismerése és alkalmazása Belső hangok, gondolatkövetés, mímes játék, telefon- és rádióbeszélgetés, interjú.	
4. A színházi formanyelv tanulmányozása A megismert színházi formai elemek hatásának tanulmányozása. Egypálcás marionett készítése. Árnyjátéktechnikák megismerése. *Egypálcás marionett készítése és mozgatása (áttételes bábmozgatás); árnyfigurák mozgatása az adott technikának megfelelően.*	
5. Énekes-táncos játékok Gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga. Egyletenes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz. *Ritmusképletek alkalmazása, megtartása negyedes és nyolcados járástempó mellett (egyenletes járás közben különböző ritmusképletek tapsolása, dobogása egyenletes zenére).*	Egyenletes lüktetés, valamint egyszerű ritmusképletek visszaadása tapssal, illetve dobogással.

TÁNC ÉS DRÁMA 6. évfolyam *Dőltbetű:* ***Belépő tevékenységi forma***

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
1. Képességfejlesztő gyakorlatok Beszédtechnikai gyakorlatok, interakciós játékok, egyensúly- és bizalomgyakorlatok, szituációs játékok. *Játékos gyakorlatok az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formákban. A fejlesztő és szinten tartó beszédes játékok és egyszerű beszédgyakorlatok ismerete, alkalmazása*	Részvétel a gyakorlatokban, a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és az elemző beszélgetésekben.
2. A gyakrabban alkalmazott drámai konvenciók megismerése és alkalmazása Forró szék, fórum színház, szerep a falon, kellékhasználat, szertartás.	Az egyszerűbb konvenciók alkalmazása.
3. Improvizációk a megismert technikák felhasználásával a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján. Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása (indítás, megállás, gyorsítás, lassítás, fordulat, járás, futás, mozdulatkitartás). Mozgásra épülő csoportos improvizációk a tanár által megadott egyszerű cselekményvázra. Improvizációk pálcás, illetve zsinóros marionettfigurákkal. *Saját ötletek és egyes történetek jelenetsorrá szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.*	
4. Különböző technikák a szereplők ábrázolására Figurák megjelenítése verbális, vokális és nonverbális eszközökkel. Marionettfigurák készítése és mozgatása az adott technikának megfelelően.	Részvétel marionettbábbal végzett improvizációkban.
5. Új stílusú táncok Csárdás táncok megismerése. *A tanult tánc és mozgásmotívumok utánzása.* *Az újonnan tanult táncok felismerése és reprodukálása.*	Legalább három énekes-táncos játék ismerete, egy új stílusú tánc alaplépéseinek szabad előadása.

Tartalom	A továbbhaladás feltétele
6. Színházi előadás megtekintése és véleményezése A látott kollektív elemzése a megismert fogalomkészlet alkalmazásával. A megismert színházi formai elemek alkalmazása improvizációban. *Látott vagy részvételükkel zajló drámamunka és/vagy színházi előadás elemző értékelése.* **7. Színházi dramaturgiai alapfogalmak** Szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont.	

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS
Tánc és dráma
5-6. évfolyam

Ellenőrzés, értékelés minden órán, folyamatosan szóban, osztályzattal havonta, félévi, év végi jeggyel.

SZÜKSÉGES TANESZKÖZÖK
Tánc és dráma
5-6. évfolyam

Az elméleti ismeretek továbbadására néprajzzal foglalkozó (tan)könyvek. A gyakorlati ismeretekhez videó megtekintése.

Az iskolaotthon helyi tanterve

Célok és feladatok

Az egész napos foglalkoztatás iskolaotthonos rendszere az iskolai nevelő-oktató munkának szerves része. Fő feladata, hogy járuljon hozzá a tanórai és a tanórán kívüli nevelő hatások egységes rendszerré szervezéséhez.

Ennek érdekében az iskolaotthonos osztályban dolgozó pedagógus a nevelőmunka tervezésében és megvalósításában működjék együtt a szülőkkel, az osztályban tanító pedagógusokkal.

Az iskolaotthon célja sajátos, elsősorban tanulási ill. szabadidős tevékenység szervezése, irányítása.

Hozzájárul, hogy az egész napos foglalkoztatásban részesülő gyerekek életkoruknak megfelelő szinten

- sajátítsák el és gyakorolják az egészséges, kulturált életmód szokásait,
- legyenek képesek társas kapcsolataik kialakítására, a társakkal való együttműködésre,
- legyenek képesek a képességeiknek megfelelő önálló tanulásra, önművelésre,
- legyenek képesek szabadidejük személyiségfejlesztő, önálló felhasználására.

Fejlesztési követelmények

Egészséges fejlődés segítése

Az iskolaotthonos nevelés járuljon hozzá a helyes higiéniai, testápolási, tanulási és szabadidős szokások, az egészséges fejlődéshez szükséges mozgás, testedzés gyakorlatának, a helyes napirend szerinti életvitel kialakításához.

Segítse elő a gyerekek társas, közösségi kapcsolatainak kialakulását. Gondoskodjék arról, hogy szerezzenek gyakorlatot a felelősi munkáik vállalásában és teljesítésében, önkiszolgáló munkában, hagyományok, szokások kialakításában.

Vezesse rá valamennyi gyereket a számára legcélszerűbb tanulási módszerekre, sajátíttassa el velük a gondolkodva tanulás technikáit, fokozza az önállóságot, indítsa el a tanulókat az önművelődés útján. Segítse a tanulásban problémákkal küszködőket, támogassa a tehetségek kibontakozását.

Adjon lehetőséget a szabadidős tevékenységeken keresztül pihenésre, önálló kulturált szabadidő-töltés képességének kialakításához és fejlesztéséhez.

Élményként éljék meg a különböző szabadidős tevékenységek, az önálló tanulási technikák, egyes tantárgyak sajátos technikájának elsajátítását.

Az iskolaotthon felépítése

Az iskolaotthonos osztályokat két nevelő vezeti. Mindkét nevelő kötelező óráiban tanóra és szabadidős tevékenységek irányítása egyaránt beletartozik. Munkakörük komplex. Többféle tevékenység közben ismerheti meg a gyerekeket, gyakorolhat rájuk hatást. Így nevelő és gyerek között kedvezőbb, mélyebb kapcsolat alakulhat ki.

Az iskolaotthon szervezése

A pedagógusok irányítják a saját tanítási óráikra történő felkészülést is, így rendszeresen szerezhetnek tapasztalatokat saját tanítási óráik hatékonyságáról. Nagyobb az esély arra, hogy a tanítás-tanulási folyamat egységessé váljék.

A tantárgyak megosztása a két nevelő közös együttműködése, döntése alapján történik.

Természetesen az egyik nevelő az anyanyelv, a másik a matematika, mint alaptantárgyak köré csoportosítja a többi tantárgyat. Befolyásolhatja egyéni érdeklődés, felkészültség, spec. kollégium, továbbtanulás, továbbképzés.

Az életrend kialakításánál a gyermekek napi egyenletes terhelése a fő szempont. Az életrend a tantárgyi rendszer óraszámaiból és a napközis tevékenység óraszámaiból tevődik össze.

Az iskolaotthon életrendjében a testnevelés, a sportfoglalkozásokat - heti 2 órát (2 x 45 ') – azokra a napokra kell tervezni, amelyeken nem szerepel a testnevelés tantárgy oktatása tanórán.

„Ha az iskolában iskolaotthonos nevelés és oktatás folyik, a helyi tantervbe minden tanítási napra – a délelőtti vagy a délutáni tanítási időszakra be kell építeni a testnevelés órát." (Okt.törv. 48 §. 2. bek.)

A tanórák közötti szünetek a szabadidős tevékenységek perceihez számítandók.

A pedagógusok az iskolaotthonos kerettanterv útmutatása alapján minden tanévben osztályra, gyerekre szóló tanmenetet készítenek havi bontásban.

Belépő tevékenységek

Az iskolaotthon tanórán kívüli szabadidős tevékenységei a következőkből tevődik össze:

- önálló tanulás (tanulás-irányítás, házi feladat készítése)
- heti értékelés (felelősi munkák számonkérése)
- kulturális foglalkozások
- manuális tevékenységek
- **játék, sport, testnevelés, séta (A játék, sport, testnevelés, séta szabadidős tevékenységek során biztosítjuk a tanulók mindennapos sporttevékenységét.)**

1.évfolyam

Hétfőtől péntekig: 8^{00}-16^{00}-ig, 2400 perc. A tanórák 45 percesek, a szabadidős foglalkozások 60 percesek. (480 p x 4 + 480 p = 2400 perc)

Életrend *1-2. évf.*

Az iskolaotthon időtartama hétfő- péntek 8.00-16.00 összesen 2400'	Hétfő			Kedd			Szerda			Csütörtök			Péntek			Gy.össz.
	Időtartam	Perc	Tevékenység	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc	Tev.	
	8.00-8.45	45	Matematika	8.00-8.45	45	Matematika	8.00-8.45	45	Magyar	8.00-8.45	45	Magyar	8.00-8.45	45	Magyar	
	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	
	9.15-10.00	45	Önálló	9.15-10.00	45	Testnevelés	9.15-10.00	45	Önálló	9.15-10.00	45	Környezet	9.15-10.00	45	Önálló	
	10.00-11.00	60	Kulturális foglalkozás	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Magyar	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Technika	
	11.00-11-45	45	Testnevelés	10.45-11.45	60 45	Manuális foglalkozás Egyéni korr. Matemat.	10.45-11.45	60 45	Szabad testnev. Egyéni korr. Matemat.	10.45-11.45	60 45	Szabad Testnev. Egyéni korr. Matemat.	10.45-11.45	60	Manuális foglalkozás	
	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	
	13.00-13.45	45	Magyar	13.00-13.45	45	Magyar	13.00-13.45	45	Matemat.	13.00-13.45	45	Matemat.	13.00-13.45	45	Matemat.	
	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	
	14.00-14.45	45	Magyar	14.00-14.45	45	Magyar	14.00-14.45	45	Ének	14.00-14.45	45	Rajz	14.00-14.45	45	Testnev.	
	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	
	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló/ Heti érték	
Tanórák percei	90	180	90	90	180	90	90	180	90	90	180	90	90	180	90	
Isk.otth. Percei	165	300	135	165	300	135	135	300	165	135	300	165	135	300	165	
Összesen:	255	480	225	255	480	225	225	480	255	225	480	255	225	480	255	

Az iskolaotthon időtartama hétfő- péntek 8.00-16.00 összesen 2400'	Hétfő			Kedd			Szerda			Csütörtök			Péntek			Gy.össz.
	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc	Tev.	Időtartam	Perc		Időtartam	Perc		
	8.00-8.45	45	Magyar	8.00-8.45	45	Magyar	8.00-8.45	45	Matemat.	8.00-8.45	45	Matemat.	8.00-8.45	45	Matemat.	
	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	8.45-9.15	30	Szabad	
	9.15-10.00	45	Környezet	9.15-10.00	45	Magyar	9.15-10.00	45	Testnev.	9.15-10.00	45	Ének	9.15-10.00	45	Rajz	
	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Önálló	10.00-10.45	45	Önálló	
	10.45-11.45	60	Szabad Testnev.	10.45-11.45	60	Manuális foglalkozás	10.45-11.45	60	Kulturális foglalkozás	10.45-11.45	60	Szabad Testnev.	10.45-11.45	60	Szabad Testnev.	
		45	Egyéni korr. Matemat.		45	Egyéni korr. Matemat.		45	Egyéni korr. Magyar		45	Egyéni korr. Magyar				
	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	11.45-13.00	75	Ebéd, Szabad	
	13.00-13.45	45	Matemat.	13.00-13.45	45	Matemat.	13.00-13.45	45	Magyar	13.00-13.45	45	Magyar	13.00-13.45	45	Magyar	
	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	13.45-14.00	15	Szabad	
	14.00-14.45	45	Rajz	14.00-14.45	45	Önálló	14.00-14.45	45	Magyar	14.00-14.45	45	Magyar	14.00-14.45	45	Technika	
	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	14.45-15.15	30	Uzsonna	
	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Testnev.	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló	15.15-16.00	45	Önálló/ Heti értékelés	
Tanórák percei	90	180	90	90	180	90	90	180	90	90	180	90	90	180	90	
Isk.otth. Percei	135	300	165	135	300	165	165	300	135	165	300	135	165	180	135	
Összesen:	225	480	255	225	480	255	255	480	225	255	480	225	225	360	225	

Önálló tanulás célja, feladata/1-2. évfolyam

Önálló munka, a házi feladtok elkészítésére szolgál. Biztosítsa az egész napos nevelés, hogy a tanítási órákra valamennyi gyerek az iskolában készüljön fel képességeiknek megfelelően. Segítse elő a hatékony tanulási technikák elsajátítását, továbbá hogy a gyerekek képesek legyenek az önálló tanulásra, járuljon hozzá önművelési igényük felkészítéséhez, elmélyítéséhez. Segítse elő, hogy a tanulók képesek legyenek önálló ismeretszerzésre.

A feladat eléréséhez szükséges pedagógus tevékenysége /1-2. évfolyam

A feladatokat a tanórán adják fel. Követeljék meg a feladatok önálló bejegyzését, önálló munka idején a szülő szerepét töltsék be (ne tanítsanak).
Mindkét pedagógus saját tantárgyának önálló munkáját szervezze.
Annyi feladatot kapjanak a tanulók, amennyit az önálló tanulás ideje alatt maradéktalanul el tudnak végezni. (ne vigyenek haza házi feladatot a gyerekek)

1. évfolyam

Témakör, tartalom	***Tevékenységek***
Tanszerek, segédeszközök előkészítése	Önállóan eszközöket, elrendezik az asztalon előkészítik a feladatokhoz szükséges (asztalrend kialakítása)
Korosztályuknak megfelelő kézikönyvek, (életrend)	Minden gyerek ellenőrizze az órarend
Ismeretterjesztő könyvek használata	szerint a segédeszközöket, kézikönyveket, Lexikonokat is számbavéve (önellenőrzés)
A feladatok önálló felidézése önállóan	Leckefüzetből füzeteikből, könyveikből felidézik, mi a házi feladat. Szükség szerint segítséget kérnek a nevelőtől.
Tanulási idő közös megtervezése	Pedagógus irányításával történik
Feladatok elkészítésének sorrendje	Célszerű az aznapi legkönnyebb feladattal kezdeni, lehetőleg eltérő jellegű feladatok kövessék egymást. A tanulást a szóbeli feladattal kezdjék.
A verstanulás technikája	Aznap kell kezdeni, amikor a verset feladták. A tanulók képzeljék el, ami a versben van. Minden versszak után mondják el magukban. Az összes többi előző versszakot is. Mondják

	el tanítóiknak, tanulópárnak. Törekedjenek a helyes hangképzésre, hangerőre, hangsúlyra.
Olvasmánytartalom megjegyzésének, reprodukálásának technikája	Olvasás nélkül idézze fel amit a címről, témáról tud Ha visszaemlékezett, olvassa végig az olvasmányt. Ismertetlen szavak jelentését kérdezze meg, keresse meg a lexikonban. Emelje ki a lényeget, próbálja magának elmondani. Nézze meg a könyvben mire emlékezett. Mondja el újra és újra.
Egyes tantárgyak sajátos tanulási módszerei	Matem. Rajzolják le a példát, minden részműveletet rögtön ellenőrizzenek . Kérjenek segítséget, ha megakadnak. Hasonlítsák össze megoldásaikat az órai mintapéldákkal.
Számonkérés, ellenőrzés, önellenőrzés közvetlenül (II.félévben)	Pedagógus számonkéri azokat, akiket Ellenőrzésre kiválasztott. Párok, felelősök ellenőrzik a munkát
Értékelés Az értékelés elsősorban önmagukhoz, elsa- eddigi eredményeikhez való viszonyi-nyújt tás legyen. fejlődéséről	Pedagógus értékeli a munkafegyelmet, az játított tanulási szokásrendet, visszajelzést a gyermek számára napi munkájáról,
Heti értékelés Feladata az előző hét lezárása, a következő hét előkészítése.	Az óvodában gyakorolt felelősi szokások tovább- meg- Fejlesztése. Az újfajta felelősök munkáinak beszélése. A megválasztott felelősök hetente beszámolnak elvégzett feladataikról. Értékelnek, önértékelnek, javaslatot tesznek.

Kulturális-, manuális-foglalkozások, játék, séta, sport/1. évfolyam

Tartalom, témakör	Tevékenységek		
	Kulturális	*Manuális*	*Játék, séta, sport- testnevelés*
Kezdődik az iskola	❖ Nyári élménybeszámoló ❖ Baleset és bűzvédelmi oktatás ❖ Mondókák tanulása ❖ Versek felidézése, újak tanulása ❖ Mesehallgatás ❖ Bábozás, filmvetítés	❖ Képalkotás az óvodai életről ❖ Mesealakok alakformálása gyurmából, só-liszt gyurmából ❖ Könyvjelző készítés kartonból	❖ Óvodai körjátékok ismétlése ❖ Mozgásos, dalos verses játékok tanulása ❖ Célséta: iskolai épületegységek megtekintése ❖ Udvari játékok
Barátunk a természet	❖ Zenehallgatás a négy évszakról ❖ Versek, mondókák tanulása ❖ Nyelvtörők ❖ Kiállítások megtekintése (kisállat, egzotikus állatok, galamb) ❖ Közlekedési ismeretek oktatása - Gyalogos - Kerékpáros közlekedés szabályai	❖ Falevelek, termések gyűjtése ❖ Képek, játékok készítése ❖ Kresztáblák készítése papírból ❖ Madáretető készítése ❖ Zöldségeskert – zöldségemberkék, állatok kiállítása ❖ Csendélet – képfestés (téma: kedvenc növényeim)	❖ Séta a faluban ❖ Futóverseny (200 m) ❖ Séta a piacra ❖ Állatokról szóló játékok ❖ Kerékpáros ügyességi verseny
A mesék birodalma	❖ Mesemondó- versmondó-versenyre készülődés ❖ Udvarias viselkedés ❖ Szituációs játékok ❖ Ember-, állatmesék dramatizálása ❖ Hangkazetták, Halász Judit előadásában ❖ Évfolyamszintű verstanulás ❖ Bábszínházba látogatás	❖ Síkbábok készítése ❖ Illusztráció a mesékhez ❖ Mesekép magvakból	❖ Sorversenyek ❖ Népi játékok, körjátékok ❖ Adj király katonát c. játék ❖ Kakasviadal ❖ Séta a tájházhoz

Otthon-család-szeretet	❖ Zelk Zoltán, Weöres Sándor verseivel ismerkedés ❖ Anyák napi műsorra készülés ❖ Zenehallgatás ❖ Megemlékezés az idősek napjáról ❖ „Mindenki születésnapja" társaim köszöntése, ünneplése ❖ Így növekszem: beszélgetés testi-lelki fejlődésről, egészséges életmódról	❖ Az én családom c. rajz ❖ Ajándékkészítés Anyák Napjára, Nőnapra ❖ Építkezés-gyufásdobozokból, építőjátékokból ❖ Plakátkészítés (egészséges életmód) ❖ Aszfaltrajzverseny	❖ Gyermeknapi akadályverseny ❖ KRESZ szobai társasjáték ❖ Zenés gimnasztika ❖ „Ép testben ép lélek" vetélkedő ❖ Kirándulás Debrecenbe, játék a jubileumi játszótéren.
Jeles napok, magyar ünnepek, hagyományőrzés	❖ Versek március 15-re ❖ Húsvéti locsolóversek ❖ Farsangi mondókák ❖ Mikulás várás ❖ Karácsonyra készülünk ❖ Művészeti Gálára készülünk (kétévente) ❖ Búvárkodás az osztály könyvespolcán	❖ Kokárda készítés nyírással ❖ Zászló készítés ❖ Farsangi álarcok ❖ Húsvéti tojásfestés ❖ Üdvözlőlapok nyírással, tépéssel ❖ Papírból Mikulás készítése ❖ Ajándéktárgyak Karácsonyra ❖ Gyöngyfűzés	❖ Vidám vetélkedők: sport, szellemi ❖ Népi játékok ❖ Táncház ❖ Álarcosbál (játék, vetélkedő, tánc) ❖ Nyuszifutás

1. évfolyam

	Kulturális	*Manuális*	*Játék, séta, sport- testnevelés*
1. hét	Tűz és balesetvédelmi oktatás Nyári élménybeszámoló	Képalkotás az óvodai életről	Óvodai körjátékok ismétlése.
2. hét	Óvodai versek, mondókák, dalok felidézése	Könyvjelző készítés kartonból (Díszítés óvodai jelekkel)	Célséta: iskolai épületegységek megtekintése.
3. hét	Mesehallgatás	Mesealakok alakformálása gyurmából	Mozgásos, dalos versek játékok tanulása
4. hét	Bálozás	Síkbábok készítése (Mesefigurák)	Udvari játékok
5. hét	Versek, mondókák tanulása az őszről	Falevelekből, termésekből képek készítése	Séta a piacra
6. hét	Zenehallgatás az évszakokról	Zöldségeskert – zöldségemberkék, állatfigurák készítése, kiállítása	Állatokról szóló játékok
7. hét	Közlekedési ismeretek. A gyalogos közlekedés szabályai.	Jelzőtáblák készítése papírból.	Séta a faluban. A tanult közlekedési szabályok alkalmazása.
8. hét	Versek, mondókák, nyelvtörők.	Csendélet – képfestés Kedvenc növényeim.	Futóverseny (200 m)
9. hét	Ismerkedés Zelk Zoltán, Weöres Sándor verseivel	Az én családom c. rajz készítése	Zenés gimnasztika
10. hét	Így növekszem. Testi-lelki fejlődés, egészséges életmód.	Plakátkészítés: Egészséges életmód.	„ Ép testben ép lélek” vetélkedő
11. hét	Vers és mesemondó versenyre készülődés.	Illusztráció a mesékhez (szinesceruza)	Adj király katonát c. játék
12. hét	Mesék dramatizálása	Mesefigurák készítése. Síkbábok.	Sorversenyek
13. hét	Mesefilm-vetítés	Meseillusztráció készítése (festés)	Séta a Tájházhoz
14. hét	Mikulásvárás Dalok, versek a Télapóhoz	Papírból Mikulás készítése	Játék a szabadban
15. hét	Karácsonyvárás. Versek, dalok	Adventi koszorú készítése. Teremdíszítés.	Népi játékok
16. hét	Karácsonyvárás Versek, dalok	Karácsonyi ajándékkészítés.	Népi játékok
17. hét	Nyelvtörők az állatokról.	Madáretető készítése.	Szánkózás, csúszkálás.
18. hét	Zenehallgatás	Mesekép magvakból.	Népi játékok, körjátékok.
19. hét	Versek, mondókák a télről.	Téli kép festése.	Szánkózás, csúszkálás, hóemberkészítés.
20. hét	„Mindenki születésnapja” Egymás köszöntése, ünneplése.	Üdvözlő kártya készítése.	Táncház.
21. hét	Farsangi mondókák, népszokások.	Farsangi szemüveg készítése.	Séta a téli utcákon.
22. hét	Farsangi mondókák, népszokások.	Álarcok készítése.	Álarcosbál.
23. hét	Versek, mondókák a tavaszról. Nőnap.	Tavaszi képeslap készítése.	Vidám sportvetélkedő.

24. hét	Versek március 15-re.	Zászló festése.	Séta: A falu nevezetes épületei.
25. hét	Évfolyamszintű verstanulás.	Kokárdakészítés.	Mozgásos, dalos, versek játékok tanulása.
26. hét	Közlekedési ismeretek, a kerékpáros közlekedés szabályai.	Jelzőtáblák készítése.	Kerékpáros ügyességi verseny.
27. hét	Húsvéti locsolóversek.	Tojásfestés	Nyuszifutás
28. hét	Húsvéti népszokások.	Tojásfestés	Népi játékok.
29. hét	Színházi előadás megtekintése a művelődési házban.	Élményrajz	Udvari játékok.
30. hét	Anyáknapi műsorra készülés	Ajándékkészítés	Körjátékok.
31. hét	Anyáknapi műsorra készülés.	Ajándékkészítés	Néptánc.
32. hét	Búvárkodás az osztály könyvespolcán.	Gyöngyfűzés	Sorversenyek.
33. hét	Zenehallgatás Halász Judit dalaiból	Aszfaltrajzverseny.	Gyermeknapi akadályverseny.
34. hét	Udvarias viselkedés, szituációs játékok.	Építkezés dobozokból.	Helyes közlekedés gyakorlása séta a faluban.
35. hét	Mesehallgatás, dramatizálás.	Terülődísz egyszerűsített virágmotívumokból.	Udvari játékok.
36. hét	Debrecen Nevezetességei. Búvárkodás a könyvtárban.	Képek gyűjtése Debrecenről. Tablókészítés.	Kirándulás Debrecenbe. Játék a jubileumi játszótéren.
37. hét	Legkedvesebb verseink, dalaink.	Nyári terveim, vágyaim. Rajz.	Szabadtéri játékok.

2. évfolyam

A 2. évfolyam életrendje megegyezik az 1. évfolyam életrendjével.

A szabadidős tevékenységek

Témakör, tartalom	***Tevékenységek***
Az 1. évfolyamnál felsoroltakon kívül	
Egyéni időtervezés	A tanulással kapcsolatos egyéni problémák megbeszélése.
A tantárgyak sorrendjének és Tanulási idő tervezése	A tanulási idő tervezésénél figyelembe kell venni a tantárgyak nehézségét, mely tantárgyat szeret a tanuló, melyek tanulása megy nehezebben. Elsősorban azokat a gyerekeket kell rászoktatni a tantárgyankénti és a napi összes tanulási idő megtervezésére, akiknek tanulási tempójuk lassú.
Heti értékelés Megegyezik a célja az 1. évfolyaméval	
Napitervek, heti tervek közös készítése, hétig számonkérése. Beszámolás a feladatok elvégzéséről szabadidős	A megválasztott felelősök munkája 2 tart. Tanulópárokat választanak. Javaslattétel a következő heti program közös összeállítására Javaslattétel a hibák korrekciójára.

Kulturális-, manuális-foglalkozások, játék, séta, sport/2. évfolyam

Tartalom, témakör	Tevékenységek		
	Kulturális	***Manuális***	***Játék, séta, sport-testnevelés***
Hívogat az iskola	❖ Nyári emlékek, versek, történetek feldolgozása az iskoláról ❖ Dalok tanulása ❖ Baleset- és tűzvédelmi oktatás	❖ Élményrajz a „Mi iskolánk" címmel ❖ Osztálydekoráció készítése ❖ Homokvár építés	❖ ***Nagymozgásos szabadtéri játékok*** ❖ ***Körjátékok, népi játékok*** ❖ ***Labdás játékok*** ❖ ***Séta a Tájház botanikus kertjében.***
Barátunk a természet	❖ „Madarak és fák napja" címmel, kirándulás a közeli erdőbe. ❖ Búvárkodás a lexikonban, könyvtárban (védett hazai növény és állatfajok) ❖ Dalok tanulása ❖ Természetismereti folyóiratokkal ismerkedés ❖ Alkalmi kiállítás megtekintése ❖ Környezetismereti vetélkedő ❖ Tűzvédelmi ismeretek oktatása - Amikor barátunk a tűz - Fellobban a láng - Amikor ellenséggé válik a tűz - Tűzgyújtás a szabadban	❖ Madáretető készítés ❖ Préselt levelek, levélnyomatok készítése. ❖ Termésbábok készítése, ❖ Gyümölcstálak gyurmából. ❖ Védett növények állatok festése. ❖ Óvjuk környezetünket	❖ ***Futóverseny (60 m, 200 m, 400 m)*** ❖ ***Kisállat szépségverseny.*** ❖ ***Téli játékok a szabadban*** ❖ ***Csúszkálás a jégen, szánkózás*** ❖ ***Reggeli torna a szabad levegőn (gimnasztika)*** ❖ ***Hóemberépítés*** ❖ ***Kirándulás a Nyíregyházi vadasparkba.*** ❖ ***Hócsata.***
A mesék birodalma	❖ Vers és prózamondó versenyre készülés ❖ Állat, tündés, lánc mesék ❖ Benedek Elek meséit olvassuk ❖ Mesefilm vetítés	❖ Gyurmából, só-liszt gyurmából mesefigurák, meseszereplők készítése ❖ Síkbábok ❖ Bábkészítés (ujjbábok) ❖ Mesék illusztrálása,	❖ Népi játékok ❖ „Nyuszi futóverseny" (400 m) ❖ „Rókavadászat" akadályverseny szellemi és sport vetélkedő

	❖ Mesék folytatása, befejezése ❖ Dramatikus játékok	mesealbum készítés	
Otthon – család - szeretet egészséges életmód	❖ Zelk Zoltán, Weöres Sándor, Janikovszky Éva versei ❖ Szituációs játékok ❖ Anyák napi műsorterv ❖ Zenehallgatás ❖ Egészséges életmód vetélkedő ❖ Fogászati előadás (tartja a fogorvosnő)	❖ „ORIGAMI" ajándéktárgyak készítése ❖ Gyöngyfűzés ❖ Versek illusztrálása ❖ Terem ünnepi díszítése ❖ Gyermeknapi aszfaltrajzverseny ❖ Plakátkészítés: egészségvédelem	❖ Zenés gimnasztika ❖ Labdás játékok ❖ Szabadtéri ügyességi játékok
Jeles napok, magyar ünnepek, hagyományőrzés	❖ Farsangi mulatságok ❖ Regölés, Lucázás, Húsvéti szokások ❖ Nőnap ❖ Adventre készülés ❖ Mikulásvárás ❖ Művészeti gálára készülés ❖ Március 15. megünneplése ❖ Megemlékezés október 23-ról	❖ Nemzetiszínű kokárda készítés ❖ Élményrajz ❖ Karácsonyi ajándékkészítés ❖ Húsvéti ág készítés, díszítés, tojásberzselés. ❖ Anyáknapi ajándékkészítés.	❖ „Nemzetesdi" c. játék ❖ Mikulás váltó-sport vetélkedő ❖ Népi táncos játékok ❖ Hosszúpályi emléktábláinak, emlékműveinek megtekintése. Kortárs szobrászok műveinek látogatása.

2. évfolyam

	Kulturális	*Manuális*	*Játék, séta, sport- testnevelés*
1. hét	Tűz és balesetvédelmi oktatás. Nyári élménybeszámoló.	Osztálydekoráció készítése.	Nagymozgásos szabadtéri játékok.
2. hét	Versek, történetek az iskoláról.	Élményrajz a „Mi iskolánk" címmel.	Labdás játékok.
3. hét	Dalok tanulása	Homokvár építése.	Körjátékok tanulása.
4. hét	Állatmesék.	Síkbábok készítése.	„Nyuszi futóverseny"
5. hét	Versek, mondókák az őszről.	Préselt levelek, levélnyomatok készítése.	Séta a Tájház botanikus kertjébe.
6. hét	Dalok az őszről.	Gyümölcstálak gyurmából.	Népi játékok. (Lopom, lopom a szőlőt, Körtéfa, stb)
7. hét	Gyermekfolyóiratok őszi témáinak feldolgozása. (Tappancs, Szivárvány)	Termésbábok készítése.	Zenés gimnasztika.
8. hét	Megemlékezés október 23-ról.	Zászlókészítés tépéssel.	Játék szabadon választott szerekkel. (ugrókötél, labda, karika)
9. hét	Vers és prózamondó versenyre készülés	Illusztrációk készítése.	Séta a faluban. A természet változásának megfigyelése.
10. hét	Fogászati előadás.	Plakátkészítés. Egészséges életmód.	Szabadtéri ügyességi játékok.
11. hét	Egészséges életmód vetélkedő.	Gyümölcssaláták készítése.	„Rókavadászat" /Tisztálkodási szerek dobozainak gyűjtése/
12. hét	Benedek Elek meséit olvassuk.	Meseillusztrációk készítése.	Akadályverseny.
13. hét	Adventi készülődés.	Képeslapok gyűjtése. Tablókészítés.	Népi játékok.
14. hét	„Érkezik a Mikulás" Vers és daltanulás.	Teremdekoráció.	„Mikulásváltó" sportverseny
15. hét	Karácsonyi dalok, versek.	Ajándékkészítés.	Téli játékok a szabadban.
16. hét	Mesefilm – vetítés (Karácsony)	„Az én fenyőfám" Élményrajz.	Szánkózás, csúszkálás.
17. hét	Téli madárvédelem. Búvárkodás a könyvtárban.	Madáretető készítése.	Séta. A téli táj megfigyelése.
18. hét	Mesék folytatása, befejezése.	Mesék illusztrálása. Mesealbum készítése.	Hóemberépítés.
19. hét	Zelk Zoltán, Weöres Sándor, Janikovszky Éva versei.	Origami	Hócsata.
20. hét	Farsangra készülünk. Népszokások.	Teremdíszítés.	Népi játékok.
21. hét	Farsang, dalok versek.	Álarckészítés.	Farsangi mulatság.

22. hét	Nőnap. Köszöntők.	Ajándékkészítés	Labdajátékok.
23. hét	Március 15. megünneplése.	Kokárdakészítés.	Hosszúpályi emlékműveinek, emléktábláinak megtekintése.
24. hét	„Itt a tavasz" Versek, dalok.	Tavaszi virágok készítése hajtogatással.	Séta: Az ébredő természet.
25. hét	Tűzvédelmi ismeretek. Barátunk a tűz.	Fantáziarajz „Tűzmanó"	Tűz, víz, repülő játék.
26. hét	Tűzvédelmi ismeretek. Amikor ellenséggé válik a tűz.	Tilalmi tábla készítése.	Tűzgyújtás a szabadban. A tűz oltása.
27. hét	Húsvéti szokások	Húsvéti képeslapkészítés.	Zenés gimnasztika.
28. hét	Locsolóversek	Tojásberzselés	Sorversenyek.
29. hét	A Föld Napja Természetvédelem	Óvjuk környezetünket. Rajzkészítés, színezés.	Udvarunk szépítése.
30. hét	Környezetismereti vetélkedő	Védett növények, állatok festése.	Séta a Tájház botanikus kertjébe.
31. hét	Anyák napjára készülünk.	Ajándékkészítés.	Nagymozgások, szabadtéri játékok.
32. hét	Anyák napjára készülünk.	Ajándékkészítés	Szabadtéri ügyességi játékok.
33. hét	Zenehallgatás	Gyöngyfűzés	Tánctanulás
34. hét	Bábműsor megtekintése.	Ujjbábok, zacskóbábok készítése.	Udvari játékok.
35. hét	Daltanulás	Só-liszt gyurmából figurák készítése.	Körjátékok
36. hét	Daltanulás. Nyári táborba készülünk.	Gyöngyfűzés	Körjátékok.
37. hét	Legkedvesebb dalaink, verseink.	Nyári terveim. Rajzkészítés.	Kedvenc játékaink.

3. évfolyam

Heti: 8^{00}-16^{00} óráig 2400 perc. A tanórák 45 percesek, a szabadidős foglalkozások 60 percesek.
(4x480 perc+480 perc = 2400 perc)

Életrend *(Minta)*

Az életrend változtatását befolyásolja a felső tagozat órarendje, a betanító pedagógus órája, a mindenkori órák terveinek módosítása.

Időpont	***Hétfő***	***Kedd***	***Szerda***	***Csütörtök***	***Péntek***
8^{00}-8^{45}	magyar	matematika	magyar	matematika	
	környezet				
8^{45}-9^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
9^{00}-9^{45}	magyar	rajz	környezet	kézm.technika	ének
9^{45}-10^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
10^{00}-10^{45}	ének	rajz	matematika	kézm.technika	magyar
10^{45}-10^{55}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
10^{55}-11^{40}	matematika	magyar	testnevelés	magyar	
	matematika				
11^{40}-11^{50}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
11^{50}-12^{35}	testnevelés	magyar	szabad	magyar	
	testnevelés				
12^{35}-13^{35}	szabad	testnev.fogl.	szabad	testnevelés	szabad
13^{35}-14^{35}	szabad	szabad	szabad	foglalk.	szabad
13^{35}-14^{00}					
14^{35}-15^{35}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
15^{35}-16^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad

Témakör, tartalom ***Tevékenységek***

Önálló tanulás

1-2. évfolyamnál felsoroltakon kívül

Egyéni tanulási sorrend megállapítása, eltérő jellegű tantárgyak tanulási legkönnyebb egymásutánjának megtervezése másodikként

Célszerű a tanulási sorrend:
- ha a gyermek számára aznap feladattal kezdi a tanulást,

számára aznap legnehezebbel folytatja, feladatok elvégzésének sorrendjét úgy határozza meg, hogy lehetőleg eltérő jellegű feladtok kövessék egymást,
- ha azonos témakörből szóbeli és írásbeli feladat van, a tanulást a szóbelivel kezdi

Pedagógus tevékenysége: a napi tanulási tevékenység végén értékeli az általa megfigyelt gyerekek sorrendtartását.

Naponta más-más gyereknek egyéni sorrendjét figyeli, értékeli. Mindezt addig kell végezni, míg valamennyi gyerek szokásszerűen nem alkalmazza ezt a tanulási technikát.

A szóbeli tanulás technikája

Az olvasmány-tartalom, nyelvtani,

matematikai szabály, környezetismeret tantárgyak tanulása során alkalmazható

A gyermek az olvasmány, a különböző tan
könyv anyagának olvasása nélkül,- az olvasmány anyagrész címének, témájának ismeretében – próbálja meg felidézni azt, amit a témáról tud.
Keressen összefüggést a korábban tanultakkal, próbálja meghatározni az esetleg tanult új fogalmakat.
Ha a témáról minden általa felidézhetőre visszaemlékezett, egyszer olvassa végig az olvasmányt, tankönyvi anyagrészt azzal a beállítódással, hogy egyszeri elolvasás után önmagának el fogja mondani.
Olvasás közben az ismeretlen szavak, kifejezések jelentését lexikonból keresse ki, vagy nevelőjétől kérdezze meg.
Emelje ki a megtanulandó anyag logikai vázát (lényeges, lényegtelentől való megkülönböztetése). Próbálja magának elmondani.
Ismételt olvasással ellenőrizze a könyvből, hogy mire nem emlékezett. Mondja el újra – ellenőrző gyakorlásként – gondolja végig a leckéhez kapcsolódó tankönyvi kérdésekre adandó választ.

Heti értékelés

Célja az előző hét lezárása, a következő hét előkészítése

A kijelölt felelősök beszámolnak.
A felelősök munkájának értékelése, önértékelése. Új tisztségviselők megválasztása.
A felelősök feladata a rászoruló tanulók segítése, serkentése is.

Kulturális-, manuális-foglalkozások, játék, séta, sport/3. évfolyam

Tartalom, témakör	Tevékenységek		
	Kulturális	***Manuális***	***Játék, séta, sport-testnevelés***
Hívogat az iskola	❖ Szólásmondások gyűjtése ❖ Találóskérdések „Ki gyűjtött legtöbbet" ❖ Beszélgetés az újságok gyerekrovatáról ❖ Faluról, városról történetek keresése, gyűjtőmunka ❖ Balesetvédelmi oktatás	❖ Könyvjelző készítése textilből ❖ Szövés, kézimunkázás ❖ Fali órarend készítés ❖ Osztályterem díszítés	❖ „Osztály fuss" futóverseny (600 m) ❖ Ország-város torpedójáték ❖ Számháború
Barátunk a természet	❖ Dalok, versek tanulása az évszakokról, tájakról ❖ Ősz anyó címmel vetélkedő ❖ Ismeretterjesztő olvasmányok feldolgozása ❖ „VUK" c. video megtekintése ❖ Tűzvédelmi ismeretek oktatása o A tűzgyújtás története o Az égés feltételei o Háztartás o Ha már baj van. Tűz van!	❖ Hulladékgyűjtés, szemétszedés ❖ Környezet tisztántartása ❖ Természeti képek készítése – Őszi táj ❖ Kavicsmozaik ❖ Termésbábok, csuhé babák készítése	❖ Gesztenyegyűjtés ❖ Séta a „Tócóhoz" ❖ Lovaglás, állatok-, növények gondozása az Oktatófarmon
A mesék birodalma	❖ Népköltészet műfajaival ismerkedés ❖ Dramatikus játékok ❖ Bábkiállítás megtekintése ❖ Népdalverseny ❖ Ismerkedés Lázár Ervin műveivel	❖ Fakanálbábok készítése ❖ Mesekönyv illusztrálása ❖ Üvegfestés (mesealakokkal) ❖ Mesenapló készítés	❖ Nagymozgásos szabadtéri játékok ❖ Táncoltunk így … népi, táncos játékok ❖ Versenyek: sor- és váltóversenyek ❖ Séta a Józsai könyvtárba ❖ Várépítő verseny
Otthon – család - szeretet egészséges életmód	❖ Janikovszky Éva könyveit kölcsönözzük a könyvtárból ❖ Nőnapi ünnepi versek tanulása ❖ Anyák napi műsor tervezése ❖ Társaim név és születésnapjának ünneplése	❖ Üvegfestés ❖ ORIGAMI ❖ Ajándékok készítése egyéni tervek alapján ❖ Fotóalbum készítés	❖ Virágültetés az Oktatófarmon ❖ Lovaglás ❖ Szobajátékok- számstaféta, szóteremtés.. ❖ Ugróiskola

	❖ Zenehallgatás ❖ Illemkódex összeállítása, közös zenehallgatás ❖ Beszélgetés vendégül hívott felnőtt munkájáról		❖ Látószögnövelő gyakorlatok, játékok
Jeles napok, magyar ünnepek, hagyományőrzés	❖ Petőfi S., Arany J. műveivel ismerkedés, otthonról hozott könyvek közös lapozgatása ❖ Versmondó versenyre készülés ❖ Március 15. és október 23. megünneplése ❖ Egyéni felkészüléssel – Nagy elődeink – híres emberekről információgyűjtés lexikonokból ❖ Farsangi mulatság ❖ Betlehemezés, Lucázás, Húsvéti locsoló szokások, Szüreti mulatság, Népi játékok gyűjtése ❖ Mikulásra, ❖ Adventre, Művészeti Gálára készülés	❖ Zászlófestés ❖ Kokárda hímzés ❖ Agyagozás ❖ Plakát tervezés ❖ Gyöngyhímzés ❖ Húsvéti tojástartók kartonból, szárazvirágból	❖ Séta a Kossuth szoborhoz, Nagytemplomhoz ❖ Sportvetélkedő, Mikulás-váltó ❖ Malomjáték verseny ❖ Futó-fogójátékok ❖ Fiuk: foci egymás között ❖ Lányok: aerobic

Megjegyzés: A testnevelés, szabadidős foglalkozásai a testnevelés, tantárgy tantervében jelöltek kiegészítésével történik. - a szabadidős sport tevékenységekkel - A rajz tantárgy tananyagának gyakorlása az elsajátított technikák alkalmazásai a kulturális foglalkozásokon történnek. Az ének-zene tantárgy dalainak éneklése, népi gyermekjátékainak gyakorlása a kultúrfoglalkozásokon zajlanak.

4. évfolyam

Heti 8^{00}-16^{00} óráig 2400 perc. A tanórák 45 percesek, a szabadidős foglalkozások 60 percesek.(4 x 480 perc + 480 perc = 2400 perc)

Életrend (Minta) 4. évfolyam

Időpont	*Hétfő*	*Kedd*	*Szerda*	*Csütörtök*	*Péntek*
8^{00}-8^{45}	magyar	matematika	magyar	matematika	magyar
8^{45}-9^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
9^{00}-9^{45}	magyar	rajz	magyar	kézm.technika	magyar
9^{45}-10^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
10^{00}-10^{45}	környezet	rajz	környezet	kézm.technika	ének
10^{45}-10^{55}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
10^{55}-11^{40}	matematika	idegen ny.	ének	idegen ny.	matematika
11^{40}-11^{50}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
11^{50}-12^{35}	testnevelés	magyar	idegen ny.	testnevelés	testnevelés
12^{35}-13^{35}	szabad	testnev.fogl.	testnev.fogl.	szabad	szabad
13^{35}-14^{35}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
14^{35}-15^{35}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad
15^{35}-16^{00}	szabad	szabad	szabad	szabad	szabad

Témakör, tartalom	*Tevékenységek*
Önálló tanulás	
1-2-3. évfolyamnál felsoroltakon kívül	
Térképhasználat	Tantárgyaknak megfelelő kisméretű Térképek önálló kezelése, térképhasználat gyakorlása pedagógus segítségével
Idegen nyelv tanulásának technikája	Naponta legalább 10 percet kell foglalkozni a nyelvvel akkor is, ha aznap nem volt óra. Szókártyák segítségével a tankönyvben nem szereplő könnyű szövegek olvasása Idegen nyelvű hangkazetta, rádióhallgatás
Heti értékelés A felelősi funkciókban valamennyi gyerek szerezzen jártasságot	Felelősök konkrét feljegyzéseik alapján név szerint beszámolnak tapasztalataikról
Előző hét lezárása, a következő előkészítése	(dicsér, elmarasztal) Szabadidős program értékelése, kívánságláda felhasználása a tervezésnél.

Az egyes foglalkozásokhoz anyag-, eszközszükséglet megtervezése
Régi felelős javaslatot tesz indoklással az új megválasztására
Kisebb csoportok önkéntesen is vállalhatnak felelősi teendőt.

Kulturális-, manuális-foglalkozások, játék, séta, sport/4. évfolyam

Tartalom, témakör	Tevékenységek		
	Kulturális	***Manuális***	***Játék, séta, sport-testnevelés***
Hívogat az iskola	❖ Baleset-, tűzvédelmi oktatás ❖ Óvodások fogadása, közös játék, éneklés ❖ Móra Ferenc műveivel ismerkedés ❖ Kormos István „Vackor az első bében" dramatizálása	❖ Környezetünk szépítése, dekorálása ❖ Életrend rajzos elkészítése ❖ Élményrajz: Nyári táborban voltam	❖ Nagymozgásos szabadtéri játékok ❖ Tócó futás
Barátunk a természet	❖ Természet kincsei videofilmek megtekintése ❖ Szellemi vetélkedő: „Környezetvédelem" ❖ Énekes játék ❖ Népszokás: kukoricafosztásról élményanyag gyűjtés ❖ Fotókiállítás megtekintése a természet kincseiről ❖ Dalok, versek, szokások gyűjtése a szüreti mulatságokról ❖ Tűzvédelmi oktatás o Régen és ma o A bűvös fapálcika o Az égés feltételei o Mire vigyázz a háztartásban o Hogyan oldhatunk „kis tüzeket" o Ha már baj van	❖ Csuhé gyűjtése, játékok készítése ❖ Bábkészítés terményből ❖ Madáretető készítés	❖ Természetjárás ❖ Séta a Nagyerdőre ❖ Egészséges és beteg fák folyamatos megfigyelése, rendszeresen megfigyelünk egy fafajt különböző helyeken ❖ Időjárás folyamatos megfigyelése séta közben ❖ Árnyjátékok ❖ Erdészeti Oktatási Központba látogatás ❖ Lovaglás, Állatkertbe látogatás
A mesék birodalma	❖ Lázár Ervin „A kék meg a sárga" közös dramatizálása ❖ Kedvenc népmesék szituációs játékkal való megelevenítése ❖ Kodály, Bartók művek hallgatása ❖ Vers-, mese-, prózamondó versenyre készülés ❖ Petőfi: János vitéz olvasása,	❖ Mesenapló készítése (festéssel) ❖ Mesék illusztrálása ❖ Bábkészítés ❖ Gyöngyfűzés ❖ Szövés	❖ Látogatás egy népművészhez ❖ Váltóversenyek mesehősökkel ❖ Zenés gimnasztika ❖ Táncház

	feldolgozása ❖ Tordon Ákos meséit keressük a könyvtárban		
Otthon – család - szeretet egészséges életmód	❖ Egészségügyi vetélkedő ❖ Illemkódex készítés ❖ Takarékossági vetélkedő ❖ Svéd gyermekversek gyűjtése ❖ Anyák napi műsor ❖ Erich Kästner: A két lotti feldolgozása	❖ „íllememberke" bábkészhítés ❖ Ajándék készítése agyagból ❖ Mézeskalácssütés	❖ Társasjátékok ❖ „Gazdálkodj okosan" ❖ Atlétika, háromtusa ❖ Labdajátékok ❖ Keresztrejtvényfejtés
Jeles napok, magyar ünnepek, hagyományőrzés	❖ Farsangi, Húsvéti szokások gyűjtése ❖ Betlehemezés, regölés ❖ Árpádkori történelmünk kiemelkedő alakjai – búvárkodás a könyvtárban, könytári óra, Olvasónapló készítése ❖ Régi képek, fotók gyűjtése, kiállítása ❖ Márc.15., okt.23. megünneplése – csatlakozás a felső tagozathoz ❖ Ismerkedés a lakóhelyünkkel ❖ Ismerkedés Józsa település utcáival ❖ „Kis Gönczöl" iskolai újságba vers, mese, keresztrejtvény készítés ❖ Versek hallgatása Szülőföldünkről – híres színészek előadásában	❖ Karácsonyfa díszek természetes anyagokból ❖ Gyertyatartó agyagból ❖ Betlehem agyagból ❖ Kézműves tárgyak készítése az Adventi vásárra ❖ Farsangi, busómaszkok készítése ❖ Adventi koszorú készítés	❖ Mikulás futőáás ❖ Mikulás váltó ❖ Séta a Déry Múzeumba ❖ Józsa utcáin sétálunk ❖ Táncház ❖ Farsangi vidám vetélkedők

Megjegyzés: A testnevelés, szabadidős foglalkozásai a testnevelés, tantárgy tantervében jelöltek kiegészítésével történik. - szabadidős sporttevékenységekkel -

Iskolaotthon szükséges eszközei

A tantárgyi órákhoz szükséges eszközökön kívül:
Értelmező szótár
Szinonima szótár
Magnó
Művészeti albumok
Barkács könyvek
Lexikonok, gyermek enciklopédiák
Mesekönyvek, természetismereti könyvek, mesekazetták
Benedek Elek meséi
Petőfi Sándor összes költeménye
Arany János összes költeménye
Lázár Ervin művei
Móra Ferenc művei
Kormos István művei
Tordon Ákos művei
Zelk Zoltán művei
Találós kérdések, közmondások, szólások gyűjteménye
Kodály Zoltán, Bartók Béla művei hangkazettán
Erich Kästner könyvei
Természetismereti VIDEO kazetták
Óra
Manuális tevékenységekhez:

agyag
gyöngy
fonal
textil
szövőrács
karton
Tafota papír
rajzlap, műszaki karton
vízfesték, tempera
zsírkréta, porkréta
gyurma, színes gyurmák
ragasztó
gipszöntő játékok

Termi és szabadtéri játékok:

társas játékok – puzzle játékok
építő játék, LEGO
sakk játék
tollas ütők – szett
habtenisz
gumilabdák
ugrókötelek
bábsorozat -paraván